

Инфо ДАР

ВЪАКОДАВ

Мария
Семьонова

МАРИЯ СЕМЬОНОВА ВЪЛКОДАВ

Превод: Валерия Полянова

chitanka.info

Решен да оцелее, за да отмъсти, Вълкодав от рода на Сивите песове се оказва обвързан с живота на новите приятели, които намира. Оцелял след ужасните мъчения на каторгата в Скъпоценните планини, той се сблъсква отново със своя смъртен враг, за да въздаде справедливост и да посрещне смъртта. Но се оказва, че това е само началото на нови приключения и изпитания за неговата издръжливост и невероятни умения. Пътят ще отведе Вълкодав и новите му приятели в Галирад, където след множество изпитания той ще спечели доверието и любовта на кнесинята. След безброй премеждия и кървави битки, след предателства и коварства, Вълкодав и другарите му най-сетне ще намерят своето място под слънцето.

*АВТОРКАТА СЪРДЕЧНО БЛАГОДАРИ НА:
филолога и етнографа Елена Всеволодовна Перехвалская
фантаста Павел Вячеславович Молитвин
лекаря Павел Лвович Камиков
сенсей Владимир Тагирович Тагиров
опитния човек „Мечката“
и компютърния инженер Хокан Норелиус
Без дейната им помощ тази книга никога нямаше да
стане такава, каквато е!*

*Самотна птица кръжи над полето.
Догарящо слънце си тръгва от небето.
Макар и с кожа сива и като ножове зъби,
не ме наричай вълк, що към гората се стреми.*

*Млякото обича клепоухото кутре,
а не кръвта, която от раните тече.
Ако съм настръхнал и съм озверял,
първо ме попитай — как ли съм живял.*

*Във непрогледна нощ потъвах като в блато.
Забравих как изглежда небосвода над земята.
От собствената кръв опитах най-напред,
на чуждата додето също дойде ред.*

*Бил съм окован, капани ме затискаха,
да свикна със хомота не можех и не исках.
Не съм видял нашийник, който да ми устои.
Не съм видял верига, дето да ме задържи.*

*Пътища безкрайни няма на земята.
Нито пък следи, отишли си навеки в тъмнината.
И не съм видял до днес мерзавец*

дето да не мога да го стигна и накажа.

*Отвикнах да се плаша от светлосиньото острие.
И от стрелите, от четири крачки изстреляни.
Боя се от едно — пред скок да не умра,
и да не чуя как се пука гръбнакът на врага.*

*Виж, ако във някой дом прозорец свети,
ако ме чака някой — там, далече,
ще спра да се озъбвам и в краката му ще легна,
личицето детско тихо ще досегна.*

*Бих служил вярно, защитавал — просто ей така,
тези, що ми се усмихват — зарад любовта.
Но никой не ме чака — продължава самотата.
И все така желая да вия към луната.^[1]*

[1] Превод на стиховете: Васил Велчев ↑

1. ЗАМЪКЪТ НА ЧОВЕКОЯДЕЦА

Залезът изгасна и сребърникът на луната освети леса със зеленикавата си призрачна светлина. Човекът, когото наричаха Вълкодав, вървеше неуморно през гората — от хълм до хълм, без път и пътеки, с широка, отмерена крачка. Напредваше, без да се крие зад дърветата и да заобикаля осветените от луната поляни, без да привежда глава, макар че по стар навик стъпваше безшумно с босите си нозе. През едното си рамо бе праметнал връвта с ботушите. На другото, леко впило нокти, седеше пухкаво черно зверче с големи уши. Когато Вълкодав прескачаше повалени от бурите дървета или се гмурваше под някой провиснал клон, мъничето разперваше криле, за да запази равновесие. Тогава си проличаваше, че е прилепче, а едното му крило е разкъсано, почти разполовено.

Вълкодав помнеше тази местност, познаваше я като дланта си. Знаеше, че ще достигне целта преди да превали полунощ. В ръката му се поклащаше копие, проблясващо на лунния светлик. Късо копие със здрава дръжка и широк, остро наточен накрайник, което имаше и кръстачка за лов на едър дивеч.

Вълкодав спира само на два пъти. Първия път — при голямата изсъхнала трепетлика, на мястото, където се кръстосваха отдавна занемарените горски пътеки. Вълкодав извади големия боен нож от канията, прободете пръста си и изписа с кръв върху обеления дънер на дървото свещения Знак на огъня — колело с три спици, сочещи пътя на слънцето. На студената мъртвешка светлина кръвта изглеждаше черна. Вълкодав долепи чело и длани до дънера и постоя така като в унес. Устните му беззвучно изреждаха нечии имена. После смъкна торбата от гърба си, пусна копието долу и премести своя верен приятел Прилепчо върху гладката дръжка, като първо грижливо откачи от ризата ноктите на зверчето. Ала то не пожела да се раздели с Вълкодав: подскочи, ловко се покатери по дрехите на господаря си и пак се настани на рамото му, но този път захапа здраво дебелия ленен плат, за

да осуети поредния опит да бъде отскубнато. Вълкодав му хвърли кос поглед и мълчаливо започна да се изкачва на дървото.

Достигна първия клон, хвана се за него и увисна на двете си ръце, после се залюля. След малко клонът изпука и се счупи под тежестта му. Вълкодав се приземи с ловкостта на звяр върху меката горска морава. Подпря клона на едното си коляно и го счупи без да го е еня дали някой ще чуе пращенето. Пак извади от канията тежкия боен нож и започна да дялка парчетата. Направи снопче подпалки. После навлажни една по една клечките с кръв от палеца си и прибра снопчето в кесията на пояса. Изправи се, стори нисък поклон на дървото и продължи по пътя си.

За втори път се спря, когато от един висок и стръмен хълм пред него изникна село. Погледът на Вълкодав на мига откри къщата със схлупения покрив и не се отлепи от нея.

Насред покрива, до дървената фигурка на пазителя на домашното огнище, светеше отворът на димника. Навремето в тази къщурка бе живяло едно момче от рода на Сивия пес. От раждането та до дванайсетата си година. До онази дванайсета пролет, когато мъжете от рода трябваше да го отведат в мъжката къща, да го подложат на изпитания, за да го назоват мъж, а след извършването на обредите да го нарекат с ново име. Не с детски прякор, а с истинско име, което не бива да се казва на чужд човек. Име, което ще знаят само най-близките му хора. И жената, щом му дойде времето за женитба. А преди да поведат момчето по горските пътеки, бяха се наканили да спретнат богата гощавка за всички: и за родата, и за съседите, а защо не и за чуждоземците — сегваните на кунса Винитарий, дето се бяха заселили зад завоя на реката...

Ала момчето така си и остана ненаречено с име. Защото в нощта преди празненството наемниците на кунс Винитарий, въоръжени с мечове, нападнаха спящото село подмолно, като крадци. Според мълвата набегът бил замислен за заграбване на обработените и уредени за живеене земи и за сплашване на околните племена, а не заради пленници и плячка. Дошъл тук като гост, Винитарий бе решил да се установи задълго...

Момчето, което се прояви в битката като истински мъж, не изгуби живота си, благодарение на гламавата прищявка на победителите. Хвърлиха го на кучетата, но колкото и да ги насъскваха,

тези инак зли и яки песове така и не го разкъсаха: само притичваха до него, колкото да го подушат със състрадание и да се отдалечат... После дойдоха и по-тежки времена. Осем неуспешни опита за бягство, четири търга за роби, безброй унижения. И накрая опакото кутре от кучилото на Сивия пес се озова в страшния подземен рудник в Скъпоценните планини...

Вратата на къщата се отвори. Зорките очи на Вълкодав различаха момински силует, който се мерна на фона на осветения правоъгълник. Девойката притвори вратата и пое по пътеката към брега на реката — към ковачницата, над която, въпреки късния час, се виеше дим и отекваха ритмичните удари на чука. Вълкодав бе готов да се закълне, че момата носи вечеря на окъснелия ковач.

Също както навремето майка му носеше вечеря на неговия баща...

Какви бяха хората, които живееха сега в родната му къща? При кого бързаше да отиде момичето — при баща, брат, годеник?...

Изведнъж Вълкодав седна, обгърна с ръце коленете си и като потрепера с цялото си тяло, положи върху тях глава. Прилепчето се пхна под ръката на човека, източи вратле и успя да го близне по бузата. Вълкодав конвулсивно въздъхна, захлупи зверчето с широката си длан и го погали по меката козинка. После надигна глава. Върху кожата на закърпения му панталон личаха две мокри петна.

Вълкодав се изправи, понамести торбата на гърба си, взе копието и закрачи надолу по хълма.

Ковачът тъкмо бе поел кошницата с храната от ръцете на годеницата си, когато вратата отново изскърца.

Извърна се с недоумение — кой ли иде по никое време? — видя новодошлия... и грабна чука, а годеницата дръпна зад гърба си.

Застаналият на прага човек се приведе. Гъстата му руса и вече прошарена коса покриваше раменете и беше пристегната с ремъче на челото. Лицето му беше изпито, обрулено като елхова кора от вятъра, а сиво-зелените очи пламтяха заплашително. Като пламъците в ада, поне така се стори на ковача. Носът на този човек беше счупен, а през лявата му страна, от клепача до челюстта, минаваше белег, който свършваше някъде под брадата. Грабител, насилник, убиец?... Всичко можеше да се очаква.

Неканеният гост огледа ковачницата, уж без да забелязва стопаните. После обаче погледът му се плъзна по вдигнатия за отбрана ковашки чука. Плъзна се и се отдръпна. И каквито и да бяха намеренията на пришълеца, той забрави за какво е дошъл. Вдигна бавно ръка и се пресегна за чука.

— Дай ми го.

Тихият, му глух глас би смразил кръвта всекиму. Не се знаеше какво би предприел ковачът, ако бяха насаме с Вълкодав. Ала зад гърба му хлипаше ужасено луничавата му годеница, така че ковачът само стисна още по-здраво дъбовата ръкохватка.

— Махай се!

— Дай ми го — повтори Вълкодав на езика на сегваните, без да помръдва от мястото си. — Не е твой.

— Върви си с добро! — сопнато каза ковачът, съвзел се от първоначалния уплах. Вече виждаше, че си няма работа с човек на кунса. Нито с бродещ наемник-обирджия на замъци, от оная пасмина, дето не се свени да заграби лесна плячка при сгоден случай. Освен това си личеше, че нощният гост е сам, така че ковачът, най-личният момък в селото, посъбра кураж. Той ли няма да защити себе си и своята изгора?

Вълкодав направи само крачка напред — и ковачът изхвърча встрани, така и не разбрал откъде идва ударът. Хлапачката извика, с един скок се озова при него и го прегърна в жалък опит да уварди любимия си от пердаха. Ала Вълкодав вече нехаеше за тях. Наведе се и вдигна чука, с който баща му толкова години бе изковавал лемежи и сърпове. Върху наковалнята и сега имаше недоправен сърп. Вълкодав го отмести и сложи отгоре копието си, после с премерено движение стовари чука върху лъскавия му накрайник. Дори не се извърна, когато ковачът се размърда до стената, а след това дръпна за ръка годеницата си, за да изскочи навън.

Скоро пред ковачницата се струпа с вили и брадви половината село. Не бяха забравили и магьосника, взел гърненце с жарава и снопче билки, обичани от Боговете — за прогонване на зли духове, ако се окаже, че неканеният гост е такъв.

Ударите на чука бяха затихнали, ала непознатият си стоеше там. Зад вратата на ковачницата тихо дрънчеше метал — изглежда, мъжът се ровеше из сечивата. Хората започнаха да се споглеждат, поглеждаха и подутата челюст на ковача, явно липсваха желаещи да нахълтат вътре. Но в този миг вратата се отвори и на прага застана Вълкодав — черен силует, открояващ се върху жарките отблясъци на ковашкото огнище. Лунната светлина падаше отстрани и не огря лицето му, а само запали бледи пламъчета в очите. Хората започнаха да си шушукат. Вълкодав ги премери с поглед и внезапно попита на сегвански:

— Кой живее в замъка зад завоя на реката?

Впоследствие очевидци се кълняха, че гласът му раждал ехо. Изминаха няколко мига в мълчание преди някой да отговори:

— Благородният кунс Винитарий...

А зад гърбовете им присмехулен момчешки глас извика:

— Човекоядеца!...

Защото никаква сила не удържа хлапетиите вкъщи, ако бащите и братята им хукнат навън въоръжени. И няма сила, която да им забрани да изкрещят прякора на жестокия кунс, въпреки че щяха да отнесат най-малкото як пердах, ако ги чуеха копоите му.

Огънят лумна още по-ярко зад гърба на Вълкодав. Плътната му сянка се стрелна по тревата, очите светнаха. Хората се отместиха още крачка назад. А когато по косите на главата на Вълкодав се покатери Прилепчо и със заканително съскане разпери криле — селяните хукнаха да бягат. Изпари се дори магьосникът. Мъдър бе той и бе разбрал преди останалите, че срещу *този* дух не помагат ни въглени, ни свещени билки.

После младият ковач все пак се върна в опустялата ковачница, отново разпали огъня и огледа такъмите си. Липсваше само старият едновременен чук. Дълго се чудиха с годеницата му каква ли е тая работа.

Кунсът Винитарий се появи при Сивите песове в края на лятото. Пристигна с обрулен от битките кораб и стъпи на брега, начело на три дузини сурови, опитни моряци. Каза на Сивите песове, че иде с мир. Търсел нова родина за племето си. На острова на

предците им животът ставал невъзможен заради плъзналите из него ледници, които завземали все по-големи пространства.

Сивите песове не се изненадаха от приказките му. Вяните знаеха, че от сто години насам островните сегвани наистина теглят доста. Да не би от хубаво да се преселваха все по-често на сушата. Цяло нещастие е, когато внуците не се заселват там, където са умрели дедите! След кратко умуване Сивите песове отредиха на светлокосия кунс ничиите земи на другия бряг на река Светин. Страната на вяните стигаше на отсамния. А и границите на солвяните на запад бяха далеч.

Винитарий сърдечно им благодари за добрината...

Откъде можеха да знаят Сивите песове, че островното племе вече отдавна нарича грижливия си вожд с прозвището Човекоядеца...

Вълкодав стоеше в сянката на гъстия върбалак и гледаше отвъд реката към замъка, извисен над стръмния, почти отвесен бряг. Виждаше добре комесите — хората от воинската дружина на Людоеда, които се разхождаха напред-назад по дървеното забрало на крепостта. Знаеше, че те няма как да го забележат. Освен това виждаше, че господарят си е у дома. Над островръхия покрив лениво се полюшваше знамето. Същото знаме, което сънуваше от цели единайсет години.

Сне торбата от гърба си и я пусна на земята. Прилепчо вече го нямаше с него. Преди малко Вълкодав го беше зарязал до входа на пещерата, на чийто таван гнездяха съплеменниците на зверчето. То се разврещя и направи опит да тича след човека, с когото винаги се чувстваше под закрила, но Вълкодав си тръгна без да се обръща. Може би Прилепчо все още пълзеше по дирите му с жален плач, заплитайки къси лапички в тревата. Вълкодав се отърси от тази мисъл.

След кратко ровене в торбата, извади малка питка и със замах я запокити далеч в реката. Дори да забележи плисъка, стражата ще реши, че е някоя риба. В рода на Сивия пес не беше прието да пренебрегват прамайката-река, като я оставят без приношение. Особено преди да започнат нещо важно. Вълкодав изхлузи през главата си ризата и я сложи на торбата. Може пък някой да си я хареса. Върза копието за китката си, като направи здрава примка, за да не се

изгуби. Нагази без плисък във водата и се гмурна, преди да го забележат от крепостните стени.

Плуваше главно под вода, само понякога се издигаше до повърхността. За да му помогне, Светин надипляше ситно вълните си: къде го тоя, дете ще различи главата на плувеца, мернала се сред непостоянните лунни отблясъци...

Принуден да внимава, Вълкодав плува дълго, докато високият бряг най-после го скри от очите на нощните стражи. Тогава напусна дълбините и безшумно заплува покрай брега към тайния водоснабдителен канал. Всяка крепост, издигната близо до езеро или река, на всяка цена имаше таен водоизточник. Инак би отпаднала нуждата от щурм. Една обсада би била достатъчна, за да се предаде без бой поради непоносимата жажда.

Вълкодав знаеше къде точно в подножието на брега излиза цевта на канала, който бе прокаран успоредно на стените на замъка. Който е петимен да разучи как стоят нещата, той си намира начини да разузнае. Иска се само време.

Когато стигна до мястото, където на брега се забелязваха пръснати камъни, Вълкодав започна гмурканията и на петото или шестото напипа устието на подземния ход. Изплува, няколко пъти дълбоко вдиша и издиша. После пак напълни с въздух дробовете си и пое към дълбокото.

„Бягай, мамо! — Сивият пес, който тогава беше на дванайсет години, грабна от земята хвърленото там късо копие и се хвърли да пресече пътя на младия комес, изскочил зад хамбара. — Бягай, мамо!...“

Опитният воин, без да гледа, небрежно го отпъди с окървавения си меч. Оръжието изсвистя на косъм над русата глава на хлапака, който се шмугна под ръката на сегванина и заби остро жило на копие в лицето му, право под веждата.

„Бягай, мамо...“

Когато го заловиха, братът на оня комес сам насъска кучетата срещу хлапака. И бясно оспори решението на вожда си, но Винитарий

твърдо отказа да убият пребития пленник. „На хаир да ни е, рече той. На хаир.“

Замъкът на Човекоядеца бе строен от майстори-разбирачи. Излишно бе човек да се надява да не срещне прегради по пътя си из цевта. И наистина, ръцете на Вълкодав скоро докоснаха желязна решетка, между чиито пръти нямаше как да се мине. Вълкодав я дръпна няколко пъти. Нищо. Тогава напосоки здраво хвана средния прът, запря се с крака и напъна с все сила. В рудника бе въртял тежкия скрипец, който служеше за вадене на вода от подземната река. Нечовешкото усилие за миг изгори остатъците от въздух в дробовете му, но накрая прътът все пак поддаде и със скърцане излезе първо от едното, после и от другото гнездо. Пътят бе разчистен, ала Вълкодав направи завой и бързо заплува назад за поредната глътка въздух. В тунела можеше да има още решетки, че и други неприятни изненади. Струваше ли си да рискува?

След като вкара в ред дишането си, той се гмурна отново и след като подмина решетката, продължи бързо и предпазливо напред, като опипваше с ръка каменния свод над главата си. Когато според всички сметки излизаше, че вече е зад стените на замъка, зачака появата на бледата светлинка, показваща, че е наближил кладенеца. Замъкът не беше голям, но светлинката не се появяваше. Вълкодав не успя да възпре мисълта за лошия късмет на стотиците отмъстителни, загинали кой на деветото царство, кой пред прага на целта. Колцина такива се падаха на един успял, за чието отмъщение се носеха легенди? А сигурно всички тия каръци са си въобразявали, че лошото ще се размине, че точно на тях няма как да де случи...

Парещата болка в дробовете стана мъчителна. Вълкодав разбра, че няма да успее да се върне назад, и реши: какво пък, ако се заклеци тук, трупът му поне ще отрови кладенеца на Човекоядеца. Ускори движенията на краката — нали този тунел все свършва някъде. И тогава ръката му пробви повърхността на водата. Вълкодав светкавично я отдръпна. Близостта на въздуха правеше липсата му още по-непоносима. Все пак той се превъзмогна и бавно, съвсем бавно надигна глава над водата.

Виждаше добре в тъмното. В рудника нехаеха дали за робите има достатъчно светлина. С лекота различи каменните стъпала и колелото с дебела ръждива верига, хлътваща в някаква тръба, и разбра къде се е забутал.

Нищо не струва оня замък, който си няма таен изход, а още по-добре да са няколко. Веригата на колелото, изглежда, служеше за повдигане на решетката. А дължината на тунела бе изчислена така, че да ти стигне въздухът да го преплуваш. Значи водоснабдителният канал вършеше работа и за изпращането на вестоносец, и за спасяването на безценния живот на господаря. Интересно. И едва ли всички в замъка знаеха за него. По-скоро само най-приближените.

Тунелът продължаваше, вече явно към кладенеца, но Вълкодав предпочете да не го използва. Далеч по-големи бяха изгледите да проникне незабележимо в замъка през подземията, а не през двора. Всяко подземие все някога бива отключено. Ако не тази нощ — на следващата. Или след седмица. Ще изчака. Той знае да чака.

Вълкодав излезе от водата, добре изстиска косата и панталона, за да не се издаде с мокра дيريا или звук от случайно паднала капка. Отвърза копието от ръката си и пое напред по тесния каменен ходник.

Скоро на пътя му се изпречи тежка дъбова врата. Заключена. То се знае. Редно е да се обособи тайният проход от останалите мазета тъкмо с наглед обикновена, но здрава и винаги заключена врата. Не я ли отвори, няма друг изход, освен да се върне в тунела и да пробва пътя през кладенеца. Така че ще е по-добре да успее тук.

Вълкодав не се учуди особено, когато не откри нито дръжка, нито ключалка. Само това оставаше, да търсиш забуталия се някъде ключ в бързането и суматохата на бягството. Кое то, между другото, означаваше и, че едва ли ще има си има работа с още много врати.

Как ли се отваря?

През дебелиите дъски минаваха безчет бронзови нитове. Три от тях при силен натиск леко хлътнаха под пръстите му. Вълкодав долепи ухо до вратата: пълна тишина. Започна да натиска нитовете по ред, после безразборно. Нищо. Тогава натисна ония два нита с ръце, а третия — с глава. В дълбините на стената заромоли вода, която пълнеше някакъв съд. Вратата трепна и се отмести. Личеше си, че не са я отваряли от памтивека: скрибуцаше отвратително. Вълкодав реши, че при този шум сто на сто ще дотърчат половината вардаци. Но когато

надникна в коридора, готов да развърти копието, там нямаше жива душа. Само зад завоя мъждиво тлееше една от факлите, забучени в скоби на стената.

Вратата зад гърба на Вълкодав започна да се затваря. Тайният проход сам се грижеше да опази тайната си. Вълкодав си спести времето за разгадаването на нитовете от тази страна. Връщане назад не се предвиждаше.

Първо усети миризмата. Смяра на мъртвец, който от десет години лежи в гроба, при това налегнат от болести и телесни нужди. Което означава, че вонята се носи от жив човек, реши Вълкодав. Значи някъде зад завоя на коридора сигурно има заточеник. И срещата е неизбежна.

Някой откачил от дългия престой в килията несретник, който така ще се разкреши при вида на нечакания посетител, че този път стражите, проспали стърженето на вратата, със сигурност ще дотърчат...

Животът отдавна бе отучил Вълкодав да се замисля над пречки като тази. Ако лудият отвореше уста, щеше да бъде зашеметен с юмрук преди да гъкне. При липсата на друг изход, щеше да го промуши с копието. Оня едва ли щеше да загуби много от това. Вълкодав излезе зад завоя.

Строителят, който толкова добре се беше погрижил за сигурността на замъка, кой знае защо бе пропуснал да го уреди със свестни килии и кърпета за изтезания. Изглеждаше, че Човекоядеца е бил принуден набързо да скалъпи нещо впоследствие, за да навакса пропуска. До стената на коридора се мъдреше желязна клетка, която очевидно имаше двойно предназначение. В клетката неподвижно лежеше страшно слаб човек, същински скелет, окован във вериги. Тъмните му очи гледаха право във Вълкодав, който веднага разбра, че си няма работа с луд. Малко встрани от нея се виждаше друга врата: стъпките в прахта показваха, че води навън. Вълкодав предпазливо тръгна да подминава клетката, но в този миг затворникът заговори.

— Почитаеми... — едва чуто каза той на сегвански и Вълкодав със закъснение се усети, че обитателят на клетката е сляп. Един зрящ веднага би разбрал на кой език да му заговори. — Струва ми се, че си външен човек — продължи затворникът. — Промъкваш се като котка,

значи не си вестоносец на Винитарий. Кажи ми, кое годишно време е горе?

— Пролет — неочаквано за себе си отговори Вълкодав. Затворникът безпогрешно долови лекия акцент и премина на родния му език, езикът на вянското племе.

— Пролет... — повтори той и въздъхна. — Дърветата сигурно цъфтят.

Където не беше скрита под вонящи дрипи, плътта му бе жива рана. Под изопнатата върху костите нечиста кожа се четяха ребрата и едва пулсираше сърцето. Той заговори пак:

— Стори ми още едно добро, младежо. Вземи ми живота. Ще е лесно, така че няма да те забавя...

Какво пък, Вълкодав бе виждал осакатени бойци да молят другарите си за бърза смърт. Едного бе мъкнал два дни на гръб, без да слуша нито клетвите, нито молбите му.

Забеляза, че слепецът изведнъж застана нащрек, а след миг и той долови нечии бавни стъпки. После от другата страна на вратата някой превъртя ключа в ключалката. Вълкодав заднешком се върна зад ъгъла преди вратата да се откряне. Останалото зависеше от това дали заточеникът ще реши да го издаде. Вълкодав би предпочел до последно да не вдига шум.

Ами ако Човекоядеца бе благоволил лично да дойде тук?... Не, глупаво е да се надява, в живота просто няма толкова вървеж закуп. Пък и оня едва ли ще дойде сам, без охрана. Макар че...

— Господарят заръча да те питам пак — долетя зад ъгъла. Гласът не беше на Човекоядеца. Говорещият май не си падаше по приказките. За сметка на това явно обичаше пиячката и мазната, обилна храна. Вратата изтрака и се затвори.

— За кой ли път идваш тук — с безкрайна умора каза човекът в клетката. — Можеше да запомниш какво ти отговарям винаги.

Нещо изтропа на пода и пришълецът изломоти:

— С вас, магьосниците, никога нищо се не знае.

Вълкодав нечуто излезе от скривалището си зад ъгъла.

На ниската пейка до клетката се наместваше човек със закриваща лицето му качулка. Връзките на кожената престилка едва се срещаха на месестия му гръб. Наведен над дървена кутия, той вадеше сечивата на своя занаят. Сепнато се надигна чак след като Вълкодав

остави копието си до стената, като преднамерено дрънна по нея с металния накрайник. В рода на Сивия пес се смяташе за срамно да нападаш в гръб. Дори човекоядци. Или палачи.

От пояса на палача висеше къса брадвичка, оръжие за касапи. Мускулестата му ръка понечи да я сграбчи, но беше късно. Пръстите на Вълкодав го стиснаха за гърлото и го смачкаха. Палачът забрави за брадвичката и се опита да разтвори пръстите-менгемета, после спря да се мята и се отпусна. Вълкодав разтвори ръце. Тежкото туловище се свлече като чувал на пода и остана да лежи там с неестествено извит врат. Вълкодав се наведе и срязва от пояса на мъртвеца голямата връзка с ключове.

— Ако искаш, ще ти кажа как се стига до съкровищницата — долетя от клетката. — Само те заклевам в името на твоите богове, млади човече... изпълни молбата ми. Вратът ми е пилешки, не като неговия...

Вълкодав приклепна пред решетката на вратата и се зае да изпробва ключовете.

— По-добре ми кажи как да намеря Човекоядеца — измърмори той.

Не очакваше смислен отговор, но затворникът откликна веднага:

— Ще го намериш най-горе, в спалнята... стига, разбира се, да стигнеш чак дотам. Днес са подарили робиня на кунса и сигурно вече е станал от трапезата.

Третият или четвъртият ключ пасна. Вратата се отвори на отдавна несмазваните си панти.

— Да не лъжеш? — срязва го Вълкодав. — Ти пък откъде ще знаеш.

— Казах ти истината — отговори затворникът и вирна глава, подлагайки кльощав, немит и покрит със струпеи врат. Вълкодав погледна, видя как пулсират под кожата набъбналите вени. Народът му смяташе смъртта чрез удушаване за нечиста. Несретникът май бе стигнал до дъното, щом го устройваше и такъв край. Вълкодав мълчаливо хвана изсъхналата ръка на затворника — оня трепна от докосването му — и безпогрешно улучи ключа за прангите. Добре знаеше кои ключове са за тях. Това, което го учуди, бе красотата на китката и дългите пръсти, чиито нокти бяха изтръгнати.

— Благодаря — прошепна затворникът, трогнат. — Значи няма да умра окован...

Очевидно не бе разчитал на подобна милост.

— В оня край на коридора има врата — каза му Вълкодав. — Смятам, че ще ти стигне умът да разбереш кои железа се натискат. После има стълби и тунел с вода. Вдишай дълбоко, скочи във водата и плувай наляво. Ще стигнеш до една решетка, но аз съм махнал средния прът. Оттам реката е близо. Ако ти се живее, ще оцелееш.

Не беше свикнал да приказва толкова дълго. Надигна се, взе копието си и излезе през същата врата, през която бе довтасал палачът. Нямахше как да чуе тихото мърморене на затворника, който опипваше с немощна ръка отворената врата на клетката:

— Знам... Нали аз съм построил замъка.

Вълкодав вървеше крадешком по коридорите на спящия замък и се питаше защо палачите на всички известни нему народи обикновено ходят да изтезават жертвите си нощем. Сигурно за да не съгледа безчинствата им пресветлото Слънце, всевиждащото Око на Боговете, за което няма прегради, дори да става дума за дебели каменни зидове. Още не бе срещал нито един палач, който да не е страхливец.

Вярно, в замъка на Човекоядеца само подземията, основите на защитните стени и приземието бяха изградени от камък. Останалото бе изработено от здравата дървесина на добрите дъбови дървета, красели навремето родните хълмове на Вълкодав.

Наближаваше краят на тежката им орисия... От време на време Вълкодав изваждаше от кесията на пояса си подпалките от трепетлика и ги забиваше де що може, във всяка пролука между гредите. Подпалките бяха влажни, следите от кръв бяха размити, почти не личаха. Нищо. Пак ще свършат работа.

Все така никой не се изпречи на пътя на Вълкодав. По време на изкачването си срещна само неколцина воители. Трима сегвани, съплеменници на Човекоядеца. Другите бяха наемници, отдавна забравили за кой народ са позор. Според Вълкодав, само едно пеленаче не би успяло да се скрие от тях. Дребна работа за човек като него, нагледал се на преследвачи за тия единайсет години...

На два пъти подмина нещо като казармени помещения, където след юнашка веселба спяха мъртвешки сън комесите. И на двата пъти се изкуши да им свети маслото, като го ливне от малкия светилник,

или да намести факлата така, че огънят да стигне до завесите на стената. Но точно толкова пъти се сдържа и продължи да се приплъзва като сянка напред. Изобщо не го устройваше олелията без време.

И се питаше от какъв зор палачът наричаше човека в клетката магьосник. Доколкото бе наясно с тия работи Вълкодав, един оправен магьосник отдавна да се е пренесъл на другия край на света, след като направи на бърз и коприва душманина си и нацепи замъка на трески. Макар че знае ли се — ами ако са го стащили неподготвен и веднага са му турили веригите, а после са го държали дълго жаден? За какви магии може да става дума, щом си с вързани ръце и пресъхнала уста.

Значи и магьосниците се дънят понякога. Досуц като обикновените хорица. Изключено е Човекоядеца да си е послужил с магия при залавянето...

Сега бившият пленник сигурно вече плува през реката. А там вода колкото щеш...

Ами ако Човекоядеца се занимава с магии? Ами ако от самото начало знае за появата на Сивия пес и го пуска до прага си, само за да го спипа там?

Вълкодав си забрани подобни мисли. Досуц като ловеца, който на път за гората пропъжда всяка мисъл за мечката.

Извади от кесията последната подпалка и я заби между долните греди на стената. Независимо от края на цялото начинание, Човекоядеца няма да пребори тази сила. Няма муска, няма начин да се предпази. Само боговете могат да я възпрат. Тъй че, ако кунсът Винитарий още не се е научил да лети...

Пред Вълкодав се изви тясна стълба. Водеше нагоре. Той съпостави височината ѝ с тази на кулата, както я беше видял от реката. Май тази ще е последната за изкачване. Магьосникът каза — най-горе. Значи вратата на спалнята е близо и със сигурност е завардена от стража.

Неистовият женски писък и поскърцването на пода под нечии ботуши потвърдиха правотата на Вълкодав.

И още нещо. Дори Човекоядеца наистина да умееше да прави магии, сега бе зает с друго.

Вълкодав се заизкачва нагоре. Той умееше да омайва да не издават нито звук всякакви скърцащи стъпала, дори най-гласовитите.

Момата горе пак закрепва — проточен, пълен с отчаяние вик. Вълкодав неведнъж бе чувал такива виковете. Продължи да се приплъзва нагоре, все по-нависоко. Много се надяваше той да види стража пръв. Измина приведен последната спирала на стълбата и се изправи в цял ръст.

Отпред, на около десет крачки разстояние, се виждаше якият гръб на охранителя, изопнал кожената куртка. Под нея бе щръкнала ризницата. Долепен до вратата, стражът се опитваше да види или да подслуша какво става вътре при господаря.

Вълкодав тихо потропа с кокалчето на пръста си по външната стена. Стражът трепна и се извърна. Дори не посегна към меча си, понеже беше сигурен, че някой от началниците го е хванал на местопрестъплението и сега ще последва четене на конско.

Метнатият от Вълкодав тежък нож се заби в окото му до дръжката.

С един скок Вълкодав са озова при него, прихвана омекналото тяло, лекичко го остави на пода и издърпа ножа. После внимателно прецени къде да удари с рамо вратата. Както се очакваше, тя беше заключена.

Кунсът Винитарий, едър мъж с руса брада, стоеше до ложето и намотаваше на юмука си гъстите гарвановочерни, меки като коприна коси. На пода в нозете му се гърчеше гола робиня — петнайсетгодишна хубавица с нежно, непокътнато тяло и поглед на дива котка. Ботушът на Винитарий притискаше кръста ѝ, ръката му дърпаше косата, за да принуди тънката снага безпомощно да се избие. Човекоядеца я гледаше от високо като че беше вкусна гозба, току-що поднесена на трапезата.

Този израз не изфиряса от лицето му веднага, след като вратата изпука и се стовари вътре. Рухна отведнъж, най-неочаквано за Винитарий, който със сигурност би чул долитащо отвън дрънчане на оръжие или шум от схватка.

Той можеше да се закълне, че за пръв път вижда изправения на прага мъж. Най му приличаше на полудиво, освирепяло куче от ония, дето не ще подвият опашка дори пред цяла глутница вълци. В ръцете си държеше късо копие с широк, остро наточен накрайник. Лявото му рамо, с което бе избил врата, кървеше.

— Ти кой си? — изръмжа кунсът. Впрочем, вече бе забелязал стърчащите зад вратата ботуши на стража и беше наясно, че непознатият не се е отбил току-така. За миг Винитарий дори се послуша дали не щурмуват замъка. Да, ама не. Човекът с копието беше сам. Само Хег знаеше, как се е прехвърлил през стената, как е минал покрай бдителната охрана и без нито звук е видял сметката на стража пред спалнята. При всички случаи беше много, много опасен. А дружината, колкото и да крещи, вече нямаше да успее да дотича.

Човекоядеца не беше страхливец.

— Кой си? — повтори той, за да спечели време.

Вълкодав мълком пое напред през някога великолепните, а сега мръсни, сплъстени и изпъстрени с мазни лекета мономатански килими. Въздържа се да подсети кунса за рода на Сивия пес и за момчето, което не беше доубил навремето, изпитвайки съдбата. Заговориш ли на врага, опъваш между него и тебе невидима, но здрава нишка, която прави убийството невъзможно. Нито пък предложи на Винитарий двубой. Нямаше защо да моли за справедливост боговете. Той бе дошъл да накаже Човекоядеца. За това не се иска божи съд.

Винитарий пусна косите на девойчето. То светкавично се изтърколи встрани, в ъгъла и се надигна на колене, забравило за голотата си, и започна да наблюдава двамата мъже, защото изведнъж реши, че единият може да е нейният дългоочакван спасител.

Винитарий беше опитен воин и не бе изгубил някогашната си вещина, въпреки че доста се беше освинил. Стрелна се към окаченото на стената оръжие със смайваща бързина. Обаче междуременно Вълкодав метна копието си, което прониза тумбака на Човекоядеца, отхвърли го назад, със страшна сила го стовари върху стената и заседна в дървото.

Ударът, за който се готвиш единайсет години, не подминава целта. А подмине ли я — значи е бил нанесен от друг, не от Вълкодав.

Броени мигове Човекоядеца недоумяващо гледаше корема си и кръстачката на забитото в плътта му копие. После се вкопчи в ръкохватката и изрева като смъртно ранен звяр.

Ревът на Човекоядеца отекна на талази из целия замък — само глух или мъртвец не би го чул.

Но Вълкодав знаеше, че комесите няма да дотичат.

Босите му нозе вече усещаха мощния тътен, прииждащ през дъбовото дюшеме и дебелите килими. Сетне се чуха уплашени възгласи. Някъде там, долу, се клатеха стени, люлееха се тавани, диплеха се подове, разместваха се с чудовищен трясък грижливо напасвани ъгли. Няма сила, дете ще надвие избуялата мощ на дървото, расло до кръстосващи се в гората пътеки и пак там изсъхнало. Само Боговете биха могли да я спрат. Но нямаше да пожелаят се месят. В това Вълкодав беше сигурен.

Макар и прикован, Човекоядеца все още мърдаше и хриптеше, опитвайки се да издърпа копието. Долу на килима се разстилаше черна локва. Вълкодав не гледаше него. Извърнал бе лице на юг, натам, откъдето преминаваше животворният път на Слънцето, дете се извисяваше вечното Дърво, съграждащо световите, дете във вишния океан зеленееше Островът на живота, свещеното Обиталище на Боговете. Там, на този остров, се бяха преселили децата на Сивия пес. Само Вълкодав бе надживял всички, за да се върне и да отмъсти за изтребения си род, за поругания дом, за осквернените домашни огнища. И ето, възмездието бе осъществено. Какво друго оставаше за вършене? Малко неща. Да изпее Песента на смъртта и да тръгне към предците от погребалната клада, в която всеки миг ще се превърне замъка на Човекоядеца...

Вълкодав затвори очи, отпусна ръце и запя.

С тези думи далечните му предци бяха изпрацали и напътствали мъртвите. Изговаряли ги бяха воините от неговото племе, останеха ли сами срещу стотици врагове. Вълкодав само на два пъти бе слушал тази песен: когато погребваха прабаба му и праядо му. Услужливата момчешка памет бе запазила и съхранила чутото. А после бе разполагал с цели единадесет години, за да наизусти без грешка всяка дума. Да нарежда стократно Песента за всички заедно и за всеки поотделно...

*Бърза времето, като пясък изтича,
Неканената Гостенка към прага тича.
Мразът от дърветата премените съблича,
ала листата млади от пъпките надничат.*

*Докато зората се усмихва и на други,
Гостенко Неканена, напразно ликуваш!
Докато устните други устни целуват,
над живота ти не ще възтържествуваш!*

Дали сега я знаеше поне още една жива душа? Или днес древната песен звучеше за последен път, защото Сивия пес вече нямаше да дочака да му се родят кутрета?

*Неканена Гостенко, в битката тежка, велика
ти също майстора ще си намериш по света,
при мнозина съня последен ще привикаш,
ала зърната спящи ще дочакат пролетта.*

Подът се разтърсваше и се люлееше все по-силно. Мазният дим на започналия пожар, просмукал се през процепа на вратата дращеше гърлото. Душите на тези, за които е отмъстено, ще могат да се въплътят отново и да заживеят на земята.

Вълкодав се запита дали ще допее Песента...

Не я допя.

Към коленете му се притисна някаква живинка. Трепереща. Плачеща. Вълкодав с неохота отвори очи, погледна надолу и видя девойчето. Несретното голишарче го гледаше с ужас и надежда. Устните мълвяха нещо, по нежните детски страни се стичаха сълзи, в сините очи се четеше молба за спасение. От Човекоядеца, берящ душа до стената. От похотливите наемници, за които трябваше да стане утрешна плячка. И от замъка, който беше на път да се разпадне под нозете им...

В този миг откъм отворения прозорец-бойница прозвуча оглушително писукане. Вълкодав вдигна глава тъкмо навреме, за да види как в стаята, усърдно размахали криле, влетяха два едри прилепа. В лапичките си носеха пръчка, от която с главата надолу висеше Прилепчо. Когато зърна Вълкодав, той радостно се разцвърча. Приятелите му се стрелнаха към тавана, а Прилепчо се пусна и се стовари право върху главата на мъжа.

— Ще загинеш! — каза Вълкодав и се опита да го отскубне от косите си, за да го върне на пръчката и да го разкара оттук. Прилепчо го ухапа силно и изписука нещо на приятелчетата, изглежда им благодари. Ония хвърлиха пръчката и изфирясаха през прозореца.

— Е, твоя си работа... — измърмори Вълкодав, който започваше да проумява, че няма да го оставят да умре така, както бе мечтал. Още две жертви на погребалната му клада му идваха в повече. Наведе се и срязва въжетото, стягащо лактите на робинята зад гърба ѝ. Дръпна от ложето плътната покривка, разпори я така, че направи дупка в средата и я нахлузи през главата на хлапачката. Сграбчи я за ръката и хукна надолу по стълбите.

Вълкодав никога не забравяше местата, откъдето е минал дори само веднъж. Носеше се като вихър по обратния път с вътрешната сигурност на ловджийско куче, летящо по прясна дия. Помнеше къде е втъквал клечките си, къде е видял факлите и светилниците, причинили пожара. Когато огънят прегради пътя му, той се замисли само за миг, за да прецени дали ще им се удаде да преминат до следващите стълби. Миг, който се оказа достатъчен насреща му да изскочи от пламъците обезумял страж. Вълкодав направи скок встрани, но оня ги подмина слепешката, като ръсеше от горящите на тялото му дрехи димящи парчета. Хлапачката ужасено извреця. Вълкодав я грабна, бутна в ръцете ѝ Прилепчо, когото най-последно бе изскубнал от косата си, омота и двамата с покривката и хукна приведен през пламъците.

Влажните коси и коженият панталон предпазваха от огъня само донякъде. Почувства се така, сякаш някой почва да одира кожата му от кръста нагоре и от босите стъпала. Криво-ляво затулил с лакът очите си, прелетя десет крачки като стрела и вече тичешком излизаше от другата страна, когато стената отдясно тежко изпъшка и пропадна надолу. Изхвърчалата димяща и овъглена гредка се извъртя към коридора и халоса Вълкодав по хълбока с такава сила, че го просна на пода. Той веднага скочи на крака, като създаваше само, че още е жив и още може да тича. Другото стълбище беше отпред, сметките му бяха верни. Хвърли се натам и хукна надолу, като прескачаше по четири стъпала наведнъж. Неиде от високото долетя поредния кански вой на Човекоядеца. Вой, който се чуваше, въпреки бученето на пожара и

крясъците на панически бягащите хора. Сигурно огънят бе обхванал и спалнята. После воят утихна — този път завинаги.

Вълкодав още няколко пъти се натресе на воители, като цяло улигани само в търсенето на най-близкия изход и нехаещи за всичко останало. Само един реши да прояви бдителност при вида на полуголия, оплескан със сажди непознат, влачещ за ръка разредана хлапачка. Наемникът грабна мечата си, но Вълкодав в движение, с точен ритник в слабините, го отказа да се меси в чуждите работи. Оня се присви и загреба със зейнала уста въздух и сажди. Вълкодав го подмина и се шумгуна през вратата, водеща към подземиято. Затръшна я и за по-сигурно завъртя ключа, който още стърчеше в ключалката от вътрешната ѝ страна.

В мазето се стелеше на талази сивкав задушлив пушек, но май друг не се беше досетил да намине тук. Не се дишаше, факлата на стената едвам тлееше, съскаше и изплюваше синкави пламъчета. Момичето нададе слаб вик при вида на мъртвия палач. После пак извика — когато зърна клетката.

Вълкодав ядосано изруга. Освободеният от него затворник дори не бе изпълзвал като хората от нея. Силиците му бяха стигнали колкото да се подаде от кръста навън през прага. Лежеше, проснат по очи, с потреперващи от поредното усилие да се придвижи кльоцави ръце.

Вълкодав пак изруга и почти без да забави крачка се наведе, за да го грабне със свободната си ръка. Кокалестото, чудовишно мръсно тяло беше почти безтегловно. Затворникът трепна, изохка, измърмори „благодаря“ и увисна като мокър вонящ парцал. След броени мигове Вълкодав стоеше пред вратата, водеща към тайния проход, и опипваше пантите с надеждата някоя да поддаде.

Нямаше пълна сигурност, че ще успее да избие тази врата, ако не разгадае къде са скритите пружини.

— Остави на мен, млади момко... — прошепна заточеникът. — Аз знам...

Вълкодав не му възрази. Хвана го под мишниците и го вдигна с лице към вратата. В края на краищата, тоя човек го беше упътил без грешка при Човекоядеца. Може и сега да не лъжеше.

Лявата ръка на Вълкодав долавяше туптенето на сърцето, лудешки пърхащо в мършавите гърди. Дългите пръсти се плъзнаха по гладките рендосани дъски, напипаха една от пантите и започнаха, донякъде учудващо за Вълкодав, да я натискат в завързана последователност. Почти веднага в недрата на зида заромоли вода и вратата се отмести с познатия, вече непоносимо стържещ звук.

Обаче междувреме нейдe горе проехтя страшен удар, последван от тежък, ленив грохот. Замъкът на Човекоядеца се превръщаше в пламтящи руини. Подът и стените на мазето се разтресоха, каменната плоча падна, отгоре се изсипаха пясък и камъчета, факлата изсъска и угасна и бегълците се озоваха сред пълна тъмнина. Но най-лошото бе, че вратата се отмести само на три длани от стената и спря. Колкото и да напъваше, Вълкодав не успя дори да я помръдне.

Нямаше нужда да премерва процепа, за да разбере, че е прекалено тесен само за него от тях тримата. Сви рамене и се усмихна за пръв път от цяла вечност насам. И така, Песента на смъртта все пак няма да остане неизпята. Сега ще разполага с цялото време на света. Питаше се само защо ѝ бе притрябвало на Господарката на съдбите да затръшне капана точно в мига, в който наистина бе повярвал, че ще оцелее.

Защо не му отредиха бърза и честна смърт в рушация се замък, ами го затвориха като плъх в едно зловонно мазе заедно с трупа на удушен палач?...

Дали Боговете не бяха отсрочили гибелта му, за да спаси тия двамата? Каква ли ще е тяхната участ?...

А може би не току-така наричаха магьосник оня в клетката? Ами ако той така се е опетнил като страшен помагач на Тъмната, че оня, който го бе пуснал на свобода, сега неизбежно трябваше да заеме неговото място, за да изтърпи той избегнатите от вещера неден адски мъки?

Вълкодав изскубна от косата си врещияция и хапещ Прилепчо и отново го даде на момичето, увит в единия край на покривалото, за да не изподраска ръцете ѝ. Заведе я до вратата — хлапачката не виждаше в тъмното и уплашено се притискаше към Вълкодав — и я избута през процепа. Гъвкавото тяло с лекота се озова от другата страна.

— Внимавай да не се подхлъзнеш по стъпалата — предупреди я той, вдигна безпомощния магьосник и го прати при нея. — Влез във водата и плувай наляво, през тунела. Не се бой от решетката, счупена е. Измъкни и тая торба заедно с Прилепчо, стига да можеш. Хайде, шавай.

Оказа се съвсем неподготвен за това, което последва. Хлапачката ревна, изскочи обратно през процепа и непохватно го прегърна в тъмното, долепила мокрото си от сълзи лице до гърдите му. Вълкодав смаяно замря и постоя като дърво, изгубил ума и дума. После я отлепи от себе си и пъкна обратно, като за довиждане я плесна под кръста:

— Хайде, къш!

Колкото и да беше кошунствено, все пак си помисли дали да не се пробва през другата врата, през която бяха стигнали тук. Проходът сигурно е затрупан, ама знае ли човек...

Защо трябваше тези двамата — че и Прилепчо — отново да пробуждат у него желанието за живот, щом бе писано всичко да свърши точно така?

— Чедо... — чу се тихият глас на магьосника и Вълкодав се обнадежди, че оня ще успее с добро да постигне непостигнатото с грубост. Обаче магьосникът каза: — Чедо, ще стигнеш ли третия камък отгоре на отсрещната стена? В ъгъла, срещу вратата.

— Защо? — изхлипа девойчето.

— Работата е там — с немощен глас обясни магьосникът, — че трябва да помогнем на нашия добросърдечен приятел да се присъедини към нас... Ако стигнеш камъка, натискай долния ъгъл...

Човек с ръста на Вълкодав би изпълнил задачата без да има нужда да се надига на пръсти. Робинята бе с две глави по-ниска от него. Тя опипа стената и заподскача — мълком, упорито, сред пълния мрак, като всеки път се опитваше да удари с юмруче посоченото място. Вълкодав уморено седна на пода и си наложи да не мисли за неочакваната прегръдка, за допира на тънката трепереща снага. Възбудата от битката отзвучаваше, обгорената кожа болеше непоносимо, десният хълбок пареше и май отичаше.

— Трябваше по друг начин да разположа сензорите — измърмори магьосникът. — Въпреки че...

Вълкодав не схвана смисъла на странната дума. Но се въздържа от въпроси.

— Стига! — изръмжа той в тъмата. — Пръждосвайте се!

Магьосникът и момичето обаче изобщо не се впечатлиха.

— Чедо — с учудващо спокойствие рече магьосникът. — Ела тук. Седни. Ето така. Дай си ръката... Знам, че сега ще успееш. Ти можеш. Опитай.

И тя успя. На сто и първия, а може би на двеста и първия път. Силните крака изхвърлиха нагоре лекото тяло и разкървавеният юмрук уцели точния камък. Отначало не стана нищо особено. Ала после някаква непреодолима сила напъна вратата, за да помете с лекота и дъбовите дъски, и масивните бронзови панти. Вълкодав се изправи на крака, вдигна виждащите си в тъмното очи и видя как горният каменен праг на касата бавно се свлича. Чу изохкването на магьосника, ударен от изхвърчала отломка. Прагът се спусна приблизително до средата на вратата, като я направи на трески, и спря. Вълкодав изби с крак останалите дъски и бързо се озова от другата страна. Отново вдигна на ръце магьосника и мълчаливо закрачи напред, към стъпалата и студената вода в каменния тунел, които бяха техния залог за спасение.

Слънцето приближаваше чертата, отвъд която почваше пладнето. Вълкодав седеше на брега на речното заливче, прегърнал коленете си, и за нищо не мислеше.

Вчера се бе накарал по собствена воля да прекъсне нишката на живота си. Независимо от изхода, за такива решения винаги се плаща, дори да са плод на моментен порив. А при Вълкодав ставаше дума за цел, която бе преследвал единайсет години. Заради която бе живял. Заради която бе оцелявал безброй пъти. Никога не се беше питал какво го чака после. После?... След кое? За кого и защо? Просто нямаше никакво „после“.

Вчера животът му беше свършил. А оттук насетне...

Вълкодав седеше неподвижно, загледан право напред с невиждащ поглед, а главата му беше празна като гроб, в който са забравили да положат мъртвеца. Магьосникът лежеше наблизо, подложил на лъчите на слънцето щастливото си лице на слепец — чисто изкъпан и увит в скъсаната покривка. Прилепчо, винаги недоверчив към чуждите, най-спокойно седеше на корема му и хич не

се дърпаше, докато внимателните пръсти опипваха разкъсаното му крило.

На Вълкодав му беше все тая всъщност, но все пак усети как в душата му шава сянката на празното любопитство. До вчера бе сигурен, че е измъкнал от подземиято вехт старец, а сега виждаше, че се е лъгал. Сплъстените белезникави и гъмжащи от паразити мръсни кичури благодарение на отварата от корените на билката сапунче и на кокаления гребен, изровен от торбата на Вълкодав, се бяха превърнали в пухкави пепеляворуси къдрици, израсли по време на затворничеството до кръста. Магьосникът все се молеше да ги скъсят с ножицата, ала Вълкодав категорично отказа. Простено бе на човек да оглупее от толкова клечане в клетката. Ама не чак дотам. Веднага след като излезеш на свобода да хвърлиш косата си поврага, за радост на нечистите сили и злите магьосници!... Само това липсваше!...

Пък и очите му... Вълкодав за пръв път виждаше такива очи: теменужени, леко просветляващи при зениците. Когато се усмихваше — а той го правеше често, — в тях светваха златисти, слънчеви пламъчета. А и тялото му, въпреки грозната мършавина, също не беше като на старец.

Вълкодав нямаше намерение да го разпитва за нищо...

Хлапачката газеше до колене из водата, пременена с другата риза на Вълкодав, чиито ръкави бяха въздълги за нейните ръце. С пръстите на краката си ловко напипваше ланшните водни орехи, вадеше ги от дъното и ги трупаше да съхнат на брега. Орехите ставаха за ядене, дори бяха вкусни, а сокът им се смяташе за лековит. С този сок те двамата с Вълкодав вече няколко пъти мазаха от главата до петите магьосника, изтърпял безропотно процедурата. После Вълкодав се зае да цери така и собствените си изгаряния. Хлапачката предлагаше помощта си, но той отказа.

Тя беше не просто хубава. Защото няма грозни петнайсетгодишни момичета, стига съдбата да е поне малко благосклонна към тях. Тя беше невероятно, просто безсрамно хубава. Вълкодав току я поглеждаше скришом. Такава като нея лесно си я представяше да води вързана с копринена панделка кротка сърна. А защо не и царствен леопард.

За да посегнеш на такава хубост, наистина трябва да си човекоядец...

Само като си помислиш: ако вчера не бе изтръгнал оня прът от решетката... Или не беше отворил вратата на мазето. Ако стражите не бяха къоркютук пияни и го бяха заловили преди да стигне горе. Или не беше уцелил с копието... не, това последното нямаше как да се случи...

Само като си помислиш, че сега би се мятала в лапите на кикотещи се мръсници. Или би лежала свита на кълбо в някой килер, измъчена до смърт...

— На какво мирише тук? — обади се внезапно магьосникът. — Толкова ми е позната тая миризма...

Вълкодав дълго мълча, после отвърна:

— Дивата череша цъфти.

Най не му се говореше в момента. Пък и всяка дума му причиняваше болка: натъртените ребра непоносимо го боляха при всяко движение, при всяка въздишка.

— Дивата череша — повтори магьосникът и блажено се усмихна.

Момичето хвърли още един орех да съхне и излезе от водата:

— Да ти откъсна ли букет, господарю?

— Недей — сащисано каза слепецът. — Тя е жива... нека си цъфти.

И двамата говореха вянски: магьосникът — безукорно, момичето — със силен южняшки акцент. Брътвежите им дразнеха Вълкодав. Той се извърна, обаче не пропусна да забележи как момичето се настани до магьосника, взе гребенчето и се залови да разресва и приглажда дългата му брада.

Вчера един голям и силен мъжага насмалко не бе останал в подземиято да чака сигурната си смърт — е, как да не се метне с плач на врата му? За сметка на това, днес друг имаше нужда от помощ и грижи, като другият, за разлика от него, беше приказлив и добър.

— Вълкодав е прав, а Човекоядеца — не — отново най-неочаквано се обади магьосникът. Май се обръщаше към момичето, но Вълкодав чак трепна — първо от изненада, после от болката в хълбока:

— Какво?

Не им беше споменава името си, в това беше напълно сигурен.

— Нищо — без да крие учудването си, отвърна магьосникът. — Прощавай, ако съм те засегнал. Само се сетих за поговорката на твоя

народ за Човекоядеца, май единствената... А ти кой си, момче?

Никой зрящ не би употребил тази дума в разговор с Вълкодав. Интересно какво би казал магьосникът, ако можеше да види белезите, прошарените коси и счупения му нос. Вълкодав нямаше желание да отговаря и си затрая. Но от бившия затворник, който се беше наситил на мълчание в клетката си, нямаше лесно отървяване.

— Първо те взех за крадец — продължи онзи. — Когато се върна с момичето, реших, че си неин роднина. Но вие сте от различни племена, пък и не смятам, че си неин годеник. Ще ме прощаваш за любопитството, ама кой си ти?

Вълкодав мълчаливо се извърна настрана. Би дал и мило, и драго, за да остане отново насаме.

— Ами ти, чедо? — попита магьосникът. — Ти как се казваш?

Вълкодав наостри уши.

— Ниилит, господарю...

Вълкодав си помисли, че името много ѝ подхожда. Като шепот на полски камбанки, полюшвани от вятър по залез: Ниилит...

— А откъде си?

— От Сакарем, господарю... Сираче съм.

Не може да бъде, каза си Вълкодав. Сирак е онзи, който си няма никого, никакви сродници — нито по бащина, нито по майчина линия... оня, дете си няма нито един закрилник...

— Родителите ми умряха по време на мора... нека е кратък пътят им и да е широк мостът — продължаваше тихо да говори тя. — Отгледаха ме чичо и леля. Добре се държаха с мен. Искаха да ме продадат за жена на съседа. После дойдоха търговците на робини и бях продадена на тях...

Племето на Вълкодав от паметивека смяташе сакаремците за разюздан, безчестен народ, недостоеен за щедрото слънце, плодородната земя и другите извънмерни блага, които им се бяха паднали без никакво право, сигурно по недоглеждане на Боговете. Но да постъпят така!... Със собствената си плът и кръв!... С най-святото нещо на света!...

Такива роднини са за убиване.

— Би ли искала да се върнеш там, Ниилит? — попита магьосникът.

— Не, не! — изтръгна се от гърдите ѝ. — Искам да бъда с теб... и с теб, господарю... — Последното се отнасяше до Вълкодав и на устните му за миг цъфна крива усмивка. — Дъжд да ороси земята под нозете ви...

— Минали сме покрай господарите — каза с тих смях магьосникът и веднага се поправи. — Поне що се отнася до мен е така. Името ми е Тилорн.

Вълкодав изпърво не повярва на ушите си, а после разбра, че от дългия престой в клетката този човек наистина леко се е чалнал. Лично Вълкодав изобщо нямаше човешко име, но и прякора си не би казал за нищо на света на всеки срещнат. Врагът може да отнеме живота само на тялото, а злият вълшебник — да отмъкне за поругаване душата. Не се стърпя и каза:

— Ти сигурно си някой бог! Чувал съм, че те не се бояли да назовават имената си!

— Бог ли?... — в незрящите очи заблещукаха слънчеви искрици. — Не, бъркаш. Дори магьосник не съм, макар някои да ми викат така. Просто... вярата ми учи, че калта не полепва по чистия човек, дори да се знае неговото име.

Нищо чудно заради тая си вяра да си се озовал в клетката, понечи да му каже Вълкодав, но си затрая. Първо, чуждата вяра е много тънка работа, там е грехота да се пипа. Второ, Боговете на собствения му народ си бяха патили много по-зле от Тилорн. Трето, калта май наистина не се лепеше за него.

И последно, на Вълкодав просто му беше все тая.

— А ти, храбро сърчице? — продължи Тилорн, почесвайки по вратлето жумящия от удоволствие Прилепчо. — Аз бих излекувал крилото ти. Трябва ми само остър нож, игла с копринен конец и силно вино — за дезинфекция...

Виж сега равнодушието на Вълкодав изфиряса, като издухана от вятъра мъгла.

— Какво?

— За дезинфекция — ясно повтори Тилорн. — Виждаш ли, друже мой, инфекцията е зараза, която прониква в раните и ги кара да се възпаляват и гноясват. Силното вино я убива. Значи дезинфекцията е нещо, което...

— Питам те дали наистина можеш, или само дрънкаш? — прекъсна го Вълкодав. — Нали си сляп. Пък и той ще откачи от болка, докато го шиеш!

Тилорн леко сви костеливите си рамене:

— Набави необходимото и се убеди лично. — И след кратък размисъл с въздишка допълни: — А сега, ще ми помогнеш ли да се изправа, момче? Краката, уви, не ме държат, пък аз... хм-м... не бих искал да оскверня покривката, с която толкова грижовно сте ме завили...

Вълкодав се наведе и го взе на ръце като малко дете. Болката в ребрата стана влудяваща, а пред очите му заплуваха зелени кръгове. Хайде, стига, не му е за пръв път. Нито за последен, Боговете виждат. Стори му се, че бавно се пробужда от дълъг, много дълъг сън. Вятърът бе топъл и наистина довяваше аромата на цъфнала дива череша. Трябваше да направи всичко Прилепчо отново да лети. Да купи силно вино и копринени конци. Освен това и нова премяна за Ниилит, пък и поне някакво герданче. Ако ще да са само нанизани топчета от оцветено стъкло, които уличните търговци пробутват за халисунски сапфири. Няма да е зле да осигури и силна храна за Тилорн, че как ли се крепи тая негова душа...

Зейналата отпреде му пустота постепенно се запълваше.

Той занесе болника в храстите, помогна му да се изправи на крака и измърмори:

— Викай ми Вълкодав.

*Защо да не тръгна на поход,
и на подвизи да не се посветя,
защо да не странствам с години,
щом имам къде да се прибера?*

*Защо да не вдигна платната
за да откривам далечни страни,
щом го има туй щастие земно —
бряг роден, затулен от гъсти мъгли.*

*Защо да не дрънкам оръжие,
за да се сражавам за нечия чест,
щом някому аз съм потребен,
щом чака от мен някой вест?*

*А когато пътеката в трева е обрасла
и не се вижда на раздялата крайт,
изведнъж ще усетиш леден полъх в гърба:
„За какво е всичко?...“ И ще се отчаеш.*

2. КРИСТАЛНОТО МЪНИСТО

Пещера. Зловонен пушек на съскаци факли. Стрелкаци се под тавана крилати сенки. Стените и подът са опръскани с кръв.

Високият кокалест момък е проснат по очи. С пранги на ръцете и краката. Надзирателят с прякор Вълка хвърля настрана окървавения камшик, гребва шепа едра сол и я изсипва върху голия гръб на момъка, който се гърчи от болка, но не издава нито звук. Притиснато до рамото на човека, хълца от болка и страх черно зверче с големи уши и крило, току-що разкъсано от удар с камшик.

Прангите в рудника бяха от камък, полирани до блясък от плътта на безбройните и безименни роби...

Вълкодав се събуди от трепването, разтърсило тялото му и разбра, че работата е лоша.

Над хълмовете мрачно се съмваше. От ръба на покривалото лениво се отронваха капки дъжд и цопваха в локвата, от която стърчаха мокри главни. Същите, дете снощи ги бяха дарили с чудна топлина. А сега от нея нямаше и помен.

В целия свят нямаше повече топлина, освен жалките трохи, все още скътани под старата наметка... Във всеки случай откъм оная страна, където рамото на Вълкодав се допираше до хърбавия гръб на Тилорн...

По тялото му от кръста нагоре сякаш се разхождаха мравки, пукналите се мехури на мястото на изгарянията бяха хванали корички. Сивият полумрак му се стори заслепяващ, до болка и сълзи в очите. Паметта на плътта, която се пробуждаше всеки път, когато Вълкодав се чувстваше наистина много зле. Десният хълбок беше отеъкъл безобразно, а човъркащата го болка беше отвратителна.

Хлапачката Ниилит спеше от другата страна на Тилорн: нейните гарвановочерни къдрици се преплитаха над наметката с неговите пепеляворуси. Вълкодав внимателно се отмести, седна, задъхан от

болка, и подпъхна овехтялата вълнена завивка, за да ги предпази от студа.

Прилепчо по стар навик висеше на пръта, който поддържаше завесата на навеса. *Скоро ще полетиш*, мислено му обеща Вълкодав. Зверчето тутакси отвори светещите си очички мъниста и след сладка прозявка отново скри дългоуха главица под крилото си. То отдавна се бе отказало от нощния си начин на живот, свикнало да заспива по всяко време, когато не става нищо интересно. Вълкодав се измъкна под студения ръмящ дъждец и първата му работа беше да огледа кръга, начертан от него снощи около малкия бивак. Нощес никой не бе припарвал, не се беше опитвал да наруши кръга. Вълкодав погледна летвата на обтегача и преброи резките. Две резки — два дни. Днешният ще е третият.

Знаеше, че нощес ще завали и се беше погрижил да се запаси със сухи дърва. Студът тормозеше Вълкодав, нещо противно стягаше гърдите му, пречеше му да диша. Той отново разпали огъня, донесе вода и окачи над пламъците котлето. Още веднъж прекрачи отвъд кръга и приведен започна да бере млади листенца от горска ягода.

Навремето, много отдавна, малкото момче от рода на Сивия пес видя по заснежения път към селото да се задава човек с торба на гърба и на ски. Човекът седна на снега в покрайнините и зачака, без да приказва с никого и да вдига поглед, докато от общинния дом не излезе големката и след кратка размисълка не го преведе през вратника.

„Какъв е този човек?“ — попита момчето майка си.

„Сирак — отговори майката. — От племето на велхите. Останал е без роднини. А цялото му имане е в торбата.“

Цял ден момчето копня да влезе в голямата къща и да огледа по-добре този чудат човек, който — я виж ти! — няма нито род, нито своя къща. Значи ако си сирак, можеш да правиш каквото си поискаш и никой няма да те наказва.

Обаче всеки може да ти стори зло, без да го е страх от мъст, защото няма кой да отмъщава...

И момчето се размисли колко ли е интересно да си сирак, но после се сети как за първи път бе отишло само на лов — и се ужаси, защото проумя, че връщащите се у дома от заснежената гора сираци

никой не ги чака пред запаленото огнище, с паница гореща зелева чорба на масата.

А след няколко месеца, в навечерието на същата нощ, когато предстоеше да нарекат момчето с мъжско име, сиракът велх се сражаваше за седмица с велхска песен на уста — до последно, докато не го съсякоха с меча.

Изглежда, велхите също си имаха Песен на смъртта...

Котлето забълбука. Вълкодав го сне от огъня, хвърли във водата шепа ароматни листа, захлупи го с капака и тръгна към ручея да се умива.

Хубавата миризма пробуди Ниилит. Когато видя, че хлапачката е будна, Вълкодав извади ножа и направи още една резка на обтегача. И реши, че днес няма да е грехота вече да сплете плитките си. Синовете на Сивия пес ги разплитаха само пред съдбовни начинания, изискващи висока вгълбеност на духа. Да речем, преди лов на мечка.

Или преди мъст...

Подръпвайки ризата си надолу, Ниилит се измъкна под завивката, поклони се на Вълкодав и изчезна зад мокрите храсти. Вълкодав се разреса на път и сплете две плитки, като плъзгаше кичурите между пръстите си отдолу нагоре в знак на успешен завършек на голямото дело. На деветия ден плетката ще е различна от днешната, за да прати стореното в миналото...

— Гази те болест, господарю — каза върналата се Ниилит и Вълкодав с неудоволствие си помисли, че треската, която го тресе, очевидно не убягва и на чуждите погледи. С неохота вдигна глава и хлапачката тутакси се пресегна да опипа челото му. Вълкодав не понасяше да му се натрапват. Едва се сдържа да не я отблъсне. Но пръстите на Ниилит бяха толкова леки и хладни — не студени, а успокоително прохладни.

— Ама ти изгаряш — каза момичето и отдръпна ръката си.

Той кимна мълчаливо. Сякаш и сам не беше наясно, че изгаря. За какво са всичките тия дрънканици? Сякаш с приказки нещо се лекува. Или отпада нуждата да се тръгва нанякъде.

— Де да имах малко повече силици, щях тогава... — обади се Тилорн. Вълкодав не го удостои с отговор. Тилорн поднесе длан към

лицето си, кой знае защо я размърда пред очите си и с въздишка я скри под завивката.

Бяха им останали няколко печени риби. На първия ден, още при реката, Ниилит помоли Вълкодав да ѝ направи копие от една пръчка, откъртена от лещака. Макар молбата ѝ да му се видя странна, Вълкодав я изпълни, и Ниилит, израсла сред лъките на Сакарем, със смайваща вещина и търпение се зае да лови в малкия вир шарани, за да намаже люспите им с глина и майсторски да ги опече на жаравата.

Докато Вълкодав помагаше на сакатия да се умие, Ниилит извади една дебела риба и се залови да я чисти. На Вълкодав му се повдигна само от миризмата. Ниилит му поднесе парчето върху свежо листо от репей. Той мълчаливо поклати глава и се извърна. Момичето не посмя да настоява и се отдръпна, за да храни Тилорн. Вълкодав равнодушно слушаше похвалите му и за гозбата, и за готвачката. Прилепчо, слязъл от високото на земята, също вече се бореше с перките и месестата опашка малко встрани от хората.

Нащърбената глинена чаша беше една и за тримата. Вълкодав последен отпи от билковата отвара и установи, че е бая изстинала. С погнуса я погълна и изплю озовалото се в устата му меко листо. Още веднъж косо погледна третата резка, изправи се и отиде в гората, за да се върне оттам с тънко, добре подострено в единия край равно стебло на млада трепетлика. Обгори копието в припламващата жаравата и го подаде на Ниилит:

— Дръж!

Заля огъня с вода. Знае се, че отъпкването обижда до смърт Бога на огъня. Жаравата изсъска — първо сърдито, сетне жално. А когато се смълча, Вълкодав я покри с приготвените от предния ден чимове трева. Окоето на случаен горски пътник едва ли щеше да забележи следите от бивака.

До завесата на навеса стоеше големия кош, изплетен от Вълкодав пак там, на речния бряг, докато Ниилит ловеше шарани. Той настани в коша Тилорн, увит в покривката, предпазваща го от дъжда, и оня вече по навик подви колене до брадичката си. Вълкодав промуши ръцете си през въжените презрамки, взе и торбата си, после кимна на Ниилит:

— Да тръгваме.

— Гложди ме съвестта, че ти тежа като камък на врата, Вълкодаве — каза Тилорн. — Но щом това е положението, поне кажи накъде сме се запътили?...

Вълкодав изведнъж, ни в клин, ни в ръкав се сети как двамата с Ниилит бяха помагали на сакатия мъдрец при една най-обикновена човешка нужда, как бяха мили безпомощното му голо тяло, за да намажат с мехлем безбройните му рани, а Тилорн само благодареше, въздишаше с покруса и засрамено правеше опити да се шегува. Искане се мъжество да приемаш така помощта, Вълкодав ги разбираше тия работи.

— Към пътя, по който минават търговците — отвърна той. — Наблизо има село... казва се Велики хан. Там отсядат онези, които пътуват за Галирад.

— Галирад... — повтори Тилорн, названието явно го подсети за нещо. И уточни: — Дето е в страната на солвяните, нали?

Кошът се полюшваше. Прилепчо дремеше на рамото на Вълкодав, а Ниилит вървеше до него, здраво стиснала малките копия, ореховото и трепетликовото.

— Точно така — каза Вълкодав. И за пръв път не изчака да го разпитват, а сам поясни: — Най-добре беше да вървим покрай Светин... но ако ни търсят някъде, то ще е при реката.

— Към търговците ли искаш да се присъединиш? — поинтересува се Тилорн.

— Не да се присъединя — измърмори Вълкодав. — А да се цаня. На търговците често им трябват воини... да ги пазят. Нека първо стигнем до Галирад, после ще видим.

Вървяха почти целия ден без почивка. Вълкодав не искаше да губи време. Направи бивак само веднъж, при малко изворче. Ниилит, Тилорн и Прилепчо доядоха шарана. Вълкодав отново отказа да яде.

— Ама, господарю... — жално каза Ниилит, но дългите пръсти на Тилорн легнаха върху дланта ѝ:

— Недей, дете — тихо рече той. — Нашият спасител сигурно знае какво прави.

Вълкодав коленичи до изворчето и пи дълго, с наслада. Когато се изправи, стори нисък поклон, сякаш изворчето беше стопанка, щедро

нагостила уличен минувач.

Щом надникналото привечер слънце започна да закача върховете на далечните хълмове, Вълкодав започна да търси място за нощувка. Тази вечер избираше особено придирчиво. Равнодушно подмина няколко наглед доста приятни кътчета, където имаше и вода, и простор за ветреца, прогонващ комарите. Накрая избра мястото под клонестия стар дъб, което бе на цели двеста крачки от най-близкия ручей. Вълкодав остави коша досами корените на дървото, разрови шумата и направи легло за Тилорн, който благодарно се усмихна и с въздишка на блаженство изопна хилавите си крака.

Слънцето залязваше зад прозрачна дъждовна завеса: половината небосвод гореше, обзет от студени малиновочервени пламъци, а на изток на склона на хълма се беше подпряла къса червеникава дъга.

Вълкодав довлече дебел, съборен от вятъра клон и дълго си игра с ножа, докато оголи сухата бяла сърцевина. Накладе огъня по-далеч от дъба, за да не притесни и да не обиди чудесното дърво. Когато слънцето потъна наполовина зад залезните натежали от дъжд облаци, той се измъкна от самоделната шатра и се залови да чертае кръга, и както обикновено обхвана с него и огъня, и колчетата на обтегачите, и приютилото ги дърво. Само че този път черта не с ножа, а с бащиния си чук, който влачеше по земята.

Все така имаше треска, затова дълго не можа да се сгрее и да заспи. Но най-после под широкия стар плащ, достатъчен да се завият и тримата, стана малко по-топло. Вълкодав слушаше как равномерно диша Ниилит и си мислеше за старците, в чиито легла лягат млади момичета — не за друго, ами за да стоплят завивките, защото есента на живота изстудява кръвта им и те все зъзнат... После все пак заспа.

Огънят бавно оглозгваше дългия прът, осветявайки очертанията на кръга.

Събуди го дрезгав, пропит със страх писък, който бе проехтял наблизко. В момента, в който се поотърси от мътилката на съня, Вълкодав се изправи с нож в юмука. Адската болка в хълбока, причинена от рязкото движение, шибна като огнен бич съзнанието му

и той забеляза, че мястото на Ниилит под завивката е празно. Забеляза трепетликовия колец, подпрян на дървото... После видя и самата Ниилит.

Вълкодав веднага разбра какво се е случило. На път насам минаха през торфено блато и момичето набра няколко шепи ланшни боровинки с едри, тъмночервени плодчета на дългите изсъхнали дръжки. Вечерта пуснаха боровинките в котлето. Напитката стана чудно хубава. Ниилит все надигаше котлето, изпи почти половината от него сама. Нищо чудно, че ѝ се е наложило да притича до храстите. И още сънена, разбира се, е забравила строгата заръка на Вълкодав да не напуска кръга...

Ама на ти сега...

С отчаяни писъци Ниилит тичаше през поляната към огъня. С очи като два бели кръга. А подире ѝ...

Подире ѝ вървеше Човекоядеца. Именно вървеше, тромаво и уж бавно местейки сковани в коленете крака. Но Вълкодав веднага разбра, че Ниилит няма да му избяга.

Значи, още веднъж Човекоядеца...

Вянинът дообмисляше тази мисъл в движение, вече устремен с огромни скокове напред. Не, изродът, който вървеше насреща му, не беше живият Човекоядец, успял по чудо да се измъкне от горящите развалини и да изцери раната си. Сега Човекоядеца беше мъртъв. Гледаше с мъртвешки оцъклен поглед, неподвижната му озъбена паст на хищник се бе разтворила с лъщящ овал сред развятата брада, а полите на ризата, крачолите и ботушите бяха плътно покрити с черна слуз. Убиецът е нечист и неговата нечистотия привлича душите на убитите, помага им се сдобият с подобие на плът.

Мъртвецът бе дошъл за живите...

Силите и разумът напуснаха Ниилит едновременно — тя падна и остана да лежи неподвижно. Вълкодав прелетя над нея и влезе в схватка с чудовището.

Ръцете и краката правеха всичко сами. Само с три бързи движения вянинът сграбчи Човекоядеца и го притисна към земята, придържайки го за извитата ръка. Сега трябва да обезглави и...

Човекоядеца се надигна.

Жив човек не би могъл да го стори. Мъртвецът можеше.

Под пръстите на вянина изпукаха сухожилия и стави: Човекоядеца равнодушно чупеше собствената си плът. В този миг Вълкодав го достраша. Истински го достраша. Потрепервайки от отвращение той започна да кълца с ножа студената, разлагаща се плът. Дано успее! Според вярата на сегваните на оживелия мъртвец първо му се отсича главата, после се долепва до задника. А според вяните...

Освестилата се Ниилит пак се разпищя. В този миг Вълкодав чу изненадващо силния вик на Тилорн:

— Удари го с кола, момичето ми! С трепетликовия!...

Ножът не пускаше кръв, просто режеше на парчета мъртвата плът. Човекоядеца все така неумолимо продължаваше да се надига. Силите му нямаше да намалее, докато главата е свързана с трупа. Май Тилорн извика още нещо, но Вълкодав вече нищо не чуваше от страх и напрежение.

После покрай лявото му рамо се плъзна нещо и се заби в мъртвеца. Колът от трепетлика!... Човекоядеца се замята в опит да се отърве от ужасния кол, но Вълкодав хвърли ножа, стисна заострения прът и започна да го забива все по-дълбоко, докато острието не докосна земята.

И тогава... На вянина му се стори, че полегналата трева се отдръпна, а трупът внезапно се срасна с пръстта, без да може да отлепи от нея крайниците си. После земята, въпреки съпротивата на Човекоядеца, започна да го всмуква, за да се затвори над лактите, коленете, лицето...

Вълкодав пусна кола едва когато на повърхността не остана нищо, освен изправилата се отново трева. Колът обаче продължи да потъва, за да изчезне и той.

Сега вече край. Човекоядеца нямаше да се върне повече.

Вълкодав вдигна омърсения нож и грижливо го избърса. Ръцете му трепереха. Дано не забрави да обгори острието на огъня, за да премахне остатъците от всичко скверно... Ниилит бе закрила лицето си с длани и ридаеше.

— Господарю... — опита се да каже нещо девойчето. — Госпо...

Вълкодав се наведе и я вдигна на ръце. В натъртения му хълбок сякаш се бяха забили няколко стрели наведнъж. Ниилит поривисто го

прегърна и ризата на гърдите му веднага подгизна от нейните сълзи.

— Ех, пиле шарено — тихо каза той с цялата нежност, на която беше способен. И понесе Ниилит обратно към огъня.

Когато Вълкодав се втурна към страшния гостенин, Прилепчо, разбира се, незабавно хукна подире му. Но с тия къси лапички бе стигнал само до чертата на нарушения кръг. Сега светкавично се покатери на рамото на Вълкодав и ухапа ухото му от яд, че е бил пренебрегнат като съратник в битката срещу злото.

Тилорн ги чакаше, надигнал се на лакът. Немошните пръсти на учения мъж стискаха малкото орехово копие. Какво пък, и то щеше да е от помощ, помисли си Вълкодав.

Лещакът е свещен. Но колът от трепетлика все пак си е по-сигурно нещо.

— Какво беше това?... — шепнешком попита Тилорн, когато Вълкодав с мъка откопчи ръцете на Ниилит от врата си и я накара да се пъхне под завивката. Вянинът извади от торбата си чука, поднови очертанятията на кръга, седна до Ниилит и каза:

— Идат убитите от мен преди три дни.

В този миг му се стори, че дясната му ноздра мокрее и той побърза да прокара ръка по мустаците си, за да провери дали от носа му не тече кръв. Откакто бе счупен в каторгата, това се случваше често. Не, май сега му се беше разминало.

— Господарю... — Ниилит отново се разплака, притиснала лице до коляното му.

— Стига, ама и аз съм един — измърмори Вълкодав и непохватно я погали по главата. Косата ѝ беше гъста и мека като коприна. *Дори кошничка диви ябълки да изсипеш в тези пуснати коси, една няма да се търкулне долу*, помисли си Вълкодав. — Не исках да те плаша, ама трябваше. Ако кръгът... — Той махна с ръка, отчаян от неумението си да обясни как стоят работите в действителност. Прекалено дълго бе за разправяне, че воинът, убил враг, задължително трябва поне три дни поред добре да се напари в банята, да пости и да не стъпва на земята, да не се показва на слънце и, то се знае, да не приказва с никого. И всичко това се прави, за да се попречи на отмъстителните души да открият погубилия ги.

Ала Вълкодав нито умееше, нито обичаше да разказва.

— Може и още да довтасат — промълви той накрая. — Ще ни стигне друг път.

След малко дойде палачът — грозно подут и поради това подебел, отколкото изглеждаше приживе. Главата под качулката се кандилкаше на счупения врат. Тогава, в подземие, Вълкодав така и не беше видял лицето му. А сега пък хич и не искаше да го зърва.

Когато се натъкна на кръга, палачът вдигна ръце и заопипва невидимата преграда. После заситни на една страна все покрай чертата, като търсеше пролука. Прекрачи сянката на дъба, ала веднага изскочи обратно, като попарен.

Ниилит тихичко заскимтя и пълзешком се скри под завивката. Според Вълкодав вече можеха спокойно да си легнат и да спят до сутринта: мъртвият палач и останалите натрапници щяха да се развяват безпомощно покрай свещената черта — като конски фъшкии в дупка, пробита в леда на реката, а в ранни зори щяха да изфирясат от само себе си. Но Ниилит, обзета от ужас, не спираше да трепери до тях двамата с Тилорн. Шумът на стъпките отвъд кръга направо я подлудяваше. Тилорн си траеше, но Вълкодав виждаше, че и пишман-магьосникът хич не е спокоен. Мърморейки, Вълкодав стана от леглото, отново извади чука и се извърна към мъртвеца, за да изпише във въздуха Знака на гръмотевицата: шест островърхи листенца, затворени в кръг-колело.

— В името на Бурята! — повелително каза той на палача. — Пръждосвай се!

Струята виолетов пламък безшумно се стовари може би от клоните на дъба или пък от самото небе и заля трупа. Палачът започна да се гърчи, сякаш го разчекваха. Милосърдната земя го дръпна за краката и бързо го скри. Майката Земя винаги жали своите чеда, дори най-калпавите.

Вълкодав се върна под дъба и си легна, като безуспешно внимаваше да не притиска хълбока си. Тилорн галеше Ниилит по главата и не спираше да повтаря:

— Не плачи, мъниче... всичко е наред... Не плачи...

Вълкодав си спомни допира до тежката коприна на косите й... и как се беше притиснала до него, докато я носеше на ръце... А горе блещукаха зениците на Прилепчо, увиснал надолу с главата от дървения обтегач. Постепенно Ниилит се стопли, престана да хлипа и заспа, свита на кълбо.

Току преди зазоряване Вълкодав се събуди от тихото, но бясно, кръвожадно съскане на Прилепчо. Той отвори очи и видя, че покрай чертата безмозъчно тъпчат още двама мъртъвци, неспособни да преодолеят забраната на пустотата. Вместо дясно око единият пришълец имаше зейнала безформена дупка, а другият бе омазан със сажди и почти гол, ако не се брояха овъглените, опърлени от огъня дрипи. Тия са лесни. Вълкодав не чака дълго, за да не се събуди и да не се уплаши пак Ниилит. Само надигна глава и шепнешком изрече най-гнуслните ругатни, които знаеше. Мъртъвците моментално избледняха и се стопиха, смесиха се с гъстата студена мъгла...

Велики хан се намираше в изконните земи на племето на солвяните.

Навремето тук имало най-обикновена махала, в която, както във всяка друга махала, живеел един-единствен род. На широката поляна в гората била издигната голяма общинна къща, заобиколена от по-малки къщи, обитавани от жени и мъже, които наричали себе си Славеи. Местното предание гласеше, че още в началото на времената прародителката на племето се прехласнала по славеевите трели и обикнала прекрасния момък, в който се бил превърнал неугледният сладкогласен певец. Другите славеи запомнили и научили изпятата от него за любимата му песен, която и до ден-днешен огласява напролет ухаещите на цъфнала дива череша гори. Старите хора още помнеха как през лунните ноци девойките отивали голи в горския гъстак, за да сбъднат мечтите си да омаят хубавеца. Какво пък, след прекараната в гората нощ коремите на някои от тях наистина започвали да наедряват...

Всичко това любопитният Тилорн бе успял лека-полека, дума по дума, да измъкне за няколко дни от мълчаливия Вълкодав, който отговаряше или откъслечно, или едносрично и с неохота. А когато го подпитваше за рода му — млъкваше и половин ден дума не обелваше.

Но времето, пък и търпението на Тилорн бе повече от достатъчно: вървяха до Велики хан още четири дни.

Докато крачеше напред, Вълкодав отначало все поглеждаше към Ниилит — дали ще издържи дългия преход. Но хлапачката шляпаше неуморно с босите си пети и дори се изхитряше пътъом да набере киселец или още нещо вкусно за готвене.

След сражението с мъртъвците цялата риба, която носеха, отведнъж се вмириса и Вълкодав почна да се замисля дали да не претараша някое изоставено катериче скривалище. Но вечерта спряха при малко езеро и Ниилит смайващо бързо налови жаби, които майсторски опържи.

— Туй са жаби, господарю — смутено предложи тя вкусното ястие на Тилорн. — Ние ги ядем. Ако вярата ти не забранява...

— Не забранява — с усмивка каза той. — Макар че моят народ, честно казано, отдавна не убива живи същества, за да засити глада си.

Вълкодав най-послед се бе отървал от треската, така че и той пое подадената му храна. Вярата на Тилорн му се видя доста странна, но се беше нагледал на далеч по-особени обичаи. На каторгата бе ловил плъховете, които се въдеха в подземията, за да ги яде сурови. А сред робите някои предпочитаха да умрат от глад, но не и да погазят вярата си, осъждаща приемането на нечиста храна...

Вълкодав сдъвка крехкото жабешко бутче и взе следващото.

Много неща се бяха променили при Славейте през последните сто години.

Родът, който си стоеше в непроходимата гора и общуваше само със съседите си от близката околност, ненадейно се бе озовал на оживен търговски път. В безименното селце започнаха да отсядат пътници и то се сдоби с името Велики хан. Някои славееви чеда, наистина нечувана работа, бяха излетели от родните гнезда, за да свият своите в незнайни земи. А пък близо до старите гнезда се заселваха чужди хора, пришълци. Появиха се дори такива, дето не ловуваха и не бяха хващали рало. Някои, ама че луда работа, отваряха странноприемници, готвеха ястия, точеха бира на гостите и им постилаха постели, като така се прехранваха от пролет до пролет. И най-чудното бе, че добре си живееха...

Скоро като нищо можеше да дойде начело на храбрата си бойна дружина и някой напет галирадски болярин, за да построи малка крепост-градче и да почне да събира от търговците мито...

Ето защо минувачите не се извъръщаха след Вълкодав, който вървеше по улицата, нарамил кош и с Прилепчо на рамо. Велики хан се беше нагледал на какви ли не хора, поради което вече бе превъзмогнал любопитството си. Тук не биха се впечатлили особено дори на чернокож от Мономатана само с препаска от пъстра питонска кожа. Много важно, че някакъв бродяга вянин носи на гръб космат и сакат несретник. Ако някой от тримата изобщо привличаше погледите, това бе хубавицата Ниилит, която плахо държеше Вълкодав за ръката и носеше — брей, че срамота! — мъжка риза.

Вълкодав се спря пред вратника на странноприемницата. Над тях, подета от вятъра, се клатеше и поскърцваше рисувана табела: як кон, теглец натоварена догоре шейна. Бялата боя, с която навремето е било изографисано товарното добиче, се беше полющила, но не съвсем.

— „Белия кон“! — без запъване прочете Ниилит. Вълкодав я погледна леко накриво. Магьосник и хубавко девойче, което може да чете. Добре се беше подредил, няма що.

Дворът зад дуvara се оказа почти празен, ако не се брояха неколцината снажни халисунци с бронзов загар, които оживено си приказваха и редяха някакви вързопи на масивната, покачената на високи колела каруца. Вълкодав им кимна любезно, както подобава на учтив гостенин. Халисунците се умълчаха за миг и кимнаха в отговор.

Вратата бе гостоприемно отворена. Вълкодав отметна пъстрата завеска и влезе вътре.

Наближаваше пладне и кръчмата, меко казано, не беше претъпкана. Слугинята бършеше масите, а на поръсения със слама под се бе разположил млад работник и грижливо напасваше новото краче към дългата пейка.

Вълкодав свали долу коша, извади Тилорн и го настани на пейката до вратата. Ниилит веднага седна до него, за да хване килналото се тяло и да го подпре. Тилорн също като младенец тепърва

трябваше да се учи да сяда. Мъдрецът се усмихна на Ниилит и виновно въздъхна.

Вълкодав се отправи към тезгяха. Кръчмарят, който бършеше глинените халби с бродирана кърпа, веднага заряза заниманието си и учтиво се приведе напред. Беше от племето на източните велхи. Вълкодав разбра това, като видя лентата с шевица, опасала челото му.

— Сполай ти, стопанино, под покрива на тоя дом — обърна се той към велха на родния му език. — Добре ли се пени бирата в казаните ти?

— Хвала на Боговете, хубаво си живеем — отвърна гостилничарят и сложи длан върху дървения тезгях, за да се предпази от предполагаеми уроки. — Реколтата на ечемика беше богата, по волята на Трирогия, и пак по негова воля не секват запасите ни от малц... — Той млъкна и изпитателно огледа снажния клиент от глава до пети. — ... в което господарят може да се убеди и сам, ако пожелае да се освежи след дългия път. Намират ни се и чудесни печени прасенца, храна за истински воини. Има каша, мляко и извара за болника, че и сладкиши за хубавицата. Какво ще обича господарят?

Вълкодав се подсмихна и потупа с ръка отънялата кесия на колана си. Тя не иззвънтя веднага, защото на трите медни гроша им трябваше време, за да се съберат в един и същи ъгъл.

— Късметът ми днес е такъв — рече Вълкодав, — че търся не печени прасенца, а работа. Дали ти, почитаеми, няма да ме насочиш към някой търговец, пътуващ за Галирад, който има нужда от охранител?

— Боя се, че днес нямам с какво да те зарадвам — отвърна велхът. — Впрочем, утре пристига почитаемият Фитела, който винаги отсяда в моята гостилница, с което с право се гордея. Опитай късмета си при него. Но имай предвид, че керваните му винаги се охраняват много добре. Ако желает, горе имам стаи за нощувка...

— Влезли сме в дома на достоен мъж. — Вълкодав се поклони тържествено. — Ще пренощуваме при езерото. А на сутринта, стига да не възразяваш, пак ще наминем при теб.

И той се извърна да си върви, ала домакинът се приведе над тезгяха и го хвана лекичко за ръкава.

— Защо ще ходите при езерото, щом можете да пренощувате тук? Няма да ви взема пари.

Стаята беше повече от скромна, но пък имаше легло — истинско дървено легло с одеяло, възглавница и чисти чаршафи, макар и от небелено платно.

— Нека Ниилит... — колебливо поде Тилорн, ала Вълкодав мълчаливо го сложи да легне и го зави с одеялото. — Невероятно... — прошепна ученият, като галеше меката завивка. — Невероятно... Вече бях забравил какво е това...

Вълкодав си помисли същото, но разбира се, не каза нищо. Медните грошове иззвънтяха след поредната случайна среща в кесията и той внезапно се подвоуми дали да не купи сладкиши на Ниилит?... Или чаша мляко и комат бял хляб за Тилорн...

В този миг на вратата се почука. Вълкодав кимна на стоящата при прага Ниилит да отвори.

Влезе кръчмарят с плетена табла в ръце. А на таблата имаше дървена чиния с голямо парче свинско печено, голяма паница с млечна пшеничена каша, халба бира, хляб и няколко курабии. Кръчмарят с усмивка погледна Вълкодав.

— Реших, че все пак няма да е зле да похапнете. Не мога да оставя гладни гостите си.

— А с това, че може да си на загуба, наясно ли си, почитаеми стопанино? — мрачно попита Вълкодав, който явно не бързаше да приеме гощавката. — Щото не се знае кога ще ти се издължа...

— ... и дали ще можеш да се издължиш — додаде кръчмарят и остави таблата на перваза. Отчупи залче хляб, топна го в мазнината и почерпи Прилепчо. Черното зверче първо заплашително разпери криле, но после размисли, взе залчето и лакомо започна да яде. — От години живея и въртя търговия тук — продължи домакинът. — Познавам твоя народ и отдавна съм разбрал, че вянците никога не забравят да уредят сметките си... — Погледът му уж случайно се плъзна по сплетените плитки на Вълкодав, белег за скорошна мъст. — Наясно съм и с това, господарю, че хората всичко виждат и забелязват. Скоро навред ще се разчуе, че кръчмарят Айр-Дон не е отказал храна и подслон на един храбър мъж от племето на вянците, който временно е обеднял поради извършеното от него достойно дело. Ако беше живял колкото мен на тоя кръстопът...

Не довърши думите си, пак се усмихна и излезе от стаята, като тихо затвори вратата зад себе си.

— Благодарим ти за добрината, Айр-Дон — закъсняло се обади Тилорн.

Прилепчо дояде залъка и погъделичка Вълкодав с крило, за да си поиска още.

Вечерта Вълкодав излезе на въздух на двора и се загледа в старата ябълка до външната стълба, водеща към входа на къщата. Нежнорозовите цветчета я обгръщаха като облак до самия връх, но възлестият дънер и чепатите клони говореха за изпълнен с несгоди живот.

Сякаш бе жена не в първа младост, притиснала към гърдите си извадената от раклата сватбена рокля в бяло и червено — разхубавена от спомена, тя отново заприличва на някогашната млада хубавица, каквато е била...

— Хей!... — От високия прозорец на къщата се показва някакъв хлапак и явно за да впечатли непознатия, скочи от перваза право на дървото. Разхвърчаха се обрулени цветчета, стогодишните клони жално изохкаха. Големият клон не издържа тежестта, пречупи се и увисна, между него и дънера се отвори бяла цепнатина.

Вълкодав хвана скокълото за ухото и го свали на земята.

— Бързо донеси вряла смола и въже...

— От какъв зор!... — ядосано изкрещя хлапакът, като избяга встрани. — Та тя вече и ябълки не ражда!

— Прави каквото ти се казва — строго отбеляза Айр-Дон, който бе излязъл от къщата и стоеше пред врата. — Слушай възрастните! — Когато дребосъкът избяга, обясни на Вълкодав, който се беше загледал подире му. — Това е синът ми. Голям палавник е, няма оправия. А ябълката, почитаеми, наистина е ялова. Всяка година се каня да я отсека, ама като я видя така нацъфтяла, ми дожалява. Да раждаше и плодове...

Хлапакът донесе заръчаното и Айр-Дон го отведе в къщата да събира празните халби от масите и да помага при миенето на съдовете. Останал сам, Вълкодав привърза здраво клона и замаза раната, за да не загнива. После седна на земята и се облегна на изкривения дънер. Из

двора щъкаха хора, от кръчмата се носеше глъчка. Цъфналите клонки руменееха над главата на Вълкодав и тихо пръскаха светлина към розовеещото предзалежно небе...

Същите ябълкови дървета растяха край бащината му къща...

Както винаги при спомена за родния дом отляво в гърдите се появи оная пуста тежест и болка. Вълкодав затвори очи и отметна глава, притисна тила си към дървото. Какви ябълки само имаше в общинния зимник, чак до новата реколта — големи плетени кошници с румени, сочни кюлчета благословено слънце... А как ухаеше в мазата — дъхът им беше благ като майчина целувка... Нито един Сив пес не би дръзнал да обиди старата ябълка. Та това е същото като да наскърбиш жена, която с годините е станала безплодна и вече носи скромна забрадка, а не украсена с бисерни мъниста двурога кика...

Кой разхвърля сега кофите тор под дърветата, кой подпира с пръти техните натежали от плод клони и им благодари за щедростта?

Старото мъдро дърво с грижовна нежност гледаше младия мъж, който тепърва имаше да се учи на толкова много неща...

Отдавна никой не беше доближавал незабелязан Вълкодав. Обаче тия стъпки той не беше чул. Дали пък защото не таяха нито зло, нито заплаха. Нечии копринени пръстчета го погалиха по ръката и той трепна, вдигна глава и отвори очи. Пред него стоеше момиченце на около десет години. Стоеше и го гледаше без капка страх, може би защото наоколо нямаше възрастни, които до й обясняват, че широкоплещестите мъже със счупени носове и дълги ножове в каниите понякога са твърде, твърде опасни. Дребосъкката носеше дълга до петите ленена ризка без пояс, прекроена от бащината. Такива носят всички вянски деца, докато не пораснат. Рядката ѝ светла косица, прихваната с тясна лента на челото, се спускаше до раменете. Само увисналото на нишката между ключиците мънисто издаваше, че пред него не стои момче.

— Здравей, Сив пес — каза момиченцето. — Защо си толкова тъжен?

— Здравей и ти — бавно отвърна Вълкодав, който се почувства наистина като грамаден зъл пес, внезапно заобиколен от боричкащи се глупави кутрета. И също като старото куче замря, не смееше да

помръдне, за да не бутне, да не уплаши... А в съзнанието му натрапчиво туптеше мисълта: *и аз можех да си имам дом... и дъщеричка...*

— Не бива да се разхождаш сама — каза най-сетне той. — Хората... има ги всякакви...

Тя сведе глава към слабичкото си рамо и свенливо се усмихна. Сиреч, прав си, но аз знам, че ти си от добрите. Вълкодав непохватно се усмихна в отговор и веднага се сети за белезите си и за липсващия преден зъб: усмивката никак не го разхубавяваше. Но вълшебното същество все така го гледаше с бистрите си очи и упорито не желаше да се плаши. После вдигна ръце към вратлето си:

— Искаш ли на теб да си подаря мънистото?

В този миг Вълкодав най-сетне проумя, че е заспал под ябълковото дърво и сънува приказен сън. Вянските жени подаряваха своите мъниста на годениците и съпрузите, за да ги нанижат на ремъчетата, с които пристягат плитките си. Празни бяха ремъчетата само на вдовците и на пренебрегваните, нехаресваните мъже. Изгубил дар-слово, Вълкодав мълчаливо кимна в знак на съгласие. Момиченцето бързо свали от нишката кристалното мънисто, наниза го на ремъчето на Вълкодав, закрепил го и с възелче. Хитрушата се засмя от удоволствие, че е успяла в начинанието си.

— А всички ми разправяха, че съм грозничка и никой няма да ми поиска мънистото...

— Гледай бързо голяма да пораснеш — прошепна Вълкодав. — Тогава ще стане, каквото има да става.

И горчиво съжали, че е оставил преялия Прилепчо да си отспи на забития в стената дървен пирон. Щеше голяма радост да падне — дай ми да погала мишлето...

— Ти къде живееш, а? — попита той и се изправи. — Хайде да те изпратя до вас. Майка ти сигурно вече е полудяла от притеснение.

И забеляза, че момиченцето наистина е слабо и дребничко за годините си. Докато седеше до дънера, се бяха гледали с очи в очи, но когато се изправи, малката едва стигаше до кожения ремък на пояса му. Вълкодав предпазливо хвана топлата доверчива длан и изведе момиченцето от двора.

Оказа се, че и нейното семейство, също като Вълкодав и неговите хора, само пътьом се е отбило във Велики хан. Отседнали бяха при

далечни роднини в другия край на селището. Когато Вълкодав и момиченцето наближиха двора, насреща им изтича красива пълна жена. Като ги видя, плесна с ръце и замръзна намясто. На Вълкодав му беше достатъчен един поглед към бродираната кика и червено-синята пола с бяла нишка, за да разбере, че жената е дъщеря на Петнистите елени, взела за съпруг мъж от рода на Борсуците.

— Здрава бъди, Борсучке — с поклон рече Вълкодав.

— И ти здрав бъди... — смутено отвърна тя, късогледо опитвайки се да разпознае неговия род по знаците върху ризата или ремъка му. Впрочем, занимаваше я друго. Пристъпи напред и хвана дъщеря си за ръката. — Благодаря ти, добри юначе, че доведе тази лудетина! Ще видиш сега, мъко моя...

И в този миг, като капак на всичко, забеляза искрящото сред косите на Вълкодав мънисто.

— Ах ти, безсрамнице!

Майката е тази, която има власт над чедото си: по своя воля ще го накаже, дори ще го прокълне, тук дори Боговете нямат право да се месят. Но плесницата, предназначена за дъщерята, удари дланта на Вълкодав, който се бе пресегнал да предпази детето.

— Бий мен — спокойно каза той.

Зад портата надникна, привлечен от гълчавата, напет мъж с посребрена огърлица на врата. Когато забеляза при семейството си снажния непознат, той се отправи с бърза стъпка към тях.

— Нещо да си забравил тук, добри ми юначе? — каза и застана между Вълкодав и жена си. Не му убягна, че плитките на мъжа са сплетени като след скорошно убийство. Вълкодав погледна мъничето. То стоеше с наведена глава, а в прахоляка до босите крачета капеха сълзи. Без да обръща внимание на ядосаните родители, Вълкодав коленичи пред момиченцето.

— Не ме помни с лошо — тихо рече той. — Трябва да слушаш майка си, а аз ти благодаря за честта.

После се изправи в цял ръст и пое обратно към белеещата в здрача табела на странноприемницата на Айр-Дон. Зад гърба му жената обясняваше на съпруга си, че наглед свирепият юначага не е сторил нищо лошо нито на нея, нито на рожбата им. А оня сучеше мустаци и мълчаливо се питаше дали някой разбойник от бандата на Жадоба не е довтасал във Велики хан.

— Поне от кои е? — попита жената. — Дали видя?

— От Сивите песове — отвърна мъжът, все така умислен.

Жената не повярва.

— Че тях преди дванайсет години ги изтребиха до крак.

Той сви рамене и каза:

— Излиза, че не са.

След няколко дни те щяха да разберат, че на Светин е изгорял замъкът на кунса Винитарий с прякор Човекоядеца и да се сетят за плитките на Вълкодав — и имаше да се чудят дали да се радват, или да се страхуват.

*На кой му се иска във битки да загива?
Как влажно диша разораната нива,
толкова щедрост във висинето откриваме,
защо ни е под това небе да се избиваме?...*

*Рояк пчели жужи над ябълковите дървета,
деца се смеят сред храстите малинови —
в страната, дете не се сражават мъжете,
където беззащитното добро властва.*

*Където кротко достойнство струи
от лицата ласкави на прекрасни жени.
До смъртта ще ми се присънва тази страна —
страна на тишина, свещена тишина.*

*Ще вървя ден и нощ, без умора да знам,
забравил глад и жажда, ще крача.
Как искам някой ден да стигна до там,
и на ремък ножница да окача.*

*Но дълъг е пътят и яростни — враговете.
И само сила може силата да спре.
Как през локвите кръв да стигна до Тишината,
без да изпускам меча от ръце?...*

3. ПЪТЕШЕСТВИЕТО НА ТЪРГОВЕЦА ДО ГОЛЕМИЯ ГРАД

Търговецът Фитела произхождаше от рода на крайбрежните сегвани. Той бе строен мъж с черна брада и умно лице с фини черти, имаше добре поддържани, навикнали да боравят с перото и мастилницата ръце. Осем талиги, натоварени с негова стока, влязоха в двора на Айр-Дон на заранта на идния ден, точно както бе обещано. Редом с талигите яздеше на ниски издръжливи кончета охраната — четиринайсет юнаци, все лика-прилика. Когато ги преброи, Вълкодав се натъжи и със свито сърце си помисли, че няма да е лесно да придума Фитела да наеме още един охранител. Знаеше, че сегваните много почитат числото седем. И кой друг, ако не един търговец, ще се придържа към числата, носещи късмет!

Въпреки това Вълкодав бе длъжен да опита. Нещо повече, длъжен бе да постигне целта си.

Отиде при Фитела, когато оня вече бе привършил закуската си и облегал на дървената стена, прясно рендосана до блясък в негова чест, с удоволствие си пийваше от сакаремското вино, поднесено на скъпия гост от Айр-Дон.

— Леки да са пътищата ти, почитаеми Фитела — поздрави Вълкодав.

— И твоите, сине на юнашка майка — учтиво отвърна търговецът. При сегваните за родоначалник се смяташе бащата, ала Фитела знаеше как да разговаря с един вянин.

— Хората разправят, че в тукашните гори пак било неспокойно — рече Вълкодав.

Тънък сребърен обръч с инкрустиран малък изумруд опасваше челото на Фитела и пристягаше косите му. Изумрудът заискри, когато търговецът поклати глава:

— Не наемам нови охранители само на десет дни път от Галирад.

Вълкодав се усмихна:

— Мъдрият Храмн не препоръчваше да се сваля ризницата веднага след сражението. Знае ли се кой враг се спотайва в храстите.

Ако Фитела пак откажеше, не му оставаше друго, освен да си върви. Но сегванинът го погледна със зараждащ се интерес.

— Мъдростта на Храмн стои над скромните възможности на простосмъртните да я проумеят — каза той и отпи от виното. — Може би имаш право. Но не виждам да си въоръжен подобаващо за наемник, пък моите хора не забелязаха в обора да е вързан боен кон.

— Надявам се ти да ми дадеш и оръжие, и кон — спокойно рече Вълкодав. — Ще ми трябва място и на една от талигите ти: за младата девойка и болния другар, които вода със себе си.

— Я виж ти! — възхити се Фитела и остави чашата си на масата. Двама от охранителите му, млад и възрастен, които пиеха бира на съседна маса, се изкикотиха. — И все пак — продължи търговецът, — не разбирам защо да давам грешни пари на още един воин, па бил той и вянин?

Вълкодав сви рамене и каза:

— Като не ти се дават грешни пари, заповядай на онези, на които плащаш, да ме изхвърлят оттук.

Това бе изпитана хитрина, действала безотказно винаги досега. Двамата пиячи на бира явно бяха от по-личните воители в отряда, инак едва ли щяха да седят до търговеца. Косите им бяха вързани на пищна опашка на тила. *Островни сегвани*, разпозна ги веднага Вълкодав. С крайчеца на окото си улови притеснения поглед на Айр-Дон. Кръчмарят вече пресмяташе какви ще са щетите на заведението от юнашката веселба.

— Какво пък, ще им заповядам — весело отвърна търговецът и повика единия: — Авдика!

Младият воин остави халбата, взе подпряното на стената копие и се доближи.

— Да, господарю?

— Изхвърли този човек оттук.

— Сега. — И Авдика тръгна към Вълкодав, като държеше копието с дръжката напред. Ако не броеше ножа, имаше си работа с невъоръжен човек. Не би му направило чест да пусне в ход острието. Авдика бе по-млад от вянина и малко по-нисък на ръст, но як и

мускулест левент, който очевидно не беше новак в сбиванията. — Махай се оттук! — изкрещя той и замахна.

Вълкодав дори не трепна. Когато Авдика го удари — трябва да се отбележи, не с всичка сила — той вдигна ръка и копието отхвърча встрани.

— Така значи... — измърмори младият войн. И обърна копието, чийто остър връх заплашително се насочи към корема на Вълкодав. После направи крачка напред...

Впоследствие мненията на малобройните зяпачи се разминаваха. Някои се кълняха, че Вълкодав светкавично се навел и сграбчил противника си под коленете. Други твърдяха, че дръпнал младия левент към себе си и го преметнал през рамо. В действителност вянинът направи нещо трето, но не това бе същественото. Младият сегванин се превъртя във въздуха и се стовари с трясък на пода, като насмалко не изхвърча през прага. Вълкодав стоеше все на същото място с копието на противника си в ръка.

— Колцина от воините ти се налага да побежда, за да не ме броиш за излишен, почитаеми търговец? — тихо попита той, като междувременно се бореше с жестоката болка в десния си хълбок.

— Май двама стигат. — Фитела говореше съвсем сериозно. — Охранителите му, привлечени от шумотевещата, дотичваха един по един и се спираха при входа, недоумявайки каква е тая работа. — Хайде, Аптахар, сега си ти на ред!

Аптахар беше набит и широкоплещест мъжага с прошарена къдрава брада. Липсваше му стремителната гъвкавост на младока, но широките длани и дебелият врат говореха достатъчно за качества му на боец.

И пак малцина разбраха какво точно става. Уж Аптахар пръв блъсна вянина в гърдите и оня ужким се олюля.

Ама после Аптахар, нечувана работа, кой знае защо изгуби равновесие. След малко вече лежеше на пода, а Вълкодав го беше яхнал и лекичко придържаше дясната му ръка. Аптахар кротуваше, защото лакътят му бе извит така, че аха-аха да изпука. Вълкодав го пусна и се изправи. От болката в хълбока по челото му се стичаше пот и му се гадеше. Оставаше му само надеждата, че никой няма да забележи колко му е зле. За щастие, вътре в кръчмата беше полутъмно...

Станалият от пода Авдика застана пред търговеца със сведена глава.

— Е, какво ще кажеш? — попита го Фитела. — Да делия ли вашите надници на петнайсет наместо на четиринайсет дяла?

По лицето на младия воин избиха червени петна, но отговорът му бе честен:

— Този човек можеше да ме осакати, господарю.

— Можеше — кимна Фитела. И се обърна към Аптахар: — А ти какво ще кажеш?

Този май нямаше нужда да се притеснява за репутацията си. Като разтриваше и опипваше лакътя си, измърмори:

— Не знам кой го е учил да се бие, но според мен, за чий Хег ни е петнайсетият надник, ако тоя момък не е с нас, а с Жадоба, когато стане напечено.

Фитела доизпи виното, остави бокала на масата и попи устни с кърпичка, обточена с дантела. После попита Вълкодав:

— От какво е болен приятелят ти? Надявам се, не от проказа, а?

Набитото конче с мъхнати крака ситнеше в тръс до колелото на талигата, в която лежеше Тилорн. Ниилит седеше до магьосника и държеше юздите, а доволният от неочакваната помощ колар клюмаше сънливо, облеган на обшитите с кожи денкове. Вълкодав не знаеше какво точно има в денковете, пък и не искаше да знае.

Фитела беше дал на новия си охранител три сребърни монети, ала Айр-Дон въпреки това отказа да вземе и грош.

— Един ден ще платиш — рече кръчмарят. — Когато наистина забогатееш.

Така че се наложи Вълкодав да купи бяла боя и да освежи олющената табела. Не вървеше да си тръгне, без поне малко да се отблагодари за добрината. Боята се оказа много трайна: така и не можа да я изтърка от ръцете и от ноктите си. За сметка на това парите му стигнаха да напазарува за Ниилит хубава риза от фин лен, вълнен солвянски елек, плетено шарено коланче и плетени обувки от истинска кожа. Нямаше да е зле да ѝ вземе и една наметка, но тази покупка, както и набавянето на синия гердан щяха да останат за друг път. След обстойно умуване Вълкодав използва остатъка от парите, за да купи

подходяща риза на Тилорн, че и се спазари и за обрезките мек като коприна плат, подходящи за превръзки. Раните и болезките на бившия затворник заздравяваха бавно.

Тилорн ликуваше дори повече от хлапачката заради придобивките. Набитото око на Вълкодав забеляза как се радва магьосникът на всяка дреболия, което си беше белег за завръщане към достоен човешки живот. И това беше разбираемо. Озадачаваше го нещо друго. След като бе ощастливил с тези най-обикновени подаръчета спътниците си, той усети, че и у него самия напирало желанието да се усмихва без причина.

— А ти няма ли да си купиш нещо, господарю? — смутено попита Ниилит. Той сви рамене.

— Имам си всичко.

Наистина дрехите му още не бяха одрипавели, а що се отнася до оръжието, Фитела изпълни обещанието си и го сдоби с такова. Вълкодав лично избра здравето копие с широко острие, могъщия вянски лък и двете брадви: едната с дълга дръжка, за ръкопашен бой, а другата — с къса, за хвърляне. Добре би му дошъл и един меч, но това бе особено оръжие, което нито се дава, нито се отнема просто така.

Навремето, много отдавна, малкото момче от рода на Сивия пес за пръв път се замисли колко горчива и страшна е участието на бездомните сираци, чиято покъщнина се побира в полупразна торба на гърба. А сега вече дванайсета година и той живееше същия живот и нямаше кого да попита дали все така ще е занаят...

Яхнал послушната си кобилка, Вълкодав придържаше копието с ръка, като го подпираше на стремето, и си мислеше, че по време на поредния бивак трябва да измайстори за оръжието си същата примка, каквито използваха останалите. Лъкът в калъфа се поклащаше отляво на седлото, отдясно висеше колчанът от брезова кора с две дузини стрели. Вълкодав лично избира и стрелите, като внимаваше цветовете им да са различни, според вида на накрайника. За да дръпне в боя, без да се замисля, точно тази, която му е необходима, в зависимост от целта.

Денят премина спокойно, без никакви произшествия. Пътят, чист от всякакви пречки — липса на брод, повалени от бурята дървета, — лъкатушеше между песъчливи хълмове, обрасли със снажни борове. Вятърът люлееше пухкавите им клони, а върху горската морава и по денковете в талигите танцуваха петната от светлина и сянка, които се приплъзваха и по лицето на Тилорн. След известно време, прекарано в напрегнато мръщение, той радостно заяви:

— Вече различавам светлината от сянката! Понякога дори очертанятия!

— Мислех, че са те ослепили — каза Вълкодав. Тилорн се усмихна.

— Не. Това е от лошата храна и въъ... от тревогите. Обаче ако ти, друже мой, все така щедро ме хрантутиш, току-виж не само прогледна, но и надебелея...

Вълкодав изведнъж се почувства така, сякаш на него, а не на Тилорн му предстоеше скоро да прогледне. Необичайното усещане пусна здрави корени в душата му. И чак до вечерта, докато не излязоха на широката поляна при езерото и докато Аптахар не заповяда да спретнат бивака, Вълкодав незнайно защо не спря да се вълнува и да умува какво да направи, че Тилорн да прогледне час по-скоро. Като се ядосваше на себе си, че той, старото куче, май на нищо не е научен в тоя живот...

За нощувката разположиха талигите в кръг, като от външната страна на всяка закрепиха по два щита. В центъра на кръга опънаха шатрата на Фитела. Накладоха огън и окачиха над него железния казан. Вълкодав не се учуди особено, когато Ниилит грабна големия черпак и зашета около огнището.

Той опъна своя навес при колелото на каруцата, постла покривалото, после свали Тилорн от талигата и го отнесе на ръце извън кръга.

— И смях, и грях — каза недъгавият, след като свърши работата и се опита да дръпне надолу дългата си риза. Дланите на Вълкодав обгръщаха ребрата му, с лекото придържайки хилавото тяло. — И смях, и грях! — повтори Тилорн и сконфузено въздъхна. — Когато си лежа, или ти ме държиш като сега, сякаш съм готов планини да

преобърна. Но понеча ли... Вълкодаве, приятелю, моля те, пусни ме сам да стъпя на земята.

След кратко колебание, Вълкодав леко раздалечи длани. Тилорн постоя изправен, олюляваше се и размахваше ръце. После коленете му се подвиха. Вълкодав не го остави да падне — прихвана го и го занесе обратно при огъня, като пътъом го посъветва:

— Не бързай. За къде си се разбързал?

— Много ме е срам, че съм ти в тежест — бе отговорът. — Как ли бихме се оправили без теб, приятелю, направо умът ми не го побира! Макар че, да си кажа правичката, отначало доста се притеснявах за момичето...

Вълкодав насмалко не се препъна. Сякаш бяха плисниали лицето му с вода, студена и мръсна.

— Какво? — попита той, с надеждата ушите му да го лъжат.

— Засегнах ли те? — усети нещо и с неподправена уплаха попита Тилорн. И на скоропоговорка заобяснява: — Аз... ами нали ти... млад и силен мъж си, а Ниилит, доколкото разбирам, е много красива... нали изобщо не те познавах... страхувах се, че ти... Вълкодаве! Май те засегнах, а?

Вълкодав мълчаливо премина през кръга на талигите, сложи учения мъж да легне под навеса и го зави с вълнения плащ. Оня продължи нещо да обяснява, дори го хвана за ръката. Вълкодав издърпа дланта си и прекоси лагера, за да се усамоти на брега на езерото, където пасяха спънатите за през нощта коне. И дълго стоя там, загледан в диплещата се над водата тънка мъгла.

Далеч над езерото аленееха зареяните из прозирния въздух заснежени планински зъбери, огрени все още от слънцето, прекрачило отвъд хоризонта. Вълкодав добре помнеше как го бяха изблъскали от пещерата върху синкавата гърбица на ледника, под безмилостното зимно слънце — дрипав, целият в белези от веригите на врата, китките и глезените. *На си ти свободата, казаха. Върви.* И той тръгна, залитащ, бос, хлъзгайки се по коравия сняг, притиснал длан към раната на хълбока си...

Отзад изшумоляха нечии стъпки. Вълкодав позна Авдика по походката и не извърна глава.

— С момата ли се сдърпахте? — попита младият сегванин и разбиращо кимна. — Случва се.

— Случва се — каза Вълкодав.

— Слушай, вянино... — Авдика замълча, погледна встрани, после изплю камъчето: — Така и не разбрах как ме тръшна тогава, при Айр-Дон. Дали няма да ми покажеш, стига да не ти се свиди?

Вълкодав сви рамене. Не му се свидеше. Хватката не беше от онези, които е забранено да се показват на други хора. Той премести Прилепчо на гърба на коня си, който зобеше трева наблизко. Конят извърна глава, кротко подуши Прилепчо, с когото вече се бяха поопознали, изпръхтя и пак заби муцуна в тревата. Прилепчо изприпка, впивайки нокти, в гърбината му, шмугна се в гъстата грива и се зае да облизва избилата по нея сол.

Авдика вдигна копието си и както тогава, в кръчмата, го насочи към Вълкодав. На вянина кой знае защо му се привидя, че има някакво сходство между него и комеса, когото бе убил преди единайсет години... Сигурно защото и двамата бяха руси, пък и косите им бяха прибрани еднакво.

— Гледай сега — започна да обяснява той. — С лявата ръка отместваш острието, ей така. С дясната хващаш дръжката и...

Ръкохватката пак се изплъзна от дланите на младия сегванин. Авдика се опита да задържи копието, но вместо това неволно започна да подтичва в кръг около Вълкодав. После изгуби равновесие. „Вихърът сграбчва и отнася сламката“. Авдика със смях се просна на земята, споменавайки тристенния кремък на Тунворн.

— Как ме подреди, а? Хайде още веднъж...

А на Вълкодав му се привидя, че до поляната спира кротко сиво магаренце, а от богато избродираното седло в тях двамата с Авдика зорко се вира мургава белокоса старица.

Кан-киро веддаарди лургва, мислено ѝ рече Вълкодав. В името на Богинята, нека любовта властва над света. Виждаш ли, Майко Кендарат, вече и аз се сдобих с ученик...

Когато Ниилит ги повика за вечеря, Вълкодав отиде до огъня с котле — и за Тилорн. Младата готвачка бе спретнала гъста супа от ечемик със сланина, пържен лук и някаква ароматна подправка, сготвена по сакаремска рецепта. Ниилит имаше позволение да

използва хранителните запаси както намери за добре и май нямаше да има недоволни.

Търговецът Фитела, както подобава на всеки вожд, пръв опита гозбата, след него и Аптахар. Фитела не каза нищо, само се усмихна и кимна в знак на задоволство. Аптахар обаче примижа от наслада, приглади мустаците си и одобрително потупа Ниилит по рамото с думите:

— Трета година пътувам с теб, Фитела, нито веднъж не съм си лягал гладен, но кълна се в пазвата на чедолюбивата Родана, нищо по-вкусно не бях ял досега!

— Ще вземеш да разглезиш тия юнаци — подметна търговецът на Ниилит. — Току-виж им се прище да ги храня с печена есетра и солени орехчета.

Ниилит притеснено се размърда и запримигва, смутено, дори леко уплашено. Как да разбира чутото — като похвала или упрек?... Воините със смях и закачки насядаха в кръг и започнаха да гребват с лъжиците от котела един подир друг, по старшинство. Когато дойде редът на Вълкодав, той напълни котлето си и го занесе на Тилорн.

— Вълкодаве... — разкаяно поде Тилорн, но не дочака отговор. Вълкодав го тури да седне, връчи му лъжицата и котлето, сетне мълчаливо се оттегли. Отиде при огъня и започна да се храни. Може супата да беше гъста и вкусна, но той така и не усети вкуса ѝ.

Когато Фитела раздаде хляба, на Вълкодав му се падна голям крайшник. Той го разчупи и изяде половината, а другата скъта. След вечерята, когато двамата с Ниилит миеха опразнения казан, той със замах запокити останалото парче почти наред езерото, за да му се отблагодари за гостоприемството.

— Поплувай, ако искаш — предложи той на Ниилит. — Аз ще те пазя.

Там, където бе цопнал хлябът, от водата шумно изскочи едър рибок. После настана тишина. Обитателите на езерото бяха приели приношението и обещаваха да не плашат Ниилит.

— Благодаря, господарю — тихо каза тя и отиде да се съблича зад един храст. Вълкодав седна с гръб към езерото, обгърна с ръце коленете си и вторачи поглед в сгъстяващата се тъма.

Окото на Боговете виждаше, Боговете знаеха: той се радваше като паленце, че е оцелял... че изведнъж вече не е сам-самин...

Ниилит плискаше в езерото зад гърба му. Плуваше като жабче, без страх от тъмната вода с нейните студени подмолни течения и обитаващи дълбините твари. Да не говорим, че той, Вълкодав, я варди на брега.

Топлата тиха вечер бе толкова хубава, че пътниците останаха до късно край огъня. Авдика изрови от багажа арфата си — куха дървена кутия с пръстеновидно извити рога, също направени от дърво. Показа се, че младият сегванин го бива да подръпва петте струни, че и сума ти песни знае — от героични до смешни, чак непристойни. Пяха почти всички, дори Фитела, даже Вълкодав изпитваше от време на време желание да им приглася. Донякъде бе изненадан от себе си, когато осъзна и този си порив, и собствената си нерешителност. Не го биваше да се весели.

— Веднъж сам Бог яви се на Комгала в съня. Той бе могъщ и страшен, ала красив в мъдростта... — жално редеше Авдика велхска балада от времената на Последната война. Вълкодав неволно се разрови из паметта си за песни, с които да смае спътниците си, но упорито се сецаше само за една. За измислената от робите в Скъпоценните планини Песен на отчаянието.

За какво ще ни попееш, струно златна?...

Каторжниците, които от години се бяхтеха под земята, нямаха никакви златни струни. Но в песента *трябваше* да има златни струни, иначе няма защо да я пее човек.

За какво ще ни попееш, струно златна?...

*Тук е камъкът студен, безгласен и сляп
тук е вечна нощ и никога не зазорява,
тук напразната надежда всуе изтпява,
доживотно затворена в каменен гроб...*

Вянинът изговаряше мислено едновременните думи, превърнали се в погребална молитва за стотици хора. В Скъпоценните планини живите живееха в гробница, а мъртвите, тъкмо обратното, отиваха на светло. Само мъртвите. И той, Вълкодав. Единствен. Черният мрак на забоите и косматото сивкаво слънце, увиснало досами входа на пещерата...

*Във рудника дълбок ще свърши твоят път.
Там, дето мъртвите сънуват последния си сън.
И планинското слънце, студено що свети.
От висинето ще надникне в очите ти слепи...*

Измъкнал се беше оттам, от себе си нямаше как да избяга. Душата на оногова, дето седем години е пял Песента на отчаянието и Песента на Смъртта, се превръща в буца лед. Може да се намират хора, които дори след преживяното там биха запазили радостта и доброто в сърцата си. Но Вълкодав не беше от тях. След ония седем години бе посветил още четири на заличаването на човещината у себе си. Длъжен беше да стане воин. Да убие Човекоядеца. И да умре. Това е. Въпреки всички приказки, които издума, въпреки цялата обич, която му даде Майка Кендрат, не успя да постигне нищо. Сега... Сега сигурно беше прекалено късно.

Неговият ред да застъпи на стража щеше да дойде след полунощ, когато най ти се спи. Вълкодав не си легна. Пролетната нощ бе прозрачна и светла за човек, чиито очи са навикнали на мрака на подземията. Отначало изпробва лъка, изопвайки тетивата до дясното си ухо първо с четири пръста, после с три, а накрая — с два. Лъкът, изработен от бреза, смрика и жили на лос, беше много як. Роговете му се огъваха напред, ако махнеш тетивата. Вълкодав заби няколко пръта на едно тревисто хълмче и постреля, за да нагласи мерника си за точна стрелба. Сега вече щеше да действа без грешка по време на битка. Прибра лъка и взе брадвата с късата ръкохватка. Залови се да я

подхвърля, докато усети, че дръжката ляга сигурно на дланта му, после замери на няколко пъти стърчащите от земята отломки на прътите. Авдика, който си беше легнал, се надигна на лакът и не спря да го наблюдава до последно. Вълкодав хич не го беше еня.

Не се изненада особено, когато видя, че ще пазят заедно с Аптахар. Ясно е, че Фитела не би се доверил изцяло на един нов охранител, нает от един ден. При това вянин. Сегваните невинаги се разбираха с вянните.

— Не обичам племето ви! — измърмори Аптахар. — Имам с вас една сметчица за уреждане!

Вълкодав се подсмихна под мустак. При тях се смяташе за връх на неприличieto да се усъмниш в човека, с когото си делиял залък и покрив. Хлябът е свят. Вкусилите от един и същи хляб са роднини. Друг е въпросът как скъпо се плаща понякога за тази доверчивост, Вълкодав ли не знаеше това... Но не смяташе да разказва на Аптахар за някогашното си отношение към сегваните.

— Твоята мома си я бива — рече Аптахар, след като направиха няколко обиколки на талигите. — Хубавица!

— Може и така да е — каза Вълкодав.

— Ама не съм видял да я целуваш и прегръщаш — продължи Аптахар. — Слушай, вянино, защо не я отстъпиш на сина ми? Много се е прехласнал по нея моят Авдика. Пък ние ще ти се отблагодарим. Два коня в сребро, става ли?

— Не е робиня, за да я продавам, а ти да я купуваш — спокойно каза Вълкодав. — Тя сама решава с кого да се целува. — Реши да не споменава за грозната смърт, която бе сполетяла човека, домогващ се до Ниилит. — От сина ти ще излезе добър воин — допълни той след кратък размисъл. — Помоли ме да го науча на хватката, с която го преборих.

Аптахар засука мустаци, личеше си, че е горд.

— Със същата хватка ще те надвие, когато се сбиете за момичето.

— После може би ще ме моли да му обяснявам друга — каза Вълкодав.

Аптахар първо се начумери, после прихна, но навреме се усети, че ще събуди целия отряд, и само се ухили до ушите, като добродушно сръчка с юмрук Вълкодав право в незаздравелите ребра.

Когато Аптахар събуди двамата им заместници, Вълкодав не отиде при своето навесче. Настани се до угасналия огън, долепи болния си хълбок до земята и затвори очи. Вече се унасяше, когато по рамото го докосна малка ръка. До него бе коленичила Ниилит.

— Господарю — прошепна тя, — ела с мен!

Вълкодав мълчаливо я гледаше и не помръдваше. Ниилит го дръпна за ръката и каза:

— Тилорн много моли да му простиш, господарю...

Аз също си имам име, ама нейсе, помисли си Вълкодав. А на глас каза:

— Не познавам никакъв Тилорн.

Ниилит изхлипа, притисна лице към дланта му и занарежда, треперейки и задъхвайки се от плач:

— Господарю... студено ни е без теб, ела...

Нямаше как, Вълкодав си наложи да стане и да я последва. Добре поне, че на Тилорн му стигна ума да не го заприказва. Сигурно бе разбрал, че вече е казал всичко. Той само жално въздъхна, когато Вълкодав легна на мястото си и го загърби, като внимаваше да не го докосне нито с рамо, нито с коляно.

Розовият отблясък на зората се приплъзваше по северния край на небесата. Прилепчо седеше на най-горния денк в талигата. Току разперваше криле и се въртеше натам-насам, като издаваше тихи, наподобяващи чуруликане звуци и наостряше уши в очакване на отговор. Знаеше, че в близката гора гнездят негови сродници и явно се надяваше да долети някоя дружка?...

На сутринта Вълкодав отиде при Аптахар с Прилепчо на китката си.

— Какво има? — сърдито измърмори Аптахар. Ония, които добре го познаваха, се шегуваха, че сутрин е по-хубаво да не го закачаш за нищо, защото Аптахар се весели цяла нощ и за сметка на това се буди чак по пладне.

— Той се тревожи — каза Вълкодав. Наистина черното зверче се суетеше и се озърташе, съскаше и разперваше от време на време криле.

— Е, и? — раздразнено попита Аптахар.

— При него са идвали дивите прилепи — обясни Вълкодав. — Май са видели някого в гората.

— Да слагаме ли ризниците? — попита Авдика и Вълкодав си помисли, че младият левент май няма нищо против да се сприятелят. Заради Ниилит. А може би заради кан-кирото.

— Върви си на мястото, вянино! — заповяда Аптахар. Нямахше намерение да се вслушва в думите на новака само защото нощес са били заедно на стража. Вълкодав сви рамене и се отдалечи. Но чу как Фитела, яхвайки коня си, отбеляза:

— Подсещам те, Аптахар, че ти плащам, за да бъдат доставени непокътнати стоките, а не ризниците.

Аптахар, изчервен, помълча малко, смутено засуквайки дълъг мустак. После кресна:

— Слагайте броните!

Набитата кобилка тичаше в равен тръс до колелото на талигата. Само дето днес Вълкодав не яздеше като вчера от оная страна, където лежеше Тилорн. Горското слънце пак се плъзгаше по лицето на болника, но той вече не го търсеше с очи, радостен, че светлината се завръща, и не разпитваше Вълкодав за тукашните гори и горяни... Ниилит пак държеше юздите като вчера, но вече не си тананикаше сакаремски песнички. Вълкодав гледаше жилавия крайпътен треволяк и се опитваше да убеди сам себе си, че не е прав.

Ако тук беше Майка Кендарат сигурно хубавичко щеше да му се накара...

Всъщност откъде можеше да знае Тилорн, че думите му са най-тежката обида за мъж от рода на Сивия пес? Че Правдата на вянците отреждаше на гнусния насилник наказанието да измери със стъпки дължината на собствените си черва? Че набеденият за гавра с жена не приема от онзи, който го е набедил, като отплата за несправедливото обвинение нито злато, нито сребро — само живота си?...

Тилорн говореше вянски без грешка, едва ли не по-добре от Вълкодав. Значи знаеше. Длъжен бе да знае. Но тогава защо? Защо? И как се уплаши, когато се усети какви ги е надрънкар. Не беше възможно да се преструва толкова сполучливо. Или не?...

И как да си го върнеш на един сакат, нали съвсем ще ти отмилее животът. Вълкодав продължи да го къпе и да го храни, да го носи при нужда зад някой храст или дърво. В края на краищата, без Тилорн не би се спасил от подземията на изгорелия замък. И нещо повече — едва ли би открил Човекоядеца. Вяните не забравяха да връщат и тези си дългове.

Вълкодав добре знаеше що е оскърбление и що е мъст, що е отплатата за пролята кръв. Виж обидата... Само на приятел е позволено да те обиди. Като смъртоносен удар е обидата от човек, към който си се привързал...

Подобно нещо му се случваше за пръв път.

Денят бе горещ и задушен: охранителите се потяха заради ризниците и шлемовете и се надпреварваха да подкачат Вълкодав. Че се бил уплашил от една сянка, и то не от собствената си, а на някакво мишле. Той беше наясно, че трябва да отвърща с шегата на шегата. Истинският воин никога не се ядосва за подобни дреболии и най-много да отговори подобаващо на шегаджията за забавление на останалите. Но Вълкодав не ги можеше тия работи, затова си траеше.

Двете гъсти ели започнаха да падат едновременно: едната пред талигите, а другата малко зад тях. И веднага се изсипа дъжд от стрели — почти от упор, и от двете страни.

Добре че охранителите на Фитела носеха ризници, инак щяха здравата да си изпатят. Извадиха късмет, че нападателите не очакваха от тях подобна предвидливост и се бяха запасили предимно с така наречените „срезвачи“ — стрели с широки накрайници, които пронизват гърдите на ездача и тежко раняват коня. Но такава стрела засяда в ризницата и макар да ранява, не е смъртоносна. Керванджиите се спешиха, побързаха да прехвърлят щитовете си в лявата ръка и с гръмогласни ругатни отвърнаха на стрелбата.

Вълкодав светкавично извади лъка от калъфа и без да гледа, издърпа първата стрела от колчана от брезова кора. След миг тя се устреми към пролуката между младите дървета на горичката, където се мерна някой. От гъсталака долетя вик.

Вълкодав нямаше шлем и Прилепчо скочи от рамото върху тила на господаря си, като се вкопчи с мъртва хватка в праметнатите на

гърба плитки. Не му беше за първи път да участва в подобни прекеждия.

Според Вълкодав нападателите бяха горе-долу толкова, колкото хората от кервана. Значи всичко зависеше от броя на стрелите. Ако разбойниците имаха по два пълни колчана — лоша работа.

Стрелите и на едните, и на другите свършиха по едно и също време. И ето че в гъсталака глухо затръби рог и разбойниците с рев се изсипаха на пътя. Носеха маски от брезова кора и бяха учудващо добре въоръжени. Единият от тримата, завтекли се към каруцата на Вълкодав, дори размахваше меч. Другият имаше копие, а третият се пресягаше за брадвичката, която се полюшваше в платнен калъф на колана му. Този явно преценяваше в движение дали да се бие с единствения охранител, или веднага да грабва някой чувал. Приятелчето му обаче, без да се замисля, нанесе удар с копието. Вълкодав отблъсна с щита смъртоносното острие, отскочи и с все сила изрита в ребрата третия обирник, който вече се беше хванал за ръба на талигата. Усети, как костите на оня изпрацяха — разбойникът падна с вик. А да видим дали ще има ищах да се изправи. До талигата нямаше достатъчно място, пък и храстите пречеа на тримата разбойници да нападнат Вълкодав вкупом. Той избегна удара на изсвистелия меч, навреме забеляза опасния замах на копието и без много да му мисли, удари и той. Разпарял бе и ризници, обаче хълбокът все още страшно го болеше и се прицели в гръкляна. Широкият наточен накрайник почти преряза врата на разбойника. Тежкото туловище се свлече безжизнено в храстите. Вълкодав изтръгна копието си и веднага отскочи назад към талигата. При повече късмет оня с меча ще забие острието в дървената преградка и това ще го забави за миг...

Но противникът му изненадващо спря на около пет крачки от него, за да е извън обсега на копието.

— Чуй, вянино — рече той. Намести леко килналата се маска и свали малко по-надолу щита, за да се предпази от удар в корема. — Огледай се и виж, че нашите довършват твоите хора. Много те бива, защо да погива залудо юнак като тебе? Ще те препоръчам на Жадоба. Няма да сбъркаш!

В този миг от каруцата долетя викът на Тилорн и почти едновременно — отчаяният писък на Ниилит.

Вълкодав скочи напред като ловуващ рис и ритна долния край на щита на разбойника. От такъв удар нямаше спасение. Противникът му отхвъркна назад и умря още преди да докосне земята. Изглеждаше така, сякаш е захапал щита си с широко отворена уста, но Вълкодав вече не видя това. Нямаше време да заобикаля талигата. Хвана се за преградката и скочи вътре, като се прехвърли над денковете, в които стърчаха гроздове заседнали стрели.

Успя да обгърне с поглед сражението, което все още кипеше тук-там при каруците, видя колко умело борави с дългия си меч Фитела. Видя как Тилорн притиска длани към окървавеното си лице. И яздещия разбойник, който вече изчезващ сред елака. На седлото пред него крещеше и се мяташе Ниилит.

Вълкодав грабна една от двете си брадви, оная, по-късата — и я хвърли.

Брадвата изсвистя и се преобърна във въздуха... но конят рязко подметна задницата си, прескачайки повалено дърво, и тежкото острие, което целеше гърба на ездача, посече добичето.

Конят изцвили ужасяващо и рухна. Вълкодав скочи от талигата, прелитайки над сгърчилиия се Тилорн, някакъв разбойник и един от охранителите — май Авдика — които се търкаляха, вкопчени един в друг до колелата. Меката горска почва омекоти приземяването му. Той пъргаво се изправи и хукна към ранения кон, който цвилеше и риеше с копита земята. Ездачът не беше пострадал. Вече беше скочил на крака бягаше към гората, задърпал Ниилит. Хлапачката се съпротивляваше отчаяно — запъваше крака, опитваше се да сграбчи някой клон, да ухапе разбойника по ръката. И крещеше:

— Вълкодав!... Вълкодав!...

— Викай по-силно — посъветва я похитителят. После се извърна и видя преследвача. — Ето го и твоят ухажор.

Видял бе кристалното мънисто, красящо косите на Вълкодав.

Вянинът най-много се страхуваше разбойника да не се уплаши и да не тръгне да крие зад хлапачката. Не че това би смутило Вълкодав, но Ниилит вече беше си изпатил достатъчно, нямаше нужда от ново премеждие... Ала боговете не дремеха. Злодеят само за миг се отплесна, за да огледа противника си — и остриите зъби на Ниилит се впиха в китката му.

— Хапеш, а, кучко!...

Дръжката на меча я халоса по тъмнокосото теме. Не смъртоносно, само колкото да я зашемети, докато довършват приятелчето ѝ.

Секирата на Вълкодав пресрещна и отхвърли свистящия меч. По острието му имаше кръв. Кого ли бе успял да посече? Тилорн?

— Северно изчадие! — изсъска разбойникът на солвянски на Вълкодав, който не се усъмни, че го чува да говори на родния си език. — Ти прекосяваш земите ни заедно с велхите и сегваните. И ще пукнеш заедно с тях!

Вълкодав не отвърна. Дългият меч изсвистя отново, насочен към нозете му. Той с лекота избегна удара, прескачайки острието. Мечът бе великолепен. Притежателят на подобно чудо би следвало да борави с него по-подобаващо. Свестилата се Ниилит се надигна и поради липсата на друго оръжие запокити една шишарка по похитителя си. Шишарката безобидно отскочи от изопналото ризницата рамо.

Вянинът бе наясно, че си има работа с опитен воин. Опитен и жесток, но високомерен. Свикнал бързо да побеждава. Значи можеше да се пробва да го направи на балама.

Отблъсквайки поредния удар, Вълкодав закачи с крак коренището на смриката и падна на едно коляно, като насмалко не изтърва брадвата. Противникът му с едно движение развъртя тежкия меч и с пъшкане стовари сабления удар. Ниилит неистово изпищя. Разбойникът бе почти сигурен, че е разполовил противника си, но мечът със стържещ звън се плъзна по тъпата страна на брадвата. Острието ѝ се стрелна напред и разбойникът нададе див вой: мечът и два пръста от дясната му ръка паднаха в тревата.

Стигна му умът да хукне да бяга. Криволичейки покрай елите, потъна в гъсталака. Вълкодав можеше с лекота да го догони или да проследи кървавите дири. Дори направи крачка напред, но се спря. Не вървеше да зареже уплашената хлапачка. Жива е, здрава е — и това стига.

Ниилит се овеси на врата му. Не плачеше, а цялата трепереше. Вълкодав я галеше по разчорлените черни къдрици и си мислеше, че непременно ще ѝ намери дом, където към тези коси никога няма да се пресегне нечия граблива ръка. А ако на земята няма такъв дом, ще го построи.

Вдигна меча на разбойника от земята и пое назад, към пътя. Щом конникът бе сграбчил хлапачката, за да препусне накъдето му видят очите, значи работата е станала напечена и не може да става и дума за някаква победа. Точно така — Вълкодав чу подвикванията на другарите си от кервана. Нападението бе отблъснато.

В суматохата на преследването той се беше заблудил, че се е отдалечил само на броени крачки от пътя. Оказа се, че са поне сто. Ниилит подтичваше подире му, препъвайки се в ниските храсти. Все гледаше да се хване за колана му, но пръстите ѝ се плъзгаха.

Ако главорезът е сторил нещо на Тилорн, мислеше си Вълкодав, ще тръгна по дирите му. И ще го изкормя.

Поспря се при падналото животно. Щом видя хора, то повдигна глава, изстена и направи опит да стане, но не успя. Задните му крака не се движеха.

За зла участ конят бе бял, без нито едно петънце. Вяните знаеха, че точно такива коне теглят по небето слънчевата колесница. Вълкодав коленичи до благородното животно, махна седлото и разкопча юздата с фин сребърен обков, преди да го освободи.

— Тичай на Небето, конче — тихо каза той, галейки меките ноздри. — Качи се по вечното Дърво на небесата, отвъд синия океан, за да тичаш из сребърните поляни. Там Майките ще изтъкат новото ти тяло, ще ти скроят ново, още по-хубаво кожухче. Пак ще се превърнеш в жребче, за да се родиш на този свят. И кажи на Стария Кон, че един зъл човек те е повел към мъките, а Сивия пес те е пуснал на свобода.

Ниилит не забеляза кога е успял да измъкне ножа. Конят потрепери за последен път и утихна...

Тя рязко се отдръпна, изхлипа и хукна към пътя. Вълкодав взе меча, седлото и юздата и тръгна подире ѝ.

Камък му падна от сърцето, щом зърна Тилорн, който не само беше жив, но и за пръв път бе успял да седне в талигата без чужда помощ. Лицето на недъгавия бе изцапано с кръв и в опитите си да я избърше, той, разбира се, още повече я размазваше. Ниилит вече се суетеше около него и мокреше парцалчето с вода от манерката.

Вълкодав хвърли на земята плячката си, отмести ръцете на учения мъж и лично се зае бързо и внимателно да опипва главата му. Оня обгърна китките му с дългите си пръсти, на които вече имаше зародиши на нокти, и Вълкодав отбеляза, че мъдрецът показва наченки на сила.

— Вълкодаве! — със страдалчески глас промълви Тилорн. Говореше с мъка, защото устата му беше разбита. — Заслужавам жив да ме одереш! Не познавам обичаите ви и сам не знам какви ги плеци проклетият ми език. Хайде, удари ме! Наругай ме!... Само не си тръгвай!

Вълкодав си спомни как същият този човек бе разговарял с палача и се учуди. Но най-учудващото бе, че в неговото собствено гърло бе заседнала някаква буца.

— Я се разкарай... — измърмори той накрая. Остави Ниилит да направи необходимото, да спре течащата от носа на Тилорн кръв, заобиколи каруцата и се зае да сваля оръжието и дрехите от тримата убити разбойници, натръшкани до колелата.

При схватката бяха ранени няколко души от кервана, с което общо взето загубите се изчерпваха, ако не се брояха разпраните денкове. Вечерта до разпаления огън Вълкодав чистеше отнетия от разбойника меч и с половин ухо слушаше разсъжденията на Фитела, че при следващото пътуване трябва да вземат и кучета, защото отдалеч надушвали опасността.

— Сега ни беше достатъчен Вълкодав — каза Авдика и здравите му зъби блеснаха на светлината на огъня. Охранителите се разсмяха така, че Аптахар дори изръчка сина си с лакът и хвърли бърз поглед към вянина — дали пък не се е засегнал. Вълкодав не се засегна. Неговият прародител наистина беше куче, отървало прамайката на племето от злите вълци, а после, както си му е редът, се беше превърнало в снажен мъж. За какво имаше да се обижда?

За стотен път бършеше с мека кърпа острието, лежащо в скута му. Мечът бе вянски, отлична старовремска изработка. Незнайният майстор дълго беше пречиствал на огън желязото от мазния черен камък, а после грижовно го бе оставил да изстине, без да го излага на въздействието на студено въздушно течение или вода. Полека го беше

ваял с чука върху наковалнята, за да го окъпе накрая със специално приготвена парлива билкова отвара, та да се надиплят върху острието кафеникаво-сребристите ивици, които образуваха фантастични повтарящи се рисунки от ръкохватката та до самия връх на острието. Вълкодав не откри върху меча никакво клеймо. Това само по себе си говореше много. Чувал бе от баща си, че великите майстори от миналите векове не са поставяли своя знак върху изработените от тях оръжия, защото са смятали, че хората и така ще ги отличат измежду останалите. С крайчеца на околото си Вълкодав долавяше завистливите погледи на охранителите. Всички виждаха, че върху тъпото на секирата му се мъдреше същинска бразда, а мечът изобщо не бе пострадал. Това бе оръжие, което се търгува срещу теглото му в злато, а купувачите не се оплакват от скъпотията.

Трябва да набави за него и подобаваща ножница...

— Ниилит ми каза — тихо рече Тилорн, — че ти си... че се е наложило да умъртвиш коня.

— Наложил се — каза Вълкодав и удари с нокът по острието. То иззвънтя — звукът бе силен и бистър.

— Нямаше ли начин да бъде излекуван? — попита Тилорн. — Ако беше счупил крак, щях да се опитам...

Вълкодав извърна глава и го погледна. Ученият мъж лежеше по корем, подпрял с юмрук брадичката си, и гъделичкаше с пръст заровилия се в брадата му Прилепчо.

— Гръбнакът му беше счупен — каза Вълкодав. — Целех се в ездача, но пострада конят.

Тилорн въздъхна.

— Да беше довършил и мен.

— Трябваше, да — измърмори Вълкодав. Постави меча върху главата си и силно притисна дръжката и острието към раменете си. Щом отпусна ръце, мечът се изопна като пружина. Няма да се счупи, дори да го пхнеш в цепнатина на скала и да увиснеш с цялото си тяло на него. Сега бе сигурен, че рисунките не са имитация, че мечът разсича гвоздей и разрязва паднало върху острието му пухче.

Тилорн дълго събира кураж и накрая се реши.

— Моля те, не ми се сърди — виновно поде той. — Аз съм невеж човек, който тепърва има да се учи. Имай тази добрина... обясни ми все пак с какво те засегнах.

— Нарече ме човекоядец, ето с какво — каза Вълкодав.

— Как? — ужаси се Тилорн. — Аз...

Вълкодав подпря лакти на меча, който се огъна едва забележимо. Мълчанието се проточи. Как да разясни на чуждия човек, че там, горе, има една Велика Майка, Вечно Съществуваща Отвъд, която в деня на пролетното равноденствие е родила този свят заедно с Боговете, хората и деветте небеса? Как да му разкаже, че Господарката на съдбите, Богинята на закона и правдата е жена? И за това, как от другия свят е долетяла пламтящата планина, а Бащата Небе се е изпречил между нея и Майката Земя?

Впоследствие Тилорн щеше да го разпитва и лека-полека да задоволи любопитството си. Да узнае, например, че никой вянин няма да легне на земята и да притисне тяло към нея така, както го прави, когато ляга с жена, освен по време на обряда по случай първия посев. Може би само по време на война или на лов, когато няма друг изход. Но щеше още много вода да изтече дотогава, а сега Вълкодав мрачно мълчеше, отчаян, че не намира най-точните думи.

— Жените са свещени! — най-после каза той. И сложи край на разговора.

... В четата на Фитела освобождаваха от нощна стража отличилите се в боя воители. Но след като прегледаха ранените, стана ясно, че Вълкодав няма да може да се наслади на заслужения сън.

Той мълчаливо сви рамене и легна под навеса: нека да го събудят, когато му дойде редът...

— Май си убивал днес? — плахо подхвърли Тилорн.

— Така е — рече Вълкодав, недоумявайки накъде бие ученото му приятелче.

— Значи ония пак ще дойдат на третата нощ? — бе следващият въпрос.

Стори му се, че Ниилит затаи дъх в мрака, защото отново изживява оня кошмар и се страхува да чуе неговото „да“.

— Няма да дойдат — отвърна той.

— Защото е имало битка, така ли? Прави ли разлика вярата ти между нея и убийството?

— Не е там работата — измърмори Вълкодав. — През нощта ще има буря... никой не идва след буря.

— Извинявай за любопитството — продължи след кратко мълчание Тилорн. — Там, под дъба... Когато се развъртя с трепетликовия кол... Това какво беше?

— Душите им — рече Вълкодав.

— Ама на мен ми се стори, че ти се сражаваше с нещо материал... с нещо истинско...

Вълкодав дълго мисли, преди да отговори.

— Има различни души — каза най-сетне той. — Праведната е като светло облаче... Боговете я призовават и тя отлита. А на изедници като Човекоядеца или оня палач и душите им са като леш.

Пчелите, скрити в дупките на дънерите, пръхтящите и душещи въздуха коне и Прилепчо, който все гледеше да се сгуши в пазвата му, не го излъгаха. Късно през нощта, точно когато Вълкодав и Аптахар обикаляха талигите, от запад, откъм Морето на залеза, изпълзя огромен дъждовен облак. В недрата му беззвучно трептяха червеникави мълнии. После заприижда глух тътен. Събудилите се керванджии със страх и благоговение се загледаха в пламналите небеса. За да се предпази, единият от воините, млад велх, почна да изписва с длан пред гърдите си свещения знак на разполовения кръг. Ниилит се сви на кълбо и зашепна нещо, затвори очи и затулила с длани ушите си. Народът ѝ смяташе бурята за знак, че Великата Богиня се гневи.

Когато блисна дъждът, Аптахар се мушна под една от каруците и повика при себе си Вълкодав, но оня не го последва. Вянинът се отдалечи от наредените една до друга талиги и се обърна натам, където най-често шибаха камшиците на мълниците. Вдигна глава към зейналите небеса и тихо се примоли.

— Господи мой, Повелителю на Бурята — шепнеха устните му. — Ти, който поразяваш студения Змей със златната си брадва... Мъртва е душата ми, Господи, празнота зее в гърдите ми... Защо съм тук? Защо не ме взе при себе си?...

Живите струи окъпваха белезите на обърнатото към небето лице, стичаха се по страните, по брадата и стегнатите плитки. Близките

мълнии запалваха огньовете в кристалното мънисто. Гръмотевичното колело се търкаляше зад облаците. За миг бръчките на разкъсаните от вятъра облаци се подредиха и образуваха сурово мъжко лице, обрамчено от черни, леко посребрени коси и огненозлатиста брада. В сините очи пламтеше небесен огън.

— ВЪРВИ — рече то гръмотевично. — ВЪРВИ И ЩЕ ДОСТИГНЕШ.

На другия ден край пътя все по-често започнаха да се низят села. Дъхът на северния вятър стана осезаемо солен. Сетне гората свърши и талигите се изтърколиха на голям равен път, по който сновяха конници и пешаци. Към пладне далеч на хоризонта се показва безкрайното синьо море, а отпред се извисиха кулите на престолния Галирад.

„Върколако, върколако, с козина сива,
защо започна да страниш от хората, кажи?“

„Хората постилат меко, но да спиш не бива;
размахаш ли опашка — очакват те бедни.“

„Върколако, върколако, та всички ли са зверове?
По селата има и гостоприемни къщи.“

„Може и да има, но не се намират лесно те;
а и там от страх за брадвите се хващат също.“

„Върколако, върколако, със кожухче меко!
Как изтрайваш зиме леда и студовете?“

„Не ще пропадна, докато съм със зъбите-кинжали.
А и да пропадна — никой няма да ме жали.“

„Върколако, върколако, ами ако те застигне
ловец и копието си за удар вдигне?“

„Без милост ще му прегриза гръкляна,
и нека да ликуват над трупа му враните.“

„Върколако, горски мой спасител,
прогонил в мрака подлия грабител,
защо реши да ми помогнеш — или не видя,
че и самата аз към хората принадлежа?
Върколако, за патиците дай да се погрижва!
Не са ли ти противни женските ръце?
Не си чак толкоз страшен, както виждам.
До огъня легни, наливам ти млекце.
Тук останни...“

... а козината сива

*от раменете бавничко започва да се свлича,
и ето — звярът тихо, тихо си отива...*

„Сега кажи ми как да те наричам...“

4. СТАРИЯТ МАЙСТОР

Вълкодав вървеше по улицата с увития в парче плат меч под мишница. Оръжието все така си нямаше ножница, но бива ли човек да се разхожда из града с оголен меч? Аптахар му беше препоръчал един занаятчия и Вълкодав се отправи натам, като остави своите хора в странноприемницата, но първо строго заръча на Ниилит да не си подава носа навън от вратника. Нощувките бяха предплатени за цяла седмица, Фитела удържа на думата си и се издължи до грош.

Градът не се нравеше на Вълкодав. Голяма навалица и шумотевица, а под нозете ти наместо мека горска трева — дървена настилка, обсипана с два пръста орехови черупки. Не можеш да шляпаш бос. Всичко живо, от мало до голямо — жени, мъже, дечурлига — дъвчеше орехи. Вълкодав отначало хвърляше осъдителни погледи към лакомниците, а после неочаквано омекна и реши да купи една шепа, за да поглези Ниилит.

Минувачите се обръщаха подире му, като се заблуждаваха, че погледите им остават незабелязани. Солвяните смятаха вяните за горски диваци и тайничко ги презираха донякъде, но не забравяха да внимават с тия опасни хора. Зад гърба им плещеха разни врели-некипели, но не смееха да им се подиграват открито, което все беше нещо. Вяните пък смятаха солвяните за хаймани и безсрамници, отметнали се от завещанията от предците закон.

И което бе интересното: нито един солвянин не би позволил на някой сегванин, да речем, да започне да хули в негово присъствие вяните. Същото важеше за всеки вянин, който би оскубал мустаците на дръзналия да очерня солвяните. Двете племена още не бяха забравили за родството си, така че въпреки техните си взаимни разправии и сметки за уреждане, тачеха правилото: когато нашите помяри се сдавят, чуждите кучета да подвиват опашки и да мълчат.

И двата народа говореха на почти един и същи език, само че тук, в Галирад, казваха, да речем, на стълбата възходище, на петела — герчо, а на канията — калъфка. Малко особено звучеше, но за

разбиране — разбираше се. По-лошо бе, че казваха „млеко“ и „бело“ и подигравателно се мръщеа на вянското „мляко“ и „бяло“. Все неща в изговора, за които Вълкодав бе готов пак да отиде на каторга.

Градът се бе разпрострял между малкия залив, приютил шумното пристанище, и каменистия хълм с извисяващия се на него прикът — съградената от дърво крепост. В прикът обитаваше заедно с цялата си дружина владетелят-кнес Глузд. Освен кнеса в града управляваше и съвет на мъдрите старци, избрани от всички краища. На този съвет бе подчинена стражата, която поддържа реда в Галирад.

Улиците се спускаха към посърналата синева на морето, което лениво се плискаше се под жаркото неподвижно небе. В далечината се виждаха обвитите с лека мъгла гористи гърбици на островите. Най-далечните сякаш се рееха над водата, без да се докосват до собствените си отражения. Местните влъхви, доколкото бе известно на Вълкодав, тълкуваха този знак ту като добър, ту като лош, в зависимост от разположението на звездите. От морето лъхаше аромат на водорасли, риба, насмолено дърво... и на още нещо, което навява мисли за далечни страни и чужди небеса. Вълкодав обичаше морето. Но още по-мили му бяха горите на родния край.

Колкото повече приближаваше пристанището, толкова по-шарена ставаше навалицата. Веднага разпознаваше племенната принадлежност на някои от минувачите по цвета на кожата, говора и облеклото, но имаше и такива, каквито виждаше за пръв път. Тук, близо до устието на Светин, където се кръстосваха безброй удобни пътища, търговията вървеше, както се казва, откак свят светува.

Настилката на улиците в долния град беше много по-хубава от тази в покрайнините: с гладки, добре напаснати дъски. Никакви орехови черупки — тук улиците се метяха. Вълкодав невъзмутимо крачеше сред шумния водовъртеж на разноезичната пъстра навалица, но копнееше да се озове на брега на някое езеро в гората, до уютно припламващия огън. Там най-малкото няма кой да ти кресне право в ухото натраплива възхвала на стоката си...

Дюкяните, кръчмите и работилниците се бяха сбутали в плътна върволица. Като поглеждаше изложената стока, Вълкодав недоумяваше от какъв зор сегванинът го беше пратил в тоя гмеж — ясно беше като бял ден, че някой майстор от покрайнините би свършил същата работа срещу доста по-малко пари... Аптахар подробно му беше обяснил

пътя, но Вълкодав недолюбваше градовете и се чувстваше леко несигурен. Предпочиташе да се върне обратно, наместо да разпитва. Само това липсваше — някой солвянин да му обяснява с подигравателна усмивчица, като на див селяндур, как да стигне до работилницата на стария Варох. Когато най-после с огромно облекчение зърна сред шаренилото на тълпата нужната табела — с червения щит и празните ножници — Вълкодав бутна вратата и влезе вътре. Навремето трудно се бе научил да не престъпва свещената граница на чуждите домове без покана. Нищо, животът го беше вразумил...

Вътре в къщата звънко се обади камбанка и домакинът — мрачен сегванин на доста години, закуцука към новодошлия. Вълкодав веднага разбра, че си има работа с вдовец. Зад гърба на майстора любопитно надничаше момченце с буден поглед. Сигурно внукът му. Или изтърсачето — свидната последна рожба от дългия съвместен живот с покойната съпруга...

— Добро утро, почитаеми — рече Вълкодав и се поклони. — Много работа ли имате?

Личеше си, че не са затрупани. Какво пък, още по-добре, поне няма да му одерат кожата.

— Бог Храмън е милостив, не се оплакваме — накратко го осветли по въпроса домакинът. — Господарят витяз сигурно желае ножница за меч си?

Вълкодав едва се стърпя да не му възрази. Не беше никакъв витяз, защото не влизаше в никоя дружина. Но се досети, че майсторът ще назове и един сополанко достоен мъж, само и само да го прикотка да купи от стоката. Опасни хора са това гражданите — веднага хващат коня за юздите, без никакви сладки раздумки! Друго си беше при Айр-Дон в „Белия кон“. Вълкодав разви меч:

— Да ти се намира подходяща ножница, за това нещо, почитаеми?

Прекрасното оръжие неволно притегли погледа, накара Вълкодав отново да огледа като омагьосан острието от върха та чак до ръкохватката... И пропусна да забележи как потрепери дългата брада на стария майстор. От унеса го изтръгнаха думите му:

— Купешка ножница за този меч е досущ като да подариш на лична хубавица износена премяна, за да се нагизди... Един витяз не би

му нанесъл подобна обида. Нека по-добре да взема мярката и утре вечер ножницата ще е готова.

Вълкодав се замисли. Дълбоко в себе си бе убеден, че мечът ще го разбере за всичко и няма да му се разсърди... но... защо пък да не го поглези, добро е оръжието, сигурно ще му се отплати за добрината. Ала най го подкупи искреността на стареца, който явно беше голям майстор и не си кривеше душата, макар и с риск да изгуби може би единствения си за днес купувач.

— А колко пари искаш за ножицата? — попита Вълкодав.

— Зависи от материала, от украсата... — поде старецът, но веднага млъкна и почти го удари на молба: — Ще ти направя чудно хубава ножница. Срещу толкова пари, колкото другаде ще дадеш за купешка: половин четвърт от цената на кон в сребро.

Всеки път, колчем се озовеше в голям град, Вълкодав повтаряше грешката да влезе в първото срещнато дюкянче, без да обиколи и съседните. И като съвестен вянин нямаше очи да си тръгне с празни ръце след разговора с продавача. Дали поради същата причина от вяните рядко излизаха търговци?

— Дадено, почитаеми — рече Вълкодав и отброи предплатата. — Вземай мярката.

Кой знае защо, майсторът реши да се заеме първо с него, а не с меча.

— Как ще го носиш? Запасан или праметнат през гърба?

— Праметнат.

— Отляво или отдясно ти се пада ръкохватката?

— Отдясно.

Старецът бавно си водеше бележки с писалото върху покритата с восък дъсчица, така наречената „цера“. Междувременно Прилепчо бдително се озърташе, а когато майсторът извади шнура с възелчетата и понечи да измери рамото на Вълкодав — бясно изсъска и насмалко не ухапа натрапника по пръста. Вълкодав взе в дланта си ядосаното зверче, а дядото ненадейно се сопна на хлапака:

— Какво се помайваш? Тичай да викнеш на гости чичо Бравлин, че той съвсем ме забрави... Къде да сложа токата, господин витяз?

Вълкодав показа къде, но не му убягна, че хлапето изчезна мълком с бързината на стрела — сякаш работата не търпеше миг отлагане. Прилепчо съскаше и правеше опити да се измъкне. Дядото погледна записките си, намръщи се, пресметна нещо наум и помоли Вълкодав да се обърне с гръб към него:

— Как ще легне, извънмерно е дълъг...

Вълкодав послушно загърби куция стар човек, за да го улесни, но не остави меча на тезгяха. И тъкмо това го спаси.

... Когато вратата се отвори с трясък и вътре с крясъци „Смърт на крадеца!“ нахлуха четирима пазители на реда, Вълкодав с един скок се озова в празния ъгъл, преди умът му да роди осъзната мисъл за опасността. И само това бе причината жилавите ръце на стария майстор да сграбчат наместо гръкляна му празния въздух.

Стражите така се бяха засилили, че насмалко да подминат Вълкодав, вече подготвен за подобаващо посрещане. Стоеше в ъгъла разкрачен, с леко свити колене и меч в ръце, а покатерилият се на главата му Прилепчо войнствено размахваше крилете си.

— Е? — изръмжа Вълкодав и хищно изкриви уста, показвайки липсата на един преден зъб. — Поне ми кажете от какъв зор ще ме очистите?

Тримата юнаци насреща му се спогледаха. Вече бяха наясно, че противникът не се шегува и като нищо ще види с меча сметката на всеки, който си го изпроси. Четвъртият беше здравеняк с побелели мустаци — носеше на врата си вита гривна от бронз, а по сребърната украса на колана му личеше, че е старшият. Той отвори уста за отговор, но старецът го изпревари.

— Може да забравя лицето, но никога няма да сбъркам меча — рече той и прокара трепереща ръка по брадата си. Личеше си, че отдавна е чакал този миг. — Ти си главатарят Жадоба!... Аз нямам сили да ти отмъстя, но за щастие в този град все още е на почит правдата...

— Аз не съм Жадоба! — каза Вълкодав.

— Лъжеш — с равен глас отвърна старецът. — Малцина са виждали лицето ти, защото туряш маска, преди да се емнеш да насилваш и убиваш. Но аз знам, че това е мечът ти и че ти за нищо на

света не ще го повериш на друг, та било то за миг. Дошъл си в моя дюкян, защото тук почти никой не наминава...

— Аз не съм Жадоба! — мрачно повтори Вълкодав и за кой ли път прокле наум разбойниците. Не бяха успели да го убият там, на пътя, но май се канеха да го довършат тук, с чужда помощ. Дори да се справеше и с четиримата пазители на реда, нямаше да избяга далеч.

Мъжът с побелелите мустаци най-после се обади:

— Имаш мутра на разбойник, честно казано — уведоми той Вълкодав. — Обаче може ли някой да потвърди думите ти, че не си Жадоба?

Най-после Вълкодав дочака разумна приказка от умен човек, затова не забави отговора си:

— В хана на Любочада е отседнал Фитела, сегвански търговец. Неговите хора ще ти обяснят кой съм.

— Върви в хана — нареди мъжът на един от хората си и зае мястото му, като държеше под око вянина, да не се изниже изневиделица през вратата.

— Не се бой, няма да избягам — каза Вълкодав. — Гузните да бягат!

Очакваше търговецът, твърде зает с делата си, най-много да изпрати Авдика, ако стражът, разбира се, изобщо свареше някого в хана. За най-голяма негова изненада Фитела благоволи да дойде лично, при това не сам, а с Аптахар... и с Ниилит. Хлапачката веднага се хвърли към вянина. Стражите се опитаха да я възпрат, но гъвкавата Ниилит се изплъзна като змиорка под ръчищата им и се озова до Вълкодав.

— А-ха, тука била и никаквицата му... — изсъска старецът и се изплю.

— Виж, за това ще ти оскубя брадата, старче — обеща му Вълкодав. — Нищо че е побеляла. — И изръмжа на Ниилит: — Какво ти казах — да си стоиш у дома!...

А наум съжали, че се беше стиснал за синия гердан. Виж за себе си не забрави да се погрижи, веднага се затърча да си поръчва

ножница...

— Здрав бъди, почитаеми Бравлин — обърна се междуременно Фитела към старшия и Вълкодав изпърво се учуди, а после се досети, че търговецът не за пръв път се отбива тук и кажи-речи половината град сто на сто го познава. — Какво е станало с моя човек?

— Здрав бъди и ти, Фитела, заможен гостенино — отвърна Бравлин. — И ти, Аптахар. За ставането, засега нищо не е станало. Само че майсторът Варох е познал меча му и твърди, че това е Жадоба.

— Я виж ти! — възхити се Аптахар и звучно се плесна по бедрото. — Не, друже Бравлин, разбира се, хубаво би било да сгащите Жадоба, ама днес сте на грешен път.

— Така излиза — обади се и търговецът.

— Какво можете да кажете за този човек? — поинтересува се Бравлин и кимна към Вълкодав.

— Само добро — отвърна Фитела, без да се замисля.

Аптахар допълни:

— Той е вянин, наричаме го Вълкодав.

Бравлин със съжаление погледна почервенелия като цвекло Варох. После попита:

— А отдавна ли го познавате?

Аптахар започна да свива пръсти и отвърна:

— Четиринайсет дни.

Фитела кимна в знак на съгласие.

— Тъй-тъй! — живна старецът. Бравлин с въздишка разпери ръце:

— Нищо не може да се направи. Трябва да идем в прикътта, нека кнесията отсъди.

— Кнесията ли? — отговори с въпрос на въпроса Аптахар.

— Ами да, кнесията Елена. Кнесът отсъства, пътува по важни дела — кимна Бравлин. И се извърна към Вълкодав — Дай меча, момко. Ако те оневини господарката — ще си го получиш обратно.

— Не го давам! — рече Вълкодав и погледна към своите хора, пък Аптахар успя да улови погледа на старшия.

— Не те съветвам, Бравлин — спокойно каза той. — Виждам съм го как се бие... ще погубиш момчетата, а и него не ще заловиш жив. Нека по-добре аз да съм поръчител, че няма да ви избяга по пътя. Нали няма да избягаш, Вълкодаве?

— Да бягат гузните! — рече Вълкодав.

— Моят човек иска да каже — намеси се Фитела, — че докато не бъде доказано, че е престъпник, той няма защо да бяга, нито да сдаде оръжието си. С радост ще се изправи пред кнесинята, в чиято мъдрост и справедливост е убеден, но дотогава никой няма право да му отнема свободата. Така ли е, Вълкодаве?

Вълкодав кимна. А мислено за сетен път се изуми от дарбата на учените люде да кажат с няколко думи онова, което би му коствало половин ден разсъждения.

Наричат крепостта прикът, защото огражда най-закътаната част от града, пък и е съградена от най-хубавата, твърда като камък горска дървесина, която се къта само за построяването на непревземаеми дворци. Галирадският прикът беше издигнат на непристъпно скалисто възвишение и бе защитен с широк ров и стръмен вал, над който се извисяваха масивните стени от дърво. Ако някой враг си наумеше да превземе града и пробиеше пръстена на външните укрепления, защитниците на Галирад можеха да се укрият в просторния прикът, докато бързоногите вестоносци извикат на помощ подкрепления. Вълкодав отбеляза наум, че ровът е грижливо поддържан, а насипът е здраво укрепен с глина, изпечена на огън. Май не току-така бяха кръстили кнеса Глузд, сиреч Разумния. Сега щеше да си проличи дали дъщеря му се е метнала на него...

Ако предстоеше да го съди, да речем, синът на кнеса, Вълкодав не би могъл да очаква нищо добро от някакъв младеж с едва наболи мустаци, който ще повярва на одумките и ще се поблазни от честта да залови Жадоба... Кнесинята е друго нещо. Присъдата на една жена е равносилна на свещената присъда на Господарката на съдбите.

Наложи им се доста да почакаят в двора, докато Бравлин най-после намери старшия на дружината, сне шапка в знак на почит и му разправи за случилото се. Якият като канара побелял болярин го изслуша и изчезна зад вратата. Вълкодав забеляза, че броят на момците при вратника веднага започна да нараства. Лошо му се пишеше, ако кнесинята отсъди, че той е Жадоба...

После слугите постлаха пред стъпалата, водещи към входа, дебел мек килим и поставиха на него дървено кресло, украсено с резба —

същински трон. Вълкодав предпочиташе да го съдят, както бе прието при вяните — под дървото на истината или на брега на река, почитана за свещена. Намръщи се. Тия солвяни с тяхната Правда не му вдъхваха особено доверие.

Но в този миг излезе кнесинята Елена и Вълкодав на мига забрави за всичко останало.

Кнесинята беше прекрасна. Дъщерите на вождовете винаги са прекрасни. Това е също толкова вярно, както и твърдението, че жените на големците винаги са разумни и справедливи, а техните мъже са най-добрите ловци и най-храбрите воители в рода. Вождовете са най-голямото богатство на народа, който чрез тях се представя пред Боговете...

Наглед Елена и Ниилит бяха почти на едни и същи години. Кнесинята имаше руса коса, сплетена на тежка плитка, сиви очи, навяващи мисли за бистри горски извори. На главата — сребърно венче, украсено със зелени камъчета, чийто цвят бе досущ като цвета на каретата, изпъстрили полата ѝ. Чудо на чудесата, невиджана е моминската хубост!... Ниилит бе като фиданка, а кнесинята имаше налята снага. Ниилит бе като диво и палаво коте, а кнесинята, навикнала на почит и любов, се носеше плавно като бял лебед...

— Добра среща, почитана господарке — казаха новодошлите и сториха дълбок до пояса поклон.

— Добра да е и за вас — отвърна приветливо тя и се настани на креслото. Погледът ѝ се задържа върху лицето на Вълкодав. После кимна към снажния беловлас войн, застанал от дясната ѝ страна, и продължи: — Боляринът Серт Милованич ми рече, че тук имало някой човек, когото друг човек смятал за Жадоба, вярно ли е?

— Истина е, почитана господарке — веднага откликна Варох. — Ей го на Жадоба! — И посочи с възлестата си старческа ръка Вълкодав. — Познах го по меч!

— Покажете ми меч — нареди кнесинята. Вълкодав мълчаливо разгърна парчето плат и се доближи до нея с меч, положен върху дланите си. Забеляза как младият хубавец — болярина, застанал отляво на креслото, плъзна длан към ножницата на кръста си. Вълкодав дори не го удостои с поглед и отстъпи назад, като остави оръжието с извезаното с чудно красиви плетеници острие на килима пред нозете на Елена.

— Дойде при мен да поръчва ножницата — продължи старият майстор. — Смятал е, че понеже за стоката ми няма навалица, няма да се изложи на опасност! Ама аз веднага го познах!

Вълкодав се бе втренчил мрачно в меча, проблясващ на килима.

— А какво ще кажат застъпниците му? — кнесинята Еленя се извърна към Фитела. — Нека чуем думите и на нашия почитан гост.

Фитела се поклонил и пристъпил напред.

— За пръв път видях този човек във Велики хан, в кръчмата на Айр-Дон, преди две седмици. Дошъл беше да го наема за мой охранител.

— Самичък ли беше? — попита кнесинята.

— Не, почитана господарке, веднага ме предупреди, че води още двама: девойката, дето я виждаш тук, и болният им приятел, който е сляп и има язви по кожата. Наех го и...

— Във Велики хан? Толкова близо до Галирад?

— Не исках да го наемам, почитана господарке, но той доказа, че ще ми е от полза.

— Като ми тегли як пердах — вметна Аптахар. — Да ме прощава господарката кнесиня.

— И още тогава ли носеше този меч? — продължи да разпитва кнесинята.

— Не, сдоби се с меч след два дни, когато ни нападнаха хората на Жадоба.

— Ами да!... — вклини се разгорещено старият Варох. — Нали той им е бил съгледвачът!...

— Не — отсече Фитела. — Напротив, той ни предупреди за нападението.

— Как? — попита кнесинята.

— Има си питомен прилеп — ей го там, същия, дето седи сега на рамото му. Мишката обаче нещо почнало да не я свърта и Вълкодав ни рече, че сигурно в гората ни причакват лоши хора. Наредих на всички да турят ризниците и само затова разбойниците не ни избиха като зайци... Вълкодав натръшка трима в ръкопашен бой и още един — с изстрел от лъка.

— Вълкодав ли? — попита кнесинята.

— Да, той, ние така му викаме... И се сдоби с меч след оня бой, почитана господарке.

Междувременно се насъбраха любопитни зяпачи: витязи от дружината, градски стражи, обикновени граждани и търгаши, дошли в прикътта по търговските си дела.

— Някой да е видял как точно се е сдобил с меча? — попита кнесинята.

— Срещнал се с аверите си и те са му го дали — рече Варох.

— Аз не съм видял — каза Фитела и разпери ръце.

— И аз — рече Аптахар и се почеса по брадата.

— Аз видях как стана всичко!... — внезапно се намеси Ниилит и смело пристъпи напред. — Дано благодатен дъжд ороси пътя пред нозете ти, венценосна шадат...

— Отдавна ли си с него, девойко? — попита я кнесинята. — Твоето мънисто ли блести в косите му?

— Не, венценосна шадат — отвърна Ниилит. — Срецнах го преди месец... той ме спаси от един насилник и оттогава бди над мен като брат! Там, на пътя, един от разбойниците ме метна на седлото в опит да ме отвлече... Господарят Вълкодав настигна разбойника... и посече ръката му, така че оня изпусна меча си и избяга. Заклевам се, че казвам истината, почитана господарке! Ако лъжа, дано... дано никога не ми се родят деца!

— Ей, момко! — рече Аптахар. — Ти май си ограбил баш самия Жадоба!

— Как е бил ранен разбойникът? — намеси се в разговора боляринът, който стоеше вдясно от креслото. Вълкодав мълчаливо сви в шепата си два пръста на десницата си — палеца и показалеца — и показа на питация юмука си.

— Пък аз казвам, че всичко е лъжа!... — затропа с крака старият Варох. — Заповядай да донесат железата, господарке!... Да си премерим с него силите пред Боговете, както повелява вашата Правда!

— Защо не — каза боляринът, който стоеше отляво. — Нека си премерят силите, сестро. Веднага ще разберем кой е крив, че и ще ни дойде добре за разтуха.

Сестра значи, рече си Вълкодав.

— Почакай, старче — изненадващо се надигна от креслото кнесинята. — Кажете ми, мъдри боляри, сподвижници на моя баща! И вие, разсъдливи граждани! Бил ли е пленяван Жадоба, носил ли е окови?

— Не, господарке — каза боляринът, който стоеше отдясно, а оня от лявата ѝ страна кимна в знак на съгласие.

Господарката Елена внимателно погледна Вълкодав, който така и не разбра дали погледът ѝ е насочен към неговото мънисто, към шията му или към Прилепчо... Смутено понечи да оправи ризата на врата си и в този миг кнесинята се обърна към него:

— Ела тук, Вълкодаве. Запретни ръкави и ми покажи китките си.

Той се доближи и развърза връзките на ръкавите си. После оголи ръце и ги изпъна напред. Ръцете му бяха кокалести, с плетеници от изпъкнали тъмни жили, покрити с мазоли, белези и петна. Малко над китките се мъдреха две широки ивици — белезите от прангите. Вълкодав най-последно схвана какво има предвид мъдрата девойка. Той носеше същата следа и на врата си. От нашияника.

— Този човек не е Жадоба! — високо изрече присъдата си кнесинята Елена и дори Варох бе принуден да си замълчи. — Ти, майсторе — обърна се тя към Варох, — нямаш причина да се караш с него. Чуй ме: направи му ножница, както сте се договорили, при това на същата цена. А ти, Вълкодаве, си в правото си да поискаш да ти бъде възмездена обидата с четвърт цена на един кон в сребро...

Вълкодав сви рамене. Едничкото му желание беше час по-скоро да се махне отгук и да умие лицето и ръцете си. Права беше майка му, като не допускаше веднага баща му общата трапеза след връщането му от пазарището, където бе продал ябълките и меда, и му поднасяше храната в отделна съдина. Какво друго, освен осквернение можеше да се случи в града, където престъпилият прага гостенин бива обвинен без причина и предаден на стражите?!...

— ... Моля те, благородни храбрецо, да простиш на майстор Варох — продължи кнесинята. — Вярно, пренебрегнал е светостта на гостолюбивия подслон... но ако ти знаеше мъката му, непременно би му простил...

Вълкодав кимна в знак на съгласие, макар че според него за прошка не можеше и дума да става. А кнесинята допълни:

— Не смея да го съдя, защото не съм изпитала същото. Тъй че аз ще те обезщетя! Нека нашите братя, храбрите вяни, знаят, че и в Галирад има Правда.

Боляринът ѝ подаде шепа сребърни монети. Кнесинята се наведе и вдигна меч.

— Знам, че тепърва ще чувам за този меч — рече тя и върна на Вълкодав оръжието. — Сигурна съм, че сега е в ръцете на достоен човек.

Бравлин ги изпрати до портите.

— Ако решиш да припечелиш нещо, докато твоят търговец не потегли обратно есента — ела ме потърси... ще ми е драго — рече той на изпроводяк на Вълкодав.

Вълкодав благодари, както си му е редът. Ала наум си каза, че по-скоро би се обесил.

— И ние с Авдика винаги се наемаме — каза му Аптахар. — Сега накъде — към дома ли? Дали да не пийнем нещичко в кръчмата, а? След всичките тия ядове...

Вълкодав погледна слънцето, което бавно клонеше на залез зад далечните планини.

— Не, трябва да ида и до пазара... хайде, Ниилит.

— Ножницата ще е готова утре — измърмори Варох, като избягваше да го гледа в очите. — Ела вечерта.

— Ще се оправя и без твоята ножница — каза Вълкодав.

— Пък аз — без грошовете ти!... — не му остана дължен старецът.

С трепереща ръка сегванинът изрови от торбата си предплатата и я запокити на земята пред Вълкодав, който мълчаливо му обърна гръб и си тръгна заедно с Ниилит, хванала го плахо за лакътя. Внукът на стария майстор понечи да събере търколилите се на всички посоки сребърници и моментално бе халосан от дядовата си патерица по гърба, но Вълкодав вече беше далеч и случката му убягна.

Пазарният площад се бе ширнал до самия бряг. Всяка сутрин към дъбовите галирадски кейове прииждаха рибарските лодки, пълни с шаващо люспесто сребро, търговията кипеше от зори до мрак, а пролет и лято, по време на светлите нощи, без нито час прекъсване. Нещо, което Вълкодав не проумяваше. Древният закон не признаваше сделките, сключени след залез-слънце, без надзора на справедливото Око на Боговете. Никой вянин не би купил или продал каквото и да

било нощем, докато солвяните... Нищо чудно този народ за наказание да престанеше да дарява света с такива жени като кнесинята Елена...

— Какво искаш да купиш, господарю? — събра кураж и се обади Ниилит. Вълкодав пак се почуди защо тя толкова се притеснява от него... *Сигурно съм лош човек, рече си той. От добрите хора не се боят нито малките котета, нито момите...*

— Искам да купя гердан — измърмори той. — На една синеока, тъмнокоса сакаремска хубавица. Какво ще ѝ отива най-много според теб?

Закова се намясто от смайване, когато Ниилит насмалко не зарони сълзи.

— Господарю... не ме обиждай, моля ти се...

Вълкодав забеляза с крайчеца на окото си, че хората започват да се извързват към тях. Нека се извързват. Той хвана Ниилит за раменете и лекичко я разтърси:

— Какво има?

Тя закри лицето си с длани.

— Ама аз само казах истината за теб, господарю...

Вълкодав безпомощно я пусна и едва се сдържа да не плюе на дървената улична настилка. Значи, тя е решила, че той смята да ѝ се отблагодарява за честността пред съдниците му. Отдавна не се беше чувствал такъв глупак. И нямаше на кого да се сърди — сам си бе крив за всичко. Няма що, хубаво временце бе избрал да прави подаръци.

За кой ли път съжали, че Господарката на Съдбите, дете дава всеки смъртен отредения за него дял, не го е дарила с уменията да приказва красиво. Той накара Ниилит да открие лицето си и каза:

— От самото начало исках да ти купя гердан. Хубаво е всяка мома да го има. Как да покажеш на бъдещия си годеник, че го харесваш, като няма какво да му подариш... а днес насмалко да ме съсекат стражите... при тоя, как му беше името... та затова реших: щото знае ли се, току-виж до утре пак съм се забъркал в поредната каша...

Недодялаността на собствените му приказки направо го отчая, но Ниилит го гледеше право в очите и навярно прочете там всичко, което той напразно се опитваше да изрази с думи. Тя отново заподсмърча, но вече поради съвсем друга причина.

— Прости ми, господарю...

Вълкодав я придърпа към себе си и с голямо облекчение прокара длан по нежните ѝ страни, за да избърше сълзите ѝ.

— Стига, сестрице... Да вървим да избираме гердана, а?

— Да вървим — прошепна Ниилит и го хвана за ръката, като за пръв път забрави да го нарече господар.

Имаше безчет дюкяни и лавки за какви ли не накити. Утрепваш цял ден, решиш ли да ги обиколиш всичките. По вратите на някои от тях се мъдреха изрисувани, че и резбовани змии.

— Знаеш ли защо е така? — попита Вълкодав. Ниилит поклати глава и той ѝ обясни: — Това е знак за крадците, че нощем дюкянът се охранява от отровни змии пепелянки, така че всеки да си прави сметката...

Ниилит се засмя, а Вълкодав усети, че за пръв път разговаря с нея с лекота и спокойствие. Съвсем като Тилорн.

— Да идем там, където няма змии пепелянки — предложи Ниилит.

— Не обичаш ли змиите?

В сините очи на Ниилит блесна лукаво пламъче.

— Където не ползват змии, сигурно държат по-ниски цени...

Момичето беше наясно, че парите ще стигнат на Вълкодав колкото за евтини стъклени гиздила.

— Някой ден ще ти купя истински, от сапфири — рече Вълкодав.

Тя, кой знае защо, застана нащрек. После попита:

— Ти харесваш сапфири, така ли?

Вълкодав сви рамене и честно отвърна:

— Понеже така и не ги видях на онова място, дето ме държаха вързан с верига.

* * *

В края на краищата, те си харесаха уличната сергия на един млад солвянин, който неясно защо се беше предрешил като кореняк арантянин.

— Здрав бъди, почитаеми — поздрави го Вълкодав.

— Благословена да е пътният прахоляк, довел те тук, славен боецо — отвърна церемониално продавачът, старателно подражавайки на говора и маниерите на чедата на Арантиада. Вълкодав го досмеша. Какво пък, рече си той, някои хорица по-чевръсто развързват кесията, ако си мислят, че купуват чуждоземска стока. Нали не всички забелязваха като него, от пръв поглед, че баснословните камъчета водят произхода си от стъкларската занаятчийница зад ъгъла.

— С какво би желал да зарадваш хубавицата, доблестни боецо? — осведоми се търговецът. — Това тук е несравнима огърлица от мономатански черни елмази. Ето ти и чисти изумруди от тайните рудници на Вечната степ. Бих ти разкрил лъкатушните и наистина странни пътища, по които всяко камъче е стигнало до мен, ала се боя, че разказът ми ще те задържи тук до заранта...

Междувременно Прилепчо слезе от рамото на своя господар и понечи да захапе мънистото с наситено вишнев цвят, защото го бе сметнал за твърде апетитно. Насмалко не счупи зъб и плюейки оскърбено, бързо се покатери по ръката на Вълкодав, за да се настани на обичайното си място, по-далеч от изкушението.

— Сапфирите — каза Вълкодав. — Ей тия, дето, ако съм те разбрал правилно, са от истинските, халисунските?

— О, да! — с благоговение долепи длани към гърдите си търговецът и едва не забрави за правилния акцент, зарадван от лековерието на баламурника горянин. — Щастливите жители на Халисун ги намират на дъното на дълбоките езера... Някои ги смятат за сълзи на двойки райски птици, безутешно оплакващи раздялата си. Ти несъмнено знаеш, че цветът на камъка зависи от дълбочината, на която е роден. По-светлите лежат досами повърхността, почти са невидими във водата. Затова струват евтино. За сметка на това, тъмните и най-прекрасните са извадени от самите дълбини и почти всеки камък е платен с кръвта на гмуркача, защото в мрака на подводните пещери се въдят твари със страшни нокти...

Вълкодав търпеливо слушаше брътвежите на лъжеарантянина, като поглеждаше изпод вежди Ниилит. Видя как тя се наведе над нишката с дребни сини мъниста — малко по-тъмни от очите ѝ. Хлапачката имаше безпогрешен усет за хубавото. Ниилит дори понечи да вземе наниза от сергията, но последните думи на продавача я

втрещиха. Тя уплашено погледна Вълкодав: няма той наистина си е наумил да ѝ купува истински скъпоценни камъни?...

— Дали да не потърсим гердан със стъклени мъниста?... — шепнешком се примоли тя.

Вълкодав сложи ръка на рамото ѝ и каза, посочвайки сергията:

— Избирай каквото ти душа иска.

Уплахата в очите на Ниилит премина в неподправен ужас. Тя мълчаливо посочи най-евтината купчинка воднистосини, почти безцветни мъниста с неправилна форма. Те дори не бяха направени на гердан.

— Тая няма да я бъде — рече Вълкодав и се извърна към търговеца. — Ей онези там, сините, по колко ги даваш?

Лъжеарантянът простря ръце към небето.

— О, горкият аз!... Неизбежната потреба да отпътувам по спешност ме принуждава да разпродавам на безценица наистина чудни съкровища... Три четвърти кон в сребро. Продавам на загуба...

Когато чу изречената непосилна цена, Ниилит ахна и понечи да се изплъзне под ръката на Вълкодав, но, разбира се, безуспешно. А пък той полека остави на сергията меча си, като го стори така, че острието да се оголи наполовина, и се залови да развързва кесията си, без да бърза особено.

— Ние, вяните, предпочитаме да купуваме от достойни люде — със задоволство рече той. — Ако аз бях владетелят тука, бих заповядал да отсичат ръката на всеки, дръзнал да търгува със стока-менте. Лично аз точно така постъпих с един търгаш, дето ми продаде ужким златна гривна с измислени рубини. След половин година научих, че съм изръсил тримесечна надница за евтин бакър и мизерни стъкълца. Дълго търсих негодника, обаче когато го открих...

Търговецът се замята като риба на сухо. Вълкодав таеше големи надежди, че отраканият мошеник ще намери единствено правилния изход от положението — и не остана излъган. Търговецът грабна гердана, легнал на сърце на Ниилит, и се вторачи в него така, сякаш за сефте вижда накита.

— О, горкият аз! — отново възкликна той, ала този път без ни най-малко да си криви душата, за най-голямо удоволствие на Вълкодав. — Тази огърлица я имам едва от вчера и съм пропуснал да забележа,

че едното камъче е леко одраскано, ето тук, на ръбчето. Излиза, че за тези най-истински, изумителни камъни...

— ... Ще е предостатъчен сребърник и половина — назова Вълкодав точната цена. И се усмихна.

— Ах, доблестен боецо — с въздишка промълви лъжеарантянинът и подаде на Вълкодав гердана. — Боговете виждат, че съм на голяма загуба...

Вълкодав плати и закопча миниатюрната халка на шията на Ниилит. Погледна я право в засмените, сияещи очи и ръката му сама се протегна да погали копринените коси, сплетени на дебела, стегната плитка.

— Да вървим — рече той и взе меча от сергията. — Нашият мъдрец сигурно вече място не си намира от притеснение.

Накрая свиха и към пристаните: Ниилит беше морско чедо и я теглеше натам, да погледа корабите. На ръката ѝ бе увиснал Прилепчо. Дългоушкото се беше хванал с лапичка за единия ѝ пръст и си помагаше с криле да се задържи, докато се тъпчеше с маринованата ябълка, харизирана му от една жалостива търговка.

След кратък размисъл Вълкодав купи на Ниилит сладка кифличка.

— А ти няма ли да си отчупиш? — тутакси попита тя. Вълкодав отвърна с усмивка:

— Не съм по сладкишите.

Ниилит обаче настоя и накрая той се предаде и си щипна едно парченце, колкото да не е без хич. Кифличката много му се услади.

А наоколо продаваха какво ли не! Ланшни круши и ябълки, така грижовно кътани в зимника, че бяха запазили и вкуса, и вида си. Ранни зеленчуци, сочни и налети, благодарение на това, че бяха отгледани в слънчеви, затулени от вятъра кътчета. Деветдесет и девет вида рибоци и рибки, приготвени по също толкова рецепти. Гъби, нанизани на конец или мариновани в бъчви, затиснати с тежки камъни. Пушени патици и живи гъски и гъсоци в клетки, изплетени от ивови пръти. Пирожки, ухаещи така, че дори без да ги опиташ, свят ти се завива...

Вълкодав копнееше да купи от всичко наведнъж и да спретне голяма гощавка, за да поглези Тилорн и Ниилит, пък и себе си... Но

все пак отдръпна ръката си, вече посягаща към кесията. Рано беше за глезотии. Редно е още утре да отиде на улицата на ковачите и да поразпита дали някой няма нужда от калфа, научен да борави с чука...

Солвянските и сегванските ладии стояха върху пясъка, изтеглени по дъбови пръти зад линията на прибоя. За тежките кораби, пристигащи от Арантиада, бе уредена истинска пристан от побити в дъното колове, покрити със здрава дървена настилка. Благодарните мореплаватели дори бяха издигнали на пазарния площад бронзова статуя на своя бог. Грамаден чорлав гол мъжага, забил пети в морената от гранит, възнамеряващ гневно да запокити с яка десница високо вдигнатия харпун. При разправии между солвянските и арантянските търгащи понякога се стигаше дотам, че Бакъреният бог осъмваше с надянат на главата чувал. Или с излъскани до весел слънчев блясък деликатни части от тялото.

Днес до статуята на Бакърения бог се неуморно потропваха с брадви дърводелци, съграждащи насред пазара дъсчено възвишение.

Ниилит се любуваше на корабите с платна, като уверено изреждаше откъде произхожда всеки плавателен съд.

Два или три от красивите големи платноходи вече бяха акостирали и в нейната родина и сега им се радваше като на стари познайници.

Вълкодав насочи вниманието си към оня, който бе доплавал наскоро. Екипажът беше зает да прибира платната, край борда се суетяха хамали, а по стълбата слизаха неколцина мъже с дългополи одежди, ушити от две половини: отдясно сивата тъкан преливаше в червено, а отляво — в зелено. Дрехите на онези, които предвождаха върволицата, бяха по-ярки на цвят от одеждите на сподирящите ги.

— Сигурно идват от остров Толми — каза Ниилит. — Там живеят жреците на Боговете Близнаци.

... Навремето, когато Вълкодав беше още съвсем малък, в тяхното село дойде висок белобрад старец, нарекъл себе си Ученик на Близнаците, и помоли за позволение да се засели наблизо.

„Старите хора не бива да живеят сами — каза големката. — Как стана така, че си решил да заживееш като сирак?“

Пришълецът обясни, че така повелявала вярата му. Канеше се да построи в гората къщичка от клони или да прокопае над брега на Светин малка пещера. Но още на заранта го налегна кашлица и се принуди да остане в големия дом, под грижите на бабите и дечурлигата. А когато оздравя, дойде зимата и не пуснаха жреца да си върви. Бива ли в най-големите студове и виелици да изпроводиш госта си, за да го обречеш на сигурна смърт...

Вълкодав добре помнеше сбръчканите ръце, добрите очи и дългата пищна брада на стареца. Колкото бяха косъмчетата в тази брада, толкова бяха и разказите за Близнаците, скътани в паметта му. Сивите песове го слушаха с любопитство, докато запълваха с къщна шетня часовете на зимния здрач. А понякога жрецът на свой ред ги молеше да му разказват за вярата си. Веднъж помоли хлапетиите да му измайсторят кокалено писало и да обелят гладка кора за писане от брезовите дърва за огрев.

„Защо са ти тези неща?“ — попитаха го те.

„За да запиша сказанията ви“ — отвърна старецът. Къдели се бяха дянали онези листове, покрити с чуждоземни писмена? В нощта на разгрома старият мъдрец призоваваше към милосърдие, чертаеше във въздуха свещения знак и се опитваше да затули с тялото си ранените и децата. Докато някой от копоите на Човекоядеца не отсече главата му...

Вълкодав се отказа от мисълта, да разкаже тази история на Ниилит.

... Сладката кифличка все пак му приседна. А вече би трябвало да си научи урока, че след всяко погалване по настръхналата козина, кучето може да отнесе ритник. При това много здрав и болезнен.

Вълкодав бе обзет от направо осъдително благоразположение, което му попречи да разбере веднага точно с какво са заети момчетиите, които с увлечение хвърляха камъни в морето.

И чак когато от водата долетя тънкото жално скимтене, Вълкодав зажумя срещу светлината и на мига застана нащрек. Залязващото слънце заслепяваше очите му, но той все пак видя, че на десетина

стъпки от кея, обсипвано с град от камъни, отчаяно се бори с водата клепоухо кутре.

По-нататък събитията протекоха по-бързо, отколкото времето за разказване. Вълкодав бутна в ръцете на Ниилит увития в парцал меч и без дума да продума, се хвърли напред. Прилепчо се задави с ябълката, изпусна я, разпери криле и се опита да излети от ръката на момичето, но за кой ли път разкъсаната ципа на крилото му попречи да осъществи намерението си. Мишлето се плъосна на дървената настилка и с пронизващи крясъци запроклина пустата си недъгавост.

Междувременно над пристана се извиси кански рев. Вълкодав беше разхвърлял малолетните палачи без пощада, а ръката му беше много тежка. След като натръшка момчетиите, той бързо погледна надолу. Вълните лениво се поклащаха между хлъзгавите подпори. Там, където току-що бе ритало с лапички горкото мъниче, бавно се разширяваха кръгове.

Без да се замисля, Вълкодав скочи в ледената вода.

Косите лъчи се отразяваха от повърхността, почти без да стигат до дълбокото, но той бе пресметнал точно мястото. Изпънатите му ръце почти веднага напипаха още мърдащото телце. Вълкодав се отгласна с крака от каменистото дъно и изплува от водата, след което хвана нагълталото се с вода кутре за задните лапички и силно го раздруса. Кученцето с кашляне и скимтене се върна при живите песове. Вълкодав се върна с плуване на пристана. Извади късмет — водата бе придошла заради прилива и крайт на настилката не беше недостижим. С едно изтласкване успя да се хване със свободната ръка за дъските, набра се на мускули и се покачи на пристана.

— Я си ми дай псето!

Насреща му вече се задаваше широкоплещестият баща на единия от злосторниците. Синчето страхливо се криеше зад гърба на ядосания родител. Лявото око на хлапака все повече се затваряше поради отока, обаче дясното зяпаше Вълкодав с неприкрито злорадство. Строгият татко явно не жалеше ударите с камшик за наследника си. Обаче имаше як гръб, зад който се изпаряваше страхът от всичко. И от всекиго.

От събралата се тълпа се отделиха двама пазители на реда и се спряха на две крачки, за да видят каквото има да става.

Вълкодав подаде кученцето на Ниилит и се зае да изстиска долнището на ризата си.

— Много на воля се шириш нещо, вянино! — изръмжа мъжът с почервения от гняв лице и дръпна Вълкодав за рамото, за да го извърне към себе си. — Тук да не ти е гората!... На когото е псето, той ще му бере грижата! Дай ми го, чуваш ли!

Вълкодав го изгледа мълчаливо и доста продължително. После се усмихна. Познаваше си добре усмивката. Караше някои хорица да се замислят дали си заслужава да продължат разговора.

— Сина си — рече той на наперения солвянин — си го възпитал така, че да е способен да измъчва по-слабите. Затова да не се сърди, когато го насметат: каквото повикало, такова се обадило.

Мократа дреха бе прилепнала плътно към тялото му. Не му се наложи да размърдва рамо, за да отръска чуждата длан, защото мъжът сам я махна. Подви опашка като зло дворно куче, свикнало да лае по всеки, но ненадейно отвързало се от веригата и хукнало на улицата, за да налети за зла чест на един мълчалив вълкодав. Да, точно така. Струваше ли си човек да си навлича белята заради едно нищо и никакво кутре и да се забърква с някакъв див вянин, целият в белези и с ръчища, които сигурно чупеха и конски подкови... Все пак в следващия миг уязвената гордост надделя над страха.

— Кой си ти, че да превъзпитаваш сина ми!

— Като гледам, наистина, друг освен тебе не го е възпитавал — рече Вълкодав. — Същински бащичко е. А ти, какво, да не смяташ да ме извикаш на двубой?

И погледна към Ниилит, притиснала към гърдите си раненото кученце. Между другото, тя беше вдигнала от земята и меча, него го стискаше под мишница.

Солвянинът не пожела да извика на двубой Вълкодав. Загърби го и се пръждоса, като се мъчеше да запази поне малко достойнството си пред смаяния поглед на синчето, осъзнало, че от известно време насам е изложено на опасността безнаказано да го превъзпитават разни хаймани в присъствието на собствения му родител.

Личеше си, че с всяка крачка обидата шепне все по-високо в ухо на солвянина, за да заглуши изцяло гласа на предпазливостта. Когато се отдалечи на около десет крачки, той се извърна.

— На такива като тебе в Скъпоценните планини им е мяс...

Впоследствие зяпачите твърдяха, че вянинът бил преодолял делящото ги разстояние като звяр, с един скок.

— А-ах!... — изумено издиша червендалестият и прелетя четири-пет стъпки назад, за да се стовари по гръб във водата. Стражите хукнаха към Вълкодав, но когато се доближиха, спряха — той не се и опитваше да избяга, а стоеше спокойно, отпуснал ръце. Солвянинът плюеше на поразия и правеше опити да се вкопчи в хлъзгавите подпори на пристана. Като редовен участник в юмручни боеве, все дотолкова разбираше от ръкопашни схватки, че да е наясно — редно е да благодари на всички Богове наведнъж.

— Защо наемете добрия човек? — попита старшият от стражите Вълкодав. — Какво толкова ти рече?

— Този добър човек рече, че такива като мене трябва да ги пращат в Скъпоценните планини.

Стражът се обърна към тълпата:

— Хора, вярно ли е?

— Вярно е — отзоваха се неколцина наведнъж, най-вероятно отнесли навремето як бой от червендалестия. На Вълкодав му се стори, че стражът въздъхна облекчено. Личеше си, че няма желание да си създава излишни грижи.

— Върви си по живо по здраво, момко — каза той, преценил, че един як удар с юмрук заради пожелание, свързано със Скъпоценните планини, наистина не е голямо нарушение на реда.

Ниилит вдигна ябълката от земята, подаде я на Прилепчо, после му поднесе разтворената си длан, ала той не пожела да приеме поканата ѝ: само това липсваше, да зареже Вълкодав и онзи без него пак да ги надроби едни... Мокрото патиланче скимтеше и трепереше в ръцете на Ниилит. Вълкодав взе от девойката меча си и без да се отклоняват повече от пътя си, те се отправиха към гостилницата на Любочада.

Ухилени, приятелите на червендалестия го издърпаха от водата. И той, без много да му мисли, изкара яда си на синчето с един звучен плесник по здравата буза.

Вълкодав знаеше, че случката си беше направо срамота. Достатъчно беше да сръга в ребрата недоносчетата, а не да им посяга.

Ама не беше успял да се овладее — както си е редно за един зрял мъж.

Обаче тия, за които, въпреки невръстната възраст, плачът на едно ранено кученце нищо не означава, тия, дето са способни весело да го замерват с камъни...

* * *

Деца. Гладни, въшлясали дрипльовци пълзят на четири крака по заледения планински път. Изподраните им ръце пресяват всяко парченце рудоносна скала, паднала от количките и кошниците на другите, възрастните роби. Да не би да останало мъничко късче скъпоценен камък или полепнала прашинка злато?...

И други деца. Тези са съвсем различни. Сити, поруменели от студа. Потропват с кожени ботушки и носят дълги камшици. И те също са роби като въшльовците. Всеки невръстен надзирател знае, че ако се провини, като нищо може да се озове при тях и те още на първата нощ почти със сигурност ще издерат очите на новия. Всеки от полуголите знае, че при голямо желание може да се сдобие с кожени ботушки и с бич. Стига, разбира се, да им позволят онези, които вече са се уредили...

Малцина решават да се домогват до свободата: някои бързо затъпяват, започват с безразличието на животни да възприемат нещата от живота, други се крепят, благодарение на страха или на безсилието, гордостта, злобата...

През онази есен, точно преди снегът да затрупа проходите, търговецът на роби докара в рудника две вянски момчета, които бяха връстници и докато пътуваха, заедно направиха опит за бягство. Едното от тези момчета стана надзирател и се сдоби с прякора Вълка. Другото след седем години нарекоха Вълкодав...

Едва стъпил на най-долното стъпало на стълбите, Вълкодав замря и наостри уши. В стаята ставаше нещо. През процепа на вратата проникваха отблясъците на запалена борина. Виждаше се как се движи нечия несигурна сянка. Острият му слух долови някакви тежки въздишки...

Наоколо, насядали край масивните дървени маси, здраво си хапваха и пийваха някои от гостите, отседнали в гостилницата, както и обикновени посетители. Там бяха и тримата охранители на Фитела. Вълкодав знаеше, че това не означава почти нищо. И сред най-оживената и весела тълпа беше възможно безнаказано да отвлечеш или да убиеш човек, стига да си достатъчно умел. И никой няма дори да забележи станалото...

Вълкодава дръпна Ниилит за ръката и с жест ѝ заповяда да остане долу, а той тръгна по стъпалата — достатъчно бързо, но съвсем безшумно. Дори не докосна увития в парцал меч, но когато отвори широко вратата, ръката му лежеше върху дръжката на бойния нож.

И пръстите, готови да измъкнат оръжието, веднага се разтвориха, а заелият войнствена стойка на рамото му Прилепчо разочаровано се отръска и заоблизва болното си крило.

Насред стаята, с лице съм вратата, стоеше разкошен среброкос мъдрец. Пепелявите му къдрици, които изглеждаха побелели на оскъдната светлина на борината, се спускаха по гърба и раменете, а връз гърдите се стелеше пухкавата брада. Бялата ленена риза стигаше до петите му. Теменуженосините очи уплашено гледаха Вълкодав...

— Станал си, значи — измърмори Вълкодав и скри ножа.

— Та това си бил ти, друже мой!... — ахна Тилорн и направи крачка към него, с протегнати за поздрав ръце. — Друже мили!... Разбираш ли, днес окончателно прогледнах...

И Вълкодав със закъснение схвана, че макар да живеят от цял месец заедно, сакатият го е познавал само по гласа. И, разбира се, се е уплашил до смърт при вида на появилия се на прага страховит непознат. Толкова се е втрещил от гледката, че не е разпознал дори кацналия на рамото му Прилепчо.

— Друже мили — повтори Тилорн и се люшна към Вълкодав, за да го прегърне. — Как се притеснявах за теб...

— И за девойката — измърмори Вълкодав. Тилорн вдигна очи и в тях трепна издайнически блясък, после се усмихна.

— Да. И за девойката... Ама ти си вир-вода! Как се подреди така?

Той тихо ахна, когато зад гърба на Вълкодав внезапно се появи Ниилит и му подаде едва шавашцото кутре. Две глави, пепеляворуса и чернокоса, се наведоха над клетото мъниче.

Вълкодав остави меча на полицата над пейката и слезе долу. Кухнята, където се варяха, пържеха и задушаваша ястията за гостите, беше като ненаситна паст, която гълта дърва, поради което малобройната прислуга изнемогваше. Затова всички тия отрудени хорица само се радваха на прищявката на отседналия гостенин, колчем той решаваше да се пораздвижи, а съпругата на господаря Любочада лично възнаграждаваше доброволеца за помощта, поднасяйки му пълна догоре паница. Щедрост, която, то се знае, никак не беше излишна...

Вълкодав с отмерено движение вдигаше над главата си за пореден път тежката брадва и си мислеше за дома, който нямаше. Едва след убийството на Човекоядеца бе започнал да си представя, че и той би могъл да има свой дом. Толкова ясно го виждаше. Цъфнали ябълкови дървета, протягащи розови клони към напечения покрив. Пухкаво сиво куче, което спи пред прага, огрян от лъчите на предвечерното слънце. Пътечка между малинака, отгпкана от босите нозе на децата. И жена, която излиза от къщата и стои пред прага. Тази жена е прекрасна, защото е обичана. Тя бърше с бродирана кърпа мокрите си ръце и вика на вечеря мъжа, който цепи дърва...

Вълкодав въздъхна. Преди известно време бе започнало да му се привижда, че жената ще е синеока, с гарвановочерна коса, но той вече виждаше, че много е бъркал. Ниилит ще излезе от съвсем друга къща и ще извика да седне на трапезата съвсем друг мъж. Който по-скоро ще остави настрана гъше перо и мастилница, а не брадва...

Ниилит на няколко пъти притича през двора, сновейки между перачницата и къщата. Сигурно пере изцапаните с кръвта на кученцето парцали. *Няма да го бъде*, помисли си Вълкодав, стоварвайки шумно брадвата върху поредния възлест, чепат пън от купчината, насъбрала се поради нехайството на слугите, които сигурно не един ден ги бяха оставяли настрана. *Само не ми говорете за безгрешни малки рожбички, дето са станали на единайсет години и не разбират, че удареното боли. На чужд гръб и сто тояги са малко, обаче когато дряновицата заиграе по твоя собствен, тутакси ти просветва. Може пък да им дойде умът в главата като пораснат и се налудуват.*

Виждали сме и други като тях. Дори се е случвало да извием на тоя-оня пилешкия врат...

Смолистите цепеници, преполовени на дръвника, се удряха с кух звънтеж в дървената ограда. Изтезаваният в подземие то от дебеловратия палач Тилорн поне е знаел защо търпи всичките тия мъки. Ами това кутре, измъчвано за разтуха от жестоките невръстни боклуци? Какво ще каже то на Стария пес, когато над него зашуми короната на вечното Дърво?...

Вълкодав се изкачваше нагоре по стълбите с издърпани върху дланите ръкави, за да не пари дланите му тумбестата паница, пълна догоре със задушен грах със свинско. Не би се учудил, ако чуеше долитащо зад вратата сърцераздирателното хлипане на Ниилит... Но когато от стаята долетя жизнерадостен лай и задружен смях, той едва не изпусна паницата. Като напук врата се отваряше навън. Парейки се, Вълкодав притисна паницата към гърдите си и я отвори със свободната ръка.

Ниилит и Тилорн седяха един до друг на дървения миндер, а на пода пред тях си играеха Прилепчо и кученцето. Малкият глупчо приклякаше с предните лапички и весело скачаше напред, опитвайки се да хване Прилепчо. В отговор опитният боец съскаше и го удряше със здравето си крило, отскачайки настрана.

Върху меката козина на кутретото не само нямаше рани, ами не личеше и петънце от кръв.

— Знаеш ли защо са искали да го удавят? — попита Тилорн. — Коремчето му е било болно... непрекъснато е цапал. Сега вече няма да се изпуска.

— Така — рече Вълкодав. Сложи паницата на масичката до прозореца и се извърна към Тилорн. — Значи ти наистина си магьосник.

Онзи махна с ръка.

— Как пък не, хич не ме бива за...

— А защо ти треперят ръцете? — попита Вълкодав. Ученият наистина приличаше на човек, който наместо Вълкодав бе нацепил

току-що цяла камара дърва.

— Аз... — смути се Тилорн. — Виждаш ли, лечението... въз... ми костваше известни усилия. А понеже аз, за съжаление, още не съм съвсем...

— Ами яж тогава — рече Вълкодав и сложи лъжиците на масата. После кимна към Прилепчо. — Ти и него ли смяташ пак така да го оправяш?

— С него ще е по-сложно — сериозно отвърна Тилорн. — Той, както разбрах, е бил ранен преди доста години...

— Преди пет.

— Със старите рани винаги е по-лошо — въздъхна мъдрецът. — Ще се наложи да го зашия... Не, няма да го боли, обещавам... А как се случи това с крилото? Или белята вече е била станала, когато го намери?

— От удар с камшик е — измърмори Вълкодав.

— И през ум не би ми минало — изуми се Тилорн. — Прилепите са толкова ловки и бързи...

За да уважат своя закрилник, който освен това осигуряваше и прехраната на всички, те се хранеха както е прието при вяните: по ред загребваха от паницата, а после оставяха лъжиците с дъното нагоре върху масата, та да не ги омърси някоя скверна.

— Мене бранеше и затова пострада — каза Вълкодав. И тутакси съжали за реченото. Защото Тилорн и Ниилит веднага заразпитваха какво и що. Вълкодав не умееше да разказва. Пък и не обичаше. Ала Тилорн май имаше дарбата да разприказва дори някой пън. Или вянин, което беше само мъничко по-трудно. Паницата бе опразнена само наполовина, когато Вълкодав за свое учудване доста свързано разправи, че в рудниците е въртял колелото, с което се вади вода от подземната река. И тъй като за промиването на рудата имало нужда от много вода, тия колела скърцали денонощно, заглушавайки дори писъка на прилепите, гнездящи под тавана. Веднъж в съседна пещера рухнала канара и всичко се разтресло, поради което от тавана паднало цяло кълбо новородени прилепчета — право върху механизма. Не било лесно да се спре колелото, но Вълкодав го сторил. И го удържал на едно място. И не мръднал оттам, докато възрастните животинки не пренесли малките си. Пръв нахлул в пещерата надзирателят с прозвището Вълка...

— Това глупаче все се въртеше там, докато ме съдираха от бой — каза Вълкодав. — Затова и то го отнесе.

— Едва днес научих, че си бил на каторга — след кратко мълчание отбеляза Тилорн. Вълкодав сви рамене.

— То не е за хвалба...

Остави лъжицата и премести голямата паница пред Тилорн и Ниилит, сега беше техен ред да се хранят.

Тилорн предпазливо промълви:

— Трудно ми е да си представя, че ти си способен да извършиш престъпление...

— Нищо не съм извършвал — заяви Вълкодав. Тилорн се отказа от по-нататъшни въпроси. „Сигурно е решил, че съм бил пленен в някоя битка, помисли си Вълкодав. И сега не иска да ме подсеца за безчестието...“

Не тръгна да разубеждава Тилорн и да му обяснява. От какъв зор?...

Дъждът, пришпорван от камшика на вятъра, оросяваше в здрача подгизналите поляни, тихо шепнеше над гробищата, пазени от брезите, и поливаше покритите с чимове покриви на малкото горско селце. В селцето живееха вяни от рода на Петнистите елени.

В една глуха предутринна доба набъбналата от влагата врата на дома за гости се отвори и оттам крадешком надникнаха двамина. Навън нямаше жива душа! Двамата излязоха в двора и предпазливо тръгнаха покрай стената. Нищо не предвещаваше лош късмет: на разсъмване доверчивите Елени не ще намерят и следа от онези, които бяха пуснали да пренощуват заради лошото време. После някой ще надникне за нещичко в склада и ще намери опразнените сандъци. Хората, видели с очите си вянските бродерии с мъниста, обещаваха за тях планини злато. Само че да ги изтъргуваш от вянците беше не по-лесно, отколкото да пазариш техните девойки за робини.

А, да, в складащето май спяха децата на гостоприемните стопани. Не е голяма пречка! Децата няма дори да гъкнат...

Но крадците не успяха да стигнат до мястото, което си бяха набелязали. Отпред, сред влажната мъгла внезапно пламнаха злокобно две ярки светлинки. После небето бе разкъсано от първата

за тази нощ мълния. Пред вратата на складащето, сякаш за да закрие някого с мускулестото си тяло, стоеше куче. Грамадно, едро колкото голям вълк. С яки гърди. И смайващо страховито. Кучето не лаеше, дори не ръмжеше, но козината му бе настръхнала като четина, а от озъбената паст стърчаха остри като ножове зъби.

Двамата врели и кипели мъжаги и общо взето големи куражливи не помнеха как са се озовали задъхани там, откъдето бяха дошли и как с мокри, треперещи ръце бях щракнали резето. Когато престанаха да дишат като охтичави, направиха опит да се сетят защо са брали толкова страх. Голяма работа, някакво си псе!... После се сетиха и тръпки ги полазиха. **ОЧИТЕ.** Те не бяха налетели на обикновено псе. Страшният сив звяр имаше **ЧОВЕШКИ ОЧИ.**

Вълкодав се събуди, защото Ниилит, която обикновено зъзнеше дори завита с одеяло, се беше притиснала към хълбока му, търсейки топлинка. Преди в тези случаи тя също се будеше и ужасно смутена му се извиняваше, отместваше се по-настрана. После свикна и сега в такива случаи се будеше само Вълкодав.

Да. А като се върнеше назад, в самото начало се беше размечтавал...

Ниилит не се разделяше с подарения гердан, дори спеше, без да го сваля. Вянинът вече знаеше, че без да иска, страшно ѝ е угодил. В нейното семейство се била предавала от поколение на поколение прекрасна огърлица от сапфири, завещана на Ниилит от умиращата ѝ майка. А сега с накита се кипрела дъщерята на чичото, който я беше продал в робство.

Вълкодав обърна глава и погледна ивицата мътна синкава светлина, която се процеждаше през капациите на прозореца. Над Галирад бавно плуваше бледа лятна нощ. *Ако можеше само да разбере дали и някой друг е сънувал през тази нощ същите странни сънища?... Дали, освен него, и друг се е сънувал като куче, застанало пред прага на някакво складаще?...*

Вянинът дълго се визира във финия профил на спящия на леглото Тилорн и за пръв път си помисли, че мъдрецът е красив. Мъдрост, мъжественост, красота... И Людоеда е държал затворен в клетка човек

като този, домогвайки се... до какво? За да му прави елмази с баене и варене от конски фъшкии?...

Ще съградя къща, мислеше си Вълкодав. За него и Нишилт. Ще се изкачим до горното течение на Светин, там, където е същинският корен на вянското племе... И точно там ще издигна къщата.

Има ли място по света, където може да се построи дом, без да се бои мъжът на излизане, че в негово отсъствие вътре ще нахлуят врагове, за да грабят и палят? Където не замерват малките кученца с камъни, а при среща в гората красивата мома поздравява без капка страх непознат мъж? Където цъфтят ябълкови дървета и зреят малини, шуми вековна борова гора, а по скалите се стичат с кристален звън леденоструйни ручеи...

Вълкодав си помисли за Боговете, които май единствени знаеха отговора. Беше му речено ВЪРВИ. ВЪРВИ И ЩЕ ДОСТИГНЕШ...

После си спомни за жреците, които бе видял на пристана.

Веднъж в рудниците пристигна ученик на Близнаците с цел да откупи роби, които да изведе на свобода. Със злато и скъпоценни камъни трудно би смаял господарите на подземните рудници, ала жрецьт бе донесъл нещо с далеч по-голяма стойност за разбирачите: наглед невзрачни сиви кристалчета. Разтворени в голяма чаша вино, те даряваха на хората два-три дни пълно блаженство.

Слухът за жреца светкавично обиколи подземията. А когато робите научиха, че той откупва само едновременци, всички се заеха да разпитват ония що почитат Близнаците, за тънкостите на тяхната вяра. На някои не им се свидеше да учат приятелите си на свещените знаци и на правилните отговори на въпроса „Защо, признавайки Единния, ние се молим на Близнаците?“, а пък други си траеха. От страх, че жрецьт първо ще откупи лъжевярващите, а после няма да сколаса да освободи правоверните последователи.

Сивия пес хабер си нямаше за суетнята в пещерите. Той се рееше несигурно нейде между живота и смъртта, а надзирателят се питаше заслужава ли си да се похабява за него дневната дажба вода, цяла чаша.

Жрецьт дойде, съпроводен от Вълка, комуто бе заръчано да го разведе из пещерите. Сивия пес не ги забеляза веднага, защото

пред погледа му се нижеха безплътни върволици от сенки, обагрени в кървавочервено и черно, които тържествено се сурваха в същата двуцветна трептяща бездна. Вълка го ръчна с дръжката на копието си и робът бавно извърна глава.

Жрецът се оказа учудващо млад. Горедолу на същата възраст, на която бе Вълкодав сега. Ала двуцветните му одежди се преливаха в ярки багри, което бе знак за висок сан. Той внимателно погледна роба и моментално прецени по сплетените му на плитки и овързани с парцалчета мръсни коси, че си има работа с вянин. Светлината на факлата заслепи роба, който уморено склопи очи. На жреца му се стори, че до покритото със струпеи рамо дрипите се размърдват и оттам за миг надникват две светещи очи колкото топлийки. Впрочем това по-скоро бяха парченца руда, блеснали на огъня...

„Свети са Близнаците, почитани в три свята!“ — бавно и ясно произнесе жрецът. Вълка го бе предупредил, че полумъртвият роб е върл езичник. Сивия пес доста дълго мълча. Ала после все пак отвърна:

„И Техният Отец, Предвечният и Нероденият...“

Той добре помнеше на какво го бе учил старият жрец и знаеше как се поздравяват помежду си учениците на Близнаците. Старецът винаги се радваше, когато децата му отправяха точно тези думи при среща...

Вълка безмълвно стоеше зад гърба на жреца и почукваше с навития камшик по дланта си.

„Няма други Богове, освен Близнаците и Техния Отец, Предвечен и Нероден!“ — провъзгласи напевно жрецът.

Сивия пес нищо не знаеше за откупванията, ала безпогрешният нюх му подсказваше, че от неговите отговори на тези въпроси зависи нещо много важно. Може би дори свободата му. Или животът.

След толкова години той с нежелание и срам си спомняше обзелото го изкушение и мига на колебание, който — щеш, не щеш, това е положението — все пак бе настъпил.

„Аз обаче се моля на своите си богове...“ — бавно изговори той. И се закашля, забил лице в пода.

„Гний си тогава в мръсотията, нищожен езичнико!“ — Дланта на жреца начерта помежду им във въздуха священото знаме — Разделения Кръг. Надзирателите бяха виждали, как същият, при освобождаването на свои едновежди, сам промива гнусни циреи и

превързва рани. Ала от този езичник се отдалечи с погнуса, прихванал с пръсти полите на двуцветната си дреха. Вълка мълчаливо го последва.

Откъде би могъл да знае Сивия пес, че Боговете, които не беше предал тогава, само след година ще го изведат от мрака на подземията...

Отвън все повече се съмваше. Ето бавно затракаха копитата на кобилката на водоносеца. После вратникът на двора изскърца и пусна някого. Вълкодав чу как се разръмжа свирепата кучка, дето пази двора, но почти веднага прозвуча умилкващо се скимтене. Сигурно е дошъл свой. Стига съм се търкалял, каза си той. Някои хора май се канеха да си търсят работа. Нищо не струва оня работяга, дето спи до обяд...

Стана беззвучно, зави с одеялото свилата се на кравай Ниилит и с тиха стъпка пое към вратата. Прилепчо тутакси отвори очички и напусна гвоздея, за да дойде при господаря си. Вчера за кой ли път се бе убедил какви поразии стават, когато поне замалко изпусне Вълкодав от поглед, и нямаше намерение да повтаря грешката си. Вълкодав разбра, че няма измъкване, инак Прилепчо като нищо ще вдигне на крак цялата къща, понеже ще се развреци като луд. Вълкодав му подложи длан, после се наведе и лекичко потупа по вратлето събудилото се кутре. Виж с кучетата се разбираше за чудо и приказ. Много по-добре, отколкото с хората. *Спи*, мислено заповяда на мъничето Вълкодав. Пухкавата опашчица на няколко пъти помете пода и съненото мъниче пак отпусна главица върху лапите. Вълкодав взе ботушите си, излезе и притвори вратата.

Когато излезе навън, той веднага разбра кого бе поздравил с мелодично изскърцване вратникът. На дебелия пън, търкулнат до дъсчената ограда тъкмо за гости, седеше и се припичаше на слънчице старият Варох. Внучето се бе настанило до нозете му и галеше кучето, опитвайки се да извади от косматото му ухо насмукал се с кръв кърлеж. А върху коленете на стареца лежеше дълъг и тесен пакет. Вълкодав лесно се досети какво криеше от уроки плътната рогозка.

Спря на горното стъпало, чудеше се как да се държи с госта. А онзи отвори очи и го погледна.

— Здрав бъди, майсторе — с половин уста го поздрави Вълкодав. Ако сегванинът бе по-млад, като нищо можеше да не дочака и тази приказка.

— Здрав бъди и ти — отзова се Варох. И след кратко мълчание допълни: — Ела тук, момко. Стори тази добрина на стареца.

Нямаше как, Вълкодав се доближи до отпавилия подканата.

— Седни — рече майсторът и потупа с длан гладкото дърво до себе си. — Искам да ти разкажа нещо...

Вълкодав седна, току поглеждайки към внучето, което бе яхнало легналата по корем кучка и я дърпаше за дългата козина, молейки я да стане и да го повози из двора. Животното не желаше да става и само беззлобно бърчеше нос.

— Сигурно си забелязал, че работилницата ми не е това, което е била преди — поде старият сегванин. — Някога редом с мен се трудеха двамата ми синове. Даже витязите от прикът идваха да си поръчват при нас щитове и ножници за мечовете...

Вълкодав мълчаливо го слушаше и хвърляше коси погледи към отблясъците на бронза, прозираещ между прокъсаните тук-там нишки на рогозката.

— Дойдох тук, в Галирад, още преди великата битка при Трите Хълма, когато на алчността на островните кунсове беше турена граница — продължаваше майстор Варох. — Ти, момко, сигурно си се сражавал тогава?

— Не — каза Вълкодав.

— И аз не се сражавах — с въздишка рече старецът. — Синовете ми бяха наполовина солвяни, а пък самият аз смятах така — щом сме дошли от нашия остров не на див бряг, трябва да приемем тяхната вяжеска вяра... — Варох отново въздъхна, потърка с длан коляното си и изведнъж рече: — Е, за Жадоба ти май знаеш всичко...

Вълкодав поклати глава.

— Откъде бих могъл — отвърна той на майстора. — Знам само, че уж бил от знатен род... и се държал зле с вас, сегваните.

— Така е — потвърди с усмивка старецът. Прилепчо, който бе слязъл на гредата, с любопитство душеше ръката му — този път без никаква враждебност и страх. — Така е — повтори Варох. — Неговият

бащичко бе един от тези, които след Трите Хълма се надигнаха, за да натирят всинца ни да си вървим отвъд морето. А като не стана — отиде в гората и започна сам да воюва... Бащата мразеше само нас, а синът започна да избива всичко живо, без да подбира... — Възлестите пръсти на Варох заопипваха рогозката. — Един път отидохме на панаир при западните велхи — със сдавен глас проговори той. — Ние имахме цели три каруци... Синовете взеха жените и децата, искаха... да ги зарадват... И при това не пътували сами, керванът бил голям... Кой да знае, че половината разбойници са се наели да го охраняват... Жадоба... Двамата с внука ни помислиха за мъртви, хвърлиха ни на зверовете край пътя...

Гласът на Варох секна, старецът не се доизказа. Вълкодав мълчеше.

— Сега разбираш защо вчера... така ми се щеше ти да си Жадоба — след като превъзмогна мъката си, продължи старият сегванин. — Прости ми, момко. Ето, вземи... — Той махна рогозката: в скута му лежеше прекрасна ножница с цвят на старо дърво, опасана с дълъг ремък. — Цяла нощ съм се трудил — рече старецът и в гласа му се долавяше гордост. — Боях се... да не вземеш да идеш при някой друг... От сърце те моля, вземи... не ме обиждай...

— Сега ще донеса меча — каза Вълкодав.

Тилорн, комуто лечението на кученцето явно бе коствало много, продължаваше да спи все така непробудно. Ниилит сплиташе косата си, приседнала на ръба на дървения миндер до нозете му. Тя се усмихна на Вълкодав и лекичко му се поклони, ала тутакси скочи уплашено: той протегна ръка към лежащия на полицата меч.

Вълкодав допря пръст до устните си и махна, като така й даде знак, че няма защо да се притеснява. Взе меча и кесията с парите и се върна на двора.

Украшеното с фина плетеница острие влезе в ножницата както кракът влиза в носен ботуш. Точно, до косъм. Кръстовината лекичко щракна при допира до украсения с фигурен орнамент обков на устието, към което бе прикрепено ушенце за „ремъчето на добрите

намерения“. Вълкодав обърна ножницата наопаки и на няколко пъти със сила я тръсна. Мечът хич не си й помисли да се изръси оттам. Вълкодав тури ремъка през рамо и закопча токите. После се пресегна назад и ръкохватката сама легна право в дланта му. Вълкодав издърпа меча навън. Острието излезе спокойно и плавно, без да запира, с едно движение, което обещаваще възможност за незабавен удар. Вълкодав с усмивка върна меча обратно в ножницата, като без усилие уцели отвора с върха на острието.

— Ти си истински майстор, Варох — с уважение каза той. — Ама я почакай! Вчера взе само на мен мярката, а на меча, доколкото се сещам...

Хромият сегванин се усмихна в отговор и поклати побелялата си глава.

— Каква мярка? Само един поглед ми стига...

Вълкодав развърза кесията си:

— Цената в сребро си е същата, нали?

Майсторът чевръсто се надигна и задържа ръката му.

— Не ме обиждай, момко — тихо каза той. — Посякъл си трима разбойници, разправят, че в още един си забил стрела, а на Жадоба си взел меча и си осакатил дясната му ръка... с която ръка той... Ето защо на теб не само ножницата... Целия дюкян...

— Благодаря ти за добрите думи, старче — каза Вълкодав. — Само че все пак вземи парите. Нали гледаш внуче... пък и ти трябва да ядеш и пиеш... Ако не ги вземеш, излиза, че Жадоба пак те е ограбил.

Той изброи монетите и без да слуша възраженията на Варох, ги изсипа в дланта му. Старият сегванин дълго гледа блестящото сребро, а бялата му брада потреперваше все по-начесто. После направи крачка към Вълкодав и го прегърна.

— Наминавай към нас... синко — рече той и от гърдите му се изтръгна тежка въздишка, докато се опитваше безуспешно да прикрие напирещите в очите му сълзи. — Намини някой път, а? На твоето момиче ще му стъквим коланче... плетено... с везани илици...

*Изгубила в неволята за слънчев лъч надежда,
замира душата и млъква сърцето в твоите гърди.
„Все едно, няма спасение...“ — някой нарежда.
Сломените, погинали в тъмницата, не ги съди.*

*Не съди и онези, не издържали тежестта на своите
окови,
неспособни да се спасят, дето в опит палачите да
прекършат
с всички сметки приключват в някой от дните
сурови...
Не е ли по-добре веднага и с теб, и с оковите да се
свърши?*

*Не смей да ги укоряваш, задето не са били способни
да се справят с неща, които не си и сънувал даже.
Върху своята собствена кожа първо прангите
пробвай.
Впрочем това на никого не пожелавам.*

*Познавах и други — които едва забелязват оковите,
и в прахта на рудника ред след ред съчиняват
трактат —
на вселенските начала за битката, и за любовта...
Тези хора са светли и в мрака, като слънца...*

*Аз не бях такъв. Аз бях зъл и отчаяно горд.
Знаех, че от смъртта Боговете ме пазят.
Първо да отмъстя за измяната, за всички беди,
едва тогава ще ме приемат с почести моите
предци...*

*Със смърт за смъртта разплатих се, и с кръв — за
кръвта,
за всички, които без време погълна безкрайна тъма.*

*За всички, превърнати в топки от нокти и зъби...
И това също на никого не пожелавам.*

5. НАДДУМВАНЕ С ЖРЕЦ

Мечът бе легнал на плещите в новата ножница, прихваната за кръстовината с „ремъчето на добрите намерения“. Прилепчо вече бе успял да проучи из основи придобивката и бе стигнал до извода, че за ядене не става, обаче е много удобна за катерене нагоре-надолу.

Вълкодав вървеше бавно по улицата и настроението му изцяло отговаряше на сивотата на небето, затлачено от мрачни облаци. Вече цели три дни обикаляше залудо различните занаятчийски работилници. Ковачите, кожарите и майсторите, дето изправяха гърбиците на дървената улична настилка, поглеждаха с уважение широките му рамене и отрудени мазолести длани. Ала разбойническата му, по думите на Бравлин, муцуна, и белезите от оръжие и пранги, всеки път си свършваха работата. Никой не бързаше да наеме на работа бивш каторжник, явен размирник, че и опасен... пък и вянин на всичкото за капак. Вълкодав знаеше, че винаги може да намери мустакатия старейшина, който сигурно ще помогне, щом е дал дума. Но при мисълта, че ще трябва да се юрка като гламав и по заповед на същия Бравлин да вади меча срещу разни „крадци“, дето *впоследствие* ще се окажат без никаква вина... Не, тая няма да я бъде.

Вълкодав вървеше по улицата, мислеше за родните си гори и му ставаше все по-чоглаво. У дома му стигаше да носи само обикновен, втъкнат зад пояса нож, разбира се, и лък със стрели, за да ловува. Мечът е оръжие за воители, непотребно в гората. А тук?... След случката при Варох Вълкодав не си показваше носа на улицата без меч. И ремъчето бе така прехвърлено през ръкохватката, че ако се наложи, да не забави удара.

Мислеше си още колко хубаво би било да скъта останалите парици и да купи лодка-платноходка, за да отплава с нея към горното течение на Светин, към изконните земи на вянците... стига да не беше случката със замъка на Човекоядеца, чиито овъглени развалини мърсяха брега в самото начало на пътя.

Ако беше сам-самин като преди, с лекота би заобиколил замъка, минавайки през горите. Със спътници като Тилорн и Ниилит ще трябва да изчака есента, когато търговците се наканят да си тръгнат от Галирад.

Не, все пак, слава на Боговете, че сега не е самичък...

Понякога му се струваше, че така и няма да намери изход. А друг път — че все някак нещата ще подредят, иска се само мъничко търпение.

Днес сутринта Тилорн за пореден път бе прегледал крилото на Прилепчо и беше заръчал на Вълкодав да купи от силното вино, което убива заразата. Вянинът обикаляше града и се оглеждаше за някоя почиста гостилница, като усещаше, че леко го дострашава. Сякаш в купуването на виното се таеше нещо непоправимо като първия разрез на ножа. Тилорн бе обещал, че Прилепчо няма да усети болката. Но каква е гаранцията?...

Прилепчо долавяше тревогата на своя човек и без да разбира причината, му се умилкваше. Поради това съвестта загризваше душата на господаря му още по-болезнено. След като най-последно си хареса една врата, зад която ухаеше на пресни пирожки, Вълкодав приведе глава и влезе.

Веднага забеляза стражите, които — цяла дузина, начело с Бравлин — се бяха разположили на масата до вратата. По-младите се забавляваха, като мереха силата на десниците си. Запретваха ръкави, опираха лакти на масата и с ругатни и гръмогласен смях посрещаха всяка победа и поражение.

Вълкодав изпита момчешкото желание да позяпа борците, но първо трябваше да изпълни намисленото. Ограничи се с поклон пред Бравлин и веднага се отправи към тезгяха.

Кръчмарят не му се понрави. Един поглед бе достатъчен, за да прецени Вълкодав, че тоя търгаш диша прахта на Айр-Дон. Случва се човекът, дето си има вземане-даване повече с чуждоземци, да се замисли за необхватната шир на света и да се сдобие с мъдрост, че и с повечко добрина. Става и обратното: човечецът вземе че навири носа до небето, че и почне да се срамува от собствената си кръвна рода.

С такъв не можеш да си кажеш приказката, да не говорим, че по-скоро ще се обеси, ама няма да приюти без наброен звонк пътник, озовал се в беда...

— Какво ще заръчаш, почитаеми? — попита кръчмарят Вълкодав.

Уж въпросът беше зададен с почит, пък вянинът веднага се подсети и за кръпките на лактите си, и за уродливия белег на бузата, и за прашните си ботуши.

— Малка стъкленица прозрачно вино. Много силно, такова, дето чак пари на гърлото — отвърна той.

Кръчмарят леко повдигна вежди. Или молбата на Вълкодав му се стори малко странна, или вянският изговор на думата „вино“ го беше подразнил. Така или иначе, той кимна и се гмурна през ниската врата зад тезгяха.

— ... жреците на Боговете Близнаци — долови с крайчеца на ухото си Вълкодав откъслеците от случаен разговор — проповядват на стъргалото. Що не се разходим до площада да ги чуем?...

Вълкодав загърби тезгяха, подпря се на плота с лакти и се загледа в борбите на масата на стражите. Надделяваше някакъв русоляв дангалак с рамене, които едва ли минаваха през всяка врата. Младите здравеняци гръмогласно подкрепяха приятелите си в завързалия се оспорван двубой. Някой вече разгорещено залагаше свалената от ухото си обеща...

Мустакатият Бравлин улови погледа на Вълкодав и май понечи да каже нещо, ала не успя: кръчмарят се върна и постави с лек замах на тезгяха изящна стъкленица, в която се плискаше към половин чаша безцветна течност. Вълкодав извади запушалката и помириса. Да, намерил бе търсеното. Любопитният Прилепчо също бутна носле в гърлото на стъкленницата, кихна и се отдръпна с погнуса.

— Колко имам да давам? — попита Вълкодав.

— Шест медни монети. Надявам се, че знаеш да броиш до шест — отвърна кръчмарят малко по-високо, отколкото подобава. Вълкодав забеляза с крайчеца на окото си, че няколко глави се извърнаха към тях. — Но аз — продължи собственикът на заведението — с удоволствие ще ти дам без пари виното, ако ни покажеш ей сегичка как го пият там при вас, във вянските гори. Наистина само един дивак е способен да налее в гърлото си...

— Бих показал, ама не го взимам за пиене — бавно и много спокойно промълви Вълкодав. — Ти си просветен човек, сигурно знаеш какво означава „дезинфекция“...

Развърза кесията си и се зае да отброява монетите. Ако се съдеше по израза, цъфнал на лицето на кръчмаря, оня чакаше горянинът да се разбеснее, че и да тресне стъкленницата на пода — дузината яки стражи сигурно за миг биха го укротили.

Или пък си въобразяваше, че Вълкодав наистина ще изпие виното, за да развесели гостите му...

— Не знаеш какво означава — със задоволство кимна Вълкодав. И го посъветва: — Прочети някоя книга, може и да ти просветне.

Грижливо подреди една до друга на тезгяха шест медни монети, взе стъкленницата и пое към вратата.

Този път обаче не устоя на изкушението и се позабави при масата, край която се бяха скупчили стражите. Единият от младите войни тутакси отбеляза:

— Я виж какъв чуден меч има вянинът! Интересно дали умее да го върти?

Дългите езици на мига се развързаха:

— Едва ли, и той, като всички вяни сигурно по-често върти сопата...

— Значи затова са му изкривили носа.

Бравлин сметна, че няма да е зле да намекне на юначагите леко да се поусетят.

— По-тихо, момчета. Няма нужда от излишни разprávии.

Вълкодав мълком ги загърби и си тръгна, а Прилепчо с презрение заплю злите езици.

— Ей, вянино! — незабавно проехтя нечий глас зад гърба му. — Накъде си се запътил?

Вълкодав се спря. После бавно се обърна.

— Засега май няма защо да ви натривам муцуните — замислено промълви той и сви рамене. — Не съм длъжен да слушам и дивотиите ви...

Някой от стражите се разкикоти, макар че според Вълкодав не беше чул от него нищо смешно. Обади се поредният веселяк:

— Нищо не очаквай от баламурници, командвани от женорята.

Това изказване бе съпроводено от задръжен смях и Вълкодав се позамисли дали не е избързал със забележката си за натриването на муцуните.

— Ела, момко — рече му Бравлин. — Покажи на моите балъци какви мъже раждат вашите жени.

Напускането се оказа невъзможна работа. Вълкодав се навъси и пристъпи обратно към масата.

Общо взето, вянните не обичаха състезанията, понеже смятаха, че те дават излишни поводи за сръдни. „Ако аз те надвия — ти ще си огорчен. Ако ти ме надвиееш — аз ще съм огорченият. От какъв зор?“ Навремето Вълкодав си беше изкарвал прехраната като страж, телохранител и кръчмарски бияч. То е ясно, че при всеки нов господар изпърво го посрещаха с отказ. И с косия поглед на вече наетия юначага. Тогава, вдъхновен от отчаянието, Вълкодав за пръв път приложи онази стара като света хитрина, която му бе свършила чудна работа във Велики хан. Започна да предлага на съперниците си да премерят ловкост и сила — разбира се, пред очите на господаря. Това действаше безотказно. Често сблъсъкът беше болезнен, а боят жесток. Но Вълкодав не се кахъреше. Умееше да търпи. Учеше се на търпение, благодарение и на това, че Кен-Кендарат тогава още бе с него. Той знаеше, че тепърва има на много неща да се учи, ако наистина иска да се върне у дома и да открие Човекоядеца...

Бравлин му стори място до себе си. Вълкодав понамести меч за гърба си и седна на пейката. Насреща му се хилеше оня русоляв дангалак с длани като тигани и навит над лакътя десен ръкав. Ако се съблечаха двамата както ги е майка родила, би изглеждал доста по-страховито от Вълкодав. Вянинът също развърза връзките на ръкава си. При вида на белезите от прангите отзад проехтя одобрителен възглас „Ооо!“. Вълкодав винаги се дразнеше от подобни изблици. Младоците, дете не са и помирисвали неволя, незнайно защо умираха да се правят на големи познавачи, да пускат мъгляви намеци. Будади. Глупави кутрета.

Двамата опряха лакти в масата и стиснаха длани. Със свободната си ръка Вълкодав за всеки случай похлупи Прилепчо, който

неспокойно се разшава на рамото му. Откъде можеше да знае мъничкото зверче какво се започва — безобидна разправия или сериозен двубой? Току-виж ухапе някого.

... Съперникът на Вълкодав учудващо дълго се наместваше и преценяваше, все се въртеше неспокойно на пейката. И едва когато руменината му премина в червенина и той задъхан, налегна с гърди ръба на масата, вянинът със закъснение осъзна, че младият страж всъщност от сума ти време се бори с него не на шега. Просто защото дори отдалеч не бе зървал Скъпоценните планини. Какво оставаше да е търкалял там огромните камънаци. И най-важното, не беше наясно на какво са способни хората, за които вече отдавна е избледняла разликата между това дали да живееш, или да умреш. Вълкодав въздъхна. Не му се щеше да унижава така младия юначага.

— Край — рече той и разпери пръсти.

Съперникът му продължи да натиска още миг. После се усети. Дланта му омекна и той си пое дъх. С голямо облекчение, както се стори на Вълкодав.

При вида на това чудо едната половина стражи потъна в дълбок размисъл и се умълча. А другата, тъкмо обратното, се разшумяха: всеки напираше лично да се пробва срещу вянина.

Вълкодав се надигна и прекрачи пейката, за да стане от масата.

— Почакай, момко — подхвърли му Бравлин.

Вълкодав рязко поклати глава.

— Край, стига. Много работа ме чака.

Този път никой не го изпроводи с отровни подмятания или подигравки за мъжете, които слушали жените си. Въпреки това Вълкодав почти го загриза съвестта. Честта на племето не се отстоява в глупави борби на маса в кръчма. И силата, ако я има, не се прилага за всяка дреболия. Оставаше му единствената утеха, че, общо взето, не той стоеше в дъното на цялата работа. И да се надява, че случката няма да се отрази на лековитите свойства на виното...

На излизане забеляза с крайчеца на окото си, че Бравлин е станал от масата и се е запътил подир него.

Нозете сами го поведоха към пазарния площад, при изваянието на Бакърения бог. Все пак често се сещаше за белобрадия жрец, с

когото отдавна, в детството, го беше събрал животът. По думите на стареца излизаше, че на всички девет небеса няма по-великодушен, по-милостив и по-мъдър от неговите Близнаци. Той говореше за тях като баща за отишли си без време синове. Вече единайсет години Вълкодав напразно се мъчеше да проумее какво общо имаха Боговете на стареца с онези злопаметни и лошави създания, с които единоверците му, също като него пременени с двуцветни одежди, плашеха хората...

Площадът бе зает от любопитна тълпа, но за кой ли път Вълкодав се благодари на високия си ръст, който му позволяваше да вижда над главите на останалите.

Недалеч от Бакърения бог се издигаше дъсчен подиум, измайсторен от дърводелците предния ден. Пред възвишението рамо до рамо се бяха изправили пазителите на реда, а зад яките гърбове на стражите, заобиколена от бащината си дружина, в резбовано кресло се бе настанила кнесинята Елена. Насаждането на новата вяра често се започва от владетелите. Възприетото от вожда, рано или късно ще бъде възприето и от хората. А освен това, присмехулно си помисли Вълкодав, в присъствието на кнесинята възмутените граждани едва ли ще скочат срещу жреците, за да ги метнат от пристана във водата, както честичко се случваше в Галирад.

На подиума стояха неколцина свещенослужители, но погледът на Вълкодав първо бе привлечен от друго. Вниманието му прикова воинът, застанал зад жреците, сякаш в очакване да удари неговият час. Същински гигант в двуцветна броня. Лицето му бе скрито от кована маска, която повтаряше чертите на мустакато човешко лице и също бе оцветена в два цвята. Вълкодав знаеше, че учениците на Близнаците твърде придирчиво подбираха воините, достойни да носят двуцветни брони. И не е като да нямаха избор. Наемниците се рояха около тях като мухи, примамени от каца мед. Ами да! Жреците плащаха добре, пък и за надяналите осветената ризница всеки юмручен удар се превръщаше в подвиг от свещената битка за вярата.

Какво прави той? Жреците ли охранява?...

После Вълкодав съгледа на възвишението още един човек. Този бе предрешен като арантянин — носеше сандали и фина ленена риза до коляното, без ръкави. Беше горе-долу на годините на Вълкодав, но за разлика от връстника си беше голям хубавец. Само дето изглеждаше изпосталял и гладен — веднага се набиваха в очи синините по голите

му нозе и подозрителните петна върху мръсната риза. Юношата стоеше неподвижно, с ниско наведена къдрава глава и здраво притискаше към гърдите си няколко дебели, оръфани книги...

А отпред на дъсчения под, почти на ръба, над навалищата се извисяваше проповедникът. Той дишаше тежко — изглежда, току-що приключил вдъхновената си реч. Вълкодав със съжаление се досети, че е закъснял. Какво пък, едва ли са доплавали тук само заради една-единствена проповед. Ще почакаме и пак ще ги чуем.

— Твърде почитан Ученико, моля те кажи ми пак — заговори кнесинята Еленя. — Сигурно не съм чула добре. Ти разказваше, че твоят Бог е един. Как стана така, че почитате Близнаци?

— Аз съм този, който поради оскъдния си разум не съм се изразил разбираемо, многоуважаема владетелко — с поклон отвърна жрецът. — Когато Бог е решил да се яви на хората, човешката плът била измерена и призната за твърде крехък съд, неспособен да вмести Неговия дух. Била избрана земна жена, очакваща раждането на близнаци. И над нея засияла...

Вълкодав се отказа да слуша по-нататък. Усети как над горната му устна внезапно избиха капчици пот и бързо прокара ръка по мустаците си. Никога не забравяше местата, видени от него поне веднъж. Много по-зле запомняше лица. Но този глас се беше врязал завинаги в паметта му. *„Гний си тогава в мръсотията, нищожен езичнико...“*

Черната козинка на Прилепчо настръхна и той тихо, но предизвикателно изсъска. Да се знае, че всеки, който си науми да причини зло на господаря, първо ще си има работа с него!

Вълкодав отново погледна арантянина. Онзи внезапно вдигна златокосата си глава и погледите им за миг се срещнаха. Само за миг, ала Вълкодав трепна. В зелените очи на момъка му се привидя отчаян зов, едва ли не вик: *„Помощ!“*. Зов, който впрочем тутакси бе прекъснат. Арантянинът знаеше, че спасението му е твърде опасно начинание.

Вълкодав се позамисли и започна да си проправя път напред.

След известно време дойде редът и на юношата с книгите.

— А ето го живото свидетелство за падението на оногова, който е пренебрегнал свещените истини на Близнаците — провъзгласи жрецът, сочейки младия арантянин. — Този човек се опитваше да спаси от пречистващия огън книгите на лъжепророците и лъжеучителите, за да размътва и да вкарва в изкушение умовете и душите на непосветените... — Проповедникът се предпази чрез знамението на Разделения Кръг. — Ето ги тия книги: той сам ги носи, защото за благочестивите люде е грях дори да ги докосват...

— Всяко учение е скъпоценно! — неочаквано високо и убедено го прекъсна пленникът. Зелените очи проблеснаха непокорно. — Унищожил ли ги, светът ще обеднее!

— Ученията, за които брътвиш, ти, неразумний, са като калта по нозете. — И жрецът поклати глава едва ли не съжалително. — Трудно е да не се окаляш, докато крачиш по пътя. Но преди да влезеш в дома си и да стъпиш върху прекрасните килими, калта е редно да се измие.

— Ти наричаш мръсна кал златния прах, сбран от човешкия разум зрънце по зрънце! — не се предаваше арантянинът.

— Откога божествените истини се сбират от нашия разум, беден и невеж? — поинтересува се жрецът.

Вълкодав, който бе успял да се добере до предните редици на зяпачите, само въздъхна. Станеше ли дума за някое щуро, съвсем неизпълнимо начинание, вяните предлагаха да се донесе вода с решето, сегваните съветваха да се изчерпи водата от морето, а пък арантяните — да надприказваш жрец. Изглежда момъкът бе забравил поговорката. А може би просто нямаше какво да губи...

Проповедникът бе вперил изпълнения си със скръб и съжаление поглед в юношата с книгите, сякаш си имаше работа с опасен болник.

— Ако се подхожда с нищожното мерило на разума към божествените откровения, значи може да се подходи към тях и с не помалко нищожното мерило на силата... Ще се осмеля да нарека последното дори по-оправдано, защото в своето могъщество Боговете даряват победата не на по-силния телом, а на онзи, зад когото стои истината. Ето го нашият воин...

Ръката с червения ръкав се простря към обкования в стомана дангалак. Така си е, помисли си Вълкодав. Боговете са могъщи и справедливи, но друго си е, ако борецът за правда е ловък, сит и як.

— Благородният му меч е под благословията на Близнаците — продължаваше да реди жрецът. — Знам, че племето ви почита праведността на двубоя. Ще се намери ли тук някой, който ще дръзне...

— Ще се намери! — почти веднага откликнаха от тълпата. Към дъсченото възвишение вече си пробиваше път светлокос юначага с тежка солвянска ризница. Дори с нещо да отстъпваше на двуцветния исполин, то не се забелязваше много.

— Не бих искала да се осквернява с убийство днешният ден, добри ученико — отбеляза кнесинята.

— Минали сме вече през седем града, владетелко — с поклон отвърна жрецът. — Нашият воин само ще даде на поданиците ти да се убедят в могъществото на правата вяра. За целта не е нужно да се отнема човешки живот.

Светлокосият подмина стражите и се покатери на поскърцащото възвишение. Развърза ремъчето и извади от ножницата дълъг прав меч. *Неук невежа*, каза си Вълкодав и се смръщи. Мечът беше хубава нарлакскa изработка, красив и скъп, с два червени камъка, инкрустирани в ръкохватката.

— Твоите Близнаци не чинят добра дума! — дръзко подметна на жреца солвянинът. Проповедникът се подсмихна.

— Ще видим как ще го докажеш...

И се отдалечи, за да благослови за праведна битка своя воин.

Вълкодав погледна към галирадските влъхви, насядали малко по-назад от резбованото кресло на кнесинята Елена. Те слушаха мълчаливо, с безизразни лица. Не се намесваха в спора. В Галирад бяха разпространени безчет вероучения — колкото бе броят на чуждите страни, от които пристигаха търговци в града, а те прииждаха тук наистина от всички краища на света. И никой не дръзваше да прогони или да сваля от пиедестала чуждите богове, да не говорим, че дори Бакърения бог, арантският Господар на Моретата, търпеливо понасяше невинаги изпълненото с почит отношение...

Двубоят започна и Вълкодав веднага разбра, че противниците са напълно равностойни. Тежките мечове сякаш пърхаха в яките им ръце и проблясваха като сребристи рибки, гонещи се из езеро. Вълкодав дочу какво си шепнеха двете девойки, които стояха наблизко. И двете искаха солвянинът да се изхитри и така майсторски да светне

двуцветния, че да му хвъркне шлема. Та да го видят дали е хубав в лицето...

Вълкодав внимателно следеше двубоя, като придържаше с една ръка кесията с парите. Винаги правеше така, колчем се озовеше сред тълпа.

Междувременно случващото се на дъсчения подиум му се нравеше все по-малко. Отначало той и не схващаше защо. После разбра. И отново започна лека-полека да си пробива път сред навалищата.

Боят беше нагласен. Нагласен бе от началото, та чак до края. Обаче майсторски. Вълкодав забеляза измамата само защото за четири години не се бе нагледал на друго, освен на сражения и двубои.

Все още обмисляше догадката си, когато великанът нанесе удара. Беше хем висок и масивен, хем бърз. Много бърз. За сметка на това солвянинът сякаш изобщо не забеляза заплахата. Вълкодав, хилядократно спасяван именно от бързината, разпозна смъртоносния замах още в зародиша му. Той видя как наточеният меч припламна на слънцето, чертаейки великолепна дъга. И как в последния миг острието така се извъртя, че ударът, който би трябвало да разполови хулителя на Близнаците, само го стовари на колене.

Настана тишина. Нито тракане на остриета, нито викове на зрители. Солвянинът изохка, изпусна меча си. И обори глава, унижено застанал на четири крака. Боговете Близнаци бяха възтържествували.

— Само чистата вяра осветява меча на война, като дарява победата! — тържествено провъзгласи жрецьт. И се обърна към тълпата: — Нека този човек си върви с мир. Ние не търсим хорска гибел, само искаме да ги вразумим. Ще дръзне ли още някой от вас да се срази с боеца, осенен...

— Ще дръзне — обади се Вълкодав. Проби си път между извърналите се към него стражи и се озова лице в лице с жреца.

Онзи го гледаше с презрение от висотата на възвишението:

— Кой си ти, та въставаш срещу Тези, чиито имена са прославени в Трите свята?

Не ме позна, помисли си Вълкодав. Освен това нямаше нищо против да разбере защо жрецьт не бе задал същия въпрос на първия участник в двубоя. Впрочем, дали не беше все тая.

— Аз се моля на моите богове и не въставам срещу чуждите — мрачно рече той. — После кимна към аранत्याнина. — Я по-добре ми кажи ще ми дадеш ли тоя човек, ако победея твоя юначага?

Жрецьт го огледа преценяващо.

— Не си ли твърде самонадеян, езичнико?

Вълкодав учтиво си замълча.

— Ти няма да победиш — рече жрецьт. — Макар че... нима аз, незабележимият, ще съдя за пътищата на Близнаците? Ако победиш — добави жрецьт и се усмихна, — прави с него каквото пожелаеш.

Вълкодав кимна и свали препаската с ножницата. Отиде при кнесинята и с поклон ѝ подаде ръкохватката:

— Развържи ремъчето, владетелко.

Кнесинята Елена разплете възела и тихо каза:

— Гледай да не се погубиш, Вълкодаве.

Запомнила ме е, радостно се изуми той. А гласно каза:

— Както се получи, почитана господарке.

После погледна мястото в тълпата, където бе стоял току-що, и не се учуди особено, когато зърна там Бравлин. Вълкодав отиде при него, пхна в ръцете му ножницата и стъкленницата с виното и го помоли:

— Подръж!

Стъкленницата можеше да се счупи, а с новата ножница просто още не беше свикнал и се страхуваше, че ще му пречи. Бравлин взе и двете неща и колебливо се пресегна за Прилепчо.

— Ами зверчето...

Прилепчо високо изщрака със зъби и старшината с побелелите мустаци побърза да отдръпне дланта си. Наоколо се разсмяха с облекчение. Бравлин изпърво се намръщи и почервеня, а после засука мустаци и също се усмихна.

— Давай, момко! — рече той. — Да не ни посрамиш!

Вълкодав вече вървеше към подиума, а обръгналият в битките Прилепчо се катереше по плитките му, за да се прехвърли от рамото на тила.

Когато се покатери на възвишението, Вълкодав усети с цялата си кожа погледите на тълпата. Не е най-голямото удоволствие да те зяпа

половината град. Дивият вянин, който, както винаги, се пъха там, където не му е работата. Намръщи се и пропъди излишните мисли.

Извади от джобчето на пояса си ширит и превърза челото си, за да не му пречи потта, която ще започне да се стича по време на двубоя. Двухцветният войн коленичи и жрецът, шепнейки нещо, начерта във въздуха над шлема му Разделения Кръг. Вълкодав се извърна с лице към слънцето, надничащо през процепа на облаците, и мислено се обърна към него с думите:

„Око на Боговете, Даряващо Всички Блага, пресветло Слънце. Нека Близнаците мирно управляват онези, които им се кланят. Но защо този човек ми разправя, че Те няма Теб?...“

Някои впоследствие твърдяха, че сребрилата плетеница върху острието на меча му блестяла учудващо ярко.

— Призовавай, призовавай своите идолчета — прекъсна молитвата му присмехулният глас на жреца.

Тълпата откликна със засегнат ропот, а кнесинята Елена се навъси и хвърли бърз поглед към могъщите боляри, застанали вляво и вдясно от креслото ѝ. Сиреч, не е ли време да се намекне на пътуващия проповедник да се изразява по-учтиво?...

„Благослови меча на своя потомък, прародителю Слънце — продължи наум Вълкодав, без да благоволи да удостои с подобаваща препирня жреца. — Искам да освободя оня млад човек: бива ли да втъпяваш на някого да повярва в Боговете по принуда...“

— Той не ти пречеше, когато ти заклеваше Близнаците — безстрашно се обади арантянинът.

— Когато се разговаря с истинните Богове, нищо не може да попречи — каза жрецът и се отдръпна, за да освободи място за двубоя.

Наддумване с жрец, вбесен си помисли Вълкодав и се обърна към съперника си.

Човекът, способен да склони на нагласен бой, не му внушаваше нито доверие, нито уважение. Но с него можеше поне да се спори на разбираем език, без мъгляви фрази и словесни плетеници...

Поздравиха се със замахване на мечовете, след което започнаха битката и народът се разгълча отново. Двухцветният бе толкова як и силен, пък и жилав като ремък, че редом с него Вълкодав приличаше на недохранен хлапак.

— Тоя е за никъде — долиташе откъм тълпата. — Ще го изядат с парцалите!

— Върви ли се срещу такава сила...

Младият арантянин скръбно поклати глава и по-здро̀во притисна книгите към гърдите си...

Тоя е сит и силен, помисли си Вълкодав, като пресрещаше и отбиваше удар след удар. Много е силен. И винаги е бил сит. Само дето е свикнал да показва силата си, като се перчи пред беззащитните. Като тоя момък, дето сега е стиснал книгите. А навремето сигурно е бил доблестен войн...

Вълкодав бавно отстъпваше по края на подиума, за да прецени съперника си, да му свикне и да се приспособи към него. Площадът зад гърба му разочаровано въздишаше. Направо не е истина, ама, вярно, не е ли нечувана работа?... Вълкодав знаеше: в очите на обикновените хора той изглеждаше далеч по-непохватен от светлокосия солвянин. Защото онзи беше наясно какъв ще е всеки следващ удар, а Вълкодав се биеше не на ужким, без подсказвания, и двуцветният беше рядко достоен противник. Траеха си само опитните бойци и малобройните вяни в тълпата. Защото те виждаха, че двуцветният се ядосва и влага все повече сила в ударите, като напада все по-устремно и опасно. Само дето нападенията му кой знае защо не достигаха целта.

После Вълкодав ясно чу гласа на Бравлин, който се обръщаше към някой от гражданите:

— На колко се обзалагаме, че вянинът ще победи?

— Май си завъдил лесни пари, старшина — прозвуча в отговор. Вълкодав нямаше време да поглежда с кого се договаря случайният му познат.

— Вчера ми платиха надницата за две седмици — с усмивка рече Бравлин.

Събеседниците подеха спор и накрая се спогодиха за прилична сума в сребро, от което Вълкодав си направи извода, че стражите не мизеруват. Или Бравлин просто разчиташе, че няма да му се наложи да се бръкне...

Междувременно двуцветният освирепя. Тоя луд вянин с великолепен меч просто нямаше откъде да се вземе. Ама ето, че се беше взел. И се биеше не на шега. Дори сериозно. Двуцветният си

знаеше цената. Освен това предварително бе изучил любимите похвати на галирадските витязи и бе напълно готов, ако не за лесна победа, то поне за равностоен двубой с всеки тукашен боец. Русолявият Плишка също беше силен, но него би победил и в истински бой. Кои мътни бяха върнали вянина от гората, дето го бяха взели? Този се сражаваше така, сякаш е пръв роднина на забравения от Боговете хулител на вярата. Биеше се майсторски! Целият натиск на гиганта сякаш потъваше в пустотата на въздуха, само върху меча му по незнаен начин се множаха резките.

Двете тежки остриета политаха нагоре, кръжаха и стремително изтъкаваха сребриста паяжина над подиума. После работата отиде към своя край.

Двуцветният се вбесяваше все повече и губеше търпение и предпазливост. При всяко съприкосновение с оръжието на Вълкодав мечът му излизаше от контрол и сякаш по своя воля чертаеше във въздуха осморки в опит да изхвърчи от дланта му. Воинът на жреците беше готов да изяде вянина жив. Всички уговорки за недопускане на кръвопролитие бяха забравени. Щеше да убие този дивак, който го подлагаше на истинско унижение с майсторството си. Лошото бе само едно: след всяко нападение се налагаше да дири вянина с поглед — онзи всеки път успяваше да му убегне. Двуцветният така се вбеси, че пред очите му почна да пада кървавочервено перде. Никога досега не беше търпял поражение в двубой. Поредният му свистящ замах потъна в нищото, а масивното му туловище се завъртя в кръг. И право пред себе си той видя уплашените очи на пленника-книжовник. Зад изрисуваната маска се разнесе сподавено ръмжене. Мечът устремно и кръвожадно се изви над главата му...

Вълкодав изникна между него и арантянина като по чудо. Гравираният меч излетя нагоре и пресрещна безпощадния удар.

Вянският ковач, живял в стари времена, не подведе далечния си потомък. Чу се звън и в лапите на двуцветния остана само ръкохватката със стърчащо половин педя парче от острието на меча. Още не осъзнал случващото се, обезоръженият воин отново се опита да развърти остатъците от меча. После с ругатни запокити безполезната дръжка в лицето на Вълкодав.

Изписаният с чудни плетеници меч я отблъсна във въздуха — да не вземе да рани някого — и тя издрънча на две крачки от подиума.

После мечът се стрелна напред, повдигна плетивото на ризницата, която висеше от маската и покриваше гърдите на противника, и опря в ремъка на шлема под брадичката му.

— Сваляй ръкавиците — тихо заповяда Вълкодав. Ризата му беше подгизнала от пот. Той дишаше тежко, но се стараеше да говори, без да се запъва. Никой не биваше да се усъмни в това кой е победителят.

Двуцветният, трябва да му се признае дължимото, се поколеба... Ала мечът на Вълкодав се махна от ремъка и докосна податливата кожа, а в сините очи зад процепите на маската яростта и непокорството отстъпиха място на самосъжалението. *Чудна работа, помисли си Вълкодав, колко треперят за животеца си всички хора, навикнали с безнаказана лекота да отнемат чуждия...*

Двуцветният бавно смъкна едната ръкавица, после и другата. Хвърли ги на дъсчения под.

— А сега шлема — нареди му Вълкодав.

Под шлема се появиха гъсти мустаци и къдрава черна коса, сплъстена от лепкава пот. Победеният не беше никак грозен. Сигурно наистина се харесваше на момите. Вълкодав махна меча от шията му и се извърна към проповедника. Прилепчо бе успял пак да заеме поста си на рамото му и гордо пъчеше пухкави гърдички, смятайки победата поне наполовина за своя.

— Та така, аз вземам със себе си ей този човек — каза Вълкодав и кимна към арантянина. Оня го гледаше ококорено, явно не можеше да повярва на очите си.

Вълкодав се поклони ниско на кнесинята, скочи от възвишението и отиде да си вземе стъкленницата и ножницата. Бравлин го посрещна с широка усмивка: спечеленият облог си беше як сребърен звонк. Арантянинът се огледа със страх за скорошните си мъчителни, после притисна книгите към гърдите си и слезе непохватно от подиума, за да последва Вълкодав.

Тълпата весело шумеше и дюдюкаше, като отправяше непристойни шеги по повод Боговете Близнаци и техните слуги. Сигурно жрецът бе произнесъл достатъчно заплашителна проповед. Хората винаги с радост осмиват онова, с което са възнамерявали да ги уплашат.

Но светът неизбежно би се преобърнал, ако ученикът на Близнаците бе позволил другиму да си присвои последната дума. Той простря тържествено ръце към небето и обиграният му глас, привикнал към кънтящата празнота на храмовете, с лекота се разнесе над площада.

— Нека са благословени премъдрите Близнаци, прославяни в Трите свята, и Техният Отец, Предвечен и Нероден! Чуйте, неверници, какво наказание са отредили на вероотстъпника, предпочел здрача на отрицанието пред светлината на истинната вяра. Те са го превърнали в роб на дивия варварин, закостенял в езичеството. Има ли по-тежка участ за еретика, който си въобразява, че е просветен?...

Да, уморено си каза Вълкодав, като закопча катарамата на препаската и прибра в кесията си крехката стъкленица. Можеш ли наддума жрецу!

* * *

Вълкодав и момъкът тръгнаха по улицата.

— Къде отиваме? — попита арантянинът. Вълкодав не отвърна веднага и юношата погледна крадешком страшния си избавител, после съкрушено се поправи: — Накъде ме водиш, господарю?

— В една странноприемница — измърмори Вълкодав. — Ще се измиеш, ще похапнеш... а после ако искаш остани, ако искаш си върви, не те задържам.

На арантянина му бе необходимо време да повярва на ушите си. После той колебливо отрони:

— Брат Хономер ме даде, за да...

Гласът му трепна.

Брат Хономер, мислено повтори Вълкодав.

— Мен... ме викат Еврих — след кратко мълчание продължи юношата. — А тебе, чух... как кнесинята те нарече Вълкодав...

— Може и да ме е нарекла — измърмори Вълкодав. Ако Еврих не се бе представил сам, той никога не би го попитал как се казва. Изтрябвало му е да знае името на човека, с когото най-късно утре заран щеше да се сбoguва завинаги. А пък да разкрива своето...

— Благодаря ти — продължи междуременно Еврих. — Май не са се свършили още благородните люде...

Няма ли да млъкнеш най-сетне, помисли си Вълкодав.

... После се питаше дали злостната му нетърпимост не беше урочасала Еврих. Те бяха на две крачки от странноприемницата на Любочада, когато насреща им се появи минувачът: среден на ръст мъж с учудващо безлична външност, каквито можеш да видиш в изобилие сред всяка навалица. Той ги подмина от страната, от която вървеше Еврих...

Изпърво на Вълкодав му се стори, че арантянинът се е препънал. Хвърли кос поглед към непохватния си спътник... и тутакси се извърна с цяло тяло. Безличният непознат не се виждаше никъде. А Еврих се беше втренчил неவிждащо във Вълкодав и върху лицето му бе изписано изумление, примесено с някак детска обида. Накланяше се бавно напред и най-горната книга започна да се плъзга от купчинката. По късата му риза бързо се разтече гъста алена кръв, чиито капки се зарониха по дървения паваж.

Вездесъщите момчетии подскачаха на едно място и сочеха към ъгъла:

— Там, там избяга!...

Трябва да го догоня, бе мисълта, която жегна светкавично Вълкодав. *И да го убия*. Да, той ще настигне убиеца. И онзи ще съжали, че се е родил на тоя свят. Ала арантянинът дотогава със сигурност ще се обезкърви.

Еврих така и не успя да падне. Вълкодав го прихвана и го вдигна на ръце. Той тихичко изстена и притихна. Кръвта бликаше на тласъци от широката рана ниско на корема. Книгите с тежки кожени подвързии се пръснаха по паважа...

— Съберете ги! — изрева Вълкодав на момчетиите и се втурна през глава към отворения вратник, после през двора. Хората, които срещаше, ужасено се отдръпваха от пътя му.

Вълкодав се изкачи до входната врата, като прескачаше по няколко стъпала наведнъж, отвори я с ритник и нахлу в стаята. Тилорн,

застанал до перваза на прозореца, от който щедро струеше слънчева светлина, се извърна стреснато.

— Спаси го, ако можеш — задъхано каза Вълкодав.

От коридора дотича и Ниилит. Тя вече втори ден се трудеше в кухнята, като помагаше ту на готвачката, ту на миячката на съдове. Съглеждайки в двора Вълкодав, бе зарязала всичко и веднага бе хукнала подире му. Ниилит грабна сгънатото покривало — същото, което бе взето от замъка на Човекоядеца — и бързо го разстла на пода. Вълкодав внимателно положи върху него умирация. Лицето на Еврих бе станало прозирно, устните — сиви, само вената на шията му все още слабо пулсираше.

Тилорн вече бе коленичил до него. Дългите пръсти на учения докоснаха челото на арантянина — бледо, покрито с бисерни капчици пот.

— Може да бъде спасен, но се боя, че няма да се справя сам — рече той. — Помогнете ми, приятели...

— Какво трябва да се прави? — дрезгаво промълви Вълкодав.

— Прегърнете ме. И в никакъв случай не пускайте ръце...

Вълкодав и Ниилит се хвърлиха до него на пода и здраво го обгърнаха с ръце. Дланите на Тилорн легнаха около раната на окървавения корем на Еврих.

Сега ще почне да се моли, помисли си Вълкодав. Ще извика някого на помощ... Но грешеше: Тилорн не отправи никаква молитва, поне не на глас. За сметка на това пред очите на Вълкодав затрепкаха светлинки. Така се случва, когато дълго стоиш клекнал и после веднага скочиш на крака. Усети как изстиват ушите и носът му. Тилорн бе взел част от жизнените му сили, за да ги прелее по някакъв начин в тялото на Еврих. Сигурно точно по същия начин бе постъпил и с кученцето. Само дето мъничето се побираше в шепа, а днес се опитваха да спасят човек.

Вълкодав понечи да отблъсне Ниилит, но за това трябваше да освободи поне едната си ръка, а той не се решаваше да го стори.

Светлинките пред погледа му все повече се множаха. *Е, не, помисли си Вълкодав, стиснал зъби, потта се стичаше по слепоочията му. Само да си ми умрял, човече. Какво си намислил, а! Затова ли те измъкнах от жреците?... Богове, къде е вашата Правда?... Защо всеки задник, навлякъл жречески одежди, може от ваше име...*

— Край — със слаб и безкрайно уморен глас произнесе Тилорн.
— Ако това не помогне... Ниилит, виж, момичето ми...

Вълкодав отвори очи. За негов ужас ръката на учения, изцапана с кръв, слепешката шареше във въздуха. Ниилит я сграбчи с две ръце.

— Виж как е той — помоли я Тилорн.

— Ти... — подхвана тя, ала Тилорн я прекъсна.

— На мен нищо няма да ми се случи. Погледни как е раната му.

Ниилит се наведе над Еврих. С Вълкодав повдигнаха арантянина и смъкнаха ризата от отпуснатото му тяло.

Вълкодав забеляза, че Еврих диша равномерно и уверено, а и устните му вече не са сиви, а просто бледи. Арантянинът имаше вид на гладен, измъчен и немощен човек, но изобщо не приличаше на смъртник. Вянинът се намръщи. Дали пък преживяното напрежение не си правеше с него шега, като му позволяваше да види точно онова, което копнееше?... Ниилит сръчно размота набедрената препаска на арантянина. Голотата на един болник слабо я впечатляваше.

Широката рана, зееща допреди малко върху хлътналия корем на Еврих, почти се беше затворила. Дълбока драскотина, от която сълзи кръв — и нищо повече. Ако не се брояха отпечатъците от дланите на Тилорн върху бледата кожа като две зачервявания от слънчево изгаряне. Сигурно кожата му ще се обели, помисли си Вълкодав...

Извърна се към учения мъж, при това тъкмо навреме: онзи полека се смъкваше на пода. Грабна го в прегръдките си и изпита голямо изкушение да удари на калпавия магьосник здрав шамар. Колкото и да му беше мътна тая работа, той разбра едно: преди да прибегне до жизнената сила на приятелите си, мъдрецът бе изчерпил почти до дъно своята собствена.

— Какво си сторил?... — изръмжа Вълкодав. Боговете виждаха, че ако беше наполовина толкова ядосан по време на двубоя с двуцветния, оня щеше да бъде размазан като кайма върху подиума, след накълцването му на четиридесет и девет парченца. — Тебе питам! Пак ли ослепя?...

— Не. Тоест аз... — заоправдава се Тилорн. — След няколко дни ще съм добре...

— Сега — рече му през зъби Вълкодав. — Ще го направиш сега.

Най-много от всичко се боеше, че Тилорн ще му откаже и че всичко ще свърши по този начин. Защото си познаваше човека — не

беше от хората, които можеш да накараш насила.

— После... — отвърна ученият мъж с умолителен глас, като неуспешно се мъчеше да разтвори пръстите на Вълкодав, стиснали раменете му. — После... Когато се напиш и хапнеш както трябва...

— Казах сега — повтори Вълкодав. Той знаеше, че постъпва глупаво, че Тилорн е прав... че такива неща е по-добре да се правят, когато си сит и имаш сили... Но не можеше да се спре. Само като си помислеше, че едва живналият Тилорн отново ще стане безпомощен... сляп... — Сега, казах!

Тилорн явно го досрамя. Сигурно се беше усетил, че ще е прекалено да кара приятелите си отново да се грижат за един недъгав слепец. Слабите му пръсти обгърнаха китките на Вълкодав... Някога в ръцете на Сивия пес бе умирал човек, когото вянинът смяташе за свой приятел. Също арантянин, между другото. Умираще, измъчен от непосилния труд и от разяждащата дробовете му кашлица, с която се беше сдобил в мините. Как бе молил Сивия пес боговете, как само ги бе умолявал да вземат частица от неговата сила и да я вдъхнат на двайсетгодишния старец, който така и не успя да види слънцето преди смъртта си... И той самият кашляше след побоищата, но не смяташе да мре. То се знае, не умееше и до ден-днешен не се бе научил нито да лекува с помощта на магия, нито да разговаря с небесата. Ала да допусне, че Тилорн... Че той отново...

Този път не зажумя и видя как лека-полека бледите страни на Тилорн придобиват цвят, как в очите му пламва пълна с живот светлинка. Той самият не усети нищо особено, ако не се брояха растящата слабост и леката студенина в гръбнака. Сигурно Тилорн до смърт се боеше да не му навреди. Ето сега той ще отвори уста и ще каже: „Хайде, стига“. Като разбра това, Вълкодав по-здраво стисна китките му и напрегна, както умееше, волята си, за да предаде на учения... неизвестно какво...

— Край, стига — тихо промълви Тилорн. — Аз не съм никакъв вампир все пак. — И разтвори дланите си.

— Я стани — заповяда Вълкодав. — Направи няколко крачки.

Тилорн послушно се изправи, отиде при прозореца и се върна.

— Ти още от самото начало ли го можеше *това*? — попита Вълкодав. Още седеше на пода, не му се ставаше оттам. — Защо тогава не го направи веднага?...

— Аз — притесни се Тилорн. — Сметнах, че не е удобно...

— Предпочете да ме яздиш, като че съм магаре.

Тилорн отначало се смути и почервения, но после тръсна глава.

— Мисля, друже мой, че *това* би ти коствало доста повече усилия, отколкото да носиш товара на тленното ми тяло.

Вълкодав с презрение изкриви устни. Обаче все така не му се ставаше от пода. Не беше сигурен дали ще успее ли да се надигне. За последен път му се беше случило нещо подобно, когато се измъкна от замъка на Човекоядеца — с натъртени ребра и мехури от изгарянията. Тогава също му се искаше само едно... да затвори очи и да спи, спи...

Внезапно го жегна мисълта: ами ако и Ниилит споделя неговата участ?... Отвори с мъка натежалите си клепачи. За негово учудване Ниилит беше на крак и бодро сновеше из стаята. Той чу как се почука леко и извърна глава. Ниилит леко откряна вратата. В процепа се мярнаха цели три любопитни момчешки муцунки, но изразът на ненаситно любопитство моментално бе заличен от ужас. Децата обичат страшните приказки, обичат някой да ги посплаши. Но когато страшното се случи в живота... Книгите с грохот се стовариха на пода и топуркането на босите пети стремително се отдалечи по коридора. После долетя гласът на Авдика. Младият сегванин помогна на Ниилит да събере книгите и ги внесе в стаята. Тя приличаше по-скоро на бойно поле, но Авдика бе свикнал на подобни гледки. Ниилит грабна парцала и изчезна зад вратата. *Хукна да почисти*, досети се Вълкодав. *Навсякъде има петна от кръв — и на стъпалата, и в двора, и на наважа...* Авдика изпрати девойката с поглед.

— Не, всичко е наред — долетя гласът на Тилорн. — Сега те двамата само трябва да се наспят и...

В съня възприемаш всичко като даденост и Вълкодав не се учуди особено, когато видя самия себе си. Ала после забеляза, че онзи, другият, е облечен някак смешно: с цяла кожена дреха, а не с риза и панталони, че и отгоре на всичко е без пояс.

— *Е?* — с усмивка рече незнайният гост. — *Позна ли ме?*

Вълкодав го гледаше мълчаливо, без да знае какво да отвърне. И трябва ли изобщо да му отговаря.

Оня въздъхна, направи някакво движение... и пред Вълкодав се озова мечът му, облечен с новичка ножница от кожа.

— Сега позна ли ме? — отново превръщайки се в човек, попита мечът.

На Вълкодав му хрумна само един въпрос:

— Защо приличаш на мене?

— А на кого трябва да приличам? — попита онзи. — На Жадоба ли?... — И след кратък размисъл допълни: — Ако искаш да знаеш, ние с теб си приличаме. Аз също живях дълго под земята.

— Бил си в гроб — веднага се досети Вълкодав. — Чий беше гробът?

Мечът кръстоса нозе, за да седне по-удобно.

— На сина на старата господарка от рода на Таралежа. На дванайсет години му дадоха име и двамата с неговия баща се отправиха при рода на Скореча — да искат гердана на дъщерята на тамошната господарка. През онази пролет момичето тъкмо бе надянало вълнената пола...

Вълкодав се сети за русото момиченце, което му бе подарило искрящото кристално мънисто, и се усмихна. На това мъничкото ще изтъкат вълнена пола след около три години. И тогава ще ѝ дойде времето да дари красивото мънисто на достойния за нея. Дали ще се сети за онази случайна среща в „Белия Кон“? Или ще послуша майка си, която със сигурност ще ѝ каже, че онова мънисто не се брои? А може би все пак няма да забрави старото ябълково дърво и Сивия пес, от когото не е трябвало да се бои?

Някой ден той ще я открие...

— Таралежчето се харесало на девойчето от рода на Скорците — продължи мечът. — Приели ги добре. Ала на третия ден в селото се появил бесен вълк. Таралежчето било яко и храбро момче. То защитило момичето, ударило звяра с нож, но вълкът успял да го ухапе.

Вълкодав кимна. Виждал бе побеснял вълк и помнеше как и той самият насмалко не умря от страх.

— След смъртта му девойката се омъжи за неговия брат — каза мечът. — Защото сега Скорците вече бяха опознали Таралежите. Но първо двата рода заръчаха на великия ковач да изкове меч, от който да не се срамува дори един кнес.

Най-добрите ковачи винаги сме били ние, Сивите песове, помисли си Вълкодав.

— Най-добри ковачи тогава били Сивите песове — каза мечът. — Те дори не поставяли върху остриетата клеймото си, познавачите и без това били наясно от чия ръка са изковани оръжията. Така се появих на света аз. Погребах ме заедно с Таралежчето и прекарах двеста години под земята. Жадоба разрови гроба — и в неговата ръка за пръв път опитах вкуса на кръвта.

Тези думи бяха изречени с такава погнуса, че Вълкодав не се стърпя и каза:

— Всички мечове проливат кръв.

— Мечовете изпълняват това, за което са били изковани — бе отговорът. — Аз съм бил направен, за да пропъждам злото.

— Аз също се бих с теб — отбеляза Вълкодав. — Дали не трябва... да те върна обратно?

— За мен онзи гроб значи същото каквото е за тебе бившият ти зачернен дом — отвърна мечът. — Ти нали не ще се върнеш да живееш там... Жалко, че не аз отсякох пръстите на гробищния крадец — допълни той с въздишка. — Добре, нека благодарим на нашите Създатели, че ти се биеш не по-зле от останалите...

Вълкодав си замълча.

— Ние, мечовете, не обичаме ръцете, които не са праведни — каза странният му събеседник. И отново възприе истинския си облик, ала гласът, звънкият глас на изрисуваната с изящество стомана, не спря да звучи: — Ти сам видя как изоставих Жадоба. А теб не ще те изоставя, докато и ти не почнеш да ме позориш...

Всичко се разми. Вълкодав се обърна на другата страна и повече никакви сънища не го сподиха.

* * *

Още в просъница Вълкодав разбра, че е останал сам в стаята. И че времето е доста напреднало. Ухаеше на вкусни гозби, дъските на пода поскърцваха под нечии стъпки, някой се смееше, от време на време долиташе лаят на кучетата, петелът кукуригаше. Животът в гостилницата си течеше по реда си.

Не му се ставаше от леглото до смърт. Вълкодав си достави рядкото удоволствие да прекара няколко блажени мига между бодърстването и съня...

И моментално го налегна кашлицата.

Седна, побърза да вдигне длани към лицето си и веднага си помисли, че вчерашната самонадеяност може да му струва скъпо. Кашлицата изобщо не беше същата, с която наказва човека случайната настинка. Обаждаха се влагата и тъмнината от рудниците. Вълкодав знаеше, че само още година-две на каторгата биха му коствали живота — отдавна да е изгнил в някоя шахта, сред вечните планински студове. Беше му провървяло. Боговете го бяха извели на свобода. Ала пак те, чиито умения го бяха спасили от смъртта, предупреждаваха, почти като кнесинята Еленя: пази се, Вълкодаве. Той само кимаше. Малко неща му оставаха за вършене в този живот. Да стане воин. И да намери Човекоядеца. А после...

Той прокара длан по устните си и я погледна. Засега нямаше нищо. *Засега.*

Значи все пак се беше повредил вчера. И то заради собствената си глупост. Влезе в двубой. Помогна на магьосника да върне от оня свят ранения арантянин. А и на самия магьосник помогна да заприлича отново на човек. И всичко това — само за една-едничка утрин. Никой не му е виновен.

Прилепчо скочи от дебелия дървен пирон и жално запищя, притискайки се към гърдите на Вълкодав. Вянинът се усмихна и погали зверчето, което се опитваше да му даде от топлината си. Съвсем като едно време.

— Така... — рече той на Прилепчо. — Ще трябва по-скоро да излекуваме крилото.

* * *

Както и очакваше, намери Тилорн, Еврих и Ниилит долу. Те седяха на маса до прозореца, отворен към озарения от слънцето двор, улисани в сладки приказки. Кутрето лежеше до нозете на Ниилит. Вълкодав кимна и излезе навън.

Изми се ожесточено, като неведнъж се обля със студена кладенчова вода и всеки път се търкаше до почервяване с вехтия пешкир. После се върна в кръчмата.

— Яли ли сте? — попита той своите хора, като спря до масата им.

— Благодарим!... — хорово откликнаха Ниилит и Тилорн. Еврих плахо се усмихна. Той още не беше наясно как да се държи с Вълкодав.

Вянинът свали Прилепчо на масата и се насочи към тезгяха. Навремето дълго бе размишлявал дали е редно да пуска зверчето на масата, почитана от неговия народ като Божа Длан, или трябва да го храни на пода. После се нагледа как в крайпътните ханове пиянски удряха същата тази Длан с юмрук, дращеха по нея с нож, че и просто я скверняха... и реши, че със сигурност чистоплътното мъничко прилепче с нищо няма да я засегне. Пък и нима всяка жива твар не се храни от Божията Длан...

Слугинята зад тезгяха стоеше с гръб към него, облежната на гладката излъскана с восък дъска, и си приказваше с миячката на съдове, която бе решила да си отдъхне.

— Тия, дето са докарали трупите от Зелените езера — обясняваше тя на приятелката си, изглежда преразказвайки дочутото от някой отседнал в странноприемницата пътник. — Разправят, че здравата се веселят! Дано не ни закачат. Тамошните каруцари...

Вълкодав порови из кесията си и тихо каза:

— Бъди така добра да ме нахраниш, хубавице.

— Господарят не се е показвал от онзи ден заранта — каза, извърщайки се към него, розовобузестата млада слугиня и игриво се засмя. Вълкодав със закъснение осъзна, че е прекарал в сън почти две денонощия. — Той сигурно е бил зает с нещо... много уморително...

— Дай чаша мляко, ако има — рече Вълкодав. — Освен това комат хляб и малка чинийка.

— Може би пържени яйца със сланина? — попита слугинята.

При мисълта за яйцата с пукащите се по тях мехурчета и за цвърчащата върху жежкия тиган сланина, на Вълкодав направо му потекоха лигите. Мислено претегли кесията си. Наброените от Фитела пари се топяха бавно, но безвъзвратно.

— Мляко и хляб — повтори той. — За два медни гроша.

Прилепчо се закрепил на ръба на чинийката, помагайки си с криле, потопа муцунка в любимата си млечна попара, и започна лакомо да нагъва. Вълкодав задъвка своя комат, отпивайки мляко от чашата. Много обичаше мляко. И винаги се сещаше как се беше напил с мляко до насита, когато излезе от рудника. Млякото беше чудно, от крава, пасла на тучни планински поляни — току-що издоено, лековито, маслено. Но какво стана после със стомаха му, отвикнал от човешка храна...

— Как се чувстваш? — попита Тилорн. Вълкодав нямаше нужда да се поглежда в огледало. И без това знаеше, че изглежда зле. Сви рамене. Така и не се беше научил да лъже, значи разговорът трябваше да бъде насочен в друго русло. Той приповдигна с пръст отсрещния край на чинийката, за да улесни сладко мляскащия Прилепчо, и каза:

— Купих игла и конец, донесох и вино. Кога ще шиеш?

Тилорн прокара длан по брадата си и Вълкодав забеляза, че той вече има нокти. Почти не личеше, че навремето са били изтръгнати от палача. След кратък размисъл Тилорн кимна:

— Може и днес.

Вълкодав също кимна утвърдително. Какво друго му оставаше, нали не можеше да си признае, че изведнъж е усетил някаква пустота и хлад в стомаха.

— Позволете ми да попитам... — внимателно се изкашля Еврих. — За какъв шев става дума?

— Става дума ей този малък храбрец отново да започне да лети — рече Тилорн. — Както сигурно си забелязвал, крилото му е разкъсано. Сега, като се нахрани, ще ти покажа.

Прилепчо наистина не понасяше да го притесняват, когато си хапва. Но ето от чинийката изчезна и последната капка — и зверчето позволи на учения да разпери върху масата осакатеното му крило. Тилорн прокара пръст по разкъсаната ципа и се зае да обяснява на Еврих по какъв начин възнамерява да прекрои и да снади парченцата кожа. Еврих слушаше внимателно и явно разбираше за какво иде реч, като само от време на време напрегнато мръщеше златисти вежди.

— Просветеният Аледан — отбеляза той накрая — съветва за по-бързо зарастване раните да се мажат с мед.

— Особено старите и неизлечимите — изведнъж се обади Ниилит. От вълнение сакаремският ѝ акцент се усещаше повече от

обикновено. — Виж, за скорошните Зелхат Мелсински препоръчва налаганията с пресен черен дроб, за да не се разпространи треската по кръвен път из цялото тяло...

Тя изрече всичко това на един дъх и поруменя от смущение. Вълкодав погледна Еврих и видя как по лицето му премина сянка на раздразнение. Сиреч, бива ли едно хубаво младо момиче да се меси в разговора на двама учени мъже? Девоjkите трябва да са красиви. И това им стига.

После раздразнението изчезна и беше заместено от изумление и любопитство.

— Познато ти е името на великия Зелхат, рожбо? — попита Еврих. — Но откъде?...

Ниилит още повече поруменя и дори се премести по-близо до Тилорн. *Не по-близо до мен, а до Тилорн*, помисли си Вълкодав, който седеше от другата ѝ страна. *Ами ако насреща ѝ не беше безобиден учен, а истинска заплаха?* Нещо подсказваше на Вълкодав, че и в този случай тя би се хвърлила към Тилорн. Дори би го закрила с тялото си. Макар че Тилорн едва ли би го позволил. Мъдрецът прегърна девоjkата през раменете и никой не би нарекъл това му движение чисто бащинско.

— Чела съм книгите на благородния Зелхат... — едва чуто проговори Ниилит.

— Сигурно „Лековитият извор“? — заразитва я Еврих.

— И тая също...

Тилорн се усмихна така гордо, сякаш лично той е ограмотил Ниилит и е изградил навика ѝ да чете книги. Докато слушаше как си приказват тримата спасени от него човеци, Вълкодав си мислеше за книгите. Той самият не бе прочел нито една в живота си. А те? Всеки най-малкото по десет. Като нищо и повече. От учтивост те говореха на солвянски, ала Вълкодав, който знаеше този език не по-зле от родния си, скоро изгуби нишката на разговора, а после изобщо престана да разбира каквото и да било.

Досуц като хищен сом под потънало, обрасло с водорасли дърво, дълбоко в него се пробуди неясна обида. Сигурно така се обижда младокът, когато могъщият болярин небрежно избие меча от ръцете му и побърза да се срази за разтуха с равен на себе си в бойното изкуство.

Прилепчо лежеше вирнал корем, наслаждавайки се на нежните и внимателни докосвания на човешките ръце. Вълкодав остави чашата на масата и излезе от гостилницата. Странно. Никога не бе завиждал на богатшите и на знатните големци, на които бе служил. Ала на тези тримата, които, общо взето, той хранеше и обличаше... почти им беше сърдит, че те просто така разсъждаваха за нещо, съвсем недостъпно нему...

След известно време вратата зад него изскърца и излезе Еврих.

— Къде тръгна, благородни варварино? — весело попита той Вълкодав. — Сигурно ти се стори безинтересен разговорът ни?

Вълкодав не отговори, но козината на спящия в него пес настръхна. Еврих въздъхна дълбоко, с наслада и седна до него на топлите, учудващо гостоприемни дъски на стъпалата.

— Какъв човек само!... — рече той и сложи дланта си върху коляното на Вълкодав. — Само да знаеше, варварино, на какво светило на науката ти се е паднало щастието да служиш!... Подобни умове идват веднъж на пет века, за да оправдаят съществуването на света...

Вълкодав пак си направи оглушка, като поглеждаше с неприязън ръката на Еврих върху коляното си. Онзи, без нищо да вижда и да забелязва, вдъхновено продължи:

— ... И такъв човек е бил държан от един неук дивак в клетка и изтезаван по всякакъв начин! Друже мой, варварино, ти не знаеш що е робия и изтезание. Моли се на твоите Богове никога да не ти се...

— Защо ме наричаш варварин? — мрачно попита Вълкодав.

Еврих млъкна сащисан.

— Аз... — Той забележимо се смути, по скулите му изби руменина. — Повярвай ми, нищо лошо не съм... Аз съм арантянин, а при нас е прието да наричаме с тази дума всички, които не принадлежат...

— Как пък не — отвърна му Вълкодав на чист арантски, какъвто говорят в столицата. — Така наричат и онези, дето принадлежат, ала ги бива само да се млатят помежду си, да пият вино и да гонят фустите. Не съм ли прав?

Еврих попита с непресторена изненада:

— Къде си овладял така добре божествения ни език?...

Отговор не последва.

Еврих се повъртя, помълча и накрая предложи с извинителен тон:

— Искаш ли да те науча да четеш?

— Не! — каза Вълкодав.

Еврих въздъхна, помълча и накрая стана да си върви.

— Сигурно съм злоупотребил с гостоприемството ти, благородни войне — тихо каза той. — Надявам се, че ще ми позволиш да взема книгите със себе си...

Вълкодав вдигна глава и навъсено го изгледа.

— И далеч ли се каниш да вървиш? — попита той арантянина. — До първия или до втория ъгъл?

— Аз съм се обучавал на воинско изкуство — обидено заяви Еврих. — Мога...

Вълкодав спокойно се изправи и отупа кожените си панталони.

— Хайде — подкани го той. — Покажи какво можеш. Стига да не те боли раната. Ако успееш да ме подминеш и да слезеш по стълбите — ще те пусна да си вървиш.

... *Хайде, давай*, мислеше си той, докато оглеждаше арантянина, който тъпчеше на едно място и се чудеше какво да прави. *Изпостал е, докато е бил в плен на жреците, и сигурно силите му са изчерпани, но е повече от добре скроен. Веднага си личи, че този народ не само е възпявал красотата на тялото, но се е грижил и да облагороди дареното от природата...*

Вълкодав мислено се сравни с Еврих и реши, че двамата се различават кажи-речи така, както пухкавият домашен любимец се различава от лютия, вързан на верига звяр, от когото се бои дори стопанинът. Златистият къдравелко също би могъл да загази, да изпосталее и да завъди бълхи. Но ако го нахраниш, ако разрешиш козинката му и го приласкаеш, той си става същото пухче. А уж и той е куче, дете си има и здрави зъби, и остри нокти...

Еврих колебливо тръгна надолу, слезе едно стъпало и се опита да отстрани Вълкодав от пътя си. Вянинът рязко вдигна ръка и пръстите му леко се впиха във врата на младежа, от двете страни на гръкляна.

— Никъде няма да вървиш — с безразличие в гласа каза Вълкодав. — Ти си убит.

Долу в двора, зарадвани от възможността да се развличат за чужда сметка, вече стояха неколцина зяпачи.

— Как така съм убит?... — отдръпна се като попарен арантянинът. Вълкодав сви рамене, без да отмества ръката си.

— Какво ще стане според теб, ако стисна с все сила? А после те дръпна към себе си?

Еврих позеленя и се опита да разтвори пръстите му. Със същия успех би могъл да отмести стена.

— Не е честно — засегна се той. — Аз не успях...

Вълкодав кимна.

— Кажи това на причакващия те убиец.

Еврих прехапа устна. Нямаше никакво намерение да се предава, въпреки че вянинът бе прав. Освен това наистина знаеше някои хватки. *Ако вместо мен пред него стоеше сламено плашило, сигурно би си изпатил*, помисли си Вълкодав. Той хвана ръката на Еврих в мига на светкавичния замах и изви леко китката му навътре. Арантянинът тихо изохка и се сгърчи, а главата му легна върху сгънатата свободна ръка на Вълкодав.

— Пак си убит — каза вянинът. Ако боят бе истински, гръбнакът на Еврих отдавна би изпращял. Вълкодав пусна арантянина и се подсмихна. — Поне да беше скочил през парапета. Ама не, ти пердашиш направо през...

Не се надяваше особено Еврих да се възползва от съвета му. Ала онзи веднага стрелна поглед встрани и така се издаде.

Слугинчето, което надникна от къщата, първо се уплаши, после прихна да се смее: красивият млад арантянин беше застинал в нелепа поза, прикован към резбования парапет от коравото коляно на Вълкодав. Вянинът се отдръпна, за да може девойчето да мине и пусна Еврих.

Онзи беше на път да се разплаче от безсилен гняв и унижение.

— Стига ли ти толкова? — попита Вълкодав. — Или се каниш още някъде да вървиш?

— Ти... — каза Еврих и дъхът му секна. — Е, да, ти си по-силен... И си мислиш, какво от това...

Аха, по-силен съм, помисли си Вълкодав. И то доста. А освен това съм по-бърз. И по-издръжлив. И съм научен да се бия. Именно затова те няма да успеят да те докопат...

— Отиди при стопанката, нацепи ѝ дърва — каза Вълкодав. Според него арантянинът имаше нужда от две неща — здраво да работи и да яде на корем.

Еврих изкрещя с омраза право в лицето му:

— Няма да ида!

Извърна се и тичешком се прибра в къщата.

Вълкодав въздъхна и отиде да цепи дърва в усамотение. Нямахше значение дали с Еврих се харесваха, длъжен бе да осигури прехраната за още едно гладно гърло.

Застана до дръвника така, че да вижда едновременно и вратника, и вратата и се залови за работа. Никой нямаше да влезе в двора незабелязано. Нито пак да излезе. Само това липсваше — засегнатият арантянин наистина да избяга. И да го намерят как се търкаля под някоя ограда пак пронизан с нож в корема. Или със стрела в тила...

Що се отнасяше до изхода, минаващ през кухнята, Вълкодав не се притесняваше: из задното дворище денем и нощем се разхождаше една много зловна и страшно бдителна кучка. Той самият се бе сприятелил с нея веднага. Овладей бе умениято, на което го бяха учили в неговия род, мислено да навлича кучешката сива козина. Благодарение на него дори най-злите кучета не само не го нападаха, но дори не го лаеха, надушвайки, че си имат работа с водач на глутница. Можеше дори да заповядва на кучетата и те разбираха заповедите му...

... Дали пък не му отмъщавах, запита се Вълкодав. За това, че се пресилих, докато спасявах живота му. За това, че е научен да чете, за разлика от мене. Много си умен, така да се каже... И изобщо, гледай да не забравиш, че си ми голям длъжник... че аз тебе от жреците те... че си ми като трън в петата...

Вълкодав сложи поредния пън на дръвника и вдигна високо брадвата.

Ама я да си гледа работата, помисли си той и се дръпна, за да не го удари отхвъркналата цепеница. Нека си мисли каквото ще. Нищо няма да му обяснявам. Пък и да тръгна да му обяснявам, все едно, няма да ме разбере. Бива ме да убеждавам само по един начин... Но няма да те пусна да излезеш от двора, умнико. Никъде няма да те пусна.

Вратата се отваряше и затваряше със скърцане, хората влизаха и излизаха. Когато от къщата се показа Еврих, Вълкодав продължи да си

върши работата. Арантянинът не носеше книги. Значи все пак бе решил да остане.

Донякъде се изненада, когато онзи се насочи право към него. Като избягваше да го поглежда, многознайкото взе другата брадва и отиде при свободния дръвник. Изглеждаше леко засрамен. Кой ли го бе вразумил? Ниилит, Тилорн, Авдика или самата госпожа Аюбочада, която надникна от кухнята?... Вълкодав не си направи труда да попита.

След като насече към две дузини цепеници, Еврих остави брадвата, погледна съжалително дланите си и седна да си отдъхне. Вълкодав продължи да работи. Дръжката на сечивото можеше да хване мазоли от неговите длани, но не и обратното. Двамата с Еврих не си размениха нито дума.

По пладне Тилорн поиска от Вълкодав ножа му и докосна с пръст острието — то бе наточено като бръснач. Здравите конци от халисунска коприна заедно с тънката игла вече плуваха във виното, сипано в чашчица. Тилорн се настани удобно до малката маса, взе Прилепчо и го положи на дланта си, погледна го внимателно в очите и лекичко духна в муцунката му. Блестящите мъниста тутакси се затвориха. Зверчето се прозя сладко, но вместо да увисне с вирнати лапички и да се увие в крилете си, просто се отпусна върху дланта на човека. Тилорн остави внимателно Прилепчо на чисто изстърганата маса, след което ученият мъж изопна болното му крило, заръча на Еврих да го придържа и започна да почиства ципата с меко парцалче, напоено преди това с вино...

Вълкодав смяташе, че на сума ти работи се е нагледал в този живот. Беше убивал. Спасявал бе от смърт. Ранявал бе и беше зашивал рани. Но при мисълта, че наточеното острие всеки миг ще разсече тънката, беззащитна кожа на Прилепчо...

— Мога ли някак да... — с прегракнал глас рече той. — Ами... като оня път...

— Не — каза Тилорн. — Ние ще се справим, нали е мъничък.

Ние, помисли си Вълкодав.

— Ние с Ниилит — допълни Тилорн, сякаш бе подслушал мислите му. И погледна към смутената девойка. — Да знаеш само с какви сили има досег тя...

Вълкодав излезе от стаята и затвори вратата.

Известно време стоя неподвижно, опрял гръб на вратата, и очакваше с тръпки на ужас всеки миг да чуе отчаяния вик на Прилепчо. Същият като навремето, когато го бе халосал бичът. Но Прилепчо мълчеше. В стаята бе тихо, само Тилорн се обаждаше от време на време. Не говореше високо и Вълкодав чуваше гласа му, но не различаваше думите. Съжали, че не попита мъдреца дълго ли ще продължи всичко. Но сърце не му даваше да се върне в стаята.

Междувременно подозрителната шумотевица долу, в кръчмата, нарасна. Вълкодав неволно се ослуша и чутото не му хареса. *Твърде рано е още за вечерна почерпка. Значи просто някой не е допаднал някому. Случва се, каза си и хвърли бегъл поглед към стълбите. Не се иска много ум, за да се почне кавга. Ако сега започнат да се замерват и с пейки...*

На пода тежко се стовариха две пейки наведнъж. Проехтяха писъците на слугините, мъжки глас изръмжа нещо неясно и се чу глухият барабанен звук на юмручни удари. Вълкодав въздъхна, сви вежди и пое по посока на шумотевицата. При госпожа Любочада работеха двамина яки слуги, обаче тя не наемаше охранители. Нейната странноприемница бе на почит, мнозина обичаха да отседат тук. Наминаваха и търговци, вардени от въоръжени юначаги, които разбираха от къотек. Винаги се намираше кой да укроти побойниците или да изхвърли през вратника прекалено развилнели се бабаити...

Вълкодав още не бе стигнал до стълбите, когато насреща му изхвърча, придържайки полите си, уплашена до смърт слугиня. Същата, която му предлагаше пържени яйца със сланина. След момичето, бълвайки ругатни, търчеше непознат мъжага с бяла брада, на възраст кажи-речи два пъти по-стар от девойката. *Гиди дърт пергишино, каза си с презрение Вълкодав. Хайде, приятел. Успя да уплашиш момичето — стига толкова. Сега пробвай да уплашиш мен.*

Когато забеляза вянина, слугинята изписка и се скри зад гърба му. В юмрука на преследвача й проблясваше нож, а на колана му бе

закачен навит камшик. Каруцар, досети се Вълкодав. От оная тайфа, за която бе чул да се говори заранта в кръчмата.

Общо взето, не беше против юнашките забавления, макар никога да не вземаше участие в тях. Щом те сърбят юмруците, защо, в края на краищата, да не си начешеш крастата, като се сбиеш с някой, който има същото желание? Но от какъв зор ще ми трошиш пейки и ще ми преобръщаш маси — да става зян хубавата храна и да се стряскат хората? А да ми хукнеш с нож в ръка след една хлапачка — това вече на нищо не мяза.

— Мирясай — посъветва той мъжагата. Не че се надяваше она да го послуша, заприказва го по-скоро, за да му покаже, че няма намерение да го убива. Каруцарят му се нахвърли, размахал ножа. Широкоплещест бик, пийнал точно толкова, колкото Светин да му бъде до коленете. Нищо чудно, че момичето бяга, като че го преследва самата Смърт. И Вълкодав би се уплашил. В далечното минало.

Той не го удари — просто без никакво бързане се поотмести, дръпна леко скандалджията за ръкава и онзи заби чело в стената. Свлече се на пода и остана да лежи там.

Така ли използвам дадените от теб познания, Майко Кендрат?...

Вълкодав вдигна търкулналия се на пода нож, свали от побойника колана с ножницата и даде всичко на слугинчето:

— Пази ми ги.

Отнетото по време на сбиване оръжие по право ставаше притежание на съумелия да го отнеме. Взетото в боя е свещено.

Вълкодав седна на гърба на зашеметения си противник и сърчно омота китките му с дългите връзки на собствените му обуца. За да не може нито да се освободи, нито да стане. А после се изправи и тръгна към стълбата.

Долу видя Авдика и Аптахар. Бащата и синът стояха близо до тезгяха, препречили пътя на вилнеещите юначаги, напирани към вратата на кухнята, зад която, както добре знаеха всички, се съхраняваха запасите от пиене и мезета. И където се криеха младите готвачки. Двамината сегвани действаха ловко и съгласувано — да ти е драго да ги гледаш. Авдика забеляза Вълкодав и му махна радостно. Сигурно вече бяха пратили някой да извика градските стражи, но докато те дойдеха, всяка помощ беше добре дошла.

След кратък размисъл Вълкодав слезе долу, но не се отдалечи много от стълбите. Само това липсваше, сганта да се юрне нагоре и да се разюзда, да уплаши отседналите в странноприемницата гости...

Междувременно към стълбите се устреми млад здравеняк, който не отстъпваше по ръст на Вълкодав. Сигурно възнамеряваше да разбере къде се е дянал неговият приятел, преследвачът на момичето. А може би просто бе видял нов човек и за всеки случай беше решил като начало да го светне между очите?... Вълкодав бе наясно с външността си. Трезвите хора обикновено гледаха да го отбягват. Докато пияните, тъкмо обратното, му налитаха като мухи на мед. Поне при първа среща. Отдавна се бе отказал да разбере защо.

Като хвана юмука на бабаитина, устремен към лицето му, Вълкодав лекичко дръпна каруцаря напред, за да му помогне да се олюлее, та да го подпре с рамо. И да го насочи в полета му през прохода между стълбите и масите така, че да се сгромоляса на пода. В честна битка сигурно би помел с него стълбите и като нищо би му счупил гръбнака, но това си беше най-обикновено кръчмарско сбиване. Временно се беше наемал на работа и като охранител в крайпътни кръчми. Местните побойници бързо проумяваха, че е за тяхно добро да сменят заведението, за да си начетат крастата. Нищо че за разлика от други охранители, не беше спукал нито една твърда кратуна.

Вълкодав предвидливо остана на мястото си при стълбите, ей така, за всеки случай. И не сбърка: след малко поваленият каруцар се освети, че и се поизправи. Нещо повече. Ръката му упорито се насочи към ножницата на колана.

Чудна работа, каза си с въздишка Вълкодав, защо ли повечето хорица си въобразяват, че стават дважд по-важни и застрашителни, щом се хванат за ножа?... Добре, да заповяда, щом толкова няма ум...

Онзи му налетя с безбожни ругатни и — както му се струваше на него самия — с твърде майсторски прицел на замаха с наистина впечатляващия с размерите си касапски нож. Този млад човек беше от ония безпаметни пияндета, които не знаят какви ги дробят, когато се натръскат. А веднъж изтрезнели и принудени да си плащат за дивотиите, почват да се сополивят и да се тръшкат, ужасени от собствените си зверски свинщини. За които дори нямат спомен. Пък жалостивите хорица с охота ронят сълзи и молят строгите съдии да не турят грях на душата си, да не погубват „чедото“, дето стърчи с една-

две глави над тях, да пожалят младостта му и да не опозоряват белокосите им родители.

Какво би станало, ако оня, дете лежеше вързан горе, беше успял да докопа слугинята...

Все пак Вълкодав не осакати нападателя си, макар да смяташе, че онзи заслужава подобна участ. Избегна удара с едно движение (при липса на проявената от него ловкост дългото острие би се забило право в корема му), после изви лакътя на хубостника и улови падащия от ръката му нож. „Черно-бяла лястовица пие в полет от планинска река.“ Тази хватка изтръгна вик на болка от каруцаря, който направи опит да халоса с юмрук вянина, но само бе тръшнат от Вълкодав с две ръце на пода. Този път му предстоеше да кротува дълго.

Вълкодав сне от зашеметения каруцар колана и го метна на горната площадка на стълбата, откъдето вече нечленоразделно ръмжеше вързаният. Вянинът видя как бледата раздърпана слугиня надникна от тъмата на коридора и прибра колана. *Интересно, колко ли колани ще успее да събере, докато най-сетне се дотърят стражите? Или те не винаги са толкова бързоноги, както когато дотърчаха в дюкяна на Варох да залавят мнимия Жадоба?...*

Несправедливо беше отсъдил. Едва помисли за стражите, и в същия миг те с тропот нахлуха през кухнята: изглежда право от задната улица, по която бяха дотичали за по-пряко. Бяха най-малко дузина, все млади исполини, настроени решително за битка. Пийналата компания се изнесе навън, сякаш пометена от вълна. Вълкодав изпроводи с поглед и едните, и другите, и си помисли, че сега работата все някак ще приключи и без него. Извърна се към стълбите, възнамерявайки да се качи горе и да види как вървят работите при тримата лечители... Но се закова намясто, а кръвта му се вледени от внезапно обзелия го страх. Сбиването го беше отвлякло за кратко, *но ако междувременно... ако Прилепчо вече...*

В това време отвън долетяха крясъци. В тях звучеше злоба и болка и Вълкодав се огледа. Крясъците бяха съпроводени от силни изплющявания, каквито можеше да издава само камшик. Камшик, с който борави опитна и умела ръка. Вълкодав се намръщи. После мрачно стисна зъби и тръгна към изхода. Мразеше камшиците. И ударите им, които те карат да крещиш.

На двора наистина се отбраняваше един от пианиците. Обграден в кръг от стражите, каруцарят не ги пускаше да припарят, като мятеше тежък и дълъг бич — от онези, които оставят резки дори върху щита. Пиян или трезвен, той боравеше с него като със собствената си ръка. Стражите, разбира се, можеха да го прегазят, защото бяха много на брой, но все някой трябваше да направи първата крачка. И да си изпати. Да рискува през корема му да мине кървава бразда или дори да се лиши от едното си око. Всички разбираха това и желаещите да се пробват бяха малцина. Ето, Аптахар отскочи встрани и седна тежко на земята, като сипеше ругатни на сегвански и на солвянски: по крачолата му под коляното изби кръв. Авдика също спомена Хег и се хвърли да отмъщава за баща си, но последва мълниеносен удар, който разкъса ризата му на хълбока. Младият сегванин изкрещя с пълно гърло и побърза да се търколи встрани. Вълкодав смяташе двамата потърпевши за свои приятели. Не особено близки, но все пак приятели. Видя как единият от стражите вдигна от земята лъка и извади стрела от колчана.

Вълкодав тръгна напред и стражът свали лъка, а останалите се обърнаха. Каруцарят явно беше способен да убие стършел, кацнал на ухото на някое от впрегатните си добичета. *Удрял ли е някога конете си, запита се Вълкодав. Не, едва ли. Тях сигурно ги обича и пази. В Скъпоценните планини надзирателите понякога също глезеха присламчилата се към хората заблудена живинка...*

Вълкодав усети, че озверява. Осъзнаваше, че ще стори поредната глупост, но тази мисъл мина някак покрай съзнанието му, а краката вече го носеха напред, към плющящия камшик. Понякога надзирателите влизаха в двубой с някой снажен роб, въоръжени само с камшик. И обикновено това им вършеше работа. Ако каруцарят не беше чак толкова пиян, може би щеше да се вгледа в лицето на Вълкодав и да търти да бяга. Но той не го стори, нещо повече — избухна в смях и понечи да халоса вянина. Ала уцели само въздуха. Вълкодав летеше към него. Лявата му ръка, протегнатата напред, стисна дръжката на камшика. А дясната бе свита в юмрук...

Пред мисления му поглед се появи дребна старица, яхнала кроткото сиво магаренце. Тя погледна строго Вълкодав и му се закани с пръст, поклащайки с укор глава.

Вянинът се спря. Беше на косъм от това да убие човек. Още по-зле отколкото тогава, на пристана. Нещо ужасяващо се бе опитало да

се изтръгне от тъмната част на душата му, но спряно на ръба, отново беше пропълзяло обратно. Срам и позор. И урок за в бъдеще.

Май само каруцарят не разбра колко близо е бил до смъртта. Наистина, той нямаше и кой знае колко време да разсъждава за тези неща, защото Вълкодав не използва юмруците си, а просто го ритна по коляното и го събори. Притичаха неколцина стражи и извиха ръцете на прострения.

— А ти, вянино, можеш и да убиеш — замислено каза на Вълкодав старшината. Вълкодав със закъснение съобрази, че диша като риба на сухо, и се замисли как би трябвало да разбира тези думи. Като похвала? Или като предупреждение? И от двете нямаше нужда. Впрочем, сигурно свестните хора не случайно не желяеха да го наемат на работа.

— Може и да мога — измърмори Вълкодав и се извърна да си върви.

— Почакай, вянино — спря го старейшината. И му подаде сваления от каруцаря колан.

— Дръж. Ти го победи и това е твое.

Вълкодав миеше пода. Още един сигурен начин да отбие доста от сметката за храната и престоя. Със сигурност стопанката щеше да е умиловивена от неговия доброволен труд, едва ли стореното щеше да убегне на вниманието ѝ. Освен това знаеше, че рано или късно ще заваят почти неизбежните подигравки за мъжете, които дотолкова са свикнали да слушат женорята, че вече се нагърбват вместо тях и с домакинстването. Един закоравял каторжник трудно можеше да се засегне от забележки за неподходящата работа. Ако обаче злите езици прекаляха, имаше си изпитан, много обикновен и също толкова сигурен начин да ги накара да млъкнат. Обръщаше се с лице и се изправяше в цял ръст. Действаше безотказно. Поне при трезви хора.

След като свали ризата си и нави панталоните до колене, Вълкодав измете навън сламата, с която по солвянски обичай бе посипан подът. Намокри парцала и се залови да търка дъските под една от масите в ъгъла. И почти веднага, твърде несвоевременно, някакъв мъж прекрачи прага.

Само бегъл поглед бе достатъчен, за да разбере, че е дошъл един от вчерашните гуляйджии. Оня здравеняк, дето трябваше да бъде укротяван два пъти. Под окото му се мъдреше чудна синина, пък и внимаваше как върти врата си. Какво търсеше тук тоя? Да не беше решил да си разчиства сметките?... Вълкодав равнодушно се извърна и продължи да си върши работата.

Известно време каруцарят мълчаливо пристъпваше от крак на крак, загледан в ритмичните движения на загърбилия го домакин, който не му обръщаше никакво внимание. Най-накрая събра смелост и каза плахо:

— Ей, вянино...

Вълкодав бавно извърна глава. Здравенякът мачкаше в дланите си кожената шапка и си личеше, че едната ръка още го боли. Очевидно не бе дошъл да се перчи. Тъкмо обратното — изглеждаше смутен, дори имаше молец вид. За всеки случай Вълкодав се въздържа от отговор, но остави парцала. Какво ли имаше да казва тоя?

И момъкът, без да вдига поглед, помоли:

— Дай ми колана с ножа, вянино.

През кафявия слънчев загар на лицето му избиваше ярка, малинова на цвят руменина. Като се поколеба още малко, той съвсем тихо допълни:

— Моля ти се...

Вълкодав клекна, отпусна ръце на коленете си и попита:

— И от какъв зор?

Оня така и не посмя да го погледне в очите и Вълкодав си помисли, че човек е способен да се изчерви така само от срам.

— Ами... от баща ми е... — отвърна солвянинът, като отмести поглед встрани.

На дъното на раницата си Вълкодав бе скътал съкровище: вехтият чук, с който някога бе работил баща му. Единственото наследство, останало му от родата. По-скоро бе съгласен да отсече ръката си, отколкото да го изгуби. А тоя глупак тепърва щеше да се върне у дома и да обяснява как е пазил дареното му от неговия родител. Как не го е изгубил в честен бой, бранейки живота на приятел или нечие имане. А се е напил и от глупост е посегнал със свидния нож на някакъв случайно срещнат вянин, който се е оказал прекалено добър боец...

Вълкодав насмалко не заповяда на юнака да се маха по живо по здраво от гостилницата. Но погледна още веднъж малиновата червенина, избила по муцуната му... и размисли. Младокът, изглежда, бе запазил чувството си за срам — и нещо трепна в гърдите на Вълкодав, който иначе не беше мекушав. Той хвърли парцала, изправи се в цял ръст, като не пропусна да забележи как се дръпна назад нещастникът, дето си бе въобразил, че е голямата побойническа работа, и тръгна нагоре по стълбите. Понеже помнеше кой точно от трите колана беше отнет от молителя.

Прилепчо спеше на възглавницата, грижливо завит с чисто парцалче. Навън се показваха само главата с големите уши и задните лапички. Зашиването на крилото бе минало успешно, но за всеки случай Тилорн почти не позволяваше на животинчето да се събужда, освен за да яде. Съненият Прилепчо гълташе хляб и мляко и отново сладко заспиваше, без да обръща ни най-малко внимание на превръзката. Вълкодав понечи да погали с пръст черната муцунка, но не се реши. Взе колана и излезе също толкова тихо, колкото бе влязъл.

Най-обидното беше, че ножът бе очевидно по-добър от останалите два, със здраво острие, хубава изработка и гладка кокалена дръжка. Честно казано, тази ръкохватка даваше повод за известни съмнения. Изглеждаше така, сякаш не ставаше дума за бащино наследство, а по-скоро за стока, купена от пазара преди седмица. Личеше си, че тая дръжка е поставена на мястото на старата, вероятно пукната ръкохватка. Вълкодав се вгледа в острието. Сръчният ковач беше разположил между железните ленти тънка стоманена ивица: след износване този вид остриета сами се наточваха. Само дето го нямаше онова изтъняване или разяждане при основата, каквото имат старите ножове.

Вълкодав сви рамене. Момъкът едва ли лъжеше. Ако пък лъжеше, значи или беше глупак, или смяташе другите за пълни балами. Не приличаше нито на едното, нито на другото. По-скоро старият баща наистина бе подарил нож на наследника си. Само че не наследен от прадедите, а още топъл, току-що свален от наковалнята. В тоя живот се случва какво ли не. Вълкодав взе колана и заслиза по стълбите.

Докато вървеше надолу, си мислеше, че сигурно би трябвало да каже нещо на оня. Нещо за нуждата да не става повече за срам. Но

знаеше, че ще си замълчи. Нямаше смисъл да си хаби приказките. Щом човек няма акъл по рождение, поучения не помагат. А ако е умен, сам ще разбере всичко.

Върна ножа на притежателя му и оня насмалко не падна на колене:

— Благодаря, Вянино...

Вълкодав му обърна гръб и извади парцала от кофата.

В малката стаичка, предназначена само за един-единствен човек, те бяха станали вече четирима на брой. Времето се задържа топло и Вълкодав реши, че някой трябва да се премести да нощува в двора. А още по-добре, ако го сторят двама. По негова преценка, единият щеше да е той самият... А Вторият... Вълкодав свали от дървения пирон старата си вълнена наметка и повика Еврих:

— Да вървим.

Младият арантянин се отзова послушно, макар и без особено желание. Но не направил още и крачка, бе изпреварен от плъзналата се покрай него Ниилит.

— По-добре аз да дойда... — рече тя, почти просълзена от смущение, и наведе ниско глава. Еврих я зяпна изумено, но си замълча. Вълкодав погледна девойката, после развеселено вдигна очи към Тилорн. Кимна и праметна през ръка наметката.

Еврих ги изпрати с поглед...

— Какво съкровище! — каза той, смятайки, че Вълкодав вече няма как да го чуе. — Какво съкровище! И да се падне на такъв звяр!...

Тилорн седна на леглото и широко се усмихна. За разлика от Еврих, те двамата с Вълкодав добре знаеха сакаремския закон: едно младо момиче в никакъв случай не бива да нощува насаме с човек, когото смята за свой бъдещ съпруг.

— Ниилит наистина е съкровище — каза той на Еврих. — Но за останалото се заблуждаваш, приятелю. И то много!

Вълкодав донесе няколко наръча слама, която да поръсят на другия ден по пода на кръчмата. Ниилит постла топлата стара завивка,

изу обувките си и бързо заспа, свита, както обикновено, на кравай. Вълкодав лежеше до нея и гледаше към избледнялото небе, заслушан в неясния шум на утихващия град. С хълбока и бедрото си усещаше нежната, доверчива топлина на тялото ѝ и в спомените му изникна картината, видяна някога в детството: огромно страшно куче, проснало се на пек при дървените стълби, водещи към входната врата на къщата... и малкото трицветно котенце с къса щръкнала опашчица, блажено настанило се до самата муцуна на песа, почти на косъм от страшните зъби...

После Вълкодав за кой ли път се сети за момиченцето, чието кристално мънисто продължаваше да виси на ремъчето в косите му. Усмихна се. На всяка цена щеше да я открие. След няколко години, когато тя се замоми. Е, ако не го убият дотогава. Пък и тя вече може би ще е забравила намръщения момък, седнал под цъфналата ябълка. А може и да го помни. Нека всичко се сбъдне така, както е отмерено от Господарката на Съдбите. Нека се омъжи за когото пожелае. Вълкодав знаеше, че все едно, ще е благодарен на това момиченце до края на дните си. Защото тъкмо благодарение на него бе проумял, че все пак е жив. Единайсет години до този миг той бе мъртъв. Даже по-лошо. Как още трябва да бъде наречен човекът, който хиляди пъти се е изплъзвал от смъртта единствено за да убие друг човек и да умре той самият?... И едва нея вечер в гърдите му за пръв път бе трепнало замръзналото парче лед, наричано от другите хора душа, за пръв път бе усетил там да шавне някаква топлинка...

Мъжът на двайсет и три години, който заради побелелите коси и белезите изглеждаше като на четирийсет, унесен в спомени за дребосъчката, която тепърва ще порасне голяма мома, погледна към високото небе и кой знае защо се усмихна.

*Къде си, Майко?
Как да те срещна, как да те позная?
Защо съм тъй далеч от родното огнище?
Защо дори лицето ти не мога да си спомня?...
Кой ни ориса да се търсим с тебе по света?*

*Къде е нашият дом?
Отразяват се звездите в реката, под леда.
Отдавна се отучих загубите да броя.
Ни следа не откривам и в сърцето е тъма...
На живота ни кой бе жесток, беззаконен съдия?*

*Отзови се!
Може би родени сме в различни племена?
Или различни Богове са призовавали предците ни във
битки?
Все едно — ще те позная. И пред теб ще коленича.
И ще кажа: „Здрасти, Майко. Аз дойдох. Ето ти
ръката ми,
да се опреш...“*

6. СТАРЕЦЪТ И СТАРИЦАТА

На Вълкодав му беше потръгнало.

Първо, крилото на Прилепчо заздравяваше бързо и добре и нещата отиваха натам, че щеше да стане по-яко и от чисто ново. Тилорн обещаващо скоро да махне конците и твърдеше, че зверчето ще може отново да лети.

Второ, Вълкодав намери време да намине при майстора Варох. Все пак бе обещал на стария сегванин на всяка цена да се отбие да се видят: дадената дума си беше хвърлен камък. Имаше и достоен предлог — канеше се да помоли Варох да тури на ножницата специално кацало за Прилепчо. Гостуването му завърши с това, че майсторът не само изпълни молбата му, но покани Вълкодав да се премести при него, заедно с останалите.

— Къщата е голяма, а семейството ми — сам виждаш... Двамата с внучето сме, като в гроб...

След кратък размисъл Вълкодав прие поканата, разбрал, че по-скоро старецът има нужда от това, отколкото те четиримата. Още същия ден той се прости с госпожа Любочада — добрата жена бе искрено огорчена от напускането им — и след като взе оскъдните си вещи, все със същата лекота побиращи се в старата бойна торба, заведе така да се каже челядта си в дома на стареца.

Тилорн, за когото това беше първата разходка от сума ти време насам, се радваше като дете. Любопитството на учения мъж не знаеше граници. Ако го бяха оставили да се вихри на воля, сигурно не им мърдаше пренасяне на новото място след месец. Вълкодав прекрасно го осъзнаваше, затова неумолимо теглеше приятеля си напред, като из корен предотвратяваше всякакви опити за размисли с продавачи на орехи, конници с червени като бакър лица от страната Шо Ситайн и други подобни минавачи. При това за вянина не остана тайна раздражението, с което го поглеждаше Еврих. Ами да. Бива ли някакъв невеж, неграмотен варварин да дава указания на един мъдрец. *Интересно, мислеше си Вълкодав, какво ли ще ми запееш, ако пак те*

пресрещне оня убиец с ножа. Не, едва ли ще запееш, щото сигурно няма да кажеш и гък. Ти дори няма да забележиш. За разлика от мен. Може би. Защото не лапам мухите като теб...

За голямо облекчение на Вълкодав, пристигнаха в работилницата без всякакви премеждия. Варох ги прие най-гостоприемно и Вълкодав, комуто се бе случвало от време на време да живее при добри хора, за пореден път сравни мислено живота в един семеен дом с живота в чужда къща под наем. *Странноприемницата си е хан, каза си вянинът. Един отпътува, друг пристига, никой за никого пет пари не дава. А домът затова е дом, за да е един за всички. И всички — за един...* Ниилит тутакси помете от кухнята наплодилите се в изобилие паяци. Вълкодав, който ѝ помагаше при разтребването, още веднъж се почуди колко бързо западат мъжете без мъдрата женска грижа. Скоро в къщата, май за пръв път от година и половина насам, се разнесе приказното ухание на пирожки. Тилорн и Еврих след кратко съвещание склониха домакина си да закачат до старата табела на дюкяна нова, по-малка и скромна, с нарисувани на нея мастилница и гъше перо. И още на другия ден вече се сдобиха с първия си посетител — търговец, замислил да напише писмо. След като човекът си тръгна, двамата само дете не танцуваха, победоносно размахали двата големи сребърника.

Обзети от радост, учените мъже се заеха да оgramотяват невръстното внуче на стареца. Съобразителното хлапе, в чиито жили течеше само една четвърт сегванска кръв, носеше солвянското име Зуйко.

— Нали няма да ни изгониш, Варох, ако започнат да идват и други деца?... — попита Тилорн. Наситилият се в усамотение Варох не възрази. А пък Вълкодав гледаше как оправното внуче вещо усвоява невъобразимо сложното изкуство да чете и мълчаливо завиждаше. Нямаше нищо против да седне до него да се учи и той на четмо. Стига там да беше само Тилорн. Без Еврих. Който или веднага ще изтърси нещо такова, че няма да остави на Вълкодав друг изход, освен да му извие врата, или ще си трае, но радостта все да седиш като на тръни в очакване на изцепките му не е голяма...

Впрочем, късметът не спря да съпътства Вълкодав, който скоро срещна майстор на ризници, склонил да смени двете разбойнически брони за една, която да е по мярка на вянина.

Уж би трябвало да е доволен, но Вълкодав помръкна. От опит знаеше, че големият му късмет обикновено предвещава големи беди.

От деня на схватката на горския път пленените ризници си стояха прибрани. Сега, като ги извади и разгледа, забеляза петната от ръжда и засъхнала кръв. Наложително бе хубавичко да почисти ризниците, преди да ги занесе на майстора. Набави креда и дървени въглища и се запъти към морския бряг, за да накладе там огъня. Писнало му беше да клечи все в града.

— Може ли да дойда с теб?... — примоли му се Ниилит.

Вълкодав не се възпротиви. Защо да не поглези едно момиче, което толкова обича морето?

Двамата вървяха по градското стъргало, задръстено със суетен и щъкащ насам-натам народ. Вълкодав поглеждаше ту наляво, ту надясно към шарените табели, които бележеха кръчма, лавка, железарски дюкян, пекарна, в която тъкмо се допичаха кравайчетата, ако се съдеше по долитащия сладък аромат. Той подуши уханието на сладкиша и въздъхна. Едно от вянските проклетия гласеше: „Цял живот да ядеш хляб, който не е изпечен от майка ти“...

Отдавна беше обърнал внимание, че на някои табели освен красноречивите и понятни на всеки рисунки с бои, дърворезби или медни обкови, тук-там имаше изписани букви. Внезапно го осени смайващо хрумване. Ами то излиза, че и Ниилит знае да чете. И не само на сакаремски. „Белия кон“ на Айр-Дон се намираше вече в земите на солвяните, значи и надписът на табелата е бил изписан на техния език...

— Чети ми какво пише на табелите, Ниилит — помоли я той. — На всичките, дето има букви...

Ниилит се учуди на молбата му, но послушно я изпълни. Вълкодав се мръщеше от напрежение, за да запомни чутото. Запаметяването се каза ненадейно мъчна работа, макар че досега не бе имал поводи да се оплаква от паметта си. Буквите не са като дирите в гората и като силуетите на птиците, летящи над главата ти. Ограмотяването като наука му приличаше по-скоро на усвояването от тялото на хватките на ръкопашния бой или на похватите с оръжие, които то използва от себе си в нужния момент. Вълкодав бе виждал как

четат учените хора. Те не се замисляха над всяко ченгелче, а веднага схващаха смисъла на казаното на половин страница. Точно както той самият отразяваше вражеските нападения с меч или с голи ръце, без да се замисля над всяко свое движение...

Но най-лошото бе, че солвянските букви бяха драсканици, напълно лишени от разбираем смисъл. Вълкодав се беше нагледал на какви ли не писмена, виждал бе и такива, където с една буква се изписваше цяла дума. И сега реши, че те сигурно са много по-лесни за запомняне. Не като тези...

— Колко букви има всичко? — попита той Ниилит.

— Солвянски ли? Трийсет и шест.

След кратък размисъл Вълкодав коренно промени мнението си. В езиците, които му бяха известни, броят на думите беше много, ама много по-голяма от тридесет и шест. Залови се да смята колко различни думи може да се сглобят три дюзини букви... и тутакси се отказа, защото разбра, че дори да се посвети на тази задача до края на живота си, пак няма да ги преброи.

Ниилит бегло поглеждаше спътника си и бавно, ясно четеше на глас всички надписи на всички табели, като проявяваше особено старание в онези случаи, в които буквите се изговаряха не така, както се пишеха. Веднага беше разбрала какво цели той. И в същия миг насмалко не сглупи, но благодарение на милостивата Богиня овреме си прехапа езика и не се възпря да му дава съвети да се обърне към Еврих или Тилорн. Вече беше разбрала, че Вълкодав е много горд човек и страшен инат. Щом е решил точно от нея да попива знания, значи си има причина за това. За която ѝ се искаше до го поразпита, но не събра кураж. С Вълкодав трябва да се боиш само от гръм небесен, но що се отнася до приказките, не беше лесен и за най-обикновена размдумка, това да не ти е Тилорн. Вянинът повече ѝ приличаше на водното растение сарсан, виреещо в нейния роден край. Още при първото докосване бодливото листо веднага се свиваше като някакъв воден таралеж с настръхнали зелени иглички...

Вълкодав изведнъж я спря, като я хвана за рамото.

— Почакай... ще опитам сам.

Не си направи никакви отстъпки при избора на изпитание. Табелата над вратата на кръчмата съдържаше цели две думи, до които

бе изографисан мощен човек с огромен нож, сграбчил за рогата един оказващ яростна съпротива овен.

— „Овнешката плешка“ — предпазливо, сякаш газеше из тресавище, прочете Вълкодав. — Така ли е?

— Точно така! — радостно потвърди Ниилит и надникна в очите му. После искрено допълни: — Много добре ти се получава. Толкова си умен!

Само не казвай това на Еврих, помисли си вянинът. Че ще вземе да падне. Въодушевен от успеха, той от раз прочете още два надписа и нито веднъж не сбърка, макар че в единия срещна непозната буква. Е, да, чувстваше се така, сякаш цял ден е гребал, и то срещу течението. Спомни си как Еврих, като цепи дърва, веднага се сдоби с мазоли поради липсата на опит. Излизаше, че умът също хваща мазоли.

— Някой път ми нарисуй всички букви — помоли той Ниилит. — Бива, нали?

След малко, когато и двамата решиха, че като за първи път стига, Вълкодав попита:

— А ти самата как се ограмоти?

Кой знае защо Ниилит сведе глава.

— Научи ме нашият почитаем съсед... дано дъждът се излее под нозете му, ако само Лан Лама не е отнесъл душата му на праведните небеса...

Вълкодав се сети:

— Оня, същия, дете е искал да те купи за жена?

Ниилит само кимна.

Бива си го съседа, помисли си вянинът. Ниилит разправи веднъж за сиромашкото градче между лъките и океана, където бе преминало детството ѝ. В такава дупка ще мине за велик книжовник всеки, способен да си изпише името. Ама чак пък да дава уроци... И то на дъщерята на съседа! Вълкодав познаваше Сакарем, страната на плахите жени и надутите като пуяци мъже, които се имаха за голяма работа, каквато не са. Не, тук със сигурност се криеше някаква тайна. И преди му се беше случвало да замисли за това, ама първо не го беше еня, а после го емна животът и се беше отказал да мисли по въпроса.

— Сигурно такива съседни са рядкост — предпазливо подхвана той. Мразеше до смърт, когато го караха да разправя за себе си. Значи не беше изключено и другиму да не допадне проявеното любопитство.

— Той приличаше на Тилорн — тъжно отвърна Ниилит. — Ако се бяха срещнали, със сигурност биха се сприятелили. Те дори малко си приличат... същите бради, дълги коси... Само дето Тилорн в действителност е млад, а учителят беше стар...

— И искаше да те купи за жена? — подозрително попита Вълкодав.

Погледът му накара Ниилит да поруменее.

— Всичко... е много по-различно, отколкото си мислиш — обясни тя на вянина. — Живееше в страната ни, понеже го бяха прокудили, и нямаше нищо, освен знанията си. Той самият така казваше. Искаше да ме научи на много неща. Той просто нямаше друг начин да ме отърве от родата...

— Той ли ти е давал книгите? — попита Вълкодав. — На оня великия лечител. Белкат ли беше... нали така се казваше?

— Зелхат — каза Ниилит. — Благородният Зелхат беше изпратен при нас в изгнание, след като младият шад го прогони от Мелсина...

— Така ли било — измърмори Вълкодав. И замълча.

Галирадците, разглезени от щедростта на Морския Господар, отдавна бях свикнали да попълват запасите си от дърва за огрев на морския бряг. След всяка буря вълните изпълнително изхвърляха ту обелени клони, ту отломки от разбити корабни обшивки, та дори и цели трупи. Всичко това до последната треска изгаряше в ненаситните огнища и печки на Галирад и доста подпомагаше неговите граждани. В града докарваха дървата отдалеко, защото още от памтивека влъхвите бяха забранили да се изсича гората в близост до него.

Освен това големият град помнеше как преди пет години в крайбрежните скали бе заседнал исполински дънер с опоскана от вълните черна кора, който бе толкова масивен, че не подлежеше на превоз дори с помощта на впряг от могъщи тежковози. Тогава започнаха да го пилят, но пилите и брадвите го надвиваха с мъка. А дървесината му се оказа с цвят на есенно кленово листо. Породата на дървото бе разпозната от чернокож мономатански търговец:

— Това е благословен маронг, също толкова скъпоценен като слоновата кост. Той не гние, почти не гори и прогонва болестите. Черен е отвън и червен отвътре, също като човека. Отсичането му е равносилно на човекоубийство. Дърварят, отсякъл маронг, цяла година живее в отделна колиба, не се храни на общата трапеза и е под забрана дори да докосне жената...

Цяло лято, та чак до есента дърводелците разкрояваха чудовищното стъбло, досущ като ловците на китове — туловището на своя улов, а влъхвите обикаляха с молитви всяка дъска, за да прогонят възможното зло. Защото никой не може да бъде напълно сигурен в онова, което не се знае.

През същата тази година градът на търговците, Галирад, бе подложен на голяма боязън. Никой така и не разбра каква участ би спходила града при друг изход на великата битка при Трите Хълма. Сигурно сега в него щеше да се шири някой сегвански кунс, пристигнал от далечния остров, за да си разиграва на воля сегванския кон. Някои мърмореха, че подобен развой не би бил чак толкова лош. Ама тия приказки бяха след дъжд качулка, понеже изживяният страх бе преминал и вече не държеше влага. Знайно е, че след като битката всички копнеят да раздават акъл, особено ако не са яко бити. Обаче тогава, преди пет години, същите мърморковци бяха готови на ръце да носят и най-обикновения воин, какво да говорим за дружинните витязи и за самия владетел кнес. Галирадските старци се събраха на съвещание и решиха да закарат скъпоценния маронг в крепостта, за да го подарят на владетеля Глузд — за да обнови царските си палати...

Близо до града пестеливите галирадци омиаха брега като с метла. Вълкодав и Ниилит дълго крачиха успоредно на прибоя, преди да зърнат няколко що-годе сухи пръчки, които вършеха работа за накладдането на огъня. Градските кули още се виждаха като на длан, но местното население избягваше да се отдалечава толкова. Вълкодав бе наясно защо. Тук морето се врязваше в сушата като тесен залив: а на стотина крачки от мястото на разпаления малък огън крайбрежните камъни се превръщаха в истински скали. Заливът бе оброчен от гористи възвишения, които се извисяваха с увеличаване на разстоянието все по-непристъпно. А на върха на най-високото към

небесата сочеше исполински каменен пръст, величествен дори на фона на островърхите заснежени хребети. Разправяха, че по време на морските бури прибоят се устремявал на страшна височина. Вълкодав се вгледа: въпреки яркото слънце в топлите сини небеса, досами основата, от която пръстът израстваше от скалната верига, се диплеха дрипите на белезникава мъгла. Тя винаги се таеше там — нали не току-така наблюдателните галирадци от памтивека бяха кръстили този гол каменен монолит Мъглявата скала. И пак оттогава смятаха същото това място за *особено*. Със сигурност също не току-така. Вече и в паметта на сегашното поколение се бе запечатало безследното изчезване на двама души едновременно. Потънали бяха в мъглата и не бяха излезли повече оттам. Макар че други хора преминаваха през нея без никаква вреда за себе си. Лудите глави проучиха канарата от основите до самия връх, за който се закачаха облаците. Но така и не откриха нито пукнатини и пролуки, нито дълбоки пещери. Докато влъхвите твърдяха, че усещали присъствието на сила. Освен това разправяха, че има пещери, които не могат да бъдат видяни от всички и по всяко време. Накратко казано, благоразумните галирадци се стараеха да заобикалят отдалеч Мъглявата скала и сигурно постъпваха правилно. Има святи места. Има лоши места. А има и такива места, които просто не са предназначени за хора. И туй то.

Вълкодав пърлеше ризницата над припламващия малък огън и си мислеше, че спокойно би могъл да свърши тази работа и у дома. При това дори без да си създава толкова грижи. Щукнало му било да се разходи, виждаш ли. За сметка на това Ниилит се радваше на свободата като дете, свали дрехите си зад големия камък и се цамбурна във водата. Вълкодав поглеждаше с половин око как чернокосата й глава ту изчезва, ту изплува сред ситнежа на вълните. Ниилит се гмуркаше учудващо смело, без ни най-малко да се страхува от дълбокото. Морето тук беше доста по-студено, отколкото в Сакарем, но хлапачката беше изпаднала в блаженство. Вълкодав не би се учудил, ако й хрумнеше да събере морски звезди и да ги обяви за деликатес, след което незабавно да ги опече на спретнатия огън. Освен това и на него му се прииска да поплува. Реши да го направи непременно, но след като довърши онова, за което се беше захванал.

Той веднага забеляза конниците, задали се от гората между тях и града. Трима мъже, които язدهа едри, охранени жребци. Потърси с поглед Ниилит: тъкмо бе изплуваха на повърхността и държеше във всяка ръка по една ми да, голяма колкото паница. Конниците язدهа бавно. Насочили се бяха към тях, но без да си дават зор. Чертите на лицата им още му убягваха и Вълкодав се вгледа в плащовете. *Не са витязи. Нито са градски стражи. Жадоба с неговите разбойници?... Комесите на Човекоядеца?...*

Той повика тихичко девойката:

— Ниилит. — Над водата се подаваше само главата ѝ: той виждаше само лицето, белите рамене, шията с наниза от мъниста и ръцете с мидите. Всичко останало се мержелееше като размазано петно през прозрачните ситни вълни.

— Вземи си дрехите — без да повишава глас, каза Вълкодав. — И плувай към отвъдната страна. Ще доплуваш ли?

Тук заливът беше широк към шестстотин стъпки. Стане ли нещо, едва ли тя ще е лесна мишена за техните лъкове.

— Ще се опитам да подплаша конете им... — обади се Ниилит. — Тилорн ми обясни как. Ще се справя...

— Ще се справиш, обаче я зарежи тая работа — каза и отсече Вълкодав. — Нека първо видим какво са си наумили.

Ниилит хвърли мидената си плячка на брега:

— Може пък да не идват с лошо?

— Може — каза Вълкодав. — Хайде, отплувай.

Ниилит се скри от погледа му зад големия камък... Вянинът не се учуди особено, когато тя цъфна до него облечена. Може би щеше да я хвърли обратно във водата барабар с дрехите, ако не знаеше, че е напълно безполезно да се хаби. Понякога нечия кучешка вярност може да е по-лоша от всяко предателство. Ниилит жално го погледна със сините си очи, в които се плискаше отчаян страх. Взе си мидите, настани се до огъня и зачовърка с треска затворените черупки. От мократа ѝ плитка върху ризата между слабичките ѝ плешки се разрастваше петно морска влага. Вълкодав ѝ подаде ножа. Ако му притрябваше, винаги ще успее да го грабне от ръцете ѝ...

В същото време тримата конници се приближаваха. Двамина яки мъжаги, очевидно запознати с тънкостите на ръкопашните схватки. И мършав старец, почти невъоръжен, ако не се брои късата кама на пояса

му, но и тя приличаше по-скоро на скъпоценна играчка, отколкото на воинско оръжие. Тия не бяха от хората, с които работата става дебела. След като стигна до този извод, Вълкодав донякъде се успокои. Най-вероятно висш сановник с телохранителите си. А щом е така, следва да се очаква не сбиване, а размяна на думи.

Поне в началото...

Той поглеждаше към пристигащите ездачи и продължаваше невъзмутимо да почиства ризницата. Само се измести на ръбчето на камъка, на който седеше, и така намести краката, че при нужда да рипне веднага. Не личеше непознатите да са въоръжени с лъкове, а конете няма да се емнат по камънаците, за да се доближат плътно до огъня. А дойдат ли пеша, при очерталата се битка с мечове, не бяха голяма заплаха.

— Здрав бъди, Вълкодаве — учтиво поздрави старецът, спрял жребеца си на десетина стъпки разстояние.

След кратко мълчание Вълкодав отвърна:

— Здрав бъди и ти, добри човече. Само дето, без да ми се обиждаш, нещо не се сещам кой си.

Ниилит вече беше отворила двете миди и ловко разрязваше бледорозовото им месо, като набождаше парченцата на една пръчица.

— За сметка на това тебе те знаят мнозина, Вълкодаве — с усмивка рече старецът. — Мнозина са чули, че си посякъл главорезите на Жадоба, а после си надвил платения воин на жреците... между другото, били го изгонили и сега му търсели заместник. Още ли не са наминавали при теб?... Впрочем всичко това е без значение. Важното е, че малцина могат да си мерят силите с теб в един двубой, Вълкодаве.

— Благодаря за добрите думи — бавно изрече вянинът. Тази известност не го устройваше твърде, но размисълът по въпроса трябваше да бъде отложен за после, за някой по-сгоден и спокоен миг.

Едва ли старият пръч се е дотързузил тук само за да ме хвали, помисли си той, като напразно се мъчеше да определи племенната принадлежност на събеседника си. Широки сегвански гащи, велхски ботуши с добра изработка, солвянски елек от боядисано сукно... а върху всичко това — скъп плащ, изтъкан в Арантиада. И вянки говори като вянин, нищо че косата му е подстригана. Това му е лошото на големия град, че всичко живо там се смесва в гмеж, по външността на

човека не можеш разбра кой и откъде е. Остава ти само да гадаеш как подобава да се държиш с него. Може ли така?...

— Мнозина са чували, че хората на Жадоба са ти предлагали да се присъединиш към тях срещу дял от плячката, но ти си им отказал — продължаваше непознатият. — Във всички времена предаността е била оценявана достатъчно високо...

— Заповядай при огъня — покани го Вълкодав. — Гощавай се с каквото са ни изпратили Боговете, пък и ще си поприказваме... ако има за какво... — Старецът се подвоуми на седлото, погледна назад към телохранителите си, и вянинът се подсмихна: — Нали уж си чувал за мене някои неща...

Единият от юначагите скочи от коня си, за да придържи стремето на господаря си, а после застана зад гърба на стареца, когато онзи отиде да седне до огъня. Докато Вълкодав прецени, че ако нещо стане, ще си има страшен противник в лицето на могъщия телохранител, като го видя как скача от камък на камък. Силен като мечка и дарен с пъргавината на котка.

— Познавам добре твоя народ — изненадващо каза старецът. — При вас се смята за неуважение подхващането на приказка за работата, която те води, без предходна размисъл за работите от живота. Народът ти е мъдър, ала този негов обичай е хубав, ако не бързаш за никъде и срещаш непознат веднъж на половин година...

Чак пък половин година, помисли си Вълкодав. Как пък не. Поне веднъж в месеца, ако не и по-често!

— Обичаят се нагажда според живота — продължи старецът. — Аз, да речем, се срещам с много хора и с всекиго трябва да намеря общ език. Така че не ме съди строго... Дойдох да ти кажа, вянино, че в този град има можещи хора, които знаят как да оковат със злато меча ти.

— Кои са тия хора? — спокойно попита Вълкодав. А наум си каза: един честен човек, нуждаещ се, да речем, от охранител, би дошъл да го цани в странноприемницата или при Варох, без да се крие от никого.

— Това са хора, умеещи да обогатяват и себе си, и другите — отвърна старецът. — Много, много разумни хора. — И допълни след кратко мълчание: — Надявам се, вянино, че не си се врекъл във върност на никой друг, освен на тази хубавица?

Ниилит свенливо се усмихна.

— Врекъл съм се — каза Вълкодав. — На моите приятели и на човека, който ме прибра под покрива си.

— А сега чуй аз какво ще ти кажа — рече непознатият и се приведе напред. — На света има много влиятелни и богати люде, на които им се пречкат враговете. Разбираш ли за какво ти приказвам?

— Разбирам — спокойно отвърна Вълкодав. Не му беше за пръв път да чува разсъждения, че реши ли да стане наемен убиец, няма да има цена.

— Освен това — продължи старецът — мнозина познавачи на воинското изкуство са готови да наброят големи пари само за да погледат битките между истински бойци. Зрителите се обзалагат, а воините са възнаградени щедро. Особено победителят...

— Знам — кимна Вълкодав. — Благодаря ти и се надявам, че скоро ще се намерят воители, готови да ти служат.

— Но не и ти?

Защото на мен не ми е все едно кого ще убивам, помисли си Вълкодав. *И заради кого*. Вече се бе накарал да отвърне: „Не, не аз“ и не се знаеше какъв би бил развоят на разговора при това положение, но в същия миг Вълкодав усети познатото парене в гърдите. И се задави от неударим пристъп на кашлица, като изтърва на земята ризницата.

— Искам да доизживея спокойно дните, които ми остават... — с мъка изговори той, след като овладя дишането си и схвана, че тежкото наследство от рудниците поне веднъж може да му влезе в работа.

На стареца не му убягна погледът на вянина към дланта, с която бе обърсал устните си. И тревогата, с която хубавицата се бе привела към него. Вянинът не се преструваше и веднага стана напълно безинтересен на работодателя.

Той със съжаление стана от мястото си и снажният телохранител грижовно поотупа с длан скъпо извезания му плащ. Вълкодав все нещичко разбираше от хора и наум се зарадва, че си беше спестил отказа с „не“.

Вече яхнал коня, старецът бръкна в кесията на пояса си и извади каквото му попадна — една голяма монета от злато. Колко ли жълтици разнася всеки ден? И колко такива монети още тук щяха да станат притежание на Вълкодав, ако беше склонил да стане негов наемен боец?... Старецът небрежно хвърли монетата в скута на Ниилит. Подръпна юздите и се оттегли по пясъка в лек тръс.

Когато ездачите отново се изгубиха в леса, Ниилит подаде на Вълкодав монетата и кой знае защо попита шепнешком:

— Да не се разболяваш?...

— Не — равнодушно отвърна Вълкодав, като продължи да почиства ризницата.

— А кой беше този?...

Вълкодав поклати глава.

— Не знам. Само ще ти кажа, че Жадоба най-много да му е момче за всичко на тоя.

На връщане, когато подминаваха Бакърения бог и наполовина разградената платформа на пазарния площад, Вълкодав свърна в една от пътеките между сергиите. Помнеше, че беше мярнал там някакъв мъж да продава книги.

Същият продавач и сега седеше до затрупаната с четива сергия. За разлика от останалите, той не се дереше, за да хвали стоката си, не дърпаше минувачите за ръкавите и плащовете. Седеше си на сгъваема, майсторски изработена пейчица и подпрял с ръка брадичката си, четеше книга. По всичко личеше, че за него книжната търговия не е работа, а по-скоро нещо като развлечение. От какво ли се издържаше, да му се чуди човек?

Преди да го заприказва, Вълкодав огледа сергията. Книгите бяха на различни езици и животът на почти всяка, ако се вярваше на вида ѝ, бе дълъг и изпълнен с опасности. Вълкодав бегло плъзна поглед по дебелиите като тухла томове с дървени и кожени подвързии, които сигурно струваха цяло имане, и се пресегна за невзрачното книжлесивушко, като реши, че ако се съди по големината, ще струва най-евтино. Остави до нозете си подгизналата торбичка с мидите, взе книжката и внимателно я разлисти: дали ще срещне поне една позната дума?... Понеже, както се казва, за гледането не се плаща. Успя да види само, че буквите вътре все пак са солвянски.

— На доблестния воин му е присърце поезията? — внезапно се поинтересува търговецът, вдигнал глава от четмото, и заплесналият се в заниманието Вълкодав насмалко не изпусна книжката. Не беше човек, когото можеш да изненадаш неподготвен: ето докъде води учеността! А търговецът не миряса: — Ще се съгласите, че стиховете

на Видоха Бортник са неравностойни, но сред тях има и чудесни попадания?

Докато Вълкодав се чудеше как да натамани така отговора, че да не урони достойнството си, на помощ му се притече Ниилит. Грамотността на вянина бе достатъчна да не държи книгата наопаки. Ниилит надникна зад лакътя му и прочете с напевен глас:

*Завършвайки вековния си кръговрат,
небето тихо сипе сняг със пълни шепи,
обгръща с някакво блаженство чудно
Земята, побеляла под покрива занемял.
Да ги сравня ли с двама,
що и в старостта са неразделни?
И тях ги свързва с ласка кротка
все същата любов...*

Вълкодав беше слушал пътуващи разказвачи на приказки и легенди. Ниилит спокойно можеше да си изкарва прехраната с четене на стихове. Готов беше да се обзаложи, че освен това знае и безчет наизуст. Като нищо и тя самата съчинява. Така напевно може да изговаря думите само онзи, който владее словото.

— Пък аз смятах, че нашето време съвсем е обедняло откъм даровити люде! — възхити се книготърговецът. — Да си кажа правичката, дори не се надявах, че последният труд на любимеца на Боговете Видоха ще намери тук достойни ценители... Предполагам, че купуваш, славни боецо. Вярно, подвързията е мижава работа, не съответства на нивото на съдържанието. За сметка на това цената в сребро е само кон и половина...

Вълкодав поклати глава и мислено изохка, а на глас попита:

— Нямах ли някоя съвсем обикновена книжка, почитаеми? С най-прости думи...

— За такива, дето тепърва ще овладяват изкуството на четенето?

— Да.

Продавачът се наведе и отвори опърпана кутия от брезова кора и измъкна оттам, нещо, представляващо по-скоро тетрадка от няколко зашити с дебел конец кожени страници. Подаде я на Вълкодав, който я

взе. Още на първата страница зърна красиво изписани солвянски букви. Всичките трийсет и шест. Наредени по девет в четири колонки.

— *Вирунтата!* — каза продавачът.

Вълкодав не разбра и за всеки случай си затрая. На втората страница вече имаше думи. Отгоре бяха наредени късите, а долу — подългите. После имаше думи, които се нижеха на върволица, като товарни коне или талиги на търговски керван. В края на книжката те ставаха толкова много, че на Вълкодав леко му причерня пред очите.

— Благородният воин е не само ценител на стихове, но и грижовен родител, който учи сина си на четмо и писмо?

Вълкодав затвори кожената тетрадка. В края на краищата, Тилорн и Еврих наистина ограмотяваха луничавия Зуйко, така че не се налагаше особено...

— Не, аз самият не владея четмото — спокойно каза той. — И за твоя Видоха не бях чувал досега. Но искам да се науча да чета. Колко искаш за тази книга?

— Равностойността на три четвърти кон в сребро — усмихна се търговецът. — Наистина ще ти се изплатят разходите, войне.

— Ще си помисля — рече Вълкодав. — Благодаря, почитаеми.

Те купиха от сладкия лук за запръжката с конопено олио, с която Ниилит си бе намислила да приготви мидите, и закрачиха към дома си. Вълкодав с мрачно упорство четеше надписите на всички табели и, разбира се, бъркаше „Рижавия котак“ с „Рижавия читак“ и обратното. И скастрияше Ниилит при всеки опит да му подсказва.

— Какво е това „*вирунтата*“? — попита я, когато съвсем приближиха работилницата на Варох.

Ниилит помисли и отвърна:

— Така солвяните наричат подредбата на буквите си. По първите седем.

Вълкодав не се сдържа:

— И на това ли те научи съседът?

Ниилит му хвърли лукав поглед.

— Не, просто го видях в книжката, която ти разглеждаше... — После стана сериозна и каза: — Сигурно все пак си настинал. Така кашляше...

— Може и да съм кашлял — не отрече Вълкодав.

— Нека те полекуваме тогава...

Вълкодав си замълча. Ниилит само въздъхна и не посмя да настоява повече.

След като я изпрати до вкъщи, Вълкодав се запъти при майстора на ризници. Пак му се налагаше да мине през пазарния площад и покрай най-различните кръчми, с които заобикаляха тържището в изобилие. Макар че денят едва бе превалял отвъд пладнешката черта, никак не беше изключено да налети на подранил пияница. Вълкодав ускори крачка, за да си спести някоя-друга беля.

Но не му беше писано да премине тази отсечка бързо. Тъкмо бе завил зад ъгъла, когато насреща му се зададоха конници, яздеци в тръс — изглежда, се бяха запътили към прикътата. На най-личното място в средата се кипреше младият болярин, напето яхнал вран халисунски жребец. Вълкодав веднага позна благородника: същият, дето бе застанал отляво на кнесинята, когато тя ги съдеше двамата със стария Варох. Името на болярина беше Лъчезар, но Вълкодав наум му викаше Левака. С прекалена според вянина показност бе плъзнал ръка към ножницата си, когато кнесинята бе наредила на Вълкодав да направи крачка напред. Има ли за какво да го заобича човек?...

Вянинът погледна приближаващите се конници и се усмихна под мустак. Пред болярина и от двете му страни препускаха оправни младоци, стиснали в десниците си заканително поклащащи се копия. Да не би някой да дръзне да скочи на велможата! Е, от какъв зор тогава онзи е обучаван да се сражава откакто е проходил? Тия момчетии май даже бяха петимни да се намери някой достатъчно гламав ахмак. Поне един в цял Галирад. За да му разкажат това-онова...

Вълкодав се отдръпна заднишком досами стената на някаква къща и си помисли, че галирадските солвяни поне не свалят шапки при среща с витязите на своя кнес. Засега. Сигурно скоро и те ще се отракат...

В този миг покрай него тичешком премина някаква бедно облечена, неугледна, старица и с плач се устреми към болярина, като се опитваше да го хване за стремето, за да го спре. Молителка за

Правда, заключи Вълкодав. Иска този болярин да я раздаде. Или търси защита от силен човек...

Момците не изтърваха дългоочаквания сгоден случай да покажат на какво са способни. Не пуснаха бабата да припари не до стремето, ами дори до сянката на коня на техния господар. Единият от младите воители веднага насочи коня си така, че да я събори на земята. После се наведе от седлото, за да халоса нахалната парцалана с дръжката на копието си... Но не го стори, защото над старицата, приклепнал на едно коляно, вече се беше надвесил снажен вянин с белег, минаващ през лявата страна на лицето. Вянинът не каза нито дума, просто вдигна глава и погледна младока, който осъзна, че само още едно движение ще му коства живота. При това животът му ще бъде пропилян по особено мъчителен начин. Младият човек побърза да смуши коня с пети и препусна да догонва своите хора.

След като се убеди, че никой няма намерение да се връща, Вълкодав вдигна старицата от земята и я попита:

— Много ли се удари, бабо?

Тя само плачеше, закрила лицето си с длани. Плачеше така, сякаш пред очите ѝ избиваха цялата ѝ рода. Вълкодав оправи кърпата, срамно оголила проскубаните побелели коси. По всичко личи, жената беше от източните велхи, но прекалено отдавна живееше в чужбина: едничкото нещо, което се беше запазило от живота в родината, бе фината плетеница на зелената татуировка върху изсъхналата кафява китка. И беше загърнатата с плащ, прихванат на рамото с голяма топлийка, наместо сегванска носия. Избелялата ѝ, явно прекроена от чужда, риза беше грижливо и красиво закърпена, а върху лактите личаха кръпки, явно пришити от същата сръчна ръка. Слугиня, реши Вълкодав. Или пък направо робиня.

— Успокой се, вамо — рече Вълкодав на нейния роден език. — Каж ми, кой те наскърби?

Когато чу велхска реч, бабичката вдигна глава, погледна го в лицето с подутите си от плач черни очи и понечи да каже нещо, но сълзите я бяха оставили без глас.

— Над... моят Над... Колко зими... — бе единственото, което успя да разбере Вълкодав.

Той се огледа наоколо. Хората ги подминаваха и понеже повечето не бяха станали свидетели на случилото се, с любопитство се

оглеждаха към старата жена, ридаеща в прегръдките на въоръжен мъж. Майка, която посреща сина си. Или го изпраща? Макар че, не, по-скоро го посреща.

Погледите на зяпачите не се понравиха особено на Вълкодав и той поведе бабичката натам, където гостоприемно се мержелееше широко отворената врата на кръчмата. Това беше същата „Овнешка плешка“, чиято табела бе сричал тази заран. Вълкодав прекрачи високия праг и почти пренесе през него старицата: онази не отлепи длани от лицето си и покорно се тътреше след него. Едва ли имаше причини за подобна доверчивост към един вянин, който мяза на пладнешки разбойник, но Вълкодав разбираше, че тя не го е загледала с нужното внимание. Личеше си, че нехае за всичко на света: държеше се като човек на ръба на отчаянието, който чувства, че животът е изгубил всякакъв смисъл. Той знаеше какво е усещането.

Кръчмата се оказа учудващо просторна. Точно на това се беше чудил отначало Вълкодав в големите градове: защо къщите са така накамарени и плътно долепени, само дето не се катерят една връз друга, за да надникнат поне с половин оченце, поне с ъгълче, ама да се покажат и те на главната улица. Влизаш вътре, примирен с мисълта, че ще стоиш на един крак, а от тезгяха до вратата те делят цели двайсет стъпки разстояние...

Вътре имаше сума ти народ. Тъкмо бе време за вечеря, сиреч да се запладни, защото слънцето е хванало юга. Всички, които нямаха собствено огнище в града, се емваха към гостилниците да похапнат. Насам се забързваха и поне половината от онези, които биха могли да вечерят вкъщи. Защото гостилницата е нещо повече от зелева супа, каша и бира. Тя е мястото да срещнеш стари приятели, да завържеш нови познанства, често твърде полезни за един деен гражданин. Или да чуеш свежа приказка от речовити зевзеци, с техните понякога твърде интересни и чудни лакърдии...

Вълкодав обгърна кръчмата с набито око и видя дълга, може да се каже празна пейка, на която седеше само някакъв младеж с външност на чирак на майстор-кожар. Вянинът заведе старицата при далечния ъгъл на неговата маса, но момъкът направо подскочи и побърза да се премести:

— Заето е... всеки момент ще дойдат едни хора.

Вълкодав изпита желание да натири чирака на кожаря, като първо забърше с него гладката бащина Божия Длан, но каза само:

— Ще се сместят.

— Заето е, казах! — недоволно повтори чиракът.

Вълкодав също повтори, този път през зъби:

— Ще се сместят.

Оня не посмя да продължи спора и обидено си затрая. Вълкодав спря подминаващата ги тичешком хубавелка слугиня:

— Красавице, донеси на бабата студено кисело млекце...

В галирадските кръчми бе прието да се поднасят вода, мляко, квас и дори бира без пари — но само на гостите, поръчали нещо за хапване. Затова Вълкодав подаде на девойката един грош и тя кимна, после бързо се отдалечи.

— Сега, вамо — рече Вълкодав.

Утоляването на жаждата отвлича човека, кара го да мисли не само за патилата си, но и за други неща, като по този начин спомага ако не за неговото успокоение, то поне за подреждането на мислите. Слугинята се върна от зимника и постави запотената чаша на масата — пред Вълкодав. Вълкодав я премести пред жената:

— Пий.

Старицата равнодушно взе чашата и я поднесе към устните си.

— ... и точно тогава тя насъска срещу нас своите вяни — достигна до ушите на Вълкодав високият глас на подпийнал младеж, долетял от дъното на кръчмата оттам, където вече не достигаше дневна светлина от вратата, а само мъждукаха в жълто малките светилници с потопени в олио фитили, които бяха наслагани по дългите рафтове, заковани по стените. Гласът беше познат и Вълкодав веднага застана нащрек. Друг е въпросът, че с нищо не издаде своята заинтересованост и не се извърна към говорещия.

— Същински селяндури — продължи своя разказ онзи. — Петима или шестима с ей такива зурли, че и високи, и с плещи като скринове. Да пукна, ако лъжа!... И откъде ги беше изкопала!... Е, ние първо ги разпръснахме като пилци, обаче после двама от абдалите ме сграбчиха за ръцете, а третият ме светна право в окото...

Това беше единият от каруцарите. Същият, комуто Вълкодав бе върнал ножа. Не беше много ясно защо изобщо е тръгнал да се хвали с едно сбиване, свършило безславно. В което на всичкото отгоре на

пияна глава сметнал за петима единствения си противник. Но виж, заради тия приказки, че двама ВЯНИ го били държали за ръцете, за да може трети вянин да кове с юмрук безпомощната муцуна на беззащитен пияндур...

Междувременно младежът съвсем отпусна юздите.

— И точно тогава ми взеха хубавия нож — осведоми той слушателите си. — Вярно, че са същински бараби, ама аз им натрих носовете. Силата си е сила, така е, ама и акъл се иска. Отивам аз, значи, на другия ден, откривам техния главатар... Да ви кажа ли какво правеше? Бършеше пода там, където ние бяхме плюли...

Последните му думи бяха съпроводени от дружен кикот.

— Значи така, отивам при него и се правя на чиста кладенчова вода ненапита, почвам да му разправам врели-некипели: ножът, значи, е на тейко ми, дарен ми е от скъпия ми родител. Смили се, за да не погина от срам. Той, нали си е прост, веднага се разкисна и на бегом ми изнесе ножа от кучешката си колиба. Поне да беше погледнал, че ножът е нов-новеничък, ама откъде толкова ум...

Този път не падна чак толкова задружен смях. Не всички в Галирад бяха забравили, че е редно да имаш свян от родителите си, не всички ги досмеша от тази каруцарска история. Друго нещо е да вземеш на подбив вяните, виж това бива!

На Вълкодав не му убягна опасението в погледа, който му хвърли скришом чирака на кожаря. Той с кимване му посочи бабата и каза:

— Имай грижата никой да не я закача.

А сам се изправи на крака и бавно пое по посока на тезгяха.

Почти веднага забеляза каруцаря. Онзи седеше с гръб към него на трапеца, отрупана с празни халби. При неколцина местни младежи, които с наслада си пийваха биричка. Някой пусна поредната шега: „... и ето веднъж един вянин дошъл в града“ — и всички се засмяха. Вълкодав не се спря и каруцарят най-после забеляза, че седящите срещу него един по един престават да го слушат и млъкват, загледани някъде над главата му. Той ядосано се обърна...

И срещна погледа на същия оня вянин от гостилницата на Любочада, който го гледаше, без да мига. И мълчеше. И горе-долу отговаряше на пресъздадената от каруцаря картина. Снажен исполин с железни възлести ремъци наместо мускули. А над рамото му матово проблясваше тежката кръстачка на меча. Вянинът търпеливо изчака да

настане гробна тишина. И на тази, и на съседните трапези. После заговори. Не с много висок, но доловим от всички глас.

— Ако се смяташ за мъж, стани и отговаряй за думите си — каза Вълкодав. — А ако не станеш, значи си просто чувал с фъшкии. Нищо повече.

Пак настана тишина. Вече цялата кръчма ги гледаше.

— Ей, я по-кратко, вянино... — изръмжа някой зад гърба на Вълкодав. Той нито се обърна, нито отвърна.

Стоеше много спокойно и неподвижно, с отпуснати ръце. И чакаше. И не сваляше поглед от нанеслия оскърблението.

Онзи, разбира се, беше пресушил доста халби, но сегашното му пиянство беше нищо в сравнение с безпаметното насвяткване от деня на сбиването. Определено не му се умираше. Наведе глава и се прегърби на пейката, за да скрие очите си.

Като видя, че каруцарят няма никакво намерение да става, Вълкодав рязко и светкавично издърпа от пояса на седящия ножа. Същият онзи нож. Хвана с три пръста масивното острие и го счупи като дялана подпалка. Хвърли на пода парчетата и мълчаливо, без да се оглежда, се насочи към масата, на която бе оставил бабата. Той знаеше, че ще успее да долови всеки звук, ако каруцарят все пак сглупи. Или не каруцарят, а който и да било от останалите.

Но не последва нищо повече. Когато стигна до масата, в кръчмата вече бе настанала съвсем същата врява като преди.

Риданията, пораждани от всяка, дори най-безутешната мъка, си имат край. В душата настава нещо като препълване и раздиращото я отчаяние отстъпва място на тъпото безразличие. Така и старата велхиня, свита над чашата, от която киселото мляко бе изпито, бършеше зачервените си очи, но вече не плачеше.

Чиракът на кожаря, видял похода на Вълкодав към тезгяха, го посрещна с всичкото си уважение и дори му посочи с ръка бабата: демек, увардих я. А когато след малко в кръчмата нахълта шумната дружина на приятелите му и се развайка, че на масата е възтясно, той красноречиво размаха ръце за да ги вразуми и рече:

— Нищо, ще се сместите...

— Бабо, разкажи ми за мъката си, стига да искаш — каза Вълкодав.

... Нарекли я Кирен. Преди четиридесет зими младата девойка споделила с любимия честното брачно ложе. Противно на всички обичаи, отпразнували насрочената за есента сватба в края на пролетта, понеже съседите сакаремци заплашвали с война и мъжете на племето, децата на Сребърния облак, поемали към бойното поле. Нека младият годеник има любимата и поне да продължи себе си чрез потомството, ако му бъде писано да загине. И той тръгнал, нейният Над кланд Аркатнейл, строен като млада топола, силен като сто бика и румен като утринна зора. Тръгнал, за да не се върне...

Съдбата вече не била благосклонна към младата му жена. Боговете не я дарили с наследник, а втори път не се омъжила, защото според разказите на воините нейният Над не бил сред загиналите. Един ден Кирен излязла от вратника и също не се върнала повече у дома. Поела към Сакарем с надеждата да открие там съпруга си. И не само не го открила, ами и тя била поробена. Дълго я влачил животът като тресчица, носена от придошла река, и накрая я изхвърлил на брега: преди девет зими тук, в Галирад, добросърдечните земляци-велхи откупили Кирен от робство. Понеже вече била остаряла и без зъби, вече не вдигали безбожно цената. Ето така станало, че заживяла тук — като прислужница на една добра вдовица...

И днес, когато била поела към пазара за зарзават, предназначен за господарската трапеза, минала покрай хамалите, които товарели арантски кораб, преди да отплава. И там... на рампата, по която търкаляли към борда бъчвите с прочута галирадска сельодка... стоял... с писало в ръка и с окачена на гърдите с ширитче навощена дъсчица... с робски нашийник на врата...

— Той си е все същият, моят Над... — гладката Божия Длан отново бе оросена от прозрачни сълзи. — Все същият хубавец... само дето е съвсем побелял...

Когато я зърнал, старият Над се хванал за сърцето и насмалко не умрял намясто. А после се хвърлил към нея, но не успял да я грабне на ръце, както тогава, навремето. Сега имал само една ръка, а втората бил изгубил на младини, в оня най-първи и последен бой. Но колко здраво я бил прегърнал с тази си единствена ръка!...

Така стояли двамата, забравили за целия свят. Докато строгият вик на надзирателя не ги накарал да се опомнят и да се върнат на земята от щастливите небеса...

— А после какво? — попита Вълкодав.

А после тя подбила от тичане петите на съсипаните си от възрастта крака, обикаляла из града в опит да събере откуп за мъжа си. Корабът щял да отплава още днес, а арантянинът Дарсий, господаря на Над, нямал никакво намерение да чака. След като обиколила всички земяци-велхи, Кирен хукнала към пазарния площад, при звънката кленова бухалка, с която от памтивека оскърбените и страдащите призовавали честните хора. Понеже не била родом от Галирад и дори не била солвенка по произход Кирен нямал на какво особено да се надява. От какъв зор гражданите ще склонят да слушат приказките на някаква чорлава бабичка?... Обаче те не само я изслушали, но дори започнали да хвърлят в нозете ѝ пари. Е, не жълтици, а медни грошове, но имало и някой друг сребърник.

Събраното било сравностойност два и половина коня.

Недостигащото — четири коня и половина...

Дали арантянинът-господар се е пошегувал, или пък наистина цени извънмерно едноръкия Над, който като предан роб не допускал някой с пръст да докосне господарското имане? Пред свидетели обещал да пусне роба срещу седем коня в сребро. Нито повече, нито по-малко, ако ще да е меден грош. Не знаел кога ще се веене отново в Галирад. Може да не благоволи повече никога...

— Значи затова ти се завтече към болярина... — рече Вълкодав.

Кирен кимна. Какво са седем коня за един болярин? За един витяз, който стои начело на дружина, възнаграден с безмерна плячка,

извоювана в битките, и с благоволения на кнеса?... Само едното му сребърно стреме, до което не бяха пуснали бабата да припари, струваше повече. Но Левака си е левак. Няма начин да мине вдясно, ако ще само дясното да е върната посока и страна. Дали пък ненапразно го следваше бдителната охрана. Да видиш сметката на такъв едва ли е грях...

— Да вървим — рече Вълкодав. Стана и хвана Кирен за рамото. — Хайде, вамо, отиваме да откупим твоя дядо.

Невярваща на ушите си, велхинята огледа кърпената му, небоядисана риза и опърпаните кожени гащи и почти се разсмя.

— Ама ти... Ама ти самият, синко...

— Аз имам с какво да платя — каза Вълкодав. И от безвъзвратния смисъл на казаното сърцето глухо отекна в гърдите му. — Да вървим, почитаема Кирен кланд Аркатнейл.

За малко да закъснеят.

Големият, дълбоко нагазил под тежестта на товара си кораб на арантяните още стоеше на пристана, но последните приготовления за отплаването бързо приключваха. Всеки миг на двете мачти щяха да се издигнат пъстрите квадратни платна. После щяха да политнат към водата здравите пристанищни въжета. За да отплава бавно корабът, като прибере в движение котвата на въже от усукан халисунски коноп...

Вълкодав веднага видя едноръкия Над. Несретният старец пристъпваше от крак на крак до корабната стълба и се взираше в тълпата. Наистина бе висок и широкоплещест, личеше си, че е бил голям хубавец на младини. А на врата му се поклащаше бронзов нашийник. Просветените арантяни слагаха на робите нашийници със здрава халка за верига, за да улеснят оковането, предвидено като наказание на опърничавите. Ето че Над видя своята Кирен, сетне вървящия подире ѝ снажен вянин... Едноръкият Над очевидно сметна Вълкодав за син на бабата. Може би дори за свой собствен. Можеше да е син, израснал сред всяко племе... После обаче робът осъзна грешката си и само тежко въздъхна.

В това време Вълкодав и Кирен бяха изпреварени от набит здравеняк с рижава брада, който с бърза крачка се завтече към стълбата.

— Качвай се! — заповяда той на стареца и повелително махна с ръка. — Че корабът ще отплава!

— Моля те, Накар... — сгъна се на две робът. — Много те моля, извикай господаря...

— Дали пък да не ти доведе направо Царя-слънце? — скастри го Накар. — Я по-живо се качвай, че току-виж съм ти отскубнал и втората ръка!...

Вълкодав погледна снежнобялата захапка на ширналия се до чертата на хоризонта буреносен облак. Арантските мореплаватели обичаха да отплават преди буря — трябваше само навреме да подминат скалистите острови, а сетне по пътния вятър ги отвеждаше почти до самия им дом. Те бяха отлични моряци и в открития океан не се страхуваха дори от най-силните бури.

Старият Над отчаяно се извърна към жена си...

— Почитаема шенвна Кирен — обади се Вълкодав, — кажи на червенобрадия, че аз го моля да извика тук своя господар.

Малцина бяха толкова недолюбвани от него колкото надзирателите.

— Господарят легна да си почива! — изрева Накар, като не позволи на жената дори да отвори уста. И отново подхвана Над: — А ти по-добре не ме ядосвай, велхо...

— Почитаема шенвна Кирен — бавно, с тежка омраза повтори Вълкодав, — нека този позор на своя род, тоя заченат на сметището изрод доведе тук господаря си. И му кажи така, почитаема Кирен: ако той още веднъж отвори смрадливата си паст, ще се задави със собствените си черва.

Досетливият Накар, схвана защо вянинът бе предпочел да се обръща към него чрез старицата. Не беше лесно да се вземе страхът на якия надзирател, обаче работата беше там, че Вълкодав нямаше намерение да го сплашва. Той просто смяташе да го убие.

Това подейства по-добре от всякакви заплахи. Мърморейки нещо под носа си, Накар тичешком се качи на кораба. След известно време до борда се появи господарят — млад арантски търговец с кожени сандали и хубав син плащ върху късата риза от златиста коприна. Същата лента придържаше над челото му красиви тъмни къдрици.

— Ооо, Над! — учуди се той. — Нима наистина събраха пари за твоя откуп?

Старецът се разтрепери и хвърли безпомощен поглед на Вълкодав.

— Ти ли си обещал в присъствието на хора да го пуснеш срещу откуп от седем коня? — попита Вълкодав арантянина на неговия език.

Дарсий се прехвърли през борда и тръгна надолу по стълбите. Накар сподиряше господаря и го предупреждаваше в движение:

— Това е много опасен мръсник, господарю... — Дарсий само махна с ръка. При това под наметката се показа късият крив меч, който се поклащаше до левия му хълбок. Изглежда, той смяташе, че майсторски владее това оръжие. Може би не беше далеч от истината.

— В името на Всевишния, колко добре говориш нашия език, варварино! — каза той на Вълкодав. — Кой си? Прекалено правилен е говорът ти за обикновен наемник...

— Ти ли си този, дето е обещал да пусне едноръкия срещу откуп от седем коня? — повтори Вълкодав.

— Аз — кимна Дарсий. — И не се отричам от думите си. Само че, любезни варварино, да ме прощаваш, но с този външен вид не би накарал никого да се усъмни, че твоята кесия тежи и четвърт кон, за седем да не говорим. Да не би да ми предлагаш да заменя него срещу тебе?... — Кирен ахна, а търговецът огледа Вълкодав от глава до пети с поглед на познавач и поклати глава. — Не, дано Боговете на Небесната планина ме опазят от роби като теб. Така че...

— Имам с какво да се разплатя — рече Вълкодав. Разкопча новичката лъскава тока на гърдите си, измъкна от кукичките дългия ремък и свали меча от гърба си. В този миг зад гърба му сякаш подухна леден ветреца. Когато взе ножницата в лявата си ръка и с дясната извади чудесното кафеникаво-сребристо острие, той усети, че го прави за последен път. — Взemi — каза Вълкодав на арантянина. Дарсий го погледна леко опулено.

— Ти си техен син, така ли? — смаяно попита той.

— Не, не съм им син — отвърна Вълкодав.

— Тогава кой си?...

— Донесох ти откупа — рече Вълкодав. — Взemi го.

Търговецът сякаш се освести от някакъв сън и без да откъсва поглед от меча, небрежно кимна на надзирателя.

— Накар, свали нашийника на Над. Давам роба на този човек.

Той май наистина разбираше от оръжие и беше наясно, че си няма работа с имитация. Арантянинът взе меча и Вълкодав почти чу беззвучен вик, изпълнен с ярост и отчаяние, от който усети хлад и празнота в гърдите си. Навъсеният Накар се поклони на господаря, тичешком се качи на кораба и доста се бави там. По всичко личеше, че ключът за нашийниците не се използваше често, което означаваше, че е добре скрит.

— Варвари, диво племе, ама умеят... какъв бисер за сбирката ми! — полугласно каза Дарсий. Той въртеше меча на различни страни и с обич галеше лъскавото острие. Вълкодав разбра, как се чувства един мъж, когато започват да опипват жена му пред собствените му очи. — Този меч струва много повече от седем коня — каза му Дарсий. — Ще заповядам да повикат майстор-оръжейник и той ще назове точната цена. Всичко, което надвишава стойността, ще ти бъде върнато. Какви монети предпочиташ? Или може би скъпоценни камъни? Тъкмо имам едни хубави изумруди от Скъпоценните планини...

— Няма да го разменям срещу сребърници — рече Вълкодав. — Та ще пуснеш ли роба?

— Разбира се, че го пускам, но...

Вълкодав кимна, подмина го мълчаливо и се доближи до стария Над. Може би трябваше да дочака завръщането на Накар и онзи, както си е му е редът, да отключи нашийника на врата на стареца, който вече бавно го извърташе с катинарчето напред и гледаше невярващо. Сигурно трябваше. До катинарчето личеше добре познатата на Вълкодав халкичка, предназначена за веригата. Вянинът хвана с две ръце нашийника, който изскърца, а после се разкъса, заедно с кожената подплата. Вълкодав го направи на пръчка, която метна във водата.

— Добре, че мечът ти струва толкова скъпо! — с весел смях каза арантянинът и на шега се закани на Вълкодав с пръст. — Ти съсипа моя собственост, варварино. Та аз ти дадох само роба, но не и нашийника.

— На добър ти час, търговецо — рече Вълкодав. В това време сред мореплавателите, зяпаци захласнато през борда, цъфна червенобрадият Накар.

— Много си бавен! — отбеляза Дарсий и му махна. В другата си ръка държеше меча на Вълкодав. — И на теб наслука, варварино —

каза той и се качи на стъпалата. Когато се озова на борда, яките мореплаватели побързаха да издърпат стълбата, а бреговете хамали се заловиха да размотават пристанищните въжета. Ярките карирани платна затрептяха на вятъра, обличайки мачтите под дружните викове на екипажа. Посоката на вятъра беше благоприятна за отплаващите и той сигурно щеше да ги отведе отвъд островите, преди бурята да се е развихрила.

Вълкодав не сподиря с поглед кораба. Гледаше прегръщащите се плачещи старци и си мислеше дали тези двамата имат къде да пренощуват. И какво ще каже Варох, ако доведе в дома му Над и Кирен...

В този миг забеляза, че коленете на стареца се прегъват, и си помисли, че когато щастието те връхлети така внезапно, не е лесно да го понесеш, наистина може свят да ти се завие... Прихвана Над и видя, че старецът не диша.

Вянинът бързо го сложи да легне по гръб върху дървената настилка, огладена от безчет хорски стъпала. Знаеше как да даде тласък на замрялото сърце, как да раздуха отново гаснещия живот...

— Не го буди — тихо му рече Кирен. — Нека спи...

Вълкодав понечи да ѝ възрази, но размисли. Кирен седна до мъжа си и започна да гали с пръсти лицето му, от което бръчките започваха да изчезват.

— Сега ние с теб не ще се разделим — тихо повтаряше тя. — Ние с теб няма да се разделим никога... Почакай ме, ей сега идвам...

Слънчевата светлина внезапно помръкна и Вълкодав неволно се извърна към морето, но почти веднага чу зад гърба си тиха въздишка и видя, че Кирен вече не седи, а лежи до мъжа си, положила глава върху гърдите му. Бяха се срещнали, за да не се разделят никога вече.

Буреносният облак се издигаше все по-високо на небосклона като гигантски пестник, вдигнат зад хоризонта. Той обещаваще на арантския кораб хубав вятър и не беше ясно дали проклина, или благославя... Върхът му пламтеше като обсипан с бели перли, а при подножието нечуто припламваха червеникави светкавици. Ето че слънцето съвсем се скри и скупчените лилави облаци се превърнаха в тъмносива стена, която бавно се свлече към града...

Сигурно душите на Над и Кирен вече крачеха прегърнати по прозрачните морски вълни към залеза, там, където като крепост от

стъкло над мъглите се издигаше Островът на ябълките, велхският рай на Трирогия — на Ойлен УА...

Предусещайки близкия дъжд, търговците прибираха сергиите и шатрите, а купувачите бързаха да се сдобият със стоките, за които бяха дошли на пазара; нямаше кой знае колко време да се пазарят, така че и едните, и другите се възползваха до край от създалото се положение. Хората поглеждаха към двамата неподвижно лежащи старци и Вълкодав, който бе коленичил до тях. Някои поклащаха глави и отминаваха, други се спираха. Особено дарителите на Кирен, не пожалили медните си грошове и сребърните си монети.

— Значи все пак е успяла да откупи мъжа си? — питаха те Вълкодав.

И той отговаряше:

— Успя.

Междувременно къдрещият се край на облачния капак вече бе надвиснал над главите на минувачите, из морето се стрелкаха оловни отблясъци. Площадът бързо опустяваше, само Морският бог на арантяните все така заплашваше незнайно кого с харпуна си. Вълкодав срещна погледа на красив юноша велх, който явно не бързаше да си тръгва, и му каза:

— Иди при вашия старейшина, нека прати хора...

Когато тръгна да се прибира, рукна порой. Вълкодав крачеше бавно из празните улици, по които не се виждаха дори кучета. Мълниите разпаряха с трясък мокрото сиво небе, но той не се молеше. Богът на бурята и без това знаеше какво става в душата му. Значи затова му е бил поверен този чуден меч, оставен в древността на поколенията от майстора ковач. Вярно, по сметките на Вълкодав излизаше, че само два пъти е бил използван както подобава, но пък от полза за трима човеци. Мечът му бе помогнал да освободи Еврих от жреците. И така да уреди нещата, че двамата старци да успеят да се прегърнат тук, на земята, преди навеки да се съберат на небето. Вълкодав познаваше велхската вяра. Онзи, който е умрял като роб, ще слугува някому и на Острова на ябълките. Над и Кирен си бяха отишли свободни. Тръгнаха си ръка за ръка. Може би през следващия живот нямаше да им се наложи да се търсят толкова дълго.

Нали казват, че е добра поличба да потеглиш на път в дъждовно време...

На остров Ойлен УА Над ще изгради къща за своята любима и там ще си живеят чудесно. А после като нищо ще се намери момък, който ще поиска да им стане син. Наистина си заслужаваше да се раздели с меч за всичко това, така че няма за какво да съжaliaва. Вълкодав бе дълбоко убеден, че новият притежател е човек, който не заслужава и една добра дума, така че умното оръжие едва ли дълго щеше да остане негово притежание. Мечът не беше от ония, дето са съгласни безропотно да висят на стената. А може би ще му хрумне да потъне заедно с кораба в зелената морска бездна, изпълнил всичко, предопределено му на земята?...

Няма за какво да съжaliaва.

Вълкодав стана вир-вода, която се стичаше на ручей по косата и лицето му и се спускаше надолу, вече без да попива в полепналите по тялото дрехи. След като велхите според своя обичай бяха отнесли починалите, вървейки по сухото, в лодката, той дълго седя на кея, загледан в сивата стена на дъжда, която губеше прозрачност на десетина крачки от него. Беше му все едно.

Няма за какво да съжaliaва. Защо ли тогава Вълкодав изпита желание да завие като вързано на верига гладно куче, зарязано от заминалите далеч стопани?...

Денят, притиснат от канарите на облаците, угасна по-рано отколкото се полагаше. Когато Вълкодав се дотътри в работилницата на Варох, синкавият сумрак вече се сгъстяваше. Вълкодав спря под навеса пред входната врата, изхлузи ризата си, обърса се с нея и се залови да я изстискава. Първо го надуши кученцето. Зад вратата долетя звънко джавкане, после се чу драскането на лапичките. Сигурно мъничето се бе изправило на задни крачка и въртеше пухкава опашка, за да приветства Водача на глутницата. Вълкодав посегна към вратата, обаче в този миг тя сама се отвори. Кученцето се търколи с радостно скимтене в нозете му, но той веднага забрави за него и втренчи смаян поглед в мъжа, който стоеше на прага.

Този човек подозрително приличаше на Тилорн. Същият ръст, същата болезнена кльошавина и дълги, фини пръсти. И чертите на

бледото лице с хлътнали страни бяха същите. Както и очите с теменужен цвят, в които почти винаги трептяха готовите да пламнат златисти шеговити искрици. Но това не беше Тилорн. Вместо мъдреца с разкошни сребристи къдри, пред Вълкодав стоеше много млад мъж с равно и късо подстригани коси, без брада и мустаци. Освен това не носеше бяла риза до петите, а обикновени мъжки дрехи, който му стояха като чувал, толкова беше слаб.

— Виждаш ли колко е опасно да ме оставяш самичък — произнесе човекът с гласа на Тилорн. Личеше си, че се кани да се посмее от сърце, но гледката, която представляваше вкамененото лице на Вълкодав, вселяваше у него все по-голям смут. — Направихме както повелява обичаят ми — побърза да го увери той. — Всичко изгорихме, а онова, което остана, заровихме в земята...

Можеше и да ми спести разказа си, помисли си с безкрайна умора Вълкодав и леко се учуди на собственото си равнодушие. Хубаво, подстригал си се. Щом си толкова глупав и не разбираш, че сам си окастрил половината си жизнена сила — твоя работа. Ако смяташ, че заради някаква моя прищявка не ти позволявах да махнеш брадата...

От къщата изникна Еврих и веднага попита:

— А къде е мечът ти, Вълкодаве?...

— Да, наистина?... — усети се и Тилорн. Вълкодав мълчаливо ги заобиколи и пресече работилницата, като внимаваше да не цапа пода. Като излезе през задния вход, той седна на влажното от капчука стъпало и се заслуша в шума на дъжда. Тилорн остана в къщата и заразправя нещо на Еврих, но Вълкодав не нададе ухо. Не мислеше за нищо, а главата му беше празна като изровен гроб.

... Пещера. Въздухът е задимен от горящите факли. Под тавана се шурат крилати сенки. Космата, подрънкваща с окови тълпа...

Понякога на надзирателите им шукваше да се развличат и тогава някой от тях предлагаше на робите двубой, защото опасността е подправката, придаваща на удоволствието истински вкус. Отзовалия се на поканата роб освобождаваха от веригите, за да се бие с голи ръце или с грабнат от земята камък срещу надзирателя, който беше въоръжен с камшик и кинжал, а често

слагаше и ризница. Въпреки това винаги се намираха желаещи, защото на успелия да надвие надзирателя обещаваха свобода за награда. А самият двубой траеше до смърт, така че онзи, чиито окови сваляха, знаеше, че повече няма да ги носи. Или ще излезе на свобода, или ще загине. Надзирателите побеждаваха винаги, така че в историята на Скъпоценните планини още нямаше случай някой да излезе на свобода по този начин. Но винаги се намираше роб за двубоя. Някои си мислеха, че за всяко нещо си има пръв път, защо пък късметът да не се усмихне първо на тях?... За други схватката с надзирателя се превръщаше в начин за самоубийство...

И ето че настъпи онзи ден — или не ден, знае ли се кое време е в подземната нощ? — когато напред излезе надзирателят по прякор Вълка:

„Ей, плъхояди! Има ли желаещи да излязат на свобода?“

„Аз“ — моментално се отзова нисък, сподавен глас. Говореше младият роб, смятан от всички за твърде опасен, затова постоянно му намираха работа в усамотение, като скъсяваха веригите му така, че да не може да замахне или да направи свястна крачка. Той и сега, за пръв път от половин година насам, вървеше заедно с всички в робската тълпа само защото го преместваха в друг забой.

„Ти ли? — с престорено учудване му каза Вълка. — Още ли не си пукнал?“

Сивия пес не му отвърна нищо, защото не е редно да се разговаря с враг, когото се каниш да убиеш.

А двубоят обещаваха да се превърне във впечатляващо зрелище, което ще се помни. И двамата бяха вяни, а вяните се славеха като неукротими воители, способни и с голи ръце да вършат чудеса. Някои знаеха, че тези са били докарани навремето в рудника заедно от търговеца на роби. И са направили опит за бягство задно. После обаче пътищата им се разделили и сега, след седем години, в кръга на светлината на факлите бяха застанали върли врагове. И двамата млади мъже, и двамата пленници. Сивия пес, изтезаван до смърт преди една година, но все пак оцелял. И Вълка, неговият палач...

С уплаха в погледа единият от работниците-занаятчии махна веригите на Сивия пес. Първо освободи краката му, после се пресегна към нашияника, но отдръпна ръката си с вик. Прилепчо беше докопал

пръста му с остриите си като игли зъби. Тълпата на робите се отзова със злорад кикот и подмятания на няколко езика:

„Гризни го другаде, малки отмъстителю...“

„Нас с нажежено желязо ни дамгосваше, пък той квичи като недоклано прасе!...“

А някой вече пускаше фитили:

„Сив пес, разкажи му играта, дай му да се разбере...“

Но Сивия пес не обърна капка внимание на нещо толкова дребно като един рудничен лакей, който по погрешка се именуваше ковач. Захлупи с длан злобно съскация Прилепчо и позволи на оня да свали нашийника и да освободи накрая и ръцете. После занаятчията се пръждоса и застана встрани, засмукал ухапвания си пръст. Сивия пес разкърши рамене, за да усети отново тялото си, отвикнало от свободата на движенията. И направи крачка напред. Вълка го чакаше с камшик в дясната и дълъг остър кинжал в лявата ръка. Вълка боравеше добре и с двете оръжия. Уменията му бяха доказани неведнъж и на каторжниците, и на другите надзиратели — сиреч на всички, които бяха имали куража или глупостта да се сдърпат с него.

„Е? — рече той, като потропваше с камшика. — Ела тук“

Той беше сит и силен. Сит, силен и самоуверен. Сивия пес стоеше пред него, леко приведен, и го гледаше, без да откъсва погледа си.

Всички очакваха лъскавият камшик на Вълка да се стрелне като отровна змия към жертвата и да шибне съперника по очите... Но не познаха. Вълка се върна напред, за да забучи кинжала в стомаха на роба.

Оня светкавично се отдръпна назад и избегна неизбежната смърт.

Тълпата каторжници се размърда и сподавено зашумя. Притиснатите към далечната стена се покатериха на каменните издатини. Някой се подпря на чуждо рамо, друг падна, сипейки ругатни. Кой знае защо всички копнееха да видят с очите си този бой, за който впоследствие се носеха легенди.

Двамата противници пак стояха неподвижно един срещу друг и сега вече малцина се съмняваха, че Вълка ще използва бича. Отново развоят бе друг. Вълка направи пореден опит да довърши Сивия пес с кинжала, сигурно залагайки на очакването ударът да не се повтори.

Робът пак се отдръпна и запази живота си, но в нападението се криеше измама: камшикът все пак се стрелна напред. Прелетя със съскане над самия под, за да се усуче около крака на Сивия пес, като го обездвижи и остави завършека на кинжала. Макар и с мъка, робът все пак прескочи змийската опашка. Вълка обаче донякъде успя да постигне целта си. След леко движение с лакътя камшикът се стрелна нагоре и срязва рамото на противника. Сивия пес не трепна. Вместо него изохка тълпата.

„Ела тук! — ревна Вълка, след като избълва яка ругатня. — Ела тук, страхливецо!“

Сивия пес с нищо не показва, че е чул тези думи. Отдавна се беше научил да не кълве на такива въдици. Как пък не. Да, ще се бие с Вълка гърди в гърди, но по своя си начин и тогава, когато той реши. Не и по прищявка на Вълка. И ако загине, неговата смърт ще е достойна за един свободен човек. Значи ще се бие като свободен човек, а не като заврян в ъгъла плъх.

Камшикът на Вълка все пак изсвистя нагоре, прицелен в лицето, но Сивия пес вдигна ръка и той разкъса кожата, омота се около ръката му и се запъна. Сега противниците бяха свързани здраво, защото Вълка нямаше намерение да пуска камшика. Острието на кинжала разсече гъстия спарен въздух в плавното си движение напред. Червеникавите отблясъци на факлите се стичаха по него като разтопен пламък. Върхът целеше да пронизже гърдите на Сивия пес, там, където дупката на дрипите разкриваше ребрата, изопнали немитата кожа и опънатите струни на мускулите. Десницата на роба се насочи нагоре и встрани и успя да сграби жилавата китка на надзирателя със сила, която троши кости...

Същевременно много по-опитният в такива битки Вълк жестоко го ритна. На Сивия пес тепърва му предстоеше да се научи да предусеща дори лекото помръдване, при това не само на един съперник. Обаче това засега беше бъдеще далечно, докато понастоящем, поради липсата на такива умения, срещу ловкостта на Вълка разполагаше само със силата на звяр и със зверска воля да убие, пък ако ще да го стори с цената на живота си. Изненадващият удар уцели корема, сви тялото на две и с отвратително пращане кинжалът хлътна точно в целта, набелязана от Вълка. Сивия пес

проумя, че умира, и не се лъжеше: при опита за въздишка от носа му рукна кръв. Но животът още не го бе напуснал. И докато още диша...

Вълка късно разбра, че е сбъркал смъртоносно, като е скъсил толкова разстоянието между себе си и умирация роб. Тържеството на победата му беше попречило да отскочи назад, наместо да се кани да забучи кинжала до дръжката и за тази си грешка той плати първо с ослепяване, а миг след това — и с живота си. Ръката на Сивия пес, уж отплеснала се към раната на хълбока, полетя напред и разперените пръсти, устремени като железни гвоздеи към очите му, бяха последната гледка, отредена на Вълка приживе. Със страшен вик той насочи длани към лицето си, като помогна на Сивия пес да вдигне втората си ръка, понеже усуканият около китката му камшик свързваше противниците като пълна връв. Сивия пес хвана Вълка за гърлото и изстиска от него живота. Мъртвият Вълк се свлече на нацърбеня каменен под и едва тогава от лявата ръка на победителя се изхлузи кожената примка, за да остави спирала, по която избяга кръв.

„Вълкодав!...“ — дивашки изрева от недрата на тълпата някой, който се беше сетил как наричат големите сиви кучета, които надвиват и вълк. А от страничните тунели заприиждаха надзиратели, за да усмирят със сила разбеснелите се каторжници: невероятният изход от двубоя като нищо можеше да прерасне в бунт.

Вълкодав стоеше от другата страна на непробиваемата стена от гърбове, изопнали ръждясали ризници, която го делеше от доскорошните му събратя по участ, все още изправен, упорито не желаещ да пада, макар че отдавна му се полагаше да се строполи и да хвърли топа. Запушваше раната с длани, а между пръстите му се пукаха лепкави балончета. Знаеше, че силите ще му стигнат да се дотътри до портала, зад който го чакаше свободата — където и да се намираше този портал. Освен това знаеше, че надзирателите ще го пуснат да излезе и да си върви, няма да му видят сметката по пътя. Защото останалите роби, рано или късно, ще разберат каква е истината, а това би значело двубоите за разтуха да станат минало невъзвратимо. Какво друго, освен свободата, би поблазило един заточеник да участва в ръкопашна схватка?

... Почти не си спомняше как го водеха през тунелите от камък. Почти в несвяст ситнеше, по дългогодишен навик, все едно си беше все така спънат от оковите. Все повече мръзнеше: дали защото приближаваха скованата от вечен мраз повърхност на земята, ши поради изтичащата след всеки тласък на сърцето кръв, оставяща черна дия. Почти веднага тази дия щеше да изчезне под стотиците тежки робски боси стъпки — чудо голямо, кръв върху камъните в рудника — но тук-там щеше да остане по някое петънце, за да служат на робите, които ще ги сочат един на друг и най-вече на новациите-роби като убедително доказателство, че легендата за оня, който е извоювал свободата си, е нещо повече от измислица...

Засега Вълкодав просто вървеше, подкрепян от незнайна сила, и цялата му воля отиваше само за поредния ситнеж. Пред погледа му плуваха като мътни петна нечи лица, в които не можеше да се вгледа, камо ли да ги познае. Крачка. Дръж се, Вълкодаве, дръж се, не умирай. И още една крачка. И още една.

... А после сякаш го халоса огромната, нечовешка светлина, закарнала се да изпепели очите му дори през затворените клепачи. Така пламтеше безпощадното сивкаво планинско слънце, увиснало в теменуженото небе пред самото гърло на пещерата. Пресегна се — и стъпи в огъня. Вълкодав чу ужасения писък на Прилепчо, оцелял по чудо по време на двубоя. После прозвуча глас, който каза:

„На ти я твоята свобода. Махай се.“

Свирепият мраз временно отприщи замъгления от болката разум и Вълкодав направи опит да се огледа наоколо с присвити, сълзящи очи, забравили що е дневна светлина. Право пред него синееше нацърбената с пукнатини гърбина на ледника, притисната между черните скали на дефилето. Вълкодав стъпи на снега и тръгна със съзнанието, че в него са втренчени очите на робите, които се изгърбват от робуване по насипите и пътищата към тях. Те трябва да запомнят и да разкажат на останалите, че той си е тръгнеш. Сигурно ще падне и ще умре зад първата скала. Но нека те го запомнят, като човека, който си е тръгнал свободен. Сам е хванал пътя...

Извади приказен късмет: не се сурна в нито една пукнатина и не замръзна със счупени крака в някоя кристална, пронизана от слънчеви отблясъци гробница. Боговете го закрияха. Все повече се

отдалечаваше, като от време на време лекичко отваряше заслепените си очи, за да види бавното придвижване към скалата, зад която вече няма да го виждат от насипите на рудника и зад която бе длъжен да падне, за да умре. Вървя до нея цяла вечност и животът му бе все повече на свършване. Вкопчи се в заледените камъни, заобиколи скалата и се стовари, но неясно защо не умря веднага, само престана да вижда, чува и мисли. Прилепчо се премести на гърдите му, притисна се към него, разперил криле, и жално заплака.

Вълкодав вече не виждаше как над тях безтегловно се плъзнаха две големи крилати сенки, а малко по-късно до разпростряното тяло плахо се приближиха крехки, много приличащи на хора същества с големи очи...

... Когато усети как дълбоко в гърдите му се разпалва бавното огънче на болката, Вълкодав стреснато се огледа и се сви така, че лицето му докосна коленете. За втори път през този ден го бе сполетял жесток пристъп на кашлица. Вътрешността на дробовете му сякаш беше поръсена с лют пипер, идеше му да ги повърне, да ги избълва... Ребрата му бяха стегнати от болезнен гърч, остана без дъх и не усети веднага, как някой слага длани на раменете му. Работата отива на по-лошо от зле. Понечи да се освободи, но не успя — държаха го здраво. Накараха го да се изправи и към голите му гърди се притиснаха две твърди тесни длани. Ниилит... Ниилит? В този миг Вълкодав разбра, че се канят да го лекуват с магия. Не можеше да допусне подобно гнусно деяние и се опита да се отскубне, да се изправи, но кашлицата го връхлетя с нова сила и опитът му се провали.

А малките силни длани продължиха да се плъзгат по тялото му и да го галят, за да стапят все повече зелените кръгове пред затворените му очи. От ръцете на Ниилит се изливаше чудесна златиста топлина, която прогонваше, гасеше кървавочервения огън и успокояваше, успокояваше...

Вълкодав съвсем се освести и отвори очи. За миг му се стори, че от ръцете на Ниилит наистина струи златисто сияние. Но само за миг.

— Животът ли ти омръзна?... — пресипнало изръмжа той. Разкърши се и откри, че го държат, по-точно придържат двамина.

Тилорн го подпираше отзад и по най-осъдителен начин го галеше по мократа глава, а Еврих го бе прегърнал през раменете и се взираше в очите му с искрено състрадание. Кой знае защо това накара Вълкодав направо да побеснее и той все пак реши да се отскубне.

— Не се притеснявай за Ниилит, приятелю — каза му Тилорн. — Аз знам от какво се страхуваш, но това няма да се случи. В тукашния свят на жените им е дадено повече, отколкото на нас. Ето, аз съм мъж и съм способен само да давам силата си... или да насочвам чуждата, ако самият човек го поиска. Докато Ниилит е способна да призове онова, което твоят народ нарича Истина на Боговете, а моят — космическа енергия...

Вълкодав, който го слушаше с недоверие, веднага се сети, как той, мъжът канара и воин след лечението на Еврих беше така отмалял, че дори не успя да се надигне от леглото и два дни си отспива. Ами, да, точно тогава пак му се лепна кашлицата от рудниците, от която си мислеше, че се е отгървал. А на Ниилит продължи да си домакинства, да шета, изми кръвта от пода...

Сигурно имаха право. Или поне бяха наясно какво правят. Само дето Вълкодав дотолкова не беше свикнал с помощта, че за разлика от Тилорн не умееше да я приема подобаващо. Особено когато твърде приличаше на саможертва. Той отвори уста, за да благодари на Ниилит, но Еврих междувременно каза:

— Къде прихвана тая кашлица, варварино? Мислех, че никакъв дъжд не може да те поболее... — Вълкодав го погледна злобно и младият арантянин изненадващо се разсмя: — О, виждам, че се сърдиш. Значи не си чак толкова зле, колкото си мислехме...

Мъжете се заеха да го вдигат, но Вълкодав с лекота ги отстрани и сам се изправи на крака.

— Да вървим в къщата — каза Тилорн. — Стига сме мръзнали тука.

А Ниилит просто хвана вянина за ръката и го задърпа през вратата.

* * *

Едва когато влезе вътре, Вълкодав забеляза, че в къщата палеха огнището — за защита от лъхщата отвън студена влага. Хлапето Зуйко, гордо, поради възложената отговорна задача, държеше над въглените бакърен черпак с дълга дървена дръжка. От малкия съд се носеше ухание на мед, липов цвят, на вечнозеленото храстче, дето само познавачите му знаят името и още нещо. Ниилит връчи на Вълкодав чаша, от която на талози се издигаше пара, и той я изпи, без да възрази. Ниилит бе единственият човек тук, от когото би изтърпял всякакво своеволие. Дори да реши да го пипне по челото. Той каза, без да се обръща към някого:

— Благодаря...

Но най-признателен беше за това, че никой не отвори повече приказка за това къде е дянал меча.

Настъпилото утро бе ветровито, розово и с чисто небе. Скоро след като слънцето се издигна на небосклона, в къщата на Варох довтаса старшината Бравлин, шляпайки с ботуши по още неизсъхналите след пороя локви на паважа.

— Тръгвай с мен, момко — рече той на Вълкодав, след като се поздрави с домакина и неговите гости.

— Накъде? — недоверчиво го попита воинът.

— Към прикът — отвърна стражът. — Владетелката кнесиня нарочно мен ме изпрати, защото уж се познаваме. Тя нареди да дойдеш незабавно.

— Защо? — поинтересува се Вълкодав и се надигна.

— Твърде си любопитен, момко — измърмори Бравлин. — Сам ще разбереш какво и що като отидем.

— Дали да не дойдем и ние? — нерешително попита Тилорн. Еврих и Ниилит разтревожено погледнаха Варох, но майстора само сви рамене.

— Няма нужда — измърмори Вълкодав. И излезе след Бравлин.

* * *

Всеки, който живее в чужбината, по неволя гледа да не се дели от съплеменниците си. Така и велхите, обитаващи Галирад почти откакто бе основан прикътът, се бяха заселили на две дълги улици, от край до край. Близкият път към крепостта минаваше встрани, но Вълкодав ясно чуваше откъслеците от песни и мелодии — несъгласуваното, но усърдно ручене на велхските „пиоби“ — кокалените свирки, охранващи се с въздух от кожен чувал. Песните до една бяха бодри и весели. Според вратата на велхите, покойниците до самото им погребване не бива да се оставят в усамотение и за разтуха трябва да им се изпълняват вихрени танци и да цари всеобщо веселие, за да се изпълнят отлитащите им души с благодарност към съплеменниците, потрудили се да им създадат толкова радост с празнуването си. А встрещената от страх Смърт по-дълго няма да смее да се отбие в онази къща, където е била посрамена и взета на подбив...

Бравлин и Вълкодав пресякоха подемния мост, който малцина граждани бяха виждали вдигнат, и влязоха в прикът. Бравлин каза нещо на юношата, застанал при вратника, оня кимна и отпраши. Вълкодав обърна внимание, че напред двора вече беше постлан килим и стоеше дървено кресло за кнесинята. Юначната дружина лека-полека прииждаше от различни страни и всеки заемаше мястото си, съобразно чина. *Досуц като миналия път*, с яд си помисли Вълкодав. Той не обичаше неизвестността, защото никога нищо добро не бе видял от нея, и вътрешно настръхна. *Пак ли ще има съд?... Но сега пък от какъв зор?...*

За всеки случай обиколи с поглед лицата на болярите. Лъчезар Левака го нямаше, това поне беше хубаво. Обаче присъстваше оня, когото Вълкодав бе нарекъл Десния — болярина Серт Милованич, побелелият воин, дете не си знае силата, с квадратно лице и квадратни рамене. Той и сега стоеше отдясно на креслото, което още пустееше. И гледаше с намръщено недоумение Вълкодав, който тъкмо по израза на неговото лице се досети, че болярите от дружината също не бяха наясно защо на кнесинята ѝ е притрябвало в да ги събира в ранни зори на двора.

Впрочем, младата повелителка не се забави. Веднага щом Бравлин доведе Вълкодав при началото на килима, вратите към покоите на кнесинята се отвориха и Еленя Глуздовна излезе навън. Тя държеше грижливо сгъната тъмносива велурена наметка.

— Жива и здрава бъдете, владетелко наша — тутакси ѝ се поклониха всички, събрани в двора.

— И вие живи и здрави бъдете — откликна тя. Щом се изправи, Вълкодав веднага срещна погледа ѝ. После улови сърдития и недоумяващ поглед на Десния и още повече застана нащрек. Междувременно кнесинята седна в креслото си, огледа недоволните боляри, почервеня и донякъде предизвикателно вирна брадичката си. След което рече:

— Ела тук, Вълкодаве!

Вълкодав тръгна предпазливо по дебелия мек килим и спря на две крачки от кнесинята. Тя още веднъж се огледа и също стана — оказа се, че стига едва до рамото му, макар че креслото имаше и стъпало. Страните на младата владетелка пламтяха, но гласът ѝ не трепна нито веднъж. Тя високо и звънко изговори осветената от времето фраза за наемане на телохранител:

— Аз искам ти да ме браниш с въоръжена ръка. Закрий ме с тялото си, когато ме нападнат!

Вълкодав дотолкова не очакваше подобно нещо, че за миг просто замря, изгубил и ума, и дума. Но после коленичи пред кнесинята и глухо отвърна:

— Дорде съм жив, никой лош човек не ще се докосне до теб, почитана господарке.

— И още искам да приемеш от мен ей това...

Кнесинята започна да разгръща плаща — дрехата бе прекрасна, подплатена с кожи с къс косъм, но много плътни и топли. Сам по себе си плащът е наистина разкошен подарък, а нали и последният съдран чувал се превръща в скъпоценен бродат, когато е подарен от вожда. Но Вълкодав веднага забеляза, че сред гънките му се крие някакъв предмет. А после сърцето му просто спря. Защото кнесинята извади и му подаде неговия меч.

Отначало реши, че му се привижда. Но не. Същата ножница от старо дърво с познатия кожен ремък и с кукичката за Прилепчо. Същата бляскава кръстачка и ръкохватката, чиято изящна сребърна украса бе запомнил до най-малкото листенце... Вълкодав взе меча, усети върху дланта си познатата тежест и едва тогава започна да вярва, че случващото се все пак не е сън.

Цялата дружина шашардисано и кисело гледаше дъщерята на вожда си. Като се върне кнесът, какво ще каже! Току-виж издърпал за ушенце чедото си. Какъв ти телохранител, защо, след като всеки от тях, изпитаните воители, е горд да умре за нея?... Пък и от кого да я охранява? Гражданите я носят на ръце, чуждоземните търговци бързат на поклон с най-добрите си стоки... Не, охранител ѝ дай на нея. И на кого ще повери себе си? На чуждия, новодошлия, на един каторжник, който е носил оковите си сигурно за разбойничество!... На един убиец!... На човек от друго племе!... *Вянин!*...

Вълкодав усещаше с гърба си тези погледи и прекрасно разбираше какво следва да се очаква. Но му беше все тая.

По-късно щяха да му разкажат, че наместо да случи на попътен вятър корабът на арантяните е бил връхлетян от беса на насрещния вятър. И цяла нощ се е укривал от бурята зад външните острови. А на полегналия да подремне търговец Дарсий му се присънил могъщ, незнаен бог с одежди от страшни мънии. „ВЕДНАГА ОБРЪЩАЙ КОРАБА — уж бил казал този бог на уплашения до смърт арантянин — И ОНЯ МЕЧ, КЪМ КОЙТО СИ ПОСМЯЛ ДА ПРОТЕГНЕШ РЪКАТА СИ, ДО РАЗСЪМВАНЕ БЪДЕ У КНЕСИНЯТА ЕЛЕНЯ, ЧЕ ИНАК...“

Трябва ли да се казва, че търговецът се събудил с вик и веднага заповядал да вдигат късите платна за плаване по време на буря. А после да съсекат въжетото от скъп халисунски коноп, защото котвата се била закачила за нещо на морското дъно. И с първите отблясъци на изгрева вече търчал по мократа улица към прикътата...

Щом на свой ред и Вълкодав научеше за станалото, той със закъсняла благодарност щеше да си припомни обещанието на меча, че той, няма да го напусне до мига, в който не бъде осквернен от притежателя му с недостойно деяние. Но всичко това предстоеше тепърва, а засега той стоеше на колене, гледаше кнесинята и мълчеше.

*Когато на Вселената цари утринта
и Боговете от прахта света създават,
те разделят Силата и Мъдростта
и неравни части на хората раздават.*

*Страховитата Сила за мъжа остава,
железни мускули и поглед безстрашен,
по-слабите от него за да защитава,
ако се наложи, и в двубой ръкопашен.*

*А Мъдростта по право се пада на жените —
за да спасяват заветите на предците;
децата, родени от любов и ласки —
На Светлината вечна нетленен отблясък.*

*Оттогава, ако е потребно, мъжът се изправя
в жестока схватка своя дом да защитава!
Докато пък мирно свети във дома борина,
жената шета чевръсто, като добра домакиня.*

*И ако тя внезапно гласа си повиши,
воинът никак няма да ѝ възрази;
не е за него на живота мъдростта —
битката е страшна, но по-лесна за мъжа.*

7. НИКОЙ

Вълкодав първо заподозря, а после доби сигурност, че младата му благодетелка и сама не знае защо ѝ е телохранител. Когато кнесинята се оттегли в покоите си, а ядосаните витязи се разотидоха, при Вълкодав дойде мятелникът — специалният прислужник, който носи отговорност за одеждите на воинската дружина и на челядта на самия кнес.

— Да вървим, господарю — каза той на вянина. — Еленя Глуздовна нареди да ти изберем хубави дрехи.

Това ми стига, рече си наум Вълкодав, притиснал към гърдите си подарения плащ. Но на глас, разбира се, замълча и послушно сподире слугата. Понечи да преметне през рамо ремъка на ножницата, но веднага го махна, защото се усети, че и без това май ще му се наложи да се обезоръжи.

Мятелникът беше достолепен мъж с бяла брада и напета походка. Истински стар прислужник от бдящите повече от стопанина за честта на дома му слуги. Той заведе Вълкодав в просторното складнище с наслагани вече по раклите и скриновете дрехи, които по негова преценка ще са по мярка на снажния здравеняк вянин. Вълкодав ги огледа и му се стъжни, понеже разбра колко смътна представа има мятелникът за телохранителите и техния занаят. Пък и откъде би могъл да знае? Повечето обитатели на прикът бяха воини, не само нямащи нужда от охрана, но способни да бранят всекиго. Защо до кнесинята ще се кипри още един въоръжен човек? За повече хубост и красота, за какво друго. Затуй слугата бе разстлал по пъстро изографисаните капаци няколко пищно бродирани горница с тесни гащи по новата мода. Дрехи, подходящи криво-ляво за изправена или седнала стойка, но не и за мятане на коня — при светкавичното скъсване по шевовете голям срам ще падне.

Вълкодав едва чуто въздъхна и се обърна към стареца.

— Как ти е името, дядо?

— Зичко — отвърна мятелникът.

— А бащиното?

Слугата учудено помълча, после приглади брадата си.

— Живлякович...

— Да ти се намира, Зичко Живлякович, мека кожена туника? — попита Вълкодав. — Такава, дето да покрие ризницата?

Мятелникът кимна и отмести бродираните одежди, за да отвори една от раклите и скоро след това Вълкодав пробваше кафеникавата туника с отлична изработка. Спускаща до средата на якото бедро, с ръкави до лактите. Стариат слуга имаше набито око. Вълкодав раздвижи рамене, наклони се, приклепна и разбра, че туниката ще пасне върху ризницата и няма да пречи на движенията. Дойде ред и на дългите кожени гащи — подобни на собствените му, но чисто нови, после и на ботушите с връзки над глезените. И накрая — на обикновената, без никакви бродерии риза от дебел плат.

— Ама ти, добри юначе, направо за бой се стягаш — отбеляза Зичко.

Вълкодав понечи по навик да измърмори „Може и да се стягам“, но размисли и отвърна:

— При моята работа не се знае в кой миг ще се стигне до бой. Благодаря ти засега, Живлякович.

Откри болярина Серт в задния двор. Ядосан от прищявката на младата владетелка, Десняка (същия, дето винаги стоеше отдясно на кнесинята) сега си изкарваше яда на младоците-отроци, които упражняваха уменията си с дъбови мечове. Крясъците му, ехтящи из целия прикът, безпогрешно насочиха Вълкодав.

Когато видя болярина, първата му мисъл бе съмнението относно навременността на раздумката с този човек. Втората мисъл беше, че името му — Серт, — си е досущ добре измислен прякор. Като нищо беше прякор, понеже при солвяните истинските имена бяха известни само народа и приближените побратими. Полуголите, лъщящи от пот дружинни отроци се бяхтеха с тежките дървени мечове, предпазваха се и нападаха със скокове. Боляринът се разкарваше из тая гмеж от гъвкави тела като мечка на мечките и с бащинска щедрост раздаваше бащински тежки плесници на нескопосните. Правеше го със завидна лекота: макар косите му да бяха побелели, старостта нямаше скоро да

се вкопчи в тях, за да го обязди. Серт забеляза Вълкодав и се престори, че не го вижда, само още повече почервеня. Но вянинът упорстваше и не си тръгваше, затова най-накрая Десняка самичък го привика:

— Ей, ти! Я ела тука!

Вълкодав пусна долу големия вързоп с плаща и дрехите и се доближи.

— Защо ли трябва да ти се доверявам?... — попита боляринът и забодде в него сивите си оченца. В гласа му се долавяше неподправена горчивина. Вълкодав позамълча, за да обмисли отговора си, и спокойно отвърна:

— Защото почитаната господарка ми се доверява.

— За тебе може да е господарка, а на мен ми е като родна щерка! Откъде да съм сигурен, че ти, обеснико, няма да й причиниш зло?

Вълкодав неволно се сети за мъжагите-кибритлии с тежка ръка, които умират да се обикалят едни други, да се лашкат с яки рамене и да обмислят заслужава ли си да подхванат същинското сбиване. В случая със сигурност не си заслужаваше. Значи все някой трябваше да отстъпи пръв.

— По-добре кажи, войводо, заплашвал ли е някой Глуздовна? — попита Вълкодав, без да повишава глас. — Да е имало подхвърлени писма. Или дочути злонамерени приказки?

— Нищо не е имало — леко мирясал, измърмори Серт. — От какъв зор си й ти, чукундурино?

— Зор, не зор, това не е работа за нашите мозъци — каза Вълкодав. — Щом е заповядала, длъжен съм да й служа. Има ли почитаната господарка други телохранители?

— Няма — със същата неучтивост, но вече лишена от враждебност отвърна боляринът. — Нямала е досега, а и тебе няма дълго да те има.

— Както заповяда владетелката, така ще е — каза Вълкодав. — Благодарен съм ти за наученото, войводо.

Него ден Вълкодав не остана дълго в прикътата, за сметка на това се наслуша на какви ли не приказки от витязи. Някои се интересуваха дали възнамерява да стърчи като колец до кнесинята и да я изпровожда до всяка врата. Други предполагаха, че вянинът ще смаже от бой всяка

бълха, засилила се да нападне кнесинята сред пухените завивки. Трети жлъчно предричаха нашествие на бълхи, предизвикано от самото присъствие на вянина, понеже с когото се събереш, от него всичко прихващаш. Вълкодав мълчаливо търпеше злите езици, сякаш не хапеха него. От значение беше само вредата, която заплашва почитаната господарка. А що се отнасяше до него самия — пръските кал не са лекета от сланина, изсъхнат ли, сами отиват в прахоляка...

Кнесинята Елена повече не излезе навън от покоите си. Сигурно очакваше да секне щедростта на одумките. Само изпрати кесия със сребърни монети по едно от момчетата, което му предаде устно заповедта ѝ: днес да се прибира у дома, а утре в ранни зори да дойде при същата врата. А от себе си допълни, че повелителката-кнесиня щяла да ходи на пазарния площад, за да ѝ се поклонят новопристигналите търговци.

— А защо търговците не дойдат при госпожата? — попита Вълкодав.

— Така е прието отколе — важно отвърна хлапакът. — Кнесовете няма защо да се крият от хората. А Галирад се слави със своите търговци!

У дома очакваха Вълкодав с голямо нетърпение. По време на отсъствието му при майстора се беше отбил един негов познайник, млад велх, който им бе разправил за случката със стареца и старицата — чисто по велхски, с безчет подробности, в чиято истинност не можеше да се закълне, защото половината бяха измислени в движение. А когато Вълкодав се върна от прикът, че и въоръжен отново с меч, че и с натежала от сребро кесия, че и с голям вързоп в ръце... развълнуваните въпроси заваляха като ситна градушка.

— Вече съм телохранител на самата кнесиня — накратко обясни вянинът. — Тя и меч ми върна.

Спря дотук, но за умните хора беше ясно, че само за последното е готов да пази кнесинята без пари. На заранта новата му служба започваше истински, затова Вълкодав прегледа бегло почистените разбойнически ризници, пъкна ги в чувала и се накани най-послед да изпълни вчерашното си неизпълнено намерение да ги отнесе при оръжейника.

— Ще дойда с теб. Може ли? — веднага се примоли Тилорн. И обеща: — Ще вървя бързо. Няма да се зазяпвам. Честна дума!

На минаване покрай „Овнешката Плешка“ Вълкодав неволно погледна към мястото, където покрай него бе притичала старата Кирен. Само за да бъде просната след миг на паважа, не успяла дори да докосне болярското стреме.

— Тук срещнах вчера онази жена — изненадващо за себе си каза вянинът.

Тилорн, който усърдно подтичкваше, попита:

— Ти видя ли го после, тоя велможа?

Вълкодав поклати глава:

— Не, не го видях.

Деликатният Тилорн не попита как ще протече бъдещата среща между двамата пресни познайници. *Ами сигурно мирно и кротко*, каза си Вълкодав. Макар, честно казано, с известно напрежение да бе очаквал тази сутрин хубавецът болярин да се появи от някоя врата на прикътта. Но щом Лъчезар бе тоя, що стои отляво на кнесинята при всяко раздаване на правда или прием, неизбежно щяха да си закачат лактите на разминаване. Вълкодав неволно се сети за предстоящото излизане от прикътта за среща с гостуващите търговци, спомни си наредените до кнесинята боляри и си запита къде е редно да се подреди той. Предпочиташе да застане съвсем близо до резбованото кресло на господарката, зад дясното ѝ рамо. Но застане ли там, пред носа му ще се пречка тила на стария Серт. Лекото преимущество в ръста си беше достатъчно, за да затулва погледа на Вълкодав. Да не говорим, че отместването на тоя мъж канара беше невъзможно, което правеше невъзможни и бързите скокове напред. А пък ако застане отляво... Не, че Вълкодав не боравеше еднакво сръчно в боя и с двете си ръце, но му се повдигна при мисълта да застане рамо до рамо с Лъчезар, способен нацупено да се оплаче, че долавя кучешка миризма, лъхаща от немития вянин...

Вълкодав беше съпровождал най-различни хора, мъже и жени, но в повечето случаи като пътуващ с тях охранител. Досега не си беше имал работа със сигурността на такива важни особи като кнесинята. Да застане отпред, до облегалката на креслото?... Как пък не. Десняка

сигурно ще го удуши със собствените си ръце. Иди му обяснявай, че меренето на титли и чинове с телохранители е същото като да се сравняваш със... да, точно така, със сивото куче пазач, което понякога тича пред господаря си...

Стигнаха до улицата на оръжейниците без произшествия, ако не се брояха поклоните на всички срещнати велхи.

— Здрав бъди, почитаеми — рече Вълкодав още с влизането в работилницата на оръжейника.

— И ти бъди жив и здрав, вянино — отвърна майстор Коприва, набит мъжага с руса брада. — Чаках те вчера... Добре де, хората ми разправиха. Бронята, дето си я хареса, не е продадена. Ела да я видиш.

И той заведе Вълкодав в двора, където при хубаво време изнасяха на праведната слънчева светлина броните за продажба. Галирадските майстори обикновено работеха по поръчка, но все по-често се случваше да правят ризници за продажба наляво и дясно.

Тук изработваха най-различни доспехи. Ризници със ситна, едра, плоска или двойна плетка и такива, дето не бяха направени от отделни брънки, ами се изплитаха изцяло от дълга тел. Тия последните бяха трудни за поправка и вършеха работа за издокарване, но не и за сериозни дела. В двора на майстор Коприва освен това бяха изложени така наречените „дървени“ брони: изплетени от железни плочки с ремъчета, както и други, от цели парчета кожа, с пришити или прикрепени към тях плочки, които красиво се застъпваха като рибени люспи. Мнозина воители ги смятаха за по-надеждни от ризниците. Навремето Вълкодав бе ползвал и двата вида. А и се беше сражавал със съперници, носещи най-различни доспехи. И ако имаше избор, предпочиташе пред всичко останало тежката вянска ризница с якичка колкото длан и ръкави до лактите. Тя отлично удържаше на всеки случаен, приплъзващ се удар и не притесняваше движенията. Що се отнася до директния удар на меч, секира или стрела, от него няма спасение, дори човек да е с лят нагръдник, каквито отскоро изработваха бреговете сегвани, любители на конните битки...

Вълкодав бе дошъл за ризницата, която си беше харесал преди два дни. Тогава бе обиколил почти всички работилници и я беше видял почти последна, но щом я зърна, тя лепна на погледа му. След

подобавашото разрешение, Вълкодав нахлузи през глава подрънкващата плетеница и изпита чувството, че връз раменете му лягат тежките ръце на приятел. Сигурно така се чувства мечът му в ножницата, изкована от стария Варох. Отпред ризницата падаше на педя и половина под чатала, а отзад бе по-къса, за да е удобна за езда. Абе, желязното си е желязно!... Вълкодав дълго прехвърля през пръсти лъскавите брънки, плътно скачени или пък споени с нитчета, тук-там откри майсторски дири от поправки и не намери за какво да се заяде. И изработката, и качеството на метала бяха безукорни. Ако му се присъни като меч, тая ризница има за какво да му разправя...

Никаква грехота не е да се харижат за тая хубост развлечените по сравнение с нея ризници без яки на ония двамата хубостници. Ставаха само за сплашване на селяните, мотаещи се с изнасянето на яденето и пиячката барабар с ценната покъщнина.

Вълкодав ги измъкна от торбата — сребристи и лъскави, почистени от ръждата и засъхналата кръв. Майстор Коприва бегло ги огледа с набито око и кимна доволно. Колкото за търговец или някой там пътешественик стават.

— Спазарихме ли се? — с туптящо сърце попита Вълкодав.

— Спазарихме се.

Вълкодав не бързаше да пъкне в торбата красивата броня, легнала върху дланите му. Тилорн, който едва сега сколаса да цъфне най-последно и той в работилницата, се приближи и любопитно понечи да пипне ризницата, но в последния миг отдръпна ръката си и попита:

— Може ли?

Вълкодав се усмихна и рече:

— Може, не хапе.

— Мислех си да не би да има някакво поверие... — обясни Тилорн, който се любуваше на синкавите отблясъци върху еднаквите, гладки брънки.

Наистина имаше поверие, но на добрите хора са им позволени много неща.

Вълкодав забеляза, че след учения мъж от вратата на работилницата изскочи някакъв млад чирак, за да привика настрана майстор Коприва и притеснено да му шушне на ухо. Вянинът веднага заподозря грешката си да зареже вътре Тилорн без надзор, но

междувременно Коприва се извърна и страховито навъсен попита Тилорн:

— Ти кой си? За кого си дошъл да подпитваш за тайните ми?

— Аз ли? — изуми се Тилорн. — За никакви тайни не съм питал, добри майсторе. Просто се поинтересувах от това чудесно момче как точно почерняте метала!...

Вълкодав скри ризницата в торбата, която праметна през рамо. „Ремъчето на добрите намерения“ висеше на ножницата му развързано: кнесинята собствено ръчно го беше развързала и беше удостоверила чрез прикрепване на дървена плочка с личния си печат, че лично тя е дала на Вълкодав изричното право да носи ремъчето разпасано. Вълкодав, разбира се, не смяташе да посяга към меча. Той дори не се помръдна от мястото си, но наум прецени пътищата за отстъпление на двама им с Тилорн, ако майсторът реши да повика яките си чираци.

— Запичаме ги с жабешко млечице! — изрева солвянинът. — Така предай, шпионино бледогъз!

— А тебе не случайно са те нарекли Коприва — уведоми го Вълкодав с усмивка, при която се видя избития му зъб. — Не пустосвай напразно, по-дълго ще живееш. Този човек не е шпионин. Прочел е повече книги от всичките брънки, дето са минали през твоите ръце. Поговори с него, току-виж те научи на още по-голямо майсторство.

— Я се пръждосвайте и двамата! — кипна Коприва. — Чиста истина е, че с вяните с добро не става...

— Приятелят ми твърде преувеличава моите познания — със спокойно достойнство отвърна Тилорн. — Но аз наистина разбирам нещичко от метали и току-виж съм те насочил към някоя полезна идея. Народът ми, уважаеми, живее много далеч оттук и ние си имаме една много вярна приказка: една умна глава си е нещо хубаво, ама по-друго си е глава и половина...

— Глава ли? — От учудване солвянинът забрави за гнева си. — За каква глава ми говориш?

Тилорн се усмихна, вече съвсем развеселен, и каза:

— О, да... при нас, виждаш ли, се смята, че човек мисли с главата си.

Коприва прехапа устни, изумен от необятността на заблудите, битуваци при различните племена. Защото виж на него му беше добре известно, че гърдите са вместилище на мислите и знанията човешки.

А Тилорн се възползва от неговото стъписване, деловито се доближи до скъпата сребърна броня, която бе по кесията само на някой витяз, прокара пръст по блещукащите пластинки и каза:

— Виждам, че покривате доспехите със сребро и понякога сигурно със злато. Ако искаш, майсторе Коприва, бих ти предложил други покрития, които издигат не по-малко сигурна преграда пред ръждата и са не по-малко красиви. Кажи, имаш ли познайници сред кожухарите и тъкачите?

— Ами... — колебливо подзе Коприва, после продължи: — Може и да се намерят... Ония, от които вземам кожата...

— Тогава... само да не сметнеш, че пак те подпитвам! Дали те боядисват кожата и тъканите само със соковете на различни треви, или може би използват химич... други вещества? Да речем, червени или жълти кристали, които добре се размесват с водата и са много отровни? Те служат за щавене и за да се закрепва по-добре боята. Особено синята, сивата, черната...

— Какво ли не дрънкат хората — уклончиво отвърна Коприва, но и един толкова оскъден намек се оказа достатъчен. Тъмните очи на Тилорн пламнаха от въодушевление.

— Заповядай да ти намерят такива кристали, майсторе, и поръчай на стъкларя да ти изработи няколко дълбоки чаши от хубаво, чисто и прозирно стъкло. Аз ще ти покажа как да направиш така, че повърхността на желязото да се насити с друг метал, който устоява дори на морската вода!

— Да се насити? — не повярва оръжейникът. — Че това е желязо! Какво може да попие то? Това да не ти е да безиросваш дъски...

— Виждаш ли — зае се да обяснява Тилорн, — желязото, както и останалите вещества, се състои от малки, невидими за окото частички. При определени условия може...

— Ти си магьосник! — заяви Коприва и се осени с Търкалящия се кръст, за да пропъди всяко зло. — Върви си!

— Той не е магьосник — рече Вълкодав. — Той е учен. — Помисли и допълни: — Не си ли виждал как борави със среброто? А с

желязото?... — Коприва не отвърна и Вълкодав плесна Тилорн по рамото: — Да си вървим. Искрах да потърся и лък.

— Чакай — спря ги майсторът. — Добре, слагам чашите, купувам от твоята отрова... а после какво?

Тилорн си поиска едно по-голямо парче брезова кора заедно с нещо, подходящо за изрисуването му. Коприва се закле на Вълкодав да навечеря Тилорн за своя сметка, а после да наемете на всяка цена двама от своите чираци-уноти да съпроводят мъдреца до вратника на дома му. И Вълкодав се запъти при майстора на лъкове, като без притеснение остави приятеля си сам при чуждите хора. Коприва щеше свято да спази обещанието си и никой и с пръст нямаше да докосне Тилорн. Защото причиняването на злина на човек, за когото се застъпва вярин, е равносилно на това зимска да скочиш в леденостудените води на Светии. С вързан за врата воденичен камък.

Настъпи утрото. Вълкодав се яви в прикът, когато слънцето току-що бе показало зад небосклона огнения си крайшник. Прозяващите се отроци, които пазеха вратата, го пуснаха да влезе без никакви въпроси. По всичко личи, те бяха предупредени.

Вълкодав дойде издокаран с новите дрехи и с ризницата, почти скришом надзъртаща от ръкавите на туниката. Юначетата зад гърба му се спогледаха, убедени, че погледите им ще останат незабелязани.

В двора още нямаше хора, само в кухнята звънко се смееха младите готвачки, а зад преградата, зад която не се виждаше пещта, за сметка на това се донасяше чудното ароматно ухание на нещо кажи-речи опечено. Вълкодав пресече двора, постоя при вече познатите стълби, водещи към входната врата, после седна на стъпалото.

Нещо му тежеше на душата. Вчера вечерта Тилорн най-последно извади Прилепчо от непробудния сън и тържествено заяви, че зверчето ще лети отново. Като вметна поредната непонятна дума: „*технически*“. Вълкодав попита какво значи това и Тилорн поясни, че крилото е оздравяло напълно, всичко е зараснало, няма груби сраствания. Дори мускулите почти не били отслабнали, защото Прилепчо е много подвижен, винаги в бойна готовност и постоянно прави опити да лети...

Лошото бе там, че самият Прилепчо упорито отказваше да проумее, че е здрав. Ако преди за нищо на света не се признаваше за сакат, все се пробваше да излети и падаше, след което вдигаше

възмутено врява до небесата, сега сякаш го бяха подменили: след пробуждането се мушна в пазвата на Вълкодав, където се кри дълго с уплашено хлипане. Когато най-после събра смелост да се измъкне навън, Вълкодав го тръсна от дланта си над меката постеля:

— Лети, глупчо.

Прилепчо падна, като дори не направи опит да разпери криле. И заплака така жално, че дори малкото кученце подви опашчица с тъжно скимтене. Тилорн поклати глава, проговори нещо на незнаен език, взе Прилепчо и сътвори чудо — погледна зверчето в очите и блестящите мъниста изведнъж помътняха, както става при пияните. Прилепчо се прозя, но не заспа. Тилорн го побутна лекичко с пръст и каза:

— Лети.

Прилепчо тутакси се озова във въздуха, като по непохватността, с която се издигна до тавана си личеше, че е отвикнал да лети, и веднага се върна обратно.

— Той може да лети — каза Тилорн, — но не иска. Страхува се. Накарах го временно да забрави за страха и той полетя. Но за да престане да се бои, е необходимо да се поработи с него...

А трябваше ли въобще да го шият, помисли си Вълкодав. Все някак щеше да я кара и без това...

— Да вземем да го хвърлим от прозореца — предложи Еврих. — За да няма друг избор.

Ниилит ахна, а Вълкодав се навъси и предупреди:

— Защо не взема тебе да изхвърля. Може и ти да се научиш да летиш.

Така стана, че днес бе оставил Прилепчо у дома. Иначе кой знае какви може да ги свърши в най-неподходящия момент. Прилепчо не искаше да остава. Наложил се Тилорн отново да го прати в оная чудна полудрямка...

Пантите на вратата бяха добре смазани, но Вълкодав веднага долови шума, разпозна стъпките като старчески и определи, че някой бръска с метлата. Вдигна глава, подготвен, че няма да излезе кнесинята. И не сбърка. От вратата се показа съсухрена, сбръчкана връстница на вехтия Варох.

— Здрава бъди, бабо — каза Вълкодав.

Бабишкерата впери в него неочаквано орлов поглед и заканително размаха метлата, като ядно изсъска:

— Я, какво се е разположил тука, безсрамника!... Къш! Навъдиха се разни...

Вълкодав кротко стана и се отдръпна. Бабата щедро ръсна вода и се залови усърдно да премита и без това чистия праг и стълбите. С особено голямо усърдие размаха метлата от стръкове пелин на опразненото от Вълкодав място. Робиня, досети се той. Но от ония робини, пред които самите господари стъпват на пръсти. Сигурно е дойката. Сигурно е дундуркала владетелката кнесиня в люлката, а като нищо и самия кнес. Или неговата почитана съпруга...

— Ти ли си на нашето момиче охраната? — осведоми се с леко фъфлене бабата.

— Аз съм, бабо — кимна Вълкодав. — А няма ли да ми кажеш...

Искаше да попита дали скоро ще стане от сън почитаната господарка, като си правеше сметката да размени междуременно няколко приказки с болярина Серт. Ала старицата с мъка изправи гръб и отново му се закани с метлата.

— Ууу, да ти се не види... — И като каза това, пак се скри вътре в къщата.

Вълкодав замислено се почеса по тила и отново се настани на стъпалото от червеникаво маронгово дърво.

Скоро се зададоха нечии стъпки. Този път бяха мъжки. Човекът се приближаваше откъм ъгъла на дома, отреден за воинската дружина. Нещо в походката му никак не се нравеше на Вълкодав, но още не бе разбрал какво именно, когато пред стъпалата се изправи Лъчезар.

Точно него Вълкодав не умираше от желание да вижда точно сега.

— Нещо разни нехранимайковци започнаха често да се навъртат тука... — рече Левака още щом го зърна. Вълкодав си замълча. Само равнодушно погледна болярина и отново се втренчи в земята пред краката си. Само това оставаше — да му отвърща.

— Я застани „мирно“, куче, когато ти говори един витяз! — изрева Лъчезар.

В целия Галирад най-много десет души отбираха от вянски родови знаци и младият болярин очевидно не беше един от познавачите. Инак в желанието си да жегне Вълкодав за нищо на света не би го нарекъл куче. Вълкодав почти го досмеша, но той пак не каза нищо. И — то се знае — не се помръдна, за да застане мирно.

Разговорът можеше да отиде далеч, но този път и на двамата им провървя. Силна млада ръка отвори вратата: на прага застана кнесинята Елена.

Вълкодав веднага се изправи и се поклони на владетелката. Левака не помръдна. Той бе вперил поглед във Вълкодав и в него се четеше смъртна заплаха.

— Остави, Лъчезаре! — каза кнесинята. — Това е моят телохранител. Седнал е тук по моя заповед.

Левака спусна надолу дългите си мигли, а когато ги вдигна, на лицето му бе изписано съвсем различно изражение. Отегчено и презрително.

— А, ето какво било — проточи той лениво. — Ама аз откъде да знам, сестро. Та аз само се учудих защо тоя нехранимайко стърчи тук. Току-виж взел, че откраднал нещо...

Кнесинята бързо и уплашено погледна Вълкодав. Оня стоеше, сякаш бе оглушал, с вкаменено лице.

— Не го обиждай, с нищо не го е заслужил — каза тя на Лъчезар. И се извърна към телохранителя си: — А ти защо мълчиш?

Вълкодав сви рамене:

— Нали тук съм по служба, почитана господарке. Аз пазя теб... а не себе си от всеки дърдорко... — Левака, вероятно за пръв път в живота чул с ушите си да го наричат така, за миг онемя и Вълкодав бавно, с удоволствие, се доизказа: — Виж, ако срещу теб тръгнеше с умисъл, веднага щях да му скъсам главата.

Юмрукът на болярина се отплесна към брадичката на Вълкодав, но по пътя срещна коравата му длан. Вянинът владееше до съвършенство изкуството да вбесява съперниците си, без да им причинява вреда, но и без да им позволява те да го докоснат. Лъчезар се пробва безуспешно и с левия юмрук, след което вянинът хвана болярина под лактите и притисна ръцете му към хълбоците. Вълкодав знаеше стотици по-лесни и сигурни уловки за озаптяване на леваци, но нарочно избра най-неизгодната. Само това оставаше — да поднесе на

Лъчезар на тепсия всичко, на което той, Вълкодав, е способен. Нека боляринът го поднася. Ако му стиска. А на него сто на сто му стиска. Пък беше ли разумно от страна на Вълкодав да го унижава пред неговата „сестра“...

Разбира се, Лъчезар не просто умееше, а майсторски умееше да се бие. Вянинът веднага разбра с какъв противник ще си има работа. Витязът не ти е никакъв градски страж, до вчера месил питки в хлебарницата и не понечил да избърше с месала яките си набрашнени пестници. Той е воин. И от люлката е бил възпитаван от воители. На самия кнес той се явява любим приемен син, ако не и побратим. Боец сред бойците, обучен на всички бойни изкуства. Лъчезар беше ловък и много як... Само че защо се движи като вчерашен махмурлия? Боляринът изръмжа и направи опит да се отскубне... Вълкодав го удържа, без особени усилия, макар и с малко мъка.

За щастие борбата им продължи само мигове. Кнесиня Елена изтича безстрашно надолу по стъпалата. *За да разтърве сдърпалите се псета*, помисли си Вълкодав. Той отблъсна болярина и сам отстъпи задъхан назад. Сега тя ще му заповяда да се пръждоса завинаги от очите ѝ. Та него тя вижда за трети път в живота си. А Левака я нарича своя сестра. Вълкодав реши, че няма смисъл да ѝ казва за старата велхиня.

— Върви си, Лъчезаре — каза изведнъж младата владетелка. — Върви си.

И боляринът си тръгна. Разтреперан от ярост, той се озърташе на всяка крачка, но не каза нито дума повече.

Вълкодав гледаше кнесинята в гръб и също мълчеше в очакване на заслуженото си наказание. И в този миг... той първо усети в едната ноздра добре познатата влага, после вдигна ръка, видя на пръста си алената капка и разбра, че Левака, без сам да подозира, все пак бе успял да му отмъсти. Краткотрайното, но жестоко напрежение си беше казало думата. Така се случваше често, след като в каменоломната му бяха счупили носа. И винаги в най-неподходящия момент. Ругаейки наум, Вълкодав издърпа от джобчето на пояса парцалчето, което винаги стоеше там, и започна да го натиква в носа си. Добре поне, че се беше усетил навреме и не бе осквернил с кръв нито земята, нито новичката си дреха...

Кнесинята се извърна към него и очите ѝ станаха кръгли от смайване.

— Прощавай, почитана господарке — виновно проговори Вълкодав, който наистина бе готов да потъне вдън земя.

Девојката бързо огледа двора, за да се убеди, че никой не ги гледа, и решително го хвана за ръката.

— Да вървим!

Пръстите ѝ не можаха да обхванат китката му, но стискаха здраво. Тя поведе Вълкодав нагоре по стълбите, после в къщата и навътре в покоите си.

— Дойке! — повика тя, без да се спира. — Донеси студена водица!... А ти сядай. — Вълкодав седна послушно на пейката до вратата. От другата стая надникна бабичката, погледна го и отново изчезна вътре, за да донесе след миг тумбеста делва и голяма глинена паница.

— Хубав защитник, няма що... — мърмореше тя полугласно, но така, че той добре да я чува. — Той самият има нужда от бавачка...

— Вдигни глава — нареди кнесинята на Вълкодав.

— А ти си върви, чедо — сгълча я старицата. — Върви, не се цапай.

Тя закрепил паницата в скута на Вълкодав, плисна го с ледена вода и го дръпна за косата, за да го накара да наведе глава, намокри едно парцалче и го наложи на челото, между веждите. После сграбчи средния му пръст и здраво го стегна с конец през долния край на нокътя.

— Благодаря, бабо — с гъгнец глас изрече той. Човекът с кървящ нос е жалка и грозна гледка. *Ще ме натири*, с отчаяние си мислеше Вълкодав, като гледаше как кръвта му капе в паницата. *Ще ме натири — и туй то. И няма да сбърка. Позасегнах вярната дружина, спречках се с болярина, а сега я наскърбих с това срамно зрелище. За какво съм ѝ...*

— Как си? — попита кнесинята. Вълкодав вдигна очи. Тя го гледаше с искрено състрадание. — По-добре ли си?... Защо ти стана така?...

Вълкодав отвърна с неохота:

— Счупиха ми носа навремето, оттогава ми се случва понякога.

— Тия младите нямат срам — замърмори старицата. — Непрокопсаници. Все по кръчмите, дай им да размахват юмруци... Наместо да си седят у дома за радост на майка си и баща си...

Вълкодав си замълча. Кръвта най-последно секна; той внимателно почисти носа си и за всеки случай пхна вътре чисто парцалче. Ако не се вглеждаш много, не личи. Дойката отнесе паницата и кърпата. Вълкодав стана и в този миг кнесинята забеляза ризницата, надничача под горната дреха.

— Това пък защо? — смаяно попита тя. — От кого се вардиш? Свали я, че ще станем за смях. Хората ще си кажат, че съвсем съм си изгубила ума...

Докато казваше така, тя леко се изчерви и Вълкодав разбра, че хорските приказки все пак я засягат. Вярно, какво ли щяха да кажат галирадците с техните остри езици, щом зърнат редом с любимата си кнесиня телохранителя вянин, нагласен като за бой! Оставаше само да тури и един шлем. Сякаш всеки ден по три пъти нападат владетелката! Вълкодав разкопча колана и свали туниката, а после и ризницата.

— Остави ги тук — каза кнесинята. — Като се върнем, ще си ги вземеш.

— Много грижи ти създавам, почитана господарке — рече Вълкодав. Кнесинята само махна с ръка:

— Върви в конюшната, заръчала съм да ти изберат хубав кон.

Вълкодав се поклони и излезе.

* * *

Когато свитата се посъбра, Вълкодав забеляза сред русите солвяни един мургав и тъмнокос халисунец. Пълен и нагласен с дрехи, които никак не подхождаха на воин. На Вълкодав му се доця да разбере кой е този човек, но точно в този миг се появи Серт, при когото той отиде незабавно и рече:

— Здравей, войводо. Трябва да си поприказваме.

— За какво? — недоволно попита Серт.

Вълкодав му даде знак да се поотдалечат от останалите и каза:

— Искам да те помоля, войводо... Като заставах до креслото на господарката, премести се с една крачка по-вдясно от обичайното.

— Какво?... — изръмжа Серт и лицето му почервения.

— Не бързай да се гневиш. — Вълкодав вдигна длан, за да го умилостиви. После се залови да чертае на земята с остро на ботуша. — Виж, това е креслото. Аз ще застана ей тук, за да виждам всичко, но и да не се набивам особено на очи. Ако ти лекичко се отдръпнеш, ще ми е по-удобно.

Мустаците на болярина се размърдаха:

— Я си гледай работата, готованецо...

Вълкодав се сети за осенилото го одева сравнение и тихо отвърна:

— Аз съм куче пазач, войводо. Все едно е къде ще легна, само да пазя.

Когато изричаше последните думи, боляринът вече му беше обърнал гръб.

Дебелият халисунец Илад се оказа лечител. Беше се заселил в крепостта още от времето на детските боледувания на кнесинята и досега продължаваше да я цери при нужда, като смяташе за свой неотменен дълг да съпровожда Еленя Глуздовна при всички нейни пътувания.

— Господарката е болна от нещо, така ли? — застана нащрек Вълкодав. Кнесинята имаше съвсем здрав вид, ама знае ли се...

— Какви неща питаш само! — възмути се Илад. — Не те ли е срам!

— Не ме е срам — рече Вълкодав. — Ако господарката е болна, аз съм длъжен да го знам. Аз я охранявам.

— Госпожата пребивава в добро здраве и дано Лунното небе я запази такава още деветдесет и девет години — отвърна халисунецът и присви устни.

— Тогава за какво... — необмислено поде Вълкодав. А лечителят ядосано премести от едно място на друго изписаната с шарки кожена кутия и го прекъсна:

— За каквото си й ти! Само дето от мен, за разлика от теб, понякога има полза!

Конярят Спел подготви за Вълкодав много хубав кон. Едър сив жребец от бойна сегванска порода. Тези невъзмутимо спокойни коне изглеждаха бавни и леко тромави, ала бяха способни по пръв даден знак да се втурнат в бяг, устремно и мощно, и покрай всичко останало бяха прочути със своята схватливост. Сиреч бяха точните коне за телохранители. Сговорчивото животно взе от дланта скътания за него крайшник, издиша топло в лицето на вянина и отърка чело в рамото му. Вълкодав потупа коня по могъщата мускулиста шия, надяна му юздите и го поведе навън, изпроводен от одобрителния поглед на коняря.

Когато се качваха на седлата, Вълкодав понечи да помогне на кнесинята Елена — владетелката, нагиздена с дълга рокля, яздеше коня си, седнала на една страна, подпирайки нозе на някаква странна дъсчица — ала боляринът Серт само дете не го изблъска, за да качи сам „щерката“ на седлото. Тогава Вълкодав се ядоса и твърдо реши, че когато пристигнат на площада, ще застане там, където сметне за нужно, и нека Десняка става за смях, ако толкова се натиска. Но старият болярин ловко яхна своя вран кон, свирепо изгледа телохранителя и смуши животно с пети, за да го отдалечи от бялата кобила на кнесинята, след което на Вълкодав веднага му олекна на сърцето.

Едновременните навици сами се връщаха в паметта му. Още щом излязоха извън очертанятия на оградата, внимателният поглед на Вълкодав се заплъзга по покривите, по горницата на здравите масивни стобори, по лицата на гражданите-галирадци, наизлезли да приветстват владетелката. Тия приказки, че нито чужд, камо ли пък свой, ще посегне на живота ѝ да ги разправят на други, не на Вълкодав, така че той беше нащрек. Пък и без ризницата се чувстваше като гол.

Навремето бе наблюдавал как охраняват владетелите в големите градове на Халисун и Сакарем. Когато владетелите трябваше да излязат пред народа, по всички покриви нареждаха стрелци, прострелващи моминско пръстенче от двеста стъпки разстояние. Заповядваха им при най-слабото подозрение да отпускат тетивата, хич да не му мислят. Пък и кажи-речи над половината от слугите винаги бяха предрешени стражи... Народът знаеше всичко това и го възприемаше като редно. Тук нещата стояха другояче. Същият подход

щеше да е възприет като смъртна обида за галирадците. Може да ѝ бъде простен за това, че един той, Вълкодав, е неин телохранител, но за останалото...

А сега мисли му, телохранителю, с какво държание хем ще опазиш кнесинята, хем няма да я скараш с града...

На площада Вълкодав хвърли юздите на слугата (оня ги хвана по навик, чак после се попита защо вянинът лично не се погрижи за своя кон, че и за болярските) и веднага застана зад дясното рамо на кнесинята. Боляринът Серт, сумтящ и хапещ от време на време мустаците си, излезе по-напред и се измести малко по-вдясно. Вълкодав с благодарност отбеляза, че старият воин зорко надзирава оная част от кръга, която убягва на погледа на вянина. Лъчезар Левака крачеше от другата страна. Той, изглежда, беше решил да се държи с Вълкодав по единствения начин, който му оставаше: изобщо да не го забелязва. Поне когато двамата не са насаме.

Кнесиня Елена се поклони на събралия се народ и се настани в старинното кресло. Запя сребърен рог и Вълкодав впери поглед в първия доближил се търговец. Снажен и як, черен като сажди мономатанец, чиито тръстикови кораби бяха пристигнали в пристанището преди разсъмване. Търговецът бе пременен с дългопола жълто-червена дреха, обточена с петниста кожа — в родината му зимата бе доста по-топла от лятото в Галирад. Чернокожият говореше отлично солвянски и произнасяше словото си сам, без никой да превежда думите му. Докарал бе на тържището дървесина — черна, жълта и за багрене — а също така слонова кост и двацет и три черни диаманта. Два от тях лежаха в красивите дървени ковчезета, поднесени в дар на кнесиня Елена. Тя вече бе извадила дървеното кръгче, знака за това, че му е разрешено да търгува в града, и се готвеше да му го даде, когато той звънко плесна с длани и двамина слуги внимателно изнесоха пред него висок кош, изплетен от пухкав мономатански камъшит. Търговецът широко се усмихна, оголвайки ослепително бели зъби, махна раирания капак и бръкна в коша с двете си дълги ръце. После се изправи и протегна на кнесинята глинено гърне. В гърнето бе засадено наглед невзрачно храстче, цялото обсипано с белите снежинки на дребни цветчета. Сигурно на храстчето му беше студено под тукашното слънце: растението бе покрито с голям стъклен похлупак, вероятно изработен точно за

случая. Мономатанците не току-така бяха прочути с майсторството си в стъklarския занаят...

Повелителката на големия и богат град на мига забрави за всяко достолепие. Тя плесна с ръце и скочи от креслото като най-обикновено момиченце при вида на любимо лакомство, с което е решил да я поглези добър приятел.

— Леле, Шанака-сао! Саникабати ларимба... — каза тя.

Това бяха думи, изразяващи висша степен на задоволство.

Излизаше, че тя говори мономатански не по-зле, отколкото търговецът Шанака — солвянски. И по всичко личеше, че отглежда в градината си най-различни чуждоземни растения. Вълкодав, който стоеше неподвижно, едва забележимо се напрегна: огромният чернокож мъжага даде гърнето с храстчето на слугите и с дружеска почит прегърна дотичалата кнесиня.

— Това синът ми го изнамери специално за тебе, Глуздовна. Два дни се катери по чукарите. Усмивката на планините обича много, много слънце и... ъъ... онова, дето го пускат отгоре птиците!

Гласът му бе доста звучен. В насъбралата се тълпа от зяпачи тихо рукна смях.

След мономатанеца на постлания килим стъпи вянин от рода на Синигера. Вълкодав го огледа със същия остър поглед като всички останали. Вянинът почете кнесинята с черни самурени кожи и с прочутите кожи от сребристи лисици, както и с голяма каца кисели краставици, които неговото племе умееше да приготвя по съвсем особен начин, за завист на всички съседи. Според Вълкодав от кацата се разнасяше чуден аромат. С крайчеца на окото си той забеляза как Лъчезар сбърчи тънкия си нос.

Времето си минаваше. Гостуващите търговци се редяха един след друг и си тръгваха, гордо понесли безценните дървени кръгчета, благодарение на които бяха в правото си да предложат стоките си на галирадци. Кнесиня Елена намираще за всекиго добра дума и Вълкодав отбеляза, че тя приказва с мнозина, не само с Шанака, на родните им езици. Ясно бе, че това ласкае търговците. И ги подтиква да дойдат отново в Галирад, че и да направят така, че и други да дойдат.

Яркото утринно слънце светеше право в дясното око на Вълкодав. От дългото стоене на едно място започваше да усеща тежест

в нозете. Започна леко да се полюлява от палци на пети, за да пораздвижи кръвта си. Виждаше, че кнесинята е доволна от богатите дарове. Част от тях щяха да бъдат занесени в крепостта — едните в съкровищницата, а другите — в кухнята. После придобитото щеше да се използва за каквото е отредено. Ще отиде за издръжката и за награди на храбрата дружина, за поправката на стените на прикът, за оръжие и доспехи, предназначени за бойците от града, ако изведнъж им се наложи да воюват...

Наближаваше пладне. Вълкодав за пореден път завидя на местните зяпачи, които можеха да стоят тук, но и да си отидат, стига да поискат, и се зарадва, че върволицата от търговци е вече на свършване.

* * *

Предпоследен излезе да се поклони младият търговец от далечния Шо Ситайн, с бакърено лице, дългата сламеноруса коса, вързана на опашка и дръпнати сини очи. Неговата страна лежеше отвъд морето, още по-далеч от Арантиада, и се славеше с конските си стада, които пасяха в ширналите, докдето поглед стига, степи. Там не строяха големи кораби и този шоситайнец, един от първите, стъпили в Галирад, беше докаран тук от смел солвянски мореплавател. Вълкодав видя как кнесинята отбеляза нещо върху навосъчената дъсчица за писане или с други думи церата. Сигурно бе постановила този предприемчив мъж да бъде награден с нещо. Церата ѝ беше от смрика, с красива резба, изобразяваща преплетени стъбла откъм opakото. Вълкодав успя да я разгледа, защото владетелката държеше дъсчицата на колене, с лицето надолу. Към нея с копринен шнур бе закрепено писалото — кокалено, с връхче за изтриване на зле изписаните букви.

Шоситайнецът, разбира се, не знаеше езика и си беше наел преводач. В Галирад беше пълно с люде, които владееха различни наречия и имаха желание да припечелват от тези си умения. Само преди една седмица, докато си търсеше работа, и на самия Вълкодав от отчаяние му бе минало през ум да се цани като преводач, но скоро се отказа. Обясниха му, че външността му е неподходяща.

Кой знае защо погледът му постоянно се връщаше към човека, който превеждаше на младия търговец. Наглед мъжът беше обикновен,

във всяка тълпа можеха да се намерят стотина като него: нисък, с червеникава коса, на неопределена възраст (можеше да му дадеш колкото си искаш лазарника — от трийсет до петдесет), с някак неопределени черти на лицето, които не се връзваха в паметта. Тоя човек с еднакъв успех можеше да мине и за сегванин, и за велх, и за солвянин. Може би точно поради това Вълкодав, който обичаше да е наясно с кого си има работа, се вгледа по-внимателно в него. Нещо в мъжа го притесняваше, но какво точно?... Дрехите му?... Достатъчно се беше нагледал на твърде шарено обличащите се галирадци, особено след срещата с оня старец на морския бряг, за да се учуди дори на съчетанието от сакаремски дълги гащи и мономатански сандали. Не, имаше нещо друго. Това приятелче сякаш беше облечено досущ като сегванин, обаче...

И в този миг му просветна. Шарката върху ризата причисляваше преводача към едно съвсем определено племе. А сините пискюли на ботушите му — към друго!

Този човек не бе онова, за което се представяше!

Умората и неизбежната сънливост сякаш се изпариха. Вълкодав се стегна, за да се подготви за незабавни действия. Най-много му се искаше да грабне кнесинята на ръце и да я закрие с тялото си. Не, не бива...

— ... Върху шиите на неговите впрегатни коне пребивават силата, грохотът и страхът за враговете — спокойно и добре ги редеше преводачът и шоситайнецът го поглеждаше с благодарност. Вълкодав нагледно си представи смеха и подсвиркванията на гражданите, възмуцението на кнесинята и пълната невинност на сегванина, който в бързането си е купил хубави ботуши, обаче не е успял да им смени пискюлчетата. Вълкодав още веднъж го огледа най-внимателно, но не забеляза заподозреният да носи някакво оръжие.

Тогава защо някъде в тъмните дълбини на душата му звънна тревожен звън, който известяваше за пожар?...

— Позволи, почитана господарке, да ти даря тези три съкровища на благословените ни степи, тези три бели като мляко коня, които никога не са чули нито грубо подвикване, нито свистене на камшик...

Търговецът леко се дръпна встрани, обърна се и махна с ръка на слугите да изведат примигващите, притеснено мърдащи ушите си красавци — жребец и две кобили. Разнесоха се тихи възгласи на

възхита: конете наистина бяха чудно хубави. И Вълкодав май бе единственият, който не ги погледна. Той гледаше само преводача. Онзи, също като търговеца, се дръпна, но в противоположна посока, което един истински преводач не би сторил никога. А после, все така усмихвайки се, изведнъж пхна двете си ръце в ръкавите, а погледът му стана леденостуден. В този кратък миг Вълкодав успя да се досети, че вече го е виждал преди, както и защо убиецът се е пременил именно като сегванин. Заради тези широки ръкави, които не са прихванати с върви...

По-нататък всичко стана едновременно. Кнесиня Елена не успя да се изплаши. Тя бе запокитена встрани заедно с креслото — право върху болярина Лъчезар, а Вълкодав, след като се понаведе, скочи от мястото си върху преводача, който стоеше на четири крачки от него. Вече в полет го догони викът на кнесинята. Стори му се, че нещо го докосва: нещо се приплъзна по гърдите и левия му хълбок почти без да му причини болка. Значи той все пак не грешеше. Както винаги в такива случаи, времето забави своя бяг и видя как ядът заради неуспеха на първото покушение върху лицето на убиеца отстъпи място на страха и на осъзнаването на истината, че с него е свършено. После зърна още по-отблизо изкривеното му лице и ръцете, стиснали втората двойка ножове, с които той така и не успя да нанесе удар. Вълкодав го изпревари и стовари юмука си под брадичката му. И чу изпращяването, което се разнася при счупването на гръбнака.

Вълкодав залитна и падна в прахоляка до омекналото тяло на убиеца, а времето отново потече така, както винаги си тече.

Първата му мисъл бе да предпази господарката. Но дружината вече се беше погрижила за всичко. Кнесинята бе на сигурно място зад яките, необятни гърбове на своите воители. Вълкодав чуваше уплашения й, недоумяващ глас. От земята се бе надигнал и Лъчезар, съборен от тежкото кресло. Виж, той не беше на себе си от ярост. Сочеше с пръст Вълкодав и крещеше:

— Престъпник!...

За щастие на вянина насъбралите се сметнаха, че боляринът сочи убийтия. Изплашените до смърт коне цвилеха високо и всеки миг някой щеше да пострада от ритниците им. Слугите бяха увиснали на юздите

им и с мъка удържаха могъщите животни. Ръцете на шосинайския търговец бяха извити назад, а над тълпата като вълна от хвърлен камък се разпространяваше бойният вик: „Бий сегваните!“

— Това не е сегванин! — изкрещя с все сила Вълкодав, като напразно търсеше с поглед болярина Серт.

Десняка не се обади и вянинът разбра, че трябва самичък да предприеме нещо. Веднъж, много далеч отгук, той бе видял как прогонват от големия град някакви чуждоземци, друговерци, нарочени за виновни в кражбата на златотъкано покривало от местен храм. Беше страшно. Вълкодав моментално си представи как добрите галирадци с камъни и пръчки прогонват зад градските порти Фитела, Авдика, Аптахар, как разбиват и без това бедния занаятчийски дюкян на стария куц Варох... Пък и как те самите ще живеят след това?... Вълкодав се надигна и в този миг Боговете му се притекоха на помощ: от хорската гмеж изплува един страж — същия русоляв здравеняк, с когото си бяха мерили силите на масата в кръчмата.

Вълкодав го сграбчи за рамото с мъртва хватка:

— Това не е работа на сегванин, момко! Чуваш ли?... Кажи на Бравлин...

— Той те е ранил — вгледа се стражът. По ризата на вянина, по гърдите и по левия му хълбок наистина се разрастваха две тъмни петна. Вълкодав махна с ръка:

— Кажи на всички, че този убиец не е никакъв сегванин! Разбра ли? Хайде!

Русолявият излезе схватлив. Той кимна и се вряза в тълпата, вървейки устремно напред като див глиган, нагазил във висока блатна трева. Лека-полека броят на стражите в блъсканицата растеше и пламналите тук и там сбивания се прекратиха от само себе си, а крясъците станаха по-тихи и се разрешиха.

За сметка на това при Вълкодав отидоха четирима витязи начело със Серт. Единият беше Лъчезар.

— Престъпник! — с вперен във вянина поглед изкрещя Левака. Сега вече не можеше да има и капка съмнение кого имаше предвид. Вълкодав си замълча.

— Лъчезаре, върви и виж как ще заведат търговеца в прикътта, да не вземат да му сторят нещо, първо трябва да видим каква е работата

— рече навъсеният Десен. — Да не се наложи да заглаждаме вината. А ти, момко...

— Наговорил си се с него, престъпнико! — повтори Лъчезар. — Самият ти си разбойник и си наел разбойник! Намисли да се отличиш, а?... Че и счупи врата на приятелчето си, за да не се наложи да му доплащаш за услугата...

— Какво ще речеш, момко? — попита Серт. Вълкодав отвърна:

— Владетелката ударена ли е?

— Не е — отвърна Серт. — Ти чу ли какво те пита боляринът? С какво ще докажеш, че си чист?

В това време към тях се доближи още един от витязите.

— Ето ги ножчетата — каза той, показвайки на дланта си две широки колкото лъжици остриета без дръжки. — Единият беше заседнал от опаката страна на седалката, в креслото, едвам го извадихме, а другият... ако не беше уцелил колана ми... щеше да ме улучи в корема.

Боляринът Серт огледа бляскавото острие и отново се извърна към Вълкодав.

— С какво ще докажеш, че си чист?

Вълкодав изведнъж се озъби като вързано на верига куче, решило да се освободи от нашийника си:

— Ами с ей този меч!... При нас не искат дан в звонк за клевета!...

Ненаправно боляринът Глузд със спокойна душа бе оставил града на дъщеря си. Младата кнесиня накара дружината да й стори път и за втори път тая заран безстрашно разтърва готовите да се бият до смърт мъже.

— Хей, вие! — властно прозвуча гласът ѝ. — Викнете лечителя! Къде е Илад?

— Заповядай да не сторят никакво зло на сегваните — рече Вълкодав. — Не беше сегванин оня, който посегна на живота ти.

— А какъв е тогава? — попита Серт.

— Никакъв — каза Вълкодав. — Те се наричат „*никой*“. Огледай тялото и мисля, че ще откриеш на някое скришно място Знака на огъня... Само че обърнат наопаки.

— Тюх, бре! — рече ядосано Левака и се изплю. — Нямахте защо да му чупиш врата. Щяхме хубавичко да го поразпитаеме...

Вълкодав нищо не отвърна.

— Боляринът има право — рече Серт.

Вълкодав се усмихна само с крайчеца на устните си, неприятно и злъчно:

— Щастлива е земята, където не познават тези убийци...

— А ти самият откъде се извъди такъв познавач?

— Точно така, откъде? — вметна Лъчезар. Вълкодав остави без внимание тази забележка, а на Серт отвърна следното:

— Ти вече трийсет и три пъти ме нарече обесник. Тогава какво се чудиш, че си имам работа с убийци...

— Стига! — тропна с изящната си обувчица кнесиня Елена. — Върви, Лъчезаре. Нагледай търговеца, но да не си го пипнал с пръст... Къде е Илад? А ти, Вълкодаве, по-добре обясни каква е работата. Какви са тези убийци?

— Те си имат своя вяра, почитана господарке — рече вянинът. — Те се покланят на Смъртта Морана и си мислят, че извършват благодеяние, като убиват за пари. Той нищо нямаше да каже на разпита, само щеше да благодари на Богинята си за мъките и за изпратената му смърт...

Кнесинята се огледа, без да го доизслуша:

— Илад! Къде е Илад?...

Стана ясно, че през цялото време тя комай нищо друго не бе забелязала, освен петната върху ризата на Вълкодав.

— Ти си ранен!

Вълкодав сви рамене и каза:

— Раните са такива, че не ми пречат да ви служа, владетелке.

Заради мен, беше изписано на лицето ѝ. Всичко стана заради мен. Ножовете летяха към мен! А ако не бях ти заповядала да оставиш у дома ризницата...

Както се изясни, Илад бе задрямал сладко, подпрял глава върху своята лечителска кутия. Беше проспал и покушението, и цялата суматоха, но скочи уплашено на крака, когато един от воините го хвана за раменете и здраво го раздруса. И лечителят отърча при кнесинята задъхан, с тромава, олюляваща се походка:

— Какво ти има, почитана господарке?

— На мене нищо! — махна с ръка тя. — Телохранителят ми е ранен, превържи го!...

Вълкодав не беше ранен тежко. Ножовете, предназначени за кнесинята, само го бяха порязали, оставяйки две дълбоки бразди. Разбира се, нараняванията му причиняваха болка, но за опасност и дума не можеше да става. Ако питаха него, би казал, че засега е достатъчно раните да се превържат с чисто парче плат, а после, в крепостта или у дома, да се промият и може би да се зашият. Но никой не го питаше. Кнесинята смяташе, че той е пострадал заради нея, както и по нейна вина и с това бе казано всичко. Търговецът на подправки, чиято малка шатра се намираше наблизо, заведе двамата с Илад под платнения покрив и ги остави насаме.

В шатрата ухаеше на канела и стотици други всевъзможни подправки. Илад отвори сандъчето си и се залови да преглежда многобройните кутийки и стъкленици, като гледаше да не застава с гръб към Вълкодав. Движенията му се сториха на вянина не съвсем уверени. *Ами да, помисли си телохраниелят. Домашен лечител, свикнал да бъде в услуга на общо взето здрави хора, нуждаещи се от церене при простуда или поради последиците от гощаването с нови за тях ястия... И изведнъж това мекотело го хвърлят върху нажежен тиган: още не си е разлепил очите, а трябва да тропосва рани, и то чии! На някакъв свиреп вянин с неизвестно, че и може би тъмно минало!...*

Вълкодав остави на пода колана и ножницата и смъкна ризата си, като остана гол до кръста. Наложил се да откъсва от тялото си ризата, залепнала на места заради засъхналата кръв. За щастие безукорно острите ножове бяха разрязали плата равно и чисто, като бръснач. След пране и хубава тропоска с иглата ризата пак ще му върши чудна работа...

Илад най-сетне намери диреното и се извърна към Вълкодав. В ръцете си държеше мъничка чашка и стъкленица. Вгледа се във вянина и се вкамени, опулен. На Вълкодав така и не му стана ясно какво толкова е видял в раните му лечителят. Но халисунецът внезапно изтърча от шатрата с цялата бързина, на която бяха способни късите му крачка.

— Владетелко!... — долетя безпрепятствено зад тънката прозираща стена гласът му. — В името на Лунното небе те заклевам

час по-скоро да отстраниш този човек от кортежа си!...

— За какво говориш, Илад? — смаяно попита кнесинята.

— Той е опасен, почитана господарке! — давейки се от вълнение продължи лечителят. — Той може да ти причини зло!

На Вълкодав започна да му просветва какво и що. Наведе се и извади от сандъчето на лечителя тясно дълго парче бяла коприна, за да се превърже сам, понеже кръвта се стичаше по корема му и по левия хълбок и можеше да изцапа хубавите му кожени панталони.

— Говори ясно! — ядосано изръмжа отвън боляринът Серт.

— Този вянин е дамгосан каторжник, владетелке — на скоропоговорка издума халисунецът. — Той е бил в ръцете на палача, подлагали са го на страшни изтезания! Той е престъпник! Той...

— Илад — прекъсна го кнесинята.

— Аз, почитана...

— Върни се и му помогни, Илад — срязва го кнесинята и Вълкодав си помисли, че сребърната камбанка можела да звучи и така, сякаш е изработена от стомана. — Чуваш ли, Илад?

На Вълкодав му се стори, че нещастният лечител изхлипа.

Завесата на вратата отново се размърда. Завърналият се Илад се натъкна на враждебния поглед на сиво-зелените очи и май едва сега съобрази, че телохранителят ясно е чул всяка изречена от него дума. Ръцете му затрепериха. Дамгосаният престъпник явно се канеше да го заколи. А кнесинята, същата тази кнесиня, която навремето, повита с пелени, бе лежала в скута му...

Кнесиня Елена решително отметна платнището на входа и прекрачи прага.

— Този човек ми спаси живота, Илад! — отсече тя. — Прави каквото е необходимо!

След нея забързано, като насмалко не събори с мощно рамо шатрата, нахлу боляринът Серт. Твърдо решен да не допусне неговата „щерка“ да попадне в лапите на дивия вянин.

— Заповядай да не причиняват зло на сегваните, владетелке — повтори Вълкодав.

Тя припряно кимна и отвърна:

— Ще заповядам.

— Стори го още сега, докато ме церят — каза Вълкодав, като я гледаше право в очите. — Че да не стане беля.

— Кой те пита тебе — измърмори Серт.

Кнесинята трепна, извърна се рязко и излезе. Боляринът остана в шатрата и Вълкодав отново се притесни да не би на владетелката да ѝ се случи беда, но тутакси се успокои като зърна на люлеещата се от вятъра стена плътните сенки на витязите, заобиколили девойката. Погледът му не остана незабелязан за болярина.

Междувременно горкият Илад представляваше жална гледка. Той извади от сандъчето си още една малка стъкленица — доколкото можеше да се усети в една пропита с безброй миризми шатра от обонянието, в първата имаше сок от хилядолистник, спирац кръвта, а във втората — илач с остър мирис, настойка от силно вино, примесено с жлъчка. С това се изгаряха дребните драскотини и синините, за да минават по-бързо, а отворените рани се мажеха само отстрани.

— Защо си бил в каторга, вянино? — попита Серт.

Вълкодав нямаше желание да дава обяснения. Извърна глава, за да измърмори „За нищо“, но в този момент лечителят, изпаднал в краен душевен смут, сбърка стъклениците и ливна право върху раната лютата настойка, която би свършила работа и за изписване на шарки върху остриетата на мечовете.

Вълкодав изсъска от изненада и отскочи встрани. Браздата на гърдите му пламна, обзета от течния огън, от който очите му побеляха и за броени мигове цялото тяло отказа да му се подчинява. Илад също отскочи, без да разбира каква е работата. После се взря по-зорко в стъкленицата, която държеше в ръка — и се хвана за главата.

— Виж, я си върви, преди да стане беля... — Боляринът Серт сложи ръка върху пухкавото рамо на лечителя и лекичко го подбутна към изхода. — Сам ще се оправя! А ти, вянино, се обърни. Вдигни ръка...

Вълкодав, който едва сега си поемаше дъх, усети, че старият витяз, както се и полага на воин, отлично разбира от рани.

— Как се досети, че оня не е преводач, а убиец? — промърмори Серт, като вдяна в извитата като полумесец игла конеца и сръчно върза възелчето.

Болеше зверски, но Вълкодав бе изтърпявал без да гъкне и далеч по-страшни болки. Той обясни за ботушите и ризата на лъжесегванина и допълни:

— А оня, когато бръкна в ръкавите си, аз просто го познах. Същият се опита да убие момъка, дето го отървах от жреците. Някой му плаща, а търговецът според мен не е знаел нищо...

Десняка сръчно завърза още едно възелче и попита почти наскърбено:

— Как баш пък ти всичко забеляза? И успя да защитиш нашето момиче? А ние, цяла дружина...

Вълкодав помисли и каза:

— Вие от дружината сте навикнали на открит бой. А на мен четири години само това ми е било работата, да се оглеждам за мискини, дето те дебнат зад ъгъла.

Боляринът снади краищата на втората рана, нареди на Вълкодав да ги придържа и започна да бълва обиди за Илад, като тая за конския доктор, кадърен да умори всяко добиче, беше най-добронамерената.

— Е, мен засега не успя да ме умори — с усмивка рече Вълкодав. Той поразмисли още и каза на Серт: — Някой иска владетелката да умре. Пък аз не мога да я вардя денонощно, войводо. Още поне двамина трябва. Добре ще е ти да ги избереш, след кнеса ти си тук баща на всинца. Пък аз ще ги науча на целия си майсторлък...

— Да ти имам майсторлъка!... — изпъшка боляринът. — По-добре ми кажи защо не тури ризницата, лукова главо?...

— Не се сетих — отвърна Вълкодав.

Когато излезе навън, покривайки полуголото си тяло с плаща, който боляринът сне от яката си снага, на Вълкодав му се счу, че от другата страна на шатрата долитат неясни звуци. Потърси с поглед кнесинята, увери се, че има сигурни закрилници и отиде да провери каква е тая работа.

Не се изненада особено, когато зърна зад шатрата халисунеца. Дебелият Илад плачеше, скрил се от хорските погледи под ниско спуснатия ѝ навес. Вянинът се доближи с котешка стъпка и лечителят не го забеляза. Вълкодав постоя неподвижно, вперил мрачен поглед в халисунеца. *А сигурно го бива да цери. И то бая. Сигурно също е чел книги и е чувал за Зелхад Мелсински. Като нищо седемдесет и седем болести може да познае по очите и още трийсет и три — по дланта. И сега какво? Някакви покушения, убийства... телохранители, по-*

страшни от всякакви убийци... Да объркаш стъклениците от шубе е най-малкото прегрешение — някои и името си забравят от притеснение. Бива ли чак пък толкова да му се придирия на човека, ами сбъркал е, то си е човешко...

Вълкодав коленичи до лечителя и лекичко го докосна по коляното. Илад го видя и безутешно закри лицето си с длани. Вянинът разтвори полите на плаща и рече:

— Виж читаво ли ме е тропосал.

Илад се изсекна и се зае с прегледа.

— Изгорих раната ти, телохранителю... ще ти остане белег...

Вълкодав сви рамене. Какво пък толкова — един белег в повече.

— Виж сега... — рече той на халисунеца. — Някой иска да погуби владетелката. Днес я замервах с ножове, утре може да им щукне да я отровят...

— Ножове!... — плесна с ръце Илад. — Ами ако и те са били отровени?

— Ако бяха отровени — рече Вълкодав, — нямаше да си хортуваме тук.

Чедата на Смъртта най-много от всичко обичаха отровното биле, поразяващо на мига, стига да докосне кожата. Човек хвърляше петалата веднага, без да даде време на лечителя да му осигури противоотровата. Сигурно оръжие срещу владетелите, неудобни на Морана.

Илад скочи и избяга, забравил да отупа прахта от гащите. Вълкодав си помисли, че всеки убиец си има свои любими похвати. Тоя може да е бил баш майстор с ножовете. И да е смятал, че прибъгването до отрова е под майсторството му. Във всеки случай с учудваща ловкост бе пронизал Еврих. И с чист нож. Ама всичко се случва. Пък и отрови всякакви. Ами ако кръвта вече разнася из тялото тайната смърт?... Дълбоко в стомаха му се образува ледена буца. Какво пък, ако Илад открие отровата и я разпознае, още има надежда...

Вълкодав оправи ремъка на рамото си, тръгна към кнесинята и мълчаливо застана зад гърба ѝ.

На връщане към прикът Вълкодав отново яздеше вдясно от господарката, на крачка зад нея. Вече никой не му оспорваше правото да заема това място.

В града вече се беше разчуло за покушението. Хората бяха наизлезли от домовете си и от занаятчийските работилници, за да се тълпят от двете страни на улиците, по които се движеше кортежът. Всеки искаше да се убеди със собствените си очи, че любимата господарка е жива и здрава.

Конете вървяха с бавна стъпка, кнесинята Еленя махаше с ръка на гражданите. Вълкодав знаеше как се чувства човек, на когото току-що са се опитали да светят маслото. Сигурно на девойката зад всеки ъгъл ѝ се привижда нов хвъргач на ножове и копнее за едно — час по-скоро да се прибере, да се скрие под завивките и три дни да не си показва носа навън. Може би точно така ще направи, да. Не му оставаше друго, освен да се диви на куража на младата владетелка, преборила страха си, за да позволи на народа да ѝ се нагледа на воля...

По пътя се случи само една изненада. На минаване покрай работилницата на Варох, Вълкодав зърна цялото си „семейство“ да тича от пресечката. Всички до един бяха налице: и Тилорн, и Еврих, и Ниилит, и Зуйко. Дори старият майстор куцукаше с цялата бързина, на която бе способен, като ловко местеше патерицата. Лицата им бяха някак безумни, досущ като на хора, изгубили най-близък човек. Вълкодав видя как в мига, в който го забелязаха, те се спряха... като че налетели на невидима преграда. После Ниилит се хвърли на врата на Тилорн и май се разрида, а Еврих грабна на ръце внучето на Варох и с неподозирана сила го подхвърли почти над височината на оградите. Вълкодав понечи да им махне, но размисли и само кимна. Вечерта, когато се прибра у дома, той научи как в дома на Варох са дотичали съседите солвяни. С новината за покушението и решени да бранят покъщината от разграбване, защото вече бе плъзнал грозният слух за неминуемото изгнание на сегваните. После към възрастните се бяха присъединили и дечурлигата — уличните приятелчета на Зуйко — и слуховете се затъркаляли като снежна топка. Хората разправяха, че на търговския площад се била водила битка, а телохранителят-вянин прикрил с тялото си кнесинята и, то се знае, погинал. Предсмъртните слова на героя вече се предаваха из града в няколко легенди. Според едни, преди да издъхне, вянинът говорил на Еленя Глуздовна за

любовта си или май ѝ признал някакви страшни свои прегрешения. Други разказвачи се кълняха, че бил завещал тялото си за погребение в подножието на Скалата на мъглите. Трети многозначително намекваха за някакви пророчества за края на света преди склапяне на очите...

Вълкодав пристигна вкъщи, яхнал хубав кон и облечен с новата риза, подарена му от един от търговците на търговския площад, горд от оказаната му чест Вълкодав да мине покрай неговата сергия. По петите му се роеше чета момчурляци. Някои любознателни граждани го питаха дали е видял вянина, погинал самопожертвувателно за кнесинята. Сигурно не бяха виждали често вяни в своя град, та затова не разпознаха по плетката на плитките му, че задават въпроси на човек, не толкова отдавна извършил убийство.

Вълкодав нямаше ищах да разправа у дома за раните си, пък и раните според него не заслужаваха да се отваря приказка за тях. Но не би. Тилорн и Ниилит веднага се усетиха какво става и когато успокоените съседи се разотидоха по домовете си, дружината се зае да го цери с вълшебства. Нещо, на което Вълкодав не се зарадва особено, но му се наложи да отстъпи пред натиска.

— Лечителят диреше отрова върху ножовете... — за всеки случай сподели той с Тилорн. Дланта на учения моментално се озова до гърдите му. Тилорн постоя така, съсредоточено намръщил вежди и сякаш заслушан в нещо. И убедено заяви:

— Няма никаква отрова.

После за работа се залови Ниилит и заплъзга ръце над раните му, доближавайки до тях връхчетата на пръстите си. Тилорн наблюдаваше внимателно действията ѝ, понякога ѝ подсказваше нещо, но повечето пъти само кимаше одобрително. Вълкодав имаше чувството, че под превръзката на раната пъплят ситни горещи искрици.

— Сега няма как да се свъртам задълго у дома — рече той на Еврих, който седеше наблизо и с интерес наблюдаваше ставащото. — Длъжен си да се научиш да се браниш. Всичко може да...

— Пък аз умея да се грижа за себе си — внезапно се намеси Тилорн.

То си личи, помисли си Вълкодав. А гласно му нареди:

— Покажи.

— Еврих, застани, моля те, при вратата... — поде мъдрецът.

Вълкодав решително вдигна ръка:

— Не, на мен покажи.

— Та ти си ранен!

— Нищо.

— Опитай тогава да ме наближиш откъм вратата — рече Тилорн.

Вълкодав застана до вратата. Тилорн леко се разкрачи, приклезна, изпъна ръце с дланите напред и отрони няколко дълбоки въздишки.

— Дорде се наканиш... — измърмори Вълкодав. Докато допълни, че дотогава седем пъти ще го заколят, очите на Тилорн блеснаха като два аметиста и с кратък възглас „Ха!“ той скокна като попарен и изтласка въздуха с длани.

Вълкодав се олюля. Не беше очаквал нищо такова. Приличаше на халосване с по главата, само че от няколко крачки разстояние и то без никакво докосване. Як тупаник с невидим юмрук. При това го усещаш като истински. Същевременно му се стори, че Тилорн е пораснал на ръст и е заплашително се е разширил в раменете, и... но къде се беше дянал кроткият мъдрец! Пред него стоеше безпощаден, яростен воин, способен — нещо подшушна на Вълкодав, че не се лъже — със следващия тупаник да изкара въздуха от дробовете му. Вянинът с изумление дочу някакъв вътрешен глас, който почна да го придумва да отстъпи и да се спасява...

Приведе се, сякаш насреца му духаше вихрушка, и тръгна към Тилорн. Следващото „Ха!“ на противника насмалко не го спъна, но и не го спря. Ако умееше нещо, то бе да отвърща с ярост на яростта. И с безпощадност на липсата на пощада. Така го беше научил животът. Тилорн не успя да потрети нападението си. С един скок Вълкодав го достигна, изви му ръцете и го притисна към пода. И страшният воин се изпари на мига като мираж, видян от две крачки разстояние. Отдолу нагоре към Вълкодав бе вдигнал очи същият Тилорн като преди, усмихнат, изпотен и виновен.

Вълкодав го пусна и каза:

— Все пак си магьосник.

— Така си и знаех, че ще стигнеш до този извод — огорчи се Тилорн. И се заоправдава: — Това са същите похвати, които владееш и ти. Само че те не се основават на ловкостта на тялото... макар че и на нея също... а и върху съсредоточаването на мисълта, позволяваща да насочим духовния — нека го наречем така — удар...

Вълкодав се извърна към Ниилит:

— Значи така се канеше да подплашиш конете?

Ниилит кимна, а Тилорн продължи:

— Тези похвати могат да ни предпазят от люти зверове. Пък и от лоши хора, които ще можем да прогоним чрез прилагането им...

Вълкодав отбеляза:

— Ти не ме прогони кой знае колко.

— Аз внимавах — гордо заяви Тилорн. — Ти си ми приятел, при това си ранен. Ако забеляза, не те ударих по болното място. Пък и аз самият още не съм съвсем... — Тук той се запъна, изчерви се и честно допълни: — Честно казано, аз и тогава не бих те надвил.

— Ти си много силен — потвърди Еврих.

— Не е там работата — рече Тилорн и поклати глава.

— Как попадна в оная клетка, като си толкова изпечен? — попита Вълкодав.

Тилорн поясни, че и владеещият магическото бойно изкуство може да бъде пометен от многоброен противник и заловен след изтощителна обсада. Какъвто впрочем бил неговият случай. Вълкодав реши да се придържа към изпитаното си правило: усвоявай всяка нова хватка, дори изпърво да ти се стори най-нескопосана. И помоли Тилорн да му разправи как става работата. Тилорн взе една цепеница, тури я на пейката и дълго обяснява на вянина как се извиква вътрешно омразата, как се превръща в сила, за да бъде запокитена като тая цепеница по противника. И наистина, подчинявайки се само на едно махване на дланта му онова ми ти дърво политаше като издухано от вихрушка и издрънчаваше след като халосаше стената. Вълкодав направи дълга поредица от до един безуспешни опити да повтори видяното. Сигурно все пак нещо му липсваше по рождение. Можеше само да угасява пламъчето на борината с насочване на дланта си към нея. Такава бе проверката на вяните дали са постигнали нужното самообладание преди двубой. Вълкодав си замълча по въпроса, но вътрешно се почувства някак наскърбен.

Три денонощия не седна на общата трапеза и ношува в двора, където стъкми огън в очертан на земята кръг. На третата нощ не мигна до заранта, но никой не дойде. *Сигурно Смъртта Морана веднага е взела при себе си своя последовател*, реши вянинът.

Всичко стана така, както го беше предвидил. Кнесинята Елена няколко дни наистина се спотаи в прикъта и дори от покоите си излизаше рядко. Но после всичко си продължи по старому. Само с тая разлика, че вече нямаше прихвания и подигравки по повод телохранителите вяни. Вълкодав невъзмутимо стоеше на крачка от креслото на владетелката, зад дясното ѝ рамо, кръстосал ръце на гърдите си с привидно спокойствие, а от ръкавите на кожената му туника надничаше ризницата. Той дори не се опитваше да я скрие.

Веднъж на пазара някакъв търгаш го привика при себе си и се опита да му връчи подарък — скъп и красив кинжал. Търговецът го уверяваше, че не търси никакви облаги от кнесинята. Вълкодав учтиво благодари, но не взе подаръка.

Тилорн все така киснеше по цял ден в занаятчийницата на майстор Коприва. Яките чираци го придружаваха и на отиване, и на изпровожане. Двамата с Коприва бяха отишли при стъкляря Остей, за да поръчат чаши, при което се бе повторила почти същата история като в работилницата на майстора оръжейник. Любознателният Тилорн ги беше подхванал с въпросите си, пък те веднага го бяха нарочили за мискинин-съгледвач. После го уличили в магьосничество. Накрая Остей и Коприва насмалко не се скубали за брадите, оспорвайки си правото кой от двамата да домакинства на мъдреца на другия ден.

Добросърдечният оръжейник страшно се гордеше, че ризница, придобита в неговата работилница, краси снагата на телохранителя на самата владетелка. И ходеше все наперен и навирил нос, докато някой от съседите не бе отправил справедливата забележка:

— Щеше с пълно право да се дуеш и надуваш, ако ония ножове се бяха притъпили в твоята ризница. А така...

*Нечуто сенките ще дойдат като спиш,
и ще решават с правото си на съдници
в света широк кому ти любовта си да дариш,
каква да е родената от таз любов звездица.*

*А ти, приспана на нощта от тихото дихание,
ще се усмихнеш във съня по детски благо,
не знаейки каква съдба ще ти се падне
по волята на властните над пролетта ти млада.*

*Усмивката ти ще е доверчива и ранима,
и толкова красив сънят, че няма да се осмелят
да му попречат повелителките на нощта неуловима.
Ще замълчат, преди присъдата да съобщят.*

*От чистото небе ще лее светлина сребриста
месечината,
на снопи, наръчи и шепи, пълни със лъчи.
Ще накланя дъхавите пищни клони песекинята,
смехът на млад прозрачен ручей ще звънти.*

*И ще помилва вятърът лицата на безстрастните
съдници.*

*Ще засияе чудото на мястото на тръгналата си
тъма.*

*Най-мъдрата ще каже: „Да се махаме, сестрици —
нека тя да избира сама и решава сама“.*

8. РАЗХОДКИ НА КОН

Вълкодав стоеше в задния двор на прикътата, на площадката за стрелба с лък, и се прицелваше. Всяко умение се притъпява и забравя, ако не се упражнява, нали така. Стреляше от всички положения на снагата и по всички възможни начини: изправен, легнал, със завъртане или при скок през глава, яхнал кон. И се възползваше от случая да приучи Сивчо да се подчинява само на докосване с колене, без поводите, на шепот, глас и изсвирване.

Когато видя кнесинята, Вълкодав отпусна лъка и стори поклон.

— Здрава бъди, почитана господарке.

— Как са раните ти? — попита тя. — Заздравяват ли?

— При мен всичко заздравява бързо, владетелке — рече той.

— Ти си добър стрелец — похвали го владетелката и посегна към лъка. — Покажи ми как се борави с това оръжие.

Това бе мощен вянски лък, стигащ до гърдите на изправен мъж — майсторски изработено оръжие от смрика и бреза, облепено със сухожилия и рог, а отгоре увито с брезова кора. Оръжие, което стреля безотказно и в лют мраз, и под проливен дъжд. Кнесинята претегли лъка на дланта си, пипна навосьчената кожена тетива, отвърнала на докосването ѝ с тихо бръмчене. Страховит лък. От онези, с които заковават дъбова дъска от двеста крачки.

Девојката бавно и като истински познавач огледа оръжието и не откри никъде по него знака за принадлежност към оръжейната на кнеса. За цялото си войнско снаряжение Вълкодав се охарчваше сам.

— Нещо отбягваш нашите оръжейни — отбеляза кнесинята. — Защо?

— Аз не съм витяз, господарке — рече той. — Не бива да завися от вожда.

Кнесинята погледна дланите му и пак отбеляза:

— Поне ръкавици да беше сложил, да ти предпазват ръцете... Не те ли е страх, че ще се нараниш?

Неумело отпуснатата тетива наистина като нищо осакатява човек. Вълкодав каза:

— В моята работа трябва да си готов да те сварят неподготвен, почитана господарке.

Еленя Глуздовна се опита да изопне лъка, но едва помръдна тетивата. За да я задържиш както си му е редът до дясното ухо, се изискваше усилие, равносилно на отлепянето от земята на човек, отдавна загърбил детството.

Тя малко измъчено се усмихна и попита:

— А ножове умееш ли да хвърляш?

Вълкодав кимна.

— Умея, господарке — бе отговорът му.

— Покажи.

Вълкодав извади от ножницата тежкия боен нож и със замах, без да се цели, го запокити по дървения стълб, по който не личеше здраво място поради усърдието на упражняващите се бойци. Ножът изхвърча от дланта му, превъртя се във въздуха и се заби дълбоко. Вълкодав отиде да го издърпа и го прибра в канията. Кнесинята го наблюдаваше замислено.

— Не искам да влизаш в разпри с Лъчезар — каза тя след малко.

Вълкодав отвърна:

— Аз не закачам твоя брат, господарке.

Тя неочаквано помоли:

— Научи ме да боравя с оръжие, Вълкодаве.

Той помисли и предпазливо се поинтересува:

— Прощавай, почитана господарке, ама нали си расла покрай дружината. Как стана така, че не си обучена да се сражаваш?

Еленя Глуздовна не отвърна нищо. Само леко се изчерви, обърна гръб и мълчаливо си тръгна. Още същия ден Вълкодав избра сгоден миг да поразпита Десняка. Боляринът го погледна строго, явно с почуда какво е това любопитство, но после прецени, че телохранителят едва ли пита само за сладка раздумка. И разправи на вянина, че майката на кнесинята била прочута с воинските си умения: сегашният владетел Глузд отначало бил обикновен войвода от обкръжението й. След като тя загинала в сражение с морските сегвани, Глузд, комуто бе оставила да отгледа невръстната им дъщеря, се беше заклел, че не ще позволи да я сполети същата съдба.

— Кнесът не я учеше на бойни изкуства и забрани и на нас да я учим — предупреди той Вълкодав, който му кимна и благодари.

Вечно недоволният Серт прати на Вълкодав двама младежи, отроците Храброслав и Храбробор, за да ги обучава на уменията си. Понеже произходът им не беше знатен, не беше задължително близнаците да бъдат посветени във витязи. Викаха им братята Храбри. Тези чудесни момчета не понасяха Лъчезар, затова новата служба страшно им допадна. Вече никой от дружината не можеше да им заповядва! Дори болярите!

— Само мен ще слушате — рече им Вълкодав и момчетата не изпитаха желание да спорят с него. А той допълни: — И кнесинята, но само за нещата, които не се отнасят до охраната.

Много по-трудно се стори на братята усвояването на едно друго умение: да обръщат внимание само на онова, което би засегнало по някакъв начин владетелката, като нехаят напълно за ехидните забележки и дори за пряко насочените към тях оскърбления.

Всяка сутрин добродушият Сивчо довеждаше Вълкодав в крепостта и вянинът здраво се залавяше за работа с момчетата. Отначало те леко се притесняваха от него, но после свикнаха, все повече го заважаваха и даже му разправиха много интересни работи. Кой знае защо, той изпита голямо облекчение, когато научи, че Лъчезар изобщо не се пада брат на кнесинята, нито ѝ е братовчед дори. Нейната прабаба се падала сватя на неговия праядо. Наистина, Лъчезар при всеки сгоден случай наричал кнесинята сестра, но, виж, тя него никога не го наричала брат.

Освен това младият болярин си имал една чудатост. Сегиз-тогиз се затварял в покоите си за цял ден, понякога и два дни не си показвал носа навън. Уж болен бил, ама тия измислени извинения за продължителното си отсъствие да ги разправял на баба си, понеже е здрав за трима.

Когато близнаците споменаха за тези странни изчезвания, в паметта на Вълкодав потрепна една мисъл досуц като струната на самострел, заложен край пътеката, по която минава горски звяр. Веднага се сети за оная походка на Левака, дето хич не му се беше харесала в деня на покушението, и попита:

— А преди да се подключи боляринът, дали се случва да е раздразнителен и зъл?

Братята се спогледаха и едновременно кимнаха:

— И още как!...

Тогава Вълкодав силно заподозря, че Левака е заклет, пристрастен привърженик на сивите кристали, даряващи блаженство, чудни сънища наяве... и несигурна, тътреща се походка след пробуждането. Още в Скъпоценните планини се беше нагледал на почитателите на сладката отрова. И знаеше *какво* прави тя с хората. Не сподели нищо с момчетата, а подробно ги разпита за всички останали обитатели на крепостта, до най-последния коняр и роб. Добрият телохранител е длъжен да знае всичко. И за младата девойка от простолюдието, залюбила се с витяз, и за обидения слуга, може би затаил в душата си зло. И за местата, където кнесинята обича да бере гъби. И за болярина, който, току-виж, съвсем стане предан роб на сивия прах — а значи и на хората, които го доставят...

Вечер Ниилит го лекуваше със своите вълшебства и след известно време той с радостно учудване откри, че се е отървал от кашлицата.

Много скоро Господарката на Съдбите отново го сблъска с Лъчезар.

Една сутрин Вълкодав стоеше в задния двор на прикъта и обясняваше на братята Храбри сложното изкуство на внезапния бой: стои си човекът съвсем безгрижно... и изведнъж се превръща във вихрушка, раздаваща съкрушителни и светкавични удари. И двамата близнаци не бяха виждали нещо подобно. Вълкодав знаеше, че в дружините се отнасят с високомерна погнуса към този вид единоборство. Братята отначало също извъръщаха носове, но после престанаха. На витязите е отредено да водят честни битки, гърди в гърди, и горди благороднически двубои. Телохранителят е друго нещо. Той има само една цел — да опази здрав и читав човека, когото се е наел да охранява. А чест и слава нека дирят велможите и благородниците...

Прилепчо, седнал се на рамото на Вълкодав, изведнъж се обезпокои и изсъска. Вянинът се извърна и видя задаващия се Лъчезар.

След младия болярин крачеха двама мъжаги, които той позна веднага и тутакси застана нащрек. Единият беше чернокосият воин на жреците, когото май наистина бяха изгонили. Измъкнали го бяха от бронята му като рак. А вторият... вторият бе тогавашният му противник, солвянинът.

— Ето още двамина телохранители за сестра ми — каза Лъчезар, обръщайки се към Десняка, който рядко пропускаше сгодата да погледа как Вълкодав се бяхти да учи момчетата. — Добри воители са, пък и не са от Галирад. Така че няма да се наговарят с никого тук, в града.

Серт се навъси и попита чернокосия:

— Как ти е името? И защо не отплава с проповедниците отвъд морето?

— Името ми е Канаон, син съм на Кавтин, а родът ми е род на воители — отвърна онзи. Ако се съди по начина, по който изговаряше думите, негова родина беше Нарлак, разположен на северозапад от Халисун, отвъд планините, които солвяните наричаха Заклучени, а вяните — Железни. — Проповедниците ме отлъчиха — продължи Канаон и си пролича, че май наистина им има зъб. — В седем града се бих за тяхната вяра с меча си, бях за тях най-добрия. Ама още първия път, когато не успях...

Той погледна Вълкодав и веднага отмести погледа си.

— А ти? — попита боляринът солвянина.

Момъкът се нарече с име, което подходеше на птица — Плишка. Според думите му излизаше, че е сирак и е израснал като ратай у земеделец сегванин, от когото после избягал и станал наемник. И вече седем години обикалял белия свят, припечелвайки с меча си. При това си създал някакви ядове с Учениците на Близнаците и тогава на площада се канел да си разчисти сметките с тях, но не успял. А когато ония вече си били заминали, видял Канаон, почти разплакал в кръчмата. Някогашните противници пийнали заедно по бира и още веднага станали неразделни другари. И така, заедно дошли при болярина Лъчезар, защото владетелката кнесиня може да има полза от наемни телохранители...

Добре измислено, реши Вълкодав. Чудесно навързано. Виж ти, дори и ключилите се за миг вежди на Десняка се отключиха. Да.

Живели едно време двамина храбри воини и честно се сражавали в битките, а после взели и се побратимили. Какво има за неразбиране!

Серт се извърна към него.

— А ти какво ще речеш, вянино?

Вълкодав сви рамене, погледна увисналия на ризата му с нокти Прилепчо, и равнодушно отвърна:

— Ще река, че докато аз съм до кнесинята, тия двамата няма що да дирят до нея.

Плишка и Канаон смутено се спогледаха: май не бяха очаквали подобно негостоприемство. Ръката на Лъчезар легна върху меча.

— А не се ли изсилваш твърде, вянино? — измърмори Серт.

Вълкодав спокойно каза:

— Ти попита и аз ти отвърнах.

— От що се боиш? — осведоми се Серт.

Плишка изхъмка и каза:

— Бои се, че кнесинята повече нас ще зачита.

Върху лицето на Канаон цъфна усмивка: мъжествено, потъмняло от слънцето лице, сини очи, бели зъби под черните мустаци. Хубавец, спор няма. Пък и Плишка беше хубав, и то доста. Вълкодав рече:

— Единият надви другия, пък аз надвих надвилия.

— Е и какво? — с присмех попита Серт. — Като си ги надвил, според теб това означава, че са лоши бойци, така ли? С твоите млади юнаци само дето дворището не замиташ...

— Може и да са добри бойци — каза Вълкодав. — Но дорде съм жив не ще ги пусна да припарят до владетелката.

— Това си е жива обида, вянино — поклати глава Плишка. — Гледай да не ти излезе солена.

— А ти мълчи, чукундур! — изрева изведнъж Десняка. — Стига си дрънкал!

Канаон полугласно изрече нещо на солвянски, нещо за опинците на бабата на Вълкодав. За такива думи при вяните бе прието да се извиква на двубой и това бе известно на всички. Братята Храбри не сваляха поглед от наставника си. Вълкодав стоеше, като че бе оглушал.

Лъчезар слушаше разговора, личеше си, че е бесен. Ръката му танцуваше по дръжката на меча, но засега работите не отиваха подалеч. Не вървеше той, с неговото високо положение, да се занимава с някакъв бивш роб в чуждо присъствие.

— Да вървим! — нареди той на наемниците и те го последваха, хвърляйки мръсни погледи към Вълкодав. Когато се изнизаха, на свой ред го подхвана Серт:

— А сега, момко, разправай каква е работата! Защо обиди тия хубави хора?... — И свирепо се огледа към спотаилите се близнаци: — Къш оттука!...

Храбробор и Храброслав по навик понечиха да се подчинят, но после се спогледаха и не се помръднаха от местата си. Като видя това непокорство, боляринът кипна и отвори уста да ги тури на мястото им... Вълкодав го изпревари и с кимване им даде знак да си вървят.

Братята се подчиниха.

— Е, момко!... — Серт не знаеше дали да се сърди, или да се смее. Почеса се по брадата и продължи: — Ти не размени и дума с ония двамата, а вас вяните ви познавам. Значи си правиш сметката дали няма съдбата да ви изправи един срещу друг в смъртоносна битка!... Защо?

— Защото те лъжеха — рече Вълкодав. — Те се познават отдавна. А онзи бой беше уговорен предварително. Нямам вяра на такива хора...

И на тези, които наемат за сестрите си подобни измежяри, допълни той наум.

— А дали не пазиш собствената си кожа? — скептично попита боляринът. — Защо реши така?

— Аз съм си патил, войводо, затова се пазя... Когато те се биеха, Плишка предугаждаше ударите, които човек няма как да предугади. А после не забеляза най-обикновения, с който нарлакът го повали...

Серт, който презираше измислените дървени мечове, измъкна от ножницата бойния си меч и нареди:

— Я покажи!

Вълкодав се подчини. Не му се удаде да докосне болярина, но работата не беше там.

— Ти действаш също като мен тогава — каза той на Десняка. — А Плишка се бранеше сякаш предварително знаеше.

Боляринът отпусна меча си и попита:

— На колко години си?

— На двавет и три.

— А от колко се сражаваш?

— От четири...

— Пък аз — от *четиригодишен* — ядосано каза Серт. — Може тогава баща ти още да не е бил роден! Защо ти веднага си видял онова, което аз едва сега вдяхах?

Вълкодав каза:

— Сигурно винаги си имал работа с честни воители, войводо. Не като мен с обесници.

Следващият ден бе топъл и слънчев. Младата кнесиня реши да пояди и заповяда на Вълкодав да се стяга за път.

— Идваш с мен — каза тя.

Боляринът Серт привика един от по-младите витязи и нареди да оседлаят коне за десетима юнаци, но Еленя Глуздовна го спря:

— Само телохранителя, няма нужда да идват други.

— Как така?... — плесна с ръце възрастният воин. — Ами ако срещнеш лоши хора?...

Кнесинята, която се изкачваше по стълбите, за да отиде да се преоблече, му хвърли строг поглед и каза:

— Оня път защити ли ме твоята дузина юнаци?

И изчезна зад вратата, а боляринът, лишен от възможността да я издърпа за ушите, изля цялото си раздражение върху Вълкодав:

— Ей, вянино...

Вълкодав го погледна в очите и отвърна:

— И според мен, войводо, с дузина воители е по-сигурно. Но щом владетелката друго отсече, значи ще стане нейното. А нашата работа е да я увардим от лошите...

Братята Храбри със завист гледаха Вълкодав, който заедно с кнесинята напускаше на кон крепостта. Наясно бяха, че ще има още доста да почакаат, докато и те бъдат удостоени с подобна чест.

Сивчо извиваше могъщата си шия и подкованите му копита ритмично громоляха по дървения паваж. Ако на всеки му скимнеше да язди през глава из града, майсторите, които поддържаха улиците, нямаше да смогват да кърпят разнебитеното, а гражданите щяха да се разорят да събират пари за поддържането на пътищата, минаващи покрай оградите им. Затова в града бе забранено да се язди бързо, само на витязите и на вестоносците бе разрешено да пришпорват конете.

Вълкодав бе видял как хвърчат трески под копитата на конете на Лъчезар и свитата му. Кнесинята зачиташе повелите на прадедите и яздеше бавно.

Добрите граждани на Галирад приветстваха владетелката си, покланяха ѝ се, сторваха път, махаха с ръце и дантелени кърпички подире ѝ. Вълкодав също се радваше на вниманието им. Но бе прекалено зает с работа, за да се покланя учтиво в отговор на техните поклони, както правеше кнесинята. Нямаше време дори да се сееща, че същите тези добри граждани доскоро се бяха подсмиввали, когато той ги подминаваше, запътил се решително да си поръчва ножницата. Той седеше в седлото досущ като хищен котарак пред миша дупка и на раменете му, облети от кожената туника, тихо проскърцваше ризницата, а до седлото се поклащаше бойният лък. Вълкодав оглеждаше минавачите и небрежно държеше ръце близо до пояса си. Дланите му трепнаха, когато право към кнесинята се устреми уличният продавач, синът на пекаря. За широката, минаваща през раменете му лента, бе закачена широка табла, на която имаше цяла купчина вкусно ухаещи сладки и пирожки. Кнесинята взе една пирожка и каза нещо на младия продавач, като кимна към телохранителя си. Момчето се дръпна, за да стори път на сребрилата кобила, и повдигна стоката към Вълкодав. Вянинът взе една макова кифличка и хвърли на продавача грошче. Само това липсваше — да се гощава на чужд гръб. Момчето хвана с лекота паричката във въздуха и се отдалечи бързо и наперено. Най-късно до утре цялата улица щеше да дотърчи да изкупува печивата, вкусени от самата кнесиня!... Той така и не разбра, че прекаленият му устрем да угоди на кнесинята би могъл да му коства животеща.

Вълкодав откъсна малко парченце от кифличката и го даде на Прилепчо.

В средата на лятото се случваше Галирад да бъде налегнат от влажна задушлива жегга, но този ден не беше такъв. Подгонени от ветреца, из небето плуваха бели облачета. Летящите сенки се плъзгаха по цъфналите поляни, притичваха през пълноводната Светин и забързано поемаха към далечината по върховете на дървета в лесовете, синеещи на отвъдния бряг. Такива дни от само себе си се връзват в

паметта и после човек си спомня за тях като за благословия на Боговете.

— Накъде се е запътила владетелката? — попита Вълкодав, когато градските порти и широкият път с върволиците натоварени талиги останаха далеч назад.

— Към Скалата на мъглите! — извъръщайки се, отвърна кнесинята. И поясни: — Оттам се виждат морето, островите и целият град. Отдавна не съм ходила при нея.

Вълкодав се улови, че ѝ се любува. Тя седеше уверено и изправено в седлото, очите ѝ блестяха, нежните ѝ страни бяха поруменели от слънцето и свежия ветреца, а малките ѝ ръце държаха здраво юздите на опърничавата кобила... Можеше да си представи каква е била майка ѝ, онази жена-воин. Вълкодав поклати глава и каза:

— Не, владетелке. Прекалено далеч е, пък и мястото е затънтено.

Тънка бръчица проряза гладкото чело на кнесинята: телохранилителят отказваше да се подчини!... Значи и това се случвало. В сивите ѝ очи внезапно пламна искра и тя рече предизвикателно:

— Моята Снежинка е по-бърза... Като препусна, няма как да ме догониш!

Вълкодав я погледна сериозно и каза:

— Може и да е по-бърза, владетелке. — Кнесинята хвърли поглед към седлото му, където бе окачена готовата за хвърляне примка. Виждаше колко добре борави с нея. Въздъхна и каза:

— Ти, Вълкодаве, май за това си ми спасил живота, за да го изгубя сама... Добре, по-надолу има едно чудно заливче на реката, пък и градът се вижда...

Вянинът кимна и смуши леко жребеца си с пети.

Мястото наистина се оказа чудесно. Тревистата полянка на високия речен бряг бе заобиколена от могъщи стари борове, които бяха расли не толкова на височина, колкото на ширина. Да, мястото беше хубаво. Хем няма как някой да се приближи незабелязано, хем реши ли да стреля отдалеч, няма да успее да уцели.

Под брега, зад тясната ивица на ситния пясък имаше просторен залив, едва докосван от ветреца. Дълга ивица земя, по чийто гребен растяха подредени едно до друго еднакви, сякаш специално засадени

дървета, отделяше дълбокия вир от стръмното. В тъмното огледало, което отразяваше небесната синева, лежаха белите звезди на водните лилии. А в далечината наистина се виждаха гордите стражеви кули на старопрестолния Галирад.

Вълкодав побърза да слезе и свали кнесинята от седлото. През тези няколко мига, в които я държеше в ръце, той си помисли: *лека е като перце, макар че тялото ѝ е налято...*

— Не връзвай Снежинка — нареди Елена Глуздовна. — Тя не се отделя от мен.

Гальовната кобила доверчиво побутна ръцете му с глава, когато той я хвана за юздите. Вълкодав все пак я върза, но с по-дълго въженце, хем за да си намери тревица, хем да се потъркаля, пък и да нагази в хладната водица. На Сивчо не му бе дадена такава свобода. И без това жребецът беше започнал да се перчи пред тънконогата стройна Снежинка. Добре бе да се поукроти. Вълкодав го отведе на другия край на поляната и го остави там, като за утеха му даде коматче хляб, поръсено със солчица. И си спомни, че вянните винаги връзват на двойки конете до пристройката, в която се оттеглят младоженците. Нарочно, за да цвелят призивно конете и да се стремят едни към други, като множат и човешката любов...

— Какви ги вършиш!... — това бяха думите, с които го посрещна кнесинята, вече седнала върху постлания на земята чул. — Нали ти казах, че тя от мене не се отделя!

Вълкодав беше почти сигурен, че кнесинята ще тръгне да освобождава любимката си, но тя не го стори.

— Може и така да е, владетелке — рече той. — Но някой може да я изплаши. Или да се опита да я открадне.

Кнесинята въздъхна с досада, извърна се и се загледа към реката и града.

... *Не е хубаво това*, мрачно си мислеше Вълкодав, докато оглеждаше растящите нарядко борове, залива и дърветата на височинката над него. *Да беше повикала със себе си приятелки, болярските дъщери, или поне дойката си. Щеше да има с кого да си приказва, да си поиграе, пък и щеше да има кой да я прикрие, ако ѝ се прище да се изкъпе в реката...* Вяните от памтивека влизаха в реката всички заедно — и мъжете, и жените — и не намираха в това нищо

непристойно. Но Вълкодав знаеше, че солвяните разсъждават съвсем другояче.

... А пък десетина младежи, воители отроци да бяха застанали зад борвите дървета, за да не може да припари никой лош човек по-близо от седем пъти разстоянието на изстрел с лък...

— Ти винаги ли си такъв... напрегнат като тетива? — изненадващо попита кнесинята. Оказа се, че го е наблюдавала, докато той оглеждаше всичко наоколо.

— Винаги съм си такъв, когато вардя някого, владетелке — отвърна Вълкодав.

Тя потупа с длан по разстлания до нея чул.

— Какво стоиш, сядай.

Вълкодав седна, но не до нея, а отсреща — с гръб към реката, с лице към гората. Все пак от водата едва ли щеше да изскочи някой. Прилепчо слезе от рамото му и се запъти да дири някаква плячка из горската морава.

— А владееш ли обикновения бой? — попита кнесинята Елена. — Без оръжие, с голи ръце?

— Владеея го, почитана господарке — кимна той. — Нали сама видя.

Кнесинята решително го погледна право в очите.

— Научи ме, Вълкодаве.

Ето, тя пак си знае своето, с въздишка си помисли той. Хич не му се искаше да се озове между чука и наковалнята. А на глас й отвърна:

— Боговете не са отредили на жените да се бият, владетелке. Тях мъжете трябва да ги бранят.

Погледът, който тя му отправи, беше като на сърдита малка соколица.

— Ами ако се случи така, че наблизо няма мъже? Или ако бъдат ранени или, да ги пазят Боговете, бъдат убити?... Хич да не можеш да се защитиш, а само да плачеш, така ли? И да се молиш?... Това вече сме го чували!...

Вълкодав отмести поглед. Кнесинята имаше право. И все пак...

— Ако желаеш, владетелке, ще ти покажа как да се изтръгнеш от нападателя — с нежелание рече той. Началото беше поставено.

— Покажи ми!

Вълкодав обгърна с десница лявата си китка:

— Щом бъдат сграбчени, хората все гледат да се отскубнат ей така... — Той дръпна ръката към себе си, — а трябва ей тъй. — Той наведе свития юмрук в обратната посока, като преодоляваше съпротивата на един, наместо на четири пръста.

Кнесинята Елена се опита да стори същото и се убеди в предимството на този похват. Тя подви нозе и се наведе към Вълкодав:

— Хайде, дръж, ще пробвам да се отскубна!

Вълкодав я хвана за ръката. Кнесинята се освободи с едно ловко движение, като повтори безпогрешно показаната ѝ хватка. Наистина, после погледна дланта си и се намръщи. Вянинът нямаше как да прочете мислите ѝ. А тя си мислеше, че внимателните пръсти на телохранителя са способни като нищо да смажат ръката ѝ. И едва ли би я спасила дори масивната ѝ сребърна гривна, закопчана на китката. След малко попита:

— Ами ако... не се отскубна? Тогава какво?

— Ако другата ти ръка е свободна, удрай право в очите, владетелке. — Той започна обясненията си как се осакатява, че и убива нападателят, при това говореше по-деловито и спокойно, отколкото други хора за готварските тънкости, прилагани за да свариш много, ама много гъста ребена чорба. Кнесинята потрепери неволно, а той отгоре на всичкото предложи:

— Опитай, владетелке.

Меракът ѝ да се учи се топеше като ланшен сняг. Тя посегна, но тутакси отпусна ръка и рече:

— Не мога... страх ме е.

— Така е — кимна Вълкодав. — Трябва да се решиш, почитана господарке. Ако се забавиш, загубена си.

Кнесинята прехапа устни и направи опит. Вянинът леко отдръпна глава и рече:

— Обикновено такова държание им идва изневиделица, защото очакват само викове и плач.

— Ами ако държат и двете ти ръце?

— Тогава удрай с коляно в слабините, почитана господарке. Много боли. Сграбчат ли те отзад, пробваш удар с глава в лицето. Или риташ по пиццала. И щом вече ще удряш, без жал, с всичка сила. И без разтакаване.

Той виждаше как я ужасяват кръвожадните хватки, които ѝ показва. Защото се беше надявала да разбере как да спре, да отблъсне врага... и да си плюе на петите. Обаче излизаше, че жестокостта не може да бъде преодоляна без жестокост, свирепостта — без още по-ужасяваща свирепост... Как да открие човек подобно нещо в душата си?

Кнесинята гледеше мрачния брадат момък, който седеше насреща, и внезапно ѝ се стори, че телохраниелят вянин е пришълец от друг свят. Студен и много страшен свят. За който само бе чувала, тъй като бе израснала в доволство и заобиколена с твърде много добрина, прекомерно закриляна от дъбовите стени на прикътата, от щитовете на бащината си дружина. А сега си мислеше що за живот е живял този човек? Какво го беше превърнало в това, което е?...

— Би ли могъл да убиеш жена, Вълкодаве? — попита тя.

Той отвърна, без да се замисли, най-хладнокръвно:

— Да, владетелке.

Кнесинята Елена знаеше колко почита жените народът му и потрепери:

— Представям си каква трябва да е тя, щом дори ти, вянинът...

Вълкодав ѝ хвърли бърз поглед, после го отмести и бавно поклати глава:

— По-добре хич не си я представяй, владетелке.

Къде ли беше сега онази... оня срам за цялото женско племе, дете без излишни приказки би обезглавил, стига да се увереше, че наистина е тя? Може би си е още там, в Скъпоценните планини. А може и да не е.

— А дете? — попита тя. — Дете би ли могъл да убиеш?

Вълкодав помисли и каза:

— Сега не знам. Преди можех.

Щом го рече, забеляза, че кнесинята с мъка се сдържа да не се отдръпне назад. Откъде ще знае, че той веднага си спомни пътя към рудника. И децата на този път.

Хранеха ги така. Докарваха кош със сушена (откъде само я намираха в планините?) риба. Колкото бяха дечурлигата, толкова на брой бяха и рибите. Всичко се изсипваше на купчина право на пода. Ако имаш кураж, грабвай и яж. Сивия пес беше на тринайсет години, когато едно от момчетата, петнайсетгодишно, си науми да стане

надзирател. И за да постигне целта си, започна първо да отнема храната на по-слабите. Веднъж, когато си бе извоювал трета риба с грозни юмруци, Сивия пес отиде и стисна рамото му. Още тогава пипаше здраво — трудно бе да се изплъзнеш от хватката му. Момчето се извърна и Сивия пес, без да отрони нито дума, счупи главата му с камък.

Освен това в паметта на Вълкодав упорито изплува споменът за малолетните хулигани, които бе разхвърлял като котета на пристана. Макар да беше наясно, че те не заслужават да се сеца за тях, камо ли да ги споменава пред кнесинята.

— Вие, вяните, много държите на семейството — неочаквано рече тя. — Как стана така, че живееш самичък?

Изглежда, беше решила, че челядта му го е прогонила заради някое престъпление. Вълкодав мълча дълго, преди да отвърне. Все по-малко му се нравеше целия този разговор.

— Аз нямам семейство, владетелке.

Тя погледна мънистото, което блестеше като малка дъга в русата му плитка и реши да се похвали с познания за вянските обичаи:

— Но нали си женен? Или това е подарък от годеницата?

Вълкодав се усмихна. Кнесинята за пръв път го виждаше да се усмихва така.

— Онази, дете ми подари мънистото, е само на десет години, владетелке.

Еленя Глуздовна се настани по-удобно и помоли:

— Разкажи ми за себе си, Вълкодаве.

Изобщо не му се искаше. Отново започна да се оглежда и мълча толкова дълго, че девойката не издържа:

— Тук няма никой освен нас двамата. Щях ли да дойда с теб на това място, ако ти нямах доверие?

Вълкодав си помисли, че също ѝ има пълно доверие и, разбира се, в никакъв случай не е имал предвид да я наскърбява. Просто колкото по-малко знае за телохраниеля наелият го, толкова по-добре. Пък и не беше научен да реди като мъниста думите. Така че изрече, каквото му беше на ума:

— Не умея добре да разказвам, владетелке...

В това време зад храста излетя, шумно пляскайки с криле, някаква голяма птица. Вълкодав моментално притисна кнесинята към

земята, като едновременно с това грабна лъка и светкавично зареди стрела... и чак тогава се усети, че си има работа само с безобиден глухар, едва успял да смени перушината и потърсил усамотение в храсталака. След птицата на поляната се появи и Прилепчо, та така Вълкодав разбра на кого се дължи цялата суматоха. Той разхлаби тетивата, въздъхна дълбоко и пусна кнесинята.

— Ама че ме изплаши... — рече тя, а гласът ѝ трепереше жално.

Горката, та тя примря от страх, изведнъж осъзна Вълкодав. Перчи се, иска да я науча да се бие въоръжена или в най-лошия случай с голи ръце... иска да ходи на затънтени места без охрана... а пък сърчицето ѝ трепка като овча опашка от най-малкия шум. Ама че съм пън, как не се усетих веднага...

Той реши да ѝ вдъхне кураж и каза:

— Аз също се стреснах, владетелке.

Устните ѝ съвсем по-детски се изкривиха:

— Страх ме е, Вълкодаве... толкова ме е страх... дано по-скоро се върне баща ми... През цялото време дебнат и се примъкват крадешком... нощем, в тъмното...

Тя скри лице в дланите си и сълзите ѝ рукнаха.

Вълкодав се премести по-близо до нея и я прегърна, като не забравяше да се оглежда наоколо. Гордата кнесиня се притисна към него и още по-безутешно заплака. Усещаше как тупти сърцето ѝ.

— Не се бой от нищо, почитана господарке — тихо рече той. Помълча и допълни: — По-добре се сети колко силен бе уплахът на глухаря.

Кнесинята вдигна глава и направи опит да се усмихне през сълзи. *На колко ли е години, помисли си Вълкодав. На шестнайсет? На седемнайсет?... Тъкмо сега му е времето да се приказва със сватовете, да се дири добър мъж. Такъв, дето да брани от прокрадващи се в тъмното чужди и да прокужда дори лошите сънища...*

Той рече:

— Не плачи, владетелке. Искаш ли да си вървим у дома?

Тя непохватно избърза сълзите си.

— Не... почакай.

И туй си е така, разсъждаваше Вълкодав, докато се спускаше подире ѝ към брега на залива. Поддадеш ли се веднъж на страха —

после няма отърваване. Кнесинята изми лицето си, приглади косите си и отново стана същата като преди, ако не се брояха подпухналите клепачи и почервенелия нос. Докато стигне до града, всичко ще й мине.

— Баща ми казва, че разбирам от хора — с укрепнал глас рече тя. — Аз ще се опитам да отгатна, а ти ще ме поправиш, ако бъркам. Съгласен ли си?

Той отвърна с нежелание:

— Както кажеш, владетелке.

— Биеш се така, че чичо Серт ти се чуди. И държиш на честта. Значи си бил витяз — решително поде младата владетелка. — Сигурно си бил ранен в боя, попаднал си в плен и са те заробили... — Тя погледна Вълкодав очаквателно, но вянинът мълчеше и кнесинята се намръщи: — Не, не е така. Серт казва, че ти само четири години... И как е станало така, че не са откупили свободата ти?

Вълкодав поклати глава.

— Не беше така, владетелке.

Продължение не последва и кнесинята разбра: повече нито дума не ще успее да изцеди от него. Той просто седеше и я гледаше. И мълчеше. Страшен човек. Опасен каторжник, заклеймен убиец. Кнесинята изведнъж почувства, че вярва на този човек напълно, без да си задава никакви въпроси, безпределно. Понечи да му го каже, но не намери думи, задави се и ни в клин, ни в ръкав попита:

— Защо дойде в Галирад, Вълкодаве?

Той сби рамене.

— Беше ми все едно къде ще ида, господарке.

Прилепчо, каталясал от пълзенето из треволяка, се върна при Вълкодав и се нагласи да подремне на кукичката на ремъка, прикрепена към ножницата на меча. Кнесинята си помисли, че гражданите, като искат да се скрият, хващат гората и си въобразяват, че там никой не ще ги намери. А горяните, напротив, са на мнение, че е най-лесно да се скриеш в големия град. Помисли си и това, че на човек като Вълкодав хич не би му било лесно да се скрие. Хора като него не умеят да са по-тихи от водата и по-ниски от тревата. Те непрекъснато се застъпват за осъдени еретици и за бедни старици и с мрачно достойнство очакват присъдата си, когато бъдат изправени пред съда заради нечия клевета.

Вълкодав отново огледа рядката гора, като отбеляза вече изместилите се сенки. Любопитна птица-дърволазка кацна на едно ниско клонче, погледна го отначало с едното, а после с другото оценце и отлетя от дървото да гони комари.

— Все пак е редно да ме научиш да се сражавам — решително произнесе кнесинята. — Ти си мой телохранител, а не на баща ми... ще слушаш мен, а не него. — Вянинът мълчеше и тя сведе глава, после тихо допълни: — Не дръзвам да стана воин, като майка ми. Просто искам да не се боя повече... — После вирна брадичка и погледът ѝ отново блесна. — Чувала съм как се развличат най-добрите бойци от племето ти. Някой препуска към тях с тройка коне и те с един удар събарят на земята и трите животни! Това можеш ли го?

— Не знам — рече Вълкодав. — Не съм пробвал.

Кнесинята му хвърли лукав поглед и каза с въздишка:

— Сигурно хората лъжат.

— Не лъжат — рече Вълкодав.

— А ти самият виждал ли си някой да го прави?

— Да. Само че не го правеха за развлечение.

— А защо?...

— На панаира конете се уплашиха — с нежелание отвърна той. — Нас, децата, щяха да ни стъпчат, ако нашият баща не ги беше спрял.

— Той е бил воин, така ли? — попита кнесинята.

Вълкодав поклати глава отрицателно и отново млъкна.

А след няколко дни се случи онова, което бе очаквал от самото начало и особено след като Лъчезар доведе низвергнатия от жреците бияч и Плишка. Довтаса трети. Не се знаеше дали беше подслушал някакъв разговор на тържището или самичък се беше сетил. Беше млад русоляв сегванин, но при цялата му младост сегванското у него беше доста по-малко, отколкото велхското у старата Кирен. Вълкодав добре познаваше тази порода странстващи наемници, които пътуваха от страна в страна, следвайки воините и войските, отдавна забравили пътя към дома. Той самият не би се поблазнил за никакви надници да се присъедини към тях, макар да го бяха канили. И да бяха обяснявали до прегракване на загубеняка вянин, че войната също е занаят, не по-различен от всички останали...

Забеляза сегванина почти от самия портал и незабавно разбра какво си е наумил. Ето, попита за нещо младите воители и те се заеха да му обясняват, сочейки палатите на кнесинята. Сегванинът продължи по-нататък и единият от отроците редом с него. Не толкова да му покаже пътя, колкото заради това, че е пришълец — въоръжен и очевидно добър познавач на ръкопашния бой.

Кнесинята тъкмо си почиваше. Вълкодав седеше на стъпалата, водещи към входната врата, а Прилепчо, полегнал на коляното му, блажено се припичаше на слънчицето, клонящо към залез. Привлечена от нещо, една голяма муха започна да кръжи над стъпалата, а зверчето хищно наостри уши, но не напусна коляното на господаря си.

— Ех, ти — каза му Вълкодав.

Сегванинът се приближи и спря на крачки от тях. Застана в доста нахална поза, така, че да засенчи нозете на вянина. Прилепчо заплашително изсъска и се покатери по-нагоре, като се присви и заканително разпери черни криле.

— Ти случайно да не си Вълкодав? — попита сегванинът. Известно време вянинът го гледа с присвити очи, преценявайки дали си заслужава да му отговаря. Накрая реши, че май си заслужава, и измърмори:

— Може и аз да съм...

— Ще те победи и в бой с мечове, и с ножове, и без оръжие! — без да губи време, хвана бика за рогата дръзкият момък. — Аз ще охранявам кнесинята вместо тебе, защото съм по-добър в боя!

Това беше предизвикателство. Към отрока, който се бе доближил заедно със сегванина, се присъедини втори, после трети. Довтасаха братята Храбри. Пристигнаха и двама витязи на коне и се спряха малко встрани, като се преструваха, че ставащото при стълбите ни най-малко не ги интересува.

— А тебе как те викат, храбрецо? — бавно издума Вълкодав.

— Първо ме победи — присмехулно отвърна оня, — тогава ще питаш.

Вълкодав се облегна с гръб на гладкото перило, за да се намести по-удобно.

— Ама ти си бил страхливец, а! — зарадван рече сегванинът. — Хег да ти изтръгне червата! Истината казват, че вянинът е храбрец,

щом срещу овците се изправи като боец, а пък пред истинския противник...

Вълкодав не отвърна и дори не се помръдна, поради което разочарованите зрители разбраха, че той не е настроен за битка.

— Тебе май за нищо не те бива — продължи сегванинът, но вече без първоначалното напрежение, а с ясно различимо презрение. Извади от ножницата меча си и го завъртя стремително във въздуха, като ловко започна да го прехвърля от едната в другата си ръка.

— А така можеш ли? Ами така?!

— Мога — с безразличие отвърна Вълкодав. Той прекрасно разбираше какво прави неканеният гостенин. Това бе често срещана практика преди двубой, да нажежиш себе си до червено и да смутиш противника. Вълкодав нямаше намерение да се поддава. Нито пък да се бие. Този момък със сигурност си го биваше, щом с нрава си е оцелял досега. Бива си го в схватките, ама няма ум. Инак би се вслушал по-задълбочено в приказките из града за кнесинята и нейните телохранители и би дошъл с добро да се запознаят. Във всеки случай нямаше да смята, че кнесинята ще се радва да наеме него вместо човека, на когото отскоро дължи спасението на живота си. *Не, помисли си Вълкодав. Когато аз самият се занимавах кажи-речи със същото като теб, аз се държах по друг начин. И освен това разбирах, че дъщерята на онзи, който управлява града, не е търговка, която се бои от крадците.*

Междувременно нахалният младок върна със замах меча в ножницата и извади боен нож, чието лъскаво острие бе дълго почти три педи. Вълкодав знаеше, че островните и бреговете сегвани понякога дори предпочитат тези ножове пред мечовете. А как само ги владееха...

— А така можеш ли?!...

Момъкът ловко хвърли ножа зад гърба си, той прелетя над лявото му рамо, за да легне дръжката му в отворената длан.

— Не съм пробвал — каза Вълкодав. — А защо?

— Ами затова!...

Онзи внезапно отскочи половин крачка назад, приведе се ниско и Вълкодав успя да си помисли: сигурно ножът сега ще полети към него, какво да се направи, та да не повреди красивата маронгова дърворезба на стената... Но не му беше писано да разбере какво точно е

възнамерявал да направи сегванинът. Защото и без това разлютеният Прилепчо окончателно се бе убедил, че се готвят да сторят зло хем на него, хем на господаря. И с вик на ярост безстрашно се устреми към нападателя, за пореден път забравил, че камшикът на надзирателя Вълк навремето го бе лишил от способността да лети. Както и това, че вълшебникът Тилорн му беше върнал тази способност. Прилепчо просто размаха криле и се насочи към лицето на сегванина...

И внезапно осъзна, че ЛЕТИ.

Той се беше засилил да ухапе човека по носа, но от изненада пропусна и само го одраска по бузата. След бойния вик последваха ужасени вопли, зверчето се хвърли като пухкава топчица обратно към Вълкодав и се скри в пазвата му.

Целият полет продължи един миг. Сегванинът, връхлетял изневиделица от нещо черно, врещящо и злобно тракащо със зъби, изпусна ножа и се отдръпна, като закри лицето си с известно закъснение. Спъна се, изгуби равновесие, размаха ръце и тронаво седна на земята.

Събралите се до стълбите отроци и млади витязи дружно избухнаха във весел смях. За оногова, който е дошъл да дири слава, този смях е по-лош и от вражески стрели. Сегванинът скочи и се заоглежда вбесено. Вълкодав се надяваше, че ще му стигне умът да надвие себе си и да се посмее заедно с останалите. Но не позна. Момъкът грабна падналия нож и хукна към изходния портал на прикътта. Не, нямаше как баш той да стане телохранител на кнесинята.

Вълкодав извади от пазвата си разрошения и още зъбец се Прилепчо и го подхвърли високо на дланта си. Прилепчо по навик извресця жално, но после разпери криле и се приземи с достойнство.

— Е, отдавна беше време да го направиш — рече му Вълкодав.
— Край, стига си се преструвал!

Те отново стояха на крайбрежната поляна, но сега до кнесинята не беше само Вълкодав, тук бяха и тримата ѝ телохранители. Вянинът все пак се зае да учи младата си повелителка да се отбранява, а същевременно тренираше и братята Храбри. Така имаше кой да се оглежда наоколо, докато останалите двама се търкаляха по сухите борови иглички и шишарките, които болезнено се впиваха в плътта...

Храбрата кнесиня беше донесла на дъното на окачената на седлото чанта мъжки панталони, които обу зад един храст и настоя да не я щадят:

— Нали никой няма да ме жали наистина...

— Ами ако ти излезе синина, владетелке? — попита Храброслав. Точно така, помисли си Вълкодав.

— Дойката ще види, ще вдигне олелия... — рече Храбробор.

— Че тя да не би да не знае! — уведоми ги кнесинята и свали от главата си сребърното венче, за да препаше широката лента през челото си.

Вянинът я гледаше с тъга как стои, обута с нелепи мъжки гащи между двамината люти в схватката момци, нежна, лъхаша на домашен уют, женствена. *Защо, за стотен път се питаше той, защо силният си присвоява някакви права само защото е силен? Силата има едно свято правило — да брани по-слабите. Жената, детето, сакатия... Отговори, справедливо Око на Боговете, какъв е тоя свят, щом мъдрите и добрите трябва да се учат на жестокост? А жената, родена за ласки и да ражда, да се учи и готви и тя да убива и осакатява? Защото инак ще е загубена?...*

Вълкодав вече бе успял да научи и тримата как да падат встрани така, че да останат читави, а после моментално да скачат на крака, без да охкат и да се хващат за ударените хълбоци. Дойде редът на най-простата хватка.

— Дръж ме за ръката, почитана господарке — каза той. — Не, не с тази, с другата. По-здраво дръж, нали ти нападаш. Или аз държа нож, а ти си ме хванала. Ето така.

Кнесинята го хвана над китката. Вълкодав стори крачка встрани, леко извърна китката си, приклезна, гмурна се и ръката на кнесинята остана извърната по невероятен начин. Вянинът направи всичко много бавно и внимателно с учебна цел, но на „нападателята“ не й остана друго, освен да изохка и тромаво да падне. Тая хватка се зовеше „Благодарност към Земята“. Кнесинята се изправи, като хапеше устни и се мръщеше.

— Сега ти ме тръшни, владетелке — каза Вълкодав. Братята Храбри, които стояха до тях, се опитаха да повторят движенията им.

Еленя Глуздовна едвам-едвам раздвижи ръката, която стискаше с длан, и смутено измърмори:

— Ама аз не мога да те помръдна...

— Ще ме помръднеш, владетелке — обеща Вълкодав. И допълни: — Ти си по-дребна от мен, така че ти е още по на сгода.

Как и на коя страна трябва да се отстъпва, кнесинята проумя на третия или четвъртия път. После използва и другата си ръка, но не я промуши отгоре, както трябваше, а отдолу. Вълкодав ѝ обясни къде бърка и я посъветва да не бърза, да внимава едновременно за движенията и на краката, и на ръцете. Кнесинята направи опит да се гмурне, но премного избърза и той с лекота я възпрепятства.

— Не бързай с това, че ще те гътнат.

В края на краищата, тя направи всичко както трябва и въодушевено му изви ръката, след което го повали на земята. Обиграните в схватките близнаци бяха усвоили този похват много по-рано от нея и вече се надпреварваха кой кого да хвърли на поляната, като току отърсваха сухите иглички, полепващи по лъцящите им от пот гърбове. Вълкодав позволи на кнесинята още неколккратно да го надвие, после повика за двубой Храбробор, а девойката повери на Храброслав. И почти веднага се усети, че е избързал. Първата схватка излезе твърде неуспешна. Момъкът беше много по-силен от кнесинята, но не се беше научил да си мери силата: младата владетелка изсъска нещо през зъби и започна да разтрива китката си. Храброслав се изплаши и се хвърли да я вдига от земята. Кнесинята седна и от очите ѝ от само себе си рукнаха сълзи. Тя ги бършеше и сърдито подсмърчаше. И сама с радост би се спряла, но не можеше. Вълкодав отлично се помнеше като момче и знаеше какво изживява тя. Обида на тялото, наказано за нищо с внезапно връхлитаща болка. Така се случва, когато миеш пода под масата, сетиш се нещо и рипнеш, па фраснеш с все сила глава в Божията Длан. Освен това знаеше, че сега кнесинята жадува да остави всичко, да яхне коня и да се прибере по живо, по здраво у дома. Там, дето я чакаше меката постеля с пухеното дюшече. И чинийката с фурмите и измитите стафиди за подслаждане на душичката. И няма досадници, които се опитват да ти откъснат ръцете и краката... Защо да се мъчи, нека мъжищата се изтрепват помежду си. А тя нека се котка и се гледа, нека се разхожда из градинката с чуждоземните цветенца...

Тримата мъже бяха клекнали до нея и за всеки случай си мълчаха, а че телохранителите трябва освен всичко останало и да се

оглеждат наоколо, помнеше един-единствен Вълкодав.

Кнесинята стана решително, изсекна се и с всичка сила се вкопчи в китката на Храброслав:

— Хайде!

— Господарке... — уплашено промълви отрокът.

Вълкодав се намеси:

— Хайде, Храброславе, само че... с пълна сила — само с мен.

Младоците винаги горят от желание час по-скоро да се поперчат с новото умение, по-скоро да се възползват от наученото, особено когато става дума за бойни изкуства... Вълкодав беше по-голям може би само с три години от братята близнаци, но се чувстваше като връстник поне на дядо им. Той със закъснение, но все пак се усети, че и тук, също както в битките с мечове не започват веднага с острите бойни оръжия, а първо се упражняват с дървени. Хем се запомня, хем никого не ще убиеш...

Той се извърна рязко, приложи похвата на кнесинята и я събори върху бодливата трева, но този път го направи с нужната предпазливост. Ще им дойде времето и на истинските схватки. После двамата си смениха местата, кнесинята тръшна по-високия с една глава от нея юначага на земята и тропна с крак:

— Не смей да отстъпваш нарочно!

На връщане към дома Вълкодав забеляза, че тя пази лявата си ръка. Той, както обикновено, с мъка започна да подбира думите и чак когато отпред вече се мержелееше градската стена, най-последно попита:

— Бива ли толкова да се мориш, господарке? Не ти нас, а ние тебе сме се цанили да охраняваме...

Все пак не бе намерил най-разумните думи. Разбра това в мига, в който ги изрече, затова я зачака да му се сопне и да му каже, че и без него знае какво ѝ трябва. Кнесинята свъси вежди и се зае да намества сребърните гривни, макар че червените петна, които скоро щяха да посинеят, бяха скрити добре под ръкавите.

— Аз съм дъщеря на вожд — рече девойката. — Щом съм се захванала с нещо, не бива да отстъпвам.

Дъщеря на вожд, помисли си Вълкодав. Най-тъжното бе, че всичко ѝ се удаваше толкова добре. Прави са като казват, че за каквото

и да се заловят вождовете, всичко им спори по-добре, отколкото на обикновените хора. Може би защото един добър вожд помни на какво се крепи народната сполука. Ето, и дъщерите на вождовете нямат равни на себе си и по красота, и по ловкост, и по ум. И по твърдост на духа...

А освен това се говореше, че кнесинята Елена е одрала кожата на майка си, на жената-воин. Иди разбери сега това за добро ли е?...

Краят на лятото приближаваше и в града все по-често се чуваха приказки, че господарят Глузд съвсем скоро ще се завърне. Вълкодав не го беше чак толкова еня накъде е отпътувал кнесът, но с половин ухо все пак научи, че владетелят бил прекарал лятото в голямата и могъща държава Велимор, за да преговаря по някакви търговски работи и за получаването на някаква военна подкрепа в случай на евентуална опасност. Не че някой заплашваше Галирад или могъщия Велимор. Просто солвяните искаха да си осигурят благосклонността на силния и войнствен съсед. Що се отнасяше до Велимор, и там едва ли бяха безразлични към приятелството с една здрава северна държава. Защото, както всички знаеха, Галирад досега пред никого не се беше огъвал...

Вълкодав не беше ходил във Велимор и познаваше тази страна повече благодарение на слуховете. Говореше се, че тя е разположена в самото сърце на Заключените планини и че дотам водят малко пътища, които до един преминават из лъкатушещите планински проломи. И всички тези проломи си приличаха по едно. На известно разстояние от входовете им скалите се събираха и се превръщаха в същински похлупак. Всички, които бяха ходили до Велимор, твърдяха, че в тези каменни тунели човек се чувства твърде непривично. Много по-зле било, отколкото в обикновените тесни проходи или даже в пещерите. Но още в мига, в който се излезеше на открито от едната или от другата страна на похлупака, отвратителното усещане се изпарявало без следа...

Но с това не се изчерпваха велиморските чудеса. Високи и почти непроходими бяха заснежените бърда на Заключените планини — не случайно солвяните им бяха дали такова наименование, — но все пак не беше невъзможно да бъдат преодолени. Намираха се безстрашни

катерачи, които се изкачваха на непристъпните зъбери и дори прекосяваха цялата планинска местност, за да стигнат от страната на солвяните право в Нарлак. Но онези, които пренебрегваха пътеводните теснини и избираха да минат по други пътища, не намираха сред планинските хребети никакви признаци на голяма и богата страна. Там нямаше нищо, освен разкошни високопланински поляни, ослепителен сняг по върховете и малобройни племена от планинци, които безпощадно се избиваха помежду си. Тук е мястото да се каже, че обитателите на вътрешните долини не бяха чували за никакъв Велимор.

Докато онези, които минаваха с приведена глава под потискащите скални сводове, разказваха за градове, заобиколени от исполински каменни стени, за великолепни дворци, изобилна търговия и безчет роби, които ден и нощ се трудят, за да се множат богатствата на държавата...

Когато питаха велиморци каква е тая работа, те обикновено се подсмиваха и отговаряха, че Боговете пазели тяхната страна, като не пускали там непознати и лоши хора. Затова се намираха такива, които наричаха Велимор *Опричната* страна, сиреч особената, отделната, неприличащата на никоя друга. Това наименование не допадаше на велиморци, които предпочитаха да я именуват *Закътаната* страна.

Но най-чудното според Вълкодав се заключаваше в друго. Беше му се случвало да има вземане-даване с хора, водещи потеклото си от Закътаната страна, и веднъж с огромна изненада установи, че Велимор никога не е имал свой собствен народ, свое коренно население. Там живеели сегвани, велхи, нарлаки, халисунци, солвяни и още какви ли не, но хората нямали свой единен език, обичаи или вяра. Като нищо някога са открили тези пустеещи земи и са ги заселили хора от всички околни племена...

Ако някой бе попитал Вълкодав, той би могъл да разкаже, че неговият народ отдавна се отнася с голямо недоверие към Заключените планини и към всичко, що иде оттам. Вяните наричаха тези планини *Железни* и твърдяха че с тия върхари, досущ като с железен катинар, Богът на Бурята е затворил някога Тъмните богове и различните нечисти сили и им забранил да се появяват в света на дневната светлина. Солвяните също помнеха по нещо от древните легенди. „Опричен“ в техния език изобщо не беше дума, подходяща за

ласкателство. Съплеменниците на Вълкодав се изразяваха още по-непочтително. Именуваха *Опричната* или *Закътаната* страна „Освенска“. Което в стари времена, общо взето, значело просто „разположена особено, ОСВЕН“...

Над хорицата, които вярваха във всички тези работи, задружно се присмиваха грамотните и просветени люде.

Както бе предвиждал Вълкодав, на болярина Серт страшно не му се понравиха безкрайните отсъствия на младата кнесиня. Каква е тая работа! Наместо да се разхожда както подобава край прикътa, да преде, да отпочива в покоите си или в най-лошия случай да се грижи за цветята (занимание, подходящо за една девойка от простолюдие, ама хайде, важното е детето да си намира залъгалки...), „дъщеричката“ му яздеше с трима телохранители кой знае къде. Понякога тя вземаше сокола, под претекст, че отивала на лов, но неясно защо никога не носеше на връщане дивеч. Само дето изглеждаше уморена, сякаш е преследвала най-малкото глиган.

Боляринът на драго сърце би я разпитал, пък и би издърпал ушите на непослушното чедо. Но се чудеше как да подхване работата така, че да не вземе тя самата да стане за срам.

След като обмисли цялата работа, Серт реши като начало здравата да се залови с вянина. Защото тайнствените отсъствия на кнесинята бяха започнали след неговата поява в прикътa.

Веднъж той извика телохранителя настрана и здраво се вкопчи в ръкава му.

— Къде влачиш ката ден момичето? — заплашително изръмжа той. — Защо след като е била с вас, ходи като пребита?

Вълкодав погледна силните възлести пръсти, които го държаха за ръкава. Можеше да издърпа ръката си, но не го стори, а отвърна със спокоен глас:

— Господарката ходи там, където пожелае, а ние я съпровождаме. А когато спрем, тя прави каквото ѝ е присърце. Пък ние внимаваме никой да не ѝ стори зло.

Доколкото разбираше, на болярина страшно му се искаше да го цапардоса, но се сдържа. Серт прецени, че няма смисъл, само ще си докара някоя беля. Че и току-виж се изложи. Пък и заслужаваше ли си

да се разправя с един обесник, зад когото „щерката“ беше като зад каменна стена... И разговорът им приключи с това.

Като изчака да мине известно време, боляринът постави натясно и двамата братя Храбри. Но и тук му беше писано да удари на камък. Младите негодници предпочитаха да угаждат на своя наставник, а не на войводата, и мълчаха като истукани. Тогава Серт се разсъди още повече и се реши да прибегне до последното средство. Отиде при кнесинята и подхвана с нея разговор за оня неизбежен и задължителен свян, който трябва да има едно младо момиче, и за това, че когато баща ѝ, кнесът, се върне, със сигурност ще му одере кожата, задето е пускал чедото му на разходки без подобаваща свита. Тъй като предварително беше измислил всичко, хитрият войвода първо се опита да натрапи за съпровождане на кнесинята цял кокошарник болярски щерки и други знатни девойки. Като сестрата на Лъчезар, Варушка, красива, но глупава и вечно сънена девойка. При мисълта, че Варушка и още дузина като нея ще я съпровождат като конна свита, Еленя Глуздовна се усети и доста лесно се съгласи да взема със себе си поне старата си дойка. Което всъщност беше и целта на болярина. Той не само беше един от малцината, ненатирвани от проклетата бабишкера, ами влизаше в най-тесния кръг на котканите от нея и зачитани като скъпи гости избраници.

На другия ден Вълкодав седеше на стълбите пред вратата, която беше полуотворена. Отвътре се чуваше как дойката приготвя кошницата с храната и в същото време гълчи чедото, дете не се свърта вкъщи.

— Извади меда, дойке — рече ѝ кнесинята. — И курабийките също. По-добре донеси сланина, хляб, пушено месо, лук, не забрави да сложиш и глава чесън...

Старицата помълча възмутено, сетне изфъфли:

— Ябълките няма да ги вадя от кошницата, пък ти както щеш. И курабийките ще ги оставя. Ще ги намокря с водица и ще си подсладя живота, аз, беззъбата...

След като помогна на кнесинята да седне на седлото, Вълкодав погледна косо братята Храбри, които възнамеряваха да държат стремето, за да стъпи на него дойката. Очаквал бе да изведат за нея

кротко магаренце или поне някое послушно муле. Нищо подобно. Конярят доведе на старата жена тъмнокафяв дорест жребец, че и седлото беше мъжко. Момците се доближиха, като се споглеждаха нерешително. Старицата изсъска срещу тях, светкавично подхвана полите на безформената си черна риза и скочи в седлото така, сякаш от малка не беше слизала от коня. Вълкодав само поклати глава. Дойката водеше рода си от племето на ичендарите, което, между другото, обитаваше същите тия Заключени планини.

Когато стигнаха до полянката, той изпрати близнаците да огледат горичката и да се убедят, че никой не е забелязал честите идвания на кнесинята и не е приготвил засада. После позволи на младата владетелка да се преоблече в обичайните мъжки дрехи и се залови да ѝ обяснява какво да прави, ако са я сграбчили и за двете ръце. Междувременно дойката се настани на чергилото до кошницата с храната, взе бродерията и се залови за работа. После и кнесинята щеше да направи няколко бода. За да може, без да си криви душата, да отвърне на въпроса с какво са се занимавали: „Шихме!“.

— Дори не се опитвай със сила, владетелке — поучаваше я Вълкодав. — Той, все едно, ще е по-силен. Не бързай, после от само себе си ще се получи...

Кнесинята бе свъсила вежди и съсредоточено се опитваше да се измъкне. Вянинът я държеше малко над китките, много внимателно, за да не ѝ направи синини, но на нея ѝ се струваше, че ръцете ѝ са заклещени с подплатени с грапава кожа пранги. Нямаше измъкване, колкото и да се мъчеше да открие начин.

— На мъжете им е добре да разсъждавате за силата — обидено рече тя, след като усилията ѝ не дадоха никакъв резултат. — А вие самите при най-малкия повод...

Старицата остави настрана бродерията, чевръсто стана и се доближи.

— Я пусни момичето! — сопна се тя на Вълкодав. — На такъв, ако му се довериш, ще ти откъсне ръцете!

— Дойке! — възмути се кнесинята, а Вълкодав пусна ръцете ѝ и се обърна към старицата.

— Аз няма да го сторя — каза той. — Правя така, за да не пострада от някой друг. — И протегна ръка. — Искаш ли да се убедиш, че не причинявам болка на господарката...

Кафявата сбръчкана лапичка на старицата със смайваща бързина изчезна под дългата до петите копринена кърпа за глава. Когато се показа отново, в нея потреперваше остра като бръснач дълга фиба. Бляскавото острие бе покрито до средата със засъхнала жълтеникава ципа.

— Все някак ще защитя и чедото, и себе си!...

Тя вероятно наистина можеше някои неща. Навремето, преди около петдесет години, когато я бяха сложили да бди над люлката на майката на сегашната кнесиня. Не случайно я бяха нарекли Хайгал — Поразяващото Копие. Да. Вълкодав можеше с едно щракване на пръсти да се избави и от фибата, и от бабата. Не само той — всеки от братята Храбри, на които тя така добре бе обърнала гръб...

— Страшна работа си ти — миролюбиво ѝ рече Вълкодав. — Как ли ще посрещнеш врага, щом се каниш да прободеш мен, телохранителя, с отровна игла.

— Дойке — повтори кнесинята Елена.

Бабата ги гледаше с потъмнелите си от гняв старчески очи, като не бързаше да отстъпва. Със сигурност и самата тя бе наясно, че колкото и да се перчи, младите и чевръсти момци ще защитят „чедото“ по-добре от нея. Но не можеше просто така да го признае. Защо ѝ е тогава да живее на този свят?...

Вълкодав строго погледна към подсмиващите се близнаци и каза на кнесинята:

— Успокой дойката, владетелке, нека види, че ти и сама можеш да се защитиш.

Когато кнесинята за трети път го тръшна на земята, върху лицето на старицата грейна усмивка, а след седмия път бабата най-последно скри фибата. През това време Елена Глуздовна направи май всички възможни грешки, така че противникът, ако не беше пълен глупак, можеше да се справи при всички положения, като ѝ даде отпор. Но не му беше сега моментът.

Дойката съвсем се успокои, когато дойде време за почивка и нейната рожбичка, след като се изкъпа в реката, се залови да яде като гладна ламя пресния хляб и вкусното месо заедно с тримата гладни юнаци. Нямаше нужда човек да я моли като у дома поне да опита една хапка...

Нито Вълкодав, нито близнаците бяха очевидци на по-нататъшните събития. Но някой от вездесъщите всезнаещи слуги бе успял скришом да види как боляринът Серт разпитвал за нещо старата робиня. Наистина, без да разбере за какво точно. Но със сигурност се знаеше, че въпросите му останали без отговор. Старицата мълчала и само тайнствено стрелвала поглед към небето...

* * *

Една вечер в прикъта долетя малко и уморено сиво гълъбче. То се шумугна в гълъбарника и там веднага го забеляза младият син на една от робините, чието задължение бе да се грижи за птиците. Юношата предпазливо улови гълъба в хранилката и тичешком го занесе при болярина Серт. Войводата сне от гръбчето на птицата малката кесийка и внимателно извади оттам писмото, написано върху фин полупрозрачен лист, изработен от смачканата и изсушена на слънце мека сърцевина на мономатанска тръстика. Серт прочете писмото и се запъти при кнесинята Елена.

Вълкодав знаеше само, че с гълъба е пристигнало послание от владетеля Глузд. Но никой не го уведоми, него, телохранителя, какво пише в писмото, пък и той не питаше. Само забеляза, че кнесинята стана умислена, дори тъжна. А това го учуди. Тя обичаше баща си, очакваше го с нетърпение, тогава защо?... Вълкодав изпърво даже реши, че кнесът се е разболял и ще се задържи във Велимор, но после проумя, че работата е друга. Ако кнесът бе болен, Елена Глуздовна със сигурност веднага щеше да хукне в храма, за да подири съвет и да се помоли. Ама не. Кнесинята не зачести разговорите си с влѣхвите. И изобщо се държеше почти както обикновено. И Вълкодав реши, че тази работа не го засяга.

Той, глупакът, се бе надявал, че кнесинята ще се задоволи с няколко обикновени хватки, за да се научи да се брани от случайни нахалници. Или още по-добре — няма да надвие отвращението си към това жестоко занимание, което изобщо не беше за жени. Нищо подобно. Тя хвърляше ножове, посягаше към меча и стреляше със

самострела, който се задействаше с ръчка и не изискваше такава сила като лъка.

Веднъж, когато вече яздеха в тръс към къщи, кнесинята попита Вълкодав как се женят вянците.

— Когато девойката порасне, момците идват да ѝ искат мънистата — отвърна той. — Ако майката разреши. После тя избира един от тях...

Кнесинята го изслуша и потъна в размисъл. Вълкодав виждаше, че тя иска да го попита за нещо, но не се решава. На няколко пъти почти бе готова да отвори приказка, но в последния момент все пак се отказваше. И накрая попита за съвсем друго:

— А случва ли се девойката да я оженят за друг, не за онзи, за когото тя иска?

Вълкодав се смяташе за човек, който си е поживял и се е нагледал на доста неща, но не можеше да свикне с това, че при повечето народи *дават* девойката на някого. При вянците девойката *сама си избираше съпруг*. Той отвърна:

— Случва се, когато това е необходимо за рода... Но по-често постъпват така не с девойката, а с момъка.

— А случва ли се девойката да се възпротиви и да избяга с онзи, когото тя харесва?

— Случва се, почитана господарке — отвърна Вълкодав. — Наистина рядко, но се случва. При нас не смятат, че това е нещо добро.

Вянската Правда се състоеше от много закони и сред тях имаше един, който осъждаше прекомерно властните родители, чиито деца, отчаяни от невъзможността да се спасят от нежелания брак, се самоубиваха. В рода на Сивия пес, за щастие, подобно нещо не се беше случвало никога и Вълкодав реши, че няма смисъл да разправя тия работи на кнесинята.

А тя най-сетне се реши и като отмести поглед встрани, зададе въпроса, който я измъчваше:

— А могат ли вашите девойки... сами да кажат на мъжа, че го харесват?

Вълкодав отвърна:

— Най-често точно така се прави. — И след кратък размисъл допълни: — Онази, която ми подари мънистото, сама дойде при мен...

— Та тя е дете, което нищо не разбира! — неочаквано се разсърди кнесинята. — В името на Златните ключове! Десетгодишна е!... Какво, така ли става — дава ти мънистото и хайде, жени се?...

— Тя ми го даде, а аз го взех — търпеливо обясни Вълкодав. — Можех и да не го взема. А за женитбата... Може тя да си намери някой по-добър... Или майка ѝ да не пожелае...

Още повече, че не допаднах много на майката, каза си той. Какво пък, мънистото в косите му с нищо не задължаваше малката палавница. Според вянския обичай това, че ергенът носи този дар, означава, че той възнамерява да бъде верен на онази, която му го е поднесла. Докато тя не го вземе за мъж. Или не предпочете друго...

Ала кнесинята се бе разсърдила за нещо на своя телохранител и изведнъж пришпори кобилата си. Вълкодав незабавно срита Сивчо. Обученият жребец дръпна мощно напред и се изравни със Снежинка, която още не бе успяла да препусне стремително. Вълкодав хвана кобилата за юздите и я спря.

Той очакваше господарката да го сгълчи за това своеволие, но не позна. Навела глава, кнесинята седеше неподвижно в седлото и мълчеше. Изглеждаше някак жалка и зашеметена в това си мълчание. Вълкодав също не каза нищо. Близнаците, които бяха успели да се присъединят към тях, се споглеждаха виновно, защото бяха наясно, че не биха могли да попречат на кнесинята да се изплъзне.

Еленя Глуздовна въздъхна и продължи пътя си, като яздеше бавно, с наведена глава...

Отпред вече се бяха показали островърхите галирадски кули, когато насреща им се зададе самотен конник. Вълкодав веднага позна болярина Серт и само въздъхна. Ясно беше, че този път посрещачът е твърдо решен да разбере всичко. Затова не водеше със себе си отроци. За да не станат свидетели на някоя срамотия.

Той препречи пътя с врания си жребец, сетне слезе от коня и кръстоса ръце пред широките си гърди. Дори и да имаш желание да го подминеш, няма да успееш. А освен това кой би могъл да си позволи да подмине един толкова виден войвода. Серт гледаше Вълкодав, който се приближи до него и скочи от коня.

— Къде хойкаш всеки ден с кнесинята? — мрачно попита Серт. — Като си я увардил от убиеца, мислиш, че всичко ти е разрешено, тъй ли? Отговаряй, чуваш ли!

Вълкодав отвърна с равен глас:

— Владетелката ходи където иска и с когото си поиска, а ние с теб, войводо, не можем да ѝ заповядваме.

Боляринът, почервенял, пристъпи към него. Вълкодав не помръдна. Засега не възнамеряваше да прибегва до оръжие, а по-късно щеше да си покаже.

Еленя Глуздовна не се остави да чака, докато инатът и предаността на тези двамата станат причина за някакво нещастие.

Тя повика Вълкодав, протегна му ръка и той я свали от коня. Кнесинята се доближи до болярина и попита:

— Ти, Серт Милованович, си се заел да ме наглеждаш, така ли?

Тя все пак не изрече най-непоправимото. Не се осведоми дали той, боляринът, е дръзнал да задава въпроси за нея, кнесинята. Не. Тя твърде много обичаше стария другар на своя любим баща, за да го обижда по този начин.

— Ами да, заел съм се! — изрева Серт. — Като се върне кнесът, с какви очи ще застана пред него? Твоето чедо се разхождаше с три луди глави... а пък аз, старият глупак, спокойно си стоях вкъщи, това ли да му река?

— С трима *телохранители*, чичо Серт — неочаквано спокойно го поправи девойката. Все пак не случайно тя беше отсъждала на чия страна е правдата, приемала бе чуждите търговци и бе разговаряла с галирадския народ. — Като двама от тях са избрани лично от теб, а пък третият ме спаси от сигурна смърт. На кого от тримата нямаш вяра, болярино?

Старата Хайгал злорадстваше безмълвно на коня си.

Серт погледна братята Храбри, ту единия, ту другия, а по Вълкодав само плъзна погледа си и така се издаде. Вянинът въздъхна, отбелязвайки междуременно, че близнаците не забравят да оглеждат храстите, полето и ивицата на далечната гора. Все пак бе успял да ги научи на нещо.

А боляринът още повече почервеня.

— Виж какво, момиче, не ме карай да ти припомням времената, когато те шляпах с коприва...

Кнесинята продължи да го притиска и повтори:

— На кого нямаш вяра, болярино?

И тогава Серт допусна грешка. Сграбчи я за ръката.

Вълкодав разбра какво ще направи кнесинята едва ли не преди самата тя да го е решила, и се обля в пот. Тази хватка не ѝ се удаваше особено сполучливо. Пък и против болярина, който кажи-речи от раждането си е носил меч... Но не позна. Вдъхновена от обидата, кнесинята направи всичко безукорно. И... бързо. Учудващо бързо. Така че както си стоеше, важният болярин изведнъж извика и се стовари възнак. Кнесинята моментално го пусна и скочи.

— Добре ли си, чичо Серт?... — попита тя и поруменя от срам.

Вълкодав виждаше колко се свени. Все пак този възрастен мъж навремето я беше дундуркал на колене, беше пял приспивни песни на сирачето без майка. Лежането на земята не си е работа, но Десняка кой знае защо не бързаше да се изправя. Само се надигна на лакът и започна да разтрива жилавата си китка и поглеждаше под вежди — ту смутената кнесиня, ту навъсения вянин, ту близнаците, които едва сдържаха смеха си, ту старицата на коня. Когато срещна погледа на Поразяващото Копие, тя му се изплези.

— Искрах господарката да може да се брани — рече Вълкодав. — Дори ако убият всички ни. И мен, и тях — той кимна към братята, — и теб...

— Няма защо да ме оправдаваш! — прекъсна го кнесинята. — Не ти си искал да направиш нещо, а аз те карах!

— Е, какво, дърт пън такъв? — поинтересува се дойката. — Всичко ли разбра? За забавленията на чедото? Или още обяснения искаш?

Боляринът най-сетне се изправи и без да каже нито дума, започна да отупва прахта от дрехите си. Кнесинята го заобиколи и направи опит да надзърне в очите му — дали не се е засегнал? По-нататъшният ход на събитията според Вълкодав също беше лесно предвидим. Боляринът грабна своята „щерчица“ със светкавично движение, което май изцяло ѝ бе убягнало. А след това я курдиса на коляното си и се зае да я пляска, както го бе правил навремето...

Вълкодав, разбира се, не се намеси.

А след няколко дни в крепостта долетя поредният гълъб и глашатаите разгласиха из града щастливата вест: кнесът се връща у дома, кнесът пристига от Велимор. Че и грамота носи за обичта и съгласието с великия южен съсед. Хора, радвайте се!

И хората се радваха.

Денят, в който кнесът се завърна в града, се случи подгизнал и сив. Тъжният — като есенен — дъжд бе завалял още предния ден. Понякога небето се уморяваше да рони сълзи, но никъде не се дяваше тежката мъгла, паднала досами земята. Без да бърза, вятърът търкаляше по морето ниски лениви вълни и почти по водата се плъзгаха мокрите валма на облаците, които нямаха край. Градът бе настръхнал и помръкнал, дори зелената трева върху покривите сякаш бе изгубила цвета си. В такова усойно време на човек му се искаше да се затвори между четири стени и да се занимава с домакинстване под съпровода на пеещия в печката огън. И хич да не мисли за влажния сумрак навън. Който с ръка на сърце дори не може да бъде наречен ден. Откакто се помнеше, на Вълкодав не му се бе удавало да си стои на топло в лошото време. Така беше прието у тях: жените и котките шетат вътре, а мъжете и кучетата — из дворището. А после седем години не само че не бе виждал дъжд и сняг, а изобщо бе забравил как изглеждат небето, слънцето и облаците. Предния ден вечерта, предвиждайки, че времето ще се развали задълго, кнесинята му беше наредила да прекара следващия ден у дома си, защото и тя самата не възнамеряваше да напуска крепостта. Но тъкмо бе изрекла заповедта, по подгизналия главен път, препускайки през глава и разпръсквайки кал, в града пристигна вестоносец и съобщи, че се очаква кнесът да пристигне на другия ден. И дъщерята, разбира се, реши да тръгне да го посреща. Вълкодав знаеше, че ще се опитат да я спрат, но тя няма да ги послуша.

Когато дъждовните облаци станаха от черни синкави, Вълкодав оседла коня си, сложи наметалото с качулка и пое към прикътата.

Той се придвижваше по тъмната безлюдна улица, като рядко срещаше самотни стражи и си мислеше, че когато тръгнат да посрещат кнеса, ще трябва да е с оголена глава — качулката му пречеше да вижда какво става наоколо — и тогава влагата ще слепи косите му, ще

започне да се стича по врата му, ще се пропие в ризата му и ще остави петна по хубавата кожена туника... Добре поне, че ризницата не хваща ръжда...

Вчера ликуващият Тилорн му бе показал над какво се бяха бърхтели с майстор Коприва цяло лято: една желязна лъжица, покрита с лъскава като огледало метална плака. Цялата, освен крайчето на дръжката, за която я бяха държали, за да я топнат в разтвора.

— Скоро Коприва ще започне да покрива с това ризниците! — каза ученият. — Представяте ли си каква цена ще започнат да искат за веществата си арантите, ако научат каква е работата?

Лъжицата тържествено бе подарена на Ниилит и девойката незабавно я изпробва: зае се да разбърква зеленчуковата супа, която къкреше на глинената печка. Лъжицата пареше и Ниилит уви дръжката с парцал. Вълкодав се сети, че използваните от Коприва кристали се смятат за отровни и попита Тилорн ще става ли после супата за ядене. Доколкото бе наясно, учените не винаги се сещаха за подобни дреболии. Тилорн само махна с ръка. Той се притесняваше за съдбата на финото покритие не по-малко отколкото Вълкодав за Прилепчо, когато наместваха крилото на зверчето. А пък Ниилит се притесняваше и за лъжицата, и за Тилорн, и за супата от спанак. В нейната родина не готвеха такава, рецептата беше на Вълкодав и тя не бе сигурна в нищо. Любопитният Зуйко (от когото бяха изтръгнали страшна клетва — чрез ядене на малка бучка пръст! — да мълчи за видяното) доведе дядо си, дърпайки го за ръката, а пък с дядото в кухнята дойде и Еврих, който бе помагал за мазането с разтопен восък на парчетата кожа. От рамото на вянина изхвърча развълнуваният Прилепчо и с писък закръжи под тавана... Събра се цялата челяд. Накрая извадиха лъжицата от гърнето, без да я избърсват. Ниилит я изми и изгърка от нея остатъците от спанака...

Чудното покритие заблестя като слънце. Тилорн грабна Ниилит и затанцува с нея до печката.

— Трябва да се направят такива за витязите — посъветва го Вълкодав. — Сигурно веднага ще забравят за разправиите си кой ще яде със сребърна, а кой с кокалена лъжица...

... И ето че той пътуваше към крепостта под унилия дъжд, който изглеждаше още по-студен заради ранния час, и мислеше за лъскавите като ледени дантели ризници, които скоро ще изплете майстор

Коприва. И с които сигурно бързо ще се прослави. С такива ризници е добре да препускаш срещу врага, да се носиш към него като желязна стена, хвърляйки го в ужас само с броните... Вълкодав за нищо на света не би сменил с такава собствената си ризница. Както, впрочем, и обикновената си дървена лъжица с тази, лъскавата, дето не можеш да я държиш с гола ръка, а пък как пари в устата...

Студът бе такъв, сякаш не бе лято и той надяна под ризницата две ризи наведнъж, а под тях вълнено елече, скришом изплетено от Ниилит. Елечето бе от сива кучешка козина. Вълкодав, който не беше свикнал да получава подаръци, първоначално се смути, а после, като видя каква е работата, направо се разтопи, толкова драго му стана.

— Това ти е... за да не кашляш повече — притеснена до смърт обясни Ниилит. Вянинът я прегърна с благодарност, а после я попита защо е избрала именно този цвят. За рода си не бе казал никому. Тя още повече се смути и каза:

— Ами... те, вълкодавите... са такива, сиви на цвят...

* * *

Очертанията на къщите и кулите започнаха лека-полека да се избистрят сред тъматата, когато жребецът го докара в прикътата. Кнесинята закусваше и Вълкодав по навик се настани на стълбите, водещи към входа на покоите ѝ. Той прекрасно знаеше, че бдителната баба няма да го пусне дори в коридора. За да не изцапа с мокрите си ботуши красивия и чист под. Вълкодав се замисли как ще тръгнат сега да посрещат кнеса и изведнъж се сети за чутото от болярина Серт, че кнесът изпърво е бил обикновен войвода при покойната владетелка...

Ами какво пък, рече си той ни в клин, ни в ръкав. Кой може да се обзаложи, че след сто години добрите галирадци няма да си спомнят за един от бившите си владетели, че отначало е бил обикновен телохранил при кнесинята?...

Прилепчо подаде носле от пазвата му, подуши влажния въздух и отново се скри на топло, за да си доспи. До стълбите имаше просторен навес, направен именно за да се оставят там конете при лошо време. Вълкодав избърса благодарно пръхтящия Сивчо и криво се усмихна на

безсрамната, незнайно откъде щукнала му мисъл. Ама че врели-некипели...

Братята Храбри нечуто изникнаха зад ъгъла и тихичко започнаха да се прокрадват към него, криейки се в мрака.

— Добро утро — поздрави ги Вълкодав.

От тъмното долетя хорова въздишка и братята се приближиха, вече без да се спотайват.

— Че как успя да ни забележиш?... — попита Храброслав. Рядко се случваше сутрин да не зададат на Вълкодав същия въпрос. Да се доближат скришом до него беше безнадеждно начинание, но упоритите близнаци никога не спираха да опитват.

— Аз виждам в тъмното — рече вянинът.

— Ще ни научиш ли? — моментално попита Храброслав. Той беше по-големият и по-бойният от двамата.

Разсъдителният Храбробор подбутна брат си с лакът и каза:

— Какви ги приказваш, трябва да си роден с тази дарба...

— Научих се на това в рудника — рече Вълкодав. — Свикнах с тъмното.

За негов ужас близнаците се спогледаха едва ли не със завист. И двамата се бяха попременили. Когато изведоха конете, се оказа, че животните са така почистени и излъскани, сякаш братята ще се кипрят с тях наред тържището, а няма да яздят из калищата. Първият път винаги си е първи път, каквото и да си приказваме. Първата любов, първият бой... първото пътуване със свитата на кнесинята... Щещ — не щещ, за цял живот ще го запомниш.

Отдавна възнамеряваха да павират главния път на подстъпите към града с камък, по нарлакски, а не с дървени трупи, както бе прието при солвяните. Всички бяха съгласни, че камъкът дълго ще издържи под копитата на конете и със сигурност няма да се превръща всяка пролет и есен в непроходимо блато. Нямаше стовор само относно това кой ще развърже кесията си за общото дело. И затова все още нищо не бе направено.

Пътят отначало минаваше покрай реката, после завиваше на юг, покрай Скалата на мъглите, тънеща сред ниски облаци, и конете веднага започнаха да се движат по-леко. По велиморския път дотук не

идваха кой знае колко хора, затова не беше твърде разкалян. Засега. Ако нещата тръгнаха така, както ги бяха замислили кнесът, дружината и мъдрите галирадски старейшини, Галирад щеше да се превърне в още една от морските врати на Велимор. Тогава талигите по този път щяха да се нижат една след друга. И може би най-сетне щяха да се намерят пари и за павирането на пътя. Ако не се появеше нещо друго, което да попречи...

Кнесинята жадно се взираше напред и Вълкодав видя, че тя много се вълнува. Всеки миг сред мъглата щеше да се покаже познатият стяг — бялата птица в полет върху ален фон — и бащата владетел щеше да притисне към гърдите си своята дъщеря хубавица, която от самото начало на пролетта се бе грижила разумно за неговия град. Нима кнесинята имаше за какво да трепери като хлапак преди Посвещението, което щеше да го причисли към мъжете? Може би се страхуваше, че кнесът няма да я похвали?... Но защо?...

— Като ги зърнеш, не се втурвай веднага напред, господарке — предупреди я Вълкодав, когато се качваха на конете. — Само ако си сигурна, че насреща си виждаш баща си. Всичко се случва...

— Виж го ти как командва, срамота!... — веднага се размърмори Хайгал.

Вълкодав си замълча, пък и какво би могъл да каже на заядливата старица, обаче кнесинята прояви неочаквана кротост и рече само:

— Както кажеш...

Заедно с нея пое да посрещне вожда Лъчезар със своите юначни отроци, които язدهа бързи и яки коне и се пръснаха далеч напред по пътя, за да съгледат челния отряд на кнеса. Самият Лъчезар яздеше редом със своята „сестра“ и отначало все гледаше да мине от дясната ѝ страна, за да застане между нея и Вълкодав, но кнесинята му заповяда да застане отляво и боляринът не посмя да не се подчини, макар че се нацупи. А Вълкодав този път яздеше малко по-напред. Свалил бе качулката и усещаше как влагата пропълъзва под дрехите му.

Той не се оглеждаше към близнаците, чиито коне следваха в тръс Снежинка, кобилата на кнесинята. Какво имаше толкова да се оглежда. Всеки от тримата бе наясно какво да прави в случай на необходимост.

Кнесинята се бе умълчала, свита под наметката от щавена кожа, която не пропускаше дъжд. *Сякаш не посреща любимия си баща,*

помисли си Вълкодав, ами... Тя очаква от тази среща нещо, което не я радва особено. Изведнъж го осени. Дали пък нея е сватосал твърде грижовният родител?... Сигурно точно затова се бе заела да разпитва за това как е при вянците, случва ли се да не е по любов... Такова нещо може да ѝ дойде наум, само ако на нея самата всеки момент ѝ предстои подобно. Ами да, сватосал я е! За някой от личните мъже на Велимор. Милостива Повелителко на Съдбите, направи така, че да не е съвсем стар, зъл и противен.

На Вълкодав му дожаля за кнесинята, на която не само че не можеше да помогне в тази беда, но и не умееше да намери дори разумна дума за утеха. Освен това през ума му мина мисълта, че ако нещата наистина стоят така, ще трябва някой да се мести да живее другаде. Дали кнесинята ще иде във Велимор? Или пък знатният жених — при новите роднини и новите си съюзници?... И ако се падне на кнесинята да замине, дали тя ще пожелае да вземе него, Вълкодав, със себе си? И какво ще правят тогава Тилорн, Ниилит и Еврих, дядо Варох и внучето му Зуйко?...

Такива ми ти работи, помисли си той и се подсмихна. Нито те могат без мен, нито аз без тях. Семейство. Моето семейство...

И в този миг зад сивата дъждовна завеса долетя тихият, поради голямото разстояние, но ясен и звънък глас на рога.

Еленя Глуздовна, то се знае, на мига забрави всичките си обещания и понечи да препусне напред. Вълкодав, който нарочно яздеше пред нея, я спря, хващайки юздите на кобилата ѝ. И не ги пусна дори тогава, когато от мократа мъгла пред тях изникна един разчорлен отрок.

— Кнесът!... Пристига кнесът, зърнах го с очите си!... Ей ги, вече се виждат...

През пелената на дъжда наистина вече се очертаваха силуетите на конници. Чуваше се смях, ехтяха радостни гласове.

— Догонвай ме, сестро! — каза Лъчезар и се понесе напред по обраслия с трева път.

— Чуваш ли вече гласа на татко ти, почитана господарке? — попита Вълкодав.

Кнесинята само кимна. Тя гледаше Вълкодав почти с някакво отчаяние. Така, сякаш не искаше да я пуска. Вянинът пусна юздите и каза:

— Да вървим.

Кобилата ѝ пристъпваше от крак на крак, нетърпелива да препусне след всички останали. И когато ѝ бе дадена тази свобода, буквално полетя напред.

Сигурно Елена Глуздовна наистина се беше метнала на майка си. Широкоплещестият, среден на ръст мъж, който прегърна бащински, имаше тъмна къдрава коса. Единственото, по което двамата си приличаха, бяха очите — сиви, бистри като кладенчова вода. Кнесинята плачеше на глас и се притискаше към бащините гърди, като нехаеше, че коженият плащ се беше разтворил и студеният дъжд мокреше зелената ѝ карирана вълнена рокля.

— ... Колко си отслабнала, станала си кожа и кости! Докато ме е нямало, май си престанала да се храниш? Пък аз смятах, че само велиморските хубавици се стараят да станат кльощави и бледи, мислех си, че нашите са по-умни... Ама и ти си същата! — сгълча я ласкаво кнесът, като се стараеше да овладее треперенето на гласа си. После погледна над главата на щерка си и срещна погледа на Вълкодав, който стоеше само на две крачки разстояние. Глузд Несмеянович внимателно огледа новия човек и лекичко побутна кнесинята по рамото. — А този, дето те съпровожда, кой е? Не си го спомням...

— Това е вянски главорез, роднино — обясни Лъчезар. — Дъщеря ти е прекалено добра, владетелю: храни с твоя хляб разни готованци...

Кнесинята вдигна рязко глава и впери поглед в него. Ако не ставаше дума за такава красавица, Вълкодав би казал, че гледа свирепо. И още нещо. Лъчезар сигурно отдавна се развличаше, благодарение на омайващия прах. Хората с всичкия си ум в главата не се държат така. Не повтарят поред все едни и същи грешки.

— Това е телохранителят ми! — със звънтящ глас каза кнесиня Елена.

— Нима? — учуди се кнесът. — Че на кой друг, освен мен, си нужна, че да те вардят?... — Отпрати с ръка Вълкодав и каза: —

Хубаво, сега си върви заедно с твоите отроци, вянино. После ще видим каква е работата.

Вълкодав не се помръдна от мястото си.

— Щом вянинът мълчи, значи има причина за това — рече кнесът и погледът му стана много внимателен. — Ти умееш ли да говориш, телохранителю?

— Добри хора са счутили носа му, ама май още не са му отрязали езика — каза Лъчезар подигравателно. — Макар че си е заслужавало...

— Прощавай, владетелю — тихо каза Вълкодав. — Аз служа на твоята дъщеря, а не на теб.

Витязите и слугите, които бяха съпровождали кнеса във Велимор, с любопитство поглеждаха странния приближен на кнесинята, удостоен от нея с подобна чест за незнайни заслуги. Ала Глузд Несмянович гледаше Вълкодав с чувство, в което прозираше одобрение.

— Че от кого ще я пазиш, щом е с мен? Освен аз самият да напляскам чедото си...

— Владетелката ме храни, за да пазя добре — рече Вълкодав. — И аз просто си върша работата.

Тук отново се намеси кнесинята и на скоропоговорка заразправя на баща си как са се опитали да я убият на тържището. В разговора се намеси и Лъчезар. Той не криеше своята неприязън към своенравния вянин, вярно, без да го обвинява повече в сговор с убиеца. Сега според думите му излизаше, че той преди всички е забелязал опасността и пръв би закрил сестра си с тяло, ако не е бил съборен на земята от тромавия телохранител.

Вълкодав яздеше отдясно на кнесинята, като леко изоставаше от нея и мълчеше. Беше му все едно. Няколко пъти усети върху себе си въпросителния поглед на кнеса. Нека си гледа. Той само си вършеше работата — охраняваше, а разговорът между големците не го засягаше.

Когато наближиха градските порти, пътят се изпълни с посрещачи. Гражданите се бяха затъжили за своя кнес. Май жителите на Галирад обичаха Глузд Несмянович не по-малко от неговата умница дъщеря. *Щастлив народ, помисли си Вълкодав. Когато протягат на един вожд децата си за благословия, това все значи нещо.* До слуха му долитаха откъслечни думи: хората приветстваха

кнеса и го уверяваха, че кнесинята ги е управлявала мъдро и справедливо. Вълкодав се надяваше само на едно — шумът и виковете да не му попречат да разпознае, да речем, шепота на кинжала, напускащ ножницата. Или тихото бръмчене на изопваната от стрела тетива...

Ала сега Боговете гледаха от висините към Галирад с благосклонна усмивка. И свитата, и посрещачите благополучно пристигнаха в прикът.

В крепостта кнесът веднага се усамоти с дружината си и със своята дъщеря помощница. Изглежда, имаше работи, чието обсъждане не търпеше отлагане. Вълкодав отведе Сивчо в конюшната, размишлявайки по въпроса, че при вянните никога не се прави така. Там затваряха завърналия се от дълго пътуване в отделна стая, без да го допускат особено до общия живот на домочадието. Ами ако докато е обикалял из незнайни земи, се е пропил с някаква нечистотия?... Току-виж това изобщо не е той, а някой зъл дух, приел облика на човек?...

Все пак сигурно имаше право старецът, с когото му бе писано да си поприказва на брега. Какъвто е животът, такива са и обичаите. Какво щеше да стане с големия търговски град, ако с пълна строгост се почита домашният праг, а пък новопристигналият кнес бъде приет като чужд човек?...

Вълкодав изпитваше желание да се върне в дома на Варох, хубавичко да се наяде и после може би да подремне на топло, но нямаше право да го стори. Трябваше следобед да е на разположение на тържището, където кнесът щеше да разговаря с гражданите, за да ги уведоми как е минало пътуването, с какво се е върнал от него. Защото ако не го стореше, още вечерта из града щяха да плъзнат разни слухове. Което нямаше да е хубаво.

Когато Вълкодав влезе със Сивчо в конюшната, завари коняря Спел да посреща на гости мятелника Зичко Живлякович. Дватамата се бяха разположили върху купчина слама и се гощаваха, за да отпразнуват благополучното завръщане на кнеса. *Ето какво се случва,*

когато нямаш навика да почукаш преди влизане, помисли си Вълкодав. Без да иска се бе натрапил, така излизаше.

— Да ви е сладко — рече той, докато ги подминаваше. Нямахше нито да се учуди, нито да се засегне, ако му отвърнеха с думи, от които да проличи, че гощавката е само за двама, а третият е излишен. Но Спел, чиято коса имаше досущ цвета на слама, зарадвано заръкомаха и посочи на Вълкодав малката глинена бутилка.

— Ела при нас, Вълкодаве! Да пийнем за здравето на кнеса и кнесинята...

Колкото и да бе странно на пръв поглед, особнякът телохранил му харесваше. Сигурно понеже онзи чудесно се грижеше за Сивчо, без да прехвърля това задължение на слугите.

— Благодаря — отвърна Вълкодав. — Може да хапна от мезето, но недей да цапаш чашката. Тепърва ще съпровождам владетелката до площада...

И се залови да четка коня, който вече беше заврял муцуна в хранилката.

— Виж го ти, същинска мома, достраша го да пийне капка кладенчова вода — чу той думите на Зичко, който тихо се изсмя.

— Такъв си е — съгласи се Спел. — Нищо, че има мустаци. — И подвижна: — Ей, вянино, какво реши?

Вълкодав се усмихна. Не се обиждаше на такива безобидни подмятания, само това липсваше. Сивчо извъръщаше глава към него, въздишаше, побутваше го с нос по рамото.

— За нашата господарка — долетя зад ъгъла гласът на Зичко. Дочу се звукът на изливащо се в чашата вино. — Жалко, ама какво да се прави — продължи старият слуга. — Време е да се изживее животът, всяко нещо е с времето си...

Да, точно така: кнесът е сватосал дъщеря си! — веднага се досети Вълкодав. Всичко както си му е редът. Тепърва ще оповестят на народа, а пък верните слуги вече са научили как стоят нещата.

Виното потече в другата чаша и Спел потвърди догадката на телохранилителя:

— За новото гнездо — да се стори по-топло от старото на нашата гълъбица.

— Много искаш — измърмори старецът. — Къде се е чуло и видяло в чуждата къща да ти е по-сладко, отколкото в бащината?

Те пиха. Чу се как Спел сочно ухапа кисела краставица, приготвена по прочутата вянска рецепта. Вълкодав потисна желанието си да попретупа работата и продължи да действа с четката.

— Какво пък, добре се омъжва! — започна да разсъждава на глас младият коняр. — С една дума — за велиморец! Сигурно още на другия ден ще се къпе в злато. А като я прегърне, като я целуне...

Той се засмя.

— Ой гиди, палавнико — измърмори Зичко, но по гласа му се усещаше, че се усмихва. Вълкодав поглади Сивчо, плесна го загладената задница и излезе в общото помещение. Изобщо не се съмняваше, че слугите са разузнали всичко за годеника. И за рода, и племето му, и за това дали неговата младост и красота са равни на невестините. А щом е така, значи сега ще споделят наученото и с него.

Като забеляза телохранителя, Спел потупа с длан сламата до себе си.

— Хайде, вянино, мезето свършва!

Ала в паницата с ухаеща саламура още плуваха крехки малки краставички. Устата на Вълкодав моментално се изпълни със слюнка. Той седна, взе една краставичка, учтиво благодари и захрупа.

— Значи жениха си го бива, а? — след малко попита той.

— По-добър не може да се намери! — откликна Зичко. — Вярно, родом е сегванин, но иначе е от личен по-личен велможа. Страж на Северните порти!

Всички знаеха, че сред Стражите на велиморските порти имаше и безродни люде. Но лоши или поне посредствени воители — никога. Вълкодав никак не обичаше да разпитва, но понеже работата засягаше кнесинята, не се сдържа и сипа още масло в огъня:

— Сигурно е стар, плешив и беззъб...

— Щеше ли нашият владетел да даде чедото си на такъв! — възмути се Спел, който вече си беше приятно пийнал, а пък Вълкодав си помисли: *и още как би го дал, ако цената е Галирад*. Докато конярят разпалено продължи: — Слугата на кнеса, дете придържа стремето му, е видял с очите си жениха и ни каза. На години бил млад, но разправят, че делата му стигат за седмина старци, че и за други ще остане. Горлуша, слугата, се кълнеше... снагата му била юнашка, имал коси като злато, ей такива мустаци и очи, по-чудни от халисунски сапфири...

Макар че току-що бе съжалявал сватосаната владетелка, вече беше готов да брани годеника ѝ така, сякаш Вълкодав го бе одумвал.

— И родът му е добър, нищо че е сегвинин. Самият той е кунс и син на кунс, пък и името му е такова, дето подобава на вожд: Винитар!

Никой не би заподозрял по лицето на Вълкодав, че това име означава нещо за него. Той кимна, дояждайки бавно краставицата, като чакаше Спел да каже още нещо интересно. После отбеляза:

— Чувал съм, че навремето тук наблизо имало един кунс, Винитарий...

— Ами да, точно за сина му говоря — радостно обясни Спел. — Бащата, видиш ли, си е преиначил името така, че да звучи като арантянско, пък синът не иска — и с право.

... *Синът*, мислеше си Вълкодав, *синът на Винитарий*. Съвсем скоро ще закарат кнесинята при него, жена да му става. И сигурно той, Вълкодав, ще я закара. За ложето на сина на Човекоядеца. Защо? Защо точно нея?...

— Нищо не ядеш, момче. — Зичко Живлякович му подаде комат пресен ръжен хляб и голямо парче крехко месце, здраво поръсено с хрян. — За какво си се замислил? Виж, тебе кнесинята със сигурност ще те вземе в свитата си, пък и като нищо ще те остави при себе си. Пък и да не го стори, все пак ще видиш Велимор, разправят, че страната е чудна...

Вълкодав кимаше и хем го чуваше, хем не го чуваше. Усещаше с отчаяние как се ражда и расте в гърдите му познатата болка. Пълни четири седмици не му се бе случвало и той, глупакът, вече се бе обнадеждал, че се е отървал от нея, благодарение на вещите лечители... Как пък не. Опита се да се възпротиви, но това не беше в човешките възможности. Кашлицата се изтръгна от гърдите му като поток, разкъсал бента. Хлябът с хряна и парчето месо падна на сламата. Вълкодав безпомощно се сви, опитвайки се да изхвърли от себе си обзетите от пламъци дробове. Прилепчо, който душеше нещо из гредите под тавана, с жален вик се стрелна като камък на рамото му...

... *Понякога в каменоломните докарваха робини за разтуха на надзирателите. Каторжниците, отдавна забравили как изглежда*

една жена, дълго обсъждаха такива събития. Само Сивия пес въртеше чука с мрачна свирепост, дрънчеше с оковите и отказваше да проумее защо не се отваря земята, защо не се сгромолява небето, за да погребее под отломките си Скъпоценните планини...

И ето че веднъж покрай него мина Вълка, нарамил съпротивляваща се девойка. Тогава Сивия пес научи, че понякога дори веригите се късат, ако силата ти дойде отвътре. Разбира се, не успя да строши главата на Вълка и да свали от рамото му момичето. Бързо го повалиха на земята, вързаха го и го завлякоха при стената, да го нашибат с камшиците. Нито за пръв, нито за последен път. Така го млатиха, че някой не толкова издръжлив би пукнал. Но най-лошото дойде после. Когато отвори очи, Сивия пес зърна надвесилия се над него Вълк. А редом с него бе застанала онази девойка. Весела и доволна. На какво я бе научил в прегръдките си Вълка и имало ли е на какво да я учи той така и не разбра. Тя се усмихваше на Вълка и с кискане се умилкваше и на още някой, от мястото до стената не се виждаше. После взе от Вълка камшика и...

Доколкото бе известно на вянина, впоследствие тя рядко се бе разделяла със същия този камшик. И малцина сред надзирателите ѝ бяха равни по жестокост. Освен това се мълвеше, че от Вълка (а може би не от Вълка), тя се била сдобила с дете, което затрила в рудниците. Беше много хубава, много. После я бяха видели с някой от големците и слугите ѝ се кланяли с почит, викали ѝ господарке...

Вълкодав изпита чувството, че вътре в стомаха му нещо се изопва до предел и се къса, а веднага след това дойде облекчението.

— ... Това е младежта... — достигна до съзнанието му мърморенето на Зичко Живлякович. — Мислят си, че всичко могат. Дори отказват да се сгреят след толкова мръзнене. Глей го как буха!

Старият мятелник обърна бутилката над чашата и с надежда я разклати. От бутилката се търкулна само една капка.

— Нищо ми няма — дрезгаво рече Вълкодав. Конярят Спел вече бе вдигнал комата и почистваше сочния резен месо от полепналите сламки. Вълкодав взе хляба и предложи едно парченце на Прилепчо, който обаче не пожела да се гощава. Пък и на него самия му се беше отцяло да яде, но бе късно за учтив отказ. Той само избърса устата си

с длан, като при това леко я наплюнчи. Усещаше в устата си твърде познатия отвратителен вкус, но до последно не му се вярваше. После издебна момента и когато незабелязано за останалите погледна дланта си, видя върху нея алена кръв.

Кнесинята излезе от палата ръка за ръка с родителя си. Тя вървеше спокойно и мълчаливо, но като я гледаше, Вълкодав кой знае защо си спомни как отиват на смърт осъдените, които са силни духом. Какво има?...

Конярчето изведе кобилата Снежинка. Вълкодав, както обикновено, отиде да качи владетелката на седлото. Хвана девойката през кръста, вдигна я и я сложи да седне на гърба на кобилата... и в този миг Елена Глуздовна изведнъж го хвана за ръцете, сграбчи го така, сякаш се дави в безпросветен въртоп и няма кой да я спаси. Вълкодав вдигна очи, срещна молеция ѝ, изпълнен с отчаяние поглед и усети как някаква лапа с остри нокти стисва сърцето му. Но от всички страни гледаха воители, велможи и слуги, че и велиморци, и мигът отлетя, кнесинята пушна ръцете му и се зае с юздите. Вълкодав се намръщи, метна се на Сивчо и се нареди отзад, защото не знаеше как ще язди господарката — отляво или отдясно на баща си.

Когато напуснаха крепостта, Вълкодав изпита чувството, че хората от сутринта не са се разотивали по домовете си и все тук са стърчали в очакване на своя кнес. Той се оглеждаше наоколо с обичайната си бдителност. Мисълта за кнесинята и за нейния годеник му досаждаше, пречеше му да се съсредоточи и той гледаше да я пропъди.

Точно затова, мислеше си, телохранителят не бива да открива с онези, които са го наели, не бива да споделя своите и да изслушва чуждите преживявания. Ако тогава, на брега на реката, се бях поддавал на любопитството ѝ, кнесинята би научила КОЙ е видял сметката на бащата на бъдещия ѝ годеник. И защо го е сторил!...

Освен това той непрекъснато усещаше в ръцете си нейните пръсти и недоумяваше защо тя вървеше така, сякаш е осъдена на смърт. Дали не знае нещо за сина на Човекоядеца?... Едва ли. Градът

си е град, но ако момъкът беше развратник или злодей, кнесът сигурно не би му дал любимата си дъщеря...

Вълкодав видя, че кнесинята се бе овладяла напълно. Тя яздеше със спокоен израз на лицето до родителя си и дори махаше на хората. Ето сега Глузд Несмеянович я притегли към себе си, погали я по косите, каза ѝ нещо на ухото или по-скоро почти изкрещя, за да го чуе тя сред гълчавата. Кнесинята не се огледа за телохранителя, но той отново усети безпомощното, отчаяно ръкостискане, с което сякаш му бе казала: *защити ме!*...

Дали някой друг не ѝ е легнал на сърцето?... — размишляваше той, докато излизаше след владетелите на пазарния площад и се оглеждаше бдително.

— Не се бой, вянино! Вече сме учени, ако някой замисли нещо, сами ще му извием врата!... — долетя до него нечие закачливо подвикване. Вълкодав погледна натам, за да се убеди, че викът не цели да го заблуди. Кнесът слезе от седлото и лично помогна на щерка си да стори и тя същото.

Вълкодав се забърза и се доближи до тях. В местата, където има струпани хора, той се спешаваше последен.

... Не, тя няма приятел, дето ѝ лежи на сърцето. Инак щях да знам. С приятеля копнееш да се виждаш, да си поприказваш с него, да го приласкаеш. А кнесинята — ту заедно с нас в гората, ту при хората, ту с дойката в палатите си. А може този приятел да е такъв, че са ѝ забранили да го вижда, та дори и да мечтае за него? И това не е: тайната любов се забелязва повече от явната...

Честно казано, отдавна и май безвъзвратно бяха отминали времената, когато градът действително можеше да изпрати своя кнес с посланичество, а после да му поиска строг отчет за неговата мисия. Но на хората им харесваше, че едва завърнал се у дома, техният кнес по стар обичай отива на площада при народа, за да отговаря за делата си.

Кнесът говореше прав, застанал на дъсчен подиум. Кнесинята стоеше с едно стъпало по-ниско от баща си, а на следващото стъпало под нейното, както обикновено с кръстосани на гърдите ръце, се бе

изправил Вълкодав. Вече бяха престанали да го сочат с пръст. Добрите галирадци бяха свикнали, че тяхната любимка навсякъде е сподирвана от мрачния телохранил. Вълкодав оглеждаше пазарния площад, задръстен от тълпата. Продължаваше да усеща на китката си пръстите на кнесинята. Като клеймо.

Кнесът говореше хубаво. Не прекалено сбито, нито пък твърде подробно, всичко бе казано с мярка. Той знаеше кога да се пошегува, как да те накара да се гордееш. Галирадските старейшини и светите влъхви попиваха всяка негова дума, седнали в дървените кресла под пъстрия кожен полог — дар от улицата на занаятчиите. Вълкодав слушаше с четвърт ухо и се поглеждаше назад към кнесинята. Какво би могъл да стори за нея?... Само още веднъж да обходи тълпата със зорко присвити, почти немигащи очи...

* * *

Симураните са онези чудни същества, които приличат на огромни кучета, но са дарени с криле, за да летят. Тези криле са им дадени от Бога на бурите като награда за това, че веднъж техните предци успели да смекчат гнева му. Те гнездят високо в планините и никой няма власт над тях. Подчиняват се само на вилите — крехките Повелителки на облаците с големи очи. „Не викай «мъко моя» — гласи една вянска мъдрост. — Почакай да видиш мъртъв симуран...“

*По неволя в безсмъртието вярваш, додето живееш.
Ако умреш — светът не ще усети, че те няма.
Не ще трепне луната, звездите не ще изтлеят,
ще окапе листото, но гората ще си остане.*

*Докато си дете, се смяташ за пъп на вселената,
венец, огледало, върхът на човешкото племе;
мислиш, че само за теб е светът сътворен,
ако изчезнеш — и той ще изчезне в същия ден.
Но ето че когато се отворят последните врати,
съзнанието угасва — а светът си е както преди.*

*Ти ревностно бълнуваш, прошепваш заветното име,
на чуждата сватба със чужди гости пируваш,
зает си със работа, нещо желано бленува
за бъдния ден разсъждаваш, сякаш е минал.
Сякаш цялата вечност пред теб предстои,
и изведнъж се препъва сърцето в твоите гърди.*

*Някой там, над звездите, отвъд последната
граница,
не иска повече да брои миговете в твоя живот.
Идва край. Пустота под краката. Затворена
страница.
И човекът го няма — а дали изобщо е бил?
И няма вече надежди, няма любовна мечта,
само поражение, над победите ти прежни
надделяло.
Мислил си: сега ще полетя, та вече съм с крила!
А те са се прекършили, и мирозданието не е
разбрало.*

9. СИВАТА КОЗИНА

Песът се събуди в гората. В чудна борова гора, с която се славят изконните вянски земи. Тъмнокоричните, сивеещи в ниското дънери, тържествено се въздигаха под самия небесен купол и там, на недостъпна дори за фантазията висота, вятърът леко полюшваше синкавите корони. А долу, под сянката на исполините, като зелени свеци се издигаха смриците, къдреха се обсипаните с горски плодове храсти и се стелеше килимът от горски билки и мъх, гдето до късна есен никнеха гъби...

Песът се изправи: имаше дълги сиви лапи, мощно мускулесто тяло и пухкава, леко извита опашка. Гъстата четина на врата му бе разделена на две от кожен каиш. Върху нашийника нещо блестеше като капка роса, уловила слънчев лъч. С крайчеца на окото си песът зърна светлинката, която се преливаше във всички цветове на дъгата, но не му се удаваше да извърне глава, за да види какво е това.

Наостри уши, подуши въздуха, трепна, защото разбра, че трябва да бърза.

И побягна, воден от миризмите, които долавяше само той. Отначало тичаше в тръс, сетне, когато отляво се ширна низината и отпред се появи плътната сянка на еловата гора, полетя на големи скокове напред. Не беше тръгнал на лов, нито се криеше от врага, но по стар навик стъпваше съвсем безшумно, носен от яките си лапи.

Момиченцето извади от гнездото от трева розовата гъбка, усмихна се, целуна кръглата мъхеста шапчица и сложи улова си в кошницата, доста натезжала от разсъмване насам. Щом намереше поредната гъбена челяд, детето оставяше кошницата на земята и събираше гъбите в ръце или в полата си, а после накуп изсипваше всичко.

Отдавна молеше да ѝ изплетат нещо като кош от брезова кора, да го носи на гърба. С такива отиваха в гората по-големите

деца. Но нямаше кой да чуе молбата ѝ. Майката я смяташе не само за грозничка, но и за твърде слаба — ще се пресили, ако носи по-тежък товар. А кошницата побира толкова, колкото побира, и не се пълни повече.

Момиченцето изправи гръб и се протегна, после седна на камъка, чийто хълбок бе обрасъл с петнист жълто-черен лишей. Майка ѝ бе забранила да сяда на камък, за да не настине. Наистина ѝ стана студено, но не се изправи — от инат. Все едно, тази година нямаше да ѝ изплетат кош, да го носи на гръб. Добре, че поне я взеха в гората да бере гъби. А не я бяха натирили, както обикновено, да изкупи вината си, като изкара на паша патките, връчвайки вретеното и къделята със строгата заръка да изпреде покрай пашата цяло кълбо ленени конци...

Момиченцето почеса падинката между ключиците, там, където навремето бе висяло слънчицето мънисто, и въздъхна. Заради туй мънисто пролетес изяде такъв пердах, че от болка не можеше да сяда. А после надълго и на широко ѝ обясняваха какъв срам бере родът заради нея, неблагоприятницата. Направо да не повярваш. Да даде знака на бъдещата си женственост на първия срещнат, на човек, когото вижда за пръв и последен път... Че и без разрешението на майка си. Че и да изпревари по-големите си сестри! Поне да беше добър човека, а не оня хубостник с лице на истински злодей...

Щом не знаеш да пазиш, сгълча я мама, значи нямаш нужда от ново мънисто, безсрамнице. Докато не туриш вълнена пола...

Ех, да можех него да помоля, помисли си детето. Той веднага щеше да ми изплете коша.

Чуждият човек се появи откъм елите. Момиченцето го забеляза и уплашено се хвана за хълбоците на камъка, на който седеше. Черните ели лежаха наред светлата борова гора като островче от чужд, лишен от слънце, враждебен свят. Там не растяха нито ягоди, нито гъби. Само смъртоносните отровни гъби, бледи и сивкави на цвят, все някак си пробиваха път през слепналите се иглички и леко мъждукаха сред мъртвешката тишина...

И Борсуците, и Петнистите елени страняха от елака. Малката никога не се ходеше там, пък и сега гледеше да стои далеч от

омагьосаната гора. Улисана в търсенето на гъби, тя от само себе си са бе озовала до поляната, откъдето се виждаше обрамчващата я черна граница. Ала май и толкова стигаше, за да се докосне до злото. Защото чуждият човек вървеше право към нея.

Страхът пресуши гърлото ѝ и вкопчените в камъка пръсти омекнаха. Май трябваше да търти да бяга. Мъжът крачеше с големи, сигурни крачки. Широкоплещест мъж на средна възраст, с тъмна брада. Как ли пък ще избяга от такъв. А може да не ѝ мисли злото? Да се е изгубил в гората и иска да я попита за пътя?...

Но той не приличаше на човек, потеглил на път. Той се усмихваше и от това изглеждаше още по-страшен.

Когато му оставаха десетина крачки, момиченцето най-последно хукна, като заряза кошницата. И веднага отзад клонките на калуната запрачиха под ботушите на преследвача. Тя тичаше като зайче, с безпогрешното предчувствие, че ей сега ще я настигнат. Пращането на ниския храсталак се приближаваше все повече, човекът неразбираемо ругаеше през зъби и не оставяше гонитбата. Сигурно вече без да се усмихва. Ако малката успее да все паника у възрастните и те разберат, че някой е посегнал на чедото им...

Момиченцето почти достигна гъсталака на хвойната, спасителен според нея, незнайно защо. Но не успя да се шумгне в него. Насреща ѝ, облъхвайки я с кучешката си миризма, се изви в скок рунтав сив звяр, прехвърча над храстите и се изправи на пътя между нея и преследвача ѝ. Полудив, невероятно свиреп пес от прочутата вянска порода. От онези, дето и вълчата глутница за нищо я нямат. Отдалеч като нищо и сам минаваше за много едър вълк. На шията на песа имаше кожен нашийник, а върху него като скъпоценен камък блестеше с всички цветове на дъгата кристално мънисто.

Момиченцето, което звярът насмалко не събори, от изненадата и от поредния уплах се просна на земята, но тутакси скочи на крака и запристъпва назад, докато не опря гръб в дървото. Никога преди не бе виждало това куче и нямаше за кога да мисли чие е и кой го изпраща на помощ.

Песът не лаеше. И не ръмжеше. Стоеше неподвижно, с щръкнала на врата козина и с оголени страшни остри зъби. Когато човекът направи крачка встрани, песът стори същото.

Човекът далеч не беше страхливец.

— Ти чие си, кученце? — спокойно, дори ласкаво попита той, решен за начало да успокои песа. Той не му повярва и продължи да се зъби. Момиченцето, широко отворило очи, ги гледаше и се притискаше към дървото така, сякаш се надяваше то да се разтвори и да я скрие в дънера си. Защото виждаше, че ръката на мъжа бавно пълзи към ножа на колана.

Междувременно човекът се убеди, че кучето не води подире си също толкова свирепия си господар вянин. Шеметно се наведе, грабна от земята гнилата, обрасла с мъх пръчка и замери песа с надеждата да го разяри и подтикне към необмислен скок. В другата му ръка някак от само себе си изникна остър ловджийски нож.

Песът наистина скочи. Само че подрани. И изпревари очакванията на противника си. Мъжът се беше накарал с удар в муцуната да се отърве от зъбите на звяра и да забие ножа в сърцето му, ала челюстите на песа щракнаха като капан, в които се озова ръката, стиснала оръжието. Човекът изрева кански от болка, а костите под лакътя изпрацяха досуц като храстите под тежките му стъпки. Песът го повали като парцалена кукла, пусна вече безопасната ръка и стъпи с лапи върху гърдите му.

Човекът много обичаше опасните двубои и отдавна се бе отказал да брои победите в онези от тях, в които се беше справял и с още по-тежки положения. Не изпита особен страх дори когато острите като кинжали зъби зловещо изщракаха над гръкляна му. Но се уплаши до гърч едва когато видя ОЧИТЕ. Сиво-зелени, не беше виждал никога досега куче с такива очи. А и ПОГЛЕДЪТ. Поглед, какъвто няма нито един звяр.

Мъжът на мига се обля с лепкава пот и закреця от ужас, проумял, че се е натъкнал на върколак.

И умря.

От страх.

Песът не разкъса мъртвия. Само издаде звук на презрение и се отдалечи, зарязва го да лежи с безумно разкривено лице и срамно мокро петно на шалварите от боядисан плат. Малката гледаше все така ококорено, нямаше сили да се отлепи от дървото. Песът бавно отиде при нея, погледна я в лицето и въздъхна, а после сведе глава и се

притисна към крака ѝ. Допирът на силното тяло, покрито с козина, вдъхна на момиченцето някакво странно успокоение. То плахо се пресегна и пипна кучето по острите уши, видя как лекичко помръдна дългата му опашка. Окуражено, детето започна да гали сивия звяр, същинско страшилище за повечето възрастни, които не биха посмели дори да го доближат, после презърна кучето през врата.

— Мънисто! Съвсем като моето — отбеляза тя с учудване, когато видя върху дебелия нашийник здраво пришитото към него кристално зърно. За известно време бе забравен дори мъртвецът, проснат на десетина крачки оттук.

Песът внимателно се измъкна от ръцете ѝ, изтича встрани и се върна, понесъл в зъби кошницата с гъби. Момиченцето се хвана за нашийника му и звярът я поведе покрай хвойновия гъстак далеч от поляната, далеч от зловеция елак — право натам, където, както добре знаеше малката, бродеха из гората двете ѝ сестри, майка ѝ и по-големият ѝ брат. Скоро отпред наистина се дочуха техните гласове и подвиквания.

Майка ѝ стоеше на обраслата с папрат поляна и се озърташе притеснено с присвити късогледни очи, май беше време да започнат да търсят детето, което беше изчезнало. Не че една дъщеря на Петнистите елени би могла да се изгуби в гората. Просто винаги е по-добре детето да е пред очите ти. Особено когато е такава калпазанка.

Момиченцето пусна нашийника на кучето и хукна към майка си, като най-после се разплака след преживяния страх. Когато се обърна да ѝ покаже своя закрилник, кошницата ѝ стоеше сред меката горска морава, а сивия пес го нямаше никакъв. Само върху дръжката на кошницата после видяха дирите от страшни зъби. А до елшаците мъжете от племето на Елените откриха и заровиха на същото място човека, който бе умрял от страх.

Няколко дни след завръщането си кнес Глузд Несмеянович в присъствието на велиморците и на юнаците от старшата дружина извърши над дъщеря си обряда на забулване на лицето.

Вълкодав не харесваше както този обред, така и всички солвянски сватбени обреди. При вяните момъкът-годеник, станал

съпруг, преминаваше в рода на жена си, и това бе хем правилно, хем разумно. Хората се женят, за да гледат деца, а към чий друг род, освен този на майката, принадлежи новороденото?... И освен това мъжът, а не жената трябва да променя нещо у себе си. И даже последният глупак е способен да го проумее, като просто погледне първо Майката Земя, а после Бащата Небе. В небето сноват бързи облаци и се веят буйни ветрове, там ту гасне зората, ту се разгаря утрото. За промените, ставащи в небето за ден, на земята ѝ е нужна година. Ако нейният лик почне да се сбръчква, като губи планини и реки или се сдобива с нови, Майката Земя съвсем го е закъсала...

При солвяните, забравили заветите на предците си, а с тях и що е съвест, жената се предаваше от семейството на родителите в рода на съпруга. А за да не се възмутят от това кощунство душите на почитаните предци, прибъгваха до хитрина: усърдно оплакваха булката като умряла за предишната си рода, гласяха се с жалейни дрехи и даже забулваха лицето на девойката с тежък плътен воал, който тя не биваше да сменя чак до сватбената нощ. Защото на една „мъртва“ не се полага да се вижда и разговаря с живите, какво остава да споделя тяхната трапеза...

От това отношение към жената на Вълкодав му се повдигаше от погнуса, но кой ли го питаше него какво мисли.

Обредът се състоя през един чудно хубав слънчев ден в двора на прикътта. Добре поне, че не бяха забравили за справедливото Слънце, което според присъдата на Боговете бдеше над Правдата на човеците. Даже при цялото безобразие, битуващо сред солвяните, им беше стигнал умът да не забулват лицето под пръстения похлупак на дома. Насред двора разстлаха голям мономатански килим, на който кнесинята Еленя стъпи след баща си: отсега нататък мнимата мъртва беше под забрана не само да се показва на дневния светлик, но и да стъпва по земята, по която вървят живите. Кнесинята се усмихваше и кимаше на сбралата се челяд. Каквото и да ставаше в душата на щерката на кнеса, не биваше никой да прозре истинските ѝ чувства. Мигът на слабост, когато ужасено се вкопчваше в ръцете на Вълкодав, беше случка, останала в миналото.

Телохраниелят не виждаше как се извършва самата церемония. Той бе застанал до края на килима така, че да не го заслепява слънцето. Братята Храбри — при двата други ъгъла, застинали като две еднакви

изваяни статуи. Без да се извърща, Вълкодав беше наясно, че близнаците се мъчат да възпроизведат и неговата осанка, и начина, по който извърща глава, и погледа, и каменното изражение на лицето. *Хлапета*, помисли си Вълкодав. *Какво да ги прави човек*. Много поучудващо бе друго: при четвъртия ъгъл застана в пълно снаряжение самият болярин Глузд.

Вянинът слушаше тържествените слова на Глузд Несмеянович, които солвяните смятаха за необходими в тези случаи. После с едва чуто шумолене се разгърна и рукна тежката коприна на древното тъмночервено було, вече второ столетие предавано на поколенията в семейството на кнеса. Ето, събралото се множество откликна с обща въздишка, а болярските дъщери на стъпалата пред дома на невестата подеха тъжна, затрогваща до дъното на душата песен за раздялата с родното огнище. Песента също бе призвана да умилюва покровителите предци, защото в нея булката им разправяше, че не отива в чуждата къща по своя воля, а насила.

Кнесът отново извиси глас и хвана дъщеря си за ръката през воала. Велиморският посланик ниско му се поклони и прие с почит ръката на булката.

Ето че кнесинята вече бе дадена.

Докато свитата се подготвяше за път, Вълкодав стоя кажи-речи без работа. Кнесинята, то е ясно, не само не излизаше никъде — дори не се показваше от покоите си. Вълкодав също би могъл да си стои у дома до повикване при нужда от услугите му, сиреч почти до самото им отпътуване за Велимор. Но много скоро откри, че да клечи вкъщи си е живо наказание, защото непрекъснато улавяше погледите на домочадието, които знаеха ЗА КОГО ще се жени кнесинята. А когато се правеха, че уж нищо не било станало, беше още по-зле. Три дни Вълкодав носи тежки кофи кладенчова вода от улицата, съпровождаше Ниилит и Зуйко до пазарището за попълване на запасите от храна, меси тесто за питки, подрежда зимника. На четвъртия ден отново отиде в крепостта и стоя там чак до вечерта. И със стоенето у дома се приключи.

Предстоящото пътуване до Северните порти на Велимор нито щеше да е кратко, нито по мед и масло, без патила и опасности. Затова

Вълкодав от зори до зори или вадеше душите на подчинените си, или сам, стиснал до скърцане зъби, упражняваше завъртания, скокове и премятания, стиснал в ръка дебела дъбова бухалка вместо меч.

Къщната шетня все пак не изискваше чак толкова вглъбяване, че да прогони черните мисли.

Наказан съм за това, че затрих Човекоядеца през нощта. За това, че отидох в замъка през нощта и го убих в непрогледен мрак. Трябваше да го нападна през деня, когато Окото на Боговете гледа. Така да наглася работата, че да го срещна през деня и да го убия тогава. И разбира се, веднага да загина и аз самият. Щото Човекоядеца не мърдаше никъде без своята свита, пък аз нямаше да го стрела с лъка, я, понеже да застреляш някого отдалеч с лък не е никакво отмъщение.

Да, обаче тогава нямаше да изпепеля замъка му, а това, че нямаше да измъкна нито Нишилт, нито Тилорн, е сигурно, сто на сто...

Веднъж в задния двор на крепостта дойде самият кнес и дълго наблюдава опитите на отроците Храбри да докопат и да тръшнат Вълкодав, завършващи всеки път с прашна пушилка, вдигната от тях. Изглежда, видяното допадна на кнеса. Той подаде на слугата тъмносинята си горна дреха и останал само по риза, се запъти към Вълкодав. Близнаците благоразумно се отдръпнаха настрана. Вълкодав, гол до кръста и здраво изпотен, стоеше неподвижно пред преценяващия поглед на владетеля.

— Дъщеря ми казва, че си я учил да се бие — внезапно каза кнесът. Юмрукът му без никакво предупреждение се устреми към гърдите на Вълкодав.

Глузд Несмеянович наскоро бе навършил четирийсет години. Според хорското мнение, бързината на движенията с годините постепенно намалява, но дори ако мнението бе меродавно, кнесът не беше подходящият пример за доказването му. Вълкодав се извърна едва забележимо, колкото да излезе от досега недокоснат.

— Така е, господарю.

— А ти знаеше ли, че докато за дъщеря ми е закон моята воля, тя няма работа на бойното поле?

С тези думи кнесът предприе опит за ляво задминаване. Не се забеляза Вълкодав да шава, но кнесът все не успяваше да осъществи маневрата си.

— Да, знаех, господарю.

Поредният удар бе насочен към стомаха. Този път Вълкодав разгада движението на кнеса още преди осъществяването му. Завъртя се на пръсти, улови ръката му в полет, стисна здраво китката му и я насочи към себе си, после нагоре и покрай рамото си. Лакътят на владетеля щръкна към небето и се смръзна намясто. Още малко оставаше хватката да се превърне в изтезание. Вълкодав знаеше, че заклещеният по този начин няма никакви помисли да се освобождава, нито да млати със свободната ръка или да рита. А решава наум задачата за трите стави — как да не изпращат и трите едновременно. Вълкодав разтвори пръсти и направи крачка назад. Кнесът размърда рамото си и попита:

— И дъщеря ми ли може същото?

На лицето на вянина за пръв път от седмица насам се мярна подобие на усмивка.

— Не съвсем същото, но може, владетелю.

С крайчеца на окоото видя как се споглеждат близнаците. Можеше да се обзаложи, че и двамата едва сдържат напирещото на устните предложение към кнеса лично да се увери в уменията на щерката. А още повече ги блазнеше вариантът да го пратят да поразпита болярина Серт. Но на отроците това им е отроческата работа, да си траят, когато никой за нищо не ги пита, така че момчетата си бяха турили ключ на устата.

— Исках да те изгоня — рече кнесът. — Но дъщеря ми твърди, че тя самата те е накарала да я учиш. Покрива те, нали, вянино?

Вълкодав отвърна:

— Мен жена ме е научила на това, на което аз съм научил владетелката.

Кнесът взе от слугата дрехата си, върна се и прокара пръст по двата пресни белега на Вълкодав — на гърдите и на левия хълбок.

— Ако не беше това, вянино, ти нямаше да си вече тук.

Мен ме наказвайте за това, че убих нощем, мислеше си Вълкодав, загледан в гърба на отдалечаващия се вожд. Защо нея, каква е нейната вина?...

Слава на всички Богове, сега той имаше още едно занимание, и то такова, че направо му идеше да си разплете плитките.

Стана му навик да ходи в малката градина, където кнесинята отглеждаше най-различни чудни цветя. Там имаше красиво подредени големи камъни, домъкнати от морския бряг, а помежду им лъкатушеше пътечка. Липсваше само ручей, но вместо него имаше вкопано в земята дървено ведро, в което се събираше дъждовната вода. А от двете страни на пътечката по незнаен начин се спогаждаха всевъзможни растения, които както знаеше Вълкодав, вирееха в най-отдалечени страни. От косматия побелял мъх, виреещ на сегванските острови, до самия ръб на вековните ледници, до онова мономатанско храстче, дето се припичаше под оскъдното галирадско слънчице под запотеното стъкло похлупаче. Само че вместо с цветя, храстчето сега беше украсено с множество дребни плодчета, които ухаеха на горски ягоди.

Вълкодав идваше в градинката, сядаше на камъка и изваждаше скъпия подарък, поднесен му от Ниилит.

Това бе плоска кутийка от обработена с восък кожа, голяма колкото дланта му. Когато я видя за пръв път, Вълкодав остана потресен, защото красивите букви на капака образуваха собственото му име. Никога досега не го беше виждал написано. Бавно, за да свикне, той го прочете цели три пъти и чак после извади онова, което бе сложено в кутийката.

В ръцете му се озова малка книжка, съшита от гладки листа брезова кора. На корицата беше изписана азбуката и до всяка буква за по-голяма яснота бе нарисувана малка картинка. При буквата „у“ — ухо, при „л“ — лъжица и така нататък. Облегнати до най-първата буква, стояха две човечета. Едното се подпираше на патерица, а косите на второто бяха сплетени на две плитки. Другите, също много приличащи едно на друго човечета, служеха за пояснение на буквите „н“, „т“, „е“ и „з“, а върху буквата „п“ седеше, облизвайки крилото си, един мъничък Прилепчо. По-нататък започваха различни думи: първо съвсем кратки, после идваше ред на по-дългите...

Вълкодав грабна на ръце Ниилит и силно я разцелува по двете бузи. И ето сега, щом му останеше свободно време, той се настаняваше в някое тихо кътче и започваше да проследява с пръст редовете, мърдайки устни и мръщейки напрегнато чело. Засега преднамерено не надничаше в средата на книжката. Беше си поставил за цел първо да се научи да чете всичко, написано на първата страница, без да прави грешки и без да поглежда азбуката.

Точно там, в градинката на кнесинята, веднъж го обзе пристъпът на странна сънливост, чиято природа убягна изпърво и на него самия. Всъщност той все така ясно възприемаше заобикалящото и сигурно би могъл дори да се сражава, ако го нападнеше някой. Но частица от разума му по необясним начин се бе отдалечила и Вълкодав с не помалка яснота се виждаше като голямо сиво куче, което бяга през борова гора. Той дълго мисли дали в действителност се е случило онова, което стана после. Или му се беше привидяло?... Отговор нямаше и реши, че един ден ще попита Еленушка. Някъде след пет години, когато тя наистина достигне възрастта на млада невеста и започне да си избира жених.

Спомни си един подобен сън, явил му се през лятото. Онова наистина беше сън. А сега всичко ставаше като наяве.

Най-първият ми прародител е бил куче, най-после се досети той. Аз съм последният от рода ни. Дори да се оженя, децата ми вече няма да са Сиви песове. Ами ако Господарката на съдбите ме е орисала мен, последния, отново да се превърна в звяр?... Ами ако след като убих Човекоядеца, вече съм изпълнил всичко, което ми е било предначертано? И ако скоро все по-често започна да се виждам като куче, а човешкият ми живот започне да се обвива в мъгла, за да се превърне в сън и постепенно съвсем да потъне в забрава?...

Вълкодав дори погледна ръцете си — дали не са започнали да се покриват с гъста гладка козина. Не, засега си бяха същите. Засега?...

Пръстът на Вълкодав вече бе стигнал до предпоследния ред на страницата, когато дочу шумоленето на нечий стъпки. Вянинът вдигна глава. На пътечката стоеше светлокос юноша, почти момче — най-

много петнайсетгодишен — облечен така, както се носеха синовете на знатните морски сегвани. Личеше си, че е възнамерявал да се приближи незабелязано до Вълкодав и че е твърде засегнат от неуспеха на начинанието си.

Вянинът го беше виждал и преди и знаеше кое е момчето. В онзи бой, в който бе загинала майката на кнесинята, воините ѝ все пак бяха победили. Гибелта на вожда е твърде лошо предзнаменование и най-често лишава воините от кураж; ала смъртта на кнесинята само бе предизвикала тяхната безумна ярост и желание за мъст. Пък и нали им оставаше кнесът. Може би единствен техен пленник бе станал вождът на враговете, закаран жив в Галирад. И точно тогава Глузд Несмеянович бе показал, че не случайно са го кръстили Разумния. Безутешният вдовец запази достатъчно самообладание, за да не хвърли пленения кунс на погребалния огън на любимата си жена. Нещо повече. Той се споразумя с храбривия враг за вечен мир и нареди да изпрати търговци да гостуват в Галирад. И само след една година пусна пленника да си върви по живо по здраво. А при себе си съгласно договорката остави на отглеждане малкото му синче. Оттогава бяха изминали повече от десет години.

Вълкодав вече бе виждал такива заложници, по волята на съдбата откъснати и от семейството си, и от племето си. Едните свикваха с чуждата страна и гледаха с каквото могат да бъдат от полза за страната на народа, където им е било писано да прекарат живота си. Благодарение на заслуженото от тях уважение, те заздравяваха примирието със своя народ. Другите озлобено се затваряха в себе си, предпочитайки да таят постигналото ги нещастие, да трупат обидите си и навсякъде да съзират заложени капани. За съжаление младият сегванин Аталик, който бавно се приближаваше по градинската пътечка към Вълкодав, беше именно от тая порода. И което бе най-лошото, той беше влюбен в кнесинята. Влюбен с цялото пламенно отчаяние на първата юношеска страст. А кнесинята дори не го поглеждаше. Нещо, за което Вълкодав бе осведомен напълно, благодарение на стремежа си да разузнае всичко за всеки от живеещите в прикътата.

Прилепчо, преследващ някакви бръмбари над градинката, при вида на Аталик за всеки случай се върна и кацна на рамото на

Вълкодав. Върху страницата на книжката падна изплютото от зверчето жилаво крилце.

— Ама че гнусна твар — рече младият сегванин и сбърчи нос от отвращение. — Ти самият си се вмирисал на прилепи, вянино! Може би и ти висиш надолу с главата, когато спиш?

Вълкодав не отвърна. Когато той бе на петнайсет години, тъкмо го бяха приковали към скрипеца в рудника заедно с един арантянин, бивш учител от столицата, който имаше слаби гърди. Арантянинът едва влачеше нозете си с тежките пранги и бързо оставаше без сили. Той не помагаше, а по-скоро пречеше на ортака си. След известно време младият вянин започна просто да го слага да седне на дървената греда на рудана и да го вози кръг след кръг, като върши сам цялата работа. А благодарният учител, превъзможвайки кашлицата си, декламираше класически поеми, като даваше на умния варварин уроци по божествения език на философите и поетите... *А гнусните твари*, които хранеше арантянинът, бяха техни единствени приятели...

А пък Аталик, ако беше поставен при онзи скрипец, би дал на своите Богове душата си най-много след половин ден. Да. Ако някой не е ял хубави шамари, всяко шляпване ще му се стори като смъртоносен плесник. Личеше си, че Аталик ще стане едър и красив мъж, но засега беше само кльощав младок с едва наболи мустаци, вечна обида в очите и налудничави представи за честта и мъжеството.

Той разгледа книжката на коленете на Вълкодав и каза:

— Ей, вянино, четеш наопаки...

Той сигурно очакваше Вълкодав да погледне надолу, но не му беше доставено това удоволствие. Хлапакът продължи с предизвикателен тон.

— За какво ти е да си грамотен, телохранителю? Може би искаш да станеш звездоброец? Да броиш звездите, които изхвърчат от очите ти?

Дори не умееше да жегне както трябва. На Вълкодав му писна да слуша дързостите на сополанкото, прибра книжката в кутийката, стана и си тръгна. Аталик веднага го догони и го сграбчи за ръкава, извърщайки го към себе си. И това бе сторено несръчно — ако Вълкодав си наумеше да се освободи, на оня само щяха да му изпукат пръстите. Вянинът се спря, а Прилепчо разпери криле и кръвожадно

изсъска. Той покри приятеля си с длан: току-виж одраска хлапето по носа, иди се разправяй после.

— Някой от двамата ни е излишен на този свят, телохранителю — тихо и зловещо рече Аталик. — Защо кнесинята ходи да язди с теб, а не с мен? Защо ти, дете не си от сой, ще я закараш при нейния жених и ще спиш пред прага ѝ, докато аз ще си остана тук? Нека дългобрадият Храмн отсъди кой от двамата ни е по-достоеен да служи...

Вълкодав можеше да изреди имената на предците си шест века назад, до самия Пес. Понечи да отвърне на сегванина, но неочаквано си помисли: *По-малкият ми брат сега щеше да е на неговите години.* И каза само:

— Земята е голяма, сине на кунса. На нея има място и за теб, и за мен.

— Ти си страхливец! — долетя в отговор. — Ти се боиш!

Вълкодав издърпа ръкава си и си тръгна, без да се обръща.

Охраната на кнесинята трябваше, като не се броят велиморците, да наброява два отряда или, както ги наричаха тук, стягове. Единият — на дружинните витязи, начело със знатния болярин. Другият — от градски стражи, придирчиво избрани от мъдрите старейшини. Така повеляваше старинният обичай. Той пазеше спомена за онези времена, когато кнесовете още не бяха владетели, а просто вождове на бойните дружини, поканени в града за защита от неприятелите. А сега не само бащата омъжваше дъщеря си, но целият Галирад се стараеше да участва в събитието!

Ратниците, или с други думи воините, се делиха на три отряда, според броя на градските землячества: солвяни, велхи, сегвани. Вълкодав много се зарадва, когато видя сред тях Аптахар. Опитният воин не за пръв път идваше тук с Фитела и винаги се наемаше да служи цяло лято. Тук го познаваха и уважаваха, смятаха го за свой. И ето, той бе дочакал тази чест, да го поставят начело на сегванския стяг и тържествено да му надянат пояс в знак на старшинството му. Горд от оказаната чест, Аптахар се реши дори на тази стъпка — да се раздели с търговеца Фитела чак до идната година. Ако се получеше, малко преди новата пролет той щеше да го открие на сегванското крайбрежие, откъдето те обикновено започваха пътя си към земите на солвяните.

Ако ли не, все някак щяха да се срещнат после в Галирад. Що се отнасяше до парите, пътуването до Велимор не обещавахе планини от злато. Но си заслужавахе човек да загуби пари, обаче за сметка на това после да го наричат „оня, дето съпровождаше кнесинята по време на пътуването до нейния жених“!...

— Авдика също щяха да го вземат, ама аз не го пуснах — сподели Аптахар с Вълкодав. — Всичко се случва, нали някой трябва да продължи рода! Нищо, той е още млад, има време да му омръзнат далечните земи... Така че кажи на своя приятел да държи момичето под око...

Авдика май не беше съвсем съгласен с баща си, но при сегваните не беше прието да не зачитат волята на родителите си. Момъкът само въздишаше, разглеждайки хубавите нови дрехи, които шиеха за хората от свитата специално наетите майстори-шивачи.

А освен това гражданите поднасяха на своята кнесиня подаръци. На Вълкодав всичко това му приличаше на поднасяне на погребални дарове, които съгласно вярата на неговия народ роднините и приятелите поставяха в огъня, на който щеше да бъде изгорено тялото на покойния. Тази мисъл никак не му допадаше. Лоша работа: в ума ти все се върти точно онова, за което не ти се мисли.

Всяка занаятчийница, държаща на името си, смяташе за свой дълг непременно да поднесе на кнесинята изделие с най-добрата изработка. Някои от подаръците владетелката щеше да отнесе със себе си в чужбината, нещичко щеше да остане тук, за да попълни съкровищницата на прикът и един ден може би да бъде подарено на някой гостенин-чуждоземец. Какво толкова? Най-важното е да бъде поднесен дарът и самият кнес да ти каже: „Моята дъщеря ти благодари, майсторе.“

Да не говорим за това, че любопитните хора със зорко око със сигурност ще решат да се сдобият с подобна стока. Поне изложена в дюкяна на същата занаятчийница!

Стъклярят Остей остави пред нозете на владетеля гердан, който блестеше с всички цветове на дъгата и беше нещо невиджано досега в Галирад, освен това съдове за чудо и приказ: черпаче, паница, чаша и лъжица — всичко от стъкло.

— Да ти е драго да гледаш изработката, майсторе Остей — рече кнесът, възседнал креслото-престол наред двора. — Само че освен

любуването за какво друго вършат работа? От допир с горещото ще се спукат, изпуснеш ли ги — ще се счупят...

Остей обаче беше готов да докаже колко е добра изработката на неговите изделия. Слезе от килима на твърдите дъбови дъски, с които бе постлан дворът, вдигна над главата си прозрачната лъжичка и я пусна. Кнесът се беше смръщил в очакване на жалното издрънчаване, но в същия миг веждите му изумено политнаха нагоре. Лъжичката подскочи и остана да лежи цяла-целеничка.

— Изпускал съм я и върху камък! — гордо заяви майсторът.

— Магия!... — незабавно долетя от тълпата на зяпачите.

Влъхвата, който присъстваше при поднасянето на подаръците точно за такива случаи, взе лъжичката и високо, за да го чуят всички, заяви:

— Тук няма никаква магия.

— Това е наука! — вдигна пръст нагоре стъкларят и Вълкодав окончателно се убеди, че в това е замесен Тилорн. А Остей се наведе над чашката и заповяда: — Дайте ми вряла вода!

Момчето на робинята светкавично отърча в кухнята и домъкна голям черпак с вряла вода. Количеството бе достатъчно, за да се напълнят и чашката, и паницата, и черпачето. Стъклото се изпоти по краищата, но не се пропука.

— Наука е това!... — тежко повтори стъкларят.

Най-късно от всички, в най-последния ден, дойде да поднесе подаръка си майстор Коприва. Когато разгърна меката велурена кожа, хората, които се тълпяха наоколо, и най-вече войните, направо ахнаха и пристъпиха напред. Върху килима пред нозете на кнеса, отразявайки с всяка брънка синьото небе, блестеше малка ризница, по мярка само на девойка. А до нея имаше специални приспособления за защита на ръцете и нозете и шлем. Блясъкът на метала не беше нито сребърен, нито стоманен, а съвсем особен, невиждан досега.

Глузд Несмеянович така се учуди, че дори забрави да сгълчи майстора за това, че е дръзнал да поднесе на дъщеря му воински доспехи. Той сам взе в ръце ризницата, огледа я от лицевата и opakата страна, разтегли я, прокара нокът по една от брънките, проверявайки къде е заварена, но така и не успя да установи.

— Тези доспехи не се боят нито от солта, нито от влагата, владетелю — извисявайки глас, за да чуят всички, каза Коприва. —

Варени са в морска вода!

Галирадските витязи дружно възроптаха, обсъждайки тая чудесия. Човек можеше да се обзаложи на всичко, което му хрумне, че още днес вечерта вратата на занаятчийницата на Коприва ще бъде изтръгната от пантите.

— Аз съм забранил на дъщеря си да се сражава — напомни все пак кнесът.

— Но малко ли неща могат да станат по пътя — смело възрази майсторът. — Стражата си е стража, но с броня си е най-сигурно!

Коприва за всеки случай не каза, че на велиморския Пазител на портите най му приляга да има жена, която отбира от военното дело. Не каза и това, че в неговата занаятчийница като нищо може да дойдат, за да направят поръчки, хора от самия Велимор, но с това вече всички бяха наясно и без неговите обяснения. Вълкодав хвърли бърз поглед на посланика, който внимателно бе присвил очи, после на застаналите малко по-встрани, изпълнени с ревност оръжейници. Те бяха изработили много хубави мечове. Разбира се, не като красивия меч на Вълкодав, но въпреки всичко оръжията не бяха никак лоши. Направата на всичките им мечове предполагаше да ги държи здрава мъжка ръка. Сега майсторите се изяждаха от яд: никой не се бе досетил да спретне един по-лек меч с по-богата украса. Поне с уговорката, че става дума за играчка за синчето, което кнесинята непременно ще роди на своя съпруг воин...

... А начело на главния стяг, който трябваше да се състои от дружинни воители, поставиха болярина Лъчезар. Разсъжденията на кнеса бяха разбираеми. Все пак Лъчезар се падаше сродник на кнесинята, макар и далечен. Той беше млад, як и чудесно боравеше с оръжието, като бе твърде съобразителен в боя. Що се отнасяше до прекалената избухливост и надменност, Глузд смяташе, че важното поръчение със сигурност ще подейства благотворно, като отслаби тези му недостатъци.

Когато Вълкодав научи за това, го налегна мъка. Лъчезар, то се знае, взе в своята стяга свои хора измежду собствените си отроци, като избираше ония, които му бяха особено присърце. Там бяха и двамата наемници: Плишка и Канаон.

Утрото на заминаването на кнесинята се случи мрачно и навъсено, макар и без дъжд. На Вълкодав му се искаше час по-скоро да тръгнат на път и работата така да го погълне, че да престане да мисли какво има да става. Затова дойде в прикът дълго преди разсъмване, когато там почти всички още спяха, освен конярите и готвачките, които приготвиха закуската. Вълкодав си помисли, че кнесинята сигурно също е будна, защото за нея това бе последната нощ под родния покрив. Дали щеше да се върне тук отново някой ден?... Кой знае?...

Той се забърза и поведе Сивчо към конюшната, където Спел и помощниците му четкаха и гиздеха добре гледаните дружинни коне. Вянинът вървеше бавно, водейки послушния жребец за юздите, и за стотен път проверяваше мислено какво е забравил да сложи в окачените на седлото дисаги. Изглеждаше, че не е забравил нищо. Но нямаше начин на не се сети какво точно липсва още с излизането от градските порти, когато беше късно за връщане назад.

Вълкодав не беше съвсем сигурен, че някога ще се върне тук отново. Като се сети човек как в деня на пристигането на нейния баща кнесинята се беше вкопчила в ръцете му, едва ли веднага след сватбата щеше да го отпрати да си върви у дома. Най-вероятно ще го остави при себе си заедно със старата дойка, слугините и лечителя Илад. Нали в тази чужда страна все някой трябва да бди покрай нея, някой, когото тя познава още от бащиния си дом, някой, комуто е свикнала напълно да се доверява...

А какво добро можеше да го очаква във Велимор? Само отъмщението на кръвния роднина, който със сигурност или е ходил до руините на бащиния замък, или се е наслушал на разказите на верните си хора. Тогава, през пролетта, Вълкодав действаше открито, без да прави опит да се скрие и без да мисли, че ще остане жив. И бе убил Човекоядеца посред нощите, без да бере никаква грижа за наказанието, което ще му бъде отредено от Господарката на съдбите. И ето че тя го бе отредили. След като първо търпеливо изчака той да се сдобие с всичко, заради което си заслужава да се живее...

Във Велимор смъртта на Вълкодав беше почти в кърпа вързана. И неговата челяд го разбираше не по-зле от вянина. Еврих въобще предложи на всички заедно лека-полека да се изпарят от града и дори

мъгляво намекна, че знае едно *сигурно място* наблизо. Без да дочака отговор от Вълкодав.

... Вянинът вече посягаше към дръжката на вратата на конюшнията, когато иззад ъгъла към него се хвърли някакъв човек.

Първата мисъл на Вълкодав бе за братята Храбри. Но тази мисъл се мерна и изчезна като пламъче на светулка в лятна нощ. Колкото и да се опитваха братята да се промъкнат незабелязано, те за нищо на света не биха му се нахвърлили така. Това беше просто опасно. Освен това двамата знаеха, че Вълкодав вижда в тъмното не по-зле от Прилепчо. Нещо, което нападателят не знаеше.

Сивчо се дръпна уплашено и изхриптя, направи опит да се изправи на задните си крака. Вълкодав хвана ръката, замахнала с ножа. И стисна с пръсти костеливата юношеска китка, принуждавайки нападателя си окончателно да изгуби равновесие. Още миг — и ножът се озова у Вълкодав, а пишман убиецът заби нос в прахоляка. Той хлипаше и простенваше нещо неразбираемо. Вянинът коленичи до него, придържайки ръката му с още една от онези хватки, които при най-малкия натиск могат да те осакатят непоправимо.

В мига, в който Сивчо си възвърна обичайното спокойствие, Вълкодав видя кой се бе опитал да извърши покушение срещу него в предутринната тъма. Аталик. Младият заложник, синът на сегванския кунс, когото бе сразила навремето храбрата кнесиня.

И какво да го прави сега?...

— Гледам, че имате навик да се нахвърляте за нищо върху хората — измърмори той, без да отслабва хватката си. — И то без предупреждение...

Това беше тежка обида. Хлапакът се размърда и предприе опит да го ритне. Вълкодав направи едва забележимо движение. Аталик трепна рязко, отново целуна прахоляка и го раздра с ноктите на свободната си ръка. Той не молеше за милост, нито викаше за помощ. Горд е, много е горд. Само че още е съвсем млад, самотен и глупав.

— Ставай — каза му Вълкодав.

Аталик криво-ляво се изправи, треперейки от гняв и унижение. На Вълкодав дори не му хрумна да го пусне. Побутна го напред с

лявата си ръка, отвори с дясната вратата на конюшната и вкара вътре и Аталик, и Сивчо.

* * *

Младите коняри зарязаха работа и се втренчиха изумено в телохранителя на кнесинята и неговата почти разредана, превиваща се жертва. А най-вече — в неестествено извитата ръка, за която вянинът водеше Аталик.

Вълкодав заби доста внушителния боен нож, отнет от сегванина, в горния праг на вратата. И без каквито и да било обяснения, повлече хлапака към преградката, където обикновено връзваха Сивчо. Никой от конярите не видя какво става там. Яхърът се огласяше от звънки пляскания. Сякаш биеха някого с колан на голо.

После Аталик изскочи навън — рошав, мокър, облян в сълзи. По лицето и дрехите му бяха полепнали сламки, боклучеща и пръски оборска тор. Той вдигаше конвулсивно скъпите шалвари, за да се загащи, а раменният колан със сребърните катарами — гордостта на юношата, който се смяташе за мъж, — се бе запилял в неизвестност. Над главата на Аталик се виеше с предизвикателни крясъци Прилепчо.

Пред вратата младият зложник вдигна блестящите си от сълзи очи към ножа, забит дълбоко в нейната каса. За да го измъкне оттам, трябваше да има ръста на Вълкодав. Както и неговата сила. Сега щеше да му се наложи да сложи две пейки една върху друга или още по-унизително — да моли някого за помощ. Той изхвърча навън, дори без да забави крачка, и конярите се върнаха към работата си. Аталик нямаше да отиде да се оплаква, това всички го знаеха.

След малко Вълкодав засече в двора болярина Серт, който кажи-речи пръв бе излязъл от къщата на дружинниците. И му каза:

— Войводо, трябва да се наглежда Аталик, зложникът.

— Разказвай! — заповяда Серт.

— Замислил е да дири смърт — рече Вълкодав.

— Какво?!

Вълкодав накратко разправи как младокът се бе опитал да го нападне. Боляринът изпърво с недоумение вдигна вежди, но после се позамисли и кимна в знак. Наистина, за такъв майстор като Аталик покушението срещу Вълкодав по малко неща се отличаваше от опит за самоубийство.

— И ти какво му стори? — осведоми се боляринът, като трескаво се мъчеше да се сети дали е мярвал днес младия сегванин.

— Напердаших го с поводите — подсмихна се Вълкодав. Нямаше да се учуди особено, ако Серт се беше развикал да си знае мястото, но Десняка само поклати глава и каза:

— Та той е син на кунс, телохранителю. А ти кой си? Ти си го унизил...

На Вълкодав му идеше да каже, че един човек от сой, който чак толкова трепери за честта си, би следвало да се научи да я брани.

— Така е, унизах го — рече той. — Аталик е луд по владетелката, войводо, и е готов да си надене примката, защото тя е равнодушна към него. По-добре нека мрази мен.

Серт поразсъждава над думите му и изведнъж се усмихна широко. Той също се бе нагледал на подобни младоци, пламенни и безразсъдни, когато ставаше дума за любовта. Какво ти! Преди четиридесет години Серт беше съвсем същият и още не бе успял да забрави тия времена. Той знаеше, че силно, до безизходица, може да те унизи само онази, която обичаш. Нея не можеш я предизвика на двубой и с никаква сила не ще я накараш да ти покаже, че е благосклонна. ИСТИНСКИ. С онази благосклонност, която не се купува с подаръци и не се изтръгва насила... (Боляринът се опита да си представи как би свършила цялата работа, ако Агалик се бе опитал да принуди кнесинята със сила да го целуне и усмивката му стана още по-широка.) Виж, ако си отнесъл боя от мъж, тогава изобщо не е задължително да приключваш сметките си с живота. Имай търпение и някой ден може да се биеш с него като равен с равен...

Кнесинята ще отпътува, но отсега нататък Аталик щеше да има за какво да живее. Син на кунс, напердашен с поводи... Та може ли той да забрави нещо подобно!...

Вълкодав видя, че боляринът отлично разбра неговия замисъл. И това беше добре. Той не се надяваше кой знае колко да изрази с думи онова, което и двамата толкова добре усещаха.

— Ако го понаучиш да се бие, войводо, той някак ще се почувства зает с работа — каза Вълкодав. — Може и да излезе нещо от него...

Отпътуването на кнесинята стана събитие, което Галирад щеше да помни дълго.

За булката беше подготвена просторна конска кола с покрив, предоставяща възможността да се разположиш удобно и за нощувка, и денем, по време на пътуването. С колелета, които тракат, без да вдигат силен шум по дървената настилка. Колата се движеше начело на конната върволица и народът се дивеше на чудната резба по изработените от маронгово дърво плоскости и на прекрасния кожен капак, който издържа и на дъжд, и на слънце, и на снежни бури. Но засега с нея се возеха само старата дейка и слугините, все млади момичета. Кнесинята предпочиташе да язди любимата си кобила. Седеше на седлото и не само лицето, но и ръцете ѝ не се виждаха от широкия тъмночервен булчински воал. Лично велиморският посланик, който в знак на най-голяма почит вървеше пеша, водеше Снежинка, хванал я за юздите.

Пътят на шествието преминаваше из галирадските улици, встрани от къщата на куция Варох. Тилорн и Еврих предварително си бяха харесали извън градските стени едно малко хълмче близо до главния път. Оттам те можеха да следят дълго Вълкодав с поглед, пък и на него нямаше да му се наложи да се отвлича особено от работата си, за да ги вижда сред цялата блъсканица...

Вълкодав знаеше къде ще го чакат, но ги усети доста преди да му се удаде възможност да погледне натам. Това приличаше на докосване. Една невидима ръка се беше пресегнала и го бе погалила по бузата. *Ние те обичаме, Вълкодаве. Ние много те обичаме. Ние винаги ще те помним и ще те обичаме, върни се У ДОМА...*

Вълкодав вдигна глава и — да става каквото ще — си позволи да се загледа за няколко мига в хълма, чийто връх бе увенчан от пет човешки силуета, тъмнеещи на фона на облачното небе. Ниилит, която се притискаше към Тилорн. Вълкодав така и не се бе осмелил да попита мъдреца откъде е родом. А сега най-вероятно нямаше и да му се удаде случай. Еврих също не можеше да разбере откъде е: по говор уж е

арантянин, а пък обноските му... Досуц като по-малък брат е на Тилорн, само дете поради младостта си още не се е научил да се хвали със своята ученост...

Старият Варох и внучето му Зуйко...

Те му махаха с ръце, и петимата.

Вълкодав усети как сърцето му трепна, а пред очите му се появи мъгла, която той побърза да прогони с примигване на очите. Съвсем като тогава, през онази пролет, когато гледаше от гората към родната си къща сред цъфналите дървета. И през ум не му бе минавало, че отново ще изпита нещо подобно.

Ако бях убил Човекоядеца през деня, никога не бих срещнал тези хора. Защото щях да загина. Пък и някои от тях сигурно нямаше да са сред живите сега. Но аз отидох през нощта — и ето го моето семейство, то стои на хълма. Моето семейство.

Което Господарката на съдбите отново ми отнема.

Но аз постъпих така, както постъпих, и за нищо не съжалявам, защото с мен или без мен те все пак са живи.

Отдавна извърнал поглед от петте фигурки на върха на хълма, Вълкодав оглеждаше навъсено тълпата. Своите вече не поглеждаше, камо ли пък да им махне с ръка. Само това липсваше — да не забележи някой злодей само защото и телохранителите са хора, защото и тях понякога ги изпращат. Един телохранител, ако си върши както трябва работата, няма време да се притеснява за своите.

Което понякога дори е за добро.

Всички разбираха, че ще е твърде жестоко до края на пътешествието да морят кнесинята с тежкия воал, че и да я принуждават да пости. Така като нищо щяха да закарат при жениха вместо красавица някаква изпосталяла сянка! Бива ли?...

И хитрите солвяни, които никога не забравяха на кой свят живеят, намериха вратичка в собствената си Правда. Помогнаха им мъдрите влхви, които се сетиха, че навремето, преди много

поколения, сред народа им битувало поверието, че човек може да стигне съвсем просто в света на мъртвите пеша, като върви само в една посока.

Сега, разбира се, всички бяха наясно, че ако някой реши да провери дали нещата стоят така, рано или късно ще пристигне при вяните, сегваните, велхите или при нарлаците. Но никой не се сецаше за старинните откровения, за да ги оспорва.

След като се отдалечиха от Галирад на един ден път, снеха от кнесинята воала и я освободиха от постенето. Защото древната вяра учеше, че отсега нататък наоколо се простира отвъдното, от което следва, че мнимата мъртва няма защо повече да гладува и да крие лицето си. Вместо плътното було, кнесинята сега носеше прозрачна мрежичка от тънка халисунска коприна, специално изплетена за нея от най-изкусните плетачки. Пък булото щеше да бъде сложено отново, когато до Северните порти останеше едно денонощие път.

Още в града, няколко дни преди отпътуването, се случи така, че Вълкодав видя картата, която разглеждаха Серт и Лъчезар. Успя да забележи, че на нея са обозначени Галирад, Северните порти и всичко, което се намира по средата. Една червена нишка отбелязваше пътя, който щеше да измине кортежът. Вълкодав не успя да я разгледа по-подробно. Лъчезар се обърна, видя го и веднага се зае да свива на руло плътния пергамент.

— Бих искал да погледна, войводо — каза Вълкодав на болярина.

— Твоята работа е да чупиш вратове с юмрука си — незабавно реагира с насмешка Лъчезар. — Посочването на пътя е за хора, дето имат ум.

Вълкодав не му отговори.

— Според мен ти и без това си достатъчно зает — измърмори Серт.

Вълкодав каза съвсем спокойно:

— Когато става дума за владетелката, другата работа ще почака.

— Досаден като муха — каза Лъчезар и изкриви лице. — Бръмчи ли бръмчи, не можеш я изгони. На такъв само му покажи картата — и веднага ще хукне да я продава на разбойниците...

Вянинът усети, че го жегва смътно, но много неприятно подозрение, а Серт му се тросна:

— Хайде, върви си.

Вълкодав вече достатъчно добре познаваше стария храбрец, за да се досети, че боляринът е на негова страна, но не желае да влиза в глупави препирни с Лъчезар, а предпочита да изчака и да реши нещата, без да има обидени.

И вянинът се оттегли, а на следващото утро към него се доближи млад роб — арантянин с тънки, изцапани с боя пръсти и възпалени от взирание очи. Явно беше прекарал цялата нощ в усилен труд.

— Изпрати ме войводата Серт, господарю — поклони се плахо робът и подаде на Вълкодав парче обработена кожа. Вянинът го разгърна: пред него бе същата карта, само че нарисувана по-ситно. Робът пак се поклони и понечи да се оттегли заднишком, но Вълкодав го задържа и му каза:

— Не съм много грамотен, момче. Поправи ме, ако сбъркам в нещо.

И той започна бавно да чете названията, изписани по картата. Младият роб следеше движението на пръста му, като от време на време подсказваше. До самия надпис в долния ъгъл: „Дадено на Вълкодав от рода на вяните по мое нареждане. Болярин Серт, син на Милован.“. До надписа се мъдреше дупчица, през която бе промушено трицветно ширитче с печат.

Вълкодав възнагради роба с една паричка и оня със светнало лице побърза да си тръгне, за да я сложи при останалите в гърненцето, което пазеше като светиня. Като всички свои събрата, които владееха някакъв занаят, рисувачът на карти пестеше сребърниците, за да откупи свободата си. А пък вянинът тръгна към болярина Серт — да му благодари.

Оня не пожела да изслушва благодарностите му, а размаха строго пръст и рече:

— Заради разбойниците е тая работа... само че ти гледай, не я размахвай много пред останалите, всичко става... разбра ли?

— Разбрах — каза Вълкодав. — Моля те, войводо, погледни дали рисувачът не е сбъркал нещо?...

... Сега тази карта, която Вълкодав бе обработил с восък, за да я предпази от влагата, се съхраняваше в специално ушита за нея

торбичка, която бе обесил на врата си, под ризницата. Засега не му се налагаше да я поглежда, защото и без това бе запомнил наизуст първата отсечка от пътя.

Времето беше ясно и слънчево, движеха се сред красиви местности, където всичко беше спокойно и нямаше опасност от причакващи разбойници. Животът на пътниците лека-полека влизаше в походен ритъм. С малко повече старание човек можеше да забрави накъде води този път. Даже кнесинята от време на време се шегуваше и се смееше. Съвсем както навремето, преди цяла вечност, когато заедно с Вълкодав и братята Храбри пътуваха до Светин. Усмивката я разкрасяваше по най-чуден начин и Вълкодав улавяше устремения към нея поглед на велиморския посланик, изпълнен направо с бащинска гордост. Със сигурност той бе чувал много за нея от галирадците и от самия кнес. Но едва сега бе започнал да проумява с какво съкровище ще се сдобие неговият господар. Че не става дума просто за красивата дъщеря на владетеля на една от съседните земи.

И ако Вълкодав поне нещичко разбираше от хора, посланикът беше на мнение, че синът на Човекоядеца заслужава този дар...

*Подвластни сме на мимолетните желания,
като дечица, търсеци забава.
Последствията от нашите деяния
дори не се опитваме да си представим.
И после плаче тъжното сърце:
„Какво ни причини, съдба!...“
а сме помагали за случването на това
със собствените си ръце.*

*За всичко свършено се носи отговорност,
неправдата не можеш да я скриеш в мрака.
И днешният ти грях след десет века,
ще се стовари върху твоите потомци.
Така че, без да губиш време в гневни речи,
търгувайки напразно с Боговете,
опитай да се вкараш в пътя
със собствените си ръце.
Не чакай от съдбата подаяния,
на клопките не се чуди.*

*Не чакай някой да те жали,
до дъх последен се бори!
И може би един от твоите потомци,
отдалечен от теб на векове,
поне донякъде ще побеждава
със собствените си ръце.*

10. ЧУЖДА БУЛКА

На седмия ден, след като бе преминал през няколко горски рекички, обозът достигна първото от отбелязаните на картата кръгчета — погоста, сиреч махалата Ключинка.

Названието на селото беше чисто солвянско, но в него, а и в околните села живееха предимно велхи. Вълкодав знаеше това и не се учуди, когато насреща им зад завоя се зададоха с шеметна бързина няколко колесници с впрегнати в тях двойки коне, подбрани да си подхождат по цвят. Велхите, прословути със страстта си към отглеждането на тези животни, почти не ги използваха за езда. Някога в древността те бяха смятали, че на коне се качват само страхливците, бягащи от бойното поле. Сега вече възгледите им не бяха толкова крайни, но все пак на един велхски воин повече му приличаше да се вози на колесница, отколкото на кон.

Охранителният отряд начаса грабна копията, но оръжието беше оставено тутакси: до колесниците мирно яздеха двама души, изпратен напред патрул. Всъщност срещата не беше случайна, просто очакванията на посрещачите бяха тя да се състои малко по-късно, след няколко хиляди стъпки.

В предната колесница стоеше висок момък, връстник на Вълкодав или малко по-млад от него, хубав и снажен, с гъсти руси коси, привързани с лента, избродирана с бисерни мъниста. Велхите украсяваха колесниците си така щедро, както останалите хора украсяваха дрехите си — тяхната Правда учеше, че врагът в боя веднага трябва да види с кого го е срещнала воинската орис. Вълкодав се вгледа в изпъкналите щитове на стремително приближаващата се колесница и определи, че посрещач на кнесинята е третият и най-малък син на местния старейшина, по велхски — рига. И че въпреки младостта си, този юнак се е бил в битката при Трите хълма, та дори се е върнал от нея с два трофея — две вражески глави.

Истината бе, че му беше много по-лесно да разчете всичко това по знаците върху колесницата, отколкото да срича буквите.

После вниманието на вянина беше привлечено от кочияша, който управляваше враните жребци. Изпърво Вълкодав го помисли за хлапак, може би племенник на онзи, когото взеше в колесницата, и се зачуди на вещината, с която насочва и управлява мощните коне. Но ето че дойде време колесницата да спре и младокът изопна плавно юздите, отметна назад глава и изпъна тяло, така че украсеното с шевици горнище плътно прилепна към тялото му...

Момиче!

Личеше си, че конете искаха да продължат своя бяг, но тъй като бяха добре обучени, те се подчиниха на волята на кочияша. Спряха послушно и замряха, застанали точно на една линия. Човек не можеше да не им се възхити.

Момичето, показало такова високо майсторство, свали кожената си шапчица, преди да стори поклон на кнесинята. Блестящите му къдрави коси имаха цвят на потъмнял бакър. Момъкът скочи от колесницата и тръгна напред, като държеше в изпънатата си напред ръка три тънки метателни копия с остриетата надолу. Знак за мир, покорство и любов. Впрочем, дори да беше рачил да замахне с тях, той едва ли би постигнал нещо повече от собствената си смърт. Редом с кнесинята яздеха трима телохранители, всеки от които си разбираше много от работата.

Когато се доближи, синът на старейшината мълком подви едното си коляно и остави трите копия пред краката на бялата кобила на кнесинята. От другите две колесници незабавно надуха тръбите, чиито отвори бяха изковани във вид на малки конски глави. Ревът се разнасяше право от широко отворените бакърени пасти. Младият мъж се изправи. Велхите бяха народ, който тачеше красноречието, но кнесинята го изпревари, като каза на неговия език:

— Сполай ти, славни Кетарн, син на Кесан и Горах, тук, на земята на твоите предци!

Тя никога не държеше сметка за чиновете, защото мислеше, че няма да накърни правдата на един вожд, ако приветливо поздрави човек, стоящ по-ниско от нея в йерархията на живота. С крайцеца на окоето си Вълкодав видя как Лъчезар изкриви тънките си устни. Боляринът не можеше да разбере това. Добре поне, че си мълчеше и с отегчен вид бе зареял поглед над главите на посрещачите.

— Сполай и на теб, благородна бан-риона, дъщеря на мъдрия Глузд и на храбрата Любима — отвърна Кетарн. Личеше си, че пригответените за тази среща тържествени думи още се въртят на езика му и му пречат да води разговора. Но на Вълкодав допадна гласът му: звучен, дълбок глас на предводител на воини, ловец и певец.

— Всичко ли е наред в дома на твоя баща, о, Кетарн? — продължи кнесинята. Дъщерята на владетеля отлично знаеше как трябва да разговаря с един велх.

Кетарн отвърна така, както подобава:

— По волята на Трирогия, сегашната реколта е добра, дивечът е в изобилие, а конските стада се множат. Моят род те моли да споделиш с нас доволството и радостта ни, о, благородна бан-риона.

Еленя Глуздовна наведе главата си под сребрилата копринена мрежичка — като учтива гостенка, която се е отбила на празненство.

— Не ще откажа да се присъединя към веселието под покрива на дома ти, Кетарн, защото пътят ми е далечен, а конете са изморени.

В този миг върху лицето на велха грейна хлапашка усмивка.

— Ако чудесната ти кобила е уморена от пътя, моля те, почитана господарке, качи се на моята колесница, а аз ще дърпам юздите на конете.

— И това не ще ти откажа — отвърна кнесинята.

На Вълкодав му се наложи да гледа как чуждият човек сваля кнесинята от седлото, а после с подобаваща почит ѝ помага да се качи на колесницата. Ако Еленя Глуздовна се бе допитала за мнението му, той би я помолил да внимава, защото си личеше, че синът на старейшината е луда глава. И със сигурност би я посъветвал да не пътува с такъв кочияш на колесница, теглена от коне, чийто нрав не познава. Но кнесинята изобщо нямаше нужда от неговите съвети. Дори му се стори, че тя няма нищо против да стовари яда си за нещо тъкмо върху него и близнаците, но най-вече да си го изкара на него, разбира се. Само че защо?... Прехвърли през ума си случилото се през изминалата седмица, когато той и братята Храбри по цял ден не я изпускаха от поглед, а нощем се редуваха да спят до колелата на талигата или до края на шатрата. Вълкодав не откри нищо, за което тя можеше да се хване. Пък и ако наистина беше недоволна, тя нямаше да го премълчи...

Вянинът дори си спомни пътуванията им до реката. И за това как тя непрекъснато му додяваше с разговорите си и го разпитваше. Откакто бяха потеглили от Галирад, не го беше заприказвала нито веднъж. Може би не вървеше една вече сватосана невеста да се намира на приказки с телохранителите, че и пред очите на посланика?...

Междувременно червенокосата девойка отстъпи мястото си на Кетарн и ловко се качи на другата колесница, като се настани при нозете на возещия се в нея пътник. Вълкодав, комуто не убягваше нищо, забеляза, че Лъчезар я изпраща с поглед.

Кетарн подкара конете и вянинът с голямо облекчение разбра, че е излишно да се моли на Боговете да дарят Сивчо с достатъчно сили, за да не изостане. Или, тъкмо обратното, Боговете го бяха чули, но по навик бяха постъпили по свой си начин. Отлично обучените велхски коне гордо извиха шиите и поеха напред почти в равнин.

Преди двеста години границите на населените земи бяха разтърсени от войната, която и досега наричаха Последната. Не защото оттогава насам не бе имало повече войни. Просто в нея ставаха такива неща, че хората вече си мислеха, че са настъпили *последните времена* и краят на света приближава.

А всичко започна от това, че във Вечната степ, ширнала се отвъд Халисун и Сакарем, се появи някакъв народ. Отчаян, озлобен и готов да прегризе гърлото на всеки, комуто хрумне да оспорва мястото му под слънцето. Народът се наричаше меоре и се бе появил без всякакво предупреждение и небесни знамения. Просто веднъж до варовиковите скали, от които Вечната степ свършваше с пропаст към морето, пристигнаха безброй ята тръстикови лодки с платна, изплетени от жилави листа. Пред очите на изумените жители на степта по скалите се закатериха хиляди мъже, жени и деца. Невижданите досега пришълци се държаха с местните жители така, както един беден, но решен на всичко човек постъпва с богатия си съсед, когато разбере, че оня цял живот е присвоявал онова, което се пада нему.

Ако сегваните бавно, но сигурно бяха прокуждани от домовете си от пълзящите ледници, то за народа меоре се разбра, че е бил принуден по най-бързия начин да напусне родните си места заради изригванията на бълващите огън планини. Те си обясняваха тези

изригвания, разбира се, с коварството на заможните им съседи. Които по недоглеждане на Небесата и без това се наслаждаваха на съвсем извънмерни блага!

На меоре не им бе познато умението да топят рудите, нито пък имаха представа от колелото. Но безогледната ярост на недотам многобройното племе още на другия ден принуди степните животновъди да напуснат тези места. Наложиха им се да търсят нови пасища и водопой за стадата си, но се оказа, че покрай всеки що-годе действащ водоизточник вече са се заселили хора. Така водните кръгове се разбягват по-надалеч от хвърления камък. Едно подир друго племената започнаха да нарушават осветените от вековете граници. Едни сторваха място на новодошлите и решаваха мирно спора. Други грабваха оръжието и вече не можеха да се спрат, защото прогоненият завоевател на всяка цена трябваше да бъде наказан и ограбен. А бойните победи, както е известно на всички, раздвижват кръвта във вените и вливат жажда за нови сражения.

Последната война разпокъса и смеси народите по най-невероятен начин. И тъкмо оттогава в Ключинка живееха западните велхи и даже бяха успели да се разделят на два клана, ливаден и горски. Ливадните жители владееха земите около река Сивур, вливаща се в Светин, и там, на тези щедро подхранвани от водите й поляни, пасяха прочутите си коне. Горските велхи на шега ги наричаха и блатни: предците им, обзети от страх пред нови вражески нашествия, бяха предпочели да се оттеглят от откритите пространства в най-затътените дълбини на леса. А там живееха предимно в торфените блата, като строяха къщите си на майсторски укрепени каменни острови, че си правеха и наколни жилища. Те добиваха блатно желязо и им се носеше славата на добри ковачи и майстори, изработващи хубави талиги. Ливадните велхи отколе смятаха горските за страхливци, а пък онези, от своя страна, имаха ливадните за големи празнодумци, които знаят само да вдигат олелия. Често изясняваха отношенията си в юнашки сбивания. Но когато преди пет години господарят Глузд изпрати в Ключинка бойна стрела, велхите не се заеха с разчистване на сметките си, нито с ровене в миналото. Създадоха единен отряд и се върнаха увенчани със слава у дома.

Ежегодната дан за галирадския кнес не се възприемаше от гордите жители на Ключинка като нещо унижително, а по-скоро като

залог за преданост и защита. Така и би следвало да бъде между поданиците и вожда.

Затова кнесинята Еленя знаеше по име и Кесан, рига и съпругата му, и цялото им потомство. Тук тя беше между стари познайници.

Ключинка бе разположена край голямо кръгло езеро, в каквото се бе разлял в долината пълноводният Сивур. От южната страна на разлива като дълъг език в поляните се връзваше като клин висок земен скат. И точно тук, сродявайки се със солвяните, обитаващи това място от памтивека, се бяха заселили новопристигналите Велхи.

Още щом отпред се показаха езерото и селото, от колесниците отново се обадиха медните бойни тръби. Скоро долетя отговор и насреща им с радостна глъчка се изсипаха хора. Най-отпред тичаха кучетата и дечурлигата, след тях вървяха възрастните, а напред тълпата тържествено се движеше колесницата на самия риг.

Конете на Кетарн наостриха уши и понечиха да препуснат напред, но синът на старейшината ги укроти с леко движение.

— Голямо е майсторството, което притежаваш, о, потомъко на славен род — похвали го кнесинята, която имаше набито око. Помисли и допълни: — Но онази, която заемаше мястото ти, също толкова умело управляваше конете. Ще ми се удаде ли сгоден случай да узная името ѝ?

Поласканият Кетарн отвърна с готовност:

— Това е Ане от блатното село, дъщерята на Фахтна и Ледне.

Лицето и шията му бяха потъмнели от слънцето, но Вълкодав забеляза избилата руменина и разбра: кнесинята, която пътуваше за своята сватба, насмалко не се бе озовала като гост на чужда, и то май доста по-радостна. При велхите бе прието да се въвежда в дома булката, „когато тригодишният петнист жребец счупи с копито леда, стегнал локвата“.

Старейшината Кесан се оказа снажен кърдрос мъж на средна възраст. Нямаше брада, както е присъщо на всички велхи, но пищните му мустаци се спускаха чак до гърдите. Той много приличаше на Кетарн, който щеше да стане същият, когато и неговите синове пораснеха. До Кесан в колесницата стоеше съпругата му, а редом с екипажа, от двете страни крачеха двама мъжаги в пълно въоръжение, с

копия и продълговати бойни щитове. Наследниците. Гордостта на майката и опората на бащата.

Ригът приветства кнесинята и свитата ѝ почти със същите думи, които бе изрекъл преди него Кетарн. И също не рачи, както това бе прието при солвяните, да се извинява пред високопоставените си гости за мнимата оскъдица. По това велхите и вяните си приличаха. И едните, и другите смятаха, че за престъпилия прага на техния дом е важна честта на домакините, а не тяхното богатство, което означаваше, че няма за какво да искат извинение.

Впрочем, тук очевидно не страдаха от недоимък и оскъдица. На кнесинята отредиха цял просторен двор с голяма къща, кръгъл хамбар, вдигнат на колчета, за да бъде опазен от мишките, и баня под брега, до самата вода. Всичко това изглеждаше току-що построено, новичко, стабилно и чисто, и сламата на покрива още не бе успяла да изгуби свежия си блясък — сияеше като злато.

— В деня, в който си напуснала дома си, бан-риона, взехме последните наръчи — поясни с усмивка ригът. — А едва вчера сутринта направихме хамбара годен за живеене. Ти ще се заселиш тук първа, Глуздовна, тъй че стори ни добрината да го благословиш, за да заобикалят нещастията и другите, които ще влязат в него след теб.

— Кой ще заживее тук след сестра ми? — поинтересува се Лъчезар.

— При нас в селото с идването на есента се вдигат сватби, войводо — отвърна Кесан и веднага заговори за друго, а в гласа му Вълкодав усети някаква стаена сдържаност и даже страх.

Колко му трябва на един пътник след дълъг път? Да отдъхне, да утоли глада и жаждата си, но преди всичко хубаво да се изкъпе. Слугите се заеха да пренасят багажа в къщата, а старата дойка с младата довереница поведоха кнесинята към банята — да порадват телата си с дъхавите метлички, държани над парата на врящ квас, за да омекнат.

Телохранилите бяха застанали далеч от банята, но така, че да завардят пътя на всеки, който реши да отиде там.

Ратниците и воините на Лъчезар разпрягаха конете, опъваха зад външната ограда шатрите си, сваляха ризите и с ругатни и смях се

поливаха едни други със студена, вече есенна вода, от която върху кожата пламваха ярки петна. Юношите велхи вървяха по петите на снажните воители и на драго сърце им помагаха да се устроят, молеха ги да им подържат ризниците и като същински познавачи оглеждаха и галеха конете. Младежите пък гледаха накриво новодошлите, като си личеше, че ги гложди ревност. Дечурлигата и девойките гоцаваха мъжете с бира и домашни пирожки, а в замяна получаваха галирадски курабии, специално пазени за такива случаи. Някои — особено велхите, разбира се — имаха тук приятели и дори роднини, така че хората от отряда на велхите бяха взети да спят по къщите.

Кнесинята още се къпеше, когато Вълкодав видя на пътеката запътилия се към тях Кетарн.

— Добре сте поседнали тук, доблестни мъже, съпровождащи бан-рионата — каза синът на рига и седна до тях, като ловко кръстоса нозе.

Велхите не признаваха кой знае колко пейките и от малки свикваха да седят на пода, върху постелки и кожи. Братята Храбри веднага се загледаха в кинжала на пояса на юнака. Позлатената дръжка беше изработена във вид на фигурка на човек с вдигнати над главата ръце. Човечето сякаш бе седнало на ръба на острието като на пънче. Кетарн очевидно се гордеше с това красиво оръжие и го излагаше на показ. Като разпозна във Вълкодав най-личния от тримата, той се обърна към него:

— Ти сигурно си велик воин от добър род, щом не се отделяш от почитаната господарка. Прощавай, ако нито веднъж не съм те видял в покоите, където пируват вашите витязи. Как те наричат хората?

Вянинът спокойно отвърна:

— Хората ме наричат Вълкодав, пък витяз не съм. На владетелката ѝ бе угодно да ме направи свой телохранител и само затова съм непрекъснато покрай нея.

— Лицето ти е украсено с белези — продължи Кетарн. — Много глави ли донесе от полето край Трите хълма?

— Аз не съм се сражавал там, сине на рига — рече Вълкодав.

Ако се съдеше по израза на лицето на младия велх, той делеше хората на два вида, които по никакъв начин не бяха равни помежду си: сражавалите се в прочутата битка и онези, дето не са били там. И последните не следваше дори да се опитват да спечелят уважението му.

— А аз си мислех, че си герой — бяха думите, които се изтръгнаха неволно от него.

— Не всекиму е писано да бъде герой — пак така спокойно рече вянинът. — Достатъчно е и това, че ти си се върнал с плячка и глави. Нима при вас не е прието най-малкият син да остава да пази къщата?

Кетарн кимна.

— Това е така. Но баща ми каза, че за мъжете от нашия род е позор да останат живи, когато може да загине цялата страна и най-добрите ѝ синове. А ти, значи, също си най-малкият син и си седял вкъщи при майка си? Или... тогава вече си ял хляба на някоя достойна жена?

В дните на битката при Трите хълма на Сивия пес му оставаха още месеци до двубоя, заради който бе получил името си.

— Аз бях далеч — каза Вълкодав.

През това време Кетарн бе повикан от Мал-Гона, старшината на велхския отряд с червените мустаци.

— Ела тук, сине на рига!

Кетарн се обърна и го погледна, но остана на мястото си.

— Аз съм по-стар от теб и родът ми е не по-малко знатен от твоя! — изрева галирадецът. — Щом ти е казано — идвай!

Тези думи прозвучаха достатъчно властно, така че младият велх сметна за най-добре да се изправи и да се доближи да Мал-Гона. Оня го отведе настрана и се зае строго да го гълчи за нещо. Вълкодав не чу за какво си говорят, освен една-единствена дума: „Аркатнейл“.

— Вълкодаве, а ти участвал ли си в истински бой? — попита го Храбробор.

Вянинът се подсмихна. На хлапетата страшно им се щеше да видят своя наставник като герой.

— Какъв такъв истински?

— Ами... — запъна се отрокът. — Това е когато... има войска... много хора...

— Участвал съм — каза Вълкодав.

— И... как беше? — попита Храбробор.

Вълкодав сви рамене и отвърна кратко:

— Страшно.

Близнаците се спогледаха и сега вече Храброслав се обади:

— А на колко години беше, когато за пръв път уби враг?

На него самия още не му се беше случвало да отнема вражески живот и той смяташе, че това си е жива срамота.

— На дванайсет — каза Вълкодав.

Вечерта организираха състезания с колесници.

За навика често да устройват подобни забавления говореше специално отредената за целта пътечка, която се затваряше в кръг. Тя беше оградена с нисък насип и втвърдена като камък от конските копита и колелетата на множеството префучали оттам колесници. Дори да престанеха да я ползват, пак щяха да са нужни няколко години, докато там отново поникне трева.

Близнаците още не бяха виждали велхски конни състезания и Вълкодав реши да поразхлаби дисциплината. Пусна ги да крещят и свиркат заедно с тълпата. Ако не го беше сторил, братята все едно трудно биха овладели любопитството си, а от такива телохранители полза никаква.

Лично Вълкодав не се интересуваше кой знае колко от състезанието. Стоеше, скръстил ръце на гърдите си, до почетното място, на което седеше кнесинята, и пет пари не даваше какво ще кажат велхите по повод подаващата се от кожените му ръкави ризница.

Ето че тръбите изреваха и три колесници потеглиха вихрено. Конете, които бяха не по-малко разгорещени от стопаните си, препускаха като бесни. От колесниците бяха снети щитовете, чието предназначение бе да прикриват война от копията и стрелите по време на боя. Останали бяха само малки площадки с големината на боен щит, колкото да има място за война и за водача. Изглеждаше същински подвиг просто да се задържиш там, без да се озовеш под съперническите колелета. Но на безстрашните водачи и това им беше малко — те скачаха с боси нозе на пръта на впряга и тичаха по него от край до край, като крещяха право в ушите на конете. При велхите от Ключинка не беше прието да се удрят верните ездитни животни. Хората, които почитаха Каплона, Богинята на конете, смятаха, че священото животно само избира на кого да служи. А това означава, че не бива да бъде принуждавано, а само подтиквано с обич и ласка.

Когато едно жребче-бързаче се присламчи към конете, дюдюкането на зрителите се примеси с висок смях.

— Ще стане добър боен кон от него — предрече ригът с усмивка и се обърна към кнесинята, до която седеше.

Вълкодав, зает да наблюдава зяпачите, почти не следеше развоя на състезанието. И едва когато спечелилият водач, изпотен не по-малко от конете си, се доближи до почетните места на вождовете, той видя, че става дума не за победител, а за победителка. Висока, снажна девойка със сиви очи и гъсти синкавочерни къдрици. Косите ѝ бяха остригани до раменете, почти като на мъж. Ливадните велхи бяха въвели този обичай пак от времената на Последната война, когато техните девойки носеха оръжие наравно с мъжете, за да отстояват бъдещето на своя народ.

Вълкодав погледна хубавицата, която поемаше от ръцете на кнесинята сребърното, украсено със зелен емайл венче галирадска изработка, и за кой ли път се учуди колко различна може да бъде хубостта. Спомни си за Ниилит и си я представи редом с тези две красавици. Диво коте. Лебед. И соколица. Тази с черните къдри я виждаше как стои с ризница и шлем, с бойно копие в силната си ръка. Горда, силна и смела. Напълно способна да брани и себе си, и другите. Такава, каквато бе поискала да стане кнесинята, но каквато едва ли щеше да бъде някога...

Сякаш прочела мислите му, победителката сложи подареното ѝ венче върху мокрите си къдрици, извърна се към съплеменниците си и внезапно нададе боен вик, при това толкова звънък и мелодичен, че веднага бе подзет от тълпата, а впрегатните коне откликнаха с гръмко цвилене.

Така си е то, помисли си Вълкодав. Нека жената прави онова, което най-много ѝ харесва. Но ако все пак се наложи да рискуваш главата си — точно затова са мъжете.

Три колесници отново се втурнаха напред и този път спечели Кетарн. Би било много учудващо, ако бе позволил някому да го изпревари. Един младоженец трябва да е пръв във всичко. В очите му гори огън, а на гърба си има криле. Ако на пътя му се изпречи планина, той ще отмести и нея само за да се усмихне неговата избраница.

И на него кнесинята, след като се посъветва с рига, подари женски накит. Огърлица от сини, червени и позлатени мъниста, излети в работилницата на Остей. Тържествуващият Кетарн прие наградата и

я вдигна над главата си, за да я покаже на съселяните си. Нямаше капка съмнение на чия шия щеше да блести още същата вечер тази чудна огърлица.

— Какво пък, бан-риона! — внезапно каза Кетарн, обръщайки се към Елена Глуздовна. — Дали някой от хората ти не ще пожелае да си пробва късмета, състезавайки се с нас в някое от изкуствата? Може би на твоя телохранител му е додеяло да те пази от приятели?

При тези думи той не сваляше очи от Вълкодав. Ригът се намръщи, недоволен от дързостта на сина си, но кнесинята също се извърна към вянина и го попита:

— Не искаш ли да се поразкършиш, Вълкодаве?

Той отвърна невъзмутимо:

— Не, не искам, владетелке.

Кетарн му хвърли поглед, в който ясно се четеше, че не е очаквал друг отговор от човек, който е свикнал да си кротува у дома, докато останалите се бият. И се отдалечи.

— Сестра ми е наела за охранител воин, който не се грижи кой знае колко за честта си — подхвърли Лъчезар, който седеше отляво на старейшината.

„За сметка на това се грижи аз да съм жива и здрава“, можеше да отвърне кнесинята, но не го стори. Сигурно, помисли си Вълкодав, тя също е на мнение, че един прекалено улегнал телохранител не я извисява в очите на поданиците.

Вечерта устройха пиршество в кръглата, покрита с щръкнала слама къща на старейшината. Постлаха глинения под с килими, ушити от няколко вълчи кожи, като го сториха толкова майсторски, че се получи нещо, наподобяващо огромен звяр. На влизане гостите и своите първо приветстваха бащата на рига — побелелия вехт старец, който вече твърде отдавна бе прехвърлил на сина си бремето на званието старейшина. Умът му беше все още бистър, но шумната веселба бързо го измори и широкоплещестите внуци го изведоха навън.

Вълкодав и двамата му подчинени се бяха настанили зад гърба на кнесинята. Велхите бяха народ с гореща кръв и по време на подобни празненства, след като си пийнеха, често започваха да си съперничат. Тук, в Ключинка, веднъж бе станало същинско клане, в което бяха загинали двама млади и напети юнаци; оттогава се забраняваше носенето на оръжие по време на пиршества на всеки, който няма

женен внук. Обаче Вълкодав и близнаците, ползвайки се с привилегията си на телохранители, имаха мечове. И пак те бяха единствените, които не пиеха нищо. Вълкодав бе заповядал на братята Храбри да не се докосват дори до бирата. Да не говорим за виното, от което походката ставаше несигурна, нищо че умът оставаше бистър. И за медовината, понеже от нея може и да не се подкосяват краката, но пък мислите се объркват и се заплита езикът. Самият Вълкодав беше равнодушен към пиенето. Близнаците въздишаха и завиждаха на гостите, но бяха наясно със забраната и не роптаеха.

В началото на пиршеството велхите вече почти открито пускаха шегички за тримата въоръжени мъже, които на бар-рионата кой знае защо й беше щукнало да държи покрай себе си. И които, отгоре на всичко, пазеха почти неприлично въздържание. Вълкодав и близнаците, добре обучени от наставника си, изобщо не обръщаха внимание на закачките. И в края на краищата домакините ги оставиха на мира, явно решили да смятат телохранителите за нещо като кучета-пазачи, не заслужаващи хорското внимание.

Добре, че поне им поднесоха хубава храна, а не огризки като на кучетата.

Тук бе прието напитките да се разнасят от жени. Велхите смятаха поднасянето на различните вина и медовини за същинско изкуство, което изисква съсредоточеност и майсторство. Ту една, ту друга красавица преминаваше между пируващите със захлупен голям съд и кокалено черпаче, като отвърщаше с усмивка на възторжените мъжки похвали и от време на време ловко се изплъзваше от нечии прекалено въодушевени задевки с ръце.

Вълкодав бавно дъвчеше пирожката с гъби и току хвърляше коси погледи към Кетарн, седнал заедно с Ане до стената. Видя как младият воин подбутна с лакът приятелката си, прошепушна й нещо, и кимна към него. Май замисляше някаква щуротия. Ане стана, отиде при ниската масичка до входа с наредените върху нея черпаци и кани. Избра една, взе и изографисано черпаче и се отправи към Вълкодав и братята.

Вянинът я гледаше с възхита как държи каната: с длан под дънцето, така че запотените стени на съда да не се допират нито до тънката ленена риза, щедро избродирана на гърдите, нито до почернялата от слънцето, оголена над лакътя ръка.

— Утолете жаждата си, воини — промълви Ане на велхски. Тя не владееше солвянски, камо ли вянский. И от притеснение, че гостите не ще я разберат и ще се обидят, почервения с онази ярка руменина, що често сякаш оплисква страните на червенокосите по волята на Боговете.

— Чашите ни са празни, наистина — отвърна Вълкодав на езика на западните велхи. — Няма ли да се случи така, че ще бъдат напълнени от твоите ръце, кайлин-ог?

Девојката още по-силно се изчерви. Кайлин-ог означаваше булка. Тя рече:

— Тъкмо така трябва да бъде между домакини и гости.

После с плавно движение потопа в каната издълженото, леко извито островрѣхо черпаче, изработено от бивната на някакъв звяр, който би могъл да бъде прадыдо на всички тигри на Мономатана.

Гощавката трябваше да бъде приета, защото онзи, който не вкуси от нея, е враг, а не приятел. Вълкодав подаде чашата си, която започна да се пълни... с чудесен квас, ухаещ на сладки рѣжени сухари. Кетарн сигурно бе помолил годеницата си за съвсем друго нещо, но тя беше сторила каквото бе сметнала за нужно.

Вълкодав я попита:

— Няма ли да поседиш до нас под покрива на този дом?

На подобна покана също не бе прието да се отказва и Кетарн можеше колкото си иска да се ядосва и да се върти като шугав върху сбрѣчканата кожа до стената. Ане подвигна нозе и седна срещу Вълкодав. Всеки велх бе способен да седи в тази поза половин ден. За разлика от близнаците Храброслав и Храбробор, които направо бяха хванали мазоли от седене, та чак ги сърбеше.

Малцина биха нарекли Ане красавица, но Вълкодав твърде я хареса. Беше кръглолика и мила, и от нея лѣхаше невероятен уют. Някак добронамерено лукавство струеше от кафявите очи, в които май не се бе отразявало нито страдание, нито страх.

— От кого пазиш бар-рионата тук, между приятели? — попита тя. Беше забелязала внимателния поглед на Вълкодав, който неуморно обхождаше пируващите.

Вянинът се позамисли и отвърна:

— От чужд човек, който би могъл да се промъкне на празненството и да навреди на владетелката, а и на вас да стори зло.

— Ти сигурно дълго си живял сред велхи — рече девойката. — Изразяваш се като един от нас.

— Имал съм приятели велхи, кайлин-ог — отвърна Вълкодав. И докосна с длан ръката ѝ, която държеше каната. — Сполай ти, че поднесе напитката и украси нашето пиршество.

Жените са по-мъдри от мъжете, мислеше си той, загледан в гърба на младата невеста, която отиваше при годеника си. *Една жена няма да закача гостенина и да го пита в какво пиянско сбиване са раздрали лицето му, щом като не е имал честта и храбростта да се бие при Трите хълма...*

Освен това той видя как Кетарн гледа вървящата към него Ане и как раздражението му се топи, за да разцъфти на негово място щастлива усмивка.

В самия разгар на празненството четирима яки момци внесоха огромно дървено блюдо с опечено на жаравата диво прасе. Според велхите именно това бе храната на мъжествените герои, най-главното и вкусно ястие, достойно да увенчае празненството. Вълкодав не се учуди особено, когато разбра, че дивечът е уловен от Кетарн. Какво друго би могло да се очаква?

Блюдото бе оставено тържествено пред кнесинята, след което ѝ връчиха голям, наглед старинен и излъскан до блясък нож. Нека баррионата разреже на парчета месото и справедливо връчи първото — сочна порция от печения бут — на най-добрия от героите, пируващи на това празненство.

Според Вълкодав човек не трябваше да е ясновидец, за да определи безпогрешно най-добрия сред най-добрите. Кой беше сега най-достойният сред момците, най-лудите глави на Ключинка, кой излизаше от кожата си, за да докаже своето мъжество на себе си и на останалите?...

Кнесинята тихо попита нещо рига Кесан, оня също толкова тихо ѝ отвърна. Елена Глуздовна ловко отрязва скъпоценното парче месо от още димящото печено, набучи го на ножа, вдигна го високо и попита:

— Истина ли е, че тук не ще се намери никой, чиято правда на духа да се сравни с правдата на Кетарн, сина на Кесан и Горах?

Половината ключински велхи тутакси скочиха на крака с дружен рев:

— Ще се намери!

Настъпваше дългоочакваният миг, започваше любимото развлечение — съревнованието между мъжете. Състезанието, за което всички щяха да приказват чак до следващия празник. Преди сто години се бе случвало то да завършва и с кръвопролитие. Сега хората бяха поумнели и се ограничаваха със словесни схватки или най-много с юмручен бой.

Ревнивите юноши и младите мъже започнаха да се надпреварват в изреждането на различните недостатъци и прегрешения на Кетарн, заради които според мнението на спорещите той бе недостоен да получи първото парче от ръцете на бан-рионата. Приятелите на Кетарн и той самият ги поставяха намясто, като всеки получаваше смешна и парлива забележка във вид на отговор.

— Ти ли ще очерняш Кетарн, ти, дете всички видяха как жена ти те погна с парцала!

— Ти ли ще отваряш уста за първото парче, ти, дете на празника на Конете щеше да се удавиш в бъчвата с бира...

Недоволните не се предаваха:

— Ти, Кетарн, още от деня на раждането си не ставаше за нищо — надигна се от мястото си воин с руси мустаци и ръце, обвити от сините ленти на татуировките, който много приличаше на Ане. — Сигурно не си спомняш как обърна върху себе си котлето с вряла вода и почитаемата ти майка те носеше в краварника, за да те топи в пресния тор? Според мен още не си се измил както трябва...

— Питай сестра си, Ферадах! Дали само задника си е опарил или още нещо? — със смях се обади съседът му.

Ферадах. Братът на девойката, рече си Вълкодав.

Червенокосата Ане отново поруменя и скри с длани пламналите си страни. За нейния годеник се застъпи Ертан с черните къдрици, същата, дете бе спечелила надбягването с колесници.

— Да си беше затраял, Ферадах! Не ти си тоя, дете ще очерня смелия мъж, който и тогава, както разправят, мълчаливо е понесъл болката, докато са лекували изгарянията му. Докато ти, това ми го разправи почитаемия ти тейко, като малък си се страхувал да се

доближиш до малината, защото до нея имало кошери и са те жилели пчелите!

Когато започна подялбата на месото, Вълкодав наостри уши: току-виж стане някое сбиване и се наложи да варди кнесинята от прекалено буйното веселие на домакините. Но и велхите, и местните ключинци, и съседите явно обичаха сина на старейшината. И не толкова го нападаха с думи, колкото използваша стодния случай да изтъкнат себе си. Вълкодав виждаше как въртят глави Храброслав и Храбробор. На младежите им допаднаше шумната велхска веселба, жалко само, че не бяха местни, така че при цялото си желание не можеха да вземат участие. Когато забелязаха погледа на наставника си, близнаците престанаха да зяпат като невидели и се сетиха, че са тук по работа.

Велхите се надвикваха като ято гарги преди залез. Но слухът на Вълкодав притежаваше полезната дарба да различава сред каквато и да било шумотевица тихо шумолене, да улавя дума, произнесена с половин глас.

Еленя Глуздовна тъкмо се беше навела да претопли набученото на ножа парче върху жаравата, когато Лъчезар се извърна към Кесан, до когото седеше, и попита:

— Значи, ти скоро ще жениш най-малкия си син, старейшино?

— Право думаш, войводо, ще го женя — с достойнство отвърна ригът, но на Вълкодав отново му се счу, че в гласа му има някакво опасение.

— А, какво, хубава ли е годеницата му? — поинтересува се боляринът и приглади мустаците си, при което вянинът разбра причината за сдържаността на Кесан и сърцето му се сви. Повече от достатъчно се бе наслушал за слабостта на Лъчезар към жените.

— На сина му харесва, а на някой друг може и да не се понрави — съвсем без желание откликна старейшината.

Нима, ахна мислено Вълкодав, нима Лъчезар е способен заради една краткотрайна и празна наслада да повика нещастieto? Да опълчи срещу себе си и своя кнес този воинствен, избухлив и горд народ?...

Впрочем, той бе виждал как пристрастените към сивия прах бяха правили и много по-големи дивотии, вече съвсем немислими за здравомислещ човек.

Междувременно препирнята между велхите бе прекратена и кнесинята връчи на сияещия Кетарн ароматното, сочно парче месо.

Раздаването и на следващите парчета бе съпроводено с обиди и яростни спорове. Чернокосата Ертан пожела да участва в тази делба наравно с младежите и дори извика на двубой един от тях, който не спря да се разправя.

Както много тукашни жени, тя ходеше с широки панталони, прихванати с връвчица при глезените. И с риза без ръкави. Според Вълкодав тази риза много ѝ отиваше. Тя откриваше до самите рамене нежната кожа, под която се свиваха и разпускаха твърдите като издялани от кост мускули. Да се не нагледаш на такава хубост!

Ръкопашният бой на противниците се завърза досами кнесинята, право пред мястото, където тя седеше, и Вълкодав неволно се наведе напред. Той беше наясно колко много неща биха могли да се случат, кога случайно, кога не. Но за негово облекчение всичко свърши бързо. Съперникът на Ертан беше успял така добре да се накваси, че не оказа достойна съпротива. Девойката го събори на пода с един чудесен плесник и се доближи усмихната, за да получи своя дял от почетната гощавка.

Когато печеното беше изядено, гостите от блатното село се наканиха да си вървят. Вълкодав потърси с очи Ане и я видя заедно с родителите, брат ѝ и любимия ѝ. Достатъчно бе човек да зърне огнената грива на нейния баща, коларя Фахтна, за да се досети на кого се е метнала с тези червени като бакър коси.

Доколкото Вълкодав разбираше от тези неща, родителите искаха да отведат Ане вкъщи, а тя ги молеше да поостанат още малко на празника и кимаше към годеника си, че той ще я изпрати до дома. Пък и може да останат да пренощуват в Ключинка, при майката на Кетарн, няма да е за пръв път...

Не я пускай, мислено отправи зова си Вълкодав към коларя, но той беше твърде далеч от майсторството на Тилорн, що се отнася до внушаването на мисли от разстояние. Фахтна не го чу. Спогледаха се с жената и той с усмивка разреши на щерка си да остане. Сигурно се бе сетил за собствените си младини и за скъпата цена на всеки миг, прекаран с годеницата.

Междувременно ригът Кесан привика сина си и строго му заръча нещо. Вълкодав не се съмняваше за какво иде реч. Кетарн кимна, ала някак разсеяно. Любимецът на селото не очакваше никакви клопки — ни от свои, ни от чужди. Вълкодав забеляза и притеснението на старейшината недоумяваше как да накара сина си да опази девойката, без да го настрои зле против знатните гости...

Младежта го удари на танци, игри и някакви състезания край горящите в двора огньовете, а уморената кнесиня се накани да се оттегли в отредената за нея къща.

— Владетелке — с приглушен глас се обърна към нея Вълкодав, — заповядай на годеницата на Кетарн да ти прислужва заедно с девойките тази нощ и на сутринта...

Още не бе довършил приказката си, когато някакво вътрешно чувство вече му подсказваше, че кнесинята няма да го послуша. И позна. Елена Глуздовна повдигна рамо раздражено:

— Откъде накъде? И без това тук вече ми оказаха прекалено големи почести...

Вълкодав само изруга мислено. Няма нищо по-лошо от това да забиваш клин между роднини. Пък и как да докаже какво си е намислил Лъчезар? Впрочем Вълкодава нямаше намерение да доказва на когото и да било каквото и да било.

Но възнамеряваше да предотврати готвещото се срамно безчестие.

Той вървеше след кнесинята към нейния двор и напрегнато гадаеше какви ще ги дробят първа боляринът — а в това, че Лъчезар се е чалдисал без любимия си пращец и вече е закопнял за хубостите на някоя девойка, вянинът почти не се съмняваше. *Най-вероятно ще изпрати за девойката своите отроци. Трима, така изглежда. Едва ли ще са повече на брой, но няма да са и по-малко. Плитка и Канаон? Не, едва ли.* Вълкодав не би се заловил да обяснява мнението си, просто надушваше, че няма да са ония двамата. Освен това копнееше да се лъже в предположенията си и да разбере, че набеждава в мислите си Лъчезар. Ала животът вече неведнъж бе доказал, че най-лошото

оправдава очакванията си. *Значи Кетарн ще си има работа с трима. Дали ще се справи?... Силен е и не току-така се е сдобил с двата бойни трофея. Обаче едва ли размахва до пладне оръжието като главорезите на Лъчезар. Вълкодав се сети за оня отрок, дето смуши с дръжката на копие то старицата Кирен. Ох, дано Кетарн не цопне с извит врат в същото блато, отвъд което живеят родителите на любимата! Пък и самото момиче, след като Лъчезар се позабавлява с него...*

А Еленя Глуздовна по пътя към къщата като за беда постоянно се спираше. Ту за да пожелае хубави сънища на велиморския посланик Дунгорм, който щеше да ноцува заедно с отряда си в шатрите. Ту за да благодари още веднъж на рига и на съпругата му за хубавия прием... И тук, и там нещата не се ограничиха с няколко поклона, а с поредни упражнения по красноречие — кой кого ще наддума. Шествието на кнесинята към нощувката толкова се проточи, че Вълкодав пресметна наум и реши, че вече всичко е изгубено. Сигурно дори неуморната младеж се разотиваше по домовете си, за да си легне. И значи той нямаше да успее да изпрати Кетарн и Ане до блатното село...

По-бързо, мислено подканяше той кнесинята. Хайде, побързай...

Най-после стигнаха в двора и слугините, начело с дойката, заобиколиха владетелката и я отведоха в къщата. Вянинът, без да отлага нито миг повече, повика при себе си близнаците и ги попита строго:

— Добре ли съм ви научил да пазите владетелката?

Храброслав и Храбробор се спогледаха и от учудване отговориха не в един глас:

— Да...

Разбираха, че не ги пита току-така, и си пролича, че са доста притеснени. Наставникът още никога не им беше заръчвал да пазят сами владетелката. Младите телохранители с нетърпение бяха очаквали задачата, а когато желанието им се беше сбъднало, изпитваха лек страх.

— Трябва да отскоча до едно място — рече Вълкодав. — Ще се справите ли сами?

Храброслав твърдо отвърна от името и на двамата:

— Ще се справим!

Вянинът не бе очаквал друг отговор. Кимна мълчаливо на близнаците и бързо се отдалечи в тъмата.

Вълкодав не бе идвал из тези места и не познаваше нито гората, нито пътеките в нея. Дори нямаше да знае в коя посока се намира селището на горските велхи, ако още през деня, за всеки случай, не беше проучил откъде влизат в Ключинка блатните обитатели. За да излезе там, трябваше първо да мине през цялото село и дома на рига. И първия, когото зърна след младежите покрай догарящите огънове, беше Кетарн.

Вълкодав побърза да се скрие в сянката, където не достигаше червеникавият отблясък на въглените, и се вгледа внимателно. Кетарн топлеше ръцете си над жаравата и весело хортуваше с приятелите си — явно възнамеряваше да участва в новото забавление. Юношите се състезаваха в надвисване на копие, като забучваха остриетата в земята и, помагайки си с ръка, стъпваха върху ръкохватките, докато всички останали отброяваха в хор, свивайки пръсти, времето на всеки участник.

Ане я нямаше, обаче косите на момъка блещукаха от росата, а ботушите му бяха мокри, както и дългите гащи до коленете. Отначало на Вълкодав му олекна на сърцето, явно синът на рига е изпратил девойката и се е върнал! Но после вянинът си спомни времето, за което бързите босоноги хлапетии вземат разстоянието до блатните съседи, и тревогата му се възроди отново. Кетарн просто не би могъл хем да отиде, хем да се върне. Дори да бе тръгнал веднага след като кнесинята бе напуснала пиршеството и да беше изминал тичешком пътя и в двете посоки.

* * *

Значи не бе изпроводил девойката до прага на бащиния ѝ дом, за да я посрещнат там родителите ѝ, както обеща. Най-много да е извървял редом с нея половината път, за да се сбoguва и да я пусне нататък самичка по правия път...

Вълкодав подмина огньовете незабелязан. После се прехвърли през незавардения от никого плет, с няколко скока се озова в ниското и хукна през влажната тучна ливада към леса, молейки се на всички Богове да не окъснее.

Прилепчо се отдели от рамото му и като безшумна сянка заплува отпред.

Ето кога се възползва изцяло и от нощното зрение, дар от каменоломната, и от усвоеното още в детството умение да не вдига излишен шум.

Ами ако! — мислеше си той, докато криволичеше между храстите и тичешком откриваше пътя сред росната трева. В ясното небе висеше само тесният сърп на месечко ясен, но светлината му бе достатъчна. *Ами ако Лъчезар наистина е замислил нещо да стори злина. Ами ако е останал в шатрата си, а не е поел скришом заедно с неговите отроци към гората... Не, едва ли, нали и той не е тукашен, за да познава местността, значи ще гледа да се навърта около своите, при това ще е въоръжен. А на хлапачката, за да не се различи, ще ѝ запушат устата и ще я пъхнат в чувал или още по-лесно: ще я заплашат, че ще одерат годеника ѝ жив, за да направят чизми от кожата му, ако тя не бъде мила с болярина. Да, Ане не е Ертан, жената-воин, която самичка ще те накълца на кайма, за да те намаже на филийката си за закуска...*

А как ще я кара занапред Лъчезар в живота и разбирателството дори не с ключинските велхи, а със своя кнес Глузд Несмеянович — можеше само да се гадае. Няма начин случката да не се разчуче. Макар и със закъснение, на всяка цена ще се разбере. В Галирад хората май и хабер си нямат от сивия прах и какво прави той с хората. Инак нямаше да доверят на Лъчезар охраната на своята „сестра“...

* * *

Ами ако докато аз се шляя из гората, нещо стане с кнесинята?... Решавай, Вълкодав, сам решавай, тук няма кой да ти

подскаже отговора на задачката. И лично ти ще отговаряш, така че само на себе си се надявай, на никой друг.

Това, последното, за чуждата помощ, беше научен урок. Усвоен много, много отдавна.

Два пъти насреща му изскачаха злите ключински кучета, развълнувани от нашествието на непознати. Но още не бе родено кучето, дето ще джафка срещу потомък на Сивия пес. Вълкодав обиколи тичешком галирадския бивак по широка дъга, подмина в тъмното горските стражи като звяр, душещ за дирята на улова си. Ако все още разбираше нещо от следи, Лъчезар с приближените си беше още в шатрата. И никой не се беше примъквал до лагера откъм гората.

Нощните стражи се бяха разпределили по двама на такова разстояние, достатъчно за да чуват подвикванията си. Без да излиза от прикритието си Вълкодав огледа всички постове. Разпозна Канаон и Плишка, които се бяха окопали на прекия път към шатрата на болярина. Така значи. Кой ще упрекне Лъчезар, че е настанил любимците си на две крачки от своята особа? Ако се случи случка, двамата главорези драговолно ще се кълнат, че нищо не са видели. И че не са чули нито звук.

Вълкодав продължи през гората, защото беше наясно, че ако боляринът наистина е изпратил някого за Ане, войните му сигурно ще минат на връщане през гъсталака.

Зад гърба му висеше чудният меч с приказни украси, но той нямаше намерение да го използва. Само това липсваше.

Имаше остър слух, който обаче отстъпваше на слуха на животните. Върналият се на рамото му Прилепчо трепна и изсъска и чак тогава Вълкодав долови сред гъстака нечии стъпки. *Четирима, веднага определи той, като по навик похлупи с шепя войнственото мъниче. При това тримата вървят, четвъртия го влачат насила, и той, сиреч тя, прави неуспешни опити да се откачи.* Вълкодав натири Прилепчо, защото работата отиваше на бой, и хукна насреща им.

Видя ги много преди те да го видят. С обикновеното си човешко виждане се оправяха в нощната гора колкото да не се залутат. Трима яки тъпацы, рядко виждани в компанията на Лъчезар. Единият водеше червенокосата Ане — раздърпана, без плащ, с раздрана риза. С парцал в устата, а зад гърба и бяха вързани с въже ръцете, толкова сръчни при поднасянето на съдовете с напитки. Другите двама отроци крачеха отстрани и сърцато опипваха безпомощната пленничка, като едва се съдържаха да не огласят околността с кикотенето си.

Вълкодав излезе зад дърветата на откритата поляна и каза:

— Тя не иска да върви с вас.

За тях той бе черна безлична сянка, внезапно изникнала на пътя. Разпознаха го по-успешно по гласа.

Момците се спряха, разбира се, без да изпускат плячката си. Щом си сгазил лука, поне го стъпчи, инак какъв е смисълът.

— О, ама той е сам — каза оня от двамата, който бе стигнал малко по напред. Водещият Ане, подхвърли презрително:

— К-къш, наемнико!

Дружинните бойци, макар и отроци, рядко уважават служещите срещу парично заплащане. Те смятат, при това с пълно основание, че наемните воители с охота напускат лошите платци, за да се цанят при по-добрите. Само дето Вълкодав никога не беше причислявал себе си към наемниците.

— Тя не иска да върви с вас — повтори той, без да помръдва от мястото си. Успял бе вече да разпознае дружинника, хванал Ане, и вече бе разбрал, че Боговете са решили да го възнаградят за нещо. Това бе същият отрок, който бе вдигнал ръка срещу старата Кирен.

По-нататъшният развой на събитията протече бързо.

— Нали ти се каза да се разкараш — с досада изръмжа някой от тримата. Двамата, чиито ръце не бяха вързани от пленничката, скочиха на Вълкодав едновременно, с издърпани от ножниците мечове. Вянинът стрелна ръце към падащото отгоре острие на първия и същевременно изрита в гърдите втория, леко окъснел със саблениа си удар. Ритникът беше разкъртващ. Пролетес, при схватката с горските разбойници Вълкодав с точно същия удар уби един човек. А човекът на Лъчезар се отърва със счупени ребра и ключица: вянинът все пак пощади отрока, изпълняващ болярска заповед. Кое то не му пречеше да е на мнение, че от дваисетгодишни дангалаци, охотно наемащи се да

вършат подобни неща, хора не стават. А значи нямаше защо да му цепи басмата.

На сколасалия по-сръчно да извади меча, не му провървя повече. Лъскавото острие отсвири дъгата отгоре до долу, но по воля, различна от тази на притежателя си. Вълкодав засили отрока с носа напред, а след изминатите на бегом със зейнала уста три крачки със сила го лашна назад, като стисна с пръсти въоръжената му ръка в кождерска захапка. Нещо поддаде с влажен пукот, разпадна се под пръстите му, а мечът окапа на земята. Вълкодав изпита силното съмнение, че ръката, подлагала допреди миг нещастната Ане на унижения, ще може някога да хване здраво поне лъжицата.

Двамата тихо кротуваха на горската морава, подредени, както биха се изразили вянските воители, в купчинка. Третият още не се бе усетил, че е останал сам. Съратниците му дори не бяха сварили да извикат, защото подобна болка не достига веднага до съзнанието, което милосърдно успява да угасне. Нищо, тепърва ще се нареват, когато се осветят и отпълзят за помощ. Вълкодав пристъпи към третия с намерение и на него да отдаде заслуженото, но онзи прояви бързина и сръчност, на каквито човек не би могъл да се надява. Издърпа ножа от пояса си, сграбчи Ане по-здраво и допря острието до корема й, който беше почти изцяло оголен.

— Стой настрана!

Вълкодав дори не си и помисли да стои. При нужда умееше да се придвижва бързо. Много бързо. Без да се съмнява, че ще закъснее. Но междуременно върху главата на противника му като мълчалива смърт нейде отгоре падна без звук Прилепчо. Черните криле затулиха очите, остриите зъби разкъсаха веждата, ноктите на задните лапички забърсаха бузата. Момъкът нещо изблея и го отпъди с ножа, но безнадеждно закъсня. Прилепчо изчезна със същата светкавична бързина, която бе съпътствала появата му.

Вълкодав взе с един скок трите крачки, които го деляха от солвянина. Лявата му длан се стрелна напред и сабленият удар с хрущене помля носа на отрока. Ако ударът се бе стоварил малко по-нагоре и по-силно, никакъв лечител нямаше да може да помогне. А иначе — нищо, ще се оправи, само дето няма вече да се перчи толкова със сладникавата си външност на хубавец.

Ане, съборена на земята, правеше опити пълзешком да се отдалечи от полесражението. Очите на страха са големи: тя направо полудяваше и вече не знаеше от кого да се бои повече — от тримата, упражнили насилието върху нея, или от телохранителя на бар-риона, който бе осакатил и тримата. Когато Вълкодав ѝ помогна да се изправи, тя отчаяно се замята в ръцете му, леейки сълзи и мучейки през парцала, запушил устата ѝ.

— Сега ще те развържа, само без тичане и крясъци, бива ли? — каза вянинът.

Хлапачката май не го чу и той здравата я раздруса за раменете така, че главата ѝ се люшна. От опит знаеше, че това действа по-добре от мили приказки на една уплашена до смърт жена. И наистина погледът на Ане стана малко по-осмислен.

— Край, няма повече от кого да се боиш — измърмори Вълкодав и развърза тънкия шнур, стегнал китките ѝ. — Само тихо, нали ме разбра?

Ане побърза да закима трескаво. Очите ѝ бяха все още ококорени. Вълкодав измъкна усърдно натъпкания парцал и тя започна да диша учестено, като уловена рибка. Вянинът не очакваше от нея да спази обещанието си, така че беше готов да я хване, ако хукне да бяга, но девойката закри с ръце лицето си, побърза да се извърне, след което повърна. Коленете ѝ се подвиваха от преживяния ужас, тя се опираше в дървото, за да не падне. Вълкодав отрязва парче от ризата на единия от похитителите и го подаде на момичето, да избърше устата си. И тя най-после осъзна, че вече наистина няма от какво да се бои. Поривисто се вкопчи във вянина и отчаяно зариде, заровила лице в гърдите му, разтреперана като че има треска. Вълкодав я прегърна и започна да я гали по червеникавите къдрици, подгизнали от пот. Чужда невеста. Кротка, ласкава, създадена за домашен уют. Едва не бе полудяла в лапите на трима мръсници. През скъсаната риза Вълкодав усещаше допира на плътта, копринен там, където гърдите ѝ бяха разголени.

— Къде ти е плащът? — попита тихо той. Въображението му бе успяло да нарисува стряскаща картина: рано сутринта блатните велхи, така и не дочакали връщането на дъщеря си, намират измачканата ѝ връхна дреха в някой храсталак.

— У т-т-ях — заеквайки, отвърна Ането. Наистина търсеното се намери в торбата на единия мизерник, оня с осакатената от Вълкодав

ръка. Отрокът слабо изстена: вянинът, без да проявява особено човеколюбие, го преобърна с крак по гръб. Когато тези двамата започнеха да идват на себе си, жертвата им вече ще е далеч.

— Всичко ли е тук? — попита Вълкодав. — Носеше ли кърпа или нещо друго?

Като бършеше сълзите си, Ането криво-ляво успя да му обясни, че нейните мъчители не само са успели да заличат следите от неравната борба на пътеката, но ѝ са я отвели далеч встрани по ручей, който се влива в блатото — в случай, че пуснат кучета да ги дирят. Вълкодав слушаше разказа ѝ и се опитваше да реши какво трябва да се направи. Като в това време наглеждаше ѝ Прилепчо, който с упоение се стрелкаше над повалените тела и ги оскверняваше в полет.

— Няма ли вкъщи да се притеснят, ако не се прибереш до сутринта? — попита накрая Вянинът.

Тук беше мястото да го излъже, че със сигурност ще се притеснят, но момичето каза истината. И преди ѝ се беше случвало, когато се отбива при Кетарн, да остава да пренощува при добрата му майка.

— Да вървим — рече Вълкодав и я хвана за ръката. Прилепчо увисна във въздуха, надничайки в лицето на Ане, после се настани на рамото на господаря си.

Ане покорно се затътри след телохранителя, хванала го за ръка, като се мъчеше да загърне ризата си по-плътно на гърдите и да придържа плаща. Дрехата бе плътна и топла, но момичето продължаваше да трепери. Вълкодав сне кожената си куртка и накара Ане да я облече. Тя вдигна глава и свенливо попита:

— Къде отиваме сега? При Кетарн ли?...

— Не, не отиваме при него — рече Вълкодав и видя, че тя отново се готви да се поддаде на уплаха. Какво да се прави, наложи му се да ѝ обясни защо и как.

— Ти поне знаеш ли кои са тия, дето те отъмкнаха? — първо попита той.

Ането отвърна:

— Х-х-хората... на благородника, който съпровожда баррионата... — Според Вълкодав на този благородник бе редно му изтръгнат червата. След което да го натирят да мери дължината им с

крачки, докато не му секне животецът. Но не беше в негова власт да постъпи така с Лъчезар. За най-голямо съжаление.

— Ако те заведе у вас или при годеника ти, ще стане голяма дандания. Че и ще се стигне до бой — рече той на Ане. — Тукашното племе от двеста години се държи за ръката на галирадския риг... и какво сега, да се изпокарат до смърт заради един посерко? И без това оня нищо не постигна... А за твоята обида мисля, че успех хубавичко да отмъстя...

Велхинята го погледна, явно спомняйки си за мигновената и твърде жестока схватка, в която току-що Вълкодав бе раздал справедливост. Може би впоследствие наказаните пак щяха да се заяждат с момците и да закачат момите. Но дотогава имаше доста време.

— Тогава накъде? — шепнешком попита Ане, примряла свян и от страх, като не смееше да помисли дали закрилникът няма да поиска да бъде възнаграден. *Малко познаваш вяните*, измърмори наум Вълкодав. После се сети, че и Вълка беше вянин.

— Отиваме при бан-рионата — каза той на глас. — Там, до нейната къща, на нас, телохранителите, са ни отпуснали един хамбар... Ще поспиш в него до сутринта, никой няма да припари наблизко. Ако твоите те попитат къде си била, ще им отвърнеш, че си се върнала да прислужваш на повелителката. Разбра ли?

Те се върнаха до Ключинка по вече познатия на Вълкодав път: през подгизналата поляна, нагоре по хълма, а после през плета. Оказа се, че младата велхиня не я бива да се катери по огради, така че се наложи да ѝ помага. Докосването до младото ѝ топло тяло беше хем смущаващо, хем му доставяше радост. По време на скока от оградата полата ѝ се закачи за върха на пръта и разпраната риза се дораздра. Вълкодав успя да види в тъмното руменината, избила по бузите на девойката, която се опитваше да скрие от него оголените си колене.

Когато стигнаха до двора, стана ясно, че той все пак е успял да научи на някои неща подчинените си. Външен човек можеше да реши, че мястото е пусто и безлюдно, само до хамбара тихо тлееше догарящото малко огнище. Но когато се доближиха, край портите нечуто изникнаха две снажни сенки.

Щом видяха спътничката на Вълкодав, която изглеждаше така, сякаш е била нападната от диви зверове, братята се ококорха. Разбира се, те веднага бяха познали червенокосата годеница на Кетарн и изгаряха от желание да научат какво се е случило. Но вянинът, без да се впуска в обяснения, поведе девойката към хамбара и близнаците не посмяха да разпитват.

Вълкодав притвори вратата и запали в ъгъла малкия светилник. Борината грейна и озари чистите измазани стени, дъсчения под и трите постлани на земята кожи. Ане щеше да се омъжи за Кетарн и много години да влиза тук като господарка, и всеки път щеше да си спомня най-първата нощ, прекарана между тези стени.

Вълкодав без особен възторг огледа ложето си, намери го за не особено подходящо за едно младо момиче и се пресегна, за да свали от дървения гвоздей сивия си, подплатен с мека кожа плащ.

— Вземи, настанявай се — каза той на велхинята, подавайки ѝ плаща. — Сега ще ти донеса и нещо да се облечеш.

Ане, достатъчно успокоена, за да може за се замисли за дрехите, трепна и понечи да благодари. Но вянинът вече бе затворил вратата зад себе си.

Велхите нямаха в къщите си вътрешни прегради, защото предпочитаха плътните тъкани завеси, които бродираха майсторски и с голямо въображение. При това особено се ценяха пердетата без лице и опако: с двустранна бродерия. Такива завеси, изработени от най-добрите майсторки, деляха на две половини голямата стая, отредена за кнесинята. На главна, в която бе настанила самата почитана господарка, и на битова, където ношуваха слугините. Нито едно от момичетата не се събуди при влизането на Вълкодав. Само старата дойка, до чиято възглавница не гаснеше малкият светилник, винаги пълен с олио, веднага отвори очи, а после разтревожено се надигна на лакът. Дотогава телохранителят не си бе позволявал нощем да нахлува в покоите на кнесинята. Значи, нещо се е случило. Потоп, пожар, врагове!...

Вълкодав притисна пръст към устните си и кимна успокоително на старицата, после си приближи, прекрачвайки кротко спящите слугини и клекна до нея.

— Бабо — прошепна той, — да ти се намира някоя запасена риза, която не е нужна особено на владетелката?

— На тебе пък защо ти е? — с подозрителен шепот се осведоми Хайгал.

Вълкодав поясни:

— За да се дари на едно добро момиче, дето му скъсаха дрехите.

Старицата чевръсто се измъкна под одеялото, разкривайки пред погледа все същите шалвари, и зашляпа с боси стъпала към голямата ракла от брезова кора до стената.

— Кое е това момиче? — делово попита тя Вълкодав.

— Едно червенокосо... ще става снаха на старейшината. Казва се Ане.

Бабата измърмори нещо под носа си, порови се в дъното на раклата и след малко разгърна пред него една гиздава новичка риза, от яркозелена коприна с бледосини шевици по ръкавите и яката, както бе прието при солвяните:

— Достатъчно ли е хубава за нея?

Може кнесинята да я беше обличала веднъж, а може изобщо да не знаеше, че има и такава риза.

— Благодаря ти, бабо, направо ме спаси — каза Вълкодав и взе ризата.

Изведнъж дойката хитро го погледна с блеснали очи-въглени:

— На тия, дето са задиряли момата, сигурно им откъсна главите?

Вълкодав се подсмихна.

— Не, не съм. Макар че трябваше.

Старицата се изкиска, но се притесни да не събуди слугините и като размаха ръка решително изфъфли:

— Върви, ама че си!...

Вълкодав занесе на велхинята ризата, даде ѝ да се преоблече, после взе скъсаната и я отнесе в двора. Там седна до огъня, живна го с две цепеници и започна да хвърля в пламъците парчетата омърлян плат. Помисли си как тримата със сигурност едва сега се измъкват от леса след сакатлъка, скърцат със зъби от болка и предчувстват, че тепърва ще бъдат възнаградени и от Лъчезар. Усмихна се. Чуждата годеница, читава и непокътната, лежеше свита на кълбо в хамбара зад

гърба му. Той ѝ бе обещал, че ще стои наблизко. И засега май нямаше поводи за притеснение.

Усмивката му не се изплъзна от вниманието на близнаците. Скоро и те седнаха до него край огъня и Храбробор попита:

— Кой ѝ причини това, Вълкодаве?

— Хората на Лъчезар — отвърна наставникът.

— И много ли... бяха? — попита Храбробор. Вянинът сви рамене:

— Не особено. Трима.

Очите на юнаците блеснаха.

— И ти сам... се справи? С всичките?

— Ако не бях го сторил, сега нямаше да седя тук — рече Вълкодав. И се усети: — Никому нито дума за станалото!

Близнаците се спогледаха обидено: наставникът им все още ги броеше за млади загубеняци, на които трябва да се припомнят най-простите истини. И две рошави глави с лenenоруси коси се люшнаха едновременно в знак на съгласие.

По-късно се разбра, че едно шестгодишно момче все пак бе видяло как телохранителят на бар-рионата, „оня, страшния, с плитките, дето си има прилеп...“ е превел през задните дворове Ане, облечена с неговата дреха. Че и я бил прегърнал през рамото! За щастие, хлапакът не се бе оказал достатъчно съобразителен, при това беше бълзльо. Не само не бе затърчал да каже на възрастните — къде ти! От страх се бе шмугнал в кучешката колибка и прегърнал топлия хълбок на дворното куче бе дочакал да се съмне. Ужасният другоселец без съмнение се канел първо да излапа Ане, а после щял да дойде и за него. Но когато се съмна, до кучешката колибка се доближи Кетарн, който бе победил в героичното състезание с копия и най-сетне се бе запътил да подремне. Хлапакът се изтърколи в нозете му.

— А ако знаеш кой отведе през нощта със себе си твоята Ане...

След хубавата веселба почти цялото село спеше непробудно. И младият Бог на Слънцето, току-що появил се на небето, дари своята милост, като насочи делата човешки.

Младият велх с гореща кръв, шашардисан от смайващата новина, също не хукна да събира помагачи. Той веднага разбра всичко. Вчера

се беше спречкал с Вълкодав и го беше изобличил заради малодушието му. И оня си е намислил да му отмъсти. И му е отмъстил. Гнусно и подло, подмолно. Както се полага на един страхливец. Кетарн опипа в пояса си кинжала, с който не се разделяше, и без дума да продума, се емна към двора на бан-рионата. Към същия двор, където бе смятал да изживее живота си с Ане. С неговото Ане. Той сам щеше да изпълни присъдата над мръсника. Със собствената си ръка ще пререже гръкляна му и ще прибави главата му към онези двете, които се пазеха в дома му грижливо, балсамирани в кедрово масло. И нямаше нужда от ничия помощ, за да го стори.

А пък момчурляка, след като се бе освободил и от своята тайна, а заедно с нея и от страха, се прозя и отново влезе в колибката — за да си отспи. Кучето го близна по бузата и се помръдна, за да направи място на приятелчето си.

Нощта не беше хладна и Вълкодав даже поспа при огъня, до вратата на хамбара, а близнаците стояха на стража. Когато се зазори и запяха първите петли, в двора се появи голяма пъстра котка. Вълкодав се сети как майка му го беше учила да различава котарациите от котките по формата на муцунката и реши, че им гостува именно котка. Любопитната зеленоока котка бе дошла да огледа по-отблизо непознатите гости, пък и да провери дали в новата къща не са се завъдили вече плъхове и мишки.

Котката с доброжелателно достойнство вървеше през двора с вирната разкошна пухкава опашка. Вълкодав погледна към тази царствена красавица и изведнъж се сети за своите сънища или не съвсем сънища, в които му се бе случвало да бъде сив пес. Котките не се разбират много с кучетата и вярно си намисли, че ако тя усети звяра у него и се уплаши, ако не пожелае да се доближи, значи той наистина е започнал да се превръща във върколак. Не че подобно бъдеще кой знае колко го натъжаваше. В края на краищата, Боговете по-добре знаеха кое е хубаво за него. И какво заслужава или не заслужава. Но човешката външност и разум му бяха някак по-присъщи и той предпочиташе да ги запази. Почегърта с нокът прага, на който бе седнал пред хамбара, и за негово облекчение котката дотича. Дори миризмата му да принадлежеше на звяр, не беше кучешка, а на спящия

Прилепчо, който обаче висеше на оня пирон, от който бе откачен сивият плащ.

Котката скоро разбра, че това е просто игра, но лишена от ловен хазарт, ала не се засегна. Когато Вълкодав коленичи внимателно и протегна ръка, тя пъкна главица в дланта му, замърка и изпъчи белия си нагръдник за почесване. А после се просна по гръб и започна да лови с меки лапички ловката му ръка.

Той стоеше така, на колене, и подсмивайки се, играеше с котката, когато в двора, с един скок през плета, нахълта Кетарн.

Младият велх дори не изкрещя, за да извика Вълкодав на двубой. Той просто го връхлетя, без да се обръща ни наляво, ни надясно. Пет пари не даваше има ли други в този двор и какво има да става с него вътре. Дошъл бе да убива. В ръката му святкаше кинжал, лицето му бе направо като маска заради изкривилата го гримаса. Само очите му пламтяха, и името на огъня беше лудост.

Котката дрезгаво измяука и се спаси под хамбара, а Вълкодав разбра, че едва ли ще успее да се изправи от позата, в която бе коленичил. От друга страна, никой не го бе задължил да става. От какъв зор, щом като бе по на сгода просто да люшне бедра, да използва за опора лявото коляно и с отработено движение да стрелне ръце нагоре и напред. Героят от Трите хълма се изпързая по онова, което бе останало от тревата в отъпканото от толкова хора напоследък дворище, и ударът в земята изтръгна с шум въздуха от дробовете му. Докато се мъчеше да осъзнае случилото се и да добие опора, за да скочи, Вълкодав се хвърли отгоре му и го яхна. Притисна го. И стискащата великолепен кинжал десница на Кетарн за броени мигове бе извадена от строя.

— Така — рече Вълкодав, изваждайки от омекналата длан позлатената дръжка, и заби кинжала в касата на вратата на стопанската постройка. — Дали да не си похортуваме като почтени хора?

Велхът изстена и бясно се дръпна, но без резултат. Колкото и да е силна яростта, много е трудно човек да превъзмогне нежеланието на собствената си плът да се осакати собственоръчно.

Звукът от забиването на кинжала в дървото събуди Ане, която и без това спеше леко. Вратата не беше затворена плътно: Вълкодав

нарочно бе оставил пролука, за да не си помисли хлапачката, че е заключена. През процепа се процеждаха светлината и утринният хлад. Ане седна, подръпна копrienената риза, за да закрие коленете си и на мига зърна на китките си ясните резки, оставени от въжето. Потрепери зиморничаво, зави се с плаща, добре разтърка очи и реши да излезе на двора.

Кетарн лежеше извърнат с лице към хамбара. Веднага видя годеницата си, излязла на прага. По красива зелена риза, обаче не снощната *и... се беше загърнала с дебелия сив плащ, с който снощи половината село бе видяло Вълкодав*. Китките ѝ бяха насинени, но нищо друго не подсказваше Ане да е била държана тук насила. Значи... значи...

Може ли да бъде изразена с думи цялата бездна от унижение на нещастния годеник? Кетарн се дръпна още веднъж, но за пореден път спрял от болката, захапа смачканите и опоскани зелени стръкчета. После зарови в тревата лице... и заплака.

Ане силно ахна, плащът се свлече от раменете ѝ, а тя се устреми към Кетарн. Когато дотича при тях, тя се помъчи да разтвори пръстите на Вълкодав и се примоли:

— Пусни го!

Със същия успех можеше да се пробва да разгъне конска подкова.

— Почакай, кайлин-ог — тихо рече Вълкодав. — Нищо лошо няма да му сторя.

Близнаците вече стояха до наставника си и Храбробор весело потвърди:

— Няма нищо да му направи. Ако искаше, отдавна да му е взел душата.

Храброслав кимна в знак на съгласие.

— Искам само едно — твойт годеник да ме изслуша — рече Вълкодав. — Ама ако го пусна, той пак ще ми налети. Дръпни се, кайлин-ог.

Кетарн надигна глава и отвори уста... Вълкодав заподозря, че момъкът се кани да наприказва на годеницата си такива неща, че после и сам ще се разкайва до последния си дъх. Пък и изобщо засега беше по-добре да си трае. Затова той лекичко мръдна ръка. Кетарн начаса си забрави приказката, пририта и отново заби чело в прахоляка.

Ане направи една крачка, но се натъкна на погледа на Вълкодав, възпрял я като стена. И безпогрешният женски усет ѝ подсказа: искаш ли да дойде хубавото, прави каквото ти казва тоя човек. Един чужд човек, другоселец, когото си видяла снощи за пръв път и наистина страшен. Цял живот бяха учили Ане да се пази от чуждите хора. Никой не знае какво се върти из ума на непознатия пътник, никой не може да се закълне, че тук не се е отбил някой зъл дух, приел човешки облик.

Тя се отказа да вдига шум, за да вика съселяните си на помощ. Просто закима сащисано с глава и се поотдалечи.

— А сега послушай какво ще ти каже старилото — рече Вълкодав, след като се намести по-удобно на гърба на Кетарн. Годеникът беше с година по-млад от него, но това нямаше значение. — Беше ли ти заръчано да изпратиш годеницата до прага? До прага, на който я чакат любящите родители? Ти изпрати ли я до прага?... Не, защото нямаше търпение да се фукаш колко те бива за състезания с копие. Че инак току-виж, да пази вашият Трирог, друг ще се перчи, че е най-личният момък в селото. Случвало ли ти се е заради твоята Ане наведнъж с трима да се хванеш за гушите... защото са ѝ вързали ръцете?... Ти остави на мен да я отървавам, пък сега си и недоволен?

Тримата, които той насмалко не бе убил, най-вероятно биха хвърлили Кетарн в блатото, но за това Вълкодав предпочете да си замълчи. И без това бе говорил прекалено дълго. И не твърде свързано, ама той си беше такъв. Вълкодав и сам усещаше, че е изчерпал запаса си приказки за идната седмица, но лошото бе друго, че се е хабил напразно. Пък и нямаше време да измисли чалъма за вразумяването на Кетарн: от къщата долитаха приглушените гласове на пробуждащите се слугини, които започваха предпазливо да шетат. Вълкодав стана и с едно рязко движение изправи на крака изохкалия велх.

— Сега отиваш в хамбара и кротуваш — рече той и леко го блъсна вътре, като пусна и Ане да влезе. — Ще говори годеницата ти — продължи Вълкодав, — а ти ще я слушаш и ще траеш. Тя има ум в главата, така че те съветвам добронамерено. А си ѝ казал макар и една груба дума — а съм ти вързал езика на възел. Около гръкляна.

Нямаше и помен от учтивост, така че Кетарн, който беше свикнал да се смята за човек, дето се от никого и от нищо не плаши, на мига побесня и кипна. За да прекипи гневът му също толкова бързо. Поради спокойния и скучен делничен тон, с който бе изречено

обещанието. И Кетарн, както и мнозина преди него, бе осъзнал с отчетлива яснота: вянинът не сипе празни закани. Той *наистина* смята да спази обещанието си. И е способен да спазва обещанията си.

На Кетарн дори му се повдигна: така се бунтува стомахът, поел храна, която не е в състояние да смели. В очите на Ане блестяха сълзи. Копнееше да се хвърли на врата на любимия годеник и да го успокои с ласкави думи... но той със сигурност ще я отблъсне. Кетарн също усещаше, че помежду им за първи път се изпречва нещо, и от това дважд повече го заболя. Вълкодав, окончателно изчерпал оскъдното си красноречие, стоеше зад гърба на Ане и навъсено гледаше несретника годеник. Събудилият се Прилепчо подаде бдително глава под сключените си криле, застана нащрек за бойни подвизи, а блесналите мъниста на очичките му се местеха от човек на човек.

Ръката на Кетарн лека-полека си възвръщаше чувствителността след кратката схватка. А възродената сетивност възвърна и болката, така че някаква частица от разума му, която не странеше от предпазливостта, започна да търси причина да престане да се нахвърля на Вълкодав. Достойна причина, която не е предизвикана от страха.

Вянинът не се остави да чака, докато оня намери тази причина.

— Нищо не е толкова просто, колкото ти изглежда — измърмори той и излезе на двора, като остави годеника и годеницата насаме. Прилепчо се отдели от пирончето си и отлетя подир него, като с лекота се изплъзна през процепа на вече затварящата се врата.

Когато излезе навън, Вълкодав подложи длан за кацане на крилатия си приятел и го погъделичка, като в същото време нададе ухо за случващото се в хамбара. Той много се боеше, че надутостта на герест петел все пак ще тласне Кетарн към някаква мъчна за поправка постъпка. Но зад вратата отначало бе тихо, после прозвуча гласът на Ане. Тих, но много настойчив и убедителен. Вълкодав би чул какво точно казва тя, ако желаше. Но той не пожела.

Кнесинята сънуваше сън. Лош, тягостен сън. Наистина, напоследък рядко ѝ се случваше да сънува нещо хубаво. Но щеше да поразсъждава за това наяве. А насън възприемаш всичко така, сякаш е в реда на нещата.

Кнесиня Елена стоеше на тясна камениста пътечка, от двете страни на която не растяха нито храстче, нито стръкче трева. И отдясно, и отляво се извисяваха непристъпни сиви канари. Над назъбените върхове насреща ѝ бавно плуваше чорлаво сиво небе.

А зад канарите... настъпваше, промъкваше се, пълзеше... нещо безименно и безлично, все още скрито зад завоя на пътеката, но нещо такова, че кнесинята знаеше: ако го мерне — ще умре в същия миг.

Не беше сама, а с Вълкодав, виждаше го до себе си. Гърба му с ризницата, подаващата плетеницата си под кожения калъф на меча. Вълкодав отстъпваше бавно назад по пътеката, свирепо надигаше меча, водеше яростен и неравен бой. Нейният Незнаен ужас за него бе просто враг от плът и кръв, който спокойно можеше да бъде посечен с острието...

После кнесинята забеляза, че и тя самата носи ризница и шлем, а в ръката ѝ блести меч. Но тя дори не умее борави що-годе добре с оръжието.

„Бягай, владетелке!“, без да се обръща изхриптя Вълкодав.

И кнесинята усети, че наистина може да избяга и да се спаси. Просто да се обърне и да избяга. Нещо ѝ подсказваше, че тук тя е само зрител: спокойно може да си тръгне и да не се връща.

„Ами ти?...“ — изкрещя тя. Вълкодав не отвърна. Той действаше с меча с онази убийствена сила и бързина, която толкова често я бе омагьосвала в задния двор на прикътта.

„Мен не ме мисли!“ — подхвърли накрая той през рамо.

Трябва да се обърне и спокойно да си тръгне... Кнесинята не можеше нито да спаси Вълкодав, нито да го изостави. Можеше само да умре заедно с него. А това нейният телохранител най-малко желаше.

Кнесинята се наклони да му каже, че никога няма да го изостави, но не успя. Вълкодав паднаше. И докато паднаше, извърна глава: девойката видя разкривеното му и окървавено лице. А зад канарата — в този миг косата на кнесинята настръхна — към Вълкодав се пресягаха някакви мъхнати пипала...

Елена Глуздовна стисна в мократа си длан дръжката на меча с дивашки вик и непохватно се притече на помощ...

И след това настъпи пълна промяна.

Така е то в съня. Когато се сблъска с онова, което не може да понесе, човек или се събужда, или пропада от прекалено страшното съновидение в друго, по-спокойно и ведро.

Кнесинята стоеше на същата пътека, но на друго място и незнайно защо беше сигурна, че нещата се случват „после“. Забързано криволичеше между сивите канари и нямаше кураж да се извърне. После се видя на мост. Дълъг мост, сглобен от безчет овързани с въже дъсчици. Прострян над пропаст, на дъното на която плуваше дрипава мъгла и бавно се стелеше глух тътен. Кнесинята се затича по моста, а той внезапно хлътна. Не така, както би се огънал под прекомерна тежест, а защото някой бе посякъл въжетата. И когато се обърна назад, тя видя. Човек с маска от брезова кора наместо лице се мъчеше още веднъж да съсече с меча дебелата въжената опора, а Вълкодав бе препречил пътя му и правеше всичко, само и само оня да не прекъсне моста...

Кнесинята се затича към хората, които я очакваха на другия бряг, а мостът безспир се спускаше надолу, лишен от опора...

И сънят, озовал се в твърде страшна задънена улица, секна отново. Само че този път кнесинята се пробуди. Не скочи с вик от леглото. Просто усети, че няма никакви скали и никакъв мост, а само възглавница и одеяла. И между бродираните перденца закачливо наднича весел утринен лъч.

Обърна се на другата страна, за да се унесе в блажена дрямка. Зави се през глава и не отвори очи. Но времето беше напреднало, младото ѝ тяло бе успяло да се освободи от умората, така че нямаше нужда от повече отдих. За сметка на това току-що посетилото кнесинята сънно видение продължаваше да се носи по повърхността на спомена, все още не бе потънало в пълната забрава.

Вълкодав, помисли си тя и отвори очи. Не го изоставих. Аз... нищо не можех да направя. А той сигурно загина.

Хвана я страх. Когато сънуваш някой близък, после, най-вече, изпитваш към него особено сродяване. *Нощес му се е случило нещо. Убили са го — и аз съм почувствала това...*

* * *

Дъхът ѝ секна и кнесинята седна в леглото, спусна нозе на студения измазан с глина под и напипа амулета против уроки на гърдите си. *Хайде стига, това беше просто сън. Разбира се, има и пророчески сънища. За които човек си спомня после цял век. Защото тези сънища се сънуват само веднъж на сто години. Но кой е казал, че точно този сън е от онези сънища, които се сбъдват?...*

Еленя Глуздовна стана, грабна широкото наметало, загърна се с него, после дръпна леко завесата.

Слугинската половина беше празна, само на прага седеше голяма шарена котка и се миеше с лапа. А по-нататък се виждаше огреният от слънце двор и в двора беше Вълкодав, кнесинята веднага го видя.

Нейният телохранител си играеше с крилатия си любимец. Високо подхвърляше зверчето на дланта си и то правеше няколко въздушни кълбета, след което, без да разтваря криле, падаше обратно. Личеше си, че мишлето е сигурно в ръката, която ще го хване винаги преди падането.

Кнесинята облегна рамо на отворената врата и започна да гледа Вълкодав. Откъде би могла да знае, че те са измислили тази игра много отдавна, когато Прилепчо не можеше да лети.

Изведнъж си спомни похода им до река Светин. И как се беше уплашила от безобидния глухар, изхвърчал от храстите. И как телохранителят веднага я притисна към земята, за да я прикрие с тялото си. А после я галеше по главата и нещо ѝ говореше за утеха, за да прокуди от нея страха...

Ето и сега, тя, Еленя Глуздовна, като го гледаше, усещаше как се отдръпва и се изгубва полека в мъглата сражението от съня. Вълкодав беше тук. С нея. Жив и здрав. Случи ли се, той ще е насреща. Не плачи, почитана господарке, ще каже той. Няма от кого повече да се страхуваш. Пък и нищо не е станало, нали.

Кнесинята далеч не бе глупава, освен това бе навикнала да мисли над думите и постъпките на хората, за да търси причините. Отлично знаеше какво означава една жена да желае да погледне един мъж в очите и да среща погледа му. Да го заговаря и да слуша неговия глас. Да му протяга ръка, за да усети докосването му. Например, когато той я качва на коня. Когато я учи как да се брани от враговете...

Колко е лесно и просто всичко, когато става дума за друго. Колко е лесно другиму да дадеш умен съвет. Разумът на съветващия е спокоен и ясен, чуждите бури не го смуцават. Докато чуждият смут е толкова разбираем, гледан от страни, толкова очевидни са у него чертите на онова, общото, което сродява хората от началото на света и което ще им бъде присъщо до неговия край. Много по-трудно е да включиш себе си в тази общност. Всеки живее за пръв път, всеки е единствен и неповторим за себе си и случващото се с него е винаги нещо особено, различно от случващото се на всички останали.

Кнесинята беше само на седемнайсет и не се беше влюбвала нито веднъж.

Досега...

Прииска ѝ се да излезе и да заприказва Вълкодав. Все едно за какво. Но през това време на дворището се появи един от хората на Лъчезар, така че кнесинята, която не тачеше особено „брат си“, се отдръпна зад завесата. Там нямаше как да я видят.

Боляринът Лъчезар чудесно знаеше кого да изпрати при Вълкодав. В двора влезе, притваряйки портата зад себе си, кротък слабичък момък, който поради крехкото си здраве никога не бе посягал към оръжие. Лъчезар го държеше заради отраканата му грамотност. Самият болярин не се затормозяваше с четмо и писмо, макар да владееше и двете умения. Според него за един воин перото и мастилницата граничеха с неприличieto.

— Господарю... — с плах поклон каза момчето. — Добро да бъде утрото ви...

Изглежда, той се боеше от Вълкодав и се чувстваше в присъствието му като разтреперано пале. Вянинът отначало се замисли откъде иде този страх. После се сети за нощните наказания. Потърпевшите явно са се довели, за да надрънкат своите врели и

некипели. В този миг му хрумна и нещо друго и Вълкодав с усмивка си помисли: *де да можеш поне с крайчеца на ухото да чуя овчите им сметки. Интересно, колко вяни са държали за ръцете и колко вяни са ги пребивали от бой...*

— Добро да е и за теб — рече той на вестоносеца.

— Господарю — отново започна с поклоните младият писар. — Боляринът Лъчезар заповяда да се явиш при него...

Прилепчо се преобърна във въздуха и блажено тупна в дланта на Вълкодав.

— Твоят болярин не може да ми заповядва — рече вянинът. И замълча така, че да се разбере: това е последната му дума. Очите на младока се наляха със сълзи:

— Боляринът ми каза, че ще нареди да ми ударят един пердах, ако не доведе господаря...

След като хвана Прилепчо за последен път, Вълкодав сложи зверчето на рамото си и измери юношата от глава до пети със заплашителен поглед.

— Може и това да стане, ще изтърпиш пердаха. По-хубаво ли е аз да се смиля над теб, пък в мое отсъствие някой да убие кнесинята?

Устните на момчето затрепериха, то изхлипа, извърна се и избяга.

Никой така и не разбра дали Лъчезар бе изпълнил заканата, отправена към писаря. След малко Левака довтаса лично в двора на кнесинята. Разбира се, не дойде сам, така че когато видяха Плишка и Канаон, които го съпровождаха, братята Храбри, без да натрапват присъствието си, застанаха в непосредствената близост до своя наставник.

Главорезите слязоха първи от конете. Лъчезар слезе от врания си жребец, като се подпря на раменете им, сякаш бе тежко болен. Той наистина изглеждаше зле. Посивяло лице, кървясали очи, зеници като топлийки. Вчера, останал на сухо като мъж с ищах, Левака бе разтворил в чашата си с вино само едно, а не шест зрънца, както правеха дирещите блаженство. Така постъпваха понякога желаещите да пришпорят безплодните си и объркани мисли. Или плътта, стресната от непосилен труд. Вълкодав беше запознат и с двете гледки,

затова веднага застана нащрек. Лъчезар само изглеждаше отпуснат. Вянинът отлично знаеше каква е цената на това спокойствие. Неведнъж бе наблюдавал как боляринът се сражава с мечове, предназначени за упражняване на бойното изкуство, с няколко отрока наведнъж и бе успявал да отблъсне всичките. За завиждане е дружината, в която има един-двама подобни бойци. А в сегашното си състояние Лъчезар беше далеч по-опасен от обикновено...

Най-изненадващо обаче Левака се усмихна и каза:

— Здрав бъди, Вълкодаве.

Вянинът се огледа и повика Храбробор при себе си с поглед. Младежът веднага дотича.

— Предай на болярина, че и аз му пожелавам добро да бъде утрото му.

Лъчезар се разходи на техния хоризонт напред-назад и весело се закани с пръст:

— Упорит човек си ти, Вълкодаве. Все за враг ме броиш, дори не желаяш да се обърнеш към мен направо. Обиждаш ме, вянино! Та аз не съм дошъл при теб, за да се караме, а за да ти благодаря. За това, че си изпреварил моите хора с грижите за честта ми. Ония тримата глупаци нещо им се привидяло на пиршеството, че уж съм бил харесал хлапачката. Решили да ми направят подарък, моля ти се... Правилно си постъпил, че си предотвратил изцепките им и хубавичко си ги порязал и тримката. Те разправят, че били видели и други, освен тебе, ама ти си бил сам, нали? Аз ги отпратих, за да не ме опозоряват и занаят... А ти къде отведе девойката, Вълкодаве? Искам да си поприказвам с нея, за да не таи зло...

Вълкодав отговори, обръщайки се както преди към Храбробор:

— Кажи на болярина, че девойката е решила да прислужва на владетелката и ще стои неотлъчно до нея до самото ѝ отпътуване.

— Такава била работата, значи — с усмивка рече боляринът. *Като на длан си ми, говореше погледът му. Скрива си момичето. Умник. Скрива си я зад гърба на кнесинята...*

Защо ги отпрати, болярно, мислеше си междуременно Вълкодав. Чак пък заради опозоряването? Или под позор се подразбира, че трима от твоите са некадърни да изгърбят един?

Усмивката, отправена му от събеседника, не успя да изрази пълно безгрижие. Омайният прах си вършеше работата, като ѝ

придаваше нещо все по-нечовешко. Лъчезар развърза окачената на пояса кесия и извади оттам дълга огърлица. Полюбува ѝ се на слънчевата светлина, после подаде накита на младшия телохранител, защото беше наясно, че неговият наставник все едно, не ще пожелае да я вземе.

— Това е за нея. Нека я носи и да си спомня за мен с добро. Храбробор обеща да предаде дареното.

Огърлицата беше от онези, каквито в Галирад подаряваха на девойките си последните голтаци. За изработката се използваше смолата, която не струваше почти пукнат грош и която се добиваше в покрайнините на града. Външно приличаше на кехлибар, но за разлика от него лесно омекваше и се топеше. И се трошеше право в дланите. Сиреч боклучи в боклук на боклучите, но полетът на занаятчийската фантазия и тук нямаше юзди. Някои изливаха разтопената маса в причудливи формички и нанизваха на нишката петлета, патенца и кончета. Други, вече съвсем завършени мошеници, добавяха пясък, дребен горски боклук и мъртви насекоми — от мравки до охранени хлебарки, хванати в близката кръчма. Изстиналите купчинки, след удар с чук или други тежки предмети, за да придобият неправилна форма, успешно пътуваха за чужбината заедно с техните наивни притежатели, вярващи, че са се сдобили са най-истински кехлибар, намерен сред природата.

След оттеглянето на болярина, Вълкодав повъртя огърлицата в ръце и я върна на Храбробор: щом на тебе е дадена, значи ти ще я връчиш на когото трябва.

— Заръчай ѝ първо добре да я измие — посъветва той отрока.

— Защо ти никога не разговаряш с болярина? А все чрез посредник? — прояви любопитство Храбробор.

Вълкодав сви рамене, чудеше се какво да каже. Да вземе да го изтърси направо — хич не обичам Лъчезар и ме е страх да не стане така, че да му извия врата някой ден? Близнаците също не го обичаха, кажи-речи колкото него. Но ръкопашната схватка с един болярин бе нещо, което би могло само да се присъни на момчетата, закърмени с правилата на дружината. Как така! Един от най-личните витязи, дете е стоял вляво на престола на самия кнес! С него е волята на кнеса и по

време на поход. Немислимо е да се очаква от един вожд да действа пагубно, нали? Пък и защо би трябвало човек да точи меча си против него?...

Докато Вълкодав разсъждаваше над всичко това, в гърдите му се запали малко огънче, което бързо се превърна в пламък. Както винаги, вянинът се бореше до последно, мъчейки се да спре пристъпа, и както винаги не успя. Той седна тежко на земята и Прилепчо с отчаян писък закръжи над главата му.

Вълкодав усети как устата му се изпълва с кръв и как кнесинята стои до него. Кой знае защо бе убеден, че тя в никакъв случай не бива да знае за болестите му. НЕ БИВА. Вълкодав направи страхотно усилие и пристъпът премина. Едно от онези чудеса, които ти се удават веднъж в живота.

Отвори очи и наистина видя кнесинята над себе си. Бистрите ѝ очи се бяха превърнали в бездънни езера, от които извираше безпокойство.

— Какво ти има, Вълкодаве? Какво?...

Той се изправи на крака и отговори, без да се надява особено, че гласът му ще прозвучи нормално:

— Нищо, владетелке. Всичко е наред.

Гласът не го подведе и в очите на кнесинята сякаш с трясък се затвори някаква врата. Тя май искаше да поприказват нещо, но размисли и си замълча. А после се обърна и си тръгна.

* * *

Младата владетелка остана в Ключинка още три дни и за това време не възникнаха никакви недоразумения между домакини и гости. Никой не започна да гледа накриво някой от останалите, но трябва ли да се споменава, че до самото тръгване на галирадците местните девойки — и ключинските, и от блатата — не тръгваха по горските пътечки, ако не бяха придружавани от баща си, братята и годеника си. Вълкодав имаше сериозни подозрения, че за това трябва да се благодари не на Кетарн, а на неговата невеста, успяла да прошепне това-онова на ухото на майка си и приятелките си. После дойде време керванът на кнесинята да продължи пътя си.

Вълкодав вече беше извел Сивчо от конюшната и гледаше как слугите и въодушевените велхи нареждат в колата кошниците от лико с багажа на владетелката. Работата беше в разгара си, когато към него се приближи Ане, придружена от Кетарн, който, кой знае защо, криеше едната си ръка зад гърба си.

— Тръгваш, а? — изрече велхът, след като го поздрави. — Какво пък, отбивай се, ако имаш път насам.

— Може и да се отбия — каза Вълкодав. Струваше му се, че за тези няколко дни Кетарн е пораснал с десет години. Най-малкото — беше се превърнал от заядлив юноша в свестен млад мъж.

— Ето, вземи това за спомен — рече му синът на рига. — За да не забравиш пътя.

Измъкна ръка иззад гърба си и подаде на вянина кинжал в ножница. Онзи същият, с дръжка във вид на позлатено човече. Донесен от полесражението при Трите хълма.

Вълкодав поклати глава:

— Не бива да се подаряват толкова скъпи подаръци.

Ане го погледна лукаво в очите:

— А ти нима не си правил такива подаръци?

А Кетарн добави:

— Не ме обиждай, вземи го. Понечих да посегна с него на добър човек... Ще изгаря ръката ми, когато го вадя от ножницата.

Нямаше какво да се направи, за Вълкодав се оказа наложително да вземе ножа и да го закачи на колана си. И тогава Ане се приближи решително към него, прегърна го през врата, принуди го да се наведе и без ни най-малко да се смуцава от хората наоколо, силно го целуна по устата. Смаяният Вълкодав надникна над главата ѝ и срещна погледа на Кетарн. Ревнивият годеник му намигна, а после се усмихна заговорнически. Всички знаеха историята, измислена от Лъчезар. А истината — само те тримата, може би още и старейшината.

Ане отстъпи на половин крачка и Вълкодав я попита:

— А огърлицата де ти е?...

Девојката се засмя, отново го накара да се наведе и му пошушна:

— Подарих я на Блатната Богиня!...

*Гърмяло и святакло... Много отдавна било —
държави и хора били на път да изчезнат.
В непрогледно тресавище плуват потънало Зло
и героят, с риск за живота увлякъл го в бездната.*

*Какво се е случило? И кога? Със годините
блатото и паметта затъват на забравата в
тинята.*

*Но хората си мислят — не се е примирило злото
още;
до днес се вдигат мехури във блатото нощем.*

*До днес, разправят, долу битката не спира.
Някои безпощадно стиска гърлото на вампира.
До днес, разправят, някой плаща на съдбата и в
смъртта,
за останалите живи, за покоя във света.*

11. „НЕ Е ТАЗИ!“

Сивур от памтивека се смяташе за погранична река. Тук завършваха владенията на галирадския кнес. По-нататък, до самите велиморски Порти се простираха граничещи една с друга земи, населени с племена, които не плащаха никому дан. Тук-там в горите имаше и села, но пътниците не биваше да разчитат, че и друг ще ги посрещне така, както бяха посрещнали кнесинята ливадните велхи. По-лошото бе, и това всички отлично го знаеха, че тукашните хорица си изкарваха прехраната кой как свари и не си поплюваха да прибягват и до пладнешки обири. В близкото бъдеще, когато между двете държави започнеше оживена търговия и потеглеха търговските кервани, край многолюдния път от само себе си щяха да изникнат градчета за пазителите на реда из пътищата и да се появят въоръжени патрули. Обаче засега нямаше и помен от подобни нововъведения.

Предстоеше им да прекосят пълноводната река Сивур, покачени на плоскодънен сал, задвижван с весла. Използването на този сал се осъществяваше главно заради чужденците с техните изнежени, ненавикнали на трудности и опасности коне. Самите велхи, ако това бе наложително, измъкваха от плевните подвижни кръгли лодки, обшити с бичи кожи, а калените коне достигаха до отвъдния бряг с плуване. В Ключинка още помнеха как героите от миналото си избирали конете за бъдещи подвизи. Вкарвали в реката стадо жребци и си набеязвали не онези, които страхливо изскачали обратно на същия бряг, а ездитните животни, които храбро се пускали на дълбокото.

Преминаването от единия на другия бряг на такава река, каквато е Сивур, хич не е шега работа. Това не ти е някаква горска рекичка, която конете прегазват, без да намокрят търбусите си. Старшините на воинската охрана се събраха на съвет при измъкнатия на брега сал. Яви се Лъчезар с най-близките си помощници, дойдоха предводителите на отредите, представящи различните народи, живеещи в Галирад — солвяни, велхи и сегвани. Отиде и Вълкодав. Никога не се беше връл сред вождовете, но на старшия телохранител

на кнесинята се полагаше поне да знае какво замислят тези вождове. Аптахар го поздрави приятелски. Мал-Гона, велхският старшина с рижите мустаци се поклони учтиво, солвянинът Мужила кимна равнодушно.

Боляринът Лъчезар се мръщеше недоволно, разхождаше се около сала и от време на време подритваше дебелите, добре насмолени дъски. Черната смола цапаше зелените му, извезани с шарена коприна ботуши, но Левака нехаеше, защото за чистенето и прането си имаше слуги и роби.

— Пробито корито — изруга той, заряза сала и се върна при останалите. — Добре ще е, ако устиска поне веднъж да се доклатушка до отсрещния бряг, наместо да се разпадне насред реката!... Значи, така: първо, за да не ги измокрим, превозваме сестричката със слугините ѝ и дузина воители за охрана. После започваме да прекарваме моите юнаци и велиморците... ако това старо корито не се разпадне на трески. Вие, градските — след дружината. Ако не ви се чака — качвайте се сами в лодките или преплувайте с конете. Нищо няма да ви стане, няма да се разкиснете от водата.

Тримата витязи на Лъчезар с отегчен вид тъпчеха на едно място зад гърба на болярина. Каквото и да реши господарят, за тях бе еднакво угодно и изгодно. Вълкодав хвърли бърз поглед към старшините на воитите — дали някой ще възрази. Те не възразиха. Тяхната работа беше да воюват добре, ако се наложи, а решенията нека ги взема някой по-знатен. Вълкодав се запита дали тези тримата бяха намерили време, подобно на него самия, да огледат предварително сала и да се убедят, че плоскодънният съд, макар не чисто нов, макар неугледен, съвсем не беше на доизживяване. Пък и скоро бе плавал, поради което още не се беше разсъхнал съвсем...

— Решихме, значи — обади се Лъчезар.

— Не — рече Вълкодав.

Всички се обърнаха към него.

— Как така не? — с раздражение се учуди боляринът и по скулите му избиха червени петна. — Как така не?

— Отначало трябва да преплуват половината воители. Или дори повече. При това колкото от дружините, толкова и от градските — каза Вълкодав.

Гледаше към реката. Там, където предстоеше да акостира салът, се виждаше гола поляна. Зад нея и около нея — непроницаемата стена на гората. Но не борова, както от тази страна, а гъста елова гора, примесена с брези. Пътеката от поляната водеше към гората и веднага завиваше нанякъде. Гъсталакът, естествено, беше добре проучен и от местните, и от ловците в отряда. Но да бъде отведена на отсрещния бряг кнесинята и да бъде оставена там със слугините и с някаква си дузина бойци?...

— Когато те оседлят и яхнат конете — продължи Вълкодав, — ще превозим владетелката. А после и останалите.

— Какво?... — задъха се боляринът. — Кой дръзна да си отвори устата? Прославеният пълководец? Началникът на две отрочета?

Витязите радостно и с готовност зачакаха, но Вълкодав не помръдна от мястото си и нищо не отвърна.

— Добре! — каза Лъчезар. — Ще направим така, както казах, а който е недоволен, може да се връща в Галирад.

Вълкодав, все така загледан отвъд реката, произнесе отчетливо:

— Дорде съм жив, владетелката няма да се качи на първия сал.

Витязите се позамислиха и помръкнаха. Старшините започнаха да се споглеждат. След като се изкашля в юмука си, пръв се обади Аптахар:

— Според мен е добре да го послушаш, господарю Лъчезар. Хег да ме тръшне, ама има нещо вярно в думите му.

Солвянинът Мужила за всеки случай отстъпи настрани от изреклия тези дръзки думи, да не си помисли някой, че той има нещо общо с цялата работа. Затова пък Мал-Гона подръпна мустака си и решително се присъедини към сегванина:

— Нашите братя, ключинските велхи, не биха предложили на бан-рионата продупчен сал. Телохранителят е прав, господарю.

— Това ли искаше? — с треперещ от ярост глас се обърна Лъчезар към Вълкодав. — Да се скараме? Ако може и да се посбием, докато горските разбойници напъхват сестра ми в чувала?

Вълкодав погледна в очите сегванския старшина и каза:

— Аптахар, кажи на болярина, че нямам ищах да се разправям с никого. Обаче кнесинята няма да тръгне с първия сал.

Той все така не поглеждаше болярина, но с крайчето на окото си видя, че оня се затресе. Видя и приближаващия се към тях велиморски

посланик. Благородният нарлак с нещо му напомняше за Фитела: с черните посребрени коси или със спокойното достойнство на човек, който не е войнствен, но умее да отстоява своето.

— За какво спорят господарите? — попита велиморецът, след като първо поздрави както си му е редът.

Мужила, очевидно, разбира, че не може да се трае до безкрайност, и заобяснява:

— Ами вижте, господарю Дунгорм, Лъчезар Лугинич разправя, че салът не е достатъчно здрав, и иска първо да бъде превозена Елена Глуздовна, а телохранителят казва да мине първо половината отряд...

Посланикът Дунгорм огледа внимателно спорещите. Не напираше особено за болярската любов, докато виж, булката, държеше да предаде жива и здрава на почитания си господар. Сви рамене и предложи:

— Ще се радваме аз и хората ми да изпитаме здравината на сала. Ние можем да се прехвърлим още днес, а утре с първия сал може да тръгне и владетелката кнесиня...

Няма как, наложи се Лъчезар да отвърне със съгласие. Навярно разбира, че ако продължи да упорства, това ще се види някому странно. Вълкодав обаче дочу как боляринът заскърца със зъби и се запита: защо така бе държал на своето? Заради едното високомерие? Нека да не съм прав, но както съм казал, така ще стане?... *Или поради нещо е желал кнесинята да се озове почти сама на другия бряг?...*

Отначало тази мисъл се стори на телохранителя прекалено чудовищна. Но той се застави да не я отхвърли. Беше се нагледал на какво ли не. И бе стигнал до извода, че ако искаш да живееш по-дълго, трябва да си готов за най-лошото. Нещо повече — има люде, които не е задължително да ги тласнеш до ръба на безизходицата, за да предадат и собствената си майка.

Или сестра.

Наложително ли е изобщо да се споменава, че последната нощ Храброслав не се отмести от сала, а Храбробор постоянно го навестяваше. Когато дойде време за превозването, Вълкодав сам качи кнесинята на него и повече не се отдели и на крачка от Елена Глуздовна. Когато до отсрещния бряг оставаше хвърлей и половина разстояние, той каза:

— Нека владетелката бъде така милостива, че да сложи ризницата.

Кнесинята го измери с поглед:

— Само това липсваше... Няма да я сложа, за какво ми е.

Тя вдигна поглед: Вълкодав я гледаше спокойно и навъсено. Личеше, че отдавна вече си недоспива. *Наела си ме да те вардя, така че недей да спориш*, беше изписано върху лицето му. Досрамя я. Тя наведе глава и взе от него лъскавата ризница, дето не я ловеше ръжда дори от морска вода.

Кнесинята не понечи да разпитва вянина какво си е наумил, но забеляза, че той непрекъснато стои между нея и брега. Ето че салът с лек шум отърка плоското си дъно в крайбрежния дребен пясък, бордът се удари в кея от елови дъски, който можеше да издържи натоварена със стока талига. Дунгорм се беше погрижил да строи своите юнаци и лично излезе да поздрави кнесинята, току-що пресякла границата на солвянската държава. Тържество обаче не се получи. Дунгорм недоумяващо се намръщи, когато, изпреварвайки владетелката, за да я прикриват и пазят с широките си гърбове, на брега се спуснаха тримата телохранители. И всеки държеше в ръце лък, зареден със страховита бронебойна стрела. Телохранителите веднага поведоха девойката към шатрата, предвидливо опъната от велиморците. После изпроводиха вътре и слугините, и дойката, като не допуснаха някоя да си подаде носа навън, докато и останалите войни не прекосят реката.

Оскърбеният Лъчезар с целия си вид изразяваше недоверие в наличието на каквато и да било опасност. Той отиде със своите хора в далечния край на поляната и скоро оттам се разтракаха дървени мечове. Ако имаше нещо, което Левака никога не пренебрегваше, това бяха воинските упражнения.

Велиморският посланик, разбира се, намина в шатрата, за да засвидетелства своето уважение към владетелката. Когато излезе, се поспря да си поприказва с Вълкодав, който седеше при завесата на входа. Дунгорм беше знатен велможа, но бе прекарал младостта си сред войската, в бойни походи, и не смяташе за нередно разговарянето с обикновени войни. Освен това велиморецът познаваше хората добре и по време на пътуването се бе уверил, че телохранителят вянин изобщо не е кръвожадното страшилище, за каквото го смята половината галирадска дружина.

— Ние и двамата искаме да отведем благополучно владетелката до новия ѝ дом — започна Дунгорм. — И затова няма да е излишно да науча защо се държиш така, Вълкодаве... нали ти викат Вълкодав?

Вянинът откликна без никаква охота:

— Може и така да ми викат.

На брега народът се суетеше, сваляха каруците от сала, а край него вече пристигаха и велхските лодки. Воините извеждаха от водата уморено пръхтящите коне, успели да прекосят Сивур. На Вълкодав страшно му бяха необходими Мал-Гона или Аптахар, но те двамата нямаше да преплуват скоро реката. Затова вянинът почти не гледаше брега. Не отместваше поглед от високите ели, обкръжили като стена крайбрежната поляна.

— Защо никак не тачиш болярина Лъчезар? — попита велиморецът. — Той е храбър воин и освен това е роднина на владетелката. На Вълкодав не му се даваха отговори на такива въпроси и той многозначително си затрая. Дунгорм си помисли с досада, че галирадските витязи не са чак толкова далеч от истината по отношение на вянина. Но едно не можеше да се отрече: свирепият и неприветлив боец наистина охраняваше владетелката с кучешка преданост.

— Напразно мислиш, че никой освен теб не желае доброто на владетелката — рече Дунгорм и понечи да си тръгне, но в този миг Вълкодав измърмори:

— Какво си мисля, няма значение. Просто, ако исках да убия кнесинята, бих направил засада именно тук.

Дунгорм се плесна сърдито по коляното:

— Засада!... Вярно, керванът е богат, но воините!... Пък и на кого му е притрябвало?... А дали ти, Вълкодаве, просто не искаш да се докажеш колко си работен, че си заслужил хляба си?

При други обстоятелства Вълкодав просто би млъкнал и би отказал да разговаря повече. Обаче сега изобщо не мислеше за себе си и за своята гордост. Освен това по време на пътуването той също беше наблюдавал Дунгорм и бе разбрал, че нарлакът далеч не е глупав и е искрено загрижен за кнесинята. Затова го попита:

— Кажу по-добре, уважаеми посланиче, никого ли не видяха твоите хора, докато устройвах бивака?

— Никого — сви рамене Дунгорм. После, след кратък размисъл, добави: — Тоест, видели са някакъв дрипльо... ловец, навярно.

Момчетата казаха, че така се уплашил от тях, че се изпарил яко дим. А ти разправяш — засада!

Вълкодав за пръв път се обърна към него, светлите му очи се напрегнаха:

— А дали този ловец случайно не си е свил гнездо на някое от дърветата? Ето в тази посока?

И той кимна с глава натам, където гигантските ели бяха най-гъсти и се надвесваха над откритото пространство. Дунгорм не отговори нищо, но веднага се забърза нанякъде. Вълкодав чу как велиморският посланик вика при себе си старшия на своите воители. *Ако открият там нещичко, каза си той, вече няма да повярвам на нито една думица на Левака. На нито една.*

Намериха се опитни велиморски воители, които се пръснаха в горския мрак и се сляха със сенките. Денят премина спокойно, но в здрача забелязаха човек, който се прокрадваше безшумно към огромно дърво. Тристагодишната ела растеше на известно разстояние от поляната, затова пък превъзхождаше всичките си съседи и по височина, и по пищност на короната. Велиморците извикаха към човека, който вече се готвеше да се покатери на дървото. Като чу крясъците, оня потрепери, а после подскочи и с ловкостта на котка се устреми нагоре. Стрелите обаче се оказаха по-чевръсти — една от тях го уцели в крака и го прикова към дървото. Няколко воители се закатериха пъргаво с намерението да го свалят от дървото и да го водят на разпит. Но щом го догониха, разбраха, че са закъснели. Усетил, че няма измъкване, непознатият се одраскал по ръката с малко, но много остро ножче, намазано с отрова, която подействала мигновено. Така че велиморците свалиха от дървото труп. Човекът бе предрешен като дрипав мизерстващ ловджия.

Велиморските воители изследваха дървото и намериха там удобна площадка, от която целият бивак се виждаше като на длан. Върху плетеницата от пръти, каквато представляваше площадката, откриха неголям, но чудовищно силен и далекобоен лък със здрава кожена тетива. И запас от стрели. Половината от тях бяха увити с насмолени кълчища и имаха двузъби накрайници. Другата половина бяха намазани с отрова. Като тая, с която стрелецът се беше отървал от разпита.

Без много шум, воините заровиха трупа под елата. Преди това обаче го огледаха най-внимателно, но освен една малка татуировка, друго нямаше. Под лявата мишница на убития се синееше знакът на Огъня, обърнат с листчетата навътре.

Пътят от тук насетне, както се казва, не търпеше объркване, ала ключинските велхи все пак изпратиха водач с кнесинята. По-точно водачка — сивооката жена-воин Ертан. Понеже решителната девойка вече бе пътувала далеч от родните места, включително и до Заключените планини.

Гордата красота на велхинята неудържимо привличаше младите воители. Мнозина се опитваха да намерят нужния подход, обаче се натъкнаха на ледено презрение. А тези, у които страстта лумваше с прекалено жарки и неукротими пламъци, получаваха свиреп отпор и после се чудеха как да прикрият синините. Ертан сама си избираше с кого да дружи и с кого — не. След няколко дни път от само себе си се получи така, че девойката-воин през по-голямата част от времето яздеше до фургона на кнесинята, стреме до стреме с Вълкодав, и неуморно разправяше на вянина за местностите, които подминаваха. Много скоро към тях започнаха да се присламчват и Мал-Гона, и Аптахар, и дори Мужила. Интересните разкази на Ертан слушаше с любопитство и самата кнесиня, която ту пътуваше в колата, ту яхваше кобилата Снежинка.

Предстоеше им да излязат на разклонение, където пътят се разделя на две: Стар и Нов. Новият криволичеше сред каменисти хълмове, където, дори да срещнеха извор, водата му щеше да е безвкусна, варовита. Той не предлагаше и що-годе прилично място за бивака. На потеглящите по Новия път им предстоеше не по-малко от две нощи (а при разтакаване — и цели три) да бъдат изложени на ветровете, духащи без спиране между хълмовете, че и да мъкнат със себе си дърва: сред сивите скали и морени не се намираше нищо, подходящо за разпалване на огън.

Докато Старият път водеше към чудни гори, които се славеха с изобилието от дивеч, и както се изрази Ертан, пълни с „несплашени“ гъби.

— Наложих ми се веднъж... да приклепна в гората — предизвиквайки усмивките на мъжете, весело и без сянка на смущение разправяше тя за пътешествието си из тези местности. — А там беше пълно с папрати, дето ми бяха високи ей дотук, такива едни разперени, земята не се виждаше от тях. Клякам аз, значи... а под папратите — червена до червена манатарка! И то какви — едри като шишета! Забравих за какво съм клекнала, залових се бърза да бера... бера, бера — и нито една червива!

... При това Старият път беше почти изоставен, и то доста отдавна. Благоразумните хора все по-често минаваха по Новия. Същия, който бе отбелязан с червено върху картата на Вълкодав: самият Глузд Несмеянович по време на пътешествието си до Велимор бе предпочел и в двете посоки да пътува през хълмовете. Вълкодав попита велхинята защо положението е такова.

— Всичко е зарад блатата — назландиса се да отвърне девойката и вянинът забеляза, как тя скришом стори с ръка знак за прогонване на нечистите сили. — Старият път преминава покрай блатата. Не са хубави тия места.

— Защо да не са хубави? — попита кнесинята. Тя седеше отпред в колата и от време на време вземаше юздите от старата дойка. Ертан не отговори веднага и Елена сви рамене: — Нима на лошо място ще поникнат гъбите, за каквито току-що ни разказа? Инак червеите биха ги изяли из корен.

Ертан въздъхна и преплете пръсти в защитно заклинание — да ги не чуе тия приказки някой зъл дух.

— При нас се говори, че... — подхвана тя, като се поклащаше върху седлото, загледана умислено напред. — Така чух да разправя дядо ми, а ти, владетелке, сама реши какво означава. Едно време, в дните на Последната война, тук живеели съвсем различни племена, а кои били те — вече никой не помни. Та така, по волята на Тъмните Богове тук случайно се озовал отряд от войската на могъщ завоевател, който преди това разбил планинците-ирвани...

— Гурцат Велики — рече кнесиня Елена.

— Наистина знаеш много за онези времена, благородна банриона — поклони се Ертан. — Само че ние, западните велхи, по-често го наричаме Гурцат Жестокия. А ирваните, част от които той изтребил, а друга — поробил, му викат Проклетия... Разправят, че отрядът бил

заграбил несметни богатства, обаче те не били достатъчни на пълководеца му. Той нямал пощада за никого по пътя си и да не би случайно да бъде пропуснато някое горско селце, заловил един местен момък и му заповядал да им показва пътя. Заплашил го с набучване на кол, ако подминат дори най-малката паланчица... На момъка не му се умирало и той *ги* повел от село на село. У нас не се помни името му и не го наричат герой.

Да бе, усмихна се на себе си Вълкодав. Само един малоумник би си пожелал да умре чрез набучване на кол. Хубаво, ти отказваш, обаче те веднага си намират друг да свърши черната работа. Изобищо оня, който не е бил принуден да прави такъв избор, да не съди много-много другите.

— Много дни вървяла войската — продължаваше Ертан. — И разправят, че откъдето минела, и до ден-дневен не се заселват хора. Само че дошло утрото, когато дошъл ред да минат през родното място на младежа...

Ама това е наша легенда, внезапно осъзна Вълкодав. Само че нашият момък не е развеждал врагове из гората, а е мъкнал на гръб Смъртта Морана!

Вътре в себе си Вълкодав беше убеден, че роднинската връзка между двете сказания е също толкова неразривна, колкото тази между двама души, които случайно си приличат външно. Освен това знаеше, че ако Тилорн беше тук, щеше да обяснява до вечерта, че не може да има никаква случайност в такава прилика.

— И тогава момъкът разбрал, че няма сили да извърши предателство и да издаде на жестоките завоеватели дома и роднините си — разказваше Ертан. — Всяка смърт би била за предпочитане. А щом той и така и така е пътник, не е зле да вземе със себе си и враговете. След като решил това, той повел вражеската войска по потайна ловджийска пътека право към Кайеранските тресавища. А оная пътека, ако не познаваш скритите знаци, ако ще да умреш — пак няма да я намериш. Така си отишли те и повече никой никога не ги видял. Живи демек. Три хиляди били — и нито един не се върнал.

Ертан замълча и Аптахар я попита:

— И все пак, защо не е добро мястото? Хубаво, отишли, погинали и Хег ги е прибрал. Пък и нали пътят не минава през тресавището?

— Хората са запомнили разказа за съкровищата, които е отнесла със себе си изгубената войска — обясни Ертан. — Минало време, намерили се луди глави, които се полакомили за богатството. Колцина са потънали в Кайераните никой не знае, обаче, изглежда някои все пак са се докопали до това-онова. Ние смятаме, че ония хора са ровили да търсят златото и са разтревожили мъртъвците. И тогава душите на ония, дете не са намерили покой, са се пробудили, за да си отмъстят люто... Та затова се случва да изчезват безследно пътешественици, които са нощували покрай Стария път.

После Вълкодав попита Храброслав и Храбробор и тези куражлии си признаха, че са усетили студенина между плешките и са благодарили на Окоето на Боговете за това, че е високо в небето и не бърза да потъне в Морето на залеза.

Докато Ертан разказваше всичко това, яздейки заедно с Дунгорм и Мужила, пристигна боляринът Лъчезар. Левака едва дочака девойката да довърши разказа си; враният кон усещаше припряността на ездача си и извиваше шия, преживяйки безвкусния железен мундщук в устата си.

Когато всички притихнаха, Лъчезар каза с насмешка:

— Чувал съм, че „велхи“ преди е означавало „мъжествен народ“...

Ертан се спогледа с Мак-Гона и отвърна спокойно:

— А аз съм чувала, господарю мой, че тази дума и сега означава същото.

— Значи е време да се замести с друга — каза Лъчезар. — Или това е храбро дело — заради някакви си там призраци да бъде занемарен един първокласен път? Поне някой да ги е виждал?

— Ще си позволя да напомня на почитания ми роднина, че ние вече сме подминали земите на западните велхи — повиши тон кнесинята Еленя. — Не те са прекарвали този път, нито пък са го изоставяли.

Кнесинята никак не одобряваше заяжданият на Лъчезар с хората. Достатъчно беше и това, че беше едва ли не на нож с Вълкодав.

— Призраците ги е виждал дядо ми Киаран Пътешественика и никой няма причини да се съмнява в думите му — рече Ертан след пауза на уважение. Каза това със същото спокойствие и все така премерено, както говореше и за названието на своя народ. Очевидно

бе, че всеки скептик би се изправил пред сериозно предизвикателство. — На младини дядо ми като всеки младеж търсел приключения и искал да докаже своя кураж — продължаваше Ертан. — Веднъж, когато пътешествал заедно със свой приятел, двамата попаднали при Кайеранските тресавища и спрели за нощувка. Направили го напук, защото много се били наслушали за ония места и решили да докажат, че не се страхуват от нищо. Не наклали огън, понеже се надявали да си спретнат един лов и не искали да сплашат дивеча с миризмата на пушек. Когато слънцето се скрило, от блатото се задала мъгла и в мъглата се дочул тръбен звук на рог. Дядо разправяше, че тая нощ нямал нито един бял косъм в мустаците си. Освен това казваше, че нито преди, нито след това бил чувал живи хора така да надуват така рога. Дядо ми и приятелят му се спотаили и започнали да чакат и да гледат, и безсъвестен лъжец е оня, който каже, че би могъл да лежи при тях сред мокрите тръстики, без да напълни гащите от страх. Оня приятел на дядо ми бил почитаният родител на нашия риг Кесан, и всеки, който иска, може да го разпита какво точно е станало. Та така, след известно време те видели Вървящите през блатото. Мъглата се стелела ниско и дядо успял да съгледа шлемове с пера на гребените. Веднага ги познал, защото въкъщи още от отдавнашни времена пазели точно същия: прапрабаба ми, която се сражавала в битките на Последната война, го донесла от полесражението. Дядо започнал да се моли на Трирогия и призраците не ги усетили... Иначе мене нямаше да ме има на тоя свят, понеже дядо още не бил женен. Та такива ми ти работи.

— Сега виждам, че не бях прав и учтив — церемониално се поклони Лъчезар. — Вие, велхите, изобщо не сте изгубили куража си. Но щом двама толкова млади ловци не са се уплашили от задгробните сенки и са се върнали живи, приляга ли на цяла войска малодушно да отстъпва пред безплътните пришълци от гробовете? Не прави чест на живи храбреци да дават път на отдавна умрели врагове! Да не ми викат войвода, ако не мина с воините си по Стария път и не пренощувам там, където някой е притеснявал търговците!

— Сегваните с нищо не отстъпват на солвяните — измърмори Аптахар.

— А велхите — още по-малко — усмихна се Мал-Гона.
Ертан се огледа с вид на победителка.

— Нас, велиморците, също не са ни обвинявали в липса на кураж — каза Дунгорм. — Но вашият господар Глузд, отличен пълководец и воин, чиято смелост не се нуждае от никакви доказателства, все пак предпочете пътя през хълмовете. И в двете посоки...

— И е действал правилно — рече Вълкодав. Той вече виждаше накъде отиват нещата и гледката никак не му харесваше. Не можеш да спреш някой, който няма търпение да си троши главата. Обаче тия некадърници да си мрат сами, без да завличат и останалите. И особено останалите, чиято охрана е поверена на него, на Вълкодав.

И преди му се беше случвало да недоумява колко лесно се превръщат зрелите, побеляващи и олисяващи мъже в някакви нахакани хлапета, които си подхвърлят с презрение: *Стиска ли ти!* Оставаше му да се уповава на женската мъдрост. Жените умеят да намерят точните думи и веднага да разкъшкат от плета разкукуригалите се петли. При това, без никакви обиди.

Владетелката-кнесиня кимна решително и отсъди:

— Ще минем по Стария път.

Вълкодав ядно се размърда в седлото. Откъде би могъл да знае той, че кнесинята, още щом е чула за яловите каменисти хълмове, веднага се е сетила за присънилата ѝ се пътека между скалите. И сега се благодареше на Небесната майка за предупреждението, за пророческия сън, на който ще е позволено да не се сбъдне.

— Двата пътя после пак се събират, Вълкодаве — весело му подвигна Лъчезар. — Ако искаш, можеш да минеш самичък през хълмовете. После ще ни настигнеш, а дотогава ние сами ще пазим кнесинята.

Някой се засмя, може би беше Ертан. Вълкодав подкара Сивчо до предницата на колата, в която седеше кнесиня Еленя, и каза:

— Твоят баща ни заръча да яздим по Новия път, почитана господарке. Нека уважим волята му.

Кнесинята, без да му отговори, се надигна в колата и като се хвана за преградката от маронгово дърво, извика сърдито на Левака:

— Не закачай телохранилите ми, Лъчезаре! Те радеят за нашето благо не по-малко от останалите!

Боляринът, страшно доволен, че е станала неговата, с готовност стори поклон, обаче на мига рече:

— Според мен, сестро, ти си тая, която ги защитава, а те само си придават плашещ гаргите вид и ти сочат откъде да минаваш и откъде — не.

Ако кнесинята знаеше за изкусния стрелец на елата, би намерила какво да отвърне. Но нищо не ѝ бяха казали: спестиха ѝ страховете, решиха да не помрачават пътешествието. *И напразно не ѝ беше казано, упрекна се Вълкодав. Много важно, като се изплаши. Няма да умре, я. Пък и сплашена щеше да е по-лесна за вардене...*

Слънцето едва бе прехвърлило пладне, когато отрядът достигна разклонението. Не беше трудно да се разбере кой път е Старият и кой — Новият. Старият път водеше право на юг, а Новият завиваше на изток, като предвещаваше яко заобикаляне. Новият, макар и доста занемарен, все пак ставаше за минаване. Старият бе обрасъл с храсталаци и млади дръвчета, а над него, като предупреждение за непросветените пътници, висеше знакът за забрана, смърт и скръб: бяло парцалче, завързано за дълга върлина. Такива, каквито закачат на селските къщи след смъртта на някой от стопаните.

Лъчезар пръв пришпори коня си по Стария път. Когато достигна до знака, той се изправи на стремената, протегна ръка и дръпна парчето бял плат. Боляринът нададе солвянския боен вик и хвърли парцалчето под копитата на неспокойния жребец, изтръгна меч от ножницата си и препусна. Вьодушевената войска запъпли подире му. Кой, в края на краищата, би се обзаложил, че за този поход и за делата на храбрия Лъчезар няма да бъде създадена песен, която ще паят поколенията?...

Вълкодав никога не се бе страхувал от нечистите сили. Тоест, той знаеше, разбира се, че наоколо бъка от най-различни същества, само чакащи сгода да ти сторят зло. За знаене — знаеше, но не се боеше. Страшни са само враговете от плът и кръв. Живите и осезаемите, дето са способни на всякакви безчестия. С духовете е по-лесно. Духовете са невидими за нашето око, ама и те не виждат живите човеци. Стига човеците да не се омажат и да изгубят тази си невидимост. Например, като пренебрегнат обредите за пречистване след убийство на враг, или ако проявят незачитане към древните човешки останки, намерени по случайност в някоя яма... Духовете са като конските мухи, дето

налитат на прашната и запотена плът и я жилият болезнено, а не обръщат никакво внимание на човека, току-що изкъпал се в реката.

Пази себе си чист, учеше вянската Правда, и никой няма да ти стори зло без повод. Вълкодав не се смяташе за праведник, но не вярваше, че тъмната сила ей така, без причина, ще връхлети душата му. Особено ако той предварително се погрижи за някои неща...

... А горите покрай Стария път наистина бяха разкошни. Вълкодав поглеждаше косо встрани и напразно се мъчеше да схване как, в името на Бога, толкова дивно място е успяло да пусне в себе си зло. Колко прекрасни места беше виждал, непоправимо осквернени от насилие, престъпления и войни! Май му беше време вече да поумнее, но нещо дълбоко вътре в него все още наивно се чудеше: как така, значи излиза, че чудесната красота никого не е спряла и спасила?...

Що се отнася до гъбите, нещата стояха точна така, както бе казала Ертан. Цели семейства от здравите, сочни красавици се подаваха сред мъха по целия път, ако не и насред него. Младите воители, за развлечение или за да се изфукат, се накланяха както си бяха, върху седлата и хващаха гъбите, без да се държат за буйните коне. А за да не пропадат усилията им напразно, откъснатите гъби от ръка на ръка се предаваха назад, в талигите, в които се возеха кашаварите. Като спрат някъде по пътя, като окачат котлите над огньовете, като ми ти почнат готвачите да чистят гъбите и да ги хвърлят в кипящата вода. Каквото и да е предвидено за вечеря, червените и другите манатарки няма да развалят вкуса нито на кашата, нито на юфката или чорбата. И дори сегваните, които открай време не събираха гъби и не бяха навикнали да им се доверяват, едва ли щяха да успеят да се справят с любопитството си. Със сигурност поне щяха да хвърлят поглед към огнищата на своите съседи солвяните.

Отначало гората беше почти същата, като онези, в които бе израснал като дете Вълкодав. Обрасла с мъх, тук-там с млади дървета, рехавата борова гора, в която някак от само себе си ти идва мисълта да се помолиш на Боговете. После пътят премина в лек наклон и се появиха грамадни, обгърнати от побелели лишеи ели. Вълкодав веднага се притесни при мисълта, че ще нощуват в такава гора. Но върволицата на елшака не се проточи дълго. Скоро отстрани отново се заредиха

тържествуващи пълчища борове. Прилепчо непрекъснато се отлепяше от рамото на Вълкодав и, криволичейки стремително сред дърветата, отлиташе надалеч сред храсталака. Вянинът зорко се вглеждаше в зверчето, щом то се върнеше от гъсталака. Засега черното дългоухо зверче не проявяваше никакви признаци на безпокойство...

Вълкодав се досети, че се приближават до Кайеранските тресавища най-напред по миризмата. Насреща му полъхна ветреца и пред мисления му поглед се разпростряха пищни торфища, обраснали с къпини и боровинки, а едва в далечината се издигаха гъстите тръстики с човешки ръст и се стелеха разливите на черната вода с неподвижно застинали плаващи острови. Вълкодав видя даже мехурите, които от време на време бавно се издигаха от дълбините и се пукаха, изпускайки мирис на развалени яйца.

Тъкмо се канеше да попита Ертан дали не му се е привидяло и дали наистина скоро ще се покажат блатата, когато пътят кривна още веднъж и пред тях — чак до самия небосклон — вече се простираха знаменитите Кайерани. Точно такива, каквито си ги беше представил. От лявата страна се забелязваше торфено поле, цялото осеяно с буци, в което близо до брега се виждаха дори повехнали сгърчени дръвчета. Отдясно, като черно огледало се простираше непрогледна бездна. Оттам нямаше как да премине човек, освен с лодка или сал, затова пък цяла пролет и цяло лято местността гъмжеше от суетливо пърхащ пернат живот. Няколко гъсти ята и сега кръжаха в далечината, готвейки се за дълъг полет... *Имали на света местност, за кой ли път се запита Вълкодав, където на ето такава благодатно блато еднакво да се радват и звярът, и птицата, и човекът?... И никой да не го населява с призраци?...*

Поляната, на която решиха да пренощуват, се простираше точно срещу разливите, над гранитни канари, сред които чистият ручей се спускаше на няколко струи в блатото. Наоколо се извисяваше рядка гора от борове исполини, а сред тях тук-там се чернееха петната от древни лагерни огньовете. Преминаващите хора бяха палили толкова често огън на едни и същи места, че до смърт обгорената почва вече не можеше да отгледа нито семенца, нито коренчета.

Докато опъваха шатрите и пълнеха котлите с вода, Вълкодав направи обиколка край лагера, за да огледа мястото. Правеше го винаги

преди нощувка. Отначало воините му се надсмиваха, после свикнаха и престанаха. Още повече че той не реагираше на закачките им.

Когато хората на път се спират да пренощуват, те търсят равно и сухо място, хем близо до водата, хем такова, че да може летният вятър да издухва комарите, а есенната буря или още повече снежната виелица да не могат да ги достигнат. Ако бяха дали на Вълкодав власт да се разпорежда както намери за добре, той би избрал друго място.

Би наредил да спрат там, където лесно биха се отбранявали, ако стане нужда. Още отначало, преди Ключинка, се беше опитал да настоява на своето. Но бързо разбра, че едва ли ще постигне друго, освен намеци за вянкската страхливост и тъпоумие. Точно тогава доби навика да обикаля мястото за нощния бивак, за да разузнае откъде някой би могъл да се промъкне към шатрата на кнесинята.

Един път вече, а именно при случката на брега на Сивур, това му поведение се беше оказало оправдано...

Вълкодав крачеше бос по зеления мъх. Радваше се на сгодата да изуе ботушите. Докато си до кнесинята, не е редно да стоиш бос. Горската морава галеше стъпалата му, за които дори снегът беше нищо, ръцете му сами посягаха към живеничето, надничашо към Божия свят с тъмночервеникава шапчица. И това местенце да го обявят за нечисто, да го отстъпят на злите духове, та да си разиграват тук коня?... По-добре да бе минал пожар и да бе изтребил всичко живо за години напред... А сега...!

След малко Вълкодава долови предпазливи стъпки зад гърба си и позна походката на Ертан. Прииска му се да се стаи, да пусна девойката да мине и той да я изненада в гръб, но размисли. Няма смисъл да я обижда така. Е, и какво като се прокрадваше зад него, нали не беше с лоши намерения? Вянинът пристъпи право пред нея иззад елата:

— Хайде да обиколим заедно, Ертан.

— Човек не може да те доближи незабелязано — измърмори с досада жената-воин.

Вълкодав се усмихна:

— Владетелката за това ми плаща, за да не се доближи никой крадешком.

Ертан поклати глава:

— Хора като теб не служат заради парите.

Вълкодав се замисли и отговори:

— Кнесинята ме закриля и е толкова милостива към мен, че ми се отплаща с пари за това, че ѝ служа...

— Ти не искаше да хванем тоя път — каза Ертан, като с лекота поддържаше бързия ход на Вълкодав. — Някои сметнаха, че те е страх.

Вълкодав сви равнодушно рамене:

— Наистина ме е страх.

Ертан каза замислено:

— Познавах хора, които биха си отхапали езика, преди да изрекат тия думи.

— Аз не съм толкова храбър — промърмори Вълкодав. Бяха успели да се отдалечат на стотина крачки от шатрите и вече се изкачваха по склона към голия каменен връх.

— За какво се оглеждаш, Вълкодаве? — попита жената-воин. — Предполагам, не за гъби?

— Търся място, където един би могъл да спре мнозина, ако ни нападнат. — Помълча и добави: — Там, долу, не е много подходящо за битка.

— С кого?... На кой му е изтрябвало да ни напада тука? Или ти... искаш да се биеш с призраците с оръжие за простосмъртни?

Вълкодав я погледна открито и каза:

— Призраци или не — не знам. Може и да не ни нападнат. Хубаво ще е да не ни нападнат. Но ако дръзнат... независимо кои... Искам да спася владетелката. Разбра ли ме?

Ертан го гледа мълчаливо известно време, а после промълви:

— Дядо ми казваше, че тук, малко по-нагоре, има изоставено светилище. Построили са го древните племена, населявали тия места. Ние не знаем на какви Богове са се кланяли, но рядко някой се моли на Тъмните по върховете...

Вълкодав кимна:

— Да отидем да погледнем.

Когато видя светилището, вянинът отново съжали, че няма тая власт да накара болярина и старшините да зарежат харесаното от тях местенце. Незнайни хора бяха домъкнали тежки, почти непокътнати от сечиво камънаци и ги бяха накамарили, за да издигнат нещо като къща

без покрив, с дванайсет тесни входа от всички страни, през които едва би успял да се провере човек. Камъните бяха нашарени целите с рисунки и с издълбани надписи. Вълкодав, който още с мъка четеше солвянски, изобщо не разбра надписите, за сметка на това беше наясно какво означават някои от рисунките. Те разказваха за движението на небесните светила и за приключенията на неизвестни нему Богове, на които принадлежаха светилата.

Де да беше тук Тилорн, за пореден път съжали вянинът. Него и за коне да го бяхме вързали, нямаше да го отлепим от тия камъни. Веднага щеше се засуети наоколо и да размаха ръце, да подхване едни тълкувания и сравнени с нещо си. И да си помага с разни мъдри думи като „култура“... На Вълкодав не му беше много ясно какво означава тази дума, но от всички Тилорнови заклинания кой знае защо в ума му се въртеше именно тя.

Той обиколи светилището по посока на хода на слънцето, за да не обиди Силите, които сигурно дремеха вътре. И дори Тилорн вероятно би се съгласил с нещата, които видя и проумя. Жилището, построено от древното племе за Боговете му, е служило едновременно и като крепост, цитадела-прикът. При вражеско нападение каменният кръг сигурно надеждно е укривал неспособните да се сражават. А през това време воините — а много ли воини е имало в малкото племе на ловците? — са отбранявали проходите, като предварително са ги затрупвали наполовина...

Ертан вървеше след Вълкодав и оглеждаше зорко светилището, стори му се, че дори души въздуха вътре. Тази смела жена-воин бе обиколила почти всички места, през които бе преминал навремето нейния дядо. Пресичала бе и гората покрай Кайеранските тресавища, но тук явно не бе успяла да стигне.

Само Прилепчо никак не се впечатли от древните камънаци. Черното зверче сновеше насам-натам из въздуха, вмъкваше се в тесните процепи и с писък излиташе обратно на припек. Вълкодав можеше да се закълне, че той вече е намерил наблизко селище на свои сродници и сега няма търпение да дочака тъмнината, за да си поиграе с тях на гоненица, а може би и да се полети във вихрен унес с някоя приятелка... Вълкодав не се опитваше да го задържи. Знаеше, че Прилепчо няма да го изостави.

Накрая вянинът се спря при южния вход, както подобава на учтив гостенин, дошъл с доверие и добрина. Нямаше представа на какъв език е редно да се обръща към местните Богове, затова просто положи двете си длани на камъните и мислено помоли за позволение да влезе. Ертан го наблюдаваше мълчаливо. Не можеше нищо да му подсказе, защото също беше чужд човек тук. Вълкодав се вслуша, опитваше се да долови някакъв отговор, но така и не почувства нищо, освен топлината на напечения от есенното слънце гранит. *Да, каза си той. На когото и да са се молили тук, едва ли са били на Тъмните Богове. А Светлите няма да тръгнат да наказват любопитни пришълци, дошли да подирят помощ. Те знаят, че не сме дошли да сторим някому зло.*

Той се провря през тясната пролука и влезе вътре.

Някога кръглата каменна площадка навярно е била изтъркана до блясък, но сега беше покрита от бяло-зеления мъхест килим, покриващ опоскания връх на някога гористия каменист хълм. Дебелите стени на светилището не допускаха вътре студените ветрове, затова пък там, където камъкът ден след ден бе погалван от слънчевите лъчи, по грапавия гранит бе плъзнала зелена поветица. Тук беше дори по-топло, отколкото другаде и поветицата продължаваше да цъфти, сякаш бе лято — разтворила доверчиво бледорозовите си венчелистчета.

Вълкодав погледна нежните листенца и окончателно се убеди, че тук няма място за никакво зло.

Очакваше да намери в светилището изваяния на Боговете или някакви свещени изображения, може би разбити, осквернени — така обикновено постъпваха победителите, за да отнемат силата на Боговете на покореното племе. А в такъв случай би следвало да намери и полуизгнили кости на бранителите. Обаче не откри нищо подобно. За сметка на това, както и се полагаше на градено с ум укрепление, тук имаше вода. Тя струеше от пукнатина в скалата и се събираше в каменна чаша, явно издялана от човешки ръце, после се изливаше през ръба и отново се стичаше в пукнатините. Камъкът зад изворната чаша беше изгладен и приличаше на малка масичка. Сега нямаше кой да му каже за какво е бил предназначен той, но Вълкодав се досети, че най-вероятно е служил, за да се слагат там даровете.

Вянинът се порови в торбата си, извади един сухар и го разчупи на няколко парчета. Едното топна в чашата и го сложи върху

жертвения камък, другото подаде на Ертан, третото взе той. Намери се, разбира се, парченце и за Прилепчо.

Ако тукашните богове все още се вираха от неземната висота към своето изоставено светилище, те сигурно се учудиха и се зарадваха на неочакваната жертва, макар и принесена от чуждоземци.

— Искаш да убедиш бан-рионата да се премести да ноцува тук, нали? — попита Ертан, след като дояде сухара.

Вълкодав я погледна и си помисли, че не са много девойките, които биха постъпили като нея: да броди из гората заедно с мъж просто за приятелска размисъл. Да си побъбри, без капка умисъл да го увлече с красотата си. А и без да се бои, че тази същата красота няма да го подведе да пусне в действие ръцете си. Той си спомни пътуването с кнесинята до Светин и си помисли, че и Елена Глуздовна е същата. Същата е и Ниилит, която го смята за свой брат...

— Не — каза той на жената-воин. — Не се надявам. Просто търся място за отстъпление... ако се наложи...

— Мога да поговоря с нашите велхи — предложи Ертан. — Ако тук се настанят дузина момчета, няма да е зле.

— Няма — кимна Вълкодав. — Добре, да вървим... докато на повелителката кнесиня не ѝ е щукнало да бере гъби, без никого да пита.

— Твоите момци ми поразказаха някои неща... — започна велхинята, докато се спускаха по склона. — И за Ане, и за Кетарн. Разправят, че се биеш добре...

— Може и така да е — измърмори Вълкодав.

— Пък веднъж си се изгървал, че уж някаква жена те била научила на много работи...

— Може и да ме е научила.

— Коя е била тя, Вълкодав? Чувала съм, че някъде отвъд морето има цял народ от войнствени жени. Да не е била тамошна?

Вълкодав поклати глава.

— Тя беше жрица на Кан, милосърдната Богиня на Луната. Богинята Кан почитат на юг от Вечната Степ...

Това се беше случило отдавна. Преди цял живот. Едва бе станал на деветнайсет и още не бе свикнал с отражението на собственото си лице в огледалото, в което се бе огледал за пръв път на тия години. Той се спускаше от планините към равнината, сбогувал се със самовилите — Повелителките на Облаците, отървали го от Смъртта Морана. Вървеше по тясна пътека, като носеше в торбичка хляб и измайсторена от кожа бутилчица с кисело мляко. Нямаше ясна представа откъде ще мине. Знаеше само, че пътеката ще свърши на брега на Светин. Над трупа на кунса Винитарий с прякор Човекоядеца.

И така, той вървеше, присвил сълзящите си от светлината очи, когато Прилепчо засъска и неспокойно се размърда върху рамото му. После отпред се дочуха човешки гласове.

Вълкодав заобиколи голяма, обгърната от цъфнал храсталак варовикова скала и видя зад нея път, а на пътя — трима души.

Едната от тях беше възрастна белокоса жена със сиви вълнени шалвари и синьо памучно елече, загърнато не както е прието при вяните. Тя бавно отстъпваше, стиснала в ръка тояга, а отстрани мирно стоеше сиво магаренце. Вълкодав кой знае защо веднага реши, че магаренцето е нейно. А право пред себе си видя гърбовете на двама въоръжени мъже. Единият бе насочил към жената копие, а другият стискаше брадва с дълга дръжка. Те се приближаваха към жената, като си говореха гръмогласно на сакаремски. Вълкодав беше научил този език в рудника, но все пак леко се смая, когато откри, че наистина го разбира. Смисълът на думите им достигна до него само след миг.

Двамата яки младоци си разменяха безсрамни забележки и съветваха жената с добро да им подари и магаренцето, и своята благосклонност. Тогава, може би, те ще ѝ позволят да запази живота си.

После те забелязаха, че жената, без да ги слуша, гледа с любопитство нещо зад гърбовете им. Вълкодав пусна торбата си, нададе животински рев и се хвърли срещу тях.

Още тогава беше доста бърз. И доста силен. Когато се стигаше до бой, мислеше само как да убие, а не как да запази живота си. Всичко приключи за секунди. Върху пращия път лежаха два трупа, а Вълкодав стоеше на колене, притискайки с длан разпореното

си рамо. Преди да се строполи със строшен врат, единият от разбойниците все пак бе успял да го удари и накрайникът на копието беше раздрал рамото му до костта.

Междувременно белокосата жена бе гледала съвсем хладнокръвно схватката и сега Вълкодав видя досада и огорчение на лицето ѝ. Тя се приближи, застана пред него и попита:

„Защо уби тези нещастни хора, момче?“

Широкоплещестото „момче“ с вече прошарена брада я гледаше отдолу нагоре, без да има ясна представа за какво става дума. Отначало го обля студена пот при мисълта: нима се е случило най-страшното и той напразно е извършил това, от което се бои най-много — наказал е невинни?... Не, това беше невъзможно.

„Но... как така, господарке...“ — успя да изрече той най-накрая.

„Те все още можеха да се вразумят и да разберат, че са избрали неправилен път — с укор изрече жената. — Сега вече нищо няма да разберат. Защо трябваше да ги убиваш?“

Със същия успех тя можеше да му поиска обяснение защо той, например, име две ръце. А не пет или шест. Човек, способен дори да замисли насилие над жена, просто няма за какво да живее по-нататък. И туй то. Върху това бе изграден неговият свят.

„Съвсем див. И съвсем глупав — въздъхна непознатата. После нареди: — Е, хайде, покажи къде си пострадал.“

Вълкодав внимателно разтвори пръсти. Под дланта му рукна кръв.

„Притисни раната и сядай“ — гласеше строгото нареждане. Жената подсвирна на магаренцето. То заситни послушно към тях и кротко подуши Вълкодав и Прилепчо. Жената развърза преметнатата през рамото ѝ торба и измъкна малка кутийка. Изсипа върху дланта си блестящ безцветен прашец, стисна съсухреното си юмруче, поднесе го към устата си и се наведе.

„Махни си ръката...“

Вълкодав отмести длан от раната. Жената духна рязко в юмрука си и оттам излетя плътен облак от прашеца, който проникна дълбоко в разкъсаната плът.

На вянина му се беше случвало да ръси раните си с вино, беше ги изгарял и с главня. Мислеше, че вече е изпитал на своята кожа всичко,

което е възможно да се изпита, но се оказа, че греши. Половината му тяло и цялата ръка до пръстите просто се парализираха. Той не закрещя само защото умението да търпи беше едва ли не основната наука, която беше овладял в Скъпоценните планини.

„... ласкав — отново достигна до съзнанието му гласът на непознатата, който продължаваше да му разказва, сякаш нищо не се е случило. — Но аз го пазя само за особени случаи. Например, за родилки.“

Вълкодав едва отлепи устните си и промълви:

„Ти най-добре знаеш, господарке...“

Прашецът спря кръвта и се отдели във формата на коричка, като остави раната чиста. Жената я намаза с някаква миризлива черна смола, после я заши със смайваща ловкост. След четири и половина години на това място имаше едва забележим, тънък като нишка белег, който не пречеше на ръката да се движи и не напомняше за себе си даже преди дъждовно време.

След като се посъвзе, Вълкодав взе оръжието на убитите и парите, намерени в кесиите. Отмести телата встрани от пътя, развърза поясите им и се залови да затрупва мъртвите с пръст и камъни. Не за пръв, нито за последен път животът го принуждаваше да мине без обреди и воинско пречистване. Но ако можеше по някакъв начин да се предпази от нашествието на отмъстителните души, не си струваше да пренебрегва подобна възможност. Не е хубаво да се оставя непогребано тялото на врага...

„Накъде беше тръгнал, момче?“ — попита го жената.

„Първо в Сакарем, господарке“ — отвърна Вълкодав.

Проницателният поглед на кафявите очи го обходи от главата да петите:

„Първо в Сакарем! Какво пък, качвай се на магаренцето, ще те съпроводя дотам.“

Вълкодав категорично отказа да язди добичето.

„Ще се строполясаш — предрече жената. — Няма да изминеш много, само ей дотам — и ще се строполясаш. Нали те виждам. Мислиш ли, че ще успея да те кача върху седлото?“

Вълкодав стигна ей дотам, после измина още толкова. И още толкова.

„Значи отиваш ПЪРВО в Сакарем — качвайки се върху гърба на магаренцето, разсъждаваше белокосата му спътница. Тя беше също толкова любопитна, колкото и Тилорн, и също като него умееше да разсъждава сама и за двамата, като малко по малко измъкваше от неразговорчивия вянин всичко, което я интересуваше. И Прилепчо веднага ѝ се довери напълно, точно както беше и с Тилорн. — Не мязах нито на търговец, нито на пътуващ занаятчия — продължаваше тя. — Нито на... извинявай, ама на воин също не приличаш особено. И кой ли е тоя, дето се е сетил да те прати, тебе, момчето, самичко и толкова глупаво, през планинските проходи, по толкова опасния път?“

Вълкодав дълго мълча, а после, отчаял се в опитите си да намери правилните думи, кимна към снежните върхове, пламтящи в розовото небе, и каза:

„Там... имаше хора. Най-различни. Казваха един на друг къде са родени. И ето... искам да навестя местата, за които знам...“

„Къде е това «там»?“ — попита жената.

„В Скъпоценните планини, господарке“ — каза Вълкодав.

Тя го погледна внимателно, кимна и продължи да язди мълчаливо. Явно обмисляше нещо.

„Чувал ли си за Вървящите след Луната? — обади се след известно време. Вълкодав кимна и тя изфуча: — Тогава изобщо не разбирам защо ти трябваше да се намесваш...“

Загадката се разреши след няколко дни, когато каменните склонове отстъпиха място на хълмовете и блатата на зеления Сакарем, и вече нямаше опасност шевовете на рамото на вянина да се отворят дори при резки движения. Една вечер, докато чакаха водата в котлето над огъня да кипне, крехката дребна женица, накара Вълкодав да я хване, да я мушне с ножа или да я удари. Всичко, което си поиска, по негов избор. И не наужким.

„Като онези двамата“ — поясни тя.

Вянинът, свикнал да лови с оковани във вериги ръце бързоногите плъхове в тъмнината, пристъпи внимателно напред... Почти му се удаде. Той успя леко да докосне мургавата набръчкана китка. И незабавно се случи нещо, той не разбра точно какво. Земята отскочи от краката му — досуц като дъска на капан. Вълкодав видя ходилата

си, вирнати към небесата, и едва тогава земята си застана на мястото, властно привличайки тялото му към себе си.

„Нали не се удари?“ — весело го попита жрицата на Богинята Кан...

— Прието е тези жрици да странстват — каза Вълкодав. — Да лекуват, да предават знанията си... А за да се върнат невъоръжените жени живи и здрави вкъщи, тяхната Богиня е дарила учениците си с Изкуството. *Кан-киро веддарди лургва...* „В името на Богинята, нека Любовта управлява света.“ Майка Кендарат се зае да ме вразуми. Тя и сега би ме запратила в тези храсти.

Ертан го измери с недоверчив поглед:

— Теб? Една старица?...

Вълкодав каза каквото му бе на ума:

— Тя е мъдра, а аз — глупав. Ако тя се беше озовала при вас в Ключинка вместо мен, би извъртяла нещата така, че Лъчезаровите будали да ѝ целуват ръката и да я молят да им прости. А аз какво?... Само кости мога да чупя...

Ертан изхъмка:

— Това също е полезно понякога...

— Може и да е полезно — кимна Вълкодав. — Само че Кан-Кендарат казваше: ако осакатиш врага, той само още повече ще се озлоби. Трябва да се събуди съвестта му. Тя умееше това. А аз — не. А именно това е съвършенството.

Ертан замислено поклати глава.

— Жрица! — промърмори тя сетне. — Съвършенство!... Според мен, за по-сигурно, на ония е трябвало да им се отсече главата!

— И според мен — каза Вълкодав. — И ето защо никога няма да победя Майка Кендарат.

Докато вървяха към лагера, Ертан не спираше да разпитва вянина за кан-киро и той разбра, че след следващия преход ще се сдобие с още една ученичка. Само че на велхинята не ѝ се вярваше, че с помощта на това изкуство можеш да преодолееш по-едър и силен от теб човек. И даже няколко наведнъж. Доводите на Вълкодав не я впечатлиха

особено. Вероятно защото той без никакви хитрини, само с юмрука си, би могъл да прати когото си поиска на оня свят.

— А ти върви при кнесинята и я хвани по-здраво за ръката — с иронична усмивка я посъветва вянинът. — Ти си три пъти по-силна от нея, пък и тя още не е научила почти нищо. Но няма да можеш да я удържиш.

Вълкодав се забърза обратно към лагера, като, както обикновено, се страхуваше да не се е случило нещо в негово отсъствие. Когато се върна обаче, разбра, че трябва да спасява не владетелката, а двамата млади телохранители от разгневената почитана господарка.

Случило се бе точно това, което беше очаквал: Елена Глуздовна възнамеряваше да отиде за гъби преди да се е мръкнало, а братята Храбри, за смях на воините на Лъчезар, не я пускаха.

— Вълкодаве!... — извика тя и почти разплакана от безсилие и досада, се хвърли към вянина. Но Вълкодав поклати глава.

— Те са прави, господарке. — Когато искаше да убеди в нещо някой разумен човек, той винаги говореше тихо. По неговите наблюдения това караше хората да се вслушват. А да се вслушаш и в същото време да продължаваш да кипиш от гняв, не е много лесна работа. — Мястото тук е затънтено, непознато, и му се носи лоша слава — продължаваше Вълкодав. — Не се знае кой може да изскочи иззад дърветата.

Малиновите петна върху бузите на кнесинята разцъфнаха още по-ярко:

— А вие тримата за какво сте?... И нали няма да тръгнете да ме удържате със сила?

— По-добре не ни принуждавай да вършим това, владетелке — отвърна Вълкодав съвсем сериозно. А после добави: — Веднъж да пристигнем, ще си свободна да ме изгониш и да не ми платиш и пукната пара. Но докато пътуваме, ще те пазя.

При думите „веднъж да пристигнем“ от лицето на кнесинята като по чудо изчезна гневната руменина. Девојката хвърли на земята приготвената кошница и се скри в шатрата. Вълкодав се вслуша и скоро дочу отвътре да долита сподавено хлипане. Кнесинята плачеше.

Вълкодав с тъга се запита дали е постъпил добре, като не й даде да се разтуши с бране на гъби. И реши, че все пак е бил прав. Не е

хубаво да се разхождаш из гората, когато някой те дебне. А обидата не е чак толкова голяма, че да мреш заради нея.

Той си помисли още, че неведнъж и дважд, докато седеше нощем пред шатрата, бе дочувал отвътре същия този плач. Кой знае защо, в такива мигове винаги си спомняше как тя го беше хванала за ръката тогава, в Галирад, в деня, в който покриха лицето ѝ.

След известно време Вълкодав седна при огъня на Аптахар и поде разговор.

— Какво ще направиш, Аптахар — попита той, — ако тази нощ някой ни нападне?

Сегванинът потърка къдравата си прошарена брада и отговори:

— А защо реши, че ще ни нападат?

Някой от по-младите стражи, очевидно дочул за похожденията на Аптахар, се засмя:

— Пак ли се безпокои прилепа?

Това беше се превърнало в нещо като обща шега и мнозина ги досмеша, но Вълкодав на се усмихна, а каза:

— Аз самият не искам да ни нападат. Но ако се случи?

— Ако! — измърмори Аптахар, взе една от опечените на огъня питки, приготвени по сегвански с лук и пръжки, и я подаде на Вълкодав. После сви рамене: — Ще правим каквото кажат.

— Ами ако няма кой да ти даде нареждания? — не отстъпваше Вълкодав. — Ето, представи си, че както си седим ние тук, ни нападнат откъм блатото?...

Лъчезар, първият войвода на пътниците, наистина се държеше така, сякаш е на безобидна разходка из града. Докато избираше място за нощувка, той не си бе дал труда да даде подробни разпореждания кой къде да бяга и какво да прави, АКО...

— Хайде стига с тия разговори преди лягане! — каза Аптахар и махна с ръка с досада. — Да предизвикаш злото ли искаш?... По-добре ми разкажи за онази велхиня, Ертан. Може ли да я сватосам? За сина си, а?...

Вълкодав се усмихна с крайчето на устните си:

— Може, само внимавай да не започне да ви показва разни хватки...

Това също беше обща шега и Аптахар се разсмя с цяло гърло.

— Ние с Ертан — вече сериозно каза Вълкодав — си мислехме как да защитим владетелката, ако наистина ни нападнат.

— По-добре говори с витязите за това — посъветва го един от сегваните. — Ние какво? Нас кой ни пита...

— Да разчиташ на витязите е все едно да чакаш от умрял писмо — въздъхна вянинът. — Чуйте какво. Ние с нея намерихме на върха на хълма старо светилище. С каменни стени... Точно в тази посока. Ертан обеща да разположи там своите велхи... Ако през нощта някой зашуми, хващам кнесинята за ръката — и право там.

— А ние ще ви прикриваме — кимна Аптахар. — Аз ще сложа стрелци.

— Още нещо — каза Вълкодав. — При владетелката има слугини, дойка и лечител и тя няма да ги изостави. Само момите са седем, а ние, телохранителите — трима...

Честно казано, именно затова бе дошъл той при Аптахар. Само кнесинята би измъкнал под носа на който и да било убиец. И би я завлякъл в такъв гъсталак, че там дори местните хора не биха го намерили без помощта на кучета. А с тяхна помощ — още по-малко. Но достатъчно беше да си представи нещастните девойки, оставени наред гората за развлечения на свирепите насилници... изплашени, щуращи се, загиващи...

Вълкодав погледа как засукват мустаци широкоплещестите хубавци, как не бързат да се разотиват, как все се заседяват край огъня и разбра, че е дошъл на правилното място. Всички слугини на владетелката до една бяха весели, бистрооки хубавици. Работата бе ясна — младите воители все търсеха сгоден случай да намигнат на девойките, да подхвърлят някоя шега, а ако имат късмет — и да мляснат някое от момичетата по румената буза. Но дори да се беше случвало нещо подобно до този миг, то се бе случвало само при горския ручей или в закътано ъгълче край ключинските стобори. Преди и дума не можеше да става някой цяла нощ да клечи пред шатрата на кнесинята и да си бърби със слугините пред зорките очи на бабата. За сметка на това сега е друго!... Нека някой се опита да ги наемете!... Имат разрешението на старшия телохранител!...

Вълкодав се върна при походното жилище на владетелката, заръча на Храброслав да го събуди на разсъмване, завря се под

талигата, зави се с плаща и веднага заспа. Плътната мека кожа сгряваше, а допирът ѝ бе като милувка. Ако се наложи, Вълкодав можеше да спи на студа и гол: животът го беше научил на много неща. Но все пак си беше за предпочитане да се наспиш като хората, сред топлина и уют.

Вече задремваше, когато под талигата безшумно влетя Прилепчо. След като се повъртя, за да си намери подходящо местенце, дългоушкото увисна с главата надолу от една издатина. На Прилепчо не му се спеше, но беше длъжен да бди, за да си има работа първо с него оня, който дръзне да стори зло на Вълкодав!

Вянинът се събуди, когато окото на Боговете докосваше мъгливия хоризонт и вече се готвеше да се спусне отвъд Кайеранските тресавища, зад едва видимите в далечината острови. Храброслав и Храбробор спореха шепнешком дали е време да будят наставника си или да го оставят да поспи още малко. Прилепчо беше вдигнал глава и им съскаше с раздразнение. Вълкодав изпълзя изпод талигата и изтупа тревичките от дрехите си. Зверчето веднага се метна на рамото му.

Без наметалото от кожа на Вълкодав веднага му стана студено. Той тръгна да обикаля лагера и установи, че мнозина за всеки случай са оградили шатрите си със защитни кръгове. Тилорн, навярно, сега би обяснил защо хора с най-различна вяра единодушно са се доверили на защитната сила на кръга. *Твърде вероятно е, каза си Вълкодав, след като изслушат обясненията му, хората да проявят не по-малко единодушие, уговаряйки се да му хвърлят един бой.*

Така или иначе, солвяните чертаеха кръгове с ножовете, сегваните ги изграждаха, като нареждаха камъчета, а велхите — като опъваха въженца от конски косми, но с това разликите се изчерпваха. Докато още не се беше стъмнило, оставяха проход в кръга. А когато всички си легнеха, затваряха проходите. И това всички също правеха еднакво, така че Тилорн — кой знае! — може би не грешеше особено...

Лагерът се бе разпрострял хаотично и безгрижно на горското каменисто хълмче, всеки беше разпънал шатрата си където му падне.

Лошо. Много лошо.

Вълкодав погледна още веднъж слънцето, което вече почти се бе потопило в блатото, и убеждението му, че ще се случи някаква беда, нарасна. Не се беше родил ясновидец и не умееше да предвижда събитията. Но нюхът към опасността, присъщ на преследваните животни и на каторжниците, досега нито веднъж не го беше подвеждал.

Когато се върна при шатрата на кнесинята, там беше многолюдно. Сегванските стражи бяха в центъра на вниманието. Около дузина широкоплещести светлокоси момци вече развличаха слугините, които се бяха разхубавили още повече от неочакваното мъжко внимание. При входа върху кутията с илачите си седеше пълничкият Илад, турил кожен елек, който го правеше още по-пълен. Халисунецът разглеждаше с многозначително изражение ръката на висок и слаб сегванин с луничаво лице. Ръката беше здрава, доста мускулеста и на вид абсолютно здрава. Така че опипването на уж болното място се извършваше главно заради едно от солвянските момичета, което очакваше с трепет лечителят да произнесе присъдата си над новия ѝ приятел. Момичето се наричаше Варея и всичко беше заради това, че владетелката беше обещала да ѝ намери достоен съпруг, дори не съвсем от простолюдието. Например някакъв търговец или млад занаятчия, отрано успял да стане майстор. Варея, любимката на кнесинята, учудващо приличаше на нея — и в лицето, и във фигурата. Ето и сега заради скъпите гости тя се беше пременила с красива рокля, която ѝ беше подарена от господарката. А решат ли да шият на кнесинята нова премяна — първо на Варея ще дадат да я пробва, за да не безпокоят излишно владетелката...

Самата Елена Глуздовна се беше разположила до огъня заедно с Ертан. Кнесинята и жената-воин играеха на ножчета и Вълкодав, съдейки по лицето на Ертан, реши, че тя печели далеч не с онова предимство, на което бе разчитала. Сърдеше се и кнесинята — все ѝ се струваше, че съперницата ѝ нарочно играе слабо. Двете девойки седяха направо на земята, кръстосали по велхски крака. Старата дойка, разбира се, не можеше да преживее подобно безобразие и висеше над главата на „детето“ с плъстена възглавничка в ръка, като я кандърдисваше да се отмести. Кнесинята, която явно завиждаше на издръжливостта на Ертан, упорито отпъждаше бабката.

Ето това е добре, каза си Вълкодав. Хем на вас ви е весело, хем никой не създава на приятелите си напразни притеснения. Но ако се случи най-лошото — всеки знае какво да прави.

Прилепчо излетя от рамото му с намерението да се настани на ръката на кнесинята, но се уплаши от собствената си дързост и литна нагоре, едва докоснал я с коприненото си крило. Кнесинята дори не трепна, само вдигна глава и погледна телохранителя си.

— Владетелке — каза тихо Вълкодав, като приклезна до нея, — моля те да си легнеш облечена, да не сваляш дрехите. И сложи ризницата под плетената блуза.

Еленя Глуздовна се намръщи и понечи да възрази, но Ертан побърза да даде рамо на Вълкодав:

— Облечи я още сега, бан-риона. После ще се хвалиш, че ден и нощ си била с ризница, даже си спала с нея!

Кнесинята стана и се скри зад завесата на вратата. Хайгал незабавно сложи възглавничката на мястото, където бе седяла девойката, и забърза след почитаната си господарката.

— Не е зле и ти... — каза Вълкодав на Ертан. — Да си сложиш своята. Че знае ли се...

Жената-воин вдигна глава и почти враждебно изгледа вянина.

— Никога не слагам броня — изрече тя, като наблягаше на всяка дума.

Вълкодав беше виждал какво ли не. Включително и воини, презиращи доспехите. Дори такива, които се хвърлят в боя, като се разголват, защото Боговете обичат първичната човешка голота. Реши да не спори с Ертан, знаеше, че няма да има полза. Само сви рамене и промърмори:

— По време на един лов... може от случайна стрела...

Ертан изведнъж го хвана здраво за рамото и той забеляза колко силни са ръцете ѝ. Сивите очи ѝ станаха безпощадни, а устните се стиснаха в черта:

— Ти какво си мислиш, че съм някакво момиченце? Като нея?... — Тя кимна към шатрата на кнесинята. — Аз съм на двайсет и осем години, Вълкодаве! Участвах в битката при Трите хълма и видях как загина годеникът ми. Умря в ръцете ми. Той ме чака там, за да отидем заедно при Трирогия, на остров Ойлен Ул. Там, при него, времето е

спряло, но питаш ли ме на мен какво ми е? Случайна стрела!... Ха! Предварително ще разцелувам стрелеца!...

От виолетовия сумрак изникна Лъчезар, съпровождан от Канаон и Плишка.

— Каква е тая седянка? — веднага се нахвърли той върху младежите. — Щипете слугините на сестра ми, така ли? Така ли браните честта на кнесинята! Я се махайте отук...

Младежите се смутиха и започнаха да се оглеждат за Вълкодав. Вянинът изобщо не възнамеряваше да ги отпраща и реши, че този път сблъсъкът с Лъчезар е неизбежен. И с двамата му юнаци също.

Но в този миг се обади Илад:

— В името на Лунното небе, стига фуча, Лъчезаре. — Халисунецът се мръщеше с досада. — На кнесинята ѝ беше драго да ги гледа. Тя сама им разреши да дойдат.

Това си беше самата истина. Мъдрият Илад бе премълчал само това, че Вълкодав беше измолил разрешението. Лечителят, който от край време лекуваше и родителите на владетелката, можеше да нехае за болярския гняв. И за здравите юмруци на обкръжението им.

— Правилно — каза кнесиня Еленя, която излезе от шатрата. — Аз разреших. Нека се повеселят момичетата.

Тя наистина бе облякла ризницата си под плетената блуза, но така, че да не личи. Вълкодав разбра това само по леко скованите ѝ движения. Няма как да носиш толкова желязо по себе си и да се движиш със същата лекота.

— Ааа, така значи — каза Левака. — Е, нека да се веселят... Лека нощ, сестро.

И боляринът се отдалечи сред сгъстяващата се тъма, а на Вълкодав предостави правото да размишлява дали в последните му думи се крие скрит смисъл.

Постепенно се стъмни напълно и по небето грейнаха безчет звезди. Тъкмо беше настъпило новолуние — нощта обещавахе да бъде тъмна. Вълкодав бродеше около шатрата на кнесинята, загърнат с плаща. След залеза задуха вятър. Не силно, но все пак пускаше ледените си пипала под дрехите, колкото да замръзнеш, ако стоиш на едно и също място.

След като изпратиха щастливите и развълнувани девойки да си легнат, младите сегвани спазиха уговорката, не си тръгнаха. Накладоха огън, свариха в котле нарязани ябълки с мед и се заприказваха полугласно, за да не събудят владетелката. Бяха най-малко дузина и Вълкодав от време на време се усамотяваше на каменното възвишение, за да погледа блатото. Човек с обикновено зрение едва ли би видял къде точно се срещат земята и небето. Вълкодав различаваше водата, границата на шумолящите от вятъра дървета и плаващите острови. Прилепчо се носеше някъде със своите сродници, още не заспали своя зимен сън. На вянина му беше леко чоглаво без него.

Дълго стоя заслушан в шумоленето и свиренето на вятъра, после се върна при огнището. Когато се изкачи отново на върха на каменния хълм, погледна към далечината и видя, че плаващите острови са станали повече. И се движат към брега.

И то при положение, че вятърът духа от брега към водата.

Едва успя да осъзнае случващото се, когато на рамото му с диви крясъци се стовари Прилепчо. Черното зверче се вкопчи в кожения плащ, заштрака със зъби, засъска и тревожно размаха криле.

Точно по същия начин, както и през пролетта на горския път, преди нападението на разбойническата шайка на Жадоба...

Вълкодав се вгледа напрегнато в най-близкия от плаващите острови. Сърцето му вече туптеше по-учестено, по-късно сигурно щеше да съжالياва за изгубеното време. Но можеше и невидим бързей да придвижва островчетата, а Прилепчо просто да е налетял на досаден горски sameц?...

Съвсем до тях наистина прелетяха няколко нощни зверчета. Вълкодав можеше да се закълне, че крещяха на Прилепчо нещо смислено. Плаващият остров изглеждаше като най-обикновена буца торф, дънери и преплетени корени. На него растяха храсти, имаше даже и две малки дръвчета. Но ето че от храсталака се подаде късо весло и внимателно насочи „острова“ още по-близо до брега...

Вълкодав изсвири с все сила с уста. Тревожният и повлечен звук със сигурност се чу из целия лагер, а дори и в светилището, където се бяха скрили храбрите велхи. Вълкодав изсвири още веднъж — рязко и късо. Това беше сигнал, който Сивчо добре познаваше: да се спасява след останалите коне. Самият вянин се извърна и с всички сили се втурна към шатрата на кнесинята.

Сегванските ратници вече бяха скочили на крака, а Храбробор тъкмо се беше вмъкнал в шатрата, за да изведе слугините и владетелката. Вълкодав го последва незабавно. Шатрата беше разделена на две половини с бродирани завеси, точно както във велхската къща. Без да се церемони, Вълкодав дръпна пердетата.

— Трябва веднага да излезете, владетелке.

Кнесинята си беше легнала облечена и с ризница, както я беше помолил. Вълкодав неведнъж се бе убеждавал в нейния кураж, но сега изглеждаше така, сякаш е завладяна от всичките страхове, загнездили се в душата ѝ от деня на покушението насам. С трескав блясък в очите и преbledняло лице тя се надигна. Съвсем бавно, сякаш се беше пробудила от тягостен сън. Вълкодав се наведе, помогна ѝ да се изправи и я избута навън. Еленя Глуздовна го хвана трескаво за ръката.

Отвън младите воители вече тичаха по склона, като даваха зор на уплашените слугини. Зад тях двама юначаги, с тихи ругатни през зъби мъкнеха лечителя Илад, хванали го под мишница, а друг носеше илачите му. По-добре да се затрият празничните премени и среброто, отколкото да зарежат цяровете. Вълкодав със закъснение си помисли, че никой не се е погрижил за чеиза на кнесинята в талигата. С чеиза ѝ да става каквото ще. Негова грижа бе нейният живот.

От тъмата излетя стрела, профуча покрай главата на кнесинята и се заби в един от борове. Вълкодав скочи на мига, издърпвайки девойката по-далеч от огъня и неговата предателска светлина. Повали я и я притисна към земята, прикривайки я с тялото си. И едва тогава се усети, че нападателите, които и да бяха те, са се оказали прекалено пъргави. Нямаше как онова островче — по-точно лодка или сал, покрит с клончета и тръстика — вече да е стигнало до брега. Значи някой се е промъкнал към тях по суша. Ловко и потайно, а караулните не са го усетили или пък оня безшумно им е прерязал гърлата. Но ако е така — от коя посока е дошъл?...

Оставаше му да се надява на Аптахар и неговите стрелци, обещали да прикрият отстъплението.

— Сега ще потичаме, владетелке — каза Вълкодав.

Слугините пицяха нейде в гората, още не разбрали какво става. Те се опитваха да се отскубнат от яките ръце на младите ратници и викаха почитаната си господарка, сякаш тя можеше да им бъде закрила.

Тревожно зацвили кон, невидим в тъмното. Прилепчо, кръжащ във въздуха над главите им, веднага се стрелна натам и изчезна безследно, а кнесинята се приповдигна на лакът:

— Снежинка!...

Вълкодав веднага я накара да се просне отново в тревата — и съвсем навреме. Ниско над тях профучаха няколко стрели. Вянинът хвърли поглед към шатрата и видя, че плътната тъкан вече беше надупчена като решето. Ако се съдеше по дупките, стрелбата бе по легнали хора, при това целта бе точно половината, отредена на кнесинята. Ако Вълкодав не беше сколасал да я издърпа навън, не би я отървала и ризницата.

Притискайки се към тревата, към тях допълзя Храброслав. Той направо влачеше дойката. Бабата си беше изкълчила крака и не можеше да ходи, камо ли да тича. Тя протегна ръце към кнесинята и изфъфли:

— Чедото ми! Жива си...

— Ще я пренесеш, Храброславе — каза вянинът.

Хайгал запротестира:

— Аз ще се оправя... момичето опазете!

— Така, всички след мен — заповяда спокойно вянинът. — Дръж се здраво, владетелке.

Сграбчи дланта ѝ, скочи на крака и хукнаха по нанагорнището. Братята Храбри го последваха уверено, защото знаеха, че наставникът им добре вижда в тъмното и няма да сбърка пътя. Те претърчаха едва трийсет крачки, когато отзад лумнаха високи пламъци. В шатрата на кнесинята се бяха забили стрели, омотани с тлеещи кълчища.

— Не се оглеждай, владетелке — нареди Вълкодав.

... Съдено беше на кнесинята Елена да запомни до края на дните си това лудо бягство под стрелите. Неведнъж, когато поне в мислите си подражаваше на своята майка, си беше представляла, че тя също като нея е жена-воин с шлем с пера и лъскава броня, опитна, непреклонна в сраженията и естествено — безстрашна!... Лесно е да си безстрашен, когато няма кой да те сплаши. Сън била сънувала как не е изоставила Вълкодав, пък отгоре на всичкото и се бе размечтала, че и наяве ще прояви същата храброст. Как ли пък не! Още беше не видяла врага, чула бе само песента на прелитащите покрай ушите ѝ бързи стрели, а сърцето ѝ вече беше в петите и коленете ѝ бяха омекнали. Препъваше

се почти на всяка крачка, все стъпваше накриво, падаше в някакви трапове, през които Вълкодав летеше като по равен път. Тя не виждаше почти нищо отпред, донякъде заради тъмното, донякъде от страх. Но при всяко залитане желязната ръка на телохранителя ѝ я задържаше миг преди да се стовари на земята.

Чак след доста време, като се връщаше към събитията от паметната нощ, кнесинята разбра защо по едно време уплашените гласове на слугините сякаш бяха започнали да се отдалечават. Вълкодав нарочно я мъкнеше нагоре по друг път, не по оня, по който бягаха всички останали.

Нещо тежко я връхлетя и я удари в дясната плешка. Кнесинята ахна от изненада и болка, спъна се за кой ли път, но не залитна, продължи да бяга.

Старата дойка горчиво, благодарно и безсилно плачеше, вкопчена в якия врат на Храброслав. Какво би станало с нея, а най-вече с нейното момиче, ако не бяха тия трима юначни момци? Същите, дето понякога ги гонеше с метлата от току-що измитите стъпала пред палатите в прикът...

Кнесиня Елена се задъхваше. Едва различаваше дънерите на боровете, осветени от отблясъците на далечните огньове. Зад всяко дърво ѝ се привиждаше сянка с остри нокти. Обаче ясно виждаше червените светещи очи, с цвят на кръв, макар че просто нямаше време да умре от ужас. Разчорлените ѝ коси ѝ се пречкаха пред очите, копринената ѝ мрежичка се закачи за един клон и се смъкна от главата заедно със сребърното венче. Ризницата с всяка крачка натежаваше все повече, а лицето ѝ беше обляно със сълзи и малко пот. Катеренето нагоре наложително беше непрекъснато. Но най-страшното бе, че кнесинята не знаеше накъде бягат и колко още им остава да го правят. Въпреки цялото бързане, тя почти бе увиснала на ръцете на телохранителя. Дори страхът, придаващ отначало пъргавина на нозете ѝ, постепенно се превърна в пречка, защото отстъпи мястото си на тъпа изнемога. Кнесинята си нямаше хал-хабер какво изпитва един човек, когато го убиват, затова си мислеше, че би било по-добре вече да са я убили. *Сега ще падна, кънтеше в съзнанието ѝ. Сега ще падна и... и това ще е краят. И нека да правят с мен каквото щат.* Обаче всеки път изнамираше силици за още една крачка. И още една. И още...

После дърветата отпред се отдръпнаха, а звездното небе се затули от някакви неравни затъпени зъбци. Вълкодав се спря, кнесинята, както се беше засилила, го връхлетя като вихър и го хвана с ръка да не падне. Разтреперана от преживяното напрежение и уплаха, тя едва сега се усети, че времетраенето на безумния бяг се измерва най-много с броени минути. Двата по-млади телохранители дишаха тежко зад гърба ѝ. Изглежда хем бяха бягали, хем се бяха мъчили да я прикриват с телата си. Единият от братята носеше дойката. Кнесинята внезапно се засрами, че все още не се е научила да различава близнаците.

— Мал-Гона! Аптахар!... — пресипнало извика Вълкодав. — Свои!...

Разпознаха гласа му. Нещо помръдна зад каменните блокове и вянинът пристъпи напред, а на Еленя Глуздовна ѝ се наложи да го последва пълзешком, за да се пъкне в някаква тясна пролука. Вълкодав веднага я отведе в западната страна на светилището, където грижливо бяха натрупани борови клонки и тлееше купчина въглени, скрита от очите на външни хора. Кнесинята изведнъж отново изпадна в ужас при мисълта какво ще се случи, ако той пусне ръката ѝ. Озърна се и видя, че в каменния кръг са се струпали хора. Солвяните, велхите и сегваните делово и без излишен шум се готвеха за бой: преграждаха и последните проходи, проверяваха стрелите и колчаните си и оглеждаха мечовете и копията. Кнесинята забеляза дори няколко от младите воители на Лъчезар, но повечето от присъстващите бяха стражи от обикновената галирадска войска. Тя знаеше по име малцина. Закопня да затвори очи и да се събуди у дома, на спокойствие и тишина.

— В името на косматите бедра на Тунворн! Откъде пък изскочи ти? — недоволно попита Аптахар Вълкодав. — Очаквах те от другата страна. Хег да те вземе, вянино, можеха да ви застрелят!

— Откъдето съм изскочил — оттам — промърмори Вълкодав. — Владетелката нали е читава, това е важното.

Кнесинята седеше върху гъстите клони, заметнати с плъстен конски чул; положи усилие, сама разтвори пръстите си и пусна ръката на телохранителя. Не приляга на дъщерята на вожда да показва страха си пред хората. Някой току-що беше наметнал върху раменете ѝ стоплен от друг плащ. Приблужи се Храброслав и настани до нея

дойката. Старицата накара изпотения момък да се наведе и звучно го целуна по мокрото чело:

— Синко...

От вси страни вече прииждаха слугините, които, вече видели кнесинята, се бяха осмелили да се отделят от своите спасители.

— Владетелке!...

Всички бяха тук, включително и лечителят Илад с кутията с илачите. Колкото и да беше чудно на пръв поглед, страхливият дребен халисунец бе успял да потисне отнемащия волята страх. *Сигурно защото, помисли си кнесинята, за разлика от мен, той си има работа и в битката ще има полза от него.*

Сред слугините липсваше само веселата красавица Варея, която си приличаше като две капки вода с владетелката. Не се забелязваше и луничавият момък, на когото я бяха поверили.

Вълкодав каза нещо на братята Храбри, те се отдалечиха и се върнаха с няколко щита. Единия връчиха на кнесинята, другите раздадоха на момичетата.

— Защо?... — попита Еленя Глуздовна. Ако се случеше да се бият, тя все едно, не умееше да го използва.

Вълкодав отвърна:

— Сигурно ще стрелят отгоре, почитана господарке, през стената. Ще се прикриеш.

Сякаш някой чу тези думи и веднага от звездното небе падна тежка стрела и се заби право в купчината въглени. Вълкодав грабна кръглия щит и го вдигна над главата на кнесинята, докато тя неловко промушваше ръцете си през ремъците. Щитът беше дървен, тапициран с навосьчена кожа и обкован по ръба с желязо. На кнесинята ѝ се видя възтежичък. Слугините се свиха хлипайки на земята и се притиснаха към нея и близнаците.

Вълкодав клекна до кнесинята, протегна ръка и измъкна от блузата ѝ стрелата, омотала се в дебелото сукно под дясното рамо. После погледна девойката и изведнъж промълви, тихо и спокойно:

— Не плачи, владетелке. Не бива да плачеш. Всичко ще е наред.

Едва в този миг кнесинята установи, че цялото ѝ лице е обляно не само в пот, но и в сълзи.

— Ще бъда ей там — каза Вълкодав и кимна към каменната стена. — Храброслав и Храбробор ще поседят при теб, владетелке.

Кнесинята реши, че тя ще умре веднага щом той тръгне и я остави. Кимна му примирено и прошепна:

— Пази се, Вълкодаве.

— А да, ето и това... — Той откопча от ремъка кинжала си и ѝ го подаде — същият онзи кинжал, който му бе подарил благодарният Кетарн. Острието беше дълго повече от две педи и в ръцете на девойката изглеждаше като малък меч. Честно казано, Елена Глуздовна умееше да си служи с него не повече, отколкото с щита. Но усещането за легналата в дланта ѝ вита ръкохватка тукати ѝ вдъхна увереност, както обикновено става при всички, несвикнали да боравят с оръжията. Вълкодав точно затова ѝ го беше дал.

Известно време зад стените на светилището цареше подозрителна тишина...

— Те докосват човека и той веднага пада... — с обречен глас изговори някакъв млад воин, застанал до вянина. — Само да те пипнат — и всичките ти кости за миг се топят, като масло...

— За какво говориш? — попита Вълкодав, докато измъкваше от калъфа предварително подготвения („завързания“, както се изразяваше неговото племе) лък и разкопчаваше направения от брезова кора капак на тула. Чудеше се къде ли може да се е запилял Прилепчо и дали не му се е случило нещо.

— За призраците... — промърмори юношата, донякъде стеснявайки се от своята боязливост. Вълкодав не се вгледа в него — и така беше ясно, че челюстта на горкия младеж трепери. — Те там сигурно вече са избили витязите... Единствената надежда е светилището... Макар че Боговете, изглежда, не са нашите, кой ги знае какви са...

— Призраци! — изсумтя вянинът. — Къде се е чуло и видяло призраците да стрелят с лъкове и когато тичат из гората, храстите да пращят?...

А защо не се вижда и не се чува Лъчезаровата дружина, ето за това човек определено си заслужава да се замисли.

— А освен това, според мен, призраците не псуват — смутено произнесе друг глас и Вълкодав разпозна оня, дето го беше кръстил Русолявия. — Винаги съм смятал, че те, напротив... ругаят, и още как

— и си отиват. Чух един там, долу... — Младият ратник се усмихна. — Как псуваше някаква продупчена лодка! Даже научих четири нови скверни думи...

Всички наоколо се засмяха сдържано.

— Ти, братко, изглежда, си научил и древните езици — предположи приближилият се Мал-Гона. — Поне разбра ли на какъв език псуват?

Русолявия отговори с безкрайно смайване:

— На солвянски!...

Долу, откъм лагера, внезапно се чува ликуващи викове. Вълкодав се вслуша и разпозна нещо от рода на: „Намерих, намерих!...“ Докато се чудеше какво би могло да означава това, виковете се смениха с неразбираем ропот и утихнаха съвсем.

Дърветата започваха на стотина крачи от светилището и под тях лежеше тъмнина, почти непроницаема за обикновените човешки очи. Вълкодав се измъкна през един процеп между камъните, притисна се с гръб към грапавата стена на храма и се вгледа напрегнато в мрака. Воините зад него си шушукаха нещо и докосваха амулетите под ризниците си. Някой предпазливо попита:

— Виждаш ли нещо, вянино?

Вълкодав не отговори, но лявата му ръка, в която държеше лъка, бавно започна да пълзи нагоре. Той беше различил някакво движение при големия бор, обхванал с корените си гранитните стъпала. Не се страхуваше, че няма да улучи от такова разстояние, но човекът можеше да се окаже свой и затова Вълкодав не бързаше.

После стаилият се помръдна леко наляво и вянинът видя върху шлема му гребен с пера, от челото та чак до тила. Точно такъв беше нарисувала на земята Ертан, когато разказваше за шлема от времето на Последната война. Вълкодав за миг усети студенина в корема си. Вече от двеста години насам никой не носеше такива шлемове. Нима все пак имаше истина в разказите за злите души, чийто покой бе смутен в дълбината на Кайеранските тресавища?... Зачуди се и дали пък в гората не се намира добър човек, който поради някаква причина е нахлузил древния шлем. Но реши, че е невъзможно. Не обичаше да стреля без предупреждение и без да знае в кого, но когато под дърветата се мярнаха още сенки, отпусна тетивата. Стрелата с широк връх се заби там, където под шлема смътно се различаваше лицето, и

веднага се разбра, че под дървото не се е бил стаил безплътен дух. Силата на хубавия вянски лък беше страшна: човекът с шлема полетя назад и падна по гръб. После се затъркаля по склона, а тялото му шумно кършеше храстите. Приятелите му се притиснаха към земята и започнаха да стрелят в отговор, но железните върхове на стрелите им отскачаха от камъка, без да причинят вреда никому. По-младите ратници веднага взеха лъковете си, за да отговорят. Вълкодав слушаше как старшите воители възпират тези с по-малко опит. Каква е ползата да се изправят напосоки колчаните, след като не се вижда абсолютно нищо?

Вълкодав легна на земята и пусна още няколко стрели, като се стараеше да стреля само на сигурно. Един от „призраците“ така и си остана под дървото, прикован към дънера, с пронизан врат. Друг започна да вие, като се загърчи между обраслите с мъх камъни. Дългият, ръбест, подобен на гвоздей бронебоен накрайник беше пробил бронята му при корема. Останалите разбраха, че са видени, и с приглушен рев се емнаха напред.

Защитниците от малката крепост ги допуснаха малко по-близо, но веднага след това ги засипаха с дъжд от стрели. В тъмнината повечето подминаха целта, а някои я улучиха. При дупките на полузатрупаните процепи стояха опитни стрелци, които умееха да се прицелват и със завързани очи — като се ориентираха по глас или по шум от стъпки. Неколцина от враговете паднаха, но останалите не спряха. Добраха се до каменните стени и започнаха да търсят входа, а някои понечиха да се изкатерят по камъка. И тогава в мрака започна безпощадна сеч.

Когато се стигна до ръкопашен бой, първият пристигнал „призрак“ замалко да настъпи Вълкодав, който се бе прилепил плътно към стената в мрака. Може би разбойникът успя да се учуди, когато неизвестна сила изведнъж го подхвана, завъртя го в кръг, накара го да се превие напред и с всичка сила заби главата му в камъка. Вълкодав измъкна меч от ножницата си и се зае със следващия.

Ето така, вероятно, се бяха били преди двеста години последните воители на древните племена, обкръжени от всички страни от наемниците на Гурцат Проклетия с шлемове с четинести гребени. А зад стените са се криели малки деца, старци и жреци, призоваващи Боговете...

Вълкодав отсече главата на противника си и си каза, че се сражава и заради тях.

В щита, който кнесинята държеше над главата си, се забиха няколко стрели, а още една се забучи в земята, като прободде края на вълнената ѝ пола. После, гръмогласно викайки лечителя, притича здрав сегванин, понесъл ранен на ръце. Илад незабавно се измъкна под щита, разпали забитата в земята главня и се зае с разпореното бедро на момъка, без хич да го е грижа, че и него го грози смърт. Кнесинята погледна халисунеца, който омотаваше делово бинта, после извърна очи и към ранения воин, който срещна погледа ѝ и направи опит да ѝ се усмихне ободряващо с белите си като брашно, изкривени от болка устни.

Хората се обричаха на смърт и мъки заради нея. За да може тя благополучно да се добере до годеника си. Годеника, когото мразеше с цялата си душа, без още да го е виждала...

После отново си спомни за съня, в който верният ѝ телохранител отстъпваше заднешком, по каменистата пътека между сивите скали, отстъпваше, сражавайки се с нещо невидимо... Тогава, в съня, тя се опитваше да му помогне. Не се криеше на безопасно място, докато останалите се биеха на живот и смърт. Вероятно тогава просто не бе имало къде да се дене. И в това беше цялата ѝ храброст. Или работата бе там, че насън, колкото и да е страшно, все пак не загиваш наистина?...

Боят продължаваше да се води в мрака. Нито едните, нито другите не сколасаха да си измайсторят факли. „Призраците“ упорито се бяха вкопчили в маските на отвъдни същества. Макар че всички вече бяха разбрали, че те са най-обикновени хора, които, за да всяват страх, са се предрешили със старинните доспехи, намерени в Кайераните. Обсадените не желяеха да разкриват пред нападателите си своя брой, нито пък напразно да привличат вниманието на вражеските стрелци...

Вълкодав обикаляше под стената, като използваше безпощадно преимуществата на своето зрение. Славният меч, който той за първи

път вадеше за истинска битка, бе облян в кръв до самата кръстовина. Оръжието явно също не обичаше горските душегубци.

Съвсем скоро вянинът откри, че нападателите също виждат добре в тъмното, но не като него, а по някакъв друг начин. Веднага забелязваха движението, но стаил се човек можеха и да пропуснат. Ето защо не го беше видял първият, на когото бе вкарал стрелата под забралото на шлема. Вълкодав се въртеше мълниеносно, като се стараеше да привлече върху себе си вниманието на колкото се може повече врагове. Разбираше, че в суматохата на ръкопашния бой те едва ли ще стрелят в него, а нека иначе се опитат да му видят сметката. Колко народ може да нападне наведнъж един-единствен човек? Не повече от трима-четирима. Иначе само ще си пречат. Значи ако умееш да се отбраняваш срещу четирима, няма да се дадеш и на четирийсет. Вълкодав позволи да го обкръжат и започна да изографисва сложни фигури с меча си. Мечовете и копията на „призраците“ се плъзгаха по острието му, а те самите се търкулваха встрани и мнозина повече не станаха. Вълкодав успя да се убеди, че многобройните му съперници съвсем не блестят с бойно майсторство. Явно бяха свикнали да нападат внезапно и да колят спящи хора, без да срещат сериозна съпротива. Против подобно войнство единак като Вълкодав можеше да устоява, докато не се строполи от умора. Но не биха постигнали последното никак лесно. Ако дребната побеляла женица се появише сега на своето магаренце, дали щеше да се гордее с даровития си ученик?... Или отново би го укорила, че погубва враговете си, без да дочака те да разберат това-онова и да решат да променят живота си?...

Времето определено се върна два века назад. Сенките на отдавна загиналите плуваха из тъмнината, като се взираха в тези, които тревожеха съня им. Около жилището на Боговете отново кипеше лют нощен бой, само че този път на воините с гребени на шлемовете не им се удаде да постигнат лека победа, не успяха да се подиграят над беззащитните. В светилището се отбраняваха сурови и страшно спокойни хора, които никак не се смятаха за обречени. За разлика от древното племе, те силно се надяваха, че ще устоят.

— Дръж се!... — чу изведнъж Вълкодав, обърна се по посока на кряска и видя жената-воин Ертан.

Отчаяната девойка се бе хвърлила да му помага, решила, че щом са го обкръжили, значи работата отива на зло. Тя си служеше доста

умело с меча, и то с онази самоотвержена ярост, с която отколе се славеха велхите. Кръгът на нападателите веднага се разпадна. Ертан вече беше на две крачки от Вълкодав и почти го бе освободила, когато някой я замери с нож. Вянинът се намираше от другата ѝ страна и нямаше достатъчно време да ѝ се притече на помощ. Ертан се хвана за гърдите и падна на земята. Разбойниците се хвърлиха да я доубият, но Вълкодав вече стоеше над нея и дългият му меч тъчеше във въздуха погребални покрови за всеки, който се приближеше. Скърцайки със зъби, Ертан се мъчеше да се надигне, но нищо не се получаваше.

— Бягай — изхриптя тя. — Бягай.

Без да отговаря, Вълкодав я сграбчи със свободната си ръка, повдигна я от земята и успя да напипа с длан ръкохватката на ножа.

— Дръж се!... — закрещя той на велхски. — Виж я ти какво е намислила — да ми умира!

Ертан се опита да го прегърне през врата. От болката и прилошаването пръстите ѝ отначало бяха съвсем като от памук, после част от силата ѝ се върна. Разбойниците незабавно ги обкръжиха, както вълци обграждат двойка лосове, изранили краката си по замръзналата есенна снежна кора. Вълкодав започна тихо да ругае през зъби: ето сега беше станало наистина напечено. Ертан лежеше полуотпусната върху ръката му, с притисната към рамото му глава. От устата ѝ течеше кръв и той чувстваше как гъстата гореща влага се просмуква в кожената дреха. Все пак Вълкодав си проби път към южния вход на светилището и там разпознаха гласа му. Безстрашните юнаци веднага изскочиха навън и ги прикриха. Вълкодав изтри меча в ботуша си и го пхна в ножницата. Ръцете на Ертан безсилно се разтваряха на врата му. Вълкодав я подхвана — много предпазливо, за да не се размърда ножът. Внесе девойката вътре и потърси с очи Илад. Някой притича към него, за да поеме ранената. Вълкодав обърна глава и видя кнесинята, зад която вървяха неотлъчно братята Храбри.

Оказа се, че младата владетелка е успяла да накара слугините си да помагат на лечителя и самата тя също не изоставаше от тях, а подкрепяше ранените и ги отвеждаше зад сигурната защита на стените. Наблизо лежах телата на двама от разбойниците, изхитрили се да се покатерят на стената — и двамата с шлемове с гребени и древни нагръдници. Под брадичката на единия стърчеше дълъг боен нож. Този удар не го знаеха в Галирад, Вълкодав лично беше обучил

близнаците на него. На другия разбойник, изглежда, му бяха изсипали горещи въглени в лицето и за миг го бяха зашеметили. Точно така — дланта на дойката, която разсейваше с приказки един измъчван от раната си момък, беше омотана с парцал, а самата старица изглеждаше страшно горда.

— Не ме запомняй с лошо, бан-риона — бавно, с чужд, нисък глас изговори Ертан. — Отивам си. Гелам... ме чака...

— О, я стига, стегни се! — изсумтя Вълкодав. Положи девойката на земята, придърпа я към жертвения камък и я настани удобно, като започна внимателно да разрязва кожената ѝ куртка. Кнесинята застана на колене до тях, като грижливо придържаше клюмналата ѝ глава. По страните ѝ отново пробягваха сълзи: струваше ѝ се, че животът на славната велхиня всеки миг ще изтече между пръстите ѝ, като бягаща вода. Как да го удържи?...

През това време покрай тях се завъртя още един ранен — оказа се, че е Русолявия. Бившият хлебар страдаше жестоко: беше изгубил в сражението окото си и главата му бе стегната с кървава превръзка, а под здравото му око все още се виждаше неотдавнашна синина. С тази синина, доколкото Вълкодав знаеше, го бе възнаградила самата Ертан, заради прекалената му страст. Русолявия плъзна поглед по откритата ѝ, облята с кръв гръд, разтегна непослушните си устни в хищна усмивка и заяви:

— Ненапразно получих един в мутрата, знаел съм май къде да си пъхам ръцете. Гледай ти, каква красота е прикривала!

Илад намаза с нещо прозрачно кожата около ножа, сложи пръсти под раната и се заслуша в сърцето.

— Важното е, че зърното не е пострадало — с тон на познавач отсъди появилият се от тъмнината Аптахар. — Ти, момиче, първо трябва да родиш двайсетина деца, после вече може да умираш.

Ертан вдигна ръка, опитвайки се да ги заплаши с юмрук, и изгуби съзнание.

Нападателите вече не бяха много повече от обсадените, които сега бяха сигурни, че ще успеят да отблъснат атаката. Разбойниците също го разбраха и отдолу, от брега, прозвуча рог и Вълкодав веднага си спомни разказа на Ертан за похожденията на дядо ѝ и за задгробния

рог, на който по никакъв начин не би могъл да тръби жив човек. Звукът, приглушен и зловещ сякаш излизаше изпод земята. От него по гърба на Вълкодав полазиха тръпки и вянинът се запита защо разбойниците не са го надули още в самото начало, за да уплашат всички. Нямаше много време да разсъждава по този въпрос, но единственото обяснение, което му хрумна, не се оказа особено утешително.

Нужна им е била кнесинята...

И те са се досещали или просто са знаели, че при нея са на служба хора, които, без да се замислят, ще се хванат за оръжието. И без бой няма да дадат своята почитана подарка не само на някакви си там духове на отдавна измрели злодеи, но и на самите Тъмни Богове, ако те изведнъж решат да дойдат за нея.

Вълкодав се наведе над убития разбойник, надникна в мъртвите му очи. Точно така. Към него, като две бездънни пукнатини в зимния лед, гледаха невероятно разширени зеници. Вянинът вдигна клепачите и на втория. Абсолютно същото.

Над хоризонта на изток вече се разгаряше тънката ивица на зората. Разбойниците отстъпиха и се скриха в гората, като се постараха да отнесат със себе си или да доубият своите ранени. Защото пленниците неминуемо щяха да бъдат заставени да проговорят. Макар че сигурно вече на всеки беше ясно, че повече никой няма да повярва на приказките за войнствените духове, излизащи от Кайеранските тресавища.

— Напразно сте убили и двамата — каза Вълкодав на близнаците. — Можехме да ги поразпитахме.

Храбробор се изчерви целия и отговори:

— Ами така се изплашихме, че...

Кнесинята седеше до Ертан и галеше мократа ѝ глава. Виждаше се как треперят ръцете ѝ. Тя още не можеше да повярва, че злощастната нощ е към края си.

— Всичко е наред, бан-риона — рече тихо Ертан. — Отблъснахме ги.

Тя лежеше със затворени очи, смъртно бледа, но от устата ѝ вече не течеше кръв. Твърдеше, че почти не изпитва болка, ако лежи неподвижно.

После откъм страната, противоположна на блатото, се чу бойният вик на галирадската дружина, звън на оръжия и тропот на копита.

— Аха — уморено каза Вълкодав. — Ето го и Лъчезар.

— Искам да знам къде го беше откъснал Хег досега — яростно измърмори Аптахар и клекна до него. Това беше любимата поза на сегваните. Другите племена обикновено виждаха в нея неизчерпаем източник за подигравки, обаче сега на никой не му беше до шеги.

Вълкодав измъкна меча от ножницата си, сложи го напреки на коленете си и започна да го чисти. Знае се какво става с острието, ако не се почисти навреме от кръвта. Той също можеше да каже много неща за Лъчезар, но се сдържаше пред кнесинята.

Болезнено куцайки, към тях се приближи Мал-Гона и седна на земята, като неловко протегна напред превързания си с парцал крак. Беше загубил в сражението четири прекрасни момчета и сега бе разстроен и разгневен.

— Не си ли виждал Мужила? — попита мрачно Аптахар.

— Да пукне дано твоят Мужила!... — изрева велхът. — И да са му видели сметката — няма да плача!

На солвянските ратници, чули тези думи, и през ум не им мина да възразят. Кнесинята гледеше мъжете, които още не бяха успели да се съвземат след битката. Навярно трябваше да се поставят на място юнаците, да бъдат заставени да почитат този, когото старейшините са сложили над тях. Но именно в това беше бедата — не можеш да принудиш никого да уважава човека, който с нищо не е заслужил подобна чест.

И кнесинята каза нещо съвсем различно.

— Аз не съм достойна да бъда владетелка... — тихо се обърна тя към Вълкодав. — Аз... така се изплаших...

Вълкодав вдигна глава и се усмихна. Аптахар и Мал-Гона я изгледаха, после се спогледаха и се разкикотиха едновременно. След известно време вече се смееха всички в малката крепост, дори и тези, над които се бе трудил Илад.

През това време долу се вдигаше шум и се надаваха крясъци. По всичко личеше, че Лъчезар и хайката му прогонваха „призраците“

обратно към блатото. Няколко момчета с остро зрение се изкатериха върху камъните; ставаше все по-светло и те видяха лодките да се измъкват през разлива. Най-обикновени плоскодънни лодки, само че на бордовете им още се търкаляха тръстикови стъбла и преплетени клони. Останалата част от прикритието им плуваше в застоялата вода: разбойниците бягаха.

Когато по склона на хълма зачаткаха копитата, ратниците отново се хванаха за лъковете и викнаха строго към новопоявилите се.

— Идва славният болярин Лъчезар Лугинич! — долетя насреща им гласът на Плишка. — Път за болярина!

Освободиха пътя на болярина, макар и без почителността, с която той бе свикнал в Галирад. Лъчезар скочи от врания кон и влезе стремително в светилището, съпроводен от Канаон и Плишка. Останалите искаха да се вмъкнат след тях, но не ги пуснаха, като им казаха, че вътре и без това има достатъчно хора. Всъщност ратниците, току-що отблъснали нападението над владетелката си, изобщо не искаха да допускат при нея външни хора.

Обаче Лъчезар, както скоро се изясни, гледаше на нещата по друг начин.

— Сестро! — възкликна той ликуващо. — Разбихме ги и ги разгонихме, спасена си, сестро!

Кнесиня Елена мълчаливо го гледаше отдолу нагоре. Вълкодав вече стоеше край нея, до лявата ѝ ръка, малко по-напред. Сиво-зелените очи опипваха напрегнато и болярина, и двамата главорези зад гърба му. Лъчезар не можеше да не забележи, че към него тук вече се отнасяха като към чужд. Никой не споделяше възторга му по повод на спасението на „сестричката“, никой не отвърна на ликуващия възглас. Освен дружината, тряскаща с мечове по щитовете:

— Слава на болярина...

— Ти по-добре кажи, воеводо, къде се шляеше с твоите, докато ние се бихме? — обади се мрачно Мал-Гона. Между другото, двамата старшини, велхът и сегванинът, дори не си и помислиха да станат при вида на младия велможа. А наред със старшините — и техните хора.

— Длъжен ли съм да давам отчет на тебе, чужденеца?... — възмути се Лъчезар. — Освен това и аз трябва да ви питам някои неща, крадливи муцуни! Защо отмъкнахте сестра ми неизвестно къде, без нищо да ми кажете? Едва ви намерихме, вие и една добра дума не

струвате! Защо... — това се отнасяше вече до Вълкодав, — защо владетелката бягаше сама, а нищо и никаквата дойка, робинята, я носиха на ръце?!

Телохраниелят не би се отказал, на свой ред, да се поинтересува откъде боляринът е узнал тези подробности. Но не успя. Разгневеният Лъчезар подскочи към него и с все сила го удари с юмрук в лицето.

Тоест не го удари, естествено. С Вълкодав подобни номера не се случваха вече много, много отдавна. Тялото, едва съвзело се от ръкопашния бой, направи всичко само. Главата се дръпна едва-едва встрани, дясната ръка полетя напред, като основата на дланта се спря в челюстта на болярина. Ако Вълкодав беше ударил както трябва, Лъчезар щеше да лежи със строшен врат. Но вянинът не нанесе удар, просто силно бутна велможата и го отхвърли в ръцете на Плишка и Канаон. Те го подхванаха и внимателно му помогнаха да стане.

Всичко се случи страшно бързо, толкова бързо, че никой не успя да се хване за оръжието.

— Вълкодаве... — прошепна кнесинята.

Лъчезар мушна бавно пръсти в джоба на пояса си и измъкна оттам тънка носна кърпичка, с която изтри устните и брадичката си. После я хвърли гнусливо на земята. Като видя това, на Вълкодав също му се прииска да плюне върху дланта си и да я избърше в панталона. Но се удържа, макар и не без усилия.

— Сестро — обади се боляринът тихо, — ти си се обградила с хора, на които не подобава да се намират до теб — нито по произход, нито по заслуги. Това е позор за теб, сроднице. Обърни внимание на предупрежденията на Боговете: спомни си колко странни и неприятни неща се случиха с теб от деня, в който ти доведе в прикътта този корен на всички злини, този произхождащ от простолюдието вянин, който отдавна е забравил как се е казвала майка му! Ти дори не знаеш кой е той и откъде е, но кой знае защо му се доверяваш значително повече, отколкото на мен. Та нали аз не съм сляп, сестро, всичко виждам. Дълго търпях, но стига вече! Баща ти ми нареди да те отведе при годеника ти, но посъветвам ли те нещо, твойт вянин веднага нарежда да се направи обратното. Досега ти постъпваше по такъв начин, че никого да не обидиш. Това не може да продължава. Избирай, сестро — или аз, или той! Аз, твойт роднина, с когото заедно си играла! Или той,

случайният минувач, който днес е при теб, а утре — иди го дири! Избирай!

Кнесиня Елена вдигна отчаяно очи към телохранителя си. Вълкодав стоеше мълчалив и неподвижен. Не я погледна. Следеше внимателно Лъчезар и двамата му юначаги. Отново я принуждаваха да решава и тя нямаше с кого да се посъветва. Кнесинята си помисли, че всъщност не знае много за вянина, който не блестеше с произхода си. Само това, че миналото му наистина е било тъмно и че от време на време става наистина страшен. И още нещо... нещо, което предпочиташе изобщо да не бе научавала...

Тя отговори тихо, почти шепнешком, но твърдо:

— Сега и занапред ще постъпвам така, както ми подсказе моят старши телохранител, синът на вяните, наречен Вълкодав...

— Правилно ли чух, сестро? — попита Лъчезар.

— Браво, кнесиньо, крайно време беше, Храмн е свидетел! — каза Аптахар с голямо облекчение.

Мал-Гона поглади червеникавите си мустаци и кимна тържествено:

— Праведни думи изрече ти, бан-риона, в това светилище.

— Да намерим Мужила — на мига ще му вземем и старшинството, и пояса! — извика на солвянски млад глас. — Не ни се нрави! Кажете го наместо нас, Декша!

За известно учудване на Вълкодав, на името се отзова ратникът, който до този миг му беше известен под прозвището Русолявия. На Декша му беше мъчително да говори заради окото, но все пак произнесе:

— Право дума владетелката!

Така е след сражение или друг вид голямо усилие. Почувствалите своята мощ хора започват да вършат делата си със същата юначна решителност, в която действат и в битките. В такива мигове нищо не може да им се опре, всичко им се удава. Току-виж ратниците се заели даже и на болярина да отнемат воеводския пояс, но в този миг отвън се чу шум от приближаващи се хора, а после и гласът на велиморския посланик Дунгорм:

— Какво?... Жива?... — И вик: — Пуснете ме при нея!...

Галирадците нямаха нищо против Дунгорм и охотно го пуснаха вътре. Бледият и разтреперан посланик нахлу в светилището на бегом,

което не прилягаше особено на положението му на велможа. Имаше вид на човек, който наистина е видял привидение. Погледът му веднага се спря на кнесинята. Дунгорм се приближи към нея, без да вижда никого и нищо друго, и падна на колене.

— Владетелке... — Нарлакът се пресегна да докосне ръката ѝ, но не посмя, опасявайки се, че тя може да се разтвори във въздуха. Кнесинята сама го прегърна, накара го да се вдигне от земята и го сложи да седне до нея. Обичайното лишено от суета достойнство бавно се връщаше у Дунгорм.

— Какво се е случило, благородни посланико?

— Аз... владетелке, аз бях сигурен, че ти... — с все още несигурен глас отвърна Дунгорм. Направи свещения знак и едва се реши да промълви: — Видях как те убиват долу!

Тогава Вълкодав разбра къде се е дянала веселата красавица Варей. Нямахме вече тя да доизносва старите дрехи на кнесинята, нямахме да пробва новите. И шеги относно приликата между двете девойки повече нямахме да има.

Дунгорм разказа, че по време на първата тревога неговите велиморци наскочали живо и застанали в боен строй, вдигнали щитовете си и незабавно тръгнали към шатрата на кнесинята. Но там вече нямало никого, а шатрата догаряла.

Докато той говореше, Лъчезар кимна тихомълком на помощниците си и излезе навън. Изглежда, беше разбрал, че за първи път силата не е на негова страна. И даже още по-зле. От този миг нататък обикновените ратници и велиморците се бяха заели с охраната на кнесинята. На него вече нямаха доверие. „Сестра“ му възнамеряваше занапред да слуша само своя телохранител. Дивия вянин. Каторжника. Убиеца. А той, Лъчезар, ако не искаше да изложи окончателно себе си и дружината си, беше най-добре да не се забърква в спорове с тях. Това вече всички разбираха.

Варей и сегванският воин, който я бе отвел в гората, лежаха на стотина крачки от огъня, който смрадливо пушеше на мястото на красивата вълнена шатра. Двама навъсени велиморци охраняваха телата. Рязаната стрела с широк накрайник беше разкъсала кръвоносната жила на шията на сегванина, но той не беше умрял

веднага, а още известно време се беше отбранявал, притискайки раната с ръка. Заради това бяха накълцали храбреца на парчета, така че дори лицето му не можеше да се разпознае.

А на момичето му бяха отсекли главата и тържествено я бяха отнесли нанякъде, намотали на ръката си дебелията плитка.

Ето значи защо разбойниците изведнъж бяха започнали да ликуват, ето защо не се хвърлиха да догонват скрилите се в светилището. Бяха решили, че благополучно са свършили работата си, като са се разправили с кнесинята.

Която някой все така искаше да убие...

Малко по-късно намериха и главата на горката слугиня. „Призраците“ я бяха отнесли обратно в разпръснатия лагер, за да я покажат на някой, който добре познава в лице дъщерята на галирадския кнес. „Не е тази!“ — е изревал злобно този някой. Отсечената глава е полетяла в огъня, а разбойниците са тръгнали с ругатни нагоре по хълма.

Но по това време истинската кнесиня вече е била в безопасност...

Откриха и Мужила. Личеше си, че преди смъртта си солвянският старшина беше стоял на колене и молил за пощада. Дори не беше измъкнал меч си от ножницата. Галирадците не се захванаха да палят за него почетен огън. Просто изкопаха яма и го погребяха в нея, като го сложиха на една страна, с колене, опрени до гърдите. Някога бяха погребвали по този начин робите, за да служат и на оня свят на знатните господари.

Ремъкът му на старшина — от кожа на див бик, със сребърни токи — измиха в чиста вода, пренесоха го над огън и едва тогава го препасаха на Декша Русолявия.

Велхите, сърцати конници, от векове учеха добрите коне да търсят ездачите си, с които ги е разделила битката. Почти всичките воители от отряда на Мал-Гона, с изключение на неколцина намериха конете си в опожарения лагер. Умните животни бяха изчакали злодеите да се махнат и се бяха върнали. Наложиха се обаче останалите да бъдат

издирвани из гората. Вълкодав беше сигурен, че Сивчо ще си дойде сам. Че и Снежинка ще доведе със себе си. Но той не се появи.

Вече съвсем се беше съмнало, когато от гъсталака дохвърча Прилепчо и с писък закръжи над главата на Вълкодав, а после се хвърли обратно, канейки стопанина си да го последва. Вянинът тръгна подире му, но Прилепчо врецеше развълнувано и летеше все по-бързо, така че скоро Вълкодав хукна да тича. След известно време между дърветата се мярна сребриста бяла козина, дочу се познатото цвилене. Снежинка!

Кобилата също позна Вълкодав, затича се насреща му, подуши го и се отдръпна: човекът миришеше на кръв и смърт. Все пак тя позволи да бъде хваната за юздата, и точно в този миг сред елите, препъвайки се на три крака, с клюмнала глава, се появи Сивчо. Над предния му ляв крак стърчаха две пречупени стрели, а по задницата беше леко одраскан от копие. Измъченият жребец трепереше целият, но се мъкнеше след Снежинка, без да изостава. И кобилата не го оставяше, чакаше и нежно пръхтеше, въпреки че вече отдавна можеше да се е върнала сама при стопанката си. Вълкодав видя, че по копитата на Сивчо има кръв. Бойният кон знаеше как да постъпва в схватка, когато е обкръжен от врагове.

Вянинът го прегърна през шията и започна да гали мократа гореща козина. Конят застана и притисна главата си към рамото му...

* * *

Когато Вълкодав отиде да навести Ертан, жената-воин беше в пълно съзнание. Той поседна при нея и я погали по бузата. Тя обърна главата си към него и попита тихо:

— Видя ли *ги*, Вълкодаве?...

Той, общо взето, разбра за какво говори, но за всеки случай също така тихо попита:

— Кои?

— Душите — отговори велхинята. — Душите на тези, които са загинали тук преди двеста години...

— Да ги видя — не ги видях — каза Вълкодав. — Но ми се стори, че са някъде наблизо.

— А аз ги видях — прошепна Ертан. Вянинът не се учуди и не се усъмни: кой друг да види безплътните души — та нали самата тя беше на границата между живота и смъртта. А момичето продължи: — Струва ми се, че ние отмъстихме за тях...

Вълкодав кимна. И той имаше същото усещане. Макар че блатните разбойници нямаха никакво отношение към Гурцатовото войнство, ако не се брояха шлемовете с гребените.

— Моят народ вярва, че тези, за които е отмъстено, могат отново да се родят и да придобият плът на земята.

Искаха да издигнат шатра за владетелката, но тя отказа. Затвориш ли се в шатрата, пак ще зачакаш да те сполети нещо неприятно. Тя се сви на кравай под одеялото и се опита да заспи, но сънят не идваше. Кнесинята непрекъснато отваряше очи и гледаше Вълкодав, който седеше тихо до нея. Косите на Вълкодав отново бяха сплетени така, както се полага на убиец.

... Дойката разказваше с ясен глас и изговор: Горкун Саница се оказа учтив и не по вянски словоохотлив момък. Как само засия, когато видя на масата с гощавката своите краставици! Хитрата Хейгал сама напълни зелената стъклена чаша на търговеца, разпитвайки го за това-онова. Неотдавнашното покушение над владетелката още беше в устата на всички и скоро разговорът около масата напълно естествено засегна двубоите и знаменитите сражения.

„Да се спрат три коня с една ръка? Как така не може да бъде?! — възмути се Горкун от престореното недоверие на бабката. — Та аз сам съм го виждал на панаира, преди... чакай малко... да, преди петнайсет години. Кой? Как да не си спомням?! Ковачът Межсамир Снегур!...“

След два дни Еленя Глуздовна заедно с дойката си измислиха предлог да посетят улицата на ковачите. Майстор Късмет подробно обсъди с Хайгал формата и украшенията на новия нож за колан и направо разцъфтя, откривайки в бабката истински познавач на добрите хладни оръжия. В разговора се вмъкнаха имената на

прославени мечове и техните велики създатели. Старицата случайно спомена за Межамир Снегир и Късмет въздъхна.

„Добър майстор беше, жалко за него... Защо ли? Та нали той се ожени в рода на Сивия пес, знаеш сама как е прието при тях. А помниш ли какво стана после със Сивите песове?... Грях е да го кажа, но този, който изгори Човекоядеца в замъка му, направи добро дело...“

Вълкодаве, Вълкодаве... Кнесинята гледаше последния Сив пес, неподвижен и мълчаливо седящ покрай нея, и знаеше, че той никъде няма да отиде. А докато беше с нея, тя бе в безопасност. Премести се така, че коленете ѝ да допират топлото ѝ тяло. И постепенно задряма.

*Всичко съм виждал и мислех, че зная как да живея,
но се оказа, че молил съм грешните Богове.
Вместо за любовта и доброто да мислея,
аз реших да мъстя на моите врагове.*

*Друг ще плати на враговете ти, казаха,
ще им отсъди по мярка достойна съдба.
А ти отърви някой от мъката
надежда да зърне и да забрави тъга.*

*Грешен си, казаха, златните книги не знаеш,
да се сражаваш само на този свят си дошъл.
Но когато Доброто зацарува със Правдата,
и без теб ще изгрява прекрасен светът.*

*Но онези, които на меча мъстта ми познаят,
не ще отнемат веч на невинен дъха.
Отдалеч аз ще гледам на мъдрите пиршеството,
душите на праведниците, непознали вина.*

*И ще бъда щастлив, защото там, в този ден,
ще са се сбрали всички, спасени от мен.*

12. ПЕСЕНТА НА НАДЕЖДАТА

Малката войска отново се движеше напред по Стария път. Една-единствена талига се запази цяла — главно благодарение на това, че маронгът наистина не гореше. Огнят жадно беше облизвал гравираниите червеникави странични дъски, но така и не беше успял да ги захапе. Сега в нея, по изрично разпореждане на кнесинята, бяха настанени ранените. Зестрата — тази част, която бяха успели да спасят — натовариха на конете. Ако пътят им беше като предишния, преди Ключинка, през приятелска страна, биха могли спокойно да оставят ранените в което и да било селце край пътя. Навсякъде с радост щяха да предоставят на хората на кнесинята и грижи, и защита. А през зимата и в самия Галирад биха откарали нуждаещите се от помощ. Обаче тук, отвъд Сивур, никой не можеше да се надява на приятелство с местните жители.

Ако тези местни жители изобщо ги имаше.

Господарят Глузд, неотдавна пътешествал до Велимор, и на отиване, и на връщане беше минал по Новия път. А по тукашните места след Кайеранските тресавища не бяха достигали нито Ертан, нито дори дядо й. Жената-воин успя да си припомни само смътни слухове за горски племена, които уж се падали далечни роднини на ливадните велхи. Само че по нейните думи малко хора бяха се гордели с подобно родство. Ако наистина горският клан, избрал си спокойното уединение сред зелените пространства, си бе спечелил не особено почетното прозвище „блатен“, то тукашният народец — ако, разбира се, наистина бе издънка от велхския корен — би трябвало да бъде наречен най-ласкаво *тресавищен*. Друг е въпросът, че Ертан не искаше да клевети никого, особено онези, които нито веднъж не бе виждала.

Жената-воин говореше бавно, почти без да отваря очи, и често спираше, за да си почине. Илад я съветваше изобщо да не говори, но тя не го слушаше. Беше полулегнала в колата, препасана през гърдите с широка превръзка.

Колкото и внимателно да караше конете старата Хайгал, от време на време колелото неизбежно се натъкваше на камък или попадаше в дупка. Тогава Ертан побледняваше и стискаше зъби. Ранените мъже от време на време добродушно се препираха на кого е дошло ред да се настани до нея.

— Може и аз да съм чувал нещо за тъдявашния народ — обади се Вълкодав. Той пазеше Сивчо и водеше жребеца за поводитите, тъй като колата и така се движеше със скоростта на пешеходец. — От един търговец — продължаваше вянинът. — Онези хора излезли на пътя и той предложил да им продаде гърнета. Те само се изплюли: не били направени, както ги работели предците им. Търговецът разбрал, че ако нещо не е прието при тях, значи не е от Светлите Богове. И ги нарекъл „харюки“. А дали са били същия народ, не знам.

— Харюки — замислено се обади кнесинята. — По вянски това означава, ако не се лъжа, „сърдитковци“?

Тя също вървеше пеша, макар че Снежинка не беше пострадала в битката. Вълкодав мислеше, че кнесинята иска да поеме бремето на ратниците, които вървят пеша, и по този начин да уважи обикновените войници, спасили живота ѝ.

Що се отнасяше до Лъчезар, той вече не уговаряше „сестра си“ да се държи по-близо до дружината. Смяташе се за жестоко и несправедливо обиден и постоянно се стремеше да подчертае това. Както и намерението си да продължава да служи на кнесинята и да я защитава, въпреки всичко. Хората му разполага лагера си така, че да виждат останалите, но без да са при тях. И по време на походите се държаха по същия начин: наблизко, но отделно. С печалното достойнство на изпаднали в немилост, без за нищо да са виновни. Вълкодав виждаше, че кнесинята все повече и повече я измъчва съвестта. Според него — напълно неоснователно.

Настъпило беше третото или четвъртото денонощие откакто те, погребали с чест падналите в боя, напуснаха Кайераните. Вече идваше време да спрат за почивка, когато кнесиня Еленя, хвана телохранителя за ръката и го накара да се отдалечат от колата, за да не чуе никой нищо.

— Всички ние не бяхме прави — понижавайки глас, каза тя на Вълкодав. — Лъчезар — че ме уговаряше да минем по Стария път. Аз — повече от всички, защото го послушах... Ако не го бях послушала,

никой нямаше да загине, нали така?... — Гласът ѝ трепереше, тя се опитваше да говори твърдо, но той виждаше, че е готова да заплаче. — И ти не беше прав — продължи тя. — Напразно удари Лъчезар. Защо така не го обичаш? Е, той има тежък характер, но все пак... Той ми е роднина...

Вълкодав се огледа наоколо тъжно, но нищо не каза. И какво ли можеше да каже?

— Мълчиш — въздъхна кнесинята. — Знаех си, че няма да има смисъл... — И сърдито го стрелна с очи. — Вярно е това, дето го говорят за теб: като умееш да се биеш, си мислиш, че във всичко си прав!

— Не съм бил болярина, владетелке — мрачно каза Вълкодав.

— Аз като че ли не те видях!

Вянинът кимна:

— Не ме видя, владетелке.

Кнесинята мълча известно време, като хапеше устни, а Вълкодав се молеше тя да прекрати този мъчителен за него разговор. Но през Окото на Боговете точно в този миг пробяга бяло облаче и навярно именно затова молитвата му отиде на вятъра.

— Казаха ми — отново започна девойката, — че ти нито веднъж не си се обърнал към болярина, говорил си му само чрез някой друг. Пък и аз самата не съм глуха. Ти си вянин: значи за това си има някаква причина. Вие се скарахте веднага, след като те наех. И двамата ми служите, длъжна съм да се доверявам и на единия, и на другия... а вие сте готови да се изядете. Защо?

Вълкодав изруга мислено, а на глас каза:

— Не си струва да говорим за това, владетелке.

Тя го сряза:

— Струва си! Нали тогава не избрах него, въпреки че ми е роднина. Нали след всичко трябва поне да знам какво ти е на ума?

„Владетелке — би могъл да каже Вълкодав на кнесинята. — Твоите витязи и боляри, всичките до един, първо на първо щяха да са щастливи, ако можеха да ме разкъсат. Само Десняка, като разбра, че аз съм ти като вярно куче, всичко ми прости. А Левака е готов от кожата си да излезе, но да ме погуби. Взе за телохранители ония главорези, Канаон и Плитка... Защо? Аз да не съм някой глупак?... Когато се прехвърляхме през Сивур, беше готов да ми прегризе

гръкляна, само и само да те прати на първия сал. Да ти кажа ли, кнесиньо, кого сгащиха на другия бряг велиморците?... А Стария път? Намерил той време против нечистите сили да се опълчва — докато води сестра си към жениха ѝ. И когато ония ни нападнаха, къде се дянаха неговите юнаци? Не стана ли прекалено много, владетелке? А сега помисли сама: коя е първата невяста след тебе в Галирад? Е, сещаш се, ако с тебе нещо... коя ще оженят веднага за сина на Човекоядеца, за да не се разгневи?... Правилно, Варушка-красавицата, сияйната празноглава сестрица на Лъчезар Лугинич...“

Ето колко много неща би могъл да наговори Вълкодав на кнесинята. Като по този начин бе напълно възможно да избави себе си и нея от множество злини. Но той по-скоро би отхапал езика си. Затова каза само:

— Аз съм тук, за да те пазя, владетелке. А не да клеветя роднините ти.

Вятърът разроши косите му, които той за пръв път след сражението бе привел в обичайния им вид.

Кнесинята разбра, че няма да измъкне от него повече нито дума. И се оклюма, дори едва не се разплака от безсилие. На своите седемнайсет години тя умееше да разговаря на търговете с шумния галирадски народ и да убеждава белокосите упорити мъже, които можеха да ѝ бъдат дядовци. Единствено с Вълкодав се получаваше като в поговорката за косата, натъкнала се на камък. С тази съществена разлика, че от този „камък“ цялата ѝ свита се боеше до смърт. Открито или тайно. Самата кнесиня вече разбра, че ако вянинът е взел решение, е безполезно да го уговарят. Да му се нарежда — също. *Да беше решил, с някаква детска обида си помисли кнесинята. Веднъж завинаги. За себе си и за мен. За нас двамата. Нали не искаш така...*

Докато се връщаха към колата, Вълкодав забеляза отрок на кон, който идеше в бърз тръс от челото на обоза. Освен хората на Лъчезар на коне сега бяха само съгледвачите. Вълкодав забеляза как братята Храбри веднага се напрегнаха и се приближиха. Буйни млади хора, много им се искаше да защитят кнесинята от някого. Самият Вълкодав не се обезпокои особено много, когато видя патрула. Ако беше намерил на пътя нещо наистина опасно, младият воин щеше да донесе лошата вест по друг начин. Вълкодав видя как се обръщаха към него

ратници и го питаха за нещо. В отговор юношата махаше с ръка и ги успокояваше.

Когато колата наближи, отрокът слезе от червеникавия кон и тръгна, като го водеше за юздите.

— Владетелке! — поклони се той на кнесинята. — Прости ми, владетелке, тукашният народ е изпратил трима мъже на пътя. Разправят, че искат да поговорят с теб.

— Що за хора са? — попита Елена Глуздовна. Рядката копринена мрежичка отново се люлееше пред лицето ѝ, притисната със сребърен венец. — Как изглеждат? Видя ли ги?

— Говорят като велхи, владетелке — отвърна юношата и след кратко замисляне добави: — Като източни. Макар и не съвсем. И лицата им са като на велхи, само че...

Той сви рамене и замълча, не можеше да предаде с думи странното чувство, което бе изпитал при вида на горските мъже.

— Добре — кимна кнесинята. — Кажи на старшините да се съберат тук и нека да доведат онези хора.

Отрокът пристъпи от крак на крак.

— Те са въоръжени, владетелке. Ще наредиш ли да им вземем оръжието?

— Нищо не им взимайте — разпореди се веднага мъдрата девойка. — Ние също сме въоръжени. Не бива да ги обиждаме.

Вълкодав, естествено, не каза, но одобри нарежданията ѝ. Веднъж, когато бяха още у дома (той, за свое учудване, вече мислеше за Галирад като за дом), случайно чу как Еврих казва на Тилорн: „Колкото по-примитивен е дивакът, толкова по-лесно се обижда.“ Тогава вянинът бе решил, че тези думи се отнасят за него и страшно се беше обидил, но не го показва, защото не върви да обсъждаш неща, които не са предназначени за твоите уши. Едва след като изчака цели две седмици, той попита Тилорн какво означава „примитивен“. Ученият му обясни. Сега той си спомни неразбираемата дума и осъзна колко глупаво е било да се обижда тогава. Трябва да си се родил кръгъл глупак или надут солвянин, за да смяташ вянните за неразвити и прости като дръжка на брадва. Виж, харюките бяха друго нещо. Ако това наистина бяха харюки. Какво да очакваш от племе, което вече цели двеста години не си е показвало носа от родните гъсталаци и е допускало при себе си малцина външни. Само в приказките мъдреците

живеят в заключени кули, където никой не припарва. В живота това не се получава.

А нали тримата телохранители именно затуй бяха до кнесинята — за да не обърнат обидчивите диваци против нея оръжията, които тя благородно им беше позволила да запазят.

Красивото сгъваемо кресло, което владетелката бе взела със себе си точно за такива случаи, беше изгоряло заедно с шатрата. Така че в употреба влезе коженият сандък на Илад; лечителят само изохка, явно смяташе, че съхраняваните там билкови лекове точно тогава ще потрябват на някой от болните.

— Нищо, ще стана — увери го кнесинята. — Много важно!

Бързо наметнаха сандъка с красива бродирана покривка. Кнесинята седна, слугините изправиха гънките на белия, подшит с вълна плат и застанаха в знак на почит отзад и отстрани. Мал-Гона и Аптахар пристигнаха на бегом, Декша се появи малко по-късно — не можеше да тича заради раната. Лицето му и без това беше позеленяло. Илад веднага се порови в меката кесия на колана си и сложи в дланта му малко жълто зрънце. Декша сложи зрънцето в устата си и изкривявайки лицето си в гримаса заради горчивия вкус, с благодарност намигна на лечителя. Заради болката не можеше да кимне.

Левака, с неговото наранено достойнство, изобщо не дойде, макар че го повикаха.

Горските гости се показаха почти веднага след като приключи суматохата около приготовленията. Бяха трима мъже, всичките ниски и набити, в дрехи от вълна и дебели наметки, украсени с изрисувани растения в различни оттенъци на жълтото и червеното. На Вълкодав му се стори, че тримата си приличат, сякаш са братя. Или баща със синовете си. Вгледа се по-внимателно и му направиха впечатление ниските чела, масивните челюсти, забележими дори през брадите, и мрачното изражение на очите. Такива изражения имат хората, които с всички сили се стремят да осъзнаят нещо, но си дават сметка, че това не е във възможностите им. *Наистина са харюки*, реши за себе си Вълкодав. *Сърдитковци. Нищо чудно да се окаже, че от поколения се*

женят за родните си сестри. Поне за доведените е абсолютно сигурно!

Междувременно горските посланици спряха пред кнесинята и коленичиха. Двата от страни паднаха на две колена, а средният — само на едното. Вълкодав се вгледа в него. Плащът му беше от евтина вълна — мечешка, — но как само беше скроен! Кожата от главата на звяра служеше за качулка и почти покриваше лицето, в кожата с лапите бяха вмъкнати ръцете и краката, а всичките следи от разрезите и шевове бяха толкова изкусно замаскирани, че не се виждаше никаква следа от тях. Свещена дреха, която прародителят-звяр е позволявал да се носи само от най-старшия сред своите потомци. И то не всеки ден, а само в особени случаи, които изискват прародителски надзор.

Коленичилите сърдитковци мълчаха и чакаха младата владетелка да се обърне към тях, а тя нямаше намерение да ги измъчва.

— Приветствам ви, добри хора, под лоното на тази гора — каза тя на езика на източните велхи. — Няма да ви питам кои сте. Ние преминаваме отгук като гости, вие сте стопаните, вие трябва да ни питате, а ние — да отговаряме. Ще кажа само това, което веднага се вижда: вие сте хора от достоен и силен род, рода на Горската Красота... — При тези думи тя многозначително погледна плаща от мечешка кожа на мъжа в средата. — Може ли странницата, попаднала във вашите изобилни ловни полета, да послужи с нещо на яките ловци?

Отговори ѝ застаналият отдясно:

— Нека кукувицата ти изкука от зеленото дърво, светла владетелке. Ронаните, децата на Горската Ягода, благодарят на Господаря на Пътеките, пожелал да те доведе за тяхна радост. Светлата владетелка ще окаже на ронаните огромна чест, ако се съгласи да им подари половин ден.

Вълкодав бързо съобрази, че като бяха минали по по-прекия Стар път, пътешествениците всъщност бяха спечелили доста време. Значи можеха да си позволят непредвидена почивка. Кнесинята прие учтиво поканата на сърдитковците; явно си беше направила същата проста сметка. Следващата мисъл на подозрителния вянин беше за възможна уловка. А ако странният народ се бе уговорил с разбойниците и сега искаше да погуби пътниците? Случвало се бе и по-рано, хиляди армии бяха влизали в гората, водени от уж надеждни водачи. И повече никой не бе видял нито тях самите, нито дори костите им. Не, няма такава

опасност, реши Вълкодав. Самият той беше способен да се измъкне и от най-непроходимата гора, дори с кнесинята на ръце. И знаеше сред ратниците не по-малко от десетима такива горяни. А ако устроиха пир и ги упояха с нещо, а после се появяха оцелелите „призраци“?...

Вълкодав изучаваше внимателно харюките и собствените му опасения му изглеждаха все по-малко основателни. И то не защото народът-затворник, скрил се от опасностите на света и предпочел да линее бавно заради кръвосмешенията, му внушаваше кой знае какво доверие. Просто имаше неща, които племе, ръководещо се от заветите на предците, никога не би направило. Да отровят гостите си по време на пир са способни например в просветената Арантиада. Или сакаремците. Но тук, където назовават мечката Горска Ягода... Не, разбира се, само не и тук.

През това време кнесинята продължаваше разговора и постепенно стана ясно защо сърдитковците са решили да нарушат вековното си уединение.

— Ние съдим вещица, светла владетелке — обясни мъж отдясно на старейшината, който също кимна в знак на съгласие. — Тя дойде от изток, от горите, и изпърво ни се стори добра знахарка, вещица в лекуването на болести. Но после се убедихме, че всъщност само чака удобен случай да ни причини беда. Изобличихме я в прилагане на черна магия и искахме да изпъдим духа ѝ от плътта над свещен огън, за не може да причинява повече вреда. Обаче ловците, връщащи се от далечно, донесоха вест, че през нашите места скоро ще премине велика владетелка, чиято мъдрост и справедливост прославят много племена. Децата на Горската Ягода се събраха на съвет и решиха да те помолят, светла владетелке, да оглавиш праведен съд.

Като чу това, Вълкодав най-сетне разбра защо сърдитковците толкова явно се бяха смутили от младостта на кнесинята. Навярно бяха очаквали, че мъдрата и справедлива владетелка ще се окаже, ако не старица като баба Хайгал, то поне зряла жена, майка на воини. Но беше късно да отстъпват, пък и тя разговаряше с тях, както се полага на владетелка.

Що се отнася до самата кнесиня, тя бе не по-малко смутена. Очевидно, на съдбата ѝ се бяха сторили малко бедите и опасностите на Стария път, по който тъй безразсъдно бе позволила да тръгнат. Едва се бе успокоила след битката край блатата, и ето на: появява се от гората

неизвестно кой и иска да решаваш въпрос за живота на човек, когото никога не е виждала!... А да откажеш не върви.

Кнесинята отвърна на харюките по подобаващ начин:

— В моя род е имало съдии, по-достойни от мен. Но аз ще се моля на трижди святото Слънце... — Тя вдигна очи към светилото, което висеше напред небето. — ... Ще се моля на трижди святото Слънце да ме осени със Своята Правда, за да не успее да се умножи несправедливостта. Съгласна съм да бъда съдия.

Вълкодав се безпокоеше напразно. Сърдитковците не си и помислиха да ги водят в селото си, скрито от недоброжелателни погледи в горските дебри. Това беше разбираемо. Тресавищните велхи прекалено се бояха от чужденците, за да поставят на показ най-съкровено си заради съд над някаква вещица. Къде ти. Тук се страхуваха даже да се сродят със съседите си, да дават децата си в чужди домове и да приемат външни хора в своя. Кой ги знае какви са тези странници! Току-виж се окаже, че дори не са хора. А даже и да са хора, едва ли може да очакваш от тях нещо друго, освен да те урочасат.

Кнесинята също не беше своя за тях, но вождовете не се мерят с обикновен аршин. Зад могъщите вождове стоят наистина всесилните Богове. Такива хора като дъщерята на галирадския кнес не са чужди и не са свои. Те са НАД ВСИЧКИ. С тях не могат да се мерят нито децата на Горската Ягода, нито самата Мечка, ако реши да се намеси. Още по-малко пък могат да се справят с отмъстителния дух на вещицата, над която кнесинята сега щеше да произнесе присъда.

Как точно разсъждаваше Карил, старейшината на ронаните, на Вълкодав всъщност не му беше съдено да узнае. Но друго обяснение за поведението на харюките вярно така и не успя да намери.

Наложи се да придвижат кервана още две версти напред и това разстояние кнесиня Елена, пазейки приличие пред горския народ, измина на Снежинка. Бялата ездачка. Телохранилите крачеха от двете ѝ страни, като оглеждаха зорко гората. Майсторите солвяни от отряда на Декша Русолявия се трудеха в движение и изработваха за кнесинята престол от два щита и дръжка на копие. После пътят зави надясно и пред тях се появи голяма поляна, доста удобна за лагер.

Мястото беше страшно красиво. Малахитовите ели се издигаха в златната рамка на брезите. Ярко аленееха офиките, отрупани с тежки зрели плодове — признак, че зимата ще е свирепа. В студената синева на прозрачното небе се виждаха бели облаци. От другата страна на поляната срещу пристигащите и своя вожд излязоха ронаните. До един мъже, всичките въоръжени, петдесетина на брой. Докато галирадци се устройваха и изграждаха подобаващо място за сядане на кнесинята, а язdecите по-назад воини от четата на Лъчезар пристигаха, сърдитковците изведоха на ремък малко, добре гледано мече и го завързаха за здраво забит в земята кол. Зверчето, свикнало да живее сред хора, поръмжа малко, но когато му дадоха голяма прясна риба, се зае лакомо с нея и престана да обръща внимание на събралия се народ. „Синджирът“ представляваше дълъг прът, закрепен за нашийника по такъв начин, че животното да не може да го достигне. Живото въплъщение на Горската Ягода едва ли се досещаше, че със своето присъствие трябва да освети съда над вещицата. Или пък, че на зимния празник тържествено ще го убият със старинни копия и цялото племе ще изяде още неизстиналото месо, обновявайки връзката си с Прародителя.

Малко по-настрани неколцина мъже влачеха от гората предварително приготвени сухи вършини. Явно се готвеха да хвърлят вещицата в огъня веднага щом кнесинята я осъди. Вълкодав потърси с поглед вещицата, но не я откри.

Накрая всичко беше готово и кнесинята с достойнство седна на току-що изработения трон. Тронът стоеше върху постлан килим: не бива владетелят да подлага на опасност свещената си сила, стъпвайки върху голата земя. Няма значение, че слугините едва си спомниха в кой чувал да търсят същия този килим. Тримата старшини, Дунгорм и Лъчезар, приближил се с няколко от своите хора, се наредиха в полукръг зад гърба ѝ. Телохранителите, както обикновено, застанаха отпред. Вождът Карил с десетина яки ловци се разположи насреща. Нито много далече, нито прекалено близо. Нозете му потъваха в разкошна кожа, бяла със сребрист оттенък. Креслото, в което той седеше, приличаше на трон значително повече, отколкото столчето на кнесинята. То беше изрязано от цял пън; изглеждаше като горско чудовище, полумечка, получовек, навело се над намръщения вожд и прегърнало го бащински с ноктестите си лапи. Вълкодав се зачуди

какви усилия са били необходими, за да се донесе тук това чудо. Или може би древният пън бе издълбан отвътре и само изглеждаше толкова масивен?...

— Прояви справедливост, повелителко на солвяните и западните велхи — бавно проговори вождът, изчакал да настъпи тишина. Оказа се, че гласът му е нисък и тежък. — Нареди да накажат вещицата, защото тя разболя жената на моя син и погуби с лоша смърт моя внук.

— Не за първа година моля Боговете на моя народ да ми затворят устата, ако езикът ми понечи да произнесе несправедлива присъда — отвърна кнесинята. — До този ден Създалите ни, слава на Тях, не ми позволяваха нито да осъдя невинен, нито да пусна виновен. Но не ми дадоха и способността да съм всевиждаща. Скромнен е моят разум и ми позволява да разсъждавам само за това, което аз самата съм видяла, чула и разбрала. Нека доведат тук жената, срещу която са повдигнати толкова тежки обвинения, и да ми разяснят добре какво и как е извършила.

Върху лицето на вожда се мярна недоволство: според харюките беше достатъчно кнесинята да потвърди тяхната присъда. А не сама да се опитва да вникне в нещата. Обаче с господари не се спори и Карил се обърна и леко кимна.

Двама яки ловци изведоха жената по същия начин, както и мечето преди малко — на дълъг прът, завързан за шията. Никой не искаше да се докосва до нея: страхуваха се. Вещицата беше дребна, малко пълна, с обикновена парцалива риза без пояс. Тя вървеше, като се препъваше, босите ѝ стъпала бяха измръзнали. Лицето и очите ѝ бяха скрити от плътно намотана превръзка, устата ѝ беше запушена. Виждаха се само дългите ѝ прошарени коси, сплетени на кичури, увиснали на гърдите и гърба. Ръцете ѝ бяха вързани отзад. Пази се от кучето отпред, от коня — отзад, а от магьосници — от всички страни!

Виждаше се, че хората се стараят да се държат по-далеч от вещицата. Всички, освен тъмнокосо скулесто момче на дванайсет години, което, напротив, бе прегърнало здраво жената и ѝ помагаше да върви. Очите на юношата горяха като на вълче. По-точно едното му око; другото бе подуто и затворено. Не беше трудно да се досети човек откъде е синината. Беше я защитавал. Дали не ѝ бе син? Или племенник? Или по-малък брат?...

Вълкодав продължаваше да стои неподвижно, с каменно, безизразно лице, но в гърдите му глухо помръдна страшен гняв. Не бива да се отнасят така с една жена. Не бива! Ако наистина е жестока злодейка, способна да убие дете, тя ще умре. Но да се издевателства над нея? Да се води като опасно животно, на ремък?...

За негово огромно облекчение кнесинята веднага повиши глас:

— Нека развържат тази жена — нареди тя. От тълпата на сърдитковците се дочу ропот на недоволство и Елена Глуздовна добави: — Нека очертаят кръг с брадва и да я заключат вътре в този кръг, за да не смущава маловерните. Аз се помолих на Пламъка небесен и земен и не се страхувам от нейното магьосничество.

Вождът Карил помисли малко, направи с ръка свещения знак и наклони глава, показвайки, че е съгласен.

Ронаните така и не се осмелиха да докоснат жената. Просто хвърлиха края на пръта и отстъпиха встрани, предоставяйки на някого от галирадците да я развърже. Кнесинята знаеше, че от трите народа, населяващи нейния град, най-малко страшни истории за вещици разказваха сегваните.

— Прати някого, Аптахар — нареди тя.

Старшината тръгна сам, защото предводителите са длъжни да вървят първи, когато има някаква опасност. И особено свързана с магия: воинските Богове даряват със защита и благосклонност на първо място вождовете. Спомняйки си за тристенния кремък на Тунворн, Аптахар начерта незавършен кръг и кимна на юношата:

— Води я тук и я развържи. Чуваш ли?

Той никак не беше страхливец, но и на него не му се искаше да си има работа с магьосница. Момчето заведе жената във вътрешността на кръга и Аптахар затвори линията след тях. В този миг краката на вещицата се подкосиха, но младият ѝ защитник я прихвана и ѝ помогна да се отпусне на колене. Тя остана в тази поза, докато момчето със зъби и пръсти разплиташе силно стегнатите възли.

— Тази зла жена дойде при нас от посоката, откъдето се ражда слънцето. Изтокът е блага посока на света и поради това ние не успяхме от самото начало да разпознаем магьосницата. — По знак на Карил думата бе взел един ловец с калпак от лисича кожа. Харюките и без това имаха почти еднакви лица, но този изглеждаше съвсем като вожда. Негов син, реши Вълкодав. — Макар че от същата тази посока

някога се появи Прокълнатия и това можеше да ни научи на много неща. Случи се миналата зима. Един от нашите братя пропаднал през дупка във водата и вече замръзвал, но тази зла жена му помогнала. Тя каза, че си няма дом. Не е възможно добър човек да си няма дом, но нашият брат ѝ повярвал, защото вещиците умеят да отклоняват погледа на хората и да съблазняват слуха им. Нашият брат я довел в жилището на рода си. И нея, и момчето, което се оказало неин доведен син...

Жената стоеше на колене и гледаше галирадците. Бавно ги обходи с поглед и много воители се пресегнаха към муските си, предпазващи ги от злите сили. Тя имаше безкрайно уморени, измъчени и пусти очи. Явно искаше само едно: по-бързо да настъпи краят. Какъвто и да се окажеше този край.

— Тя започна да се занимава с жената на сина на вождата — продължаваше Лисичия калпак. — Стана ѝ толкова близка приятелка, че глупавата млада жена издаде пред нея нещо, за което изобщо не би трябвало да говори: че е трудна.

Вълкодав беше съгласен, че не си струва да говориш с когото ти падне за бъдещата радост. Ще дочуе за това умеещият да твори зло вълшебство — и бебето ще се роди мъртво. Или изрод, което не е по-добре. Или направо камък или дърво. И това се е случвало.

— Ето там стои синът на вождата и до него е жена му — продължаваше разказа си сърдиткото. Вълкодав погледна нататък и видя костелива, с по мъжки тесни бедра ронанка, единствената жена сред тълпата. Изглеждаше като прекарала тежка болест и в ръцете си не държеше дете.

— Когато на снахата на вождата ѝ наближи времето да ражда, злата жена беше успяла да се прояви като веща знахарка. Тя лекуваше нашите братя и сестри и наистина беше успяла да вдигне на крака някои от тях, които бяха близо до смъртта. Сега се питаме не е ли било по-добре за тях да умрат в чистота, отколкото да живеят, омърсени от досега с нечистото? И ето че дойде денят, когато дъщерята на вождата отиде в гората. Ти нали знаеш, светла владетелке, че никой не бива да се допуска при родилката? Тя трябва да свърши работата си сама, в горска колиба. Незнайно зло може да проникне от онзи свят, откъдето идва бебето. То може дори да отнесе със себе си някой човек, особено

ако е мъж. Едва на деветия ден, когато се възстанови границата между световите, родилката може да бъде посетена от майка си.

В този миг Вълкодав едва се сдържа да не се изплюе. Вянските жени също открехваха вратичка между света на живите и света на душите, лишени от пристана на плътта. Но тях не ги прогонваха в гората и не ги оставяха самички сред нечистите сили, комарите и дивите зверове. До родилката винаги трябва да има опитни жени, способни да помогнат и утешат. И майката. И мъжът — закъде без него? Кой ще защити родилката, кой ще прогони всеки враг, бил той от плът и кръв или безтелесен?...

— ... Но когато майката на снахата на вожда отишла да провери как вървят работите, и отнесла на дъщеря си храна, открила при нея тази жена! Тя самата казала, че е останала при родилката през цялото време! И даже точно тогава, когато бебето напускало тялото й!...

В тълпата на харюките застанаха от ужас. Очевидно, за тях това наистина беше нещо нечувано.

— Тя навлече върху нас гнева на Прародителя, чийто посланик сега се забавлява с рибата и слуша моите думи. Той знае, че в тях няма лъжа. Отсега нататък дивечът ще заобикаля нашите примки, а плодовете, които растат в нашата земя, ще изсъхнат до корен!... Само справедливият огън, погълнал тялото на вещицата, ще прогони злото и ще ни избави от тази напасть! Само справедливият огън! Аз казах.

Тълпата зашумя, някои започнаха предизвикателно да вдигат юмруци. Жената още повече се сви, наведе глава и закри лицето си с ръце. Момчето, напротив — изправи се над нея и изгледа с ненавист сърдитковците. Той, изглежда, вече беше пристъпил границата, отвъд която нямаше място за страх. Само огромна ярост. Който протегне ръка към доведената му майка, нека първо прекрачи през мъртвото му тяло. На Вълкодав тази отчаяна ярост му беше много добре позната. Той самият беше на същите години, когато уби възрастен въоръжен мъж, комес на Човекоядеца. Той също се опитваше да защити майка си. И не успя. *Ще допуснат ли Боговете и сега всичко да свърши така?...*

— А бебето? — попита кнесинята.

— То не оживя, светла владетелке. Злата вещица го е убила със своята магия.

— Е, нека да я изгорят, сестро — прозина се Лъчезар. Той стоеше с отегчен вид, като винаги, вляво от кнесинята. — И ние няма да си губим повече времето, и те ще изпитат облекчение.

Непредвиденото разследване го беше принудило да отложи всекидневните воински упражнения и той беше недоволен.

Халисунецът Илад бе изслушал с голямо внимание гневната реч на харюка. И още как, нали се говореше за неговия собствен занаят! Чувайки предложението на Левака, той скочи от сандъка си с такава пъргавина, сякаш от гладката изрисувана кожа бяха поникнали игли. Велможите бяха принудени да се отдръпнат, за да го пропуснат до трона на владетелката. Кнесинята се огледа. Илад се наклони към ухото ѝ и разпалено зашепна нещо. Младата владетелка го изслуша и кимна.

— Нека жертвата на магьосницата да дойде тук. Лечителят ми ще я прегледа.

Снахата на вожда се вгледа очаровано във важната почитана господарка, удостоила я с вниманието си. Тя послушно пристъпи напред, но мъжът ѝ я задържа.

— Тоест как така да я прегледа? — изръмжа той, като гледаше изпод вежди. — Моята жена? Аз... Не давам!

Илад, без да се смуги, заяви на всеослушание:

— Случвало се е да преглеждам и самата владетелка. Така че, в името на Лунното небе, няма защо да се обиждаш. Освен това, ще ми бъде достатъчно да хвана жена ти за ръката...

— Защо?... — смая се сърдиткото.

— Затова — величествено поясни Илад, — защото за учения човек като мен биенето на сърцето е същото, което за теб са следите в снега. Дай ми ръката си, ако не вярваш... — Харюк светкавично скри и двете си ръце зад гърба и лечителят добави с насмешка: — ... и ако не те е страх.

В тълпата веднага се закикотиха.

Синът на вожда целият почервения и бавно се приближи, като протегна напред здраво стиснатия си юмрук. Меките къси пръсти на Илад преминаха по обрасналата с гъсти косми китка, търсейки живеца. Намериха го. Натиснаха. По-силно. Още по-силно. Отпуснаха. Натиснаха...

— Така — обяви лечителят, когато пусна изпотилия се харюк. — Когато си бил малък, си проходил много късно, а за пръв път си проговорил на тригодишна възраст. Виждаш ли, достопочтеният ти баща не бърза да ме опровергае. През цялото време са те болели зъбите, постоянно си се простудявал, а към четиринайсетгодишна възраст... не, не си струва за това... Преди две години си счупил левия си крак и едно ребро, а неотдавна силно си се натровил. Гъби, според мен...

— Достатъчно — спасявайки достойнството на сина си, извика вождът Карил. — Прегледай жена му.

Младата жена неуверено се приближи и подаде на лечителя отпуснатата си бледа ръка. Илад се занимава с жената значително по-дълго, отколкото с мъжа ѝ. Любопитният народ гледаше с интерес. Халисунецът обхвана и опипа двете тънки китки, после нареди на ронанката да се обърне с лице към слънцето и се повдигна на пръсти, разглеждайки очите ѝ. При това лицето му постепенно ставаше все по-мрачно. Накрая той предаде младата жена на нетърпеливо тъпчещия на едно място съпруг и той бързо я отведе някъде навътре в тълпата. Далеч от греха.

— Какво ще кажеш, учени човече? — попита вождът Карил. — Лошо ли я е разболяла вещицата? Може ли да бъде излекувана или е по-добре да бъде прогонена?

Илад се върна при трона на кнесинята, сложи ръце на корема си и обяви:

— Принуден съм да кажа, че лечителската клетва ме задължава да мълча, освен ако не става въпрос за живота или достойнството на човек. Нека всички Праведни Отци да са ми свидетели, но не е възможно да греша! Съжалявам, о, вожде, но Небесата не са предназначили благонравната жена, която имах щастието да прегледам, да бъде майка. На Съдбата е било угодно да всели нейната душа при сегашното въплъщение в тяло, неспособно да ражда деца. Нещо повече — раждайки мъртво бебе, тя самата неминуемо е трябвало да загине. По какъв начин е запазила живота ѝ жената, наричана тук магьосница, аз, признавам си, не знам, но жадувам да узная. Пред господарката кнесиня и теб, славни вожде — поклони се Илад, — аз с увереност заключавам, че жената, погрешно наричана вещица, не е навредила, а е извършила лечителски подвиг. Аз твърдя, че тя

заслужава не позорно наказание, а всякакви награди. Гаранция за това е моята чест на лечител, а аз, по милостта на Лунното небе, с нищо не съм опетнявал тази чест вече трийсет и шест години.

Речта на халисунеца прозвуча в невъобразима тишина. Изглежда нейният смисъл достигаше с мъка до сърдитковците. Явно този народ не се отличаваше с титаничен ум. Само обречената вещица бавно повдигна глава и в погледа ѝ, устремен към кнесинята, се появиха искрици живот. После тя изведнъж прегърна момчето, зарови лице в овехтялата му риза и заплака беззвучно.

— Думите на твоя лечител влязоха в моите уши, светла владетелке — бавно, с кратки паузи изрече вождът. — Но не достигнаха до сърцето ми. Нима Божествения Прародител може да допусне мъж от МОЯ РОД да не може да зачене в жена дете, способно да живее? Тази, която е умъртвила внука ми с черна магия, трябва да умре. Аз казах.

Коленичилата жена се откъсна от юношата, който я галеше по косата, и му каза нещо, изтиквайки го от кръга.

— Бягай при нея... — дочу Вълкодав чрез умениято си да долавя и най-тихия шепот. Жената говореше на сакаремски. — Падни в краката ѝ... Нека добрата владетелка спаси поне теб...

Момчето отдръпна рамото си и остана при нея. А вянинът ясно разбра: този, който все пак реши да изпрати невинната лечителка на кладата, ще трябва да мине през два трупа. Ако не през три... като броеше и Прилепчо, който шаваше неспокойно и съскаше кръвожадно от рамото му.

— Аз напълно се доверявам на твоята мъдрост, доблестни вожде — каза кнесинята Елена. — Ти, като баща на народа си, наистина знаеш какво говориш. Но и лечителят, чиито думи не прие твоето сърце, заслужава огромно доверие. Как да постъпим? Нашата Правда учи: ако изглежда, че и двете страни са прави, трябва да се обърнем за съвет към Боговете. Защото на Тях, в Тяхното божествено безкрайно познание, е открито всичко това, което на нас, нищожните смъртни, се струва неразрешима загадка. Съгласен ли си с мен, мъдри вожде? Какви изпитания признава твойт народ?

След известен размисъл Карил кимна и на слънчевата светлина блеснаха алените полускъпоценни камъни, поставени върху качулката

от мечка кожа, там, където са били очите на мечката. Лисичия калпак с готовност започна да изброява:

— Ако ставаше въпрос за един от нас, светла владетелке, бихме могли да го отведем при въплъщението на Прародителя и да проверим скъп ли му е човека. Но Прародителя няма нищо общо с чужденците. Може да се завърже магьосницата и да се хвърли във водата, защото ние вярваме в справедливостта на водата. Ако тя изплува, значи е виновна: водата не би отхвърлила добър човек. Можем да разпалим огън и да принудим магьосницата да върви по края му, тъй като вярваме и в справедливостта на огъня. Ако огънят започне да обгаря краката ѝ, значи няма за какво да я пускаме да излиза. Но най-много вярваме, владетелке, в справедливостта на двубоя. Защото на този, който е прав, нашият Прародител, Вечно Истинския в Зелената Гора, ще дари частица от своята мощ, и правият ще избута несправедливия от платното...

— Достатъчно. Итерскел!... Къде е Итерскел? — избуча вождът. И с видимо удоволствие се обърна към кнесинята: — Виждам, повелителко на солвяните, че ти заради доброто си сърце не обичаш да осъждаш на смърт дори тези, които несъмнено я заслужават. Това е достойно. Виждам също, че си склонна да повярваш на своя лечител, който се опитва да оправдае злодейката. Не ти се сърдя, светла владетелке: ти проявяваш пред нас правдата на духа, присъща на великите вождове. Защото в какво се състои доблестта на вождя, ако не в опасението да не накаже някой невинен. Позволи ни да те убедим, че вещицата в никакъв случай не бива да избегне кладата. Ти ще предложиш свой човек, а ние — наш, и те ще покажат каква ще е участта на магьосницата. Ако победи нашият човек, а аз не се съмнявам, че той ще победи...

Вождът не довърши фразата си, но и без това нямаше нужда. Итерскел вече се промъкваше напред и неговите съплеменници почтително му правеха път. Той в движение смъкна от себе си елечето от овча кожа, а после и ризата и остана гол до кръста. Загорелите му рамене плуваха над главите на сърдитковците, които изглеждаха като деца в сравнение с него. Итерскел застана до трона на вождя и галирадското войнство откликна с въздишка на възхищение и ужас, а Вълкодав си помисли, че тоя хубостник няма как да се е пръкнал, без намесата на някой дошъл отвън юнак. По силите ли беше на народ,

непризнаващ брака с чужденци, да роди такова дете?... Вянинът несрещаше всеки ден хора, по-силни и едри от него самия, но Итерскел беше именно такъв. Беше много по-едър от Канаон, до когото вянинът изглеждаше като хилав юноша.

— Няма да позволя да осакатят някой от моите хора — тихо, но така, че всички да го чуят, изрече Лъчезар. — Недей да се сърдиш, сестро.

Декша, Аптахар и Мал-Гона не казаха нищо, но се усещаше, че не им се иска да пратят някой от своите бъде разкъсан от това чудовище, и то заради някаква си магьосница.

Вълкодав, застанал до десния лакът на кнесинята, помоли тихо:

— Позволи ми аз да опитам, владетелке.

Еленя Глуздовна вдигна очи към него и той видя как цветът от бузите ѝ се отдръпва, поруменели преди това от студения въздух и вълнението.

— Повика ли ме, бащице? — попита Итерскел вожда. Той много приличаше на мечката, от която е бил смъкнат косматият кожух. Никаква излишна тлъстина не разваляше тялото му, надарено с чудовищна мощ. И той се перчеше с това: огромните му мускули ту се издуваха, ту спадаха. Да, беше силен! И със сигурност бърз като златка. Тромавите не оцеляват в гората.

— Ти строши шията на бика, който избяга от обора и се нахвърли върху моите внуци — някак напевно, сякаш произнасяше заклинание, започна Карил. — Когато изкореняваме дървета в гората, ти сам повдигаш пънове, които седем силни мъже не могат да помръднат. Ще смажеш ли човека, който твърди, че вещицата, погубила внука ми, е искала всъщност да стори добро?

Итерскел отвърна весело:

— Ще го смажа, бащице.

И се тресна с тежкия юмрук по гърдите така, че враните изпопадаха от дърветата. Кнесинята Еленя неволно потрепери... В този миг тя съвсем забрави за знахарката, чиято съдба трябваше да се определи от двубоя. Само Вълкодав съществуваше за нея. Единственият мъж на света. Който... Когато...

Кнесинята го погледна в очите и ясно видя, че няма смисъл да спори с него.

— Той ще те убие, Вълкодаве...

— Няма да ме убие — каза вянинът и добави абсолютно спокойно: — Не съм лъжица за неговата уста.

И кнесиня Елена разбра с непогрешимата си женска интуиция, че той би отговорил по абсолютно същия начин и ако тръгнеше самичък срещу хиляди. Или в устата на дракона. Или където и да било — на сигурна смърт. Само за да не се страхува за него тя, глупачката. И за да не се опитва да го спре.

Значимостта на случващото се вдигна кнесинята на крака, тънките ѝ пръсти със сила стиснаха рамото на Вълкодав.

— Ето човека, на когото възлагам своята вяра в невинността на тази жена! — звънна гласът ѝ. — Върви, и да пребъдат в твой меч Слънцето, Мълнията и Огъня!...

Вождът Карил неочаквано се разсмя.

— Успокой се, светла владетелке, на твой вянин няма да му потрябва меч — каза той и кимна на Лисичия калпак: — Разкажи ѝ, сине мой, който умееш тъй красиво да говориш.

— Тези двамата не враждуват един с друг — зае се да обяснява младият ронанин. — Няма за какво да си отмъщават. На Прародителя няма да е угодно отнемането на нечий живот, освен този на злодейката. Нашият закон повелява да разпънем върху земята изтъкано платно и да го закрепим с колчета. Ограждаме платното с три бразди и с дванайсет орехови пръта, защото Прародителят е създал ореховия храст за прехрана на Своите деца и го е надарил с блага сила. Провеждащите двубоя ще се стремят да се избутат един-друг зад края на платното. Ако някой от тях падне на земята с единия си крак, ще кажем: „Той отстъпи“. Ако падне и с двата крака, ще кажем: „Той избяга“ и ще разберем, че Прародителя е изразил Своята воля.

— Схвана ли твой човек как става всичко, светла владетелке? — попита вождът. Итерскел стоеше до него и уж непреднамерено се обръщаше ту наляво, ту надясно. На гърдите му личеше белег от петопръста лапа с дълги нокти. Знакът на Прародителя? Рана, получена по време на лов?...

Кнесинята се обърна към Вълкодав и вянинът промърмори начумерено:

— Какво сложно има тук за разбиране...

— Тогава — изрече вождът, — нека твой боец да остави оръжието при нозете ти и да се срещне със сина ми наред платното.

Вълкодав разкопча токата и положи меча, като беше наредено, върху килима при краката на кнесинята. Свали от рамото си Прилепчо и го сложи на стража. Меча беше последван от колана, куртката, ризницата, ризата, а после и ботушите. Благодарен беше, че поне не се налагаше участниците в двубоя да се събличат чисто голи. Междувременно харюките с дължимата почтителност разстилаха порядъчно голямо — пет на пет метра! — небелосано платно. Вянинът само се зачуди как са успели да изтъкат такова нещо. Той се учуди и на предвидливостта на сърдитковците. Гледай ти, всичко са взели, даже платно, в случай че се наложи да се проведе Божи Съд. Дори и дърва за магьосницата!...

— Пази се, Вълкодаве... — тихо, така, че да я чуе единствено той, рече кнесинята. Той не отговори нищо, само кимна, за да покаже, че я е чул. Разпусна косите си и превърза лента през челото си. Тръгна бос към средата на поляната, към вече опънатото, закачено за специални кукички платно. И си помисли, че законът, признаващ двубоя върху платното, е мъдър. Какво представлява нишката, спускаща се от женската хурка, ако не видимо подобие на нишката на съдбата? И какво е тъканото платно, ако не плетеница от човешки животи, както я вижда от небето Окото на Боговете?...

Вълкодав започна се моли мълчаливо, разказвайки на Боговете защо отива на бой. И изведнъж си помисли: а ако славният Бог на Бурите вече си е отишъл да почива до пролетта?... Но почти веднага в съзнанието му прозвуча гръм, и то толкова тътнещ, че вянинът дори се огледа, леко учуден, че останалите не са чули нищо.

Повече от всичко той се боеше да не би от глупост да наруши някой непознат нему ронански обичай и с това да провали каузата още преди двубоят да е започнал. Случвали се бяха и такива работи. Вълкодав внимателно наблюдаваше Итерскел и се стараяше да върши всичко по същия начин и по възможност едновременно с него.

Те стъпиха заедно върху прохладното гладко платно и застинаха, вгледани един в друг. Лисичия калпак наведе към земята посребрения крайник на тежкото, старинно копие („наше, сегванско, от времената на Последната война“ — твърдеше по-късно Аптахар) и се зае да очертава браздите. Младите юнаци донесоха от гората наръч орехови пръчки и ги наредиха спрямо посоките на света.

Беше тихо. Галирадците и ронаните оглеждаха напрегнато участниците в двубоя. Двамата мъже навярно бяха родени в една и съща година, но с това се изчерпваше общото помежду им. Златистите къдрици на единия, прихванати с плетена превръзка върху голото чело, се развяваха весело. А косите на другия бяха наполовина побелели, но не от възрастта. Единият можеше да се похвали с набраздени мускули, каквито се получават от здрава работа, добра храна и от свежата кръв, вляла се внезапно в започналото да се изражда племе. Другият не можеше да се похвали и с половината от тази мъжка красота. Беше жилест като железен ремък. Единият напомняше млад мечок, излязъл да си поиграе, да изкоренява жилави дръвчета. Другият приличаше на много спокоен пес от онези, с които можеш да пуснеш малко момиченце на половиндневен път, без да се страхуваш, че някой зъл минувач ще причини зло на детето.

— Нека се извърши угодното на Прародителя — провъзгласи вождът.

Вълкодав много рядко нападеше пръв. Той и сега стоеше неподвижно и чакаше. Ето че Итерскел, без да бърза, направи движение встрани, като някак по пиянски пречупи тялото си и сви рамене. Приклекна неочаквано, сякаш щеше да падне, но се изправи точно преди да докосне земята. Играеше. Прекрасен звяр, сит и силен. Ако не беше Божия Съд, той сигурно щеше да сипе обиди към съперника си, за да го подтикне да направи нещо необмислено. А сега просто се опитваше да го обърка. Да го накара да гледа с четири очи и да гадае къде той, подвижният като живачна капка, ще се озове в следващия миг. Итерскел се усмихваше и танцуваше, правеше лъжливи движения и в един миг мускулите на рамото му и от дясната страна на гърдите му рязко се издуха, а юмрукът му с размери на пита кашкавал и с тегло половин пуд полетя напред към слънчевия сплит на Вълкодав. Смъртоносно!

Както винаги в такива случаи, времето забави хода си за вянина. Той успя да си помисли, че Итерскел без абсолютно никакви усилия може да пробие с юмрук дъсчена стена. Да му дадеш да те докосне ще означава сигурна гибел. Вълкодав отстъпи на половин крачка встрани, пропусна летящия юмрук покрай себе си и леко го отклони с дясната си длан. Обърна се върху левия си крак и вече с две ръце обхвана юмука на Итерскел, насочен към пустотата. Плавно напред, после

нагоре. „Благодарността на Земята“. Горедолу същото, което беше обяснявал на брега на Светии на кнесинята и братята Храбри. Можеше да се предположи, че те самите бяха успели да видят и да разберат това-онова. Защото поне донякъде знаеха КАК да гледат. И къде. „Благодарността на Земята“ отнемаше приблизително същото време, колкото е необходимо спокойно биещо сърце да тупне три пъти.

Повечето галирадци и харюки видяха само бързото движение и двете тела, които сякаш за миг се бяха завъртели в приятелски танц. После Итерскел изведнъж се преви, залитна назад, изкрещя дрезгаво от неочакваната болка, загуби равновесие и се строполи по гръб. Той вече падаше, когато Вълкодав го пусна, насочвайки го далеч от себе си, в противоположна на движението на слънцето посока. Някой вдървен кръчмарски побойник може би щеше да си строши гръбнака, но ловкият и бърз ловец се претърколи и веднага скочи на крака.

Зрителите въздъхнаха. Някои с облекчение, други с недоволство. Прекалено бързо свърши всичко. И нямаше нито избити зъби, нито кървища. Какво му е интересното?

— Моят човек победи! — високо рече кнесинята. Итерскел стоеше точно върху третата, най-далечна черта. Единият му крак бе стъпил преди чертата, другият — след нея. Но и двата бяха извън платното. *Той беше избягал.* Итерскел погледна надолу, после към Вълкодав и красивото му младо лице се изкриви от ненавист. Никой още не беше постъпвал така с него. Да му се случи това!... Да избяга!...

Никога!...

Карил поклати бавно глава, склучил гъстите си вежди.

— Твоят човек не победи — каза той на кнесинята. — Нашият боец се подхлъзна. Аз видях. Това беше случайност. Трябва да повторим двубоя.

Част от сърдитковците веднага закимаха с глави, съгласявайки се с вожда. А останалите от съплеменниците им не закъснях да се присъединят.

— Може ли да има случайности, когато се извършва Божи Съд? — попита кнесинята Елена.

— Случайности — не — каза вождът. — Права си, светла владетелке, не избрах най-подходящата дума. Прародителя от време на

време ни изпраща изкушения, за да изпита и укрепи вярата ни. Ако твоят човек не се бои, нека повтори двубоя.

Вълкодав сви рамене. Той не се страхуваше. *А нали Итерскел, току-виж след това сам си сложи главата в торбата.* На Вълкодав съвсем не му се искаше младият ронанин да си слага главата в торбата. Не му се щеше и да осакатява красивия юнак. *Впрочем, момъкът е голям човек, сам е бръкнал в огъня и сам ще се опари. Нека добре си помисли следващия път, преди да захване да отстоява нечие наказание.*

Синът на Горската Ягода с един скок се върна върху платното. А с втория си скок се хвърли върху Вълкодав. Вече без никакви прикляквания и, естествено, без усмивка. С намерението да излапа противника си, да го глътне и дори да не изплюва костите. Тук вещицата вече нямаше нищо общо.

Този път той изкрещя веднага.

Нямаше задружен танц на двете тела, нямаше отскоци и бързи гмурвания. Вълкодав не се помръдна от мястото си. Стоеше си в средата на платнището, сякаш пушал корени, с непоклатимо разтворени крака. А Итерскел отново танцуваше, само че съвсем не така, както в началото. И не по своя воля. Стоеше на пръсти и с болка правеше ситни крачки, окачен като на кол на собствената си неестествено изопната ръка. По принцип можеше да достигне вянина със свободната ръка или с крака. Технически, както би се изразил Тилорн. Но дори не се опитваше: не му беше до това. Който сам не го е изпитвал, той не може да проумее как се смалява светът и се свива до размерите на мястото, където те боли. Вълкодав държеше с две ръце няколко от пръстите му, болезнено извити нагоре, и строго следеше Итерскел да не се освободи.

Той направи всичко бавно. Разтвори лявата си ръка. Сложи я върху лакътя на Итерскел. „Златната котка хваща раираната мишка“. Защо мишката беше раирана знаеше единствено Майка Кендарат. Вълкодав прекара уловената ръка на Итерскел зад гърба му и надареният с желязна мощ ронанин послушно се прегъна в опит да се отърве от болката. Той трепереше и удряше лице в коленете си. Човек можеше да си го отведе по този начин до Галирад и нека се опита да изписка. Вълкодав го принуди да отиде до края на платното, пушна го и без много да му мисли го ритна отзад. Итерскел политна и когато

усещането му за горе и долу се върна, главата му вече се намираше от вътрешната страна на третата черта. А всичко останало — отвън. *Беше избягал.*

Галирадците зашумяха тържествуващо. Дори и неколцина от по-младите хора на Лъчезар. И велиморците, на които като че ли не им пукаше нито за вянина, нито за вещицата.

— Моят човек победи! — изправи се кнесинята. — Сега вече никой не може да каже, че е станало случайно.

— Ние не го признаваме за победител! — Вождът Карил тропна с коравата си длан по страничната облегалка на креслото, издялана във вид на меча лапа. — Прости ми, светла владетелке, но твоят човек не умее да се бие така, както подобава на един мъж! Той се страхува от ударите и се дърпа като страхлива жена. Нека да се бие по мъжки или да се маха, отстъпвайки победата на по-храбрия!

Ако Итерскел не беше свикнал да се търкаля в прахта пред народа си, то и кнесинята изобщо не беше свикнала да се държат с нея по такъв начин. Струваше ѝ се обидно да изпълнява прищевките на старейшината на горския народ, който упорито не искаше да признае своя син за победен и по живо по здраво да пусне жената, вече на два пъти оправдана от Боговете. Още малко и този вожд ще вземе да ѝ крещи, на нея — наследницата на галирадската държава!... Еленя Глуздовна почти беше решила да даде на войските си заповед да потегля. Да. Тъй щеше да постъпи. И щяха да вземат със себе си и лечителката, и момчето. Така щяха да предпазят и Вълкодав...

Посланикът Дунгорм почтително се наведе към ухото ѝ:

— Чудя се на твоята сдържаност и се възхищавам на спокойствието ти, владетелке. Малцина биха устояли пред изкушението да приключат случая със сила. Не са много тези, на които им достига мъдрост да убеждават в своята правота, когато имат мечове.

Вълкодав не чу тези думи, но без сам да знае, им отговори.

— Добре — каза той. — Няма да се отдръпвам.

И се усмихна. Много неприятна и недобра усмивка, разкрила избит зъб. Кнесинята го огледа и с цялото си същество усети, че за Карил е било по-добре да не настоява за трето поваляне на сина си.

— Нека бъде както искаш, вожде — рече тя, като се стараяше в гласа ѝ да не прозвучат побилите я тръпки. Тя се страхуваше от изхода

на боя така, сякаш тук, на поляната, се решаваше нейната участ. — Нека се бият, както повелява твоят закон, щом не ти допада нашето воинско изкуство. Но първо кажи, вожде, съгласен ли си да се състои последната схватка и тя да реши резултата за всичките три? И да не стане така, че да се уплашиш, да погледнеш слънцето и да кажеш, че то е слязло твърде ниско и не може да освети истински съд...

Старейшината на ронаните погледна слънцето, после сина си и наведе глава:

— Да бъде така, както ти казваш, светла владетелке.

Магьосницата и момчето затаиха дъх. Отчаяната надежда ту се показваше, ту отново угасваше. Прегърнати, те не сваляха очи от Вълкодав.

... И за трети път Итерскел стъпи върху платното. Стъпи внимателно, като върху лед, изплашен от двата си неуспеха. Макар че това вече нямаше значение. Сега носът на жертвата му щеше да изскочи през тила. А зъбите, доколкото са останали, щяха да се изгубят в тревата. Честен юмрук! И никакви женски отдръпвания. Гърди срещу гърди! И още до сутринта и самият Итерскел щеше да повярва, че първите две загуби са били наистина случайни.

Вълкодав отново не пожела да нападне. Младият ронанин се опита да го изтика към края на платнището. Но не се получи. Тогава Итерскел замисли лъжлив удар. Насочи лявата си ръка към слабините на противника си, за да свали онзи ръце да се защити, а в същия миг страховитият, здраво стиснат десен юмрук на ронанина мълниеносно се насочи нагоре, за да размаже лицето на вянина. Итерскел вече почти чувстваше как костите с лекота се пречупват, как плисва лепкавата кръв, как меката плът се разкъсва. Почти виждаше как от сиво-зелените очи изчезва блясъкът на разума. Досега той беше нападал с обикновено велхско връхлитане, което чужденецът сигурно познаваше. А този удар го знаеха само в неговия род. И дори и у по-големия му брат не се получаваше толкова добре, колкото при него.

Ръката на Вълкодав срещна неговата ръка по средата на пътя. Звукът беше такъв, сякаш са се счупили две здрави тояги, увити в мокри парцали. Всички на поляната го чуха, до последния човек.

Когато месец след месец буташ пред себе си нерендосана — проклета да е! — дебела цял аршин греда, когато буташ с приковани ръце здраво затегнат лост на скрипец, подаващ вода от подземна река,

скрипец, в който би трябвало да се впрегне борец тежка категория, и го буташ сам — заради себе си и другарят ти по съдба, слабоват познавач на изтънчени поеми... В такъв случай ръцете или изобщо излизат от строя, или самите те придобиват твърдостта на камък.

Итерскел налетя със замах върху ръката на Вълкодав като върху каменен ръб. И се строполи на колене, още неосъзнал, че е строшил собствената си ръка.

— Иди си от платното — тихо му каза Вълкодав. — Не искам да те осакатявам.

— Ставай, синко! — изплющя гласът на вожда.

Итерскел се изправи. Вълкодав беше виждал такъв поглед — у все още силен звяр, осъзнал, че по петите му има хайка.

— Върви си — повтори вянина. — Нищо добро няма да ти донесе това, че стана.

Лявата ръка на Итерскел се метна по-бързо от змия. Целеше се в очите на вянина — искаш да бръкне с пръсти вътре и да приключи с противника си по същия начин, по който някога Вълкодав се бе разправил с надзирателя — Вълка. Наказанието последва веднага, само че сега Вълкодав вкара в действие и коляното, удряйки противника си под лакътя. Болка угаси съзнанието на Итерскел... Вълкодав не му позволи да падне. Хвана го за колана и не без усилие го повдигна от земята, пренесе го до края на платното и го хвърли отвъд третата черта. Хвърли го безмилостно. Омекналото тяло потрепна конвулсивно, когато се строполи върху счупената ръка. Втората, изкълчена на две места, стърчеше като мъртво крило. Вождът Карил се беше вкопчил в страничните облегалки на трона и гледаше към онова, в което безпощадният чужденец бе превърнал красивия му син.

— Моят човек победи — каза кнесиня Елена. Този път никой не пожела да ѝ възрази. Божият Съд беше извършен.

Слънцето клонеше към заник и вече докосваше върховете на дърветата. Керванът на невястата отново се движеше напред по Стария път. Сърдитковците не показаха да се сърдят. Не се усъмниха и в справедливостта на съда. Или поне не на глас. Но се разделиха с галирадците и кнесинята без никакви приятелски чувства. Младите воини с по-остър поглед дори видяха, че някъде там, в плетени

кошници, имаше нещо за ядене и ако се съдеше по миризмата, то беше вкусно. Но до угощението, с което явно сърдитковците бяха решили да отпразнуват съда над магьосницата, не се стигна. Горското племе се скри в гъсталака, разтвори се там, сякаш никога не го е имало. Навярно нямаше да се измъкне скоро обратно, дори и самият Цар-Слънце да минеше през тези места.

— Не сме загубили много! — в един глас заявиха Мал-Гона и Ертан, която започваше малко по малко да се оживява. — Тресавищни, пу!... Какво ще се занимаваме с тях!

На останалите, включително и на Вълкодав, им беше неприятно. Така се чувстваш, когато, надниквайки в дом на далечни познати, попадаш на безобразна кавга. Уж нямаш нищо общо, ама се чувстваш зле.

Решиха да не спират до късно. Не че се опасяваха от нападение на харюките, просто... просто така беше най-добре.

Младите ратници се приближаваха към Вълкодав с намерението да го потупат по рамото, но бързо се отказваха. („Ти... таковата... това... Здравата го подреди!... Е, добре...“) Вълкодав навъсено си мълчеше. Ако му се случеше отново да воюва с Итерскел, пак щеше да направи същото. Без колебания. Жената и детето бяха живи. Това беше важното. Но той не откриваше нищо хубаво в случилото се. И изобщо цялата тази работа не му харесваше.

— Ще ме учиш ли, когато заживеем във Велимор? — попита кнесиня Елена.

Той отвърна:

— Както пожелаеш, владетелке.

Момичето наведе глава и се замисли.

— Ти не си ми слуга, Вълкодаве — неочаквано каза тя. — Можеш да останеш при мен, но можеш и да си отидеш. Ще си тръгнеш, нали?

Откъде можеше да знае вянинът какви усилия й костват тези думи. Но тя ги изрече и върху нея се стовари такъв безнадежден ужас — а ако вземе наистина да си тръгне... Тя неволно се вкопчи в ръката му, но след миг се усети и бързо се наведе уж да оправи смъкналия се кончов на ботушчето си.

Телохраниелят отговори спокойно и простичко:

— Както ще най-добре за теб, така ще постъпим, владетелке.

Девојката се застави да отдръпне рџката си и реши да смени темата на разговора:

— А кажи ми, теб вџобще възможно ли е да те победят? Или?

Вџлкодав се усмихна. Близнаците, които бяха малко по-отзад, наостриха уши. Някой ден и те ще се бият не по-лошо от учителя си.

— Може, и още как, владетелке — каза Вџлкодав.

Той пътешества дълго заедно с Кан-Кендарат. Жрицата на Богинята на милосърдието не си и помисляше да иска отплата от тези, на които е помогнала, но подарџците бяха безчет. И всичко щеше да е наред, но Вџлкодав отказваше да живее живот на храненик. Той се смяташе за мъж, длџжен да храни и спџтницата си, и себе си. Когато се спираха някъде, правеше какво ли не, само и само да го наемат поне за бияч в крџчма. А дори и в най-отвратителния крайпџтен сакаремски бардак това можеше да бџде направено по един-единствен начин: като се изхвџрли навџн вече наетия юнак. А се случваше и Вџлкодав да допџлзи на четири крака при Майка Кендарат и да стене: „Как успя той да ме подреди така? Обясни ми...“

— И този... Итерскел... той също ли може? — отново потрепервайки, попита кнесинята.

— Не, владетелке. Той не може.

— Сега бях при своите хора и по пџтя слушах какво си говори народџт — намеси се Дунгорм, който крачеше до колата. — Половината войска се кџльне, че би се разправила с оня юноша със същата лекота. Твџрдят само, че нямало да го размятат насам-натам, а веднага щели да го повалят.

— Ха! — по котешки изфуча Хайгал, която водеше конете. — Както казва моят народ, когато орелџт вече е отнесџл козленцето, всеки ще ти каже, че е можел да го уцели със стрела.

Дунгорм с интерес вдигна очи кџм нея.

Вџлкодав си замџлча и кнесинята се възползва от мџлчанието му, за да докосне отново телохранителя по рџката.

— Така ли е? Какво ще кажеш? — попита го тя.

Вџлкодав поклати глава и отговори без особена охота, но честно:

— За велиморците не гарантирам, но в твоята войска, владетелке, той би осакатил почти всеки. Освен петима-шестима от воеводите и твоя роднина, Лъчезар Лугинич. Той беше толкова посилен от мен, колкото съм аз от една жена.

— Еее, я по-леко — разнесе се от каруцата недоволният глас на Ертан. — Жени има всякакви, вянино! Почакай само да се изправя на крака и ще се убедиш.

Вълкодав изхъмка и й рече:

— Отказала си се да умираш май...

— Ти му счупи ръката — напомни кнесинята.

Вълкодав сви рамене.

— Счупих я. Но аз стоях на страната на доброто, владетелке.

Кнесинята мълча известно време, после отбеляза:

— Боговете рядко помагат на този, който нищо не умее.

Дойката отново се намеси в разговора:

— Случва се Те да насочват умелите към отървяване на неумелите.

Спасената знахарка спеше в ъгъла на колата, сред ранените, свита на кълбо и едва ли не скрила главата си под овчата кожа. Когато свърши Божия Съд и Вълкодав се приближи да я изведе от кръга, тя не можа да се изправи на краката си — вянинът я отнесе на ръце. Тя говореше нещо бързо и несвързано на велхски и сакаремски, целуваше ръцете на кнесинята и Илад, като се опитваше да целуне и Вълкодав. Когато я нахраниха, дадоха й одеяло и й наредиха да се качи на колата, тя се сви в ъгъла и незабавно заспа дълбоко. Момчето с всичка сила се стараеше да се държи като възрастен. То вървеше до колелата и гледаше животните. Когато протегна ръка към муцуната на Сивчо, жребецът веднага разпозна в него уверен коняр и не отдръпна глава. Момчето потърка лице в топлата буза на коня — привичка на ездачите от Далечната степ — и за пръв път този ден се усмихна.

— Позволи ми да те попитам нещо, уважаема прислужнице — обърна се Дунгорм към старата Хайгал. — Когато господарят Глузд Несмеянович се раздели с моя господар и напусна пределите на Оранжевите планини — вие в Галирад ги наричате Заключените, — от тайна долина излезе да се поклони на господаря някакъв народ. Там имаше мъже и жени, и жените бяха облечени точно като теб. Случайно да имаш някакво родство с тези планинци?

— Ха! — отново възкликна дойката, този път самодоволно. А кнесинята порови с ръка в пазвата си и измъкна плоска кожена торбичка на извехтял ремък. — Точно това е моят народ, посланико — рече старицата. — Аз съм се родила там, в благословените планини, зад Препятствието. Само орлите и симураните свиват там гнездата си. И ние, ичендарите!

Вълкодав не беше вчерашен и знаеше, че всеки мечкар е склонен да хвали своята мечка. Но той наистина не разбираше как можеш да хвалиш *планина*. Сигурно още на следващия ден в небесата щяха да се появят заснежените върхове, които неговото племе наричаше Железните. А това не доставяше на вянина никаква радост.

— Е, благородни Дунгорм — каза кнесинята с известно предизвикателство, като подхвърляше торбичката върху дланта си. — Съвсем наблизко живее народ, който ще се радва да ме приеме. Нали ще ми покажеш Обятията на Планините, дойке?

— Ще ти покажа! — обеща уверено Хайгал.

— Не сметнах за възможно да разпитвам как е станало така, че саможивите планинци се кланят на господаря — предпазливо се обади велиморецът. — Нека никой тук не се обижда на думите ми...

Обичаш ли мен, помисли си Вълкодав, обичай и слугинята ми.

— ... Но ние сме свикнали да считаме ичендарите за не особено дружелюбен народ. Може би вие ще ми...

— Разкажи му, дойке! — засмя се кнесинята.

Явно, освен посланика, историята на Хайгал не знаеха единствено Ертан и спасеното от ронаните момче. Но защо да не се направи по-приятно пътуването?

— Славният Бакуня, бащата на майката на моята почитана господарка, беше най-големият странник — заразказва дойката, като отчетливо редеше думите. — Преди петдесет години му се случило да премине през нашите планини, чиито свещени върхове приютяват звездите. Господарят, като чул гласа на Ургау, снежната котка, побързал нататък и видял мъж, влязал в двубой със звяра.

Вълкодав беше виждал планинските котки с белите им скъпоценни искрящи кожухчета. Да се попадне в дългите една педя нокти на владетеля на вечните снегове наистина не беше приятно. Стопаните на находищата на скъпоценни камъни от време на време

ловяха и се опитваха да опитомят великолепните зверове, но котките не можеха да живеят в плен. Отказваха се от вода и храна и умираха.

— Господарят не се уплашил, нито пък конят му. Кнесът поразил Ургау с копието си, макар че звярът успял да го свали от коня. После той превързал раните на ловеца и своите и никой не знаел чия е кръвта върху камъните. Този ловец бил Дирята на Орела, вождът на ичендарите. Той нарекъл господаря свой баща, тъй като му дарил живот. Хванал коня му за юздите и го отвел в Обятията на Планините: това е нашият дом, изсечен в скалите над облаците, и хората с чужда кръв не знаят пътя до там. Кнесът станал гост на вожда. От този миг нататък всичко му принадлежало: и жилището на вожда, и стадата кози, и всяка от жените му. Всяка от жените искала да има син от могъщия гост, толкова щедро надарен от Боговете. „Нека не ми се сърдят жените ти, братко — казал кнесът на Дирята на Орела. — Но аз не мога да пристъпя Правдата на моята страна: трябва да се пазя за годеницата си. Наесен е сватбата ми.“ Тогава вождът извикал най-младата си дъщеря и й казал: „Ето го твоят нов баща и господар до края на дните ти.“ Така аз забравих предишното си име и станах Хайгал, Поразяващото Копие. Дъщерята на кнеса си играеше на коленете ми. А после и дъщерята на дъщеря му. Отдавна не съм си била у дома, но знам, че предишният ми баща все така води племето ни. При нас в планините не живеят по-малко от сто години.

В гласа на дойката звучеше спокойна гордост. Тя беше изпълнила волята на баща си и смяташе, че не е било възможно да преживее по-достойно петдесетте години, превърнали я от разцъфтяла девойка в старица.

— Веднъж бях на края на това, което вие наричате Препятствието — поглеждайки с крайчето на окоето си кнесинята, каза Дунгорм. — Моят господар, благородният кунс Винитар, тогава току-що беше станал Пазител на Северните порти. Той реши сам да обиколи всички околности на няколко дни път и аз го съпроводих. Предшественикът на моя господар се задоволяваше със събирането на мито от търговците и рядко извеждаше войските си от крепостта. Страхувам се, че не беше прекалено усърден. Съвсем различен от бъдещия ти съпруг, владетелке. Отдавна познавам благородния кунс. Боговете са му дали сърце на воин и разум на учен...

Вълкодав слушаше мълчаливо.

— Аз самият съм виждал как той измерва разстояния и съставя карти, подходящи и за пълководци, и за мирни пътешественици. Бях заедно с него, когато се изкачихме по клисурата, преградена от скали с цвета на сив чугун. Скоро бяхме принудени да оставим конете. Прости ми, владетелке, но вонята там беше такава, че трябваше да закрием лицата си с парцали. Помня, че господарят весело се присмя на вида ни и пожела да проникне толкова надалеч, колкото е възможно. Обаче след неколкостотин крачки под краката ни зейна чудовищна пропаст, от дъното на която се вдигаха зловонни изпарения. И какво беше изумлението ми, когато господарят ми показва висящото мостче, прехвърлено над пропастта!

— Препятствието е създадено от Будуващите в Недрата — с удоволствие поясни старицата. Когато Гурцат Жестокия преследвал моя народ, те разцепили земята на пътя му. От Препятствието затова и вони, защото труповете на злодеите все още гният на дъното.

— Моят безстрашен господар пожела да прекоси мостчето и да види какво има отгатък, отвъд пропастта. Но едва се хвана за мъхнатите въжета и пристъпи, когато от онази страна се чу глас, който каза: „Спри, пътнико от плоските равнини! Тук започва страната на ичендарите!“. „Кой говори с мен? — попита младият кунс. — Излез и се покажи. Няма да ти сторим зло.“ Онзи човек пристъпи иззад камъка. Гъстата мъгла ми пречеше да се вгледам, но все пак видях строен белокос мъж с бял вълнен плащ. В косите му имаше небесносини орлови пера...

— Предишният ми баща! — уверено изрече Хайгал. — Никой не носи дрехата на Ургау, освен вожда. Той е оказал чест на твоя господар. Вождът няма да тръгне да се спуска към препятствието заради обикновен пътник!

— Той така и не ни пусна от своята страна. Имахме забележителни стрелци, но кунсът не им заповяда да вдигнат самострелите. Моят господар тогава, естествено, не знаеше, че бъдещата му съпруга я възпитава дъщеря на народа на ичендарите. Той не искаше да причинява зло на планинците. Каза, че в случая нищо не може да се постигне със сила. Оттогава насам той не изоставя опитите си да завоюва доверието им и вече е постигнал това, че да търгуваме с тях по малко. Такова нещо никога преди не се е случвало. Ние оставяме покрай Препятствието подаръците си, а на другия ден

намираме донесеното от планинците за размяна. Осмелявам се дори да предположа, че господарят ми е близо до сключване на съюз с тях. Преди известно време открихме сред оставеното от тях голяма кошница, в която спеше бяло коте.

— О! — вдигна пръст Хайгал. — Ти си прав, велиморецо. Това е свещен подарък.

Дунгорм погали черната си, вече сивееща брада и с усмивка призна:

— Това беше точно тогава, когато при моя господар гостуваше бъдещият му тъст, и те вече се договаряха за сватбата.

Вълкодав пропусна покрай очите си смеха, съпроводи тези думи. Ще трябва да попита днес велиморците къде е това дефиле и няма ли при входа към него някакво забележимо дърво или скала. Никога не можеш да знаеш предварително какво ще ти свърши работа по-нататък по пътя.

Планините се показаха дори по-рано, отколкото той очакваше: същата вечер, по залез-слънце, когато керванът се добра до бистра малка река и хората започнаха да се подготвят за нощуване. Снежните върхове се появиха в пламенеещото небе, сякаш шарка върху острието, пуснато в разтвор за гравирание. Подножието, покрито с лека мъгла, изобщо не се виждаше. Все едно някой беше взел гигантска четка и след като я бе потопил в ален огън, беше нарисувал направо на небето нещо средно между странни неподвижни облаци и верига върхове, свободно реещи се високо над земята. Вълкодав щеше да е доволен, ако можеше изобщо да не гледа в тази посока, но не му се удаваше кой знае колко. Младите воители, които не се бяха отдалечавали много от Галирад, сочеха с пръсти и изпадаха във възторг. Покрай родния им град също можеха да се видят планини, целогодишно отрупани със сняг. Но в сравнение с тукашните те изглеждаха като полегати хълмчета, които можеш да изкачиш, без да се изпотииш.

Когато устройха лагера си, оневинената знахарка се събуди, облече подарените от дойката риза и стари шалвари и среса косите си, като махна полепналите по тях репейи. И се превърна от полубезумна разчорлена вещица в горда дребна жена, не в първа младост и малко пълничка, но с леки и уверени движения. Момчето я нарече с име,

което се срещаше често в Южен Сакарем: Мангул. Илад, едва дочакал тя да се оправи, понечи да я отведе настрана, за да си поговорят за тяхната наука. Обаче се наложи да отложи това за по-късно. Мангул в никакъв случай не искаше да се покаже готованка и се зае да помага на момичетата в разпалването на огъня.

— Имай търпение, Илад — каза кнесинята на халисунеца. — Нека да си поеме дъх.

Дунгорм се приближи към тях, а в ръцете си държеше не особено здрав на вид гълъб, с перушина, черна като баластра. Под крилата на гълъба се криеха тънки меки каишки, които прикрепяха към гърба на птицата малък цилиндър с писмо.

— Владетелке! — обяви тържествено велиморецът. — Моят повелител и твой годеник ми нареди да му съобщя, когато зърнем Ограждащите планини. Той ще излезе да ни посрещне веднага щом получи писмото. Каза, че ще нареди да оседлаят Санайгау, златния шоситайнски жребец, неуморен като река и бърз като вятър. Моля те, вземи гълъба, владетелке. Това е планински гълъб, той лети и в тъмнината. Нека отиде в небето от твоите ръце.

Всеки човек има в живота си мигове, в които сам се наблюдава отстрани и не може да каже с него ли се случва всичко или с някой друг. Горедолу така се чувстваше кнесинята, когато приемаше от велиморския посланик топлото пухкаво телце. Гълъбът изви шийката си и я погледна с блестящите си червеникавозлатни очи. Кнесинята вдигна ръка над главата си и разтвори длан. Гълъбът, на когото му беше омръзнала клетката от върбови клони, излетя с едно гъвкаво движение.

Прилепчо незабавно се откъсна от рамото на Вълкодав и като черна стрела се хвърли подире му. Ратниците се захилиха и заподсвирваха, сочейки един на друг зверчето, и кнесинята си помисли: ако го хване — значи все пак нещо се намесва, за да я спаси от омразния брак. Тя чу как Дунгорм ахна.

Хищният Прилепчо със своите заби бе способен да хване и изяде по-голяма от него птица. Стига тя да не бе ястреб, разбира се. Но имаше достатъчно ум, за да не закача уплашения гълъб, пуснат от хората. Прилепчо се върна на рамото на Вълкодав, доволен и от това, че даде на спасилата се в посока на планините птица добра начална скорост.

От времето на паметното нощуване на брега на Кайеранските тресавища младите ратници свикнаха всяка вечер да навестяват младите слугини.

— Няма лошо — проникновено обясняваха те на Вълкодав. — Ако някой пак ни нападне, по-добре да сме тук!

Наистина, сега Вълкодав и старейшините сами избираха мястото за нощуване и сами даваха нареждания на стражите, които не мигваха до разсъмване. Така че, честно казано, нямаше причина за безпокойство относно безопасността на момчетата. Но как да не се възползват яките момчета от факта, че вече никой не ги гони! А за това как разцъфтяваха момчетата изобщо не си струва да се споменава.

Сега всяка вечер приключваше със седянка пред шатрата на кнесинята. Когато има жена, пред която да се изперчи, мъжът намира у себе си удивителни способности. Момчетата домъкваха сегвански арфи, солвянски гусли, велхски пиоб. Стана ясно, че някои пеят нелошо, други свирят добре, а трети танцуват майсторски. Намери се даже стихоплетец. Кой би могъл да предположи, че той ще се окаже русолявият Декша, изгубил едното си око в боя при блатото! Декша не смятаха за бавно съобразяващ човек само тези, които не го познаваха добре. Наистина, солвянският Бог-Змей, покровителят на певците, не беше дарил младия старшина нито с глас, нито със слух. Декша не се и опита да пее. Просто говореше — приглушено и монотонно, прикривайки болното си око.

*В земята камениста, сива
изгорели кости си почиват.
За възглавница им служи камък,
и мъх като одеяло ги покрива.
Високи борове шумят,
мъглата вятърът разплита.
А откъм блатото с тръстика
въздишка, случва се, долита...*

Рижият сегванин, клекнал недалеч, едва чуто докосваше с пръсти арфата си. Свързана мелодия така и не се получаваше, но в гласа на струните се различаваха ропотът на гората и жалните крясъци на птиците, отлитащи на север. А повече не беше и необходимо. Песента беше за Варея и нейния приятел, с който ако беше успяла да се целуне и три пъти, пак щеше да е добре. Всъщност беше успяла само да загине заедно с него.

*Защо кръвта ти е върху листата?
Стани, любими, надигни се!
Самичък няма да те изоставя,
където с вой летят стрелите.
Враговете са вдигнали секирите,
сега главата ми ще отсекаат.
Нека да си мислят злодеите,
че господарката съм аз...*

Кой сега можеше да знае мислила ли е наистина Варея, че нейната смърт ще даде време на кнесинята и ще ѝ помогне да се спаси от убийците? Ох, едва ли. Вълкодав доста се съмняваше в това. Но песните така се раждат.

Декша завърши молитвата си към Светлите Богове, молейки Ги да позволят на момъка и девойката ако не да се съединят, то поне да се срещнат на оня свят. Известно е, че всеки народ си има свои небеса.

Кнесинята Еленя слушаше мълчаливо, със застинало лице, а слугините плачеха за приятелката си. Мал-Гона шепнеше нещо на своите хора и скоро от ръка на ръка тръгна тумбеста манерка.

— За упокой на душата — каза велхът и измъкна костената запушалка. — Опитайте първа, владетелке.

Кнесинята опита, без да се намръщи, и предаде манерката на Дунгорм.

— Ех! — каза Аптахар, когато душите вече трябваше да са упокоени по подобаващ начин и от манерката бяха изтръскани последните капки. — Татко Храмн, чиято премъдрост може да се сравни единствено с дължината на неговия... е, както и да е... Та накратко, той повелява да не се обливат мъртвите в сълзи. Чувал съм,

че онези, за които много плачат, не могат да се възнесат: пробвай да отмъкнеш със себе си на небето леген, пълен със сълзи! Дайте ми тука петструнната, Хег да я вземе, да упокоим мъртвите както трябва!

Аптахар пееше значително по-лошо от сина си, останал в Галирад, и на арфа не можеше да свири, а по-скоро дрънкаше, високо, но без особено благозвучие. А песента, която подхвана, наистина накара останалите да подскочат уплашено. Да се изпълнява такава песен пред кнесинята беше възможно само в края на дълъг път, когато преживените заедно опасности и трудности превръщат господарите и слугите в близки приятели.

*Солвянската девойка ме целуна,
на палавницата това ѝ беше малко...*

Посланикът Дунгорм с ужас погледна косо кнесинята, но владетелката не спря певица. А Аптахар с удоволствие изброяваше племена и народи, жизнерадостно сравнявайки достойнствата на девойките и възпявайки разнообразни удоволствия:

*А с мономатанската девойка мургава
сякаш върху жаравата си легнал!...*

По средата на песента събраните около огъня започнаха да се подхилват.

— Трябва да се съчини такава за вас, мъжете — измърмори Ертан. Раната не ѝ позволяваше да се смее.

— Захвани се ти с това! — посъветва я Аптахар. — Само че първо... трябва да опиташ с всеки, за да можеш да сравняваш.

Подхилването премина в откровено кикотене.

Мангул и момчето скромно поглеждаха иззад гърбовете на воините, на самата граница на осветения кръг. Дребната жена беше взела върху коленете си галирадска гусла, на която ѝ се беше скъсала струна, и сега боязливо пробваше слабо познатия инструмент, като

докосваше с пръсти струните и го поднасяше към ухото си — да чуе как пеят. Това не остана незабелязано.

— А ти, изглежда, разбираш от тая работа! — каза седналият близо до нея велх с дълги мустаци. И с тържествен тон се развика: — Лечителката иска да попее! Магьоснически заклинания!... Момчета, спасявайте се, сега ще падне гадаене!...

Жената се отдръпна изплашено, а хлапакът скочи на крака, стиснал юмруци. Кнесинята нареди на Храбробор:

— Доведи я тук.

Младият телохранител се доближи до Мангул, прескачайки през краката на воините.

— Да вървим, владетелката те вика. Не се бой. А ти, малкия, изчакай с воюването.

— Наистина ли искаш да ни попееш, добра знахарке? — попита кнесиня Елена, когато Мангул застана пред нея, притиснала към гърдите си гуслата с висящата струна. — Умееш ли?

Отговори момчето:

— По-рано доведената ми майка пееше за хората, венценосна шадат. За това ни хранеха.

— Наистина ли? — учуди се кнесинята. — Значи ни е провървяло. Изпей нещо, което не сме чували по нашия край.

— Само не си и помисляй да омагьосваш — изхленчи Мал-Гона. — Все едно, няма да се получи.

Вълкодав изтърси от изтъркания кош направената от брезова кора книжка, обърна я срещу светлината, отвори я на четвърта страница и престана да слуша.

Мангул наведе глава и за няколко мига се замисли за нещо. После седна върху петите си, както беше прието в Сакарем, а гуслата положи на лявото си коляно.

— В моята родина — каза Мангул, — ученикът на певеца, когато преминава през Посвещаването, трябва да съчини и изпее четири песни. Песента на Тъгата, за да не може никой да удържи сълзите си. Песента на Радостта, за да се изсушат тези сълзи. Песента на Безнадеждността, за да се почувства всеки като песъчинка на брега на океана и да разбере, че всички усилия са безполезни. И Песента на Пробуждането, която кара човек да изправи гръб и вдъхновява за подвизи и велики дела. Струва ми се, че ти не би намерила в тях това,

за което жадува твоят дух, венценосна шадат. Позволи ми да ти изпея съвсем друга песен. Песента на Надеждата. Чух я от един човек от Западен Сакарем. Той твърдеше, че са я съчинили роби от страховит планински рудник, от който няма връщане назад...

— Владетелке моя — полугласно отбеляза Дунгорм, — песен на наемниците, а сега и песен на робите! Струва ли си да оскверняваш слуха си с песни, съчинени по време на каторга?

Мангул отново се сви уплашено, а кнесинята мило се усмихна на посланика.

— У дома обичах да се грижа за малка градина, благородни Дунгорм. Ти сам я видя. И да ти кажа, на храстите, които аз наторявам, цъфтят нелоши цветя. Това, че хората не са от високо съсловие, не означава непременно, че песните им няма да са хубави. Освен това аз винаги мога да ѝ заповядам да млъкне. Пей, знахарке.

Жената се наведе над инструмента и струните заговориха. Застенаха. Заплакаха с човешки глас. Невъзможно беше да се повярва, че Мангул едва днес за пръв път е видяла гусла. Ратниците, които все още обсъждаха разпуснатата песничка на Аптахар, млъкнаха като по команда. Дори тези, които бяха прегърнали тихичко пискащите от време на време девойки, наостриха уши и застинаха.

Още при първите акорди Вълкодав едва не изпусна книжката от ръцете си. По гръбначния му стълб, някъде откъм корема, пробяга хлад. Подобно нещо не се беше случвало с него от доста отдавна. Той застина на мястото си и разбра, че всъщност каторгата му е свършила едва вчера. Днес. Току-що. А може и изобщо да не е свършила. Какво щастие, че никой не го гледаше.

Той знаеше тази песен. Изглежда, единствената, със сигурност родила се в Скъпоценните планини. Когато там пееха, караха сърцето да се разтупти с нещо свое, донесено от дома. А тази песен беше различна от останалите и в нея имаше всичко. Поколения роби я бяха шлифовали сякаш е скъпоценен камък, олющвайки от нея ненужните думи. Само че тогава я наричаха Песента на Отчаянието. Защо тя...

Мангул вдигна глава, готвейки се да запее, и вянинът напрегна цялото си тяло, предчувствайки мъчението.

Жената запя. В първия миг той разбра само едно: думите бяха други.

*За какво, струни мъдри, ще пеете този път?
Как славният герой към небесата полита.
Той бе като всички нас — човек от плът,
и с кръв гореща, болка способен да изпита.*

*Като нас не беше виждал изгрева с години,
ни маргаритки, на ливада в някоя планина,
за да може скъпоценни камъни, полети с кръв
да продаде господарят на добра цена.*

В този миг изстиналият Вълкодав пламна така, че върху челото му изби гореща пот. За да може старинната Песен на Отчаянието ненадейно да се превърне в Песента на Надеждата, трябваше да се случи нещо разтърсващо. Чудо. И изглежда, той дори се досещаше какво точно.

*В тъмата той мечтаеше за свобода и слънце,
точно както всички нас, но чуй певеца:
във него туптеше сърце, различно закалено,
такова и смъртта не може докрай да изгори.*

*За него ще разкажем на онези, що не вярват,
че е способна доблестта оковите да сваля,
пречупвайки врата на звяр двуног.
Наричахме го Страшилище за вълците...*

Мангул пееше на сакаремски: много от околните разбираха този език. В Сакарем ловяха вълци с помощта на скални орли. Не отглеждаха ловджийски кучета, нямаха и наименование за тях. Жената използва прозвището на птицата. Вянинът се роди отново; към него не се обърна нито един поглед.

*Знаеше, че свободата се взима с кръв гореща,
и я взе с кръв. Но все пак след това
видяхме как слънцето го посреща,
над планините плаващо в небесната синева.*

*Видяхме и как той все повече се издигаше
по белия сняг и кристалния леден калпак.
И човешкият глас до нас не достигаше,
но вятърът донесе: „Ще се върна пак!“.*

*Студеният вятър беше по-сладък от вино.
Дишахме въздуха мразовит и прашен.
Видяхме в небето могъщи криле,
и мракът в подземията вече не бе страшен...*

Всъщност могъщите криле принадлежаха не на „страшилището за вълците“, а на два симурана, отнесли в небето и своите ездачки-вили, и почти бездиханния млад вянин. И заедно с него — малкия Прилепчо...

Прилепчо скочи от рамото на Вълкодав върху китката му и озадачено впери поглед в лицето му.

*Снегът е затрупал кръвавата пътека,
но споменът над бурята като слънце грее.
Та нали това, дето се е удало на един човек,
и друг да го извърши ще успее.*

*Изгрев свещен иде над планината,
никой палач не ще успее да го загаси!
От днес нататък знаем пътя към свободата,
и Песента на Надеждата в мрака звучи!*

Всеки мотив, както е известно, може да бъде изпълнен по различен начин. Може да се изпълни така, че само на някой пън да не

му потекат сълзи от очите. Може така, че ти идва да се разтанцуваш. А може и така, че ръката ти сама посяга към ножа. Всички, дори и Вълкодав, не забелязаха кога тъжният плач се смени с горд и страховит зов за победа. За свободата, за която, ако се замислиш, и загубата на живота не е чак толкова висока цена.

Гуслата млъкна. Вече се чуваше само как в нощната тъма шумолят листата, още неуспели да полетят.

— Да — тихо каза кнесиня Елена, — тази песен са я съчинили роби, благородни Дунгорм. Ела при мен, песнопойке.

Мангул се изправи и се приближи послушно. Кнесинята свали от лявата си китка прекрасна сребърна гривна, обсипана със зелени камъчета, и я сложи на ръката на знахарката. Жената понечи да благодари, но Елена Глуздовна я спря с жест, изправи се и, без да каже нито дума повече, се скри в шатрата.

След песента на Мангул на никой вече не му се искаше да пее. Хората започнаха да се разотиват, притихнали, смутени. Открили в себе нещо, което никога по-рано не бяха забелязвали. Защо? Че нали никой от тях, благодарение на Боговете, не бе имал нищо общо със Скъпоценните планини. И никой от тях не беше чувал за роба с прякор Скален орел, който бе успял да се измъкне от каторгата. Странна работа.

Отиде си и Мангул — за голямо облекчение на Вълкодав. На вянина му се струваше, че тя със сигурност е видяла какво се крие вътре в него и ей сега ще го каже на всички. Благодарен беше на Илад, че отведе нея и доведеното ѝ дете. Около огъня останаха само телохранителите, тъй като тук им беше мястото. Вълкодав раздвижи зиморничаво рамене, ризата му бе подгизнала от пот. И разтвори пръстите си, вкопчили се в книжката от брезова кора.

Предстоеше нощта и до сутринта, както и през всяка друга нощ, можеха да се очакват всякакви номера от съдбата. Защото, когато Окото на Боговете се скрие, неправдата по света набира сили.

Вълкодав обикновено стоеше на стража след полунощ, когато добрите хора повече от всичко искат да спят, а лукавите злодеи, знаейки за това, се отправят на лов. Този път, за разлика от обикновено, вянинът веднага изпрати братята Храбри да спят и общо

взето не възнамеряваше да ги буди до разсъмване. Понеже мислеше, че самият той така или иначе няма да успее да заспи.

Обикаляше безшумно насам-натам и се вслушваше в нощта. И си мислеше, че напразно е изживял живота си. Беше почти на двайсет и четири години — щеше да ги навърши в началото на зимата... А днес бе сигурен, че е направил всичко. Или почти всичко. Върнал е всичките си дългове. И то така, както е трябвало. Посетил беше няколко градове и селища, намерил бе семействата на много от онези, с които се беше побратимил по време на каторгата. После бе тръгнал да убива Човекоядеца с пълното съзнание, че няма как да не успее: и цяла дружина комеси не би го спряла. И с пълното съзнание, че ще загине. Но не съжеляваше особено за това. Кому е нужна последната издънка на загинал род?... Човек, за когото няма да има кой да си спомни, освен старата жрица от чуждо племе?... А ето че не загина. Даже си създаде семейство. И заплува по течението, решен да изживее остатъка от дните си заради тези, които имат нужда от него. Дори започна да мечтае, проскубаният пес. Мънистото прие от неразумната Еленушка...

Вълкодав неразбиращо погледна косо кристалното зрънце, което с такава гордост носеше на ремъче в косите си. Това ли бе имал предвид Богът на Бурята, когато ясно беше отговорил на молитвата му: **ВЪРВИ И ЩЕ ДОСТИГНЕШ?** Някъде там, на юг, продължаваха да се издигат Скъпоценните планини. И наред с това, на което се беше нагледал там, неговата нищожна разпра с Човекоядеца изглеждаше толкова незначителна, колкото гористите хълмове на неговата родина — пред гигантските планини в снежни плащове.

Мисълта, че съществува Дълг, който е над дълга пред рода, за пръв път споходи вянина. И не му се стори богохулна. Може би на сутринта щеше да му се види такава, нали затова казват, че утрото е по-мъдро от вечерта. Но не и сега.

А в недрата на хребетите всеки ден гаснеха човешки животи. Родът на Сивия пес би се изгубил безследно в тълпите мъртъвци. А нали той, Вълкодав, вече бе чул повелята на Бога на Бурята: **ВЪРВИ И ЩЕ ДОСТИГНЕШ.** Наложил се да му изпратят и тази знахарка, за да се засрами най-сетне и да разбере той, малоумника, за **КЪДЕ** става въпрос.

Вдругиден, надали по-късно, ще се види прахта от препускащия насреща велиморски отряд. С бързите, ох, колко бързи шоситайнски жребци. Сини очи?... Какъв беше цветът на очите на Човекоядеца? Не помнеше. Всичко останало си спомняше, това — не.

Вълкодав дочу слаб шум, обърна се и видя старата дойка, която изпълзя на четири крака от шатрата. Той веднага застана нащрек. Добре усещаше хода на времето. Колесницата на Окоето на Боговете, летяща над безплодната пустош на Долния свят, постепенно се приближаваше до оня край на небесата, където щеше да настъпи изгревът. Хайгал го повика с пръст и Вълкодав се приближи.

— Момичето те вика — прошепна старицата. — Върви!

Видът ѝ неизвестно защо беше мрачно тържествен. Сякаш „момичето“ лежеше на смъртно легло и вече се бе простила с нея самата, а сега възнамеряваше да се сбогува и с верния си телохранител. Вълкодав неволно си помисли за последния начин да се избегне нежелана сватба и за всеки случай попита:

— В добро здраве ли е господарката?

— Добро е, добро е! — увери го старицата. И ядосано го бутна в гърба: — Тръгвай, де!

Вълкодав първо отиде при Храбробор. Младежът усети безшумното приближаване на учителя си, седна и отвори очи. Щеше да има кой да охранява кнесинята и без вянина...

— Буди брат си — каза Вълкодав. — Владетелката ме вика за нещо.

Тази шатра, заменила просторната и пъстроцветната, беше доста малка. В нея едва имаше място за самата кнесиня и за дойката. Вълкодав повдигна входната завеса, наведе се и влезе на колене на кожения под, точно до недокоснатите завивки на старицата. Извезаната вътрешна завеса, ключинска изработка, беше спусната, но през прегънатото ъгълче проникваше лъч светлина.

— Викала си ме, владетелке? — обади се той тихо. Кнесинята се забави с отговора...

— Ела тук — дочу се най-накрая.

По време на нощуване вянинът беше посещавал господарската половина на шатрата само веднъж. Когато се наложи да измъкна кнесинята от разбойническите стрели. Вълкодав се намръщи, смъкна ботушите от краката си и се мушна под плътната завеса.

Кнесиня Елена седеше върху кечето, свила крака под себе си и загърната в плащ до брадичката. Пламъкът на малкия светилник пред нея трепкаше леко. Вълкодав не можеше да стои прав в шатрата, затова се отпусна на колене пред кнесинята. Огънчето хвърляше странни сенки по лицето ѝ, като го осветяваше отдолу. Вълкодав сведе поглед. Не е вежливо да гледаш дълго време право в очите този, комуто служиш. Кнесинята продължаваше да мълчи и се усещаше, че колкото повече време минава, толкова ѝ е по-трудно да заговори. После тя направи видимо усилие и прошепна, сякаш се е хвърлила от стръмното в дълбока тъмна река.

— Зная всичко за теб, Сив пес.

Вълкодав потрепна, вдигна поглед, наведе отново глава и нищо не отвърна.

— Скоро ще дойде женихът ми — продължи тя все така много тихо, за да не чуят дори братята Храбри. — Аз знам какъв ти е той, Вълкодаве.

Вянинът вече беше успял да подреди мислите си и отвърна приглушено:

— Това няма значение, владетелке.

Кнесинята отметна глава, но сълзите все пак бликнаха от очите ѝ.

— За мен има — сподавено прошепна тя. — Искам да си отидеш. Още сега. Докато хората не са се събудили... — Сълзите я задушаваха, спускаха се по бузите ѝ и оставяха широки мокри ивици, но тя кой знае защо не ги изтриваше. — Ще те изпратя с писмо... при татко... Ще вземеш Сивчо и още един кон за смяна... Обичам те, Вълкодаве...

— Владетелке...

Очите ѝ блестяха като на болен, измъчван от треска.

— Повече няма да те видя — шепнеше кнесиня Елена. — Аз самичка съм тръгнала да се женя... дъщеря съм... Мразя го!... Когато на мен... на мен... ми се роди син... искам поне да се надявам, че този син е твой...

Светът за пореден път се обърна надолу с главата. Кнесинята се наведе към Вълкодав и точно както някога го хвана за ръцете. В мислите му пробягаха хиляди възможни картини, всичките еднакво безумни. Но те мигновено се разлетяха в различни посоки, защото плащът се смъкна от раменете на кнесинята.

Вянинът разбра защо песнопойците наричат красавиците ослепителни. Внезапната женска голота е като обедно слънце в очите. Помниш: видял си. А какво си видял? Няма какво да отговориш, освен ако не си поет. Много по-късно, срамувайки се от самия себе си, Вълкодав отчаяно се опитваше да си спомни кнесинята такава, каквато се бе изправила пред него в този единствен миг. Но така и не успя.

Ръцете се оказаха по-бързи от разума. Вълкодав прихвана изплъзващия се плащ и бързо загърна девойката. Тя го прегърна през врата и го притисна към гърдите си. И хлипаше, хлипаше, полагайки усилия да не се разридае с цяло гърло. Искаше да бъде негова. Само негова. Поне веднъж. А после...

Вълкодав я успокояваше, сякаш тя бе детенце, сънувало страшен сън. И мислеше за същото това „после“. Доколкото изобщо бе в състояние да мисли сега. *Свърши се!* — ликуваше, изпълвайки се с живот, някаква част от неговото съществуване. — *Тя ме пожела!* Тънките пръсти неумело галеха покритото с белези лице, измръзналото тяло се опитваше да се сгрее в прегръдката му... Би било огромна неправда, ако се каже, че Вълкодав остана съвсем равнодушен, че близостта на кнесинята изобщо не го развълнува. Но вяните не смятаха за мъже тези, които слушат само повелите на плътта.

— Владетелке... — тихо каза Вълкодав. Прегъна края на широкия плащ и се зае да изтрива сълзите ѝ. — Владетелке... — повтори той, мислено проклинайки неясния си говор. Вече виждаше, че от нея си е отишла цялата смелост, който ѝ бе нужна за това признание. Тя познаваше мъжката любов само по разказите на слугините си. Беше по-храбра по време на сраженията, когато помагаше да се измъкнат от полесражението ранените. Да. Но там, зад каменните стени на светилището, той я бе отвел за ръка. И сега, изглежда, отново бе негов ред да я хване за ръката и да я отведе в безопасност.

Ако на негово място беше човек с дар слово, вероятно из въздуха вече щяха да се носят някакви убедителни слова. Би ѝ напомнил, че тя

е сватосана невяста, на която ще е добре, ако строгите солвянски Богове простят дори това, че самоволно е махнала булото, разкривайки лицето си. Би я вразумил, нея, наследницата на галирадския кнес. Би я накарал да си спомни за дълга.

Вълкодав обаче не бе способен на такава реч.

А най-добрият илач за кнесинята щеше да е насмешката. Нещо толкова, което тя ще разбере чак след известно време. И като го разбере, може и да му прости...

Вълкодав се смяташе за жесток човек. Но не чак толкова.

Той галеше косите на кнесинята, които се закачаха за грапавата му длан, слушаше едва доловимото ѝ дишане и с тъга си мислеше как в тези коси ще се заровят пръстите на сина на Човекоядеца. Как ще мачка с лакома уста нейните устни, тънката шия, малката девическа гръд...

Никъде няма да ме отпратиш, владетелке, помисли си той с гняв. Няма да те изоставя.

А някъде там в тъмните висини махаше с криле към заледените планини бърз малък гълъб.

*Всеки иска да живее. Но случва се, повярвай
да отдадеш живота, всичко незначително забравил.
В дълбините на душата се пробужда звяр,
тъмен убиец. И за живота мислите си изоставил.
В сражението до рамото ти гибелта стоеше...
Ти от съдбата нищо не желаше. Не се боеше.*

*Нехаем за живота, щом можем с чест да
отмъстим.*

*Чест, способна да накара да се бият даже
мъртвите ръце.*

*Какво, че ни очакват смърт и мъки, ако има
заради кого дори предсмъртни мъки с лекота да
понесем?*

*Тези, дето им е все едно дали във битката ще се
опазят,*

случва се с оръжието си лично Боговете да ги пазят.

*Когато свърши боят, едва тогава ще намериш
време,*

да слушаш като чудо звуците на диви зверове.

*Дъждът света приспива, и дървото дреме,
синигерът със звънко чуруликане приятелката си
зове.*

*Събужда пролетното слънце капките със своите
лъчи.*

Помисли за другарите паднали. И живей. Не плачи.

13. ПЕСЕНТА НА СМЪРТТА

Границата на планинската страна беше рязко очертана. Сякаш някога, в незапомнените дни на младостта на света, изпъкналият щит на земята се е разкъсал и пръснал, неиздържал на натиска. И едната част на щита е останала на мястото си, а другата се е откъртила и се е разпаднала на чудовищни отломки. А когато всичко утихнало, тези отломки така си и останали да стърчат към небесата във вид на каменни грамади. А може и да се е случило по друг начин. Във всеки случай вяните предполагаха, че точно тук някога е избухнала тъмна чужда звезда, долетяла отнякъде извън този свят. И че именно оттук се е разпространила по белия свят Великата нощ, продължила трийсет и три години.

Независимо дали е било така, или не, планините си стояха на мястото. И от зелените предпланински местности, обрасли с орехови дървета, както в Сакарем, тук нямаше и помен. Планините започваха с отвесна скална стена, издигаща се на неколкостотин стъпки.

Водата, вятърът, мразът и просто отминалите векове доста се бяха потрудили над нея, но на много места добре се забелязваха слоевете и пластове разнороден камък, ту разположени на прави ивици, ту разкривени и пречупени по най-немислим начин. На места тези пластове напомняха каменна зидария и ставаше ясно защо солвяните и нарлаките наричаха тези планини *Заклучени*.

Стената гледаше на север и слънцето никога не я огряваше. Навярно затова границата на вечните снегове тук се спускаше съвсем ниско и от нея вееше хлад. На няколко версти от стената дърветата започваха да стават все по-дребни и да оредяват, а после съвсем изчезваха. А под самата грамада, на няколко дължини от изстрел с лък, лежеше тревиста пустош, през която минаваше пътят.

Опричната страна, размишляваше яздецията до кнесинята Вълкодав. Железните планини. Я гледай как страни от тях добрата гора, отстъпва, не иска да расте наблизо...

Пътят също се стараеше да не се притиска плътно до стената, при подножието на която тук-там бяха натрупани цели хълмове от скални отломки — следи от чудовищни свличания. Под всеки от тези хълмове спокойно би се събрал целият галирадски прикът.

Упоритият живот обаче навсякъде взимаше своето. Дори по самата стена се катереха здраво вкопчили се храсталаци, израснали от семена, пренесени от птиците или от вятъра...

Предишната вечер Вълкодав бе измъкнал картата си и я беше показал на Дунгорм. Благородният нарлак отпърво се обезпокои: как така, откъде има това телохранилелят?... Обаче после видя в ъгъла името на болярина Серт и трицветното шнурче с потъмнелия печат и се успокои. Дунгорм уверено посочи върху картата границата на планинската страна и отбеляза клисурата, която се пресичаше от Препятствието. Скоро щяха да преминат оттам. Вълкодав погледна картата, запомни наученото и я скри под ризницата си, която почти не беше свалял по време на пътуването и с която бе свикнал, сякаш му бе втора кожа.

Настроението на велимореца беше превъзходно. Тази вечер, в най-лошия случай на следващата сутринта, той очакваше да срещне господаря си, когото явно искрено обичаше. Веднага се усеща кога човек просто изпълнява задълженията си и кога служи, както се казва, по съвест. Вълкодав смяташе Дунгорм за достоен човек. Да си представи посланика сред слугите на Човекоядеца му изглеждаше толкова невъзможно, колко, да речем, да си представи Тилорн сред тях. А сред слугите на сина му?... Нито му беше приятно, нито пък имаше достатъчно време да мисли за това. Кръвните отмъстителите не са нито добри, нито лоши. Те просто си отмъщават — и туй то. Така че настроението на Вълкодав беше далеч не толкова тържествено, колкото на Дунгорм.

Той очакваше неприятности.

Този, или тези, които бяха тръгнали на лов за кнесинята, вече двукратно се бяха опитали да се доберат до нея. Щеше да е много странно, ако не се пробваха и трети път. А тъй като вече не им оставаше време — Винитар спокойно можеше да пристигне и преди настъпването на нощта — ударът можеше да се очаква всеки миг. И какво по-удобно място от това тук, на тясната ивица открита и равна като лопата за хляб поляна? От която няма и къде да се избяга, освен в

някой планински проход без изход?... В тясна цепнатина, където в края на краищата ще ги притиснат и ще ги избият до един?...

Вълкодав своевременно се посъветва със старшините и честно сподели с тях опасенията си. Опитните воители го изслушаха и никой не възрази.

— Какво, сигурно ще ни посъветваш да наденем броните? — усмихна се Аптахар. Той добре си спомняше пролетта.

— Момчетата ще започнат да мърморят — въздъхна Декша. — Не са чак толкова леки ризниците. Ока и четвърт желязо, не е шега работа...

— Хайде сега, няма да се изсипят — разсъди Мал-Гона. — По-добре да се подсигури без нужда, отколкото да го закъсаме.

У дома, в града, те бяха стражи. И ако не ставаше въпрос за залавянето на уличен крадец, бяха свикнали да вършат това, което им каже началникът: дружинният витяз или наелият ги търговец. Да решават сами се оказа и повод за гордост, пък и по-трудно, и по-интересно. А и боят при Кайеранските тресавища вече беше показал, че това им се удава неловко.

— Ако ни нападнат, аз бих поставил стена от щитове — каза Декша. — Нека да пробват да пробият през моите храбреци!

Мал-Гона поклати глава:

— Да бяха конете ни с нас... Ако изведнъж се окаже, че те имат от нашите велхски колесници, никаква стена от щитове няма да ти помогне.

— Длъжни сме да спасим владетелката — каза Вълкодав.

— Витязите имат коне — промърмори Аптахар. — И велиморците.

— Договорете се с Дунгорм — предложи велхът. — Ако се случи нещо непредвидено, качвате с него кнесинята на седлото — и дим да ви няма...

Вълкодав можеше да се обзаложи на каквото му предложат, че тримата старшини, както и той самият, веднага помислиха за ранените, слугините, дойката и учителя, за Мангул и доведения й син. И за петдесетимата добри момъка, на които вероятно никой нямаше да им доведе бърза кобила и да им подаде поводите.

— Все някак ще успеем да ги отблъснем — изрази общото настроение Аптахар.

Те изобщо не споменаха лъчезаровите витязи като бойна сила. Каква е ползата да разчиташ на някой, който вече веднъж те е подвел.

— Накъде ще избягаме? — попита вянинът. — Кой знае, може точно сега да ни дебнат отпред!

Изрече тези думи и почувства как в крайчето на съзнанието му се заражда неясна мисъл. Да избягат с кнесинята, да се промъкнат покрай Винитар? Кой знае кога той ще успее да дойде. Вълкодав вдигна глава и погледна в небето, както винаги, когато трябваше да поразмисли. Така. Разбойниците в никакъв случай не биха ги нападнали от тази посока... само от онази...

— Да тръгваме! — каза той на тримата предводители. И почти на бегом се завтече към колата, покрай която Дунгорм разговаряше с кнесинята, а горе, с юздите в ръце, гордо седеше старата дойка.

— Владетелке — каза той на кнесинята, когато Дунгорм и старшините се отдалечиха, всеки при своите си хора. — Страхуваме се да не ни нападнат пак. Бъди така добра, сложи си отново ризницата.

Еленя Глуздовна мълчаливо се подчини. Веднага разкопча топлатата плетена жилетка, напъха я в ръцете на Храброслав и бързо взе донесената от една от прислужниците ѝ броня, за да я облече. Вълкодав погледна към Хайгал и тя му намигна. Миналата нощ, когато той напускаше владетелката кнесиня, дойката, застанала изморена на входа, го дари с изпепеляващ поглед и бързо се вмъкна вътре; какво ли е направил на момиченцето ѝ безсъвместният вянин?... Защо вече не плаче, жива ли е?... Изключително опитната бабка за миг бе разбрала станалото. Вянинът не беше направил и три крачки, когато Хайгал със същата удивителна бързина излетя навън.

— Наведи се! — строго нареди тя на едрия телохранител.

Вянинът се наведе. Бабката чевръсто го хвана за ушите и... го целуна със сухите си сбръчкани устни по челото и страните.

— Благодаря ти, синко... — тихо, за да не чуят близнаците, каза тя.

Затова пък господарката кнесиня от сутринта насам нито веднъж не бе вдигнала поглед към Вълкодав. Трудно е да погледнеш в очите мъж, успял да опази твоето целомъдрие по-добре от самата теб.

Аптахар се върна пръв от отряда си, присъедини се към Вълкодав и известно време крачи мълчаливо до вянина. Изглежда, обмисляше нещо.

— От началото на пролетта сме заедно — проговори той накрая. — А пък моя брат го уби вянин. По-малкия ми брат. Хегова опашка! Кога съм можел да предположа, че ще съм заедно с вянин? А?... Питам те!

Вълкодав нямаше какво да отговори и си замълча. Все едно, не възнамеряваше да разказва на Аптахар как самият той някога е мразил до смърт сегваните. Всички до един. Също, между другото, с причина. И как после, когато попадна в каторгата, набързо се излекува от тази глупост.

Аптахар позаглади грижливо къдравата си брада само за да я смачка след това в юмрука си.

— Ето какво, вянино... — каза той. — Може би, когато се доберем до Велимор, да вземем да си смесим кръвта четиримата? Аз, ти, Декша, Мал-Гона... Нали трябва да се поддържаме един друг. Нали не си против?

Вълкодав не беше против. Макар че кръвното побратимяване бе прекалено отговорно нещо, за да се решава ей така, без колебание. Това родство означава повече от даденото от предците, защото сам си го избираш. И ако се случи да има раздори между побратими, за тях се помни и след сто години.

— Хубаво е това — каза Вълкодав. — Но нека първо отведем владетелката.

А наум си каза: *ако наистина се стигне до побратимяване, дано не пострадат и тримата старшини от сина на Човекоядеца...*

— Лъчезаровците нещо поизостанаха — отбеляза Аптахар, оглеждайки се назад. Наистина, лъчезаровата хайка, която се движеше на известно разстояние зад ратниците, не си даваше много зор. Изглежда, гордият Лъчезар не искаше „да диша прахта“, макар че нямаше и помен от прах: рядко използваният път беше обрасъл с гъста жилава трева. Вълкодав погледна към своите хора. Зоркият Храброслав стоеше изправен в целия си ръст върху колата, придържайки се за предната стена, и не откъсваше напрегнатия си поглед от границите на рядката гора. Дългите, боядисани на

разноцветни райета, вълнени поли на слугините се влачеха по тревата, а до всяко от момичетата крачеше по един младеж. Още петнайсетина воители се движеха в близост до колата. Може и да се случи нещо, може и да не се случи, но ще бягат, изоставяйки ранените, само в най-краен случай.

Скалната стена пред тях се издаваше в полето във формата на нос, остър и непристъпен. Ако в краен случай на Вълкодав му се наложеше да се катери нагоре, той би потърсил друго място. Надвисналите червеникави канари внушаваха респект. Доколкото си спомняше, според картата по-нататък започваше широкото устие на клисурата. По думите на Дунгорм тази клисура само изглеждаше дълга и леснопроходима, но в действителност скоро завършвала в непроходима стена. А от другата страна на устието се издигала удивителна скала на кафеникави и жълти ивици. Преодолееш ли я, веднага се озоваваш на стеснения заради морените път към Препятствието.

Вълкодав виждаше как съгледвачите, които препускаха пред тях на пъргавите си коне, свиха зад скалистия нос, изчезнаха за известно време от поглед, а после отново излязоха на открито и дадоха знак с ръце, че пътят е чист.

— Ти си вянин, аз — сегванин. — Аптахар завиваше с ръка брадата си, като все така крачеше широко и неуморно. — В името на пъпа на Родана, доживяхме! Побратимихме се!...

Вървящият пешком отряд заобиколи острия издатък на скалата и тръгна да прекосява отвора на клисурата-капан. Дунгорм не беше излъгал: клисурата наистина беше впечатляваща. Изглеждаше, че по-нататък се открива изглед към привлекателна долина, просторна и губеща се в далечината. Там беше пълно със зеленина, а по едната скална стена подскачаше пенлив ручей. Отпред, като стражева кула, се извисяваше скалата с цветните ивици.

— Спящата змия! — с гордост се обади Хайгал. Тя без усилие разпознаваше родните места, които не бе виждала от петдесет години. През цялата сутрин Вълкодав я беше слушал и вече бе започнал да разбира, че може и да не разпитва Дунгорм, за да проверява думите на старицата. Така или иначе, сега не му беше до това. Той оглеждаше

рядката гора, хвърляше коси погледи към дремещия Прилепчо, който се бе унесъл от равномерния му ход, и си мислеше: ако аз бях разбойник, бих... бих, може би, дори точно сега...

Момъкът съгледвач, яздещ близо до гората от лявата страна на кервана, и изправеният в колата Храброслав закрепяха едновременно. Всички глави веднага се извъртяха в тази посока.

От гората, от обагрения в червеникаво и златисто гъсталак, право срещу тях препускаха конници. Много. Сигурно към стотина. И първото, което видя Вълкодав, бяха белите маски от брезова кора, закриващи лицата им. Маските на някои от ездачите, явно по-знатните, бяха обковани. Включително и тази на главатаря. Той яздеше великолепен бял кон и с лявата си ръка размахваше меч.

Щом изскочи от гората, отрядът на нападателите веднага се раздели на две неравни части. По-малката се насочи зад каменния нос, за да нападне изостаналите витязи, а другата се спусна към вървящите пешком. Виждаше се как под копитата на конете хвърчат буци пръст със зелена трева по тях.

Колко време е необходимо на ездач, препускащ с всички сили, да премине малко повече от половин верста и да връхлети върху крачещи пешком ратници? Съвсем малко. Но ако сред пешаците никой не изпадне в паника, ако всеки войник уверено знае какво трябва да направи — то през това време и те могат да свършат доста работа. Бързо скриха кнесинята и момичетата зад колата, прикриха ранените с резервните щитове. Най-добрите стрелци се обърнаха срещу връхлитащите конници и вдигнаха предварително приготвените лъкове. След боя над Кайеранските тресавища нищо не можеше да ги изненада или изплаши. Пък и сега им предстоеше да се сражават не с неизвестна нощна сила, а с най-обикновени хора от плът и кръв, и то под яркото слънце, посред бял ден. Имаше разлика.

Суровите юнаци не си губеха времето. Измъкваха от разкопчаните, спуснати върху бедрата им колчани, рязани или бронебойни стрели и ги пускаха да летят. Добре че конниците още от самото начало бяха напълно достижими за опитен стрелец. Разбира се, не всички стрели попаднаха в целта, но няколко коне се търкулнаха на земята. А и неколцина конници тупнаха като пънове от седлата.

Вълкодав засега не се хващаше за лъка: имаше време. Ратниците, добре обучени от старшините си, стреляха по команда, всички едновременно. Може би от това нямаше особена полза, но определено внушаваха страх. Веднага се виждаше, че нападателите са налетели не на изплашените придружители на керван, готови едва ли не като зайци да се разбягат из храстите, а на воители, дето съвсем не са от страхливите и са свикнали да се отбраняват.

Жадоба?... — мислеше си Вълкодав, като не се отделяше от кнесинята и следеше какво става във всички посоки. Нима отново е Жадоба? И тогава, при блатото?... А защо не?...

Усети, че газии във вода. На излизане от клисурата бързият ручей се разделяше на седем малки струи. Множество ръце незабавно подхванаха корпуса от маронгово дърво на колата, за да помогнат на наострилия уши кон.

Междувременно смъртоносната стрелба свърши работа. Разбойниците се разколебаха, дръпнаха юздите на конете си и се отклониха встрани, без да стигат до ръкопашен бой. Галирадските ратници, с щитовете в ръце, хукнаха напред. Към скалата на цветни ивици, извън капана. Ясно беше, че нападателите се стремяха не толкова да влязат в сражение, колкото да ги изплашат и да ги изтласкат настрана, в клисурата без изход. Където бе много вероятно да ги очаква засада. Да речем, трийсетина елитни стрелци с двоен запас от стрели. Напълно достатъчно.

Велиморците на коне начело с Дунгорм се постараха да дадат време на пехотинците. Те забелязаха, че разбойниците са спрели да си поемат дъх, успокоили са конете си и се готвят за нов набег — и се хвърлиха да пресекат пътя им.

Храбрите воители с готовност щяха да се сблъскат с врага лице в лице, и въпреки че доста му отстъпваха по численост, все пак да се хвърлят в неравен бой, за да защитят годеницата на своя господар. Но засега не се налагаше да се принасят в жертва. Мъдрият Дунгорм беше успял да направи с разбойниците това, които те самите не бяха смогнали да сторят с пехотинците: изплаши ги и ги накара да свърнат встрани. Спящата змия се приближи на още десет крачки. И още на десет. Какво ли имаше отпред? Съгледвачите не бяха успели да надникнат зад нея.

Е, как е, Жадоба? — каза си Вълкодав, като гледаше обърканите разбойници. Свикнали сте да режете главите на онези, които щом видят острие, веднага пълнят гащите. Но щом някой ви се озъби, с вас става същото...

Те бягаха към скалата на цветни ивици. Бягаха, увесили на гърба си щитовете, отдалечаваха се с мрачна упоритост от неизбежната смърт. Чуваха се само пресипналото дишане и тропотът на няколко десетки чифта крака. Запотените мъже с шлемове и тежки ризници от време на време злобно псуваха през зъби. Слугините, вдигнали полите си, блещеха ослепели от страх очи. Ако разбойниците притиснеха малкия им отряд и го обградяха плътно, мъжете поне можеха да себият, а на тях какво им оставаше? На тях и на ранените, които се търкаляха из колата, подскачаща от буците пръст?...

На кнесинята не би й било по силите сама да носи щит; пак добре, че издържаше тежестта на ризницата от четвърт пуд. Вместо щит около нея бяха телохранителите. Вълкодав, естествено, можеше да качи владетелката в колата. Или на гърба на бялата Снежинка. Но ако той беше прав и разбойниците наистина преследваха точно кнесинята, те първо щяха да се заемат именно с колата. Да не говорим пък за ездачка на бяла кобила. Но ако кнесинята останеше в тълпата, трудно щяха да я открият зад притиснатите един към друг гърбове!

И ето, че Спящата змия надвисна над главите им. Те бягаха към нея, както преди време към светилището. Само че с тази разлика, че тогава в светилището ги чакаха приятели. А тук? Какво щяха да видят зад скалата? Отрядът на кунса Винитар, бързащ да им помогне? Или засада, която смъртоносно ще ги обсипе със стрели?

Те бягаха, защото нищо друго не им оставаше.

Съгледвачите се носеха напред, завиха зад скалната кула и почти веднага отскочиха назад и направиха уговорения знак. Значи не бяха забелязали нищо подозрително.

— Ускори крачка!... — закрещя Аптахар. — По-живо, по-живо!...

Той виждаше, че конниците се готвят за нов набег. Явно беше, че ловците не се стремят особено да се приближат плътно до озъбилия се дивеч, който изобщо не желаше да се превърне в лесна плячка. Обаче не можеха и да си позволят да изпуснат бегълците.

Велиморците, готови да пожертват себе си, отново се хвърлиха да пресекат пътя им...

— В името на Еднокраките и Еднооките! — изруга някой на велхски до Вълкодав. — Това пък какво е?... Може ли така да се бяга!...

На младите, разгорещени юнаци им се късаха душите, че не се изправят срещу неприятелите, както повелява древната чест.

— Стига сте си чесали езиците!... — изкрещя Мал-Гона. — Какво, да не заспахте в движение, не съм виждал по-тромави хора!

Разбойниците за втори път не пожелаха да влязат в ръкопашен бой с велиморците. Напротив, голяма част от тях неочаквано обърна конете си и се устреми към клисурата-капан. Галирадците вече завиваха зад Спящата змия, когато преследвачите им изскочиха обратно в равнината. Сега зад гърбовете на всички ездачи стоеше по още един разбойник, с лък или самострел в ръцете.

Вълкодав все поглеждаше нагоре, към каменните корнизи и към обраслите с дребен храсталак върхове на скалите. На света няма непреодолими канари. Човек може да се изкачи където си поиска, стига да има достатъчно време. Но разбойниците или не бяха разполагали с необходимото време, или не бяха очаквали, че преследваните ще решат да си пробият път към Препятствието... Вълкодав така и не забеляза стаили се стрелци на върха.

Конете на нападателите, изтощени от двойната тежест, препускаха бавно и тромаво, но все пак настигаха бягащите. Намеренията на Жадоба — а Вълкодав с все по-голяма увереност вярваше, че това бе именно Жадоба, — не предизвикваха съмнения. Той не искаше да им позволи да се доберат до Препятствието. Искаше да ги обкръжи, да препречи пътя им и да ги повали в движение.

Солвяните, сегваните и велхите хриптяха задъхано и псуваха здравата, но бягането така и не се превърна в бягство. Навярно защото заедно с воините бяха тези, на които им беше още по-тежко. Девойките капнаха от умора, младежите ги мъкнеха за ръцете и си ги предаваха един на друг. После започна доста стръмно изкачване и в задницата на колата с ругатни едновременно се опряха двацет и две длани.

Озовали се зад Спящата змия, бегълците трескаво впериха поглед в далечината: Винитар!... Не се ли вижда Винитар?... Пред тях нямаше никого. Затова пък веднага ги удари тежката миризма на сяр.

Още стотина крачки и много от тях започнаха да прикриват уста с ръкави или просто с длани. Но как да се прикриеш, когато трябва да бягаш? Щеш не щеш — дишаш с пълни гърди.

На това място винаги вилнееше студен вятър, който слизаше от заснежените планински върхове и вледенените скали в равнината. Той долиташе откъм Препятствието и донасяше облак смрад. Тук гората беше отстъпила още повече от скалната маса. Очевидно никакъв живот не можеше да издържи дълго на зловонието от пропастта. Самата клисура напомняше за каменна река: някаква сила, бушувала тук в отдавнашни времена, бе измела навън находища от чугуеносивите скали. Стената, обърната към гората, бе покрита с жълт слой наноси.

Вълкодав почувства как от задушливото зловоние сърцето в гърдите му болезнено се свива и се зачуди какво ли ще стане, ако разбудената от миризмата кашлица го накара да се превие още сега. До този миг зловредната болест не се бе съобразявала с нищо...

— Подкарвай, бабо! — извика той на старата Хайгал.

Можеше и да не крещи. Дойката насочваше умело коня и колата между каменните блокове. Ако имаха поне малко време, щяха да се убедят, че друг път за преминаване тук просто няма. Впрегнатият кон, свикнал да тегли послушно колата накъдето му посочат хората, само пръхтеше. По-своенравните коне на старшините започнаха да цвилят неспокойно и да се опитват да се изправят на задните си крака. Опитните велхи омотаваха муцуните им с парцали, откъснати на бърза ръка от дрехите. Това помагаше. Дунгорм и Хайгал бяха единомисленици, че рано или късно ще се наложи да оставят конете. Обаче засега никой не бързаше да ги отвързва от колата.

Тревата също не искаше да расте, изложена на отровния вятър. Под краката на бегълците хрущеше безплодна баластра. Даже не остъргана и изгладена от водата баластра: в клисурата, пресечена от Препятствието, не течеше нито река, нито ручейче. Дребният чакъл нараняваше краката през кожените подметки на ботушите. *Ако не бяха камъните, щях да бягам по-бързо*, мислеше си кнесинята. *Да, разбира се, ако не бяха камъните, бих тичала сама*. Всичко се повтаряше, както онази нощ на Кайераните. Само че сега, сменяйки се, я водеха за ръка Храброслав и Храбробор, а Вълкодав крачеше отзад. И също както в онази нощ, някой силен и зъл се опитваше да я погуби, а други хора я спасяваха. *Онзи път загинаха Варя и спътникът ѝ. Кой ли е*

наред днес?... Досега бяха пролели кръв само разбойниците, повалени от точни изстрели, но всички бяха наясно, че с това няма да приключи всичко. Заедно с живите тичаха и бъдещи мъртъвци, които също сипеха ругатни и груби шеги, ободрявайки себе си и приятелите си. Когато се устремиха към Спящата змия, кнесинята дори се намръщи на косия поглед, хвърлен към нея и телохранителите: ето значи, на кого изобщо няма да му се наложи да умира! Тя си помисли, че този човек е прав и неволно се почувства страничен наблюдател, когото случващото се не може да засегне по никакъв начин. На седемнайсет години е трудно да повярваш, че скоро ще умреш. Тя *знаеше*, че ще се спаси. По-точно — че ще я спасят. А кой щеше да спаси останалите?

Но всичките тези мисли много скоро избледняха и се разтвориха в една-единствена: НЕ СПИРАЙ. БЯГАЙ. Когато ти се иска да замениш целия свят срещу миг почивка, не ти е до размишления. Особено ако разбираш, че няма да има дори и кратък отдих, защото тогава смъртта ще те достигне. НЕ СПИРАЙ. БЯГАЙ. Нямах свобода на волята в нищо, даже в това каква гибел да избереш: от преумора или от вражеска ръка. И всичко това странно се смесва с дълбоката вътрешна увереност: ВСИЧКО ЩЕ БЪДЕ НАРЕД...

В този миг кнесинята смътно осъзна защо умиращото животно до последния миг се опитва да пълзи, макар да е обкръжено от глутница хищници, които вече късат парчета месо от хълбоците му. Защото да дадеш да те разкъсат, без да се съпротивяваш, е прекалено страшно дори когато смъртта те заслепява.

Но някаква част от нейния разум, все още не сварила окончателно да затъпее от непосилния бяг, я съзерцаваше и ѝ се присмиваше. Жена-воин!... Размечтала се кокошката за орлов полет. Да оглавява дружината като майка си!... Ето, глупаче, какво представлява воинското дело. Това не ти е да си лежиш на миндера и да мечтаеш. Ако сега падне този до теб, може би дори няма да си обърнеш главата. Дума не може да става да защитиш някого, да го отнесеш надалеч...

... Когато отстрани се появиха неприветливите сиви канари, на кнесинята ѝ се стори, че вече ги е виждала някъде. Но не можа да си спомни къде, пък и не се и опита да понапъне мозъка си...

Вълкодав и другите опитни воители видяха това, което убягна от погледа на измъчената кнесиня: разбойниците бяха изпреварили бягащите и вече сваляха на земята стрелците. Велиморците напразно се опитваха да им попречат. Стрелците скачаха от конете и изчезваха сред морените. Вълкодав си помисли с отчаяние, че вероятно има някаква скала, от която мостчето през Препятствието се вижда като на длан. И до тази скала разбойниците ще се доберат първи и нищо не може да се направи.

Проходът отпред се стесни и Хайгал дръпна юздите:

— Спри!

Колата нямаше откъде да мине, налагаше се да я изоставят. Прекрасната кола, сглобена с любов от благословено маронгово дърво от най-добрите галирадски майстори. Едва в този миг кнесинята усети с пълна сила, че става нещо непоправимо. Тоест, те, разбира се, ще се спасят — при скалите или даже отвъд Препятствието — но най-вероятно нямаше да види повече колата, която през последните няколко седмици ѝ служеше за дом. А с конете какво ще стане?... Снежинка?... Коленете на кнесинята отново омекнаха...

Няколко воители вече бяха скочили в колата; посивелите от болка ранени бързо биваха изнасяни навън и съпровождани напред — някои хванати под ръка, други направо носени на ръце. Ертан излезе сама. Левият ѝ лакът беше плътно привързан към тялото, за да не се обади раната при някое невнимателно движение. Още в колата жената-воин беше разплела спасителните възли с дясната си ръка и със зъби и сега върху ризата ѝ отново се бе появило петно. Ертан не му обръщаше внимание. Гелам я чакаше от другата страна на тъмнината. Скоро щеше да отиде при него. Но не и преди да мине през трупа на някой и друг враг.

Вълкодав погледна назад, към все още видимото късче от равнината, ограничена отляво от Спящата змия, а отдясно — от безименната черна канара, леко наклонена напред. Ако в деня, когато отпътуваха от Галирад някой му беше казал, че ще дойде време, в един миг от което ще очаква с нетърпение кръвния си враг, единствения си спасител!

Но и при двете скали нямаше никой. Кунсът Винитар, синът на кунса Винитарий, наричан Човекоядеца, не идваше на помощ зад

черната канара. А и Лъчезар Лугинич сякаш бе пропаднал зад Спящата змия...

— А откъде накъде пък ще е Спящата? — изпръхтя до него Аптахар. — Тя ли се е натровила от вонята?

— Побързай, владетелке — каза Вълкодав и насочи кнесинята по тясната пътека, където вече се бяха скрили половината от ратниците заедно със слугините и ранените. Хайгал, която още куцукаше след Каейран, не се отделяше от почитаната си господарка. Упоритата старица мъкнеше със себе си торба, в която, подчинявайки се на предчувствието си, предвидливо беше сложила всичко необходимо, според нея. Тя бръкна вътре и измъкна голяма червена кърпа — свещеното було, с което кнесинята трябваше да закрие лицето си преди срещата си с годеника. Дойката започна да завира булото под носа на кнесинята:

— Прикрий си устата, дете, няма защо да гълташ тая гадост...

Кнесинята понечи да вземе кърпата, но Вълкодав не разреши:

— Скрый я! Ще я видят... червена е...

Кашлицата, напънала го отвътре, го накара да млъкне, а после го свали на колене. Острата смрад свърши работата си. За миг пред очите му причерня, после той почувства, че го повдигат. Искеше да се откопчи, успя да си помисли, че се е оказал за нищо не ставащ телохранител, а още колко уроци са останали непреподадени на братята Храбри... Нищо, оказа се, че най-главното все пак е успял да им внуши. Близнаците направиха това, което техният наставник, ако зависеше от него, в никакъв случай не би им позволил. Те мълчаливо го подхванаха, изправиха го и на бегом го помъкнаха напред. Вълкодав усети кръв в устата си и пристъпът почти веднага премина. Винаги се случваше така — от мига, в който за пръв път му потече кръв в деня на завръщането на кнеса. След няколко крачки Вълкодав вече можеше да стои сам. Той отблъсна ръцете на братята и изтри кръвта. Не с длан, а с ръкав, за да не му се изплъзва после мечът. Кнесинята все се обръщаше към него, гледаше го почти като обезумяла.

— Напред!... — изръмжа Вълкодав на близнаците. — Забравихте, че трябва работа да вършим!

Някъде отзад Снежанка жално изцвили. После се разнесе яростен вик, конете зацвилиха неистово, дочу се звън на остриета.

Велиморците, останали да прикриват оттеглянето, най-накрая се бяха сблъскали с разбойниците в близък бой. И загиваха един след друг.

През това време слезлите от конете нападатели, които се бяха разтворили като дим между скалите, започнаха да стрелят. Не се показваха никакви, само стреляха. Стрелите, които валяха от небето, не бяха в състояние да пробият ризниците, но се забиваха безмилостно в телата, непокрити с доспехи. Над главата на кнесинята веднага изникна щит. Момичето незабавно придърпа дойката към себе си. Железният обкован щит се удряше със скърцане в камъните.

След пристъпа на кашлицата Вълкодав кой знае защо съвсем престана да чувства вонята на сярата и пред него неочаквано се откри Препятствието.

Безпорядъчно нахвърляните морени донякъде отстъпваха от края, а може би нарочно бяха избутани от някого долу. Те образуваха неголяма площадка, върху която се бяха струпали галирадците. Далечният край на площадката свършваше при началото на бездната. А от нея бавно нагоре пълзеше жълтеникава мъгла. През мъглата се виждаше отсрещният бряг, също толкова скалист и неприветлив. Хайгал не беше преувеличила: до него имаше не по-малко от петдесет крачки. Показа се и мостът. Лек, люлеещ се мост, който висеше на черни въжета, изработени от косми. Мост, съставен от тънки, ненадеждни на вид дъски. Малко по-широк от половин аршин, така че по него да може да минава само по един човек...

Долу, под мостчето, се разтваряше бездънна пропаст. Досега никой не се беше спускал там по своя воля, за да узнае има ли дъно Препятствието. Още по-малко пък някой се беше изкачвал обратно. А отгоре наблюдаваха планини — вечни, равнодушни планини с облачни шапки, загърнати в синкавите наметала на необезпокояваните от нищо ледници. И небето, което изглеждаше зелено заради мъглата.

Мостът обещаваха спасение, но ратниците не се решаваха да го преминат и то не заради страховитата дълбина на пропастта. От другия бряг вече бе долетяло предупреждението. То стърчеше от щита на воина, дръзнал да тръгне по моста. Къса, дебела и тежка стрела, пусната от самострел. Галирадците се опитваха да говорят с ичендарите, но те още не бяха благоволили да отвърнат.

Вълкодав бързо се огледа встрани и, разбира се, веднага видя това, от което се страхуваше най-много. Издатина в отвесните скали, надвиснала над пропастта. Ако разбойници с лъкове се покатереха там, те съвсем лесно щяха да поразят всеки, тръгнал по моста. А и самите въжета можеха да прережат с изстрел от лък. Разбира се, някой точен стрелец би могъл да свали и тях самите от скалата. Но за целта беше необходимо да се излезе от защитата на морените, на открито. Където със сигурност могат да те уцелят от десет различни посоки...

— Давай, бабо — каза Вълкодав на старата Хайгал. — Извикай своите, поговори с тях... — И кимна на най-близкия воин от солвяните, хванал в готовност дългия си кожен щит: — Води я!

— Дойке...

Кнесиня Елена протегна ръка към старицата. Вълкодав задържа девойката и я премести между себе си и скалата. Братята Храбри мигновено застанаха от двете ѝ страни. Кнесинята се притисна към гърба на Вълкодав и тихо заплака.

Междувременно Хайгал стигна до моста заедно с щитоносеца и спря до една от морените, за които бяха закрепени въжетата. Събра дланите си около устата и закрепя пронизително. Вълкодав почти не разбираше езика, освен отделни думи, научени от самата Хайгал. Не му се беше случвало да срещне ичендари в рудниците, където беше научил всичките известни нему езици.

Известно време отвъд Препятствието мълчаха. Вълкодав се заслушваше напрегнато. После, за негово огромно облекчение, се дочу рязък мъжки глас, който крещеше нещо в отговор. Хайгал го изслуша, обеща кротко нещо на съплеменниците си и се обърна към почитаната си господарка:

— Наредиха ми, дете, да отида сама при тях — съобщи тя на кнесинята със страдание и вина. — Искат да отнеса твоя амулет. Да го видят, казаха, и тогава ще решат...

С каква радост тя би пратила своето девойче на другия бряг и би останала тук, да избобда очите на разбойниците!

Кнесинята решително мушна ръка под плетената си дреха и одирайки ненавикналите си пръсти в желязото на ризницата, измъкна плоска протрита кожена торбичка, която бързо полета към земята. Върху дългия ремък остана да виси украшение от монолитен, голям почти колкото половин длан прозрачен зеленикав камък. С окоето на

рудокопач Вълкодав веднага разпозна хризолита. Плоският камък бе украсен с изкусна резба: снежната котка Ургау, вкопчила се в смъртоносна схватка с орел. Хайгал сви ремъка и го върза за китката си. Бързо прегърна кнесинята...

Декша Русолявия вече нареждаше стрелците и им обясняваше, че дойката на владетелката трябва да достигне другия бряг при всякакви обстоятелства и на всяка цена. Момците кимаха намусено и вдигаха щитовете. Както всички уважаващи себе си стрелци, те бяха способни да уцелят точно и с тежест в ръката. А мощните солвянски лъкове с рогови дантелени пришивки със сигурност не отстъпваха на разбойническите.

Хайгал и съпровождащият я воин прекосиха на бегом откритата площадка и стъпиха на моста. Тънките дъски под краката им се залюляха застрашително. Долу, от непрогледната, виеща се на кълба мъгла, долиташе приглушен тътнеж, сякаш Будуващите в недрата кипваха огромен котел със зловонно вариво. Вятърът, подухващ оттам, беше топъл, влажен и лепкав. Понякога той разпръскваше облака жълтеникава пара и в дълбината се показваха покрити с блестяща слуз каменни остриета...

Старицата и воинът почти бяха достигнали средата на моста, когато започна бясна стрелба. Но не по начина, по който галирадците и Вълкодав очакваха. Те мислеха, че разбойниците ще започнат да обстрелват дойката и война с нея, а солвяните ще забележат това и ще се опитат да им попречат. Но не стана така. Първият залп от трийсетина стрели беше предназначен за солвяните. Ако не друго, разбойниците умееха отлично да нападат от засада. Те бяха значително повече от солвяните и действаха съгласувано. Трийсет души изскочиха едновременно на скалата по цялото протежение на площадката и дружно отпуснаха тетивата. Някои от галирадците успяха да се скрият зад щитовете. Други отговориха на мига и дори повалиха неколцина неприятелски стрелци, но и самите те получиха в гърба по една педя желязо заедно с дългата пръчка. Защото, когато стрелят от всички страни, няма особена полза от щита в ръката. Някои скъсаха тетивата на лъка. А други просто паднаха и не се надигнаха повече...

И ето че тогава стрелите полетяха към двамата на моста.

Това беше убийство, обмислено и хладнокръвно. Така жестоките момченца, тъкмо научили се да боравят с лъковете за игра, понякога

преследват кокошките в двора. Само дето младият щитоносец не искаше да умира като вързана кокошка. Беше попадал в много опасни ситуации и схватки и сега разбра, че нито той, нито старицата ще се спасят. Стрелите летяха отзад и отстрани и момъкът прикри старата Хайгал с щита и със собственото си тяло. И продължаваше да върви, макар че от такова разстояние дори здравата ризница не можеше да го защити при пряко попадение.

Галирадците не можеха да наблюдават равнодушно от безопасните си укрития как загива приятелят им. Те изскачаха с яростни ругатни на открито и стреляха в отговор. И сами попадаха под обстрел.

Разплаканата кнесиня внезапно издърпа булото от лицето си и като се измъкна иззад телохранителите, закрещя:

— Аз съм тук, тук!... Мен убийте!...

Така и не се разбра дали някой я чу, или не. Вълкодав и братя Храбри я уловиха и не я оставиха да направи и крачка.

Умирацията, надупчен от множество стрели воин, все още крачеше по моста, прикривайки с тялото си старицата. До другия бряг оставаха петнайсетина крачки, когато разбойниците съобразиха да се целят в краката. Няколко стрели с широки накрайници буквално подкосиха момъка. Той се олюля, падна на колене и се търкулна в широкия процеп между горните въжета и дъските. Полетя надолу, разперил ръце, преобръщайки се във въздуха, и почти веднага се изгуби във виещата се мъгла. Никой не чу нито предсмъртен вик, нито удара на тялото в дъното.

Хайгал се огледа настрани и надолу, ахна, плесна с ръце... подхвана полата си и се затича напред с удивителна пъргавина, която никой не бе очаквал от прегърбената старица. Разбойниците също бяха изненадани. Няколко стрели се забиха в дъските на мястото, където тя току-що беше стояла. Останалите със свистене преминаха зад гърба ѝ; само една, най-точната от всички, закачи развяващия се край на черната ѝ риза. Хайгал стигна до скалния бряг и се хвърли зад камъните.

— Чедо!... Преминавай!... — надигна тя глас след известно време.

— Няма да тръгна сама!... — отчаяно изкрещя кнесинята. *Ще тръгнеш и още как!* — едва не ѝ каза Вълкодав. Но в този миг не бе

възможно нито да преведат кнесинята, нито да започнат преговори с планинците за свитата и ранените. Защото разбойниците ездаци, справили се най-накрая с отряда на Дунгорм, слязоха от седлата, обградиха галирадците в полукръг и се впуснаха към тях иззад камъните. Започна ръкопашен бой.

На площадката пред моста все още не бе възможно да се излезе и галирадците не успяха да организират плътна отбрана. Разбойниците нападаха от всички посоки, така че скоро боят сред скалите загуби строй и ред и се превърна в ожесточено безразборно клане. Галирадците загиваха и усещаха, че ще умрат до крак. Може би щяха да издържат тук по-дълго, отколкото в равнината. Но да се спасят нямаше да им се удаде. Както не би им се удало и в равнината. Стрелците скачаха от морена на морена, като почти безнаказано убиваха всеки, на чието лице нямаше бяла маска от брезова кора с прорези за устата и очите. Вълкодав видя как на една от скалите при самото Препятствие, където с лъкове и стрели бяха заели позиции двама разбойници, се появи Мал-Гона. Мощният велх повали единия разбойник с удар на меча, а вторият, застанал малко по-далеч, чевръсто се обърна и отпусна тетивата. Стрелата, пусната в упор, с лекота проби и ризницата, и тялото под нея, но Мал-Гона не спря. Дългият меч проблесна още веднъж и главата на разбойника заедно с маската и шлема се завъртя във въздуха, разпръсквайки червени мъниста от кръв, разлетели се като от скъсана огърлица. Обезглавеното тяло се люшна и рухна от камъка. Мал-Гона изтърва меча и се преви, притиснал ръце към гърдите си. Направи крачка встрани, но не се задържа върху хлъзгавия от утаилите се изпарения кръгъл камък и беззвучно полетя надолу, в мъгливата бездна на Препятствието.

Вълкодав видя всичко това бегло, с крайчеца на окоето си, защото вече с всички сили се биеше с петима главорези, налетели на телохранителите иззад скалите. Нападателите го закъсаха. Тримата воители прекалено добре си знаеха работата. Ненапразно Вълкодав беше гонил до изтощение близнаците по двора на галирадския прикът. Те постоянно го бяха разпитвали за *истинските* битки, в които участва много народ. Сега сами можеха да преценят истината ли им е говорил техният наставник. Вече нямаше да гадаят какво ще правят, АКО. Дойде времето, без да мислят, да вкарат в действие уменията, безпощадно вкоренени от суровия вянин в гъвкавите им млади тела.

Вълкодав си помисли, че близнаците могат да смажат тези петимата и сами, без негова помощ. Че даже и без мечове, просто с голи ръце. Той хвърли поглед към кнесинята: девойката стискаше велхския кинжал с позлатена ръкохватка във формата на човешка фигура, с който не се разделяше след битката в светилището. И вече не плачеше. Страхуваше се, как само се страхуваше! Но ако се наложеше да се бие, от нея нямаше да се чуе вик, нямаше да се видят сълзи по лицето ѝ. Тя щеше да се изправи срещу когото и да било с този кинжал. Неумело, но с отчаяна ярост...

Срещу телохранителите изскочи Аптахар с петнайсетина воители, главно сегвани и солвяни. Зад техните щитовете се укриваха Илад, Мангул с момчето и четири слугини. Малкият стискаше в юмрука си нож.

— Трябва да се изтеглим към моста — каза Вълкодав на Аптахар. — С кнесинята и другите, които успеем да вземем.

Сегванинът кимна в знак на съгласие, вече преценявайки от коя страна да заобиколят площадката, за да ги забележат по-малко стрелци. Вълкодав развърза бързо ремъците, съблече пропитата с кръв кожена туника, после смъкна ризницата и я подаде на кнесинята:

— Облечи я, владетелке.

Той произнесе тези думи с толкова обичаен и спокоен тон, че кнесинята разбра: КРАЙ. Настана КРАЯТ НА ВСИЧКО.

— Не!... — Тя опита да отблъсне ръката му. Но сякаш пробва да отмести морената, зад която се бяха скрили от стрелците. — Не!... Ти...

— Няма да ме уцелят — каза Вълкодав, но кнесинята не му повярва и тогава той просто я хвана здраво и насила ѝ нахлузи ризницата. — Нямам време да те уговарям, владетелке.

Безполезно беше да се съпротивява. Половината пуд стоманени бронирани обръчи, които още пазеха топлината на неговото тяло, покриха кнесинята до под коленете и я притиснаха към земята. Но в комбинация със собствената ѝ сребриста ризница се получи надеждна защита. Може пък и да я опази.

— Дръж се здраво за моста, владетелке — заръча Вълкодав. — С две ръце. И не гледай надолу, няма нужда.

— Хайде, тръгвайте, да му се не види! — изрева Аптахар.

Воините надигнаха мълчаливо щитовете и се затичаха към моста, обгърнали в жив обръч и слугините, и лечителя със спътниците му, и кнесинята. Отначало тя все се обръщаше към Вълкодав, останал със сива дреха без ръкави, цялата мокра от пот и обагрена с кървави шарки. Торбичката с картата и книжката се люлееше на гърдите му. А после вече не ѝ остана време да се оглежда: в щита, който държеше над главата си, започнаха да се забиват стрели. Кнесинята едва сварваше да гледа къде стъпва — малко оставаше да се препъне, докато подскачаше по хлъзгавите обли камъни. Кой знае защо тя се боеше повече да не падне, отколкото да не я уцелят със стрела. Да бяга с толкова желязо по себе си беше неудобно и мъчително, но под въздействие на страха и възбудата тялото ѝ носеше тежестта почти без усилие. Неочаквано воините се скупчиха плътно около нея и тя се озова между Храброслав и Храбробор. Погледна надолу и видя под краката си плашещо тънките и тесни летви на моста. На места от тях стърчаха стрели с пера...

— Владетелке! Дръж се за въжетата! — прошепна в ухото ѝ Храброслав.

Кнесинята го чу, но не го разбра: като омагьосана гледаше надолу, там, където в кипящата мъгла бавно се движеха огромни сенки. Храброслав взе щита, пое ръцете ѝ и ги положи върху дебелия въжет.

Ако на кнесиня Елена просто ѝ се бе наложило да пътешества по тези места, тя може би щеше да се поколебае пред моста, събирайки кураж и пробвайки с крак крехките на вид дъски. Дори щеше да се замисли дали да не се привърже някак с ремък за въжетата. Сега нямаше време да мисли за нищо, да се справя със себе си и да прогонва страха си. Отдолу и отгоре свистяха пеещите стрели и всяка от тях можеше да ѝ отнеме живота. Кнесинята заситни трескаво напред, местейки ръцете си по здраво обтегнатото, клатещо се и хлъзгаво въже. Право пред нея беше гърба на Храбробор, в тила ѝ дишаше Храброслав. Братята вървяха в крачка, съединили щитовете си и криейки между себе си своята владетелка.

Бяха над средата на Препятствието, когато кнесинята, все така упорито поглеждайки надолу, видя кръв по дъските. Кръвта на храбрия момък, заплатил скъпо за спасението на старицата Хайгал, а заедно с това и за спасението на младата владетелка. За щастие се оказа, че

колчаните на разбойниците не са бездънни, и те вече не можеха да метат моста с такава желязна метла, както в началото. Затова пък сега се целеха значително по-внимателно.

Кнесинята видя как нещо неуловимо се мярна горе-долу на нивото на коленете ѝ и върху крака на Храбробор пред нея се отвори широк червен прорез, от който веднага бликна кръв. Младият телохранител изохка и се препъна, и това се оказа достатъчно. Кракът, станал изведнъж като чужд, безпомощно се прегъна, Храбробор изпусна въжетата, загуби равновесие по хлъзгавите от кръвта дъски и полетя встрани.

... По-късно кнесинята така и не успя да си спомни как е успяла да падне по корем и да хване ръката му, вече изплъзваща се от ръба на моста. Пръстите ѝ, които до този миг бяха като че неспособни да се задържат както трябва за въжето, стиснаха китката на Храбробор в мъртва хватка. Някога, в далечния друг живот, когато Вълкодав я беше учил на прийоми на кан-киро, тя страшно се ядосваше и нервираше, че пръстите ѝ не са достатъчно дълги дори за да обхванат жилавата мъжка ръка, а какво остава да успеят да я удържат. Но ето че сега така се бяха вкопчили, че върви ги разтваряй. Храбробор се опитваше да се хване със свободната си ръка за дъските, но дланта му се хлъзгаше. Кнесинята виждаше бялото му, обърнато нагоре лице с прехапана устна. Още една стрела се заби в ранения му крак и остана да си стърчи. По ботуша се стичаха струи кръв. А долу мъглата непрекъснато се движеше, хищните каменни зъби се показваха и се скриваха...

Изведнъж Храбробор се изви с цялото си тяло и я ухапа по ръката. Кнесинята закрепя от отчаяние и болка, разбрала защо той прави това, но не разтвори пръсти. Все пак тя навярно не би издържала дълго, ако не ѝ се бяха притекли на помощ: покрай лицето ѝ, одрасвайки с грубите си ръкави бузата ѝ, се протегнаха други, много по-силни ръце, които хванаха момъка за яката и го измъкнаха нагоре. Мъжете помъкнаха Храбробор напред. Брат му вдигна кнесинята на крака и здраво я притисна към себе си, прикривайки я сам от стрелите. Тя виждаше как увенчаната с пера смърт се забива в дъските, свисти между въжетата... После вместо дъски под краката ѝ заскърца чакъл и Храброслав веднага повлече кнесинята зад скалите.

Измъчената дойка се хвърли на шията ѝ:

— Чедо!... Чедо, жива си...

Зад гърба на Хайгал стояха двама планинци-ичендари, мургави, широкоплещести, с орлови пера в косите. Кнесинята изведнъж се сепна, изстина и заоглежда трескаво спасените.

— А къде е Вълкодав?...

Нямаше го.

— Той остана, владетелке — каза легналият на земята Храбробор. Илад стягаше бедрото му с бинт, за да спре кръвта. — Каза, че ако решат да тръгнат по моста, няма да ги пусне.

Под краката на кнесинята сякаш отново се разтвори Препятствието и душата ѝ с птичи крясък се спусна надолу, през вонящата мъгла, в каменната паст, в клокочещото небитие. Еленя Глуздовна ахна беззвучно и се втурна към пътя, към моста, през моста, там, където заради нея загиваше единственият. Тя ще се върне при него, за да... Тя...

Храброслав, разбира се, не ѝ позволи да извърши подобна глупост. Догони я, свали я на земята и я притисна към близката морена. Над главата на кнесинята тозчас пропя закъсняла стрела. Девойката се опитваше да се измъкне и плачеше, но не беше лесно да се справи с мощния момък. Храброслав намръщено и мълчаливо я завлече обратно в укритието. А после каза навярно единственото, което можеше да я отрезви:

— Вълкодав не затова остана там, владетелке.

В този миг кнесинята си спомни съня си. По-добре беше изобщо да не си го беше спомняла.

Вълкодав изобщо не се съмняваше, че разумните близнаци и без него ще опазят кнесинята на моста — пък макар и като онзи момък, с цената на собствения си живот. Но дали щяха да успеят ичендарите да попречат на разбойниците да минат от другата страна на Препятствието? Доколкото той разбираше, вече двеста години след Гурцат Жестокия на планинците им се налагаше все по-често да си имат работа с прекалено любопитни пътешественици, пък и с младия Винитар, който очевидно имаше някаква представа що е чест. Но да се отбраняват срещу разбойници, твърдо решени да преминат? Срещу отявлените главорези на Жадоба?... Достатъчно воини ли имаше на

планинския пост на другия бряг? И как бе закрепен мостът, можеше ли в случай на опасност лесно да бъде прекъснат? От тази страна, във всеки случай, въжетата бяха вързани страшно здраво. Здравият разум подсказваше, че ичендарите просто са били длъжни да предвидят подобна ситуация. Животът обаче отдавна беше убедил много патилия си каторжник, че да разчиташ на нечий здрав разум няма смисъл. Когато не знаеш нещо със сигурност, увери се сам.

Така че той възнамеряваше сам да се увери, че всичко ще е наред.

Зае позиция при един от камъните, придържащи въжетата на моста. Ако работите тръгнаха съвсем на зло, можеше да се пресегне и да ги пререже с меча. Вълкодав се прикри с щита, спасявайки се от стрелите, които бяха пооредели, но все пак продължаваха да ваят. И подвижна на подслонилия се под съседната морена Аптахар:

— А ти какво?...

Сегванинът сви рамене и се ухили.

— Че как какво...

Той беше старшина, значи нещо като баща на младите юнаци, начело на които го бяха сложили галирадските мъдри люде. Последното, което би направил, бе да изостави момчетата си.

Оцелелите ратници, мнозина от които вече бяха целите в кръв, заприиждаха от всички посоки към моста. Първи достигнаха морените четирима велхи, между които бе и олюляващата се, но все така несломима Ертан. После дойдоха няколко солвяни начело с Декша. Русолявия тежко се опираше на брадвата си, почерняла от кръв. Вълкодав го погледна и се хвана, че колкото и да е чудно, му е мъчно за бившия хлебар повече, отколкото за останалите. Ако имаше малко повече време, щеше да разбере защо. Поетите не бива да се пускат там, където се нанасят рани и се отнема живот. Защото народът не ражда поети всяка година. За участие в сражения съществуват с нищо незабележителни хора. Такива като него самия.

Вянинът хвърли поглед към моста, после към скалата, където се бяха настанили стрелците, взели моста на прицел. Когато кнесинята преминаваше, той беше изпразнил наполовина колчана си, за да сплши тези стрелци, и бе пратил някои от тях в Препятствието.

— Отведи хората — каза той на Декша. — Кнесинята вече е там. Давай, ще ви прикриваме!

Кой знае, може би щеше да им се удаде още един пробив през моста. Но през това време разбойниците, оставени за известно време на мира, чуха нова заповед от главатаря си. Те почти прекратиха стрелбата и след малко някъде зад канарите се обади рог и ревяща тълпа воители с маски от брезова кора се хвърли да довърши последните защитници пред моста. Нямаше никакво съмнение относно намеренията им. Те разчитаха да смажат галирадците и да пресекат бързо моста преди от другата страна да съобразят да развържат въжетата... Бързина и храброст не им липсваха.

— Срязвай!... — закреця Вълкодав. И сам се протегна, за да удари с меч си жилавите гладки въжета. Черните плитки се разпаднаха и се разхвърчаха в различни посоки. Мостът изохка, заскърца и се превит тежко. Декша, който действаше от другата страна, малко закъсня, но неговият удар се оказа още по-успешен: брадвата му оглушително извънтя в камъка, като преряза отведнъж дебелилото въже. Ударът отекина болезнено в ранената глава на младия старшина. Декша изгуби съзнание, изпусна брадвата и сам щеше да се сурне подире й, ако другарите му не го бяха хванали. Обаче работата беше свършена. Жилавата черна струна отлетя, свивайки се като обезглавена змия, мостът бавно се разлюля и пътеката с дъските увисна като жреческа огърлица. Вълкодав се прицели за нов удар, но в този миг посеченото въже не издържа, кичурите започнаха да се развързват и късат и накрая мостът невъзвратно пое надолу, махайки за сбогом, като развята от вятъра мокра везана кърпа. Завихрилите се валма мъгла съпроводиха полета му. Дългото платнище на редицата от дъски шибна скалите като бич, дървените отломки с трясък се разлетяха на всички посоки и пропаднаха надолу.

Ето сега наистина всичко беше направено.

Галирадците вече с всички сила се сражаваха с притискащите ги врагове, като бяха отрязали пътя им към моста и към беззащитните ранени. Но ето че щом мостът рухна, разбойниците в известно объркване отстъпиха назад. Желаната плячка окончателно се беше изплъзнала от тях и май вече нямаше защо да се пъхат под мечовете на галирадците, сражаващи се с яростта на обречени. Естествено нямаше да се откажат и веднага щяха да настъпят отново, но повече, за да си отмъстят. Можеха да минат и без ръкопашна схватка — просто трябваше да застанат в кръг и да стрелят за забавление. Или да пробват

да хванат противниците си живи и да се повеселят хубаво за последно...

— Няма да стане! — притискайки с длан лепкавото петно на ризата си, натърти Ертан. — До мен няма да се доберат!

Жената-воин седеше на самия край на площадката, над пропастта, увесила краката си надолу. Вече не можеше да се бие, нямаше сили. Но никой не можеше да ѝ попречи да направи още едно-единствено движение. Когато видяха велхинята, другите ранени, които бяха в състояние да се движат, също запълзяха към Препятствието. А ако им провървеше, може би щяха да отнесат и някой разбойник със себе си...

Немногого ратници, които, въпреки че бяха изподрани и окървавени, все още можеха да държат меч, се скриха зад щитовете си и се приготвиха скъпо да продадат живота си.

— Е, какво, братко вянино... — каза Аптахар и в следващия миг изохка приглушено, изкривил лице от болка. Вълкодав се обърна рязко към него: сегванинът стоеше като закован и гледаше дясната си ръка, която бе отрязана като с бръснач над лакътя. От раната на тласъци шуртеше кръв. Под краката на Аптахар се търкаляше дълга стрела, увенчана със здраво наострен железен полумесец, широк цяла педя. Щом бе осакатила Аптахар, стрелата се бе ударила от камъка и бе отскочила. При попадение в шията тя можеше да отсече нечия глава. Вълкодав осъзна, че потресеният сегванин така и ще продължи да си стърчи, докато не рухне мъртъв.

— Прикрийте ни!... — изкрещя вянинът и се хвърли към Аптахар. Мигом го свали на земята, отрязва с меча дългите връзки на ботушите му и стегна с тях ръката му под рамото. И с облекчение видя как секва отнасящият живота яркочервен поток.

— За... защо... — с мъка произнесе Аптахар. Той гледаше ръката си, която лежеше встрани от него. — Все... едно...

Вълкодав не се зае да му говори, че винаги могат да се хвърлят в Препятствието. Нямаше откъде да чакат спасение, но надеждата умира последна. Вянинът беше виждал прекалено много страшни смърти, случили се защото някой е закъснял само за миг. Той свали щита и прикри с него свилия се сегванин. Положи на земята лъка си, свали колчана... С цялото си същество чувстваше, че разбойниците всеки миг ще се устремят напред.

Сега, когато Мал-Гона вече не беше сред живите, а Декша и Аптахар не можеха да се държат на краката си, ратниците по неволя започнаха да поглеждат към Вълкодав, виждайки в него своя старши.

— Не се намесвайте без нужда! — избуца той към гледащите в него младоци. След което се изправи и тръгна към разбойниците. Лицето му бе изкривено от ужасяваща усмивка. Той измъкна в движение бойния си нож от ножницата си. Приличаше на смъртта. Зрението му се бе изострило невероятно. Виждаше всички тях, включително и стрелците, вцепенили се от чудовищната наглост на безумеца, доброволно излязъл да умре.

— Е?... — изрева Вълкодав. — Кой?!...

Другите после разправяха, че цялото разбойническо войнство се е стъписало пред него. Докато хората на Жадоба умуваха, той се хвърли напред. И преодоля последните шест крачки с един животински скок.

Там, където бе стоял допреди миг, едновременно се забиха няколко стрели. Още една отиде в небесата, за да падне далеч отвъд Препятствието, а когато стрелецът вече опъваше тетивата, от жълтеникавите валма изскочи крилато черно зверче и с яростен писък се хвърли в лицето му. Разбойникът изпусна лъка и се преви, притискайки с длани разкъсаната си очна ябълка.

Вълкодав вече не изглеждаше подобен на смъртта. Той БЕШЕ смъртта. Убиваше всеки, когото успееше да докосне с ножа, с меча, с лакът или крак. Противниците му не успяваха нито да го достигнат, нито да се предпазят. Те самите бяха добри воители, но вянинът се движеше така, че окото не можеше да го улови. И убиваше. Убиваше.

Отдавна не му се беше случвало да пуска в действие всичко, на което е способен. И вече нямаше да му се случи. Защото този бой беше последен. Защото течаха последните мигове от живота му. Защото Песента на Смъртта все пак щеше да бъде доизпята. И то по такъв начин, че предците му нямаше да се срамуват от него.

*Неканена Гостенко, твоите следи
са навред, но тук не ще победиш.
И даже с безжизнено изкълчени крила,
орелът си остава орел и в смъртта.*

Това не можеше да продължава дълго, защото човешките възможности не са безгранични. Но засега продължаваше...

*Неканена Гостенко, чу ли моя смях?
Да се боя от теб — това все пак е грях.
Не ще отпусне никой изплашени очи,
а на небето слънцето и без нас ще си върви...*

Вълкодав постигна това, което искаше: разбойниците, макар и временно, изоставиха оцелелите галирадци и по неволя се заеха с човек, който дори не се сражаваше с тях, а просто ги ИЗБИВАШЕ. Те вече бяха разбрали, че в ръкопашен бой не биха го надвили, дори да бяха десеторно повече. И се оттеглиха встрани, за да освободят пространство за стрелците. Вълкодав се изсмя в лицата им и започна да отбива стрелите с меч. Той догаряше, но те не знаеха това. Изобщо не ги изчака да решат какво да правят по-нататък, а отново се хвърли към множеството.

*Докато над нас все още има синева,
до тогаз животът ще властва над смъртта.
И ще те прогонваме от двора си безпир,
неканена Гостенко на нашия пир.*

Той знаеше коя е границата, отвъд която вече беше трудно да се върне, а му оставаше само да се мъчи, като натоварен с непосилна тежест кон. Отдавна беше пристъпил тази граница. Нямахше връщане назад. Благодаря ти, острие на предците ми, и прощавай. Не ме съди строго, Майко Кендарат...

*Додето мечът ми със песен се върти,
и духът ми докато не е забравил да лети,
аз ще вървя към теб и на бой ще те приканвам,
и ще ти се надсмивам, Гостенко Неканена!*

Разбойниците отново започнаха да стрелят по него. Вече безразборно, като повечето стрели попадаха в своите. И без това не се ценяха особено един друг. Бяха близо до отчаянието, обладани от суеверен страх. Още малко и навярно щяха да се разтреперят. Кой би могъл да предположи, че сред галирадците има демон, срещу когото е трябвало да се запасят със сребърни стрели?...

Ертан първа запя нещо на велхски, отмести се от края на пропастта и с мъка се изправи на крака. Не, те нямаше да я получат на безценица. Но тя щеше да си отиде не по този начин, по който бе решила в началото.

Непозната сила подхващаше солвяните, велхите, сегваните, повдигаше ги от земята и ги повеждаше напред. Там, където можеше да ги очаква само смърт. Но те се чувстваха победители. И точно такива бяха. Когато се сблъскаха с разбойниците, можеха всичко.

Но в това време зад скалите, там, където из равнината лежах трупове на велиморците, високо зазвуча рог. Това беше призив дори не към отстъпление, а към незабавно бягство, отчаяно и безнадеждно. И разбойниците изобщо не се поколебаха. Свикнали бързо да нападат и със същата бързина да си плюят на петите, те хукнаха нататък с пъргавината на изплашени плъхове. Не обръщаха внимание на скъпото оръжие, търкалящо се по земята, прескачаха ранените си, които се опитваха да хванат бягащите за краката. Рогът им беше съобщил, че е време да се спасяват. И в следващия миг, както обикновено ставаше в подобни шайки, вече всеки се спасяваше както може.

Минали бяха само няколко секунди и галирадците останаха сами на площадката при разрушения мост. Те не се бяха надявали на спасение и не разбираха какво толкова е изплашило нападателите.

Вълкодав лежеше върху камъните, облян в своята и чужда кръв с неподвижни, немигащи очи гледаше към слънцето, което едва се виждаше през жълтеникавата воняща мъгла. От тялото му стърчаха стрели, но той така и не беше изпуснал нито меча, нито ножа си. Прилепчо се разкъсваше от отчаян плач, притискайки се към бузата му.

Причината за бягството на разбойниците се виждаше добре от пътеката, по която Храброслав и по-младият от двамата планинци отвеждаха кнесинята. Тук, горе, съвсем не се чувстваше подземната

воня от Препятствието: студеният вятър, идващ от планините, я отнасяше в обратната посока. Парцалите мъгла, пълзящи по-долу, ту скриваха кървавото сражение, ту отново се разпръскваха. Кнесинята постоянно гледаше нататък, търсейки с очи човека, към когото я теглеше сърцето. И тя го видя. Вече се бяха качили достатъчно високо по пътеката и фигурките на хората изглеждаха дребни и еднакви. Но кнесинята веднага разпозна Вълкодав. Той не помръдваше, а около него се бяха наредили в кръг оцелелите галирадци. Така стоят над мъртъвците. Или над ранените толкова тежко, че не можеш да решиш къде да ги докоснеш.

Кнесинята гледаше ли гледаше премаляла. Краката ѝ не се подчиняваха. Имаше чувството, че умира заедно с него. Нямаше за какво вече да живее. Защо, заради кого, ако...

— Владетелке! — извика Храброслав.

Кнесинята с мъка откъсна поглед от безжизненото тяло, простряно върху почервенелите от кръвта камъни долу, отвъд Препятствието. После все пак погледна нататък, накъдето сочеше протегнатата ръка на Храброслав.

Изад черната скала, безпощадно млатейки с конските копита ниската жилава трева, летяха конници. Мълчаливо, стремително, неудържимо. Като планински лед блестяха на слънцето с нищо неприкритите брони и накрайници на копията, приготвени за бой. А най-отпред, далеч изпреварил останалите, върху златен шо-ситайнски жребец, летеше водачът им. И беше очевидно, че който поне малко държи на живота си, е по-добре да не му застава на пътя.

Ето защо така страшно бе изревал разбойническият рог, ето от кого се спасяваха с бягство воините с маски от брезова кора.

Последните конници на кунса Винитар все още заобикаляха скалата, когато от противоположната страна, иззад Спящата змия се появили витязите на Лъчезар. Те преследваха неколцина разбойници на коне. Част от велиморците незабавно се отдели от останалите и с все същото бясно темпо се хвърли да ги посрещне. И когато грабителите се засуетиха, не знаейки в коя посока да се спасяват, дългите копия на велиморците съгласувано се насочиха напред, готвейки се за таранен, невидан в Галирад удар. Още миг — и дойде сблъсъкът. Виждаше се как падат конете, как пронизаните конници биват повдигани от седлата и понасяни над земята. И едва след това до зрителите достигна

приглушеният грохот от сблъсъка и ужасяващите викове на хората. Хората, умрели доста преди ехото на последния им вопъл да заглъхне сред скалите. Воините на Лъчезар с всички сили размахваха мечовете, доубивайки изплъзналите се от копията.

Велиморците се престоиха и все така мълчаливо, без бойни викове и тръби, се понесоха във форма на широк сърп към разбойниците, измъкнали се между скалите. Някои от тях бяха успели да се качат на конете, други — не. Но това нищо не променяше. От удара на сърпа не можаха да се измъкнат нито конниците, нито пешаците. Поне половината бяха пометени още от първата свирепа атака. Когато притихна зловещият трясък от пречупващите се къси копия, влязоха в действие мечовете. Велиморците неотстъпно стесняваха разбойниците, явно възнамерявайки да ги притиснат към отвесната каменна стена и да ги избият до крак. Хората на Жадоба се отбраняваха с всички сили, но съдбата им беше решена. Онези от велиморците, за които нямаше място в предните редици, спираха обучените коне, изправяха се на гърбовете им, измъкваха лъковете си от калъфите и стреляха над главите на другарите си. Разбойниците един след друг се смъкваха от седлата и тези, които бяха още живи, бяха прегазени в суматохата.

Младият предводител почти веднага хвърли щита и продължи да се бие и с двете си ръце, посичайки и поваляйки враговете. Около него кипеше двойно по-ожесточена битка, отколкото на другите места. Златистият жребец удряше с копита и люто хапеше. Гърдите и хълбоците му бяха покрити със стоманена ризница. От планината добре се виждаше как Винитар се сблъска с едър ездач на огромен млечнобял кон. Оръжието и дрехите на този човек бяха значително по-богати, отколкото на останалите, но той се сражаваше доста неловко, особено за главатар. Така, сякаш не се доверява напълно на счупената си някога дясна ръка. Винитар с лекота отби меча му, а междувремежно страховитият Санайгау ухапа противника си за рамото. Белият кон отчаяно зацвили и се отдръпна, опитвайки се да продължи в теснината. Някак успя и конете почти се бяха разминали, когато Винитар с цялото си тяло се завъртя на седлото, седна на задницата на коня и сложи край на живота на знаменития разбойник. Това, което обезумелият кон отнесе нататък, вече не само че не беше Жадоба, но изобщо не бе

човешко тяло. След заплелите се за стремената везани ботуши се влачеха два къса безформена плът.

Някои от хората на Жадоба направиха отчаян опит да се измъкнат по скалния склон. Позволиха им да се изкачат на няколко сажена, след което ги смъкнаха само с няколко стрели. Велиморците не пощадиха никого. Шайката, пет години грабила по горските пътища, загина в подножието на Ограждащите планини. Цялата накуп. Лъчезаровците също искаха да участват в разгрома, но воините на кунса Винитар не се нуждаеха от помощници.

Бегълците и водачът им наблюдаваха битката, застанали на планинската пътека, на около верста и половина от сражаващите се. Когато стана ясно накъде отиват работите, Храброслав се обърна към планинеца. Телохранителят не знаеше езика и затова посочи с пръст първо към кнесинята, после надолу. В отговор на въпросителния му поглед ичендарът поклати глава в знак на отрицание и тикна ръката си напред и нагоре. Знатната гостенка и нейните спътници бяха длъжни първо да се представят на вожда.

Храброслав внимателно докосна по рамото кнесинята, облегнала се безсилно на камъка.

— Да вървим, владетелке.

Тя извърна към него странно празните си очи и се опита да пристъпи, но не можа и залитна. Храброслав я подхвана, вдигна я и внимателно я понесе нагоре по планинската пътека.

*Явил се веднъж във съня на Комгал
могъщ, страховит, надарен с мъдрост Бог.
„Иди — казал той, — и убий Сигомал,
че чака го моят небесен чертог!“*

*На следващия ден ги сблъскала съдбата;
Комгал разбрал, че няма по-достоеен враг.
Малко като Сигомал се срещат по земята,
веднъж на поколение ражда се такъв юнак.*

*Битката започнала... подхлъзнал се Комгал
и паднал... Дали сега главата му ще отлети?
„Такава победа не искам!“ — решил Сигомал.
Навел се и подал изпуснатия щит.*

*Не можел да спре боят, по небесната воля!...
Но в решителния миг потрепнала ръката на Комгал:
насред полесражението поклонил се на героя
и си тръгнал, покорен от благородството на
Сигомал.*

*Страховитият Бог се явил пред нищожния Даг,
заповядал и на него да убие Сигомал:
„Поне веднъж прояви мъжество, малодушен глупак!
Отдавна го чака моят надзвезден безкрай!“*

*Без да смее да откаже, поел към пътя Даг.
Издебнал воина, докато е със любимата си насаме.
И паднал Сигомал на стъпалата пред родния праг,
поразен със копие от страхливия подлец.*

*А после във небесния чертог Комгал и Сигомал
пирували и не горчала медовината пенлива.
А страхливецът предател зад оградата седял,
и плачел, плачел във нощта студена, сива...*

14. КРЪВНИЯТ ВРАГ

Пещера. Дим от факли. Крилати сенки, мятащи се под тавана.

Сивия пес виси на стената, разпнат с железни гвоздеи, забити на произволни места по ръцете и тялото. Право срещу него, на срещуположната стена, се преплитат невероятни шарки, пламти със скъпоценен огън искряща полускъпоценна жила. Странно. Доколкото си спомняше рудника, полускъпоценните камъни, попаднали под кирката, напомняха повече обикновени сиво-кафяви буци. Искра се много опитно око, за да се разпознае живата дъга на недрата, стаила се вътре. Само много рядко, може би едва веднъж в годината, копачите проникват в подобни каменни мехури, изцяло осеяни отвътре с преливащи се ръбести кристали. Повечето от тях безмилостно бяха откъртвани и продавани, но немалко все пак бяха оставяни заради красотата им. При това някои хора смятаха, че сивият пращец в тях действа по особен начин. Сивия пес беше виждал мимоходом, отдалеч две или три такива пещери. И веднъж се бе запитал как може тези камъни, усмивката и чудото на подземията, да не носят нищо друго на добиващите ги хора, освен мъка и сълзи?... Но това беше заради младостта му. Много скоро престана да се учудва. Защото разбира: какво значение имат тук някакви си камъни, в мъка и сълзи се превръщаха дори ученията, вдъхновени от пророците, проповядващи Добротата и любовта. Едни хора страдаха и загиваха заради тези учения. Други убиваха заради тях. А понякога дори не други — убиваха същите онези, които от личен опит познаваха неволята и мъките в името на вярата...

Димящият пламък ту се разгорява, ту мъждука, мътната светлина се пречупва от плоските стени на камъните, в различни посоки хвъркват неочаквано пронизващи, чисти искри. Те се впиват в разпнатото тяло и причиняват нова болка.

— Мееееча!... Обещаха да му върнат мееечка...

Така крещят само при изтезание, когато умират упоритостта и гордостта и човек започва да говори, говори в захлас, готов да издава и

предава до края. Вълкодав смътно си помисли, че каторгата май е свършила. И след освобождението, изглежда, даже е успяло да се случи това-онова. Но тогава защо измъчват някого?... И за какъв меч става дума?...

Човекът отново закрепя, но вече виеше без думи. Вълкодав усещаше, че лежи на земята и главата му е върху топли женски колене. Без съмнение това беше майка му, по някакъв начин спасила се по време на нападението. Прииска му се да я погледне. Той отвори едва-едва очи и видя жената-воин Ертан. Девојката държеше покрай ноздрите му пухкаво перце. Така проверяват дали човек диша. С другата си ръка Ертан прикриваше перцето от вятъра. Стиснал с нокти пръстите на девојката, Прилепчо гледаше загрижено лицето му.

Вянинът отвори очи само за миг и веднага замижа, защото от клепачите му потекоха сълзи. Навяващият студ ледник и безпощадното слънце, заплашващо да изгори очите му... Когато му бе наистина зле, и най-малката светлина бе в състояние да го нарани така, както и това жестоко слънце.

Прилепчо забеляза движението на миглите, политна и записука. Жената-воин се наклони и се зае да попива сълзите на вянина.

— Дръж се, Вълкодаве! — чу той гласа ѝ. — Дръж се, не умирай!...

Опита се да се помръдне, но цялото му тяло беше обхванато от такава болка, че едва мъждукащото му съзнание отново угасна.

Дојде на себе си за втори път не от вик, а просто заради възбудените гласове, които звучаха съвсем наблизко.

— Нареди да оковат негодника във верига, благородни кунсе — говореше Лъчезар. — Ти сам чу какво казаха пленниците. Ето този меч, той е принадлежал по-рано на Жадоба. Какви още доказателства са ти нужни? Подлият предател се е уговорил с разбойниците, обещал е да върне меча!

— Този, така ли? — попита непознат глас и Вълкодав дочу тихото шумолене на острие, измъквано от ножницата. После възхитено възклицание: — Бива си го!...

— Ти си напълно достоен да го носиш, мой кунсе, защото ти довърши Жадоба. Приеми този меч, благородни Винитар, защото

продажният...

— Не го докосвай, Лъчезаре! — приглушено и много страшно изговори Ертан. Подкрепиха я възмутен ропот и злобни ругатни на мъжки гласове. Оцелелите ратници изобщо не възнамеряваха да позволят да бъдат поругани нито Вълкодав, нито мечът му.

С голямо усилие вянинът отново отвори очи и през сълзите и болката видя младия кунс. Той добре помнеше какъв е бил преди почти дванайсет години бащата на този момък, но така и не успя да реши на кого прилича повече Винитар — на Човекоядеца или на майка си, която Вълкодав никога не беше виждал. Стражът на Северните порти беше висок и широкоплещест, с дълга грива от светли коси, на чиито гъстота и блясък би завидяла всяка девойка. Но друго девическо във външния вид на Винитар нямаше. Грубите жилести длани въртяха и галеха острието. Истински воин, владеец умението да бъде стремителен и страшен. Нямаше брада, само мустаци, но в лицето му не се долавяше и намек за юношеска незряла мекушавост. Твърди скули, сурови бръчки край устата... Вожд!

Сините сапфирени очи изведнъж срещнаха погледа на Вълкодав, задържаха се и на вянинът му бе достатъчен само миг, за да разбере: Винитар ЗНАЕШЕ.

— Разбойниците не казаха кой именно е обещал да върне меча — спокойно изрече младият кунс.

— Кажи по-добре къде беше ти, Лъчезаре, докато ни избиваха! — настоя Ертан.

Лъчезар се озъби злобно:

— Ти да мълчиш, глупачке!

Челото на красавеца болярин беше превързано. От време на време той си спомняше за раната и болезнено се мръщеше, докосвайки я с ръка. Ратниците отново зашумяха възмутено, а Ертан не му остана длъжна и каза натъртено:

— Тебе, гадино, трябва да те обесят на воеводския ти колан!

Лъчезар се намръщи от болката. До него веднага изскочи Канаон:

— Кого се опитваш да опозориш, никаквице?

Ертан отвърна невъзмутимо:

— Ето тоя помияр, господаря ти.

Канаон тръгна напред. Вянинът видя краката на двама свирепи момци, велх и сегванин, които незабавно застанаха между него и

велхинята.

— Я по-леко! — мрачно каза велхът. — Дори не можеш да се сравняваш с хората, дето са я избрали за старшина.

Воините, току-що оцелели в лютата битка, не възнамеряваха да отстъпят пътя на наемния главорез. Както и на господаря му. Какво ли не бяха виждали те, не беше толкова лесно да ги уплашат. Досега Винитар слушаше, без да се намесва, но в този миг вдигна ръка и Канаон отстъпи почтително. Опитай да не се съобразиш с войнствения кунс, с когото тук нямаше равни по знатност и зад гърба на когото бяха над сто меча. Това не са ти шепа ратници, целите в рани и изтощени от битката.

— Предател! — гледайки право към Вълкодав, с омраза изсъска Лъчезар. — Да предадеш сестра ми!... Във вериги трябва да те оковат...

Вянинът отпусна клепачи с безразличие.

— Защо не пробваш ти! — през зъби, с мрачно предизвикателство произнесе Ертан. — А не си ли обещал ти самият меч на Жадоба?

Боляринът пребледня и се хвана за ножницата, но Винитар отново вдигна ръка.

— Кунсе мой... — дочу се слаб глас някъде отстрани.

Дунгорм!... Вълкодав още не знаеше, че разбойниците, изпотрепали велиморския отряд, бяха хванали жив самия посланик, след което го съблекли гол и го били, искали да го разкъсат, завързан за коне, но го изоставили, когато се наложило те самите да се спасяват с бягство. Конете само повлачили нарлака по камъните и с това му се разминало.

На Вълкодав му се прииска да погледне Дунгорм, реши да се надигне, но успя само да обърне глава — и това беше достатъчно. Неудържимо прилошаване преобърна стомаха му. Но той от сутринта беше празен — и сега от устата потече само жлъчка, примесена с кръв. Вълкодав се закашля, усети как вътре в него нещо се къса, разбра, че умира, и плътната тъма отново го погълна.

Мама реши да поднови хлебната мая и както обикновено, изпрати малката си дъщеря в рода на мъжа си. След лятното

произшествие с чужденеца престанаха да пускат децата сами в гората, но Борсуците, най-близките им съседни, живееха само зад две ливади и гробището, където Петнистите елени от стари времена погребваха починалите си роднини. Гробището беше обрасло с красиви високи брезви. Каква опасност би могла да дебне тук, под надзора на витаещите души на прародителите?...

Мама сложи в кошницата гърне за мая, но не върви да искаш, без да предложиш нещо в замяна. И гърненцето беше напълнено с малиново-боровинков сладкиш леваш. Как се прави леваш? Разваряват се ягоди, после се изсушават и получената питка се свива на тръба. Какво по-просто от това? Обаче и в най-простата работа можеш да използваш някоя своя хитрост. В съседния род също умееха добре да приготвят лакомството, но при Борсуците не се получаваше толкова вкусно, ярко и прозрачно.

— Внимавай да не се отклониш от пътя! — строго заръча майката на момичето. — И не се заседявай на гости, побързай да се прибереш!

Момичето само кимна в отговор, макар че заръката ѝ се стори обидна. На дванайсет е, вече не е малка! Но с мама не се спори. Еленушка хвана кошницата и излезе от двора.

Сред брезите тя видя голяма следа от вълча лапа и се учуди: от незапомнени времена край гробището не се бяха навъртали вълци. Момичето реши да разкаже за това вкъщи и отмина нататък като се оглеждаше на всички страни.

Знатната съседка, леля на баща ѝ, я прие ласкаво, зарадва се на леваша („Точно за мене, беззъбата...“), щедро ѝ сипа мая, нагости я с пирожки и я изпрати обратно.

Този път, бързайки през пременената с есенно злато горичка, Еленушка се загледа в ширококрилия скален орел, вестителя на Бога на Бурите, спуснал се да си почине на върха на могъщо дърво. Момичето предпазливо се приближи, вдигнало поглед към него. Грамадната сиво-кафява птица безстрастно се взираше надолу, изучавайки човешкото дете.

— Здравей, татко орел — каза момичето. — Искаш ли да ти дам пирожка?

Тя пъкна ръка в кошницата, напипвайки храната, отклони поглед от върха на дървото и...

Къде се дяна познатата рядка брезова гора? Вместо прозрачната горичка, която тя познаваше до последната резка върху белите стебла, наоколо имаше тъмен непроходим гъсталак. Виждаха се разкъсани корени на повалени дървета, на дълги кичури висеше сив мъх... Само преди няколко мига отпред се виждаше ливадата, покривът на къща от селото. А тази гора изглеждала така, сякаш на сто версти наоколо нямаше човешко селище! Над гробището беше ясен ден, а тук злоещо се червенееше мрачен залез...

Момичето затвори очи и тръсна глава, опитвайки се да прогони привидението. После пак погледна. Чуждата гора не си и помисляше да изчезва. Тя напипа амулета, прикрепен за рамото ѝ... не помогна! Упоритата гора странно мълчеше, сякаш очакваше нещо.

— Татко орел... — изхлипа момичето.

Свещеният скален орел се спусна от върха и без да бърза се понесе над дърветата на юг.

— Татко орел!...

Малката ревна и се затича след него.

Бодливите клони я шибиха по лицето, разчорляха косата ѝ, здраво се вкопчеха в дрехите ѝ. Орелът летеше бавно, но все пак се отдалечаваше. Момичето ту го губеше от поглед зад пухкавите върхове, ту отново го намираще... Накрая той съвсем се скри и тя остана сама.

Сега едва ли щеше да успее да намери дори онази бреза, от която започна всичко.

Размазвайки сълзите по лицето си, пробяга още няколко крачки и се озова на дълга и тясна поляна. Впери поглед в земята, за да види няма ли някъде пътечка. И отскочи назад, забелязала кръв върху изсъхналата трева.

Заслуша се изплашено, но в гората продължаваше да цари пълна тишина. Момичето тръгна предпазливо по кървавата следа и след известно време се натъкна на голям мъртъв вълк. После на още един. Вълците не бяха убити от човек: гърлата на всички бяха разпорени от нечи остри зъби. Следите продължаваха нататък и неясно предчувствие накара девойката да ги последва.

Тя го забеляза при края на поляната, под склонилите се над него офики. Веднага го позна, макар и сивата козина да не се виждаше заради съсирената кръв. Могъщият сив пес тихо лежеше на два

сажсена от ручея, към който се бе опитал да допълзи, но не беше успял.

Момичето дотича при него и заста на колене. Внимателно докосна сплъстената козина и усети под дланта си колеблива, тлееща топлина. Тя отново погледна раните. Би било чудо песът да е още жив.

Какво можеше да направи за него тя, как да помогне?... И цялата си риза да разкъса за превръзки, пак нямаше да е достатъчно. Момичето остави кошницата на земята, изтича до ручея, донесе в дланите си вода и се опита да измие разкъсаната муцуна:

— Не умирай, миличък... Не умирай...

Песът не отвори очи, не направи никакво движение, дори ушите си не помръдна. Еленушка донесе още вода, опита се да му даде да пие, но той беше отишъл прекалено далеч и вече не можеше да лочи.

Тогава тя предпазливо, за да не му причини болка, го прегърна през шията и се притисна към него, опитвайки се поне да му предаде топлината си. Доближи устни до косматото ухо и започна да му шепне всичко, което ѝ дойде на ум. Говореше в захлас на Боговете как е невъзможно песът да умре. Убеждаваше сивия звяр, тъй огромен и силен, да се понапъне още малко и да се задържи тук, под това слънце, на зелената земя. С нея.

Песът изобщо не ѝ отговаряше и мънистото на шията му не блестеше, защото бе изцапано с кръв. Момичето си помисли за маята за хляб и затова как сигурно вкъщи вече са се разтревожили. Къде ще търси сега пътеката към дома? Впрочем без него никъде не би отишла. Не би могла. Не би го изоставила.

В гората не се чуваха нито зверове, нито птици, и момичето изплашено се обърна, долавяйки шумолене. Първата ѝ мисъл беше: как ще се защити?... Но през поляната ситнеше дългоухо сиво магаре, а на гърба му седеше мургава белокоса старица.

Момичето скочи и се затича срещу нея:

— Мила бабо, помогни!...

Старицата каза на вянки:

— Аз точно затова съм дошла, детенце.

После с лекота скочи на земята и се наведе над песа:

— Изобщо не се пазиш, хлапе... Нима бива човек така да постъпва със себе си, глупачето ми?

На задницата на магарето висяха пълни дисаги и в тях имаше всичко, за което току-що бе тъгувала Еленушка: илачи от билки в стъкленици и дървени цилиндърчета, парцали за превръзка.

— Започвам да го лекувам, а ти го дръж — нареди старицата.

— Как, бабо?... — не разбра момичето и се приготви да пъхне ръце под главата на песа.

Белокосата жена я погледна и каза:

— Така, както го държи до този миг. Моли се на своите богове. Прогонвай смъртта... — И добави нещо съвсем загадъчно: — Ако се върне, ще е само заради теб.

Еленушка не разбра какво има предвид старицата, но не посмя да попита. Двете се занимаваха с песа през целия остатък от вечерта. Момичето мъкнеше от ручея вода във ведро, изработено от гладката кора на непознато за нея дърво. Начупи сухи клонки за огън. Счука нещо в избелено хаванче. И през цялото време се молеше. На Великата майка, Вечно Истинската Отвъд, после на Стария елен, прародителя на нейния род, и естествено на Бога на Бурите, чийто орел я бе довел в тази гора. Понякога си представяше каква ли паника е настанала сега в дома ѝ. Но за това мислеше някак си приглушено, отдалеч. Накрая отмалялата Еленушка така и заспа, притисната до косматото тяло на звяра и слушайки как вътре, под раните, упорито бие измъченото сърце.

Събуди се като от побутване, посред нощ, в най-глухия час, отвори очи и видя, че покрай огъня се беше появила още една гостенка. И тази гостенка беше такава, че момичето прегърна още по-здраво неподвижния пес, сякаш жалкото ѝ усилие наистина можеше да го защити. На границата на светлия кръг стоеше мършава висока жена в дълга до петите бяла риза и тъмночервена вълнена пола с вшита дантелена ивица. Разпуснатите кичури на посивелите коси достигаха коленете. Лицето пък... Страшната гостенка не беше нито стара, нито млада. Времето просто нямаше отношение към нея.

— Той допя Песента — каза тя, а гласът ѝ идеше отникъде. — Той е мой.

Старицата, на която момичето бе помагало през цялата вечер, подхвърли наръч съчки в огъня и отвърна спокойно:

— Не се срещаме за първи път и се е случвало да ти отстъпвам. Но него няма да получиш.

Огънят, подсилен с нова порция дърва, избухна по-ярко и мършавата жена отстъпи крачка назад. Но не повече. И каза:

— Той ми принадлежи. Огънят ти ще угасне, жрице, и аз ще го взема.

Жрицата отговори почти весело:

— А може и да не го вземеш!

Момичето дочу как сърдито въздъхна маята за хляб в гърнето и ѝ се стори, че сякаш странницата се изплаши от този звук. За всеки случай Еленушка придърпа кошницата с гърнето по-близо до себе си, после седна и я взе върху коленете си.

— Кой още е тук? — сякаш за пръв път я забелязва, събра вежди неканената гостенка.

От уплаха момиченцето не може да отговори, само се хвана за козината на тила на песа. Звярът се опитваше да изръмжи, но не можеше. Жрицата отвърна:

— Нея е още по-сигурно, че няма да получиш.

В гласа, който не идваше отникъде, прозвуча насмешка:

— Рано или късно, ще получи всички.

— Имаш с какво да се гордеееш! — изфуча жрицата. — Цялата ти власт трае само миг. После — пак Живот!

Пламъкът на огъня започна да намалява и тя подхвърли в него още наръч съчки. Момичето с ужас видя, че е останало само едно клонче. Какво ще стане после?... Поне да изтича в гората, да търси сухи клони в тъмнината!... Превъзможвайки страха, момичето беше готово да скочи и да бяга, когато към огнището от различни страни започнаха да излизат хора.

Странни хора. Мъже и жени...

Много различни по външност, те си приличаха в едно: нощната тъма сякаш не се докосваше до тях, отстъпвайки пред едва доловимото сияние, излизащо от телата и дрехите им. Изглеждаше сякаш посред глухата нощ ги осветява незримо слънце. Хората носеха със себе си цепеници за огъня. Един след друг се приближаваха до жрицата и слагаха донесеното в краката ѝ. Купчината съчки започна бързо да расте.

Най-първи се появиха мъж и жена хванати за ръце. Красиви, съвсем млади. На Еленушка те много ѝ заприличаха на човека, на когото преди половин година беше подарила мънистото. След като подадоха цепениците, те се приближиха към песа и със състрадание се наведоха над него, сякаш стараяйки се да споделят сиянието на своето слънце. А после и двамата погледнаха в очите момичето и на нея, измръзналата, ѝ стана топло. И си отидоха — но не в тъмнина.

Еленушка видя крехък млад арант с весели мечтателни очи. Изглеждаше, че този юноша във всеки един миг е готов да вдигне ръка към небесата и да издекламира вдъхновена поема. Другите хора бяха сурови и брадати, с тежката походка на каторжници. Момичето видя още и двойка велхи; дядо и баба мъкнеха заедно цяла греда и старецът постоянно се усмихваше, зарадван, че отново е с две ръце. Преди да си отидат, двамата с бабата се вгледаха в Еленушка и одобрително си кимнаха един на друг. Момичето усети как във въздуха за миг се разля свеж аромат на ябълки.

Огънят бушуваше. Горещите езици се извиаха с весел и яростен рев, разпръскваха нощния мрак, принуждаваха злонамерената гостенка да отстъпва все по-надалеч.

Това продължи до самия изгрев и купчината съчки при краката на старицата не намаляваше. Когато небето на изток уверено поаленя, жената се обърна към момичето и каза:

— Спи, детенце. Всичко е наред.

Кой знае защо Еленушка веднага ѝ повярва. Тя докосна носа на песа; той продължаваше да е сух и горещ, но все пак като че ли не като преди. Момичето целуна песа по страховитата муцуна, сви се до него и тозчас заспа.

Когато се събуди, ѝ се струваше, че е затворила очи само за миг, но слънцето вече се беше издигнало над върховете на дърветата. А на поляната нямаше никого. Нито жрица, нито пес. И никакви следи от нощния огън. Само кошницата продължаваше да си седи на мястото. Момичето седна, озъртайки се тревожно, и откри, че стиска в юмручето си нещо твърдо, което се бе отпечатало на дланта ѝ. Отвори ръка. Беше малка сребърна луничка на тънко, но много здраво въже от косъм.

Еленушка се изправи и забеляза току до себе си началото на пътечка, която потъваше напред сред гъстите храсти. На

пътечката лежеше сиво-кафяво орлово перо. Момичето го вдигна замислено, взе кошницата и тръгна напред.

Оглеждаше се за следи от паса и сама не забеляза как стигна до познатата бреза. На върха ѝ отново седеше и невъзмутимо чистеше клюна си грамаден орел. Тя можеше да се закълне, че е същата птица. Като видя Еленушка, орелът се изправи и започна да оглежда безстрастно човешкото дете.

Момичето повдигна глава и с обида в гласа се обърна към него:

— Защо така, татко орел...

Могъщата птица си замълча. Еленушка подсмръкна, прииска ѝ се да изтрие напирещите сълзи и...

Около нея бяха брезите. Познатите ѝ до последната резка върху белите стъбла брезе. Зад тях се виждаше ливадата, а зад ливадата — дома ѝ. И момичето с всички сили се понесе нататък, забравила за родителския гняв, който неминуемо щеше да я застигне. Гневът на родителите е справедлив и не е нещо, от което човек трябва да се бои. Лятна буря, след която зелените стебла излизат от земята с удвоена сила...

За нейно смайване майка ѝ я посрещна, сякаш се е върнала точно навреме. И маята за хляб в гърнето не беше засъхнала. Тогава момичето погледна дъската-календар, висяща под изваянията в Божия ъгъл и видя, че на нея няма нови резки. Беше се върнала вкъщи същия ден, когато бе тръгнала. Сякаш изобщо не я беше имало нощта, прекарана в чуждата черна гора.

Тя сложи орловото перо при иконите, зад лика на Бога на Бурите. А светлата луничка не показва на никого. Това, естествено, не беше хубаво. Винаги я бяха учили, че подобни вещи трябва да принадлежат на целия род. И да се дават на най-голямата дъщеря при омъжването. Но Еленушка чувстваше, че този накит е само за нея.

Вълкодав повдигна клепачи и видя над себе си каменен таван, а на неговия фон — издължена черна муцунка, две островръхи уши и чифт блестящи очичики. Прилепчо го погледна в лицето, тихо, нежно загука и започна да се търка в шията му. Вълкодав чак сега усети, че всъщност не чувства никаква болка. Тоест не усети абсолютно нищо,

освен смайваща лекота. И приятния допир на вълната до голото тяло. Дори светлината беше мъждива, сумрачна и не дразнеше окото. Беше грижливо покрит с топла вълнена завивка и лежеше на широка скамейка в стая в голяма къща. По всичко личеше, че тук има прозорец и е отворен, за да влиза чист въздух: дочуваше как навън шумоли дъждец и ромоли вода, спускаща се по каменни плочки.

— Я го виж ти как се умилква — разнесе се гласът на Аптахар. Изглежда, сегванинът лежеше в същата стая, само че на друго легло. Вянинът разбра, че Аптахар говори за Прилепчо и поиска да обърне глава, но размисли, спомнил си навреме какво бе последвало при предишния му опит. А сегванският старшина продължаваше: — Добре, че не го предаде на Лъчезар, кунсе. Ех, да го беше видял в действие...

Дочу се шумолене от кожени подметки на ботуши. Някой крачеше бавно из стаята.

— Мога да си представя — със спокоен глас отвърна Винитар. — Нали бях при моста. Видях какви ги е свършил твоят вянин.

— Моят!... — закикоти се Аптахар, но в следващия миг изохка от болка: изглежда бе помръднал посечената си ръка. — Ех — рече той, поемайки си дъх, — де да беше мой този вянин!... А, Винитар?...

Кунсът се усмихна:

— И ти да беше под командването на вянина, стари приятелю.

Стари приятелю, повтори наум Вълкодав. Виж ти.

— В началото той беше под мое командване — каза Аптахар. — Пролетта, когато Фитела го нае във Велики Хан. Търговецът отначало не искаше да го вземе него, голтака. Как само ни напердаши и двамата — и мен, и Авдика...

— Човек трябва да е страшно добър боец, за да надделее над теб, Аптахар — рече кунсът. — Трябва да опозная по-отблизо твоя вянин, ако оживее.

— Много нови неща ще научиш — отново се засмя старшината. — За тебе, кунсе, не зная, но аз самият не бих му излязъл насреща!

Вълкодав отново дочу крачките: Винитар се разходи из стаята, постоя при отворения прозорец и отново седна при Аптахар.

— Понякога — с все същия спокоен глас каза той, — ми се струва, че баща ми щеше да е още жив, ако ти беше останал при него.

Таванът над главата на Вълкодав се завъртя и започна бавно да пада. А може би небето падаше на земята. Вянинът затвори очи.

На Аптахар явно не му се искаше да говори за това, което, стоеше между него и бащата на младия кунс.

— Не можех да остана! — каза той нерешително. — Прости ми, Винитар, но честта ми и така пострада. Няма да ми повярваш, но никой във войската не знае, че пих шест години бира при татко ти. Срам ме беше да разкажа! Защото тогава би се наложило да разкажа и за това, с което свърши всичко!

Кунсът отново се заразхожда из стаята, сякаш някаква сила го гонеше от ъгъл в ъгъл. Той отвърна:

— Не съм аз този, който ще те осъжда, още по-малко мога да осъждам баща си, но всичко можеше да бъде различно.

— Оня сополанко уби брат ми! — разпалено възрази Аптахар. — Щях да го разпоря! Какво, не е ли справедливо? Справедливо е! Ама не, баща ти кой знае защо реши, че трябва да остане жив. За късмет, ха!... Кучетата, виждате ли, не го били нападали!...

Винитар изрече замислено:

— Всичко можеше да бъде различно.

Аптахар донякъде се засрами от избухването си. Измърмори:

— Добре. Не се сърди, кунсе.

Винитар тъжно се усмихна:

— Аз да се сърдя на теб, чичо Аптахар! Та ти си ме отгледал. Ето с тази ръка, която ти отсякоха, си ме дърпал за ухото.

Вълкодав почувства, че кунсът е спрял точно при него. Вянинът отвори очи, някак успя да отлепи устните си една от друга и прегракнало попита:

— Намериха ли владетелката?

Струваше му се, че е изговорил тези думи достатъчно високо, но младият кунс се наведе до самото му лице и той повтори:

— Намериха ли владетелката?

Този път Винитар го чу. И отговори, клатейки глава:

— Не, засега не са я открили.

Те отново се погледнаха един друг в очите и сега у Вълкодав не остана и най-малко съмнение: *Винитар знаеше всичко за него.* Включително и че Вълкодав веднага се е досетил за това знание. Освен това Вълкодав ни в клин, ни в ръкав си беше помислил, че от кнесинята и Винитар, ако застанат един до друг, би излязла просто идеална двойка.

— Тя... е жива... — някак успя да промълви вянинът. — Тя... по моста...

— Знам — каза Винитар.

— В името на гащите на Храмн, скъсани няма да кажа къде!!... — нададе ликуващ вик Аптахар, със закъснение съобразил, че вянинът, който отдавна трябваше да е умрял, е дошъл в съзнание и даже е проговорил. — Винитар, синко, помогни ми да стана!...

Винитар му помогна и скоро вянинът видя над себе си едновременно и двамата. Човекът, който имаше всичките основания да убие него, Вълкодав. И другият. Който сам би трябвало да бъде убит. Прекалено много грижи за една душа, която още не се е върнала напълно в тялото си. Вълкодав затвори очи и светът отново престана да съществува за него. Само че сега това вече не бе забвение, а обикновен сън, носещ изцеление, ако не на душата, то поне на плътта.

„Бягай, мамо! — дванайсетгодишният Сив пес грабна от земята хвърленото от някого там копие и се хвърли да пресече пътя на младия комес, изскочил зад хамбара. — Бягай, мамо!...“

Без да гледа, опитният воин небрежно го отпъди с окървавения си меч. Но момчето се оказа пъргаво. Оръжието изсвистя на косъм над русата глава, без да я закачи и хлапакът се стрелна под ръката на сегванина и тънкото остро жило на копие се заби в лицето му, точно под веждата.

„Бягай, мамо...“

Когато Вълкодав се събуди, зад прозореца отново беше вечер, а в стаята заедно с него беше Ертан. Велхинята държеше дървен меч и от време на време, изкривявайки лице от болка, с непълна сила раздвижваше дясната си ръка. Лявата засега пазеше.

— Сменихме се с Аптахар — съобщи тя на Вълкодав. — Едва го уговорих. Писна ми да правя синини на пикльовци.

Вълкодав прошепна:

— Намериха ли владетелката?

Ертан охотно разказа как Винитар навсякъде е пратил своите хора и се е опитал да говори с планинците през Препятствието.

Ичендарите му отговорили доста сдържано, че владетелката, дошла от север, гостува на вожда им, а той, годеникът ѝ, не съумял както трябва да защити скъпоценната гостенка, не е достоен даже да споменава името ѝ. Не пожелали и да чуят за някакви срокове за връщане.

— А аз откога... — попита Вълкодав.

— Днес е деветият ден — каза Ертан. — Вече ти сплетох косите, както е прието при вас...

После с надежда попита:

— Може би искаш да похапнеш, а? Топличко мляко с хлебец? Лъжичка мед?...

Девети ден. Значи дори да е идвал някой от убитите разбойници, така и си е тръгнал.

— Трябва да кажа... на кунса... — въздъхна вянинът. Ертан го погледна внимателно, после кимна и излезе.

Вълкодав я изпроводи с поглед. Жената-воин се оправяше бързо. Тя още държеше дясното си рамо по-високо от лявото, защото раната я болеше, но това скоро щеше да отmine. Отново щеше да язди бойни коне, да опъва лъка и да раздава шамари на прекалено разгорещени младежи, възхитени от красотата ѝ... Винитар дойде с мокри ботуши, с капки влага по златистите коси, събрани на опашка на темето, както ги носеха островните сегвани. Очевидно Ертан го беше намерила на двора. Заедно с младия кунс се появи слуга, носещ на дървен поднос голямо канче, къс бял хляб, масло и чаша мед. От канчето се носеше уютният домашен аромат на прясно мляко. Слугата остави подноса, поклони се на господаря си и излезе. Кръвните врагове останаха насаме.

Винитар стоеше насред малката стая с ръце зад гърба си и мълчаливо гледаше Вълкодав. Лежачият пред него мъж изглеждаше като излязъл от гроба. Лечителят, грижещ се за ранените, постоянно се чудеше на животинската издръжливост на вянина. Една от стрелите, попаднали в гърдите, беше преминала точно до сърцето. За щастие тя беше бронейна. Пробила бе цялото тяло на вянина, но тънкият шлифован накрайник не бе направил широка рана. Вълкодав гледаше Винитар с дълбоко хлътналите си помътнели сиво-зелени очи, заобиколени от черните кръгове на синините, които се получават при силен удар по главата. А на корема му седеше прилеп. *Човекът с прилеп, когото са видели при Светии малко преди да...*

— Искал си да ми кажеш нещо, телохранителю? — попита Винитар, без ни най-малко да се издаде. Говореше на вянски. Добре знаеше този език.

— Ти ме храниш в дома си — каза Вълкодав. Поиска да кимне към подноса с храна, но беше достатъчно да се помръдне, за да го споходи отново прилошаване, по-лошо от всяка болка. Пое си дъх, събра сили и довърши: — Аз убих кунса Винитарий, твоя баща.

Този, който се опитва да се отърве от мъст, разделяйки хляба с отмъстителя, няма защо да се нарича мъж. Винитар го изслуша, без да покаже, че е учуден, и кимна:

— Да, така е — каза той след известна пауза. — Ти си го убил, и при това през нощта, което не е много достойно. Обаче не приличаш на грабител...

Вълкодав отговори:

— Хората ни наричаха Сивите песове, Винитар.

Младият кунс се владееше, както подобава на вожд. Лицето му не потрепна, само сините му очи потъмняха, като океан по време на буря. Той дълго мълча, после проговори:

— Значи прави са били тези, които са съветвали баща ми да ви избие всичките до един.

Вълкодав упорито отвърна:

— А може би... правите са били онези... които са го съветвали... изобщо да не ни закача.

Винитар за първи път повиши тон:

— Не си ти този, който ще съди баща ми!

После добави по-тихо:

— Нито пък аз.

Вълкодав си замълча. Той вече бе произнесъл своята присъда над Човекоядеца. И я беше изпълнил.

Сегвининът прекоси стаята и застана до прозореца. Вълкодав не го виждаше от мястото си, но можеше да си представи как кунсът се визира с невиждащи очи в мокрия сумрак. Накрая Винитар попита:

— Как умря баща ми?

Вълкодав уморено затвори очи.

— Искаше да хване оръжието... Приковах го с копието към стената... Умрял е, когато е горял замъкът.

Кожените ботуши рязко изскърцаха — Винитар се беше обърнал.

— И ти не му позволи да се бие с теб?

— Не.

Двамата замълчаха. Безполезно беше да се пита Сивия пес защо не е позволил на палача на своя народ да се бие с него в честен двубой. Безполезно беше да се напомня на Винитар, че баща му беше наречен Човекоядеца от собственото му племе, островните сегвани. Безполезно беше да се казва каквото и да било. Кръвното отмъщение не се извършва чрез разговори.

— Твое е правото — тихо каза накрая Вълкодав. — Мечът е в теб...

Неговият собствен меч бе окачен на стената, прибран в ножницата си.

Винитар отстъпи от прозореца и застана така, че Вълкодав да не може да го вижда.

— Смятай, че този път ти е провървяло, вянино — изрече той приглушено. — Ти си придружавал годеницата ми по пътя ѝ към мен и Дунгорм твърди, че неведнъж си я защитавал от убийци. Тези, които бяха с теб при моста, те превъзнасят до небесата и в един глас се кълнат, че годеницата ми сега би била долу в Препятствието или нещо още по-лошо, ако не си бил ти. Казват, че до последно си я бранил и си ѝ дал ризницата си. Честно казано, вярвам на Аптахар повече, отколкото на болярина на галирадския кнес. Аптахар ме е отгледал. Той искаше да стане кръвен брат с теб. Прекалено много ценя честта си, за да си позволя след всичко това да те убия, както заслужаваш, пък макар и за отмъщение. Затова ще ядеш от хляба ми и ще си тръгнеш жив от дома ми. Но знай, че ние с теб пак ще се срещнем.

Той се извърна и излезе, безшумно затваряйки след себе си вратата, която почти веднага пак се отвори и Ертан се върна в стаята. Жената-воин седна при Вълкодав и се захвана да го пои с мляко през изсушено патешко гърло, защото той не беше в състояние да повдигне главата си. Вълкодав си взимаше от хляба с лявата ръка; дясната се оказа счупена — той едва в този миг се опита да я помръдне и с учудване установи, че е стегната с шина.

Вянинът не можа да се справи с всичко, което се опитваше да му даде Ертан, и девойката натопи остатъците от хляба в млякото — за Прилепчо. Лакомото зверче зорко наблюдаваше как тя приготвя

любимото му лакомство. После нетърпеливо скочи направо върху ръката ѝ, претича през подноса и потопа муцунка в чинийката.

Изминаха три седмици. През това време Вълкодав бе посетен неведнъж от всички ратници: и солвяни, и велхи, и сегвани. Не се появи само Аптахар и вянинът разбра, че Винитар му е разказал всичко. Вълкодав дори бе благодарен за това на младия сегванин. Разговорът с Аптахар обещавахе да бъде тягостен, защото вянинът все пак бе смятал старшината за свой приятел. До съвсем скоро.

След три седмици Вълкодав, залитайки от слабост и куцайки и с двата крака, излезе в двора на замъка и за пръв път се огледа наоколо. Ертан и лечителят в един глас се опитаха да му внушат, че прекалено рано се е измъкнал от постелята. Вълкодав изобщо не се опита да спори. Просто в крепостта не му харесваше. Всички вътрешни помещения бяха сухи и топли: едни се отопляваха с огнища и печки, други — с помощта на хитроумно прокарани комини. При все това отвсякъде лъхаше миризмата на камък и кучешкото обоняние на Вълкодав я улавяше безпогрешно. Денем все някак успяваше да се отвлече от нея. Но нощем, когато нямаше какво да го занимава, му се присънваха подземията на каторгата.

Не е работа човек да живее с накамарени над главата му хиляди пудове враждебен камък! Съвсем не като в добрата стара вянска изба, изградена от необхватни греди преди триста години, от живите внуци на прародителя Пес, която ще просъществува още толкова за радост на хората, без да си докара нито петънце мухъл... Там и въздухът е съвсем друг, и Домашните духове в мазето. Там всяка болест веднага ще се махне от теб. А тук току-виж си умрял и ако си одраскаш кожата под нокътя.

Замъкът на Стража на Северните порти беше изкусно врязан в стръмния склон. Смелите строители бяха изваяли част от стените право в скалите, а останалата част бяха изградили от отломките на същите тези скали. По всяка вероятност отдалеч крепостта трудно можеше да се различи на фона на извисяващите се канари. Тя се появяваше постепенно, колкото повече се приближаваш към нея, и рисувахе в каменния хаос строго завършени очертания. Замъкът властваше над планинската клисура — една от малкото, които

свързваха с външния свят страната Велимор. От стените добре се виждаше черният отвор, преминаващ според слуховете в тунел, след който пътникът виждал над себе си небето на Скрытата страна.

В другата посока, на север, се простираше хълмиста равнина. По нея се виеше път, който се скриваше в тъмна иглолистна тайга. Беше студено и широколистните дървета бяха черни и голи. За времето, през което Вълкодав се бе излежавал на миндера, над крепостта се разразиха няколко бури, обичайни за есента по тези места. Дъждът и бесният вятър бяха отнесли от дърветата всички листа, готови да отлетят, и безжалостно бяха изпокъсали онези, които бяха възнамерявали да продължат да си висят по клоните. Скоро щеше да падне първият сняг.

В далечината, при самия хоризонт, се мярна бледият блясък на вода. Отначало Вълкодав реши, че така му се е сторило, но после си спомни картата. Ремъкът на джобчето, в което той я пазеше, беше прерязан в боя от нечий меч, но после бяха намерили джобчето и Ертан грижливо беше изчистила от кръвта и картата, и книжката от брезова кора. Та ако се вярваше на картата, на север от крепостта всъщност минаваше река. Приток на Светин. Седнеш ли в лодка или сал, можеш да стигнеш и до самия Галирад. Ако, разбира се, не те погубят по пътя обирджиите, свили гнезда край праговете на реката.

Ратниците, преживели битката при реката, се оправиха преди Вълкодав. Всички освен Декша. На момъка му свърши илача, с който го снабдяваше Илад. Раната отново се възпали, възпалението се прехвърли върху другото око и изглеждаше, че на Русолявия му предстоеше да ослепее. Той и сега вече виждаше околния свят сякаш през гъста мъгла.

— Ето ти на!... — опитвайки се да си дава кураж, каза той на Вълкодав. — Ще отида при Корниша, хлебаря... това е предишният ми началник... Пак ще се захвана с месене на тесто!

Вълкодав искаше да го посъветва да съчинява стихове, но размисли: този, комуто Боговете са дали поетична дарба, не се нуждае от такива съвети. Обаче вянинът поразмисли още малко и отново промени решението си, досещайки се колко ценят творците на стихове дори най-малката проява на внимание. И каза:

— Ти по-добре съчинявай песни. Много хубави са ти песните. От тях и повече хляб ще идва.

Декша му отговори с измъчена усмивка:

— Да...

И тръгна нататък, опипвайки с пръсти стената. Вълкодав се сети се за нещо и го задържа за ръката:

— Виж какво... Когато се върнем в града... Имам приятел, лечител, още по-добър от Илад. Учен, сто книги е прочел. Ако може да се направи нещо, той ще го направи.

Декша смотолеви някаква благодарност и си тръгна, а Вълкодав се замисли как би се държал самият той, ако губеше зрението си по същия бавен и мъчителен начин. И особено, ако наред обречеността изведнъж заблестеше призрачна надежда. Вянинът дори се запита дали не е казал напразно на Декша за Тилорн. Има ли смисъл?... После реши, че не е било напразно. Виждали сме ги такива. Надсмиват се над своето осакатяване и сякаш не им пука. А после изведнъж се хвърлят от някоя висока стена.

Аптахар дълго време не му се мярка пред очите. Очевидно избягваше срещите. Докато накрая не се сблъскаха лице в лице на скрита на завет поляна, където Вълкодав бе дошъл да види как се обучават велиморските воители.

Когато се забелязаха един друг, двамата неволно отстъпиха назад и доста дълго мълчаха. Ако това не беше Аптахар, а някой друг, Вълкодав щеше просто да си тръгне и веднъж завинаги щеше да престане да го забелязва. Но с този човек нещо го свързваше.

— Доживяхме! — с горчивина каза Аптахар. — А аз исках да се побратимявам с тебе, каторжническа муцуно! Та ти не струваш и колкото нокътя на брат ми!...

Вълкодав с учудване долови как трепери гласът му. Ако не познаваше толкова добре Аптахар, би си помислил, че сегванинът едва сдържа сълзите си.

— Имах страшно стар пралядо — бавно, усещайки тежест в гърдите си, изрече вянинът. — Той вече много години не беше ставал от леглото. Кой от вас го прониза с копието си? Ти?... Или брат ти?...

Каквото и да се беше случило, за него вече не можеше и дума да става за отмъщение. Да отмъщаваш на този, с когото си разговарял и разделял хляба си, с когото заедно сте проливали кръв? Този, който се е случвало да се застъпи за теб? На когото ти самият си спасявал

живота? Такъв човек само може да ти стане чужд. Но не и да му отмъщаваш.

Аптахар размаха чуканчето на отсечената си ръка.

— Аз и здрав не можех да се справя с теб, сега пък още по-малко... Но помни, че в Галирад имам син!

Който също не може да се справи с мен, помисли си Вълкодав, но не го произнесе на глас.

— Прави каквото щеш — каза той на Аптахар и си тръгна.

Някога, когато светът е бил по-чист и по-добър от сегашния, вянните са имали обичай: воинът, убил друг воин в честен двубой, отивал при майката на загиналия и заставал на колене пред нея. Той се извинявал пред дарителката на живот и молил да го приемат в нейния род, заемал мястото на убития... Тези времена отдавна са отминали, светът се е променил, и то не към добро. За какво беше готов да плаче миналият през огън и жупел закален боец? За брат си, убит много отдавна от дванайсетгодишен хлапак, отбраняващ дома си?... Или може би заради завинаги изгубената възможност за побратимяване?...

Крепостта не беше малка и Винитар успя да настани воините на Лъчезар и ратниците разделени така, че да не се виждат често. И едните, и другите жадуваха за кръв, но на Стража на Северните порти изобщо не му трябваша убийства между стените на замъка му.

Мал-Гона пируваше при Трирогия на Острова на ябълките, а Декша и Аптахар, осакатени в битките, сами свалиха коланите си на старшини. Вождът, който е получил телесен недъг, не може повече да носи късмет на онези, които го следват. Воините и от трите отряда взеха решение още при Препятствието и съвместно избраха за свой предводител Ертан. За щастие раната вече не застрашаваше здравето и живота й. А ако някой кажеше, че не е много достойно двайсет и шест мъже да се подчиняват на девойка, рискуваше да се натъкне на двайсет и шест меча.

Освен воините и прислугата, замъка обитаваха и най-различни занаятчии: майстори на брони, щитове и лъкове, седлари и ковачи — не можеха да се изброят всичките. Те обслужваха не само хората на

Винитар (макар че те бяха на първо място), но и минаващите оттук търговци. Току-виж зад стените скоро се появят селища и израсне нов град. Галирадците бързо издириха сарач и с общи средства поръчаха за Ертан колан за старшина с позлатени токи. Коланът непременно трябваше да бъде от кожата на див бик, при това одрана по време на лов, когато звярът вече е получил смъртоносна рана, но духът му още не е напуснал тялото.

— Разправят, че такива помагат за раждане — каза някой от солвяните, когато слагаха колана на Ертан. — Имай го предвид, момиче!

Воините се разкикотиха, а велхинята показа белите си зъби и отговори с непристойна ругатня.

Брадата на Дунгорм, едва не получил от ръцете на разбойниците ужасна присъда, забележимо се беше прошарила. Обаче той сам изрази желание да възглави отряда и да съпроводи галирадците до родината им. Първо, такова съпровождане се налагаше заради честта на Винитар. Тези хора бяха направили каквото могат за него, без да щадят себе си, опазвайки годеницата му. Как след това да ги изпрати — шепа хора, отслабнали от раните, — сами през опасните неприятелски земи? Второ — ако останеха насаме, хората на Лъчезар и ратниците щяха да се изколят още до вечерта. Това Винитар също не можеше да допусне.

— Познавам ги всичките, мой кунсе, а те познават мен — каза му Дунгорм. — Мисля, че мога да ги спра. А освен това те сигурно ще решат да се съдят пред Боговете и пред своя кнес. Предполагам, че на този съд ще е полезно да присъства и външен, безпристрастен човек, при това от знатен род, който...

— Как ли пък не безпристрастен! — усмихна се Винитар. — По-добре си кажи честно, че се страхуваш за своя приятел вянина и искаш да чу помогнеш да се оправдае.

— ... Който би изложил събитията, ръководейки се само от истината, но не и от чувството — с обидено достойнство приключи Дунгорм. — Дори и да съм си създал мнение на кого трябва да благодарим за спасението на владетелката, то не е на основата на привързаност! А по знатност аз не отстъпвам на никой от тях, освен на кнеса!...

— Да бъде както желаш, приятелю! — предаде се Винитар. — Просто на мен и така не ми беше леко без твоите разумни съвети, докато беше на път. А ти тъкмо се върна и пак ме напускаш!

Вълкодав и Ертан продължаваха да делят една стая и това беше неизчерпаем източник за клюки. Ертан им отговаряше с шеги, Вълкодав просто си мълчеше. В сравнение с него велхинята беше почти здрава. Тя вече упражняваше и двете си ръце, размахвайки два дървени меча едновременно. И с всички сили тичаше за лечителя, когато вянинът се превиеше от кашлицата. Сега това се случваше често и всеки път той оставаше в леглото до пладне, с мъка преодолявайки слабостта и прилошаването. Сънуваше: ту Кан-Кедарат, ту момиченцето Еленушка, ту Тилорн и Ниилит. Лечителят — още сравнително млад сегванин, плешив като крайморска морена — го цереше с еленова кожа, листо от къпина, топена мас и пращец от изсушени попови прасета. Към пращеца той добавяше прекалено сладък сироп, който се струваше на Вълкодав по-противен и от самия илач. Вянинът не хранеше особени надежди за оздравяване, но безропотно гълташе всичко, което му донесеше лечителят. Доста изненадан беше, когато кашлицата престана да го мъчи, а раните започнаха малко по малко да се затварят. И вече не трябваше да се принуждава насила да изяде паница каша.

Въпреки това веднъж лечителят каза на господаря си:

— Кунсе мой, знам, че възнамеряваш да пуснеш галирадците да си тръгват. Без съмнение ти знаеш какво решение да вземеш, но аз бих те посъветвал да задържиш вянина тук.

Винитар попита спокойно:

— Защо?

— Той е болен — отвърна лечителят. — Може и да не издържи пътя.

И добави за по-голяма убедителност:

— Освен това смятам, че владетелката ще му се зарадва, когато се върне от планинците. Разправят, че почитаната господарка сама избрала вянина за телохранил и никога не е била недоволна от него...

— А какво казва самият вянин? — попита Винитар.

— Той иска да тръгне с тях, кунсе мой...

Стражът на Северните порти сви равнодушно рамене и рече:

— Ами нека тръгне.

Реката, която Вълкодав беше видял от крепостната стена, се наричаше Гирлим. На езика на едно от планинските племена, живеещи недалеч, но не така уединени като ичендарите, това означаваше Пеещия поток. Гирлим наистина водеше началото си от ледниковите ручей, а надолу, към равнината, се стичаше през удивително приказливи водопади. Дали камъните по тези места имаха чудна природа, или струите се разделяха много сполучливо — това никой не можеше да каже. Само че Гирлим, скачайки надолу по вдлъбнатините на скалната стена, в действителност не ревеше и не бумтеше, а звънливо пееше. Някои наричаха това чудо. Планинците смятаха Пеещия поток за обител на Висшите сили и предполагаха, че там звънко се смеят Боговете и Богините, наслаждавайки се на прегръдките си. Още преди двеста години планинските жреци всяка пролет се захващаха да гадаят за кой от духовете на потока не е останала възлюбена или възлюбен. В зависимост от знаменията на реката се даряваше момък или девойка. Но ето че дойде нашествието на Гурцат и Пеещия поток, за разлика от Будуващите в недрата, с нищо не помогна на рожбите си. След което жертвоприношенията се прекратиха веднъж завинаги. Затова пък от различни посоки започнаха да прииждат любопитни пътешественици, готови да заплатят щедро, за да се полюбуват на чудото. Планинците скоро съобразиха, че е по-изгодно да приемат гости, отколкото да облажават равнодушната река. И построиха до някогашното светилище цяло село, специално за преминаващите. А Боговете и Богините, сякаш нищо не е станало, продължаваха да се смеят и играят при водопадите. Изобщо не им беше до хората. А на тези, които се ти безразлични, няма защо да им се обиждаш.

Малко по-надолу по течението, там, където Гирлим вече бе успяла да приеме в себе си други ручей и рекички и да стане хубава пълноводна река, живееха източните велхи. Те изсичаха гората и всяка година наесен в работилниците своя час дочакваха по няколко здрави сала. Всяка есен тук падаха обилни дъждове. Към Гирлим прииждаха

черни води и тогава саловете се отправяха на път. Придошлата вода позволяваше да се преминава през праговете, покрай които в сухо време нямаше брод заради разбойниците. Със салове, в относителна безопасност, обичаха да пътешестват търговците и странстващите занаятчии. Умният Винитар, след като стана Страж на Северните порти, предложи охрана на велхите. Самите велхи бяха смели воини, но не бе по силите на малко племе да се противопостави на могъщ съсед. Пък и Винитар намери начин да се държи така, че да не обиди храбреците.

И ето че вече втора година на саловете, заедно с местните, надолу по Гирлим се спускаха търговци, специално дошли от Велимор. Имаше място за всички: и за галирадците, и за отряда, който Стража на Северните порти изпращаше с тях.

— И ти ли тръгваш?... — учуди се Ертан от решението на Вълкодав. — А какво ще прави кнесинята без теб? Според мен тя най-много на теб се доверяваше...

Жената-воин беше свикнала с колана на старшина, в поведението и се беше появила властност. И — колкото и да е странно на пръв поглед — нещо майчинско, абсолютно несвойствено за нея по-рано. Вълкодав беше смаян, когато го забеляза. Но после поразмисли и разбра каква е работата. Мъжът вожд неизбежно ставаше нещо като баща за всички мъже. Ако е истински вожд, разбира се. Защото мисли и се грижи за тях като баща за синовете си. Защото на воините, оставили семействата си, им липсва родителската ласка. И още защото наистина здрави връзки има само в семейството.

Ето че и жената, по заслуги и достойнство избрана за вожд, е станала като майка за воините.

Въпреки това на Вълкодав не му се искаше да обсъжда нищо дори с Ертан. Изпуснеш ли някоя дума, не ти остава друго, освен да разкажеш всичко. За себе си, за кнесинята и за Винитар. А колкото по-малко хора знаеха за кръвната вражда на Вълкодав с Винитар и за отчаянието, едва не пратило кнесинята в обятията на вянина, толкова по-добре. Включително и за самата Ертан.

Вълкодав се почеса през превръзката по бедрото, разпорено от стрела, и каза на велхинята:

— На владетелката тук ще ѝ бъде по-леко, ако ме няма.

Сивооката предводителка понечи да отвори уста, за да разпита по-подробно... но погледна Вълкодав, поразмисли и се отказа.

Настана денят на тръгването...

Всичките притежания на Вълкодав още се събираха в полупразната торба. И все така на дъното ѝ се съхраняваше истинското съкровище: чукът, чиято дъбова ръкохватка помнеше ръката на баща му, ковача Межамир. Когато покрай Препятствието Вълкодав се хвърли в боя, който се очертаваше като последен за него, той замалко да запрати чука на баща си на дъното на пропастта. Защо отново да попада в ръцете на зли хора, по-добре би послужил на Бдящите в недрата в Тяхната ковачница. Сега Вълкодав беше благодарен, че е бил удържан — независимо дали от случая, или от непознатата сила.

Дясната ръка на Вълкодав, счупена над лакътя, все още беше стегната в шина, изобщо не искаше да нараства и го болеше безмилостно. Той окачи меч на гърба си и го нагласи така, че да може да го достигне с лявата си ръка. Разбира се, не беше сигурен, че ще успее да го размахва както трябва, ако се наложеше да го използва. Едва му стигаха силите да се разходи покрай крепостната стена. Какво пък, до Галирад имаше още доста време...

Вълкодав свали плаща си от дървената кукичка и го наметна през рамо. Личеше си, че съвсем неотдавна сивият плащ е бил нов, красив и чист. Вълкодав отлично си спомняше как отначало се бе старал дори да не го оставя на земята. Боеше се да не го изцапа. Оттогава насам благородният сив велур бе успял да се покрие с петна от пръски кал, бе прогорен от искри от крайпътни лагерни огньове и бе пропит с дъждовни капки... и кръв естествено. Занаятчиите, живеещи в крепостта, старателно бяха изчистили плаща, но повечето от петната се оказаха незаличими.

— Нищо ли не забрави? — попита Ертан, наведе си и погледна под двата миндера. Вълкодав гледеше гъвкавия ѝ, силен гръб, стегнат в талията от широкия колан с блестящи токи. Какво удоволствие е просто да гледаш как се движи красив жив човек, особено ако е жена.

— Тръгваме! — каза Ертан.

Сивчо и Снежинка стояха в една от конюшните на крепостта заедно с другите коне. Бялата кобилка много тъгуваше за стопанката си и винаги се хвърляше към Вълкодав, надявайки се, че след него ще влезе и кнесинята. Но кнесинята все не се появяваше. А сега на Снежинка ѝ предстоеше да се прости и с Вълкодав, и с приятеля си — сивия кон, с когото беше тичала рамо до рамо от самия Галирад насам. Нищо! В красивата кобилка вече се заглеждаше широкогръдият златист Санайгау. Заглеждаше се и цвилеше ласкаво и с копнеж. Да ги пуснеш един на друг — със сигурност ще се получат славни жребчета...

Снежинка разбра, че са дошли да се простят с нея. Когато Вълкодав я целуна по топлия нос и понечи да си тръгне, тя го хвана със зъби за ръкава и дълго време не го пускаше.

Саловете чакаха на кея, готови да се спуснат надолу по течението. Бяха големи, с дължина почти колкото разстоянието, което изминава изстреляна стрела. Върху един от тях, най-просторния, вече бяха разпънати шатри и издигнати дъсчени хамбари, които едва ли бяха празни — на този сал от горното течение на реката пътуваха търговците. На галирадците дадоха два други, по-малки. Велиморската охрана се раздели на три, за да може, ако се случи нещо непредвидено, да защитят и трите сала, пък и да пазят галирадците от сблъсъци помежду им.

Пътят, специално прекаран от крепостта, свършваше до самата вода, така че товаренето започна незабавно. Конете пръхтяха, плахо поглеждаха напред и страхливо приклякаха на задните си крака. Колкото и здраво да бяха закрепени гредите една за друга, те изглеждаха ненадеждни на животните в сравнение с твърдата земя. Обаче доверието към ездачите надделяваше и конете един след друг стъпваха на широките подвижни мостчета.

— Аз съм Страж на Северните порти и не смея да пренебрегвам дълга си — заяви на всички Винитар при излизането им от крепостта. — Вместо мен в Галирад ще дойде моят посланик, благородният Дунгорм. Той ще разкаже на бащата на моята годеница, че аз продължавам да бъда неин жених и нямам намерение да се отказвам от

задълженията, с които съм се нагърбил, решавайки да стана зет на достойния кнес. Вече съм изпратил в Галирад гълъб с послание. Там се съобщава за печалното нещастие, застигнало годеницата ми почти на прага на дома ми. Благородният Дунгорм също ще вземе със себе си подробно писмо, където възможно най-точно съм изложил случилото се. Надявам се, че това ще помогне на господаря Глузд да установи пълната истина, към което той несъмнено ще се стреми. Надявам се също, че скоро ще мога да му изпратя вест за щастливото завръщане на дъщеря му и за начина, по който ще посрещнат кнесинята в дома ми.

Всички видяха как Дунгорм направи почтителен поклон и взе от него кожената кутия с писмото. Сигурно това писмо криеше у себе си нечия съдба. Вълкодав веднага се зачуди дали няма да започне лов за него по пътя към дома. После реши, че няма такава опасност. Тези, които Лъчезар би могъл да прати на такъв лов, до един бяха погубени при Препятствието. А боляринът едва ли би се решил да действа открито...

Дунгорм избра сала с ратниците и там вдигнаха знамето му. Самият Винитар хвърли в реката черен петел, за да измоли благополучно пътуване за галирадците. Салджиите прибраха подвижните мостчета и със здрави прътове изтласкаха саловете далеч от брега. На изхода от речния залив мощното течение на Гирлим ги подхвана и ги повлече надолу. Саловете скърцаха и се поклащаха между гредите проникна вода. Сивчо, когато Вълкодав непрекъснато принуждаваше да лежи, потрепваше и жално гледаше стопанина си. Кормчиите работеха съгласувано с дългите весла, изкарвайки саловете на стръмното течение. Мътният тъмен поток се плискаше и съдържано бучеше в неудържимия си стремеж към далечното море; дърветата по бреговете бяха потопени във водата на височината на човешко коляно.

Неподвижните фигури на конниците известно време се виждаха в далечината, после изчезнаха зад завоя на реката.

Весел магьосник те омагьоса —
чак до гроба да ти върви.
Никой лоша дума за теб да не каже,
а ако каже — да съжали.

Храбростта и богатството са залог за късмет.
А ти си хем смел, богат.
Тежко на оня, който на пътя ти се изпречи.
Ти никога не си пожалил никой.

Верността на воини, на жените красотата —
било е твое всичко, що си пожелал!
Но ето, че сърпът железен на камък удари —
по пътя си да срещнеш мен ти свари!

Не ще се разбереш със мене ти с добро,
както се полага между свестни хора.
Не ми е изтрябвало твоят сребро,
опитай се да ме пребориш!

Пощада няма да има, нито пък мир.
Не ще ти помогнат наемните ти слуги.
С мечовете всичко ще се реши,
и с Правдата, която дава сила на ръцете.

Властта и богатството тук не важат.
Ще трябва да се справиш сам.
Да видим сега на теб или на мен
ще запазят живота Небесата.

В свещения кръг само Правдата властва
и мечът е нейният глашатай.
От този кръг не излизат два пътя.
Жално грачи ято врани.

15. ПРАВДАТА НА БОГОВЕТЕ

Пътешествието на саловете започна спокойно и мирно. Могъщият Гирлим се носеше плавно и бързо между бреговете, затрупани със сив, рехав, още пресен сняг. Дълбоко долу оставаха праговете, които цяло лято показваха от водата гранитните си зъби. Когато минаваха през такива места, саладжиите, с обичайната бдителност, се вглеждаха в почернялата при бреговете река. През лятото, когато неминуемо се налагаше да се разтоварват и да се влачат лодките, за да се мине през препятствията, тук пътниците можеха да се натъкнат на шайки злосторници, похитители на чужди богатства. Особено свирепи били разбойниците във времената на сегванското преселение, преди битката при Трите хълма, когато в страната нямало ред. Благодарение на Боговете, оттогава насам много неща се бяха променили, злодеите отчасти се усмириха, отчасти склониха глави пред мечовете на добри люде. А покрай праговете започнаха да се издигат силни градчета. В тях се заселваха воители и работници, помощници за гостите. Хем на никого няма да позволят да се стори зло, хем на ръце ще носят хората. Стига само да си платиш.

Когато минаваха покрай такива градчета, саладжиите надуваха рог и махаха за поздрав. От бреговете отговаряха, макар и без особен ентузиазъм. Размяната на любезности няма особена стойност, ако не се нуждаят от услугите ти, което значи, че няма и да ти платят.

На две места се намериха опитни стрелци, които изпратиха за Галирад писма, прикрепени към стрелите. Майсторска работа!

Никой не посегна на пътниците. Вонящото Препятствие, изглежда, беше погълнало последните, които можеха да са опасни за толкова голям отряд. Ще минат още няколко години и Гирлим от опасно място ще се превърне в оживен път. Какви ли промени ще донесе по тези краища съюзът между Велимор и солвянската държава?...

Когато Гирлим най-сетне се добра до Майка Светин и меко изплиска наред нея саловете заедно с хората и конете, пътниците

започнаха да поглеждат към брега без ни най-малък страх и да мечтаят за скорошно завръщане у дома.

Вълкодав не чувстваше някой да има кой знае каква нужда от него. Вече ги нямаше покрай него нито братята Храбри, нуждаещи се от наставленията му, нито владетелката, която тримата охраняваха. Спомни си, че бе очаквал всичко на тръгване от Галирад. Мислеше, че вероятно по пътя ще го довършат разбойници, изпратени за владетелката, че Винитар ще го признае за кръвен враг и ще го убие или ще нареди да го убият... Само едно тогава дори не би могло да му се присъни. Че дългът му на телохранител ще свърши именно по този начин.

Той прехвърляше в ума си своите действия и постъпки и като че ли не намираше нито грешки, нито недоглеждания. Направил беше за владетелката всичко, на което бе способен. Освен това на нея навярно ѝ беше по-добре при ичендарите, отколкото при омразния годеник. Какво го гризеше тогава отвътре?... Самият той не можеше да разбере. Знаеше само, че душата му нямаше да намери покой дори ако благополучно бе предал кнесинята в ръцете на Винитар. Който отгоре на всичко, бе син на Човекоядеца по кръв, но в никакъв случай не и по дух. Може би след като познаеше любовта му, кнесинята би се омъжила щастливо и би забравила девическото си увлечение?... Всичко изглеждаше логично, но да я гледа в очите, когато тя отново го хване за ръката и го замоли с поглед: защити ме...

Нима всичко това е неговото наказание, задето уби Човекоядеца посред нощ, без да даде на мерзавеца възможност за честен двубой?...

Вълкодав обикаляше из сала, опитвайки се да раздвижи осакатеното от раните тяло, и мрачно си мислеше, че Боговете все пак са му оставили отворена вратичка. И то не за първи път. Можеха да го затворят в тъмницата под замъка на Човекоядеца — не го затвориха. И при Препятствието запазиха живота му. Не го поставиха и пред окончателен избор кого да пожертва — себе си или кнесинята. Значи все още му вярват, значи им е нужен за още нещо. Но за какво?...

На втората нощ след като поеха по Светин, Вълкодав, както винаги, се настани под завесата на платното, до топлия хълбок на покрития с чул Сивчо. Прекрасният кон отначало се плашеше от черната вода, ромоляща почти до ушите му, но после, ободрен от присъствието на стопанина си, се успокои и свикна. А може би просто заговори кръвта му: конете от неговата порода сегваните отколе возеха с кораби от остров на остров и дори в морето...

Вълкодав се облегна на уютния, равномерно повдигащ се хълбок на Сивчо, и нахлупи кожената си качулка, за да се предпази от вятъра. Помисли си, че болната ръка, изглежда, пак няма да му позволи да се наспи. Изпитваше тъпа болка на мястото на счупванията, понякога толкова силна, че му идеше да се хвърли от сала във водата. *Да. Уморен е конят от стръмните планини. По-рано всичко по мен нарастваше като на куче. Не съм вече същият, не съм.* Вълкодав се улови, че страшно се надява на помощ от страна на очакващите го в Галирад Тилорн и Ниилит. Успя да реши също, че днес ръката всъщност изобщо няма да му позволи да заспи. Примири се с тази мисъл. И неусетно се унесе.

Естествено много скоро го събуди неволно движение, причинило му болка. Не разбра дали той се е помръднал или Сивчо. Вълкодав отвори очи и погледна към шатрата на Дунгорм. Намираше се на петнайсетина крачки от нея. Инстинктът на телохранителя, не отслабващ нито за миг, го накара да огледа малките купчинки около шатрата. Това бяха спящите велиморци, скрили се от мразовития вятър кой под одеяло, кой в спален чувал. *Песът си е пес, тъжно си каза вянинът. Владетелката вече я няма, а аз продължавам да пазя.*

Той дочу спокойното дишане на спящия жребец и отново си помисли за това колко много е видял плащът му. Достатъчно, за да се превърне от официална одежда просто в дреха. После отново отвори очи, погледна шатрата... и веднага се сепна. Кучето, което той смяташе за половината от същността си, бе с настръхнала козина на тила, а черната му муцуна беззвучно се озъби. Всички на сала спяха, освен няколко стражи и салатжиите, които бавно гребяха с дългите прътове от двете страни на плавателния съд. Трябваше човек да притежава нощното зрение на вянина плюс немалък късмет, за да долови едва забележимото движение на едно от кожените хълмчета, бавно преместващо се в посока на походното жилище на Дунгорм.

Прилепчо, скрит на топло под наметалото, незабавно почувства напрежението у стопанина си и измъкна навън любознателната си муцунка. Вълкодав внимателно премести здравата си ръка и покри зверчето с длан. Прилепчо разпозна обичайния сигнал и застина. А ръката на Вълкодав продължи да пълзи по-нататък — към колана, към ножницата на бойния нож.

Човекът, който се преструваше, че спи, отново се помръдна и се придвижи на още половин педя към шатрата. Вълкодав започна трескаво да съобразява. Той беше свикнал да е подготвен за най-лошото и веднага реши, че на борда се е промъкнал още един от поклонниците на Смъртта Морана. *Но ако е така — какво ще предприеме убиецът? Ще пробва да заколи Дунгорм? Или лекичко ще пререже ъгълчето на шатрата и ще разпали при отвора малко кандило, пълно с билки без вкус и мирис, така че човек да не може да ги усети?... Или пък ще пусне през дупката пор, обучен да прегризва гърлото на спящ човек?...* Вълкодав дори смътно си спомни, че един от велиморците имаше мъничък любимец... Или просто ще се добере до входа и ще намаже гредите с ивици леплива отрова, убиваща дори през дрехите, дори през дебелия подметки на ботушите?...

А може би този човек не е никакъв убиец, а просто си търси закътано място, недостъпно за поривите на студения вятър?

Вълкодав се вгледа в редките снежинки, които летяха и падаха върху гредите. Не, не беше това. Вятърът духаше в съвсем друга посока.

Вянинът измъкна ножа си, хвана го да е готов за хвърляне и зачака. Сигурно трябваше да скочи и да се опита да хване убиеца жив, но точно сега можеше да си позволи такова нещо. Едва заздравелите му рани биха го повалили след две крачки. А ако закрепещиш, за да вдигнеш тревога — опитай после да докажеш нещо. Поклонниците на Смъртта точно с това бяха известни — че никой не може да заподозре, че са убийци, докато не ги хване на местопрестъплението. Значи му оставаше само да чака. И да се моли да не стане прекалено късно.

Времето се точеше едва-едва. Човекът ту се придвижваше с още една педя към шатрата, ту застиваше неподвижен. Той също умееше да чака. Вълкодав не откъсваше поглед от него. Когато непознатият се озова на половин аршин от шатрата, изпод коженото одеяло се показаха ръцете му и предпазливо се протегнаха напред. Вянинът,

когото в този миг убиецът не можеше да види, се надигна рязко и седна, и в мразовития въздух изсвистя хвърленият нож. Вълкодав до последния миг се боеше да не би да накаже невинен. Тежкият нож, способен да разбие череп, само прикова към гредите една от протегнатите ръце. И едва след като чу глухият звук на забиващото се острие, Вълкодав закрепця. Закрепя с цяло гърло, викайки караулните. Той предварително знаеше какво ще му струва това рязко движение и този вик. И точно така стана. Под ребрата му сякаш едновременно се забиха няколко стрели, пред очите му причерня. Но целта му беше постигната. Откритият убиец не е и наполовина толкова страшен. Ако тръгне да се оправдава — нека обяснява какво е дирил посред нощ при шатрата на Дунгорм. В края на краищата Вълкодав не го е замъкнал насила там.

Изплашеният Сивчо скочи на крака. Вълкодав изгуби опора и тежко се строполи, съкрушен от пристъп на кашлица.

* * *

Той смътно дочуваше шума от всеобщата уплаха, тропота, виковете и цвиленето на конете, а после долетя плясък, сякаш във водата се е стоварило нещо тежко. По-късно, когато успя да си поеме дъх, му разказаха: раненият от него човек измъкнал ножа от гредата и от собствената си ръка и без да губи нито миг, се затичал към края на сала, там, където брегът е по-близо. Хвърлил се в тъмната нощна вода и заплувал. Воините стреляли след него и някой се кълнеше, че е чул как стрелата се забива в плътта. Но никой не можеше да каже със сигурност какво е станало с убиеца — дали наистина случайните стрели са го намерили в тъмнината, или ледената вода е отнела силите му, или пък все пак е достигнал до спасителния бряг.

Още известно време след това Прилепчо с остри крясъци гонеше по сала малко зверче, ловко и зъбато, вече пременило се в бяло зимно кожухче. Невестулката се криеше, мушкаше се в процепите и под настилката, а от време на време скачаше като пружина и се опитваше да докопа летящия неприятел. Прилепчо не се осмеляваше да се нахвърли върху свирепия дребен хищник, способен, както е известно, да се добере до ухото на лос и да го ухапе смъртоносно. Той просто

непрекъснато висеше над невестулката и надаваше страховити крясъци. Докато накрая тя с ловък скок се хвърли от сала и потегли след стопанина си, като се извиваше като змия в черната вода...

Хората на сала ходеха като замаяни. Особено Дунгорм: нощният душегубец, както се изясни, се бе спотайвал сред велиморците. На сутринта се оказа, че липсва един от воините, съвсем не новак в отряда. Всички го познаваха, всички се радваха на веселите случки, които той разказваше много майсторски. Всички познаваха и неговия любимец — невестулката. Някои даже започнаха да гледат накриво Вълкодав. Но после почнаха да си припомнят някои неща за изчезналия и се досетиха, че той не е бил близък приятел с никого, което не е характерно за воините. Оказа се, че и никой не е влизал заедно с него в банята: той винаги се къпел сам, обяснявайки това с обичаите на своя народ. А невестулката имала страховития навик нощем да тича по телата на спящите и да гъделичка с муцунка вратовете им...

— На кого да се доверявам сега?... — питаше Дунгорм и гласът му трепереше. Двумичието на воина, когото той познаваше от години, беше потресло благородния нарлак повече от заплахата за живота му. Дори повече от страшното изпитание при Препятствието, когато се готвеха да го разкъсат с коне.

Велиморците се отдалечиха в края на сала на съвещание. Там започнаха един по един да се събличат голи. Приятелите им ги оглеждаха от главата до петите, търсейки върху тялото им тайния Знак на Огъня, обърнат наопаки. Не намериха нищо.

Вълкодав известно време броди намръщен из сала, после се приближи до жената-воин Ертан и я помоли:

— Удари ме, моля те, с юмрук в корема. Обаче бавно. И застана пред нея, който знае защо със затворени очи.

Ертан сви рамене, окашля се и юмрукът ѝ плавно се устреми напред и нагоре. Юмруците на велхинята естествено бяха двойно по-малки от мъжките. Но по думите на успелите да изпробват силата им те бяха двойно по-опасни и болезнени именно заради по-малкия си размер. Вълкодав, без да отваря очи, се завъртя на пръсти, пропускайки ръката на девойката покрай себе си. Лявата му длан догони стиснатия

юмрук на Ертан и го хвана. Вълкодав отстъпи встрани и извърна уловената китка към себе си.

— Ах, ти! — възхити се предводителката, която се извъртя и падна на колене. — Това пак е твоето... как му викаше?

— Кан-киро — напомни ѝ Вълкодав. — Нека любовта управлява света.

— Ама че любов... хм! — измърмори Ертан.

За вянина Ертан беше самото възплъщение на любовта. Такива виждаше неговия народ своите Богини. Женска мощ и женска нежност. Смелост, която плаши, и красота, която привлича.

— Не бързай толкова — посъветва го Ертан. — Първо се оправи.

Вълкодав отвърна:

— Ще ме чака той да се оправя...

— За кого говориш? — попита жената-воин.

Вълкодав я погледна право в очите и каза:

— За Лъчезар.

— Мислиш, че той...

— Не съм абсолютно сигурен — въздъхна вянинът. — Но трябва да имам представа на какво съм способен ей сега.

Ертан се намръщи. Вълкодав знаеше, че тя не е по празните приказки. Девојката попита:

— А защо затвори очи?

Вянинът сви рамене, по-точно само лявото си рамо, защото при помръдването на дясното изпитваше болка.

— Така — каза той. — В случай, че изведнъж ослепея — като Декша. С моята разбойническа муцуна едва ли ще ме вземат на работа да меся тесто.

Същата нощ, в сумрачните часове саловете преминаха покрай развалините на замъка на Човекоядеца. След още няколко дни снегът по бреговете започна да чезне, а във въздуха се усети морски полъх. И ето че по изгрев-слънце отляво за кратко се появи познат завой, а след него — поляна наред борова гора. Тук през завинаги отишлото си слънчево лято кнесинята се беше учила да се защитава. Денят, който изгряваше, беше облачен и мъглив, и измина още доста време, преди отпред да се покажат дървените кули на престолния Галирад.

Кнесът Глузд Несмеянович, съпровождан от болярите и народа, сам излезе да посрещне безславно завърналите се пратеници. При устието Светин се разширяваше едва ли не до верста и половина и течеше величествено и бавно. Вълкодав видя как предният сал се приближи до брега и спря и кнесът прегърна слезлия от него Лъчезар, както бащата прегръща любимия си син след дълга раздяла. Това се стори странно на подозрителния вянин. Нали самият Винитар бе казал, че е изпратил с гълъб послание на кнеса. Разбира се, Вълкодав не беше чел това писмо, но се досещаше, че в него младият кунс не възхвалява кой знае колко Лъчезар. Значи, реши вянинът, Лъчезар също е носил със себе си гълъб и също е написал писмо. И кнесът е предпочел да се довери на роднината си. *И изобщо — долетял ли е гълъбът на Винитар? Лъчезар май не е забравил да вземе и ловния си сокол със себе си?...*

През това време Вълкодав бързо оглеждаше изсипалата се от града тълпа. Опитваше се да зърне познати лица, вълнуваше се и с малко вина си мислеше, че така и не е стигнал до последната страница на книгата от брезова кора. Стори му се, че зад редицата стражи (*защо, между другото, са сложили стража?...*) се мярнаха пепелявите къдрици на Тилорн, но в този миг салът им, носен от неголяма вълна, със скърцане и шумолене се натъкна на крайбрежна пясъчна плитчина. Воините вече държаха здраво юздите на конете, които, разтъжили се за твърдата земя, зацвилиха и бяха готови да се втурнат към сушата без никакъв ред и церемонии, за срам на стопаните си.

Отначало, като подобаваше на знатен воин, на брега слезе Дунгорм със своите велиморци. После върху замръзналия пясък стъпиха ратниците. Вълкодав беше един от последните, които слязоха от сала. Едва бе успял да стъпи върху сушата, когато прозвуча гласът на кнеса, който каза нещо на Лъчезар. Вянинът потрепна: говореха за него.

— Как стана така, че не докара мерзавеца окован? — на висок глас, за да го чуят всички, попита господарят Глузд. Протегнатата му ръка сочеше Вълкодав.

Първото, за което Вълкодав помисли, беше мечът, закачен на гърба му. Той продължаваше да държи своя „ремък на добрите намерения“ развързан. За щастие все още не му бяха отнели дървената дъсчица със знака на кнесинята. Той не възнамеряваше да позволи да

го оковат. По-добре да го убият. Следващата му мисъл беше за Тилорн и останалите. Какво щеше да стане с тях, ако...

Стражите, предвождани от Бравлин, неохотно тръгнаха напред, затваряйки кръга около него. Те добре знаеха, че той няма да се предаде без борба.

— Ей, вие там, я малко по-леко! — решително се намеси Ертан. Стражите с голямо облекчение спряха и с учудване загледаха красавицата велхиня с почетна униформа на старшина със сияещи токи на колана. А Ертан, мощно отблъснала един от тях встрани, се приближи до Вълкодав и застана до него. Зад нея се наредиха ратниците, двайсет и шест опитни мъже, почти всичките — бивши галирадски стражи.

— Да си жив и здрав, Глузд Несмеянович, още много години да управляваш земята на своите прадеди! — ясно и звънко се разнесе гласът на Ертан. — При нас се почита твоята правда на вожд и се знае, че ти никога няма да наредиш да бъде наказан човек, без да разучиш както трябва дали е виновен! Ти и дъщеря ти сте наистина справедливи съдии!

— Коя е тази? — с ъгълчето на устата си, едва чуто попита кнесът застаналите до него.

— Девойка скандалджийка от Ключинка, никой не иска да я вземе за жена, та се присламчи към нас — презрително изкриви устни Лъчезар. — Разправят, че спи с вянина.

Серт, застанал отдясно на вожда, изфуча с доста по-висок глас, отколкото беше необходимо:

— Това е Ертан, дъщерята на Мохти Бързите крака и внучка на славния Киаран Пътешественика. Тя беше с теб при Трите хълма и погребя там годеника си.

— Така значи — промърмори кнесът, вглеждайки се в жената-воин. И попита с горчивина, но вече без предишната заплаха в гласа си: — И сега какво, всичките ли да ви затварям?...

През редицата стражи, които не си и помисляха, че ще им се наложи да спират някой свой, се промъкна Авдика. Той застана до баща си и каза:

— Против свой роднина няма да тръгна дори и заради тебе, кнесе.

Погледът му се плъзна отгоре-надолу по полупразния ръкав на Аптахар.

— Виждаш ли, синко, ето че се навоювах — каза му Аптахар. — Ще ме храниш ли? Няма да изоставиш сакатия човек?

Авдика отговори с обида:

— Защо ме посрамваш пред честния народ, тате?

През това време някъде в тълпата се надигна тягостен плач. Някои от гражданите, притичали на брега, не бяха открили сред ратниците кой брат си, кой сина си. Тези, на които им беше провървяло повече, напиреха срещу тънката редица на охраната, опитвайки се побързо да прегърнат спасилите се роднини и да ги отведат по домовете — да ги мият, лекуват и разпитват. Вълкодав най-накрая видя сред морето от хора Тилорн. Такива платинени коси като тези на мъдреца не се срещаха даже сред светлокосите солвяни, а сред сегваните — много рядко. Ниилит се повдигаше на пръсти и поглеждаше иззад рамото му. След миг до тях изскочи глава със златисти плътни къдрици. Еврих. Естествено, те бяха оставили Варох и внука му у дома. Вълкодав се убеди, че приятелите му са го забелязали и леко кимна. И в отговор усети как незрима ръка го погали по бузата.

Дунгорм се отдели от своите велиморци и се насочи към галирадския владетел.

— Господарю — с поклон се обърна той към Глузд. — Позволи ми, господарю, от името на своя господар и от моето собствено да те уверя, че ние напълно споделяме твоята скръб и също както теб самия горим от желание да накажем виновните за случилото се. Позволи ми обаче да те попитам кое именно те накара да обвиниш в това тъй ужасно престъпление телохранителя на владетелката, наречен Вълкодав?

Суков беше Глузд. И неговият нрав според всеобщото мнение не се беше смекчил след гибелта на любимата жена. Чудно ли беше, че бе готов да разкъсва и да мята искри, когато беше изгубил и дъщеря си! И безмилостен беше, и разгневен, и понякога безсърдечен, обаче не беше отсичал главите на невинни, а и сега не възнамеряваше да го стори.

— Моят витяз и роднина, когото съм свикнал да смятам за свой син, ми изпрати гълъб с писмо. Там всичко е обяснено. Този отговор задоволява ли те? — изфуча кнесът.

Дунгорм отново се поклони, зачитайки волята и мнението на кнеса. Но не си и помисли да отстъпи.

— Моят господар също ти изпрати гълъб, господарю — изрече той. — Аз, недостойният, според възможностите си помагах на благородния кунс да състави това писмо и затова се случи така, че доста добре съм запознат със съдържанието му. И те уверявам, господарю, че в него нямаше никакви обвинения срещу телохранителя на владетелката! Позволи ми да те попитам — получи ли писмото на моя господар?

Вълкодав видя първо как боляринът Серт поклати глава в знак на отрицание. После чу самият владетел да отговаря с раздражение:

— Нищо не съм получил!

Според вянина най-добре осведомен за съдбата на гълъба беше ловният сокол, в чиито стомах отдавна се бе смляла нежната плът. А пепелта от писмото трябва да са я разнесли веселите ветрове, духащи при Северните порти на Скритата държава всяка година наесен.

— Моят господар — каза Дунгорм — добре знаеше колко е важно това писмо и дори предвиди, че по пътя може да се случи нещо с него. Защото несъвършен е нашият свят и в него Злото често осъществява коварните си планове. Затова благородният кунс ми повери пълен препис на писмото, заверен с ръката му и с неговия печат, който ти е добре познат, господарю. Ето го! От мига на тръгването досега го пазих до гърдите си.

Дунгорм разкопча подшитата с кожа жилетка, свали през глава плетената връвчица и подаде на кнеса яркочервеното цилиндърче от намазана с восък кожа. И Вълкодав осъзна към какво се бе стремил среднощният убиец. Искал бе да вземе точно това цилиндърче. Вероятно заедно с живота на Дунгорм, за гибелта на когото пак щяха да бъдат обвинени ратниците.

През това време кнесът счупи жълтия восъчен печат и разгърна превързания с цветни ленти свитък. Галирадците съдържано шумяха, очаквайки владетелят им да произнесе присъдата си. Някои тъгуваха за приятелите си. За други съдът на кнеса беше жадувано развлечение.

След като се запозна с първите няколко реда, Глузд Несмеянович погледна косо Десняка:

— Чети и ти също...

Белокосият великан надникна зад рамото на господаря си. Вождът беше с глава и половина по-нисък от него.

— И какво толкова е написал там?... — измърмори Ертан. Тя доста се вълнуваше — и заради съда, и заради непривичното ѝ още старшинство, което кнесът можеше и да признае, но можеше и да ѝ се изсмее.

— Сигурно е написал истината — също толкова тихо ѝ отвърна Вълкодав.

Господарят кнес обикновено взимаше решения бързо.

— Ела тук!... — през зъби нареди той на Вълкодав. Ако вянинът бе разбрал правилно, Глузд Несмеянович бе страшно недоволен от съдбата, която не му бе позволила да стовари веднага гнева си върху попадналия в ръцете му негодник. Но галирадският кнес не можеше да си позволи и да си криви душата.

На Вълкодав не му хареса особено тона на кнеса, но нямаше какво да се направи — тръгна. Народът притихна в очакване.

— Защо се шляеш из моя град с развързана ножница? — нахвърли се владетелят върху вянина.

Вълкодав едва не му се озъби — не е твой градът, искаше му се да каже, а ти, кнесе, си призван от града да му служиш. Ще видиш няма ли да ти кажат да си вървиш, ако почнеш да обиждаш хората без причина. Обаче се въздържа и отвърна:

— Ножницата ми я развърза със собствените си ръце твоята дъщеря, господарю. И все още никой не е отменил нареждането ѝ.

— Дъщеря ми я няма сред нас! — изкреця кнесът. Вълкодав си спомни за сапфирените очи на своя кръвен враг и каза:

— Винитар ще намери владетелката, кнесе. Не е от хората, които толкова лесно ще я изгубят.

— Ето какво — тропна с ботуш Глузд Несмеянович. — Моят зет не те е наказал, няма да го сторя и аз. Но в моя град повече не искам да те виждам. Махай се!

Серт, недоволен от решението на своя вожд и близък приятел, смръщи буйните си сиви вежди. По-късно, когато кнесът се поуспокоеше, Десняка, както често се бе случвало по-рано, щеше да пробва да поговори с него и да го принуди да отстъпи. Боляринът и сега би се намесил, но знаеше от опит, че това няма да помогне, а само ще навреди.

Вълкодав не знаеше за намеренията на Серт. Не искаше и да знае. Той изрече мрачно:

— Не така, кнесе!

Прилепчо, кацнал на рамото му, заплашително разтвори крилца и засъска.

Глузд Несмеянович изригна:

— Млък!

Вълкодав отвърна с упорита решителност, сякаш имаше зад гърба си не неколцина съсипани ратници, а войска, трижди по-голяма от галирадската.

— Не се опитвай да ми затвориш устата! И моята чест не е, за да си изтриваш краката в нея, кнесе. Или съм виновен, или съм прав! Ако съм виновен — отсеци ми главата. А ако не — тогава не се опитвай да ме изгониш от града!

— Ето, виждаш ли, родственико, с какъв нагъл селяк ми се наложи да си имам работа, докато водех сестра си към Велимор — уморено въздъхна Лъчезар.

— Вянинът право казва! — обади се Серт.

— Може би трябва и да те наградя, телохранителю? — попита кнесът с изражение, което не предвещаваше нищо добро.

Вълкодав го изгледа, без да мига, и каза:

— Моята награда беше доверието на кнесинята. Ти по-добре попитай своя болярин защо толкова напираше да прекара владетелката през Сивур преди цялата войска! На онзи бряг велиморците хванаха...

— Кого се опитваш да наклеветиш, дрипльо? — прекъсна го Глузд Несмеянович. — Кой си ти, че да обвиняваш витяз и мой роднина?

— Господарю... — започна Дунгорм, но Вълкодав беше напълно способен да се защитава сам.

— Човек съм! — каза той, продължавайки да гледа кнеса право в очите. — Създаден съм от Боговете и Тяхната справедливост се простира над мен по същия начин, както и над теб!

По-късно той си спомняше за този разговор на брега и се чудеше как е могъл да произнесе толкова гладка реч. Като се замисли човек — или нуждата е изострила умствените му способности, или някой незримо му е шепнел в ухото. Боговете? Тилорн? Мечът на прадедите му?...

— Господарю — каза Дунгорм, — прехвърлянето през Сивур стана точно така, както разказва вянинът. Аз самият съм свидетел на това.

Той погледна към тихо разговарящите ратници и добави:

— Има и друг свидетел. Добрият Аптахар тогава беше старшина на сегванския отряд.

Аптахар, хванат неподготвен, вдигна глава, пристъпи напред и кимна. И изглежда едва след това съобрази, че е свидетелствал в полза на омразния вянин. Дунгорм довърши речта си:

— А на оттатъшния бряг на Сивур, господарю, моите воини хванаха убиец, заел позиция на една от елите. И съм длъжен да ти кажа, че Вълкодав откри убежището му! Какво ли би станало с владетелката, ако тогава тя не беше сред войската? Прости ми, господарю, никого не искам да обвинявам, но...

Кнесът премълча. Върху лицето му, изпитото лице на могъщ войн, избиха червени петна. Той се обърна към Лъчезар и погледът му явно беше страшен, защото младият болярин отвърна тихо:

— Аз израснах в твоя дом и ти бях като син, чичо Глузд. Бива ли да слушаш какво ти говорят някакви си чужденци? Да вярваш на тях, а не на моята дума на роднина и витяз на твоята дружина?... Та ти сам знаеш, че аз...

Кнесът рязко го прекъсна:

— Знам, че ти наредих да отведеш момичето при годеника й, а сега не се знае къде е тя! И ще изслушам дори Жадоба, ако това ще ми помогне да разбере каква е истината!

Той се обърна отново към Вълкодав и заповяда:

— Говори, вянино!

И Вълкодав започна да разказва:

— После ние трябваше да тръгнем по Новия път и да избегнем Кайеранските тресавища. Боляринът настоя да минем по Стария път. Тук и аз имам вина: не успях да разубедея владетелката.

Дунгорм въздъхна и наведе глава: той също се смяташе за непоправимо виновен.

— Искаме да знаем — подхвана Ертан, — къде беше твоят болярин с хората си, докато се отбранявахме в светилището? Не намерихме никакви следи от битка!

— Ловили са жаби в блатото! — звънко, с велхски акцент, се обади някой в тълпата. Галирадските велхи изобщо не съчувстваха на Лъчезар Лугинич.

— Затова пък — каза Декша, — загина слугинята Варей, която страшно прилича на владетелката. Тя беше облечена в роклята, която ѝ подари кнесинята! Убили са я, защото са я взели за дъщеря ти, кнесе!

Декша се придържаше за нечие рамо, но стоеше с гордо изправена глава.

— Рядко разбойниците убиват толкова знатни момичета — отбеляза Серт. — Тях ги отвличат, за да поискат откуп. Каква полза биха имали от смъртта ѝ?

— Кнесинята вече се опитаха да я убият на тържището — напомни някой от витязите. — Тогава също не беше ясно защо им е да го правят.

— Едно е на тържището — изфуча Серт, — друго е на сред гората.

Лъчезар гледаше втренчено пред себе си. Когато човек не желае да се оправдава, това винаги впечатлява.

— Ние можем да докажем, че владетелката са искали да я убият! — отново надигна глас Ертан. — Мъртвата слугиня беше с отсечена глава, която бе хвърлена в огъня. Явно са видели, че не е тази, която им трябва!

Дочу се как някъде далеч в тълпата заплака жена.

— През същата нощ, господарю — каза Дунгорм, — твоят болярин окончателно се скара с телохранителя и предложи на владетелката да избира с кого ще се съветва по-нататък — с него или с вянина. И почитаната господарка избра вянина!

— Твоят болярин страшно се обиди, кнесе — вметна Ертан. — След този случай кнесинята вървеше пеша с нас, а той се движеше на половин верста по-назад.

— Вероятно затова не можа да ни се притече на помощ, когато ни изтласкваха към Препятствието — каза Дунгорм. — Неговите воители се появиха едновременно с конниците на моя господар, когато изходът на боя беше предрешен, а мостът, по който бе минала владетелката — разрушен.

Стана тихо, дочуваше се само шепотът на ратниците. Те можеха да припомнят още доста неща на Лъчезар Лугинич. Кнесът също се

обърна към младия болярин. И за всички беше ясно, че галирадският владетел вече няма намерение да пита защо Вълкодав не е доведен окован.

— Какво ще кажеш, Лъчезаре?

Левака сви широките си рамене:

— Ще кажа, родственико, че никога дори не съм помислял, че е толкова лесно да се измисли как да се оклевети един човек. Но сега се убеждавам: всяка постъпка може да се изтълкува превратно...

— Та ти точно това си направил в писмото си! — дръзко се обади Ертан.

Кнесът ѝ хвърли изгарящ поглед:

— Вие!... Разбирате ли какви ги наговорихте току-що?...

— Освен нас тук има още двайсет и шест човека — отвърна Дунгорм. — И аз ще се осмеля да твърдя, господарю, че всеки от тях ще се закълне в Боговете, че казваме истината.

— Моите воители също могат да се закълнат пред Боговете — равнодушно каза Лъчезар. — А те са значително повече. При това всички знаем, че Боговете далеч не винаги и не веднага разобличават клетвопрестъпниците...

— Може и да се побърза с искането на присъда от Тях! — каза Вълкодав.

Никой не забеляза каквото и да било движение, просто мечът по някакъв начин се беше пренесъл от развързаната ножница в лявата ръка на вянина. Шареното острие светеше в мрачносребристо и бе насочено право към гърдите на Лъчезар. Това беше предизвикателство за двубой. За Съд на Боговете.

Денят прехвърли пладне. Най-добре е Съдът на Боговете да се прави по изгрев-слънце, докато небето още не е помътняло от греховете човешки и младият Бог на Слънцето се вглежда към света в утринното великолепие, пълен със сила и готов да наблюдава земното правосъдие. Участниците в двубоя трябваше да прекарат остатъка от деня и цялата нощ в прикът, в уединени килии. Там те щяха да постят, да размишляват и да разговарят с Боговете.

Вълкодав не успя дори да надникне вкъщи, в работилницата на Варох. Стражите обградиха и него, и Лъчезар, и ги поведоха към

крепостта. Всички видяха: Лъчезар крачеше с гордо вдигната глава, а вянинът навъсено гледаше в краката си. Само това оставаше — да се спъне пред целия честен народ и да се разлютят раните!

На прага на килията Бравлин задържа Вълкодав за рамото:

— Ти, вянино, я дай тука оръжието... Нека поседи до утре в светилището.

И двамата помнеха как Бравлин вече се бе опитал да му вземе меча преди половин година.

— Оръжието — спокойно отвърна Вълкодав, — ще го предам само на кнеса, кнесинята или на болярина Серт.

— Да, бе! — изфуча един от младите стражи. — Специално заради тебе ще идва господарят тука!

Вълкодав отвърна със спокоен глас, без да се помръдва:

— Тогава ела ти да си вземеш меча.

На младока обаче не му се искаше да се занимава с него: явно доста беше слушал за безобразията, които този вянин вършеше от време на време.

— Върви — каза му старшината. — Повикай Милованич.

През това време към тях се приближи Аталик. Момчето се стори на Вълкодав значително възмъжало. Това се чувстваше не толкова в осанката или в ширината на раменете, колкото в погледа, в изражението на очите.

— А на мен ще го дадеш ли, Вълкодаве? — попита младият сегванин. — Аз съм най-големият син на кунс, и моят род не отстъпва на никого в този град!

Токите на ремъците не бяха особено удобни за лявата ръка. Вълкодав си поигра малко, докато ги разкопчае, и подаде на Аталик двете ножници — с бойния нож и с меча. Той знаеше, че момчето по-скоро ще умре, отколкото да позволи на някого да докосне оръжието. И дума не можеше да става да позволи да повредят меча.

Стражите застанаха около вратата и през цялата нощ наблюдаваха Вълкодав през тънкия процепа. Току-виж изведнъж са заеме с магьосничество, с черни магии. Пък и им беше любопитно.

Те видяха как вянина, след като поседя малко на миндера, се изправи, много внимателно съблече топлатата си куртка и се зае да прави някакви движения. Опитните воители веднага разбраха, че се готви за бой. Това, което правеше, напомняше хем за танц, хем за свещенодействие. Бавният танц постепенно се усложняваше и ставаше все по-страховит. Стражите не можеха да се откъснат от процепа — ако бе дошъл старшината, щеше да завари петимата с наведени гърбове. Вълкодав сякаш се биеше с някой въоръжен; вянинът го предизвикваше да нанася удари, хващаше го и го отблъскваше, после избиваше мечата от вражеската длан... и довършваше противника. Довършваше го жестоко и страшно, без ни най-малка пощада. И всичко това — с лявата ръка.

Стражите отлично знаеха какъв боец е Лъчезар. Отначало те смятаха, че той като на шега ще се разправи с Вълкодав. Сега се посъветваха и промениха мнението си. Двубоят на Лъчезар срещу човека със само една боеспособна ръка едва ли щеше да се окаже детско забавление. Най-малкото, на никой от стражите не му се искаше да е на мястото на болярина.

Килията нямаше прозорче, даже отвор за излизане на дима: беше изсечена във вътрешността на насипа под пръстената стена на прикътата. Вълкодав си вършеше работата под оскъдното мъждукане на борината. После, за окончателно изумление на стражите, той бавно обърна към светлинката разперената си длан. И огънят, трептящ на разстояние два аршина, угасна, сякаш бе духнат. До този миг момците само бяха слушали за подобно нещо. Но не бяха го виждали с очите си.

Вълкодав, на когото светлинката не му трябваше особено, със задоволство кимна в тъмнината. Измъкна загасналата борина от железния процеп на светилника я мушна между гредите — за Прилепчо. Загърна се с плаща и легна да спи.

Бащата на Вълкодав не правеше оръжия всеки ден, но синът му помнеше как в къщата за гости на техния род отсядаха славни воители, дошли специално да поръчат при ковача Межамир оръжие от прочутата вянска шарена стомана. Придирчив беше Межамир. За никакво заплащане не би направил меч на зъл човек, разбойник или богат безделник, размечтал се за скъпоценна играчка. Не всичко се

продава, не всичко може да се купи с пари. Мечът е нещо свято. В него е Правдата на Боговете.

Най-добрите ковачи и в древността, и тогава бяха Сивите Песове. Не бе имало недоволни от майсторството на Межсамир. Той умееше не само да направи чудесна стомана и да я превърне в отлично оръжие, но и да демонстрира всичко, на което е способно това оръжие. Русокосият първороден Межсамиров син в такива дни не можеше да бъде изгонен от ковачницата. Той не изпускаше баща си от поглед, опитвайки се да усвои науката, до която все още не го допускаха, тъй като бе твърде малък. Хлапето съвсем не мечтаеше да стане витяз и да следва кнеса в битките. Искеше да е ковач, като баща си. Но нима един вянин може да се нарече мъж, ако не знае от коя страна се хваща меча?

Момчето така жадуваше за възрастта, когато щеше да стане мъж, да подреди късовете от уловените знания и да осъзнае онова незримо нещо около и вътре в теб, което ти дава право да се наречеш воин и мъж...

В нощта на разгрома Межсамир загина от стрела в гърба. Така и не успяха да го победят с мечовете, но останал сам срещу мнозина, той нямаше как да следи и стрелците, промъкнали се зад гърба му. А синът на ковача, след като душата му се справи с първоначалното отчаяние заради неволята, разбра: тази стрела е изпратена не от друг, а от милосърдните Богове. Какво би станало с баща му, ако Човекоядеца го хванеше и го накараше да му работи като роб?... Би седял в другата килия, срещу Тилорн?...

В каменоломната Сивия пес бе изумил приятелите си със странния си навик: когато завършеше денят и капналите от умора хора се свличаха на каменния под, за да изядат криво-ляво безвкусната храна и веднага да заспят, жиливият юноша започваше да подскача насам-натат, размахвайки въображаем меч. Отначало го замеряха с късове руда: дрънченето на веригите им пречеше да заспят. Но след време го повика мълчалив мономатанец с блестящо черно тяло, сякаш изваяно от някой скулптор. Кашлицата вече го убиваше, изяждайки последните останки от белите му дробове.

„Аз бях воин — каза той на Сивия пес. — Виж как ги правим ние тези неща...“

Мономатанецът умря след два дни. Той стана първият от многото наставници, които Сивия пес срещна през седемте години неволя. Наистина, това, което научаваше от тях не му помагаше особено в безкрайните схватки с надзирателите. Защото въобразяемият противник се отличава от истинския така, както мисълта за смъртта се различава от Самата Нея. И още заради това, че малко народи бяха създали бойни изкуства, в които се предвиждаше, че биещият се може да е окован във вериги, а по онова време Сивия пес дори не беше чувал за тях...

* * *

През нощта Прилепчо намери процеп в тавана, измъкна се навън и отиде на лов. Вълкодав се събуди преди изгрев и пусна босите си крака върху покрития с брезова кора под, грижливо среса косите си с гребенче, застана на колене и започна да се моли. Вяните рядко падаха на колене пред Боговете си. Защото Белите Богове искат хората да се стремят към тях, към висините, а не да се влачат по корем от страх. Но сега Вълкодав не се обръщаше към Боговете. Той разговаряше с наставниците си. А наставникът е също човек, като самия теб, само че по-мъдър и по-добър. И затова не е грях да коленичиш пред него и да склониш глава.

Върналият се Прилепчо запищя възбудено, увиснал над главата на Вълкодав. Вянинът му подложи дланта си. Към лапичката на зверчето беше привързано парче брезова кора, здраво омотано с връв.

„Скъпи наш Вълкодаве! — с туптящо сърце разпозна той ясно изписаните солвянски букви. — Толкова много те обичаме! Ти непременно ще победиш. Не се безпокой за нас.“

Нямаше подпис, но вянинът не се нуждаеше от него. Почерка на Ниилит би разпознал и сред хиляди други.

Никой никога не му бе изпращал писма... Той понечи още веднъж да прочете бележката, но редовете кой знае защо се размиха пред очите му.

Центърът на търговския площад на Галирад никога не беше задръстван със сергии и шатри. Дървената настилка тук не се състоеше от греди и дори не от дъски, както покрай прикът. Средата на площада бе покрита с шестоъгълни павеа от дъбово дърво. Там висеше, закачено на два стълба, звънко клепало, с което несправедливо обидените призоваваха народа. Там, върху разстлан килим, се намираше тронът на владетелката кнесиня, когато тя приемаше новопристигналите търговци. Там издигаха дъсчената си платформа жреците, за да обявят истината на Боговете. Там се раздаваше и правосъдие, ако имаше наистина важен случай. Не като обикновения спор между Вълкодав и Варох.

Днешният случай без съмнение изискваше надзора на Боговете. И естествено, присъствието на всички граждани — от най-простите до големците. Телохраниелят от простолюдието обвиняваше знатния болярин в заговор против младата почитана господарка. И дори го бе предизвикал на двубой, макар че той самият — това го бяха видели всички — беше с превързана и сложена в шина дясна ръка. Значи силно вярваше и в себе си, и в правотата си. Нещо щеше да се случи!...

В града живееха предостатъчно хора, които имаха зъб на Лъчезар Лугинич. Затова саможивият вянин, колкото и да е странно, успя да си спечели горещи поклонници. И във велхската част, и сред занаятчиите по улицата, и сред градската стража. Дори и в дружината. Още преди изгрев търговският площад беше изпълнен с народ. Младежта, както си е редно, се беше запасила с печени орехи и бисквити. Тези, които не си бяха взели нищо от къщи, с радост се снабдяваха от съобразителните улични търговци. Старите хора си донесоха сгъваеми пейчици. Всички чакаха.

Още щом слънцето се показа, откъм прикът се появи тържествена процесия. Най-отпред, на любимия си дорест жребец, в тръс яздеше Глузд Несмеянович, мрачен като облак. Веднага след него — боляринът Серт и подобрена дружина. Насред дружината яздеха двамата противници. Лъчезар на врания си кон, придружен от Канаон и Плишка за оръженосци, и Вълкодав върху Сивчо. Аталик, съсредоточен и блед след безсънната нощ, носеше меча му. През нощта хлапакът се бе осмелил да измъкне оръжието на половин пръст извън ножницата и бе разгледал шарката върху прекрасното острие. Сега се

боеше да не би Боговете да са се разгневили заради своеволието му. Добре поне, че не бе дръзнал да докосне острието! Жената-воин Ертан пазеше кръглия червен щит, изработен от майстор Варох. Наистина, щитът пътуваше към площада повече за ред и красота. За да го държи някой при схватка с врага, трябва да има с какво да го хване. А сега Вълкодав разполагаше само с една ръка.

Вянинът плавно се повдигаше и спускаше в седлото, стараейки се да не раздразни болното си рамо. И без това щеше да му е трудно, защо да си наврежда още повече. Той зорко оглеждаше тълпата и търсеше познати лица, но засега не откриваше кой знае колко. Само хлебарчето, разнасящо хляб на увесена на рамото му дъска. Тези, които наистина искаха да му пожелаят успех в боя, вероятно вече бяха на площада. Вълкодав искрено се изненада, когато видя, че му махат хора, с които нито веднъж не се е поздравил. Той се замисли и реши, че това се дължи на всеобщата омраза към болярина Лъчезар.

Галирадските жреци не държаха непременно да са посредници между хората и Боговете. Те само начертаха върху неравната настилка на площада правилен кръг, в който да се състои двубоят. За целта използваха въглени от дъбово дърво, специално донесени от жаравата в светилището. Народът гледаше и се чудеше: двамата жреци, по-млад и по-възрастен, хващаха тлеещите въглени с голи ръце и не се изгаряха. Мястото, където се извършва Съд на Боговете, трябваше да бъде чисто. А злите сили, както се знае, най-много се боят от огън, желязо и хубаво дъбово дърво.

След като излязоха на площада, противниците се забързаха и застанаха пред кнеса, който вече бе заел полагащото му се място върху червения трон. На Вълкодав му се стори, че на Глузд Несмеянович му е еднакво противно да гледа и него, и Левака. Какво трудно за разбиране имаше тук! Появява се негодник от онези, за които в Галирад казват, че са *никой* и се наричат *никак*, и заявява, че човекът, когото си отгледал, е замислил заговор против теб. И даже се заема да докаже това!...

Кнесът кимна на Серт и боляринът започна да говори.

Много от гражданите бяха отишли на брега предния ден, останалите бяха научили всичко в подробности. Обаче Правдата

изискваше всичко да се обясни добре. Серт напомни на народа как е събран охранителния отряд за кнесинята, как са избрали Лъчезар за негов воевода. И как младата почитана господарка е наела за телохранител вянина, наречен Вълкодав. И е пожелала той непременно да я съпровожда в пътешествието.

— Тогава — каза Серт — вече беше ясно, че тези двамата си нямат и капка доверие. Боляринът нарече пред всички вянина разбойник, а вянинът отказа да вземе за подчинени хората, които доведе Лъчезар Лугинич...

Вълкодав видя в тълпата петимата, с които делеше дома си, а до тях — яките помощници на майстор Коприва, и веднага му стана леко на душата. Той опита мислено да се пресегне към приятелите си и отново, както в паметния ден на тръгването, усети топлото докосване на разума на Ниилит, а после и на Тилорн. Те с всички сили му пожелаваха да победи. И много се страхуваха за него, макар че се опитваха да не го показват.

Междувременно Десняка прочете на хората писмото на Лъчезар. През тълпата премина ропот, изразяващ възмущение. Навярно на някои писмото се стори пълно с безсрамни лъжи. Или напротив — убедително. В края на краищата, нали то почти бе убедило и самия кнес. Вълкодав слушаше равнодушно. Само това оставаше — да излезе от равновесие преди боя.

Серт вдигна ръка, за да призове галирадците към тишина и ред, и започна да чете писмото на Винитар, като поясни, че именно това послание са се опитали да откраднат по пътя. Писмото се оказа горедолу такова, каквото очакваше Вълкодав. Винитар безпристрастно излагаше всичко, на което той самият бе станал свидетел. А също и показанията на пленените разбойници — това, което те бяха крещели при изтезанията, преди да ги хвърлят в Препятствието. Писмото не даваше основания Вълкодав да бъде обвинен в нещо, затова пък боят при моста беше може би дори поукрасен: тук Винитар беше използвал разкази на очевидци. Единственото подозрително нещо, което се съдържаше в него, беше споменаването на меча, който някой уж бил обещал да върне на главатаря на разбойниците.

— За твоя меч ли става въпрос, Вълкодаве? — попита Десняка. — Нали той по-рано е бил на Жадоба?

Вълкодав се замисли за миг, после намръщено отвърна:

— Ти беше до трона на владетелката, когато тя оглавяваше съда заради този меч.

Наложил се Серт да напомня на хората и на кнеса още и за това как майстор Варох „разпозна“ във Вълкодав Жадоба и какво излезе от всичко това:

— Владетелката оправда вянина и каза, че от този миг нататък мечът ще е в добри ръце.

Глузд Несмеянович седеше мълчаливо, но Вълкодав забеляза как дланта му ту поглажда гладката странична облегалка на трона, ту я стиска така, че сякаш здравето дърво всеки миг ще се разпадне на трески. Боляринът Лъчезар беше изпълнен с такова достойнство, сякаш него, а не Вълкодав се опитват да обвинят несправедливо. Вянинът го наблюдаваше внимателно, улавяйки и най-малките подробности, способни да му подсказват какви са физическото състояние и намеренията на Лъчезар. И скоро се убеди, че верните отроци все пак са успели да предадат на уж постещия чаша вино и зрънце сив прах. Едно-единствено. За да се изострят до крайност чувствата и разума, а всеки мускул да се изпълни с убийствена сила. От време на време мускулите на болярина играеха под плаща така, сякаш той половината нощ се е упражнявал с меч. Когато погледите им случайно се срещнаха, Вълкодав окончателно разбра, че не се е излъгал. Пълни с кръв очи и зеници като топлийки. Вълкодав още отпреди каторгата си спомняше на какво е способен човек в такова състояние.

За трети път в едно и също лято се бия на Съд на Боговете... — помисли си вянинът. — Но за първи път — за честта си. Макар че това зависи от коя страна гледаш на нещата...

Глузд Несмеянович се изправи и народът се развълнува. Започна се!...

— Болярино — обърна се кнесът към Лъчезар, — ти си от знатен род и можеш да поискаш да се смениш с някого в двубоя с този човек. Желаш ли замяна, или предпочиташ сам да отстояваш правотата си?

Плишка и Канаон едновременно се помръднаха напред. Очевидно им се струваше, че Вълкодав е противник като за тях. Но Лъчезар отвърна:

— Моята чест е такава, че няма да пострада от докосването на един безроден човек и негодник. Аз сам ще се разплатя с него заради

сестра си.

Вълкодав смаяно се запита: *Нима Лъчезар дотолкова презира боговете, че Техният Съд не означава нищо за него?...* После си спомни: трудно е да се мерят почитателите на сивия прах с аршина на здравия разум. Току-виж Лъчезар наистина си повярвал, че не той, а Вълкодав е искал да предаде на разбойниците „сестричката“ и я е обрекъл на смърт!

Междувременно кнесът се обърна към бившия телохранител на дъщеря си и рече:

— Ти още не си се оправил от раните, Вълкодаве. И ти имаш право да се смениш с друг боец.

Вянинът пристъпи от крак на крак и произнесе думите, които на галирадците им беше съдено да запомнят задълго:

— Ще се бия сам, господарю. И нека онзи, който не е прав, бъде покосен от собствения си меч.

Лъчезар имаше прекрасен и много скъп меч, изработен от знаменит нарлакски майстор. Оръжието беше заострено и от двете страни и бе почти два лакътя дълго. Върху стоманата си личеше клеймото на славния майстор, върху дръжката се забелязваше разноцветният отблясък на камъни, донесени от Скъпоценните планини. Вълкодав дори би могъл да каже от кое точно находище са. Меч, достоен за знатен човек. И самият кнес не би се срамувал да носи такъв на кръста си. Хубавото оръжие е най-важното нещо за воина. На Вълкодав, впрочем, му се беше случвало да вижда как истински майстори излизат срещу железен боен меч, въоръжени само с дървен, учебен, но въпреки това побеждават. Тук, разбира се, всичко беше различно. Когато воини като Вълкодав и Лъчезар излизат един срещу друг за приятелска загревка, това е много красиво. Когато се бият на живот и смърт, също е красиво. Но и ужасяващо страшно.

Хората пазеха пълна тишина и зорко наблюдаваха, като от време на време забравяха дори да си поемат дъх. Много от тях неволно се разтреперваха. Лъчезар веднага вдигна меча с двете си ръце и скочи напред, изпълнен с желание да накаже вянина за самонадеяността му. Вълкодав отби удара, насочвайки го настрани и надолу — ръкохватката би изскочила от по-слаба длан. Лъчезар я удържа и на свой ред отби

меча на вянина, насочил се към шията му. Шареното острие успя да остави само недълбока резка на рамото му.

Двамата се биеха голи до кръста, без щитове и доспехи. Така повеляваше обичаят, когато призоваваха Боговете да осъдят някого на живот или смърт. Мускулестият Лъчезар, с отлично телосложение, беше сит, силен, подвижен и гъвкав. Вълкодав още не беше свалил превръзката и дясната му ръка бе плътно пристегната към тялото. Косите му, превързани с лента, залепваха за потния му гръб. Всяка среща на мечовете предизвикваше в тялото му глуха болка, от която коленете се разтреперваха. Но Вълкодав беше правият.

... Когато Майка Кендарат се смили над „момчето“, бившия каторжник, и се зае с вразумяването му, той скоро се убеди, че хватките на кан-киро по невероятен начин се съчетават с вянските, предназначени за въоръжена ръка. Той каза това на жрицата и тя изобщо не се изненада. Хората от различните племена се различават по външен вид, но вътрешно са устроени еднакво, каза му тя. Откритието на Вълкодав не я заинтригува. Богинята Кан не одобряваше оръжията. Упоритият ученик обаче продължи да открива разни интересни неща...

Прилепчо спеше блажено, увиснал с главата надолу от дървената дръжка на щита, който жената-воин Ертан държеше. Тя предвидливо беше упоила зверчето с макова отвара, смесена с любимото му мляко. Нямахше защо да се бърка където не му е работа и да пречи на Вълкодав.

Велхинята наблюдаваше двубоя с цялото си внимание и от време на време свиваше юмруци и люто ругаеше през зъби. Краката ѝ отказваха да стоят на едно място, на тялото ѝ му се искаше да скочи да „помага“ на Вълкодав. След известно време тя започна да разпознава похватите, с които вянинът я надвиваше още на сала. Само че тогава те само танцуваха. Нищо повече.

Ертан разбра, че разузнаването е свършило, когато изпъстрената с шарки стомана отново посрещна нарлакското острие на Лъчезар, накара го да опише няколко сложни спирали и с приглушен тропот да

се забие в дъбовите павета на настилката. Само бързината помогна на Лъчезар да се отърве. Някой не толкова бърз би се осакатил, налитайки с корема върху ръкохватката. Мечът на Вълкодав надвисна над гърба му... и нанесе удар с плоската част, поваляйки болярина.

Майка Кендарат напусна Вълкодав, когато той тръгна да си разчиства сметките с Човекоядеца. Мъчно ѝ беше да остави ученика си, когото бе обикнала, но и не можеше да тръгне с него по пътя на кръвта и отмъщението. Заради нейната памет Вълкодав сега даваше шанс на врага си, който не заслужаваше пощада. Но само един. Втори нямаше да има.

Ертан не се беше уговаряла предварително с вянина. Тя просто разбра какво направи той. И защо. Интуицията ѝ подсказа какво да стори и тя извика:

— Мечът не служи на неприя! Признай си вината, Лъчезаре, и ще останеш жив!

Лъчезар с мигновен скок се озова на крака, измъкна меча от настилката и отново се нахвърли върху Вълкодав.

Вянинът го очакваше, застанал до чертата. Той не беше ранен и дори не се беше задъхал кой знае колко, но през превръзките на ръката и на гърдите му бе избила кръв. Болката със сигурност го измъчваше, но той по никакъв начин не го показваше. Мечът на Лъчезар се стрелна надолу, целейки се коварно в краката на вянина. Нека поскачаеме малко. Вълкодав с лекота подскочи аршин и половина и бесният удар отиде напразно. Инерцията обърна Лъчезар настрани и вянинът, докато още бе във въздуха, успя здравата да изрита противника си. Боляринът изгуби равновесие, но опитният воин трудно може да бъде смутен: той ловко се претърколи през рамо и отново скочи на крака. Някой от неговите почитатели надигна глас, възмутен от действията на Вълкодав. Можеха да недоволстват колкото си искат. Никой не сме да се намесва в Съда на Боговете. Свещеният кръг не беше част от този свят. В него живееха само участниците в двубоя и двата им меча. И Правдата на Боговете.

Когато Лъчезар, унижен и изгубил търпение, за пореден път се хвърли напред, Вълкодав... внезапно остави меча си на земята. Хората ахнаха. На мнозина им се стори, че той просто пристъпи напред, подлагайки се на удара. Едва ли някой друг освен Ертан видя какво направи той в действителност. Точно както беше постъпил и на сала, когато я помоли да го удари. Той сякаш прелетя настрани във въздуха, измъквайки се от спускащия се меч. И се озова вдясно от Лъчезар, рамо до рамо с него. Рязко обръщане на левия крак... Пръстите, с които би могъл да завърже на възел някой гвоздей, стиснаха ръката на болярина заедно с дръжката на меча. Крачка в страни и назад. Лъчезар бе подхванат и понесен от въртеливата сила, породена от собственото му яростно замахване. Крачка напред, плавно движение на китката...

Чу се как китката на болярина изпука, начаса омекналите пръсти безволево се отпуснаха и ръкохватката, инкрустирана със скъпоценни камъни, се озова в дланта на Вълкодав. Да даде на Лъчезар още някоя възможност?... Вянинът и без това вече бе извършил равно на подвиг милосърдие, което изобщо не му бе присъщо. Нима старата жрица, ако беше тук, би се опитала да обясни нещо на човека, който с такава лекота прегазваше живота на другите?...

Дълбоко в душата си Вълкодав знаеше: точно така би постъпила. Освен това би му се накарала: не пожали ти Лъчезар, не го вразуми, не го отучи от сивата отрова!... Обаче Вълкодав беше далеч от подобни духовни висини.

Всичко стана за част от секундата, без забавяне и размисли, с едно непоколебимо движение. Ръкохватката на нарлакския меч беше сменила собственика си, но острието просто доначерта дъгата, започната от самия Лъчезар. Тежката наточена стомана разкъса гърлото на болярина и разсече шийните прешлени. Тялото, още не осъзнало собствената си смърт, се замята ужасяващо и обля с кръв дъбовите шестоъгълници. Вълкодав остана на мястото си, стиснал в ръка меча на Лъчезар. Справедливият меч винаги наказва не правия. Включително и собствения си стопанин.

При вида на смъртта тълпата ахна, пое си дъх, люшна се назад, после отново напред. Разнесоха се викове, но Вълкодав ги дочуваше смътно. Ушите му бучаха, пред очите му се разливаха безформени яркочервени петна. Усещаше изгаряща болка в гърдите. С безразличие си помисли, че така леко и ще си умре. Ех, би било не навреме. Той

знаеше, че е прав и че не може да изгуби двубоя. Знаеше и това, че скъпо ще си плати за тази победа. Защото в този свят нищо не се дава даром, освен родителската любов.

Вълкодав леко се учуди на факта, че все още стои на крака, и реши, че това се дължи на възбудата от битката. Вдигна меча си, прекрачи през начертаната с въглен линия, до която вече бяха достигнали струйки от кръвта на Лъчезар, и тръгна към Ертан. Струваше му се, че върви необикновено спокойно в абсолютно права линия, но хората виждаха, че се клатушка като пиян. Ертан се втурна към него, забравяйки да хвърли никому ненужния щит. Оставаха й още две крачки, когато Вълкодав непохватно се строполи на колене и кашлицата, разкъсваща вътрешностите му, го прикова към настилката.

„Какво във ноктите си носиш, друже симуран?
Някакво чудо от далечни страни
за забавление на любопитните пиленца?
Разкажи ми, ако ти самият знаеш!“

„Не съм летял във дивната далечина.
От твоя праг го взех.
От тук — страната на вихрушки и виелици.
Не е някакво чудо неவிжданo, друже.“

„Какво е тогава? Удивителен звяр?“

„Не, приятелю. Пак не позна.“

„Може би е птица с тюркоазена опашка?“

„Грешиш. Роб е той. Съвсем обикновен.
Избягал, но после нямал късмет.
Дълбокият сняг се превърнал в завивка за него
и планинският вятър приспивна песен изпял...
Този момък е бил отчаяно смел.“

„Тогавa слез по-скоро, друже симуран!
Ще го стоплим, ще го излекуваме от раните!
Не е за смъртните полета в небесата.
Нека още сред хората да поживее.“

„Не, приятелю, това няма да го бъде.
Вие погубихте неговите майка и баща.
Самия него не го пуснахте от мрака.
Стига се е мъчил сред хората.
Достатъчно е изтърпял сред вас.
И никой не го погледна, не го спаси.
Нито един нему подаде ръка...
Прекалено късно се сети, приятелю.“

16. ПОСЛЕДНАТА СТРАНИЦА

Това беше усещане, дошло от далечното детство и много години му служеше едва ли не за пълно олицетворение на щастieto: топло кожено одеяло върху голото тяло. Вълкодав лежеше на широкия миндер в къщата на Варох, вдишваше успокояващите аромати на щавени кожи и на готвено, слушаше с половин ухо приглушените гласове на обитателите на дома и изобщо не му се искаше да отваря очи. Нямаше за какво да съжалява. Нито пък, общо взето, за какво да мечтае. Ето защо не му се искаше и да мисли. Сигурно му оставаха още работи за вършене на тази земя, щом Боговете с такава упоритост го отърваваха жив от всички неприятности. Но за това също щеше да поразмисли по-късно. Засега той просто се наслаждаваше на покоя като ранено животно, което се надява да оздравее, ако му дадат хубаво да се належи, а дори и да се случи да умре — изобщо няма да разбере. Просто отпред изведнъж ще зашуми гостоприемната корона на Вечното дърво, а в небето ще стане възможно да се види Слънчевата колесница. И най-накрая от гъстата трева срещу него ще се надигне Стария звяр и ще го заговори, търсейки му сметка за изживяния живот...

Докосване с длан по челото върна Вълкодав към действителността. Донесли го бяха в къщата в такова състояние, че той дори не успя да се възпротиви, когато Ниилит се зае да го лекува с вълшебство. Науката на Тилорн наистина ѝ се беше оказала от полза. Този път абсолютно всички забелязаха сиянието, което струеше от ръцете ѝ. Въпреки това девойката ужасно се страхуваше да не би да го хване треска и непрекъснато идваше да докосне челото му.

Това пречеше на Вълкодав да заспи, но той не възразяваше. Преди убийството на Човекоядеца дори си забраняваше да мисли за жени. Сега обаче си имаше мечта и се надяваше, че все някога ще се осъществи. Отвори очи и се усмихна на Ниилит. Тя зарадвано го попита:

— Искаш ли да ядеш?

В нейния дом смятаха за признак на красота пълнотата на човек. Вълкодав, и бездруго жилест, се беше върнал от границата на Велимор толкова отслабнал, че да ти е жал да го гледаш.

— Стига да не тръгнеш да ме храниш с лъжичка — промърмори той и се пресегна към панталоните си, за да ги надене под одеялото. Изобщо, той рядко се отказваше да похапне, а да пренебрегне ястията на Ниилит щеше да е абсолютен грях.

— По-добре полежи — каза тя.

Вълкодав изсумтя и окончателно се отърси от дрямката.

— Намери си болен ти. По-добре кажи, можете ли вие с Тилорн да излекувате човек, ослепял от раните си? Извадиха му едното око, после другото се възпали...

В дясното си рамо усещаше бодежи, сякаш някой зашиваше нещо с горещи игли. Сигурно костите му зарастаха. Навремето забравяше за счупените кости само след месец.

— Там, на брега, имаше един солвянин — каза Ниилит. — Водеха го под ръка. Такъв един широкоплещест, красив... За него ли говориш?

Синият стъклен гердан блестеше върху гърдите й.

— За него — кимна Вълкодав. — Ще му помогнете ли? Славен момък е.

От известно време му харесваше да разговаря с нея за лечителския занаят и да наблюдава как прекрасното лице се изпълва с достойнство и се съсредоточава, а между веждите се появява бръчица, което говореше за напрегната работа на ума. В такива мигове девойката му напомняше за жрица, беседваща с Божество. Беше виждал подобен израз върху лицето на Майка Кендарат. *Навярно, мярна се в ума му, двете жени, старата и младата, прекрасно биха си побъбрили. И Тилорн...*

Вълкодав отпусна краката си на пода и се запита струва ли си да се обува. Студено му беше по боси крака — вечерта бе паднал сняг, навън подухваше леден вятър. Но понечи ли да се пресегне към обувките, Ниилит веднага ще се хвърли да му помага. А заради болката му беше трудно да се наведе сам.

Той избра най-малката от трите злини и се надигна от миндера, решавайки да отиде до кухнята бос. Тайничко се надяваше, че там, край печката, ще е по-топло.

През това време отвън по портата се разнесе удар на тежък и нетърпелив мъжки юмрук.

Кутрето, успяло да се превърне в умен млад пес, с лай хукна през двора. Ниилит се сепна и изостави мисленото търсене на Декша. Тя погледна изплашено Вълкодав и видя в ръката му меча, мушнат в ножницата.

Входната врата на къщата хлопна: към портата тичаше Еврих. Чу се как пита какъв дявол е докарал незнайния посетител посред нощ. Вълкодав излезе след арантянина и застана в тъмнината до входа. В такъв среднощен час обикновено не ходят на гости. Освен ако не трябва да се повика баба акушерка за някоя родилка. От друга страна, разбойниците рядко тропат с юмрук по портата. Пръстите на Вълкодав по навик стиснаха ръкохватката. Ако се наложеше, все някак щеше да повали първия, нахлул в двора.

— Отваряй, Еврих, свои сме! — долетя гласът на Авдика и Вълкодав се изпълни с най-черни подозрения. Еврих повдигна гредата и я измъкна от гнездата ѝ, портата се отвори и вътре, като водеха конете си за поводите, влязоха петима. Вълкодав обърна внимание, че конете са повече. В малкото дворче веднага стана толкова тясно, че човек не можеше да се обърне.

После вянинът видя покрай Авдика и други познати: Аптахар и Аталик. Другите двама бяха съвсем чужди, но като че ли не ги заплашваха непосредствени неприятности.

— На какво дължим тази чест, благородни сине на кунс? — с вежлив поклон се обърна Еврих към младия заложник. А той вместо отговор попита:

— Къде е Вълкодав?

— Тук съм — тихичко отвърна вянинът, излизайки от тъмнината. — Здравей, Аталик. И вие, бивши другари.

— Милостиви Храмн — промърмори Авдика, като старателно избягваше да го поглежда. Баща му само кимна намръщено. Той също гледаше встрани.

Конете изпръхтяха, душейки в тъмнината. От къщата изскочи Прилепчо и полетя да се запознае с посетителите. Аталик посочи към конете и каза:

— Тук имаме коне... Взимай хората си, Вълкодаве, и напусни града още сега.

— И защо? — попита Еврих.

— Защото до сутринта ще ви подпалят!... — с озъбване, извика Авдика. — Шайката на Лъчезар го е решила!

— Едно момиче, слугиня, ми го каза — съобщи Аталих. — Веднъж прогоних Канаон, когато той... С други думи, тя не би ме излъгала. Събрали са се доста хора и са много озлобени.

Никой в къщата на Варох още не бе легнал да спи. Стариет майстор вече стоеше на вратата и се подпираше на рамото на внука си. Тилорн бе застанал до тях. Той очевидно беше заякнал, косата му бе пораснала и вече не изглеждаше неприлично къса.

Всички постепенно започнаха да осъзнават, че им предлагат да изоставят изстрадания, заработен с кръв и труд домашен уют, за да избягат неизвестно къде. В нощта, в тъмнината, в навечерието на зимата. Отнасяйки със себе си каквото успеят да вземат...

— На портите сега е Бравлин с момчетата — измънка Аптахар, като все така не поглеждаше Вълкодав в очите. — Ще ви пуснат.

— Съседите... — кашляйки, с неразбираем от внезапно връхлетялото го нещастие глас измърмори Варох. — Ще извикаме... Ще настане суматоха... Хората ще помогнат... Пък и вие, стражата...

— Ние, стражата!... — нервно повтори Авдика и се изплю. — Половината град да се хване за мечовете, само това ни е изтрябвало!

Вълкодав рече замислено:

— Ако им трябва само аз...

— А ти си затваряй устата! — Аптахар прибави здрава ругатня, за пръв път обръщайки се директно към вянина. — Който и да се събере с вянина, може само беди да очаква от него, а в замяна единствено въшки и бълхи ще спечели! Ти им трябваш!... Може и да им трябваш, но все с някого трябва да започнат! По-добре от теб ги познавам!... Като нямаш ум, поне послушай какво те съветват умните хора! Казано ви е да се спасявате — измъквайте се, без много да мислите!...

Гласът му спадна. Аптахар изведнъж рязко се обърна и яростно се изсекна с два пръста.

На съседите наистина можеше да се разчита. Те не бяха изоставили Варох и внучето му след загубата на семейството им. И дори когато пристигна по гълъб знаменитото писмо на Лъчезар и из града плъзна слухът, че приютеният от майстора Вълкодав е искал да

предаде владетелката на разбойниците — те не повярваха. И не допуснаха до дома на Варох възможните злосторници. А сега наместо благодарност да им стоварят такова нещастие на главите? Битка с дружината?...

Вълкодав не си направи труда да пита къде гледа кнесът и защо боляринът Серт не сложи край на злодейството. На кнеса му се бе струпала прекалено много мъка. Нямахше да е чудно, ако се бе затворил с мях вино и бе наредил никой да не го безпокои. Серт?... Откъде да знае витязът с посребрена брада дали някоя друга десетица от Лъчезаровите главорези е решила да се измъкне от прикътата? Пък те може и изобщо да не нощуват в крепостта. Не му беше работа да ги брои и да следи какво правят. Сега, когато Лъчезар вече го нямаше, Серт несъмнено щеше да се справи с неговите младоци. Но това не беше работа за един ден. Така че... Да отговорят на силата със сила? Може би.

Сърцето на Вълкодав се сви болезнено, когато Ниилит започна объркано да се мята из къщата, превръщайки се от изпълнена с достойнство млада стопанка в изплашена до смърт девойка. Тя хващаше ту един предмет, ту друг, без да е наясно какво трябва да вземе за из път и какво не. Стори й се, че най-необходимият предмет е същата онази лъжица, покрита с блестящ метал. Ниилит я взе от кухнята и повече не я пусна.

Еврих, на когото, очевидно, не за първи път му се налагаше да се измъква от някъде, делово сгъваше топлатата си дреха и одеялото. Оказа се, че е успял да си купи здрава кожена торба. И първото, което сложи в нея, беше вързоп меки, на места изцапани с кафеникави петна книги. Вълкодав забеляза, че нещастиято не го беше поразило толкова жестоко, колкото останалите. Еврих сякаш възнамеряваше след напускането на гостоприемната къща да се пресели в друга, не по-малко щедра и топла.

Старият Варох с треперещи ръце преместваше в работилницата недовършените колчани и ножници и изобщо не можеше да съобрази какво да прави с тях. Притихналият Зуйко вървеше по петите на дядо си, а песът се мотаеше из краката на всички и жално скимтеше.

Самият Вълкодав нямаше багаж за събиране. Полупразната торба за през рамото, която бе донесъл със сала, така и си лежеше още неотворена. Само да се облече и...

— Донесох ти ризница — каза Аталик. Вълкодав едва не отбеляза в отговор, че за три месеца момчето е станало мъж. Но се въздържа. С мъжете трябва да се разговаря и постъпва така, както е достойно за тяхното мъжество. И това е всичко.

Той някак успя да провере болната си ръка в ръкава на ризницата и вече над бронята я привърза към тялото си. Ризницата беше сегванска, съвсем не от тези, които му се харесваха. Обаче на харизан кон, както се знае, зъбите не се гледат. Вълкодав закрепил меча на гърба си и се зачуди къде ще се дянат, ако Бравлин наистина ги пусне през градските порти. И още за това кой друг освен него ще успее да се справи с неговия лък. Виж, ако беше самострел...

Хората на Аталик бяха довели със себе си два коня. Ниилит се настани зад гърба на Тилорн, Зуйко седна при дядо си. Къщата, родната къща непоколебимо си отиваше в миналото, сякаш бе пристан, напуснат от кораба.

Вечерта Ниилит беше обещала да отведе Вълкодав в зимника и да му покаже как дървените рафтове, които той изглаждаше през лятото, са се запълнили с гърнета и каци със зимнина...

Авдика изтича при съседите, разбуди ги и им обясни какво има да става. Отначало те възмутено искаха да изправят целия свят против дружината на Лъчезар. После — да скрият при себе си Варох и останалите, докато всичко се успокои. И накрая — да наглеждат работилницата, останала без стопанина си. Колкото повече осъзнаваха, че ще им се наложи да си имат работа с воините от дружината, всеки от които с голи ръце би разхвърлял десетина обикновени граждани, въоръжени с топори и вили, толкова по-бързо се топеше решимостта им — като сняг, хвърлен в огъня. Не беше по силите им да се разправят с такива. Тези ще те изпепелят, няма и костица да оставят.

Вълкодав слушаше мълчаливо разчорлените сънени мъже и си мислеше, че самият той, ако беше на тяхно място, сигурно би се държал по друг начин. Вероятно би загинал, но злодеите щяха да изгонят достойните хора от града само през трупа му. Защото да отстъпиш пред злото — това означава да увеличиш неправдата в света и да спомогнеш Светлите Богове още повече да се отвратят от него.

Защо изобщо ти е да живееш, щом позволяваш да сторят зло на собствените ти съседи?...

Всеки човек е склонен спокойно да разсъждава какво би направил на мястото на някой друг. Вълкодав прекрасно разбираше това. Справедливостта си е справедливост, обаче много ли ще спечелиш заради нея, ако имаш жена, пет деца и възрастни родители... Да не говорим за къщата и имуществото, натрупано от дядовци и прадядовци... Ще се замисли човек, преди сериозно да се забърка. Особено ако се отнася за общо взето чужди хора. Вълкодав просто се отказа да си се представи в подобно положение. Водейки Сивчо за повода, той се приближи към Варох и каза:

— Само загуби ти нося, майсторе.

Той нямаше да се учуди, нито пък да се обиди, ако старецът бе започнал да ругае отчаяно, да избухне в сълзи или да се опита да го удари с тояжката. Но старият сегванин само се изправи в седлото.

— Съжалявам единствено, че два славни меча не живеят в мои ножници — отвърна той на Вълкодав. — Този, с който Винитар разполови Жадоба. И втория, с който ти сне главата на Лъчезар.

Вълкодав се усмихна:

— Устроим ли се някъде, веднага ще те помоля да ми направиш нова ножница.

И двамата нямаха ни най-малка представа къде ще им се наложи да нощуват следващия път.

При портите наистина беше старшината Бравлин със своите момчета. Вълкодав си спомняше някои от младоците още от лятото. Бравлин вече беше предупреден. Той не се зае да разпитва нито бегълците, нито петимата им придружители. Кимна на своите и двама от стражите повдигнаха от масивните гнезда тежката, мокра от падналия сняг греда и отвориха портите. Бравлин погледна само веднъж Вълкодав в очите, и то само за миг. Вероятно се срамуваше.

— Късмет, Бравлине — каза вянинът, докато преминаваше през вратата.

— Ако дойдат воините на Лъчезар, ние ще ги спрем — обеща старшината. — А ако някак ни принудят да ги пропуснем, ще им покажем друга посока...

Вълкодав спря Сивчо, погледна към широкия път и сърцето му замря. Бравлин можеше и да успее да задържи потерята, но нямаше да съумее да я отклони от следата. Земята наоколо бе покрита с наскоро паднал сняг. Вътре в града, където върху снега отвред прииждаше топлина и краката на минувачите го мачкаха, той почти навсякъде се бе разтопил. Но тук, отвън, във всички посоки се простираше гладка пухкава пелена. Точно по такъв сняг ловците преследват дивеча, прогонен от леговището.

Вълкодав хвърли последен поглед към станалия му чужд град. Аптахар не откъсваше поглед от него, очите му подозрително блестяха.

— Спокойни пътища, Аптахар — взе си сбогом Вълкодав. — И на теб, Авдика.

После се обърна към Аталик и отдаде чест с меча по сегвански, като го издърпа от ножницата и допря ръкохватката до челото си. Юношата трепна и бързо отвърна по същия начин.

— Пак ще се срещнем, вянино! — каза Авдика.

Вълкодав нямаше време да разсъждава какво именно влага младият воин в тези думи — добронамерено пожелание или заплаха. Портите започнаха да се затварят.

Вълкодав ни най-малко не се съмняваше, че на него ще се падне да търси пътя към спасението. Но щом двете половини на портата се затвориха, Еврих решително дръпна коня за юздите:

— Да тръгваме! Аз знам накъде!

Вълкодав, чиято памет винаги сработваше в такива случаи, веднага попита:

— Ти през лятото, изглежда, говореше така сякаш знаеш *правилното място...*

Младият арантянин кимна уверено.

— Да, то е при Скалата на мъглите. Ако се доберем дотам, вече никой няма да може да ни догони.

На Вълкодав много му се искаше да повярва в това. Обаче Еврих — от него може да се очаква такова нещо — би могъл да ги заведе както в наистина надеждно място, така и в обикновена пещера, сторила му се сигурно укритие.

— А какво има там? — подозрително попита вянинът, без да бърза да пуска коня в галоп.

Еврих въздъхна, сви рамене и простиичко отговори:

— Там е Порталът към моя свят.

— Как!... Ти също?... — задъха се Тилорн, а Вълкодав веднага се досети за слуховете за Скалата на мъглите. И мнението на влъхвите, намерили там *сила*, която определяха не като зла, а по-скоро като *странна*.

— Така... — каза той. — Води.

И когато конете вече препуснаха в тръс, попита:

— А защо смяташ, че там няма да ни догонят?

Еврих се усмихна с гордостта на посветен.

— Виждаш ли — обясни той, подскачайки на седлото в такт с хода на коня, — порталът не пропуска всеки. По своя веществен облик той напомня на мъглив облак, и недостоен човек просто преминава от другата му страна, дори без да забележи, че там е имало нещо друго освен обикновена мъгла. Достойният прекрочва границата и преминава в нашия свят.

Вълкодав попита навъсено:

— Там при вас какво, светци ли живеят?

Еврих даже се засмя:

— Не, разбира се! При нас има всичко: и битки, и кражби, и нещастна любов. Но само да се опиташ да вземеш момичето си със сила, или да довършиш съперника си... искам да кажа, ако си вътрешно готов да го сториш... някой път ще се заблудиш на две крачки от дома си и ще напуснеш света ни, без самият ти да си го разбрал. Ще се озовеш тук... — Еврих се замисли и добави: — Или някъде, където е още по-лошо.

Вълкодав изведнъж почувства обида заради земята си, която Еврих беше готов да обяви едва ли не за помийна яма, пристан за негодяите, отхвърлени от неговия свят. Тук, естествено, си имаше достатъчно гадости, но нали имаше и красота, и доброта!...

— ... Е, да, арантяни също — междувременно увлечено разказваше Еврих. — И сегвани, и кой ли не още. От всичките племена! Нашите учени смятат, че в древността, когато хората грешали по-малко, светът бил единен. После Боговете на Небесната планина го разделили, за да защитят праведните. Според мен жреците на Боговете

Близнаци подозираха откъде съм. Аз, наистина, не разбирам: за какво им беше нужна тайната на Портала? Те, все едно, не биха могли да преминат през него. Никой не може да бъде сигурен предварително, че ще премине. На хората от този свят рядко са им свойствени животът без грехове и чистотата на помислите...

Намери се праведник, ядосано си помисли Вълкодав. И попита:

— А самият теб ще те пуснат ли обратно? Може тука от нас да си прихванал нещо...

Младият учен разпалено отговори:

— Има много по-добри хора от мен, варварино, но аз поне не съм вършил зло и не съм проливал кръв!

След тези думи се възцари неловко мълчание. После Зуйко, притиснал се към гърба на дядо си, изхлипа сподавено.

— Дядо... Аз не те слушах... — дочу Вълкодав. Ниилит се обърна отчаяно към вянина и той се запита, изстивайки, *какви грехове може да има подобно същество?...* После си спомни за вярата на нейния народ. Ниилит бе допуснала мъже да видят голотата ѝ. Обличала се беше с мъжки дрехи. Тя и сега, заради бягството на коне, беше в шалвари...

Вълкодав изведнъж люто се разгневи и на този глупав праведен свят, и на Еврих, и на Портала, неизвестните стражи на който след малко щяха да започнат хладнокръвно да отсъждат кого от бегълците да спасят и кого да оставят да загине от мечовете на Лъчезаровите бойци. Преди три години, по време на мразовитата зима в Нарлак, двамата с Майка Кендарат не ги пуснаха да пренощуват в някакво село. Както се изясни по-късно, в селото живееха членове на сектата на поклонниците на Бога на Огъня. Тези хора по най-похвален начин желяеха да бъдат чисти пред своя Бог. А кой би могъл да се закълне, че двамата странници, почукали посред нощ на вратата, не са яли риба през този ден?...

Вълкодав, естествено, не каза нищо на глас. Той разбираше, че Еврих, разсъждавайки за достойните и недостойните, имаше предвид на първо място него самия, който бе убил немалко врагове в живота си. Не че кръвта на хора като Човекоядеца или Лъчезар толкова измъчваше съвестта на вянина. Обаче бе ясно като Божи ден, че не си струва и да помисля за отиване в този добър свят. Опиташе ли да се доближи до

Портала, онези може би нямаше да пропуснат и останалите. За сигурно.

Варох изведнъж спря коня си. Нощният вятър развя бялата брада, която някога Вълкодав бе възнамерявал да изскубне. Старецът каза:

— Вижте какво, вие, учените... Взимайте момичето и хлапака и се спасявайте в тая Хегова дупка там. Аз съм изживял своето.

До бедрото му висеше сегвански боен нож, дълъг почти три педи. Страшно оръжие. Ако добре го владееш, хич не ти трябва меч. Наистина, Вълкодав не беше видял нито веднъж стареца да се упражнява с него. Но малко ли неща не беше виждал. Той се запита: *какви ли грехове може да има горкият дядо? А дори и да има нещо, нима добрите дела още не са изкупили греховете?...*

— Дядо!... — изви Зуйко и така се вкопчи в плаща на Варох, че никой не би могъл да го отдели.

Прилепчо, който не обичаше снега и студа, си почиваше в пазвата на Вълкодав. Усетил напрежението между хората, той изскочи навън и с неистов крясък се замята над главите им. Конете спряха: никой не гореше от желание да тръгне напред. Може би тук наистина бе пълно с грешници. Но нито един от тях не беше свикнал да изоставя приятелите си.

— Ох, да ви вземат мътните! — каза Еврих, готов да се разплаче. — Сега какво, и аз ли да оставам да умирам с вас?...

А краят би излязъл глупав, помисли си Вълкодав. След такива мъки. След предателства на роднини, продали в робство племенницата си. След желязната клетка в подземието на Човекоядеца. След плена при жреците и загубата на синовете... Ей така безславно да загинем край стените на града, решил да си купи спокойствие с цената на нашите глави?... Още утре галирадците вероятно ще обуздаят воините на Лъчезар. Но едва ли ще могат да се гледат един друг в очите. Само че на нас вече ще ни е все едно. И Еврих, глупакът, кой знае какви ги надрънка, а сега заради глупавата си гордост ще реши да остане да умре с нас...

— Ето какво — решително изрече Тилорн, — ще отидем да търсим Портала всички заедно. И заедно ще пробваме да преминем

през него. Не се отчайвай, господин Варох. И не плаши напразно внучето.

Старецът измърмори нещо под мустак и сръга коня с пети. Да става каквото ще става, пък и нямаше полза да висят на едно място. Зуйко не пускаше плаща на дядо си и седеше, заровил лице в гърба му; раменете на момчето потрепваха. *Боже мой, Господарю на Бурите, отпрати мислен зов Вълкодав. Възможно ли е дори момчето да се окаже недостойно за Твоето застъпничество?... Опази тези хора, Господарю на Бурите, а с мен постъпи така, както съм заслужил. Може би заради този ден ме запази жив при Препятствието?... Аз съм готов, Господи. Готов съм...*

Конете ги носеха напред, младият пес припикаше покрай копитата, а Ниилит попита Еврих:

— А кой решава дали човек е достоен?

Арантът отвърна неохотно:

— Непросветените люде по-рано смятаха, че това е работа на Пазителите... Нещо средно между младши Богове и могъщи светли души. Сега нашите учени сравняват Портала с обикновена врата или просто с отвор в стената. Според тях проникването през него се определя от свойствата на самия човек. Един ще мине без усилия през тесен отвор, казват те, друг ще заседне.

Вълкодав веднага си спомни за страшното подземие на Човекоядеца и тайната врата, зад която едва не останаха да гният костите му.

— Учените се разделят в мненията си — донякъде въодушевен, продължаваше Еврих — какво именно определя съдбата на човек, достигнал Портала. Повечето твърдят, че ширината, образно казано, на процепа трябва да се приеме за равна за всички. Но някои настояват, че Боговете на Небесната планина всеки път извършват особен съд...

... И в този миг Вълкодав най-накрая разбра смисъла на предупреждението, което му изпрати напролет Господарката на съдбите. Има порти и Порти, осъзна вянинът. Да. Ето че сега неговият земен път наистина завършваше.

Място на света, където може да се построи къща, и мъжът, излизащ от нея, няма да се бои, че в негово отсъствие враговете ще

ограбят и подпалят дома му. Където красивата девойка, когато срещне в гората непознат мъж, без никакъв страх го поздравява. Където цъфтят ябълки и узряват малини, където шумят вековни борове, а ледените ручеи тичат с кристален звън по скалите...

И за беда аз никога няма да видя всичко това. Но сега поне знам, че такова място ИМА. Страната, за която моят род отдавна разказва легенди съществува и нея наистина могат да достигнат само мъдрите и справедливите. А щом е така, то не е малко и да умреш на прага на тази страна...

Вълкодав се приближи до Тилорн и го попита:

— Какво искаше от теб Човекоядеца?

Ученият, не очаквал подобен въпрос, се забави с отговора малко повече. Вълкодав видя в очите му съмнение — струва ли си, сиреч, да говоря. Вянинът плесна с длан задницата на коня на Тилорн и измърмори:

— Ще мина и без твоите тайни.

— Аз... — засрамено започна Тилорн.

Вълкодав го прекъсна:

— Ще мина и без тях, казах!

Преднатата нощ той навярно би се обидил на Тилорн. Друг е въпросът, че предната нощ не би и попитал. Обаче сега не се чувстваше ни най-малко обиден. Просто окончателно бе разбрал, че в този Портал няма никакъв скрит механизъм, който би си струвало да се пусне заради него. Защото Тилорн, както и Еврих, го смяташе за недостоеен. И вероятно бе прав. Впрочем, дори и това вече нямаше никакво значение.

Междувременно Прилепчо, настанил се отново под плаща му, настръхна, изхвърча и се хвърли назад, в посока към града, после се върна, увисна над главата на Сивчо и записука, пърхайки с крила във въздуха. Вълкодав се заслуша и след известно време чу същото, което бяха доловили изострените сетива на зверчето. Там, далеч назад, лаеха кучета, пуснати по следите им. Следите се виждаха ясно, не се налагаше да бъдат търсени; просто някой искаше глутницата да спре бегълците, а ако ги повали в снега още по-добре. За да не бързат преследвачите по петите на дивеча.

Варох отново посегна към ножа си...

— Ще прогоним кучетата! — на висок глас изрече Ниилит. — И конете!

— С кучетата — каза с нетърпящ възражения тон Вълкодав — ще се заема аз. Тръгвайте, ще ви настигна.

Конете им пристъпваха на място, докато всички притихнаха, заслушани в лая на бързо приближаващата се глутница.

— Тръгвайте, казах! — изрева Вълкодав така, че конете прибраха уши и хукнаха напред. Младият пес понечи да остане на място, поглеждайки вянина в очите, но също усети заповедта на Предводителя и с всички сили се втурна след конете.

Докато слушаше зловещото джавкане, понякога преминаващо във вой, Сивчо се вълнуваше и танцуваше. Но каменната увереност на ездача все пак го накара постепенно да се успокои.

Вълкодав слезе от коня и зачака.

След малко той различи върху покритата с мъгла равнина десетина чифта ярки огънчета. Нощната тъмнина беше прозрачна за очите му и той видя плътната сянка зад всеки чифт светлинки. Мускулести, бързоноги, страховити солвянски вълкодави. Те едва ли отстъпваха на вянските по свирепост и бързина, само че бяха значително по-шумни и сега се давеха в кръвожаден бесен лай. Свирепи твари, на които им е все едно кого ще разкъсат. Те не умееха да мислят. Хората бяха помислили за всичко вместо тях.

Вълкодав чакаше неподвижен и мълчалив.

Песовете най-накрая го забелязаха и лаят им се сля в някакъв неистов стон. Бяха готови да изскочат от кожата си, само и само по-бързо да се доберат до него. Всеки напираше пръв да се добере до гърлото му. Горящи очи, покрити с пяна зъби...

Но после...

Носовете им доловиха миризмата на ЧОВЕК. Човек, изплашен кон и дребно летящо зверче, кацнало на главата на човека. Очите им уверено съобщаваха за същото. Но пък умовете им... сакатите умове на копоите упорито виждаха пред себе си ВЕЛИК ПРЕДВОДИТЕЛ. Неподчинението пред когото би се превърнало в наистина незаличим срам за целия кучешки род.

Глутницата започна нерешително да забавя ход. После съвсем се спря. Кучетата не разбираха какво става. Върху човек, дори въоръжен,

те биха се нахвърлили веднага. Но Този, който сега стоеше пред тях, по някакъв необясним начин беше също и Пес. И в Негово присъствие им се искаше да скимтят и да се влачат по корем.

„*Котешки изчадия!* — удари стадото нарастващият гняв на Предводителя. — *Крастави проскубани помияри! Как смеете?...*“

Естествено Вълкодав им каза всичко това без думи. Кучетата дочуха само оскърбителен рев, нисък, зловец, ужасяващ. И безпогрешно разпознаха страшната сила, която се криеше зад него.

Настана краят на всички съмнения! Водачът на глутницата, як черен пес с разкъсани в битките уши, се строполи в снега и в унизителна поза запълзя по корем към Вълкодав. Чувстваше се нищожно пале, готово да се подмокри от ужас.

Вянинът се наведе, хвана го за кожата зад ушите, вдигна го над земята и здравата го разтърси. Песът замята лапи, жално, молейки за пощада с тънък вой. Само висше същество можеше да постъпи с него по такъв начин.

Отсега нататък глутницата беше окончателно готова да прави това, което ѝ нареди Великия Предводител. Ако пожелаеше, Вълкодав можеше да насъска песовете дори срещу стопаните им. Но той не пожела. За кучетата това би било не по-малко срутване на света, отколкото нападението над Предводителя. Вълкодав не искаше да обрича на подобна участ четириногите си роднини. Щеше да е прекалено жестоко. Хората имаха проблем помежду си и те сами щяха да го разрешат.

* * *

Когато хайката се добра до мястото на срещата им, солвяните така и не разбраха къде са се дянали кучетата. Върху снега нямаше кръв, по нищо не си личеше да е имало и борба. Някои от воините на Лъчезар за всеки случай се хванаха за амулетите: ако се вярваше на следите, излизаше, че човекът и кучетата са стоели и... *са разговаряли*. После човекът, сякаш нищо не се е случило, се е качил на коня си и е продължил нататък, а глутницата, изоставила преследването, е тръгнала в друга посока. Към близката гора — и само Боговете знаят накъде след това.

— Това е Тилорн! — закрещя Канаон, който възглавяваше хайката. — Отдавна трябваше да подпалим магьосника!

— Ще го подпалим — кимна Плишка. — А с магьосницата първо ще се позабавляваме, както се полага.

По-опитните в разчитането на следите обаче забелязаха, че човекът, говорил с кучетата, сякаш е пазил дясната си ръка.

— Вянинът?... — изненада се Плишка, а Канаон, започнал вече смътно да се досеща, измънка:

— Може би ненапразно го наричат Вълкодав?...

Онези отроци, които бяха пътували до Велимор, потвърдиха, че никога не са виждали кучета да лаят вянина. Даже много злите и съвсем непознатите. Плишка със смях рече на Канаон:

— Ако и този път не го победиш с меча, ще се наложи и аз да помагам.

На няколко хвърлея от тях Вълкодав, действайки само с една ръка и със зъби, бавно и внимателно правеше примка от ремъче. Същото ремъче, на което носеше каишката си. С тази примка щеше да привърже меча към ръката си, когато дойдеше време да посрещне преследвачите. Разпуснатите му коси го шибаха по раменете.

При самата Скала на мъглите Вълкодав не беше идвал нито веднъж, но знаеше, че пътят дотам върви по самия бряг на морето. Първо се точеше покрай тясната плажна ивица между прибой и глинестите сипеи на брега, после постепенно се изкачваше по скалите. Оттам и през лятото не беше лесно да се премине. А паднеше ли малко повечко сняг, Скалата на мъглите ставаше съвсем недостъпна. Поне за ездачи — със сигурност.

Скорошната буря беше развълнувала морето. Вълните с грохот се изсипваха върху чакълестия плаж и съскащата пяна мокреше копитата на конете в тесните участъци от пътя. Последната буря беше дошла от северозапад: тежките редици вълни се вихреха точно на местата, където скалистите брегове на залива се стесняваха, завършвайки в път без изход в подножието на Скалата на мъглите. Дори срещу посоката на вятъра се дочуваше далечният грохот. Вълкодав неволно се запита какво ли ще е да се пълзи нагоре по заледената пътека, която сигурно бе надвиснала право над бучащата преизподня, и сърцето му замря.

Останалите щяха да се справят все някак, но Варох?... Вянинът имаше сериозни подозрения, че двойката лечители тихомълком се борят с недъга на стареца. Но извън къщи все още сегванинът продължаваше да се придвижва с помощта на патерица.

Вълкодав много се надяваше приятелите му да са изминали поне част от пътя, но видя, че е сгрешил и свирепо изруга полугласно. Те го чакаха при началото на стръмното, макар че той ясно им бе наредил да не го правят. Несъобразително се бяха събрали накуп, хванали юздите на конете, и тревожно се вглеждаха в тъмнината. Интересно какво биха направили, ако вместо него зад завоя на брега срещу тях бяха изскочили преследвачите?...

Вянинът се забърза и веднага нареди:

— Напред!

— А какво стана с кучетата?... — боязливо попита Ниилит.

— Кучетата — изръмжа той — избягаха и повече няма да се върнат.

Еврих, комуто се бе паднало да язди бившия Лъчезаров вран жребец, го погледна възхитено:

— Приятелю варварин, нима се изхитри да заличиш следите?...

В този миг щеше да е абсолютна детинщина Вълкодав да му се озъби заради *варварина*. Но и нямаше намерение да задоволява празното любопитство на арантянина.

— Може и да съм се изхитрил — измърмори той намусено. — Хайде, тръгвай, праведнико.

Внезапно устните на Еврих се разтрепериха и той попита едва ли не през сълзи:

— Ти сега до края на дните си ли ще ме подиграваш, че съм праведник?

Вълкодав повдигна здравето си рамо и отвърна:

— Сигурно не.

Добре би било да можеше да предвиди колко ще са тези дни. А после те с Божията помощ щяха да се разберат как да се наричат помежду си.

Пътеката нагоре наистина беше тясна, а и на места бе така заледена, че бегълците не се решиха да тръгнат на конете. Първи,

повел врания жребец, вървеше Еврих. Прилепчо се извиси над главите им и отлетя да разузнае всичко ли е наред пред тях. След Еврих тръгнаха внучето и дядото, после Ниилит и Тилорн. Вълкодав подаде на Тилорн юздата на Сивчо и каза:

— Няма да мога с една ръка...

Всъщност просто искаше да върви най-отзад. До Скалата на мъглите имаше още доста път и той бе предвидил, че без битка няма да им се размине.

Мъдрецът пое повода и решително започна:

— Искам да ти кажа, Вълкодаве...

— После ще ми кажеш — прекъсна го Вълкодав. — Като отидем на гости на Еврих на палачинки.

И леко побутна учения в гърба, подканяйки го да не се тутка напразно.

Скалата се падаше отляво на пътеката, а пропастта — отдясно, и това беше добре. Добро преимущество за левичар. Да можеше само да се и намери удобно местенце някъде нагоре по склона, откъдето случайният поглед надолу те смразява. Ако не задържеше хората на Лъчезар, Еврих и останалите просто нямаше да се доберат до Портала. Нямаше да успеят. Праведността си е праведност, но каквито и да ги бе наговорил начелият са на книги арантянин, Вълкодав още не беше виждал врата, която да не може да разбие. А какво ще стане, ако някой злодей се опита да се промъкне в по-добрия свят, вкопчил се в ръката на праведен човек?... Това сигурно не знаеше дори Еврих. А когато Вълкодав не знаеше нещо със сигурност, той се чувстваше длъжен лично да провери. Като при Препятствието.

Само дето при Препятствието в последния миг все пак Винитар бе успял да им се притече на помощ. Сега никой нямаше да им помогне. Включително и витязите на Десняка. Дори и той да научи за случилото се и да ги изпрати...

Вълкодав подуши въздуха, убеди се, че скоро ще започне да се разсъмва и пое нагоре по пътеката. Върна се озъбеният Прилепчо, улови се с нокти за куртката и понечи да се мушне на топло. Това не се оказа лесно: пречеше му завързаната за тялото ръка. А Вълкодав бе свалил плаща си и го беше закачил за седлото на Сивчо.

— Сега — каза вянинът. Спря и с лявата си ръка опъна дрехата си при яката. Зверчето веднага подскочи и блажено се сви в пазвата му.

Какво ли щях да правя без теб, помисли си Вълкодав, усмихна се и продължи нататък.

Пътеката се виеше нагоре, следвайки извивките на скалата, и ту се стесняваше, ту се разширяваше. Понякога свършваше навътре в нещо като проход и тогава грохотът на морските вълни долиташе приглушено, затова пък между скалите започваше да кънти странно ехо, което караше нестихващия прибой да плаче и разговаря почти с човешки гласове. Вслушаш ли се внимателно, можеш да разбереш за какво разказва. Вълкодав опита да си представи как ли е тук в спокойни дни, когато морето едва чуто роптае долу. Страшно, навярно. Защото тогава изходите със сигурност шептяха хиляди призрци. Да. Нищо чудно, че благоразумните галирадци отдавна се страхуваха от странното място. Да не говорим че, както се мълвеше, тук бяха изчезвали и хора. Сега беше ясно къде са се дянали.

... А ако за това са се постарали самите създатели на Портала, желаещи да отучат недостойните или движените от празно любопитство да идват насам?... Колкото и да се взираше, Вълкодав не успя да открие по пътеката следи от работата на човешки ръце. Но едва ли вятърът и водата биха прорязали в скалата такъв гладък път, целенасочено водещ нагоре от пясъчния бряг до самото подножие на Скалата на мъглите. Впрочем кой знае...

На други места пътят отново се превръщаше в тънък корниз и надвисваше над бездната. Долу, далече под краката им, в чудовищен танц се сблъскваха, поваляха и се изяждаха исполински водни маси. До противоположния бряг можеше да се достигне със стрела. Дори изстреляна от сегвански лък, заслужено презиран от племената на истинските стрелци. Неизвестно поради каква причина — дали заради внезапното стесняване на залива или поради някакви особености на дъното — но само тук вълните се издигаха на огромна височина. Вълкодав реши, че трябва да попита Тилорн. После се усмихна на собствените си мисли.

В книжката от брезава кора, която продължаваше да носи със себе си, бе останала една-единствена непрочетена страница.

Последната.

През вековете морето беше издълбало под Скалата на мъглите истински котел. Вълните се стоварваха в него една след друга и така се удряха в гладките гранитни стени, че капките и пяната от време на време достигаха до пътеката. През зимата навярно тук се образуваха невъобразими бради от ледени висулки. Океанът неистово нахлуваше във вътрешността на сушата и понякога под неговия напор цялата водна маса, която не намираще изход от каменния затвор, започваше тежко да се клатушка напред-назад. Морето заплашително кипеше и се пенеше така, че над надигналата се повърхност се подаваха само върховете на затоплените скали. После навън започваше да се подава водна планина. Тя растеше и растеше, сетне се извиваше в гребен и накрая се срутваше напред. Тогава отвесните скали наистина се разтреперваха, а пътниците се притискаха към твърдината, опитвайки се някак да успокоят цвилещите коне. Морският Господар безчинстваше дълбоко долу, но всеки път им се струваше, че огромната вълна ей сега ще помете всички от скалата. Или просто ще стрие на прах корнизата под краката им...

Ако не бяха двойката вълшебници, умеещи да приглушават уплахата на конете, животинчетата отдавна щяха да обезумеят от страх, да се изтръгнат от ръцете на водачите си и в края на краищата да загинат. Но присъствието на Ниилит и Тилорн вършеше работа: бегълците се придвижваха напред. Макар и бавно. Прекалено бавно.

Вълкодав не чу приближаването на преследвачите. И не ги видя, макар на изток вече отдавна да бе разцъфнал изгревът. Той просто ги почувства. Не е воин онзи, който не усеща приближаването на опасността и позволява тя да го свари неподготвен. Вянинът погледна назад и въздъхна, спомнил си за десетките удобни места, където, ако бе здрава и другата му ръка и имаше лък, той сам би се заел да спре настъплението на приличен по големина отряд. И при това щеше да повали толкова хора, с колкото стрели разполага, че даже и повече. Не се смяташе за велик стрелец, беше срещал и по-добри. Но на тази пътека бе достатъчно да побутнеш човек, а дори и само да го изплашиш, за да се подхлъзне той и да изгуби равновесие. А гибелта

му щеше да бъде такава, че останалите да се замислят дали си струва да продължават напред.

Ако знаех къде, бих подложил слама, помисли си гневно той. И защо не помолих Варох по-рано да направи прашка?...

Вълкодав измъкна от пазвата си Прилепчо и чевръстото зверче излетя и кацна на главата му. До подножието на Скалата на мъглите оставаха само неколкостотин крачки.

* * *

В началото на пътя за нагоре Тилорн непрекъснато се обръщаше да види как е Вълкодав. Но вяринът вървеше уверено и с лекота, макар че раните със сигурност го измъчваха. По-късно на Тилорн съвсем не му бе до него. Воденето на двата коня изискваше от мъдреца пълно съсредоточаване. Пътеката заобикаляше основата на отвесната канара, като едновременно с това стръмно се издигаше нагоре. Вълкодав реши, че няма да намери по-добро място за срещата с лъчезаровците и спря тук. Не си направи труда да предупреди Тилорн, само съпроводи учения с поглед, докато оня се скри в поредната цепнатина. *Е, слава Богу. Нямах да разбере, че не трябва да се намесва.*

По-надолу Вълкодав не се беше сетил да събере подходящи камъни, а тук се оказа, че това не е толкова просто. Все пак той намери тежка отломка гранит, подхвърли я няколко пъти в дланта си и се приготви да я метне в челото на първия, който се появи иззад завоя. Способността му да различава тихите звуци сред грохота засега още не го беше напуснала и скоро, въпреки бученето на морето, той дочу зад каменния ръб приглушена ругатня, стъпки и звънтене на метал. Близо... Още по-близо... Приготви се за хвърляне... Но Прилепчо обърка всичките му планове. Зверчето внезапно излетя и като безшумна мълния се стрелна зад завоя. Почти веднага оттам се разнесе изплашено възклицание, последвано от ужасяващ нечовешки вик. Викът звуча приблизително толкова време, колкото е необходимо на тежко живо тяло да достигне до водата. Прилепчо съпроводи донякъде падащия, после се върна и отново се настани на главата на Вълкодав.

Хората от Лъчезаровата дружина станаха с един по-малко. Затова пък сега знаеха, че ги очакват само на няколко крачки. По-точно

подозираха, че има засада. За известно време се забавиха. Вълкодав дочу гласа на Канаон: нарлакът даваше заповеди. После зад скалния ръб предпазливо надникна млад воин.

Вълкодав държеше ръката с камъка до рамото си и камъкът полетя незабавно. Юношата мълниеносно отскочи назад и естествено стъпи накриво, но не падна: жестокият урок не беше отишъл напразно — за колана на младока беше завързано здраво въже. Зад скалата отново се забавиха. Някой си смени предпазливо мястото с друг. Но ето че най-накрая иззад камъка се подаде, самият подобен на оживяла морена, великан в двупудова броня, под която могъщите рамене играеха, сякаш бяха под тънка риза. Канаон! Ето кой не можеше да бъде сбъркан с никого.

Вълкодав държеше в ръката си меча и примката на китката му беше предварително стегната. *Някога разговарях с теб*, помисли той, гледайки Канаон. *Тогава не исках да те убивам. Това беше отдавна.*

Бившият воин на двуцветните жреци бе не само изключително силен, но и рядко изкусен. Горкият Итерскел беше просто безобиден в сравнение с него. Вълкодав се вгледа и видя въжето, завързано за колана му.

— Предай се, телохранителю! — закрещя могъщият нарлак. — Моите момчета се качиха нагоре по друг път и приятелите ти вече са заловени! Ако се предадеш, може и да ги оставя живи!

Вълкодав си замълча, защото този път не възнамеряваше да пощади Канаон. Не може да се каже, че сърцето му изобщо не трепна при думите му. Но и нямаше никаква вяра на главореза. Виж, ако държеше за врата хлапето Зуйко, това щеше да е съвсем друго нещо. Макар че и тогава доста би се замислил, преди да се предаде.

Той се ухили подигравателно на Канаон и се изплю пред краката си.

Канаон се устреми напред. Наложил се Вълкодав да отстъпи пред натиска му, иначе онзи просто щеше да го помете като лавина. Върху тясната пътечка нямаше място да се обърнеш, вянинът бе благодарен и на това, че поне получава някакво преимущество като човек, биещ се с лявата си ръка. *Интересно, помисли си Вълкодав, кой все пак е създал този път? Тези, които първи са открили по-добрия свят и може би с бой са се добрали до Портала, спасявайки мъдрите и праведните?... И какво се е случило после с тях, нали ТАМ облетите с кръв не са ги*

взели?... Да можеше да попита вълните, които бучаха долу. Сигурно само те знаеха отговора.

Лъчезаровите воители вече заобикаляха скалата по петите на предводителя си. Някои държаха в ръце лъкове и самострели. Наистина, тези воители не се отличаваха с голяма точност. Дружинниците смятат лъковете за съвсем не най-достойното оръжие, нали лъкът убива отдалече. Те се упражняваха в стрелба повече заради лова на зверове. Но и в гората предпочитаха копието, за да демонстрират мъжеството си. Те и сега не стреляха: страхуваха се да не уцелят Канаон. Вълкодав отстъпваше назад, крачка след крачка.

Малко по-нататък пътеката отново свиваше в следващия завой. До там водеше доста стръмен и порядъчно заледен участък. На някои места ледът беше изкъртен от копитата на конете, а тук-там си личаха и следи от брадва — разчиствали бяха пътя на добичетата, за да не се подхлъзнат. Канаон все поглеждаше под краката на Вълкодав и вянинът се досети какво иска противникът му — той да се подхлъзне.

И Вълкодав се подхлъзна. Изгуби равновесие, размаха ръка и полетя към земята. Канаон, без да се помайва, вдигна меча си и с тържествуващ рев скочи напред да го довърши. Мечът вече се спускаше, когато двата крака на Вълкодав изведнъж се изстреляха нагоре. Цялото му тяло се изви като дъга, така че на земята останаха само раменете и шията му, а стъпалата в мокрите, полепнали със сняг ботуши се врязаха в основата на ребрата на Канаон. Ударът беше страшен. Ако не беше плътният подкован нагръдник, нарлакът би умрял на място със сплескани вътрешности. Бронята му даде още няколко мига живот. Канаон беше почти двойно по-тежък от вянина, но се отлепи от пътеката и полетя към пропастта. А кога връхчето на меча на Вълкодав преряза въжетото, завързано за колана му, никой не успя да види.

Трябваше да се отдаде дължимото на Канаон: той не издаде нито звук и дори не изпусна меча, докато летеше към гибелта си. Лъчезаровите воители наблюдаваха като омагьосани как тялото му се премията във въздуха. Там, долу, не би могъл да изплува, дори и ако беше гол-голеничък, какво остава с тежки доспехи.

Вълкодав изобщо не си губи времето. Движението, изпратило Канаон при Морския господар, го изправи на крака. Засега той беше невредим, ако не се броеше жестоката болка в раздразнените рани и

особено в счупената ръка. Но още можеше да се движи, значи болката трябваше да се търпи. Пък и не оставаше много.

Той изобщо не чака дошлите на себе си хора на Лъчезар да го засипят със стрели. Веднага отскочи назад и се скри зад каменната издатина. Там се притисна до скалата, опитвайки се да успокои дишането си и да изтрие облетите си в пот очи. Знаеше, че враговете няма да тръгнат веднага подире му. Те и без това бяха изгубили двама, при това по глупав и страшен начин, заради собствената си самонадеяност. Нямахше защо да бързат... Или все пак имаше причина да се бърза?

Оттам, където стоеше, вече се виждаше градът. Слънцето изгряваше и Вълкодав за пръв път видя отвисоко целия Галирад. И разбра, че кнесинята ненапрасно я теглеше насам през лятото. Самият той нямаше време да се любува на снега върху покривите, нежнорозови и чисти, още не зацапани от саждите на работилниците и хлебните пещи. Видя само, че в двора на прикътта е пълно с народ, и един голям отряд лети по улиците, а друг излиза през градските порти. Зрението на Вълкодав беше доста остро, но дори и на него конниците му изглеждаха като мънички, бавно пълзящи трохички. Нямахше никаква възможност да види кой оглавява предния отряд. Тримата отпред препускаха рамо до рамо... Кнесът, Десняка и... Ертан? Интуицията му подсказваше, че едва ли са минали без велхинята.

Вянинът се усмихна. Така значи, усмиряването на Лъчезаровата дружина беше станало доста по-бързо, отколкото бе очаквал. Дори не им бяха позволили да изгорят къщата на Варох. Вълкодав нямаше кога да търси с очи познатия двор, но веднага би забелязал огъня или черната димна завеса на пожара. Може би не си струваше да напускат града, зарязвайки дома и всичко, което имаха?... Може би да, а може би не. Те все пак бяха подмамили след себе си най-горещите поддръжници на убития Лъчезар. Сигурно точно затова в града бяха успели да се справят с останалите, без да се пролива кръв.

Вълкодав слушаше възбудените гласове на войните зад гърба си и разбираше, че те всеки миг ще потеглят напред. И колкото и да пришпорваха конете витязите на кнеса, нямаше да успеят да помогнат никому. Може би само щяха да притиснат изменниците на пътеката и да ги изхвърлят долу.

Неочаквано произшествие даде още малко време на Вълкодав. Хората на Лъчезар изведнъж се развикаха ужасено и той погледна надолу. Изглежда Канаон не беше успял безпрепятствено да се спусне на дъното и да се успокои там за радост на рибите. Тялото му бе подхванато от вълна, която с грохот го запокити върху скалите. Единият крак на мъртвия нарлак бе попаднал в пукнатина и сега той висеше с главата надолу и водата го биеше в камъните. Страховита гледка. Съратниците му не можеха да откъснат очи от него и оживено обсъждаха дали Канаон наистина е умрял, или е още жив и дали ще успеят да го измъкнат. Вълкодав също се замисли върху този въпрос и реши, че биха успели да извадят мъртвеца, но това би им отнело половин ден. Докато преодолеят надвисналите над това място канари, докато спуснат на въже някой момък — ловък, доста смел и в същото време лек на тегло... И то ако дотогава подивелите вълни не приберат Канаон обратно. Щом са успели да го качат там, значи ще могат и да го свалят.

Онези отсреща също стигнаха до този извод и Вълкодав разбра, че отдихът е свършил.

Почти веднага зад гърба му пътеката отново преминаваше в проход, който, изглежда, този път водеше право до самия връх. Там щеше да се наложи да отстъпи, когато преследвачите му, след като изгубеха още един-двама, го прогонеха и оттук. Кой ли им беше старши сега?... Вълкодав се вслуша и разбра, че е Плишка. Плишка обикновено сякаш стоеше в сянката на гиганта нарлак, но Вълкодав сериозно подозираше, че солвянинът е доста по-умен. Именно затова жреците, на които двамата бяха служили, поверяваха ролята на подставен боец именно на него. Канаон нямаше достатъчно ум, за да се справи.

— Ей, вянино! — изведнъж се обади с весел глас Плишка. — И защо сте тръгнали нагоре? Какво има там, пещера ли?...

Не е твоя работа, гневно помисли Вълкодав и се приготви да се бие. Ризата под бронята бе неприятно залепнала за тялото му, подгизнала от потта и кръвта от отворилите се рани. Нищо. Ще издържи още известно време. И няма да умре сам. Само дано Еврих и останалите да са достатъчно съобразителни...

Шумът от бързи стъпки зад гърба му го накара да се обърне мълниеносно. А после — яростно да изругае. Към него, подхлъзвайки

се на гладкия камък, бързо се спускаха Еврих и Тилорн. Двамата неизвестно защо мъкнеха със себе си копия. Като ги гледаше как държат оръжията, му идеше да заплаче. Вълкодав се извърна към тях и прошепна свирепо:

— Какво искате, със собствените си ръце да ви довърша ли? А?...

— Ние сме мъже! — с достойнство отвърна Тилорн. — Ще се бием заедно с теб.

Вълкодав отдавна не беше изпитвал такова отчаяние. Готов беше собственоръчно да обезоръжи и двамата, да им хвърли един бой и да ги изгони. Но в този миг Еврих забеляза от другата страна на залива овесения надолу с главата Канаон. Тялото на нарлака се мяташе от ударите на вълните. Когато водата отстъпеше, по камъните потичаше кръв. Следващата вълна я помиташе без остатък. Около мъртвеца вече се виеха надушили плячката чайки.

Храбрият Еврих позеленя, точно като момиче, видяло умрял плъх.

— О, Богове на Небесната планина!... — въздъхна книжният плъх. И попита с преплитащ се език: — Той... падна ли?

— Може и да е паднал — изфуча Вълкодав. — А може и малко да съм му помогнал. На кого казах, че ще мина и без помощници!

Тогава зад каменния ръб подаде главата си един от воините и Вълкодав тутакси се приготви за отбрана, но мисълта на учения изпревари меча му. Този път Тилорн нито зае стойка, нито си помогна с боен вик. На Вълкодав му се стори, че покрай него прелита нажежена до червено игличка, която се заби в гърдите на солвянина. Вянинът очакваше, че момъкът ще бъде пометен от пътя, както онези цепеници, които Тилорн бе свалял от рафта само с поглед. Или че воинът, обхванат от неописуем ужас, ще отскочи назад и с милостта на благосклонните Богове ще налети на някого. Нито едното, нито другото! Младият воин просто застина с широко отворени очи.

— И той дълго ли така...? — попита Вълкодав.

— Поне половин час — отвърна Тилорн. — Да тичаме по-скоро към върха, приятелю мой.

Вълкодав нямаше ни най-малка представа какво е това „половин час“. При тях, вкъщи, бяха измервали времето с нишки, изтъкани от опитна майсторка. Той можеше само да предполага, че Тилорн

обозначава с тази дума някаква продължителност. Помисли още, че създателите на пътеката не са могли да не предвидят последно място за отбрана на върха. На което той щеше да остане вече до самия край. Щеше да се наложи да отстъпи там, защото по друг начин нямаше да накара двамата прекалено храбри книжни червеи да тръгнат нагоре. Младият солвянин стоеше във все така неподвижна, непринудена поза. На другите нямаше да им е лесно да го заобиколят.

— Да тръгваме — кимна Вълкодав и мушна меча си в ножницата. Острието все още беше чисто. За щастие мечът на прадедите му не беше от онези, които отказваха да се върнат в ножницата, без да са пили от вражеската кръв.

Последното изкачване се оказа стръмно и трудно. На Вълкодав му оставаше само да се чуди как конете са успели да стигнат дотук, без да си строшат краката. *Не, окончателно реши той, пътеката не се е създала сама. Направили са я. И то много пресметливо.*

Еврих беше решил да доказва мъжеството си и искаше да върви последен. Вълкодав си обеща да не жали здравата си ръка и да хване негодника за гушата, ако оня започне да му противоречи.

Не им дадоха обещания от Тилорн „половин час“. В кънтящия каменен коридор ясно се чуваха всички звуци, долитащи отдолу. Доста скоро на хората от дружината на Лъчезар им омръзна да чакат изпратения си напред другар и да гадаят напусто къде се е дянал и защо иззад завоя досега не се е чул нито вик, нито шум от схватка. Те надникнаха предпазливо иззад каменния ръб и веднага видяха приятеля си, омагьосан от Тилорн. Не успяха нито да го заобиколят, нито да го размърдат. При това здравото тяло с всички сили се съпротивяваше на опитите им да го поместят. Някой предложи просто да убият отрока и да го хвърлят долу: все едно, той нямаше за какво повече да живее, нали бе омагьосан от зъл чародей.

— Аз ще го убия!... — развика се Плишка.

Но в този миг се дочуха други гласове:

— Размърда се, размърда се...

— Аз го освободих — уморено изрече Тилорн, мръщейки се. — Нали разбираш, той...

— Разбирам — каза Вълкодав. — Хайде, върви.

Едно е да повалиш врага в честна битка, съвсем друго — да го накараш да застине така, все едно да го вържеш, и да го оставиш да

умре. Макар да не се съмняваш, че той би постъпил с теб именно така. На Вълкодав му беше трудно да съди съвестния учен. Но не можа да избегне и гадничката мисъл: *не иска да убива, страхува се, че няма да го причислят към праведниците...* Но той знаеше, че работата не е в това. Наистина гадничка мисъл, недостойна нито за него, нито за Тилорн. А ето че се появи отнякъде. И упорито се загнезди в ума му.

— Ти можеш ли да ги... изплашиш? — дишайки тежко, попита той Тилорн. — Или там... нещо друго?

— Ще опитам — отвърна ученият. — Наистина, доста са. Освен това... Както си спомняш, с теб не успях. Страхувам се, че и с тях няма да ми е по-лесно. Та нали са воини.

Не казаха нищо повече. Наклонът на дъното на прохода леко намаля и те се затичаха. Преследвачите още не се виждаха, но отзад долитаха викове и тропане. Горے, в тънкия процеп на небето, се извиваше Прилепчо и се извисяваше върхът на Скалата на мъглите.

Старият Варох стискаше в потната си длан ръкохватката на дългия боен меч. Някога, в младостта си, той бе въртял меча съвсем прилично, но колко години бяха минали оттогава! Въпреки това старецът беше страшно спокоен. Сега всичко щеше да свърши и дългобрадият Храмн щеше да го приеме. Така, както бе приел синовете му. Защото той ще загине в битка — като тях. А внука му, Зуйко, Порталът няма да го отхвърли. Няма да посмее да го отхвърли. Просто не е възможно да го отхвърли!

Ниилит и момчето стояха до него и се опитваха да укротят конете, които цвилеха и се вдигаха на задните си крака. И тримата не откъсваха поглед от изхода на теснината, откъдето трябваше да се появят спътниците им.

Еврих и Тилорн изскочиха първи на върха, след малко се появиха и поизостаналият вянин, и кацналият на рамото му Прилепчо. Почти в същия миг от прохода излетя тежка стрела от самострел и сплеска крайника си в каменното подножие на Скалата на мъглите. Той прелетя прекалено високо, не можеше да уцели никой, но конете затанцуваха още по-неспокойно, а Ниилит ахна изплашено. Младият пес избухна в яростен лай.

Пътеката излезе на площадка с големина десетина метра в диаметър. От едната ѝ страна беше бучащата и приглушено гърмяща пропаст, а от другата се извисяваха непристъпните отвесни скали. Тук-там се виждаха отворите на пещерите, но явно вече нямаше къде да се бяга и къде да се скрие човек. Скалата на мъглите сочеше небето с исполинския си каменен пръст. Тя се издигаше тук от самото начало на света. Щеше да продължи да се извисява и утре, и след хиляда години. И точно по същия начин върхът ѝ щеше да е заобиколен от розови облаци.

Първото, което направи Вълкодав, когато достигнаха площадката, бе да потърси с очи място, удобно за отбрана. Сигурен беше, че ще го намери — и го откри. Лошото бе, че то беше предназначено не за един воин, а поне за двамина. Двамина с лъкове, способни да се прикриват един друг, биха могли да превърнат изхода към площадката в смъртоносен капан за всеки отряд, независимо колко многоброен беше. Сам човек с меч също би издържал известно време. Докато не го застрелят в упор.

Едва в този миг Вълкодав видя Портала. Нямаше никакво съмнение — това беше той. Сякаш балансирайки на границата на пропастта, във въздуха висеше плътен облак виеща се от вятъра мъгла. На вид най-обикновено облаче, каквито тук, навярно, имаше предостатъчно. Само че вятърът кой знае защо не можеше да го помръдне и разкъсваше само краищата му, а слънцето запалваше в сивата дълбина мимолетни дъги. Щастлив е този, пред когото от другата страна на облачето наистина се откриеше праведният свят. Недостойният го чакаше полет надолу, към ненаситните вълни.

Ниилит веднага се втурна към Тилорн и здраво го прегърна. Тя зашепна нещо на сакаремски. Без да иска, Вълкодав разбра няколко думи. Момичето се обясняваше на Тилорн в любов.

— Тръгвайте! — закрещя Вълкодав, като поглеждаше косо към прохода. — Хайде, по-живо!

Самият той не възнамеряваше дори да опитва да мине през Портала. Нямаше никакво желание да лежи осакатен върху скалите някъде покрай Канаон. И отгоре на това душата му да излети от тялото, отнасяйки със себе си мисълта, че той все пак се е оказал недостоен за по-добрия свят!... Не. Той ще загине в боя. Ще загине така, както винаги е искал — защитавайки тези, които е обикнал. А

мечът сигурно сам ще се погрижи за себе си, ако не желае да служи отново на зли хора...

Майстор Варох хвана внука си за врата, метна го неочаквано право в ръцете на младия арантянин и извика:

— Хайде, книжен плъхо... погрижи се за хлапето. На мен и тук ми е добре.

— Дядо!... — закрещя Зуйко и отчаяно се заопитва да се измъкне.

Вълкодав, застанал с лице към пътеката, отзад дочу нечленоразделен вопъл и неволно се обърна. Еврих крещеше нещо несвързано на арантски и тичаше с изкривено лице към пропастта, като мъкнеше след себе си и дядото, и внука. Зад тях изплашено бягаха в тръс два коня: старият сегванин се беше изхитрил да завърже поводите им за колана си. Ето че Еврих достигна самия край, подскочи и... изчезна в облачето, увличайки след себе си момчето и стареца. Вълкодав неволно приседна, смаян... Стоеше малко по-надолу от Портала. Вече бе приел мисълта, че след миг надолу ще се понесе нечие тяло, и то не само едно. Но Боговете не позволиха. Мъглата прие Еврих и спътниците му и ги изпрати неизвестно къде. Конете, принудени от опънатите поводи, скочиха след тях, последвани от джавкащия пес. Невинният звяр нямаше от какво да се страхува.

Тогава Вълкодав разбра какво трябва да направи. От пукнатината вече долиташе тропотът на бягащи крака, съпроводен от гръмогласни, груби ругатни; обаче вянинът все пак пусна меча, за да мушне пръсти в устата си и да свирне кратко и рязко. Това беше сигнал, добре познат на Сивчо. Бойният кон наостри уши: господарят му нареждаше да тича след другите. Мощният жребец изцвили и с два скока прелетя през цялата площадка. Ненапразно неговата порода се славеше с резките и стремителни движения, които никой не може да удържи. Краката на Ниилит излетяха във въздуха: тя държеше Сивчо за юздите и просто литна заедно с него. На Тилорн му провървя по-малко, отколкото на останалите. Неговият кон се втурна след Сивчо, на което и бе разчитал Вълкодав. Ученият държеше юздата, намотана на китката му, и си плати за това — жребецът го повали по гръб и го повлече по камъните. *Да се надяваме*, каза си Вълкодав, *че в другия свят има трева. Или пухкав сняг.* Изобщо не му се искаше да мисли, че и там зее същата пропаст. По-добрият свят беше длъжен да посреща с добро.

Прилепчо се хвърли с тревожен вик след Тилорн, навлезе стремително в сивата пелена — и също изчезна.

Ето кога на Вълкодав му стана радостно и леко на душата, както отдавна не му се беше случвало. Сега вече всичко свърши, и свърши добре. Нямаше за какво да се упреква. Отмъстените души на Сивите песове можеха да се връщат от Острова на Живота, за да придобият нова плът на земята. Владетелката кнесиня гостуваше на ичендарите и свирепите планинци нямаше да позволят никой да направи нещо с нея против волята ѝ. А за онези в Скъпоценните планини той бе направил всичко, което бе по силите на едно човешко същество. Показал им бе пътя.

Вълкодав се изсмя в лицето на воина, изскочил първи от теснината, и го посрещна със страхотен удар на меча, разбивайки и оръжието, и шлема, и русокосата глава под него. Воинът беше същият, когото Тилорн първо бе омагьосал, а после — освободил. Вълкодав рядко бе обременяван с жалост към врага. Още по-рядко го бе грижа за собствената му праведност. Няма полза да се притесняваш за нещо, което все едно го няма. Следващият прескочи мъртвото тяло и се нахвърли върху вянина. Вълкодав с лекота отскочи встрани и избегна удара. Връхчето на шареното острие подхвана неприятелския меч и го завъртя, насочвайки го към земята, после с бързината на презрителна хръчка се извиси нагоре, към шията. Кръвта изби в дебела колкото пръст струя, обагри стената на прохода и накара останалите да отстъпят. Но объркването им не продължи дълго. На някои им бе стигнала издръжливостта и съобразителността да вземат щитове със себе си. Бяха солвянски, издължени надолу, за да не може коварен неприятел да ти съсече краката. На всеки от бяло-червените щитове се виждаше Лъчезаровото знаме: звяр, подобен на котка, седнал на задните си лапи. Четирима от нападателите веднага се прикриха с такива щитове и като жива стена се нахвърлиха върху Вълкодав, изтласквайки го назад. Ако не беше ранен, щеше просто да прегази тази стена. И освен това щеше да повали право върху снега главата на онзи с най-малко късмет. Но сега нямаше вяра на болното си тяло — наложи се да отстъпи. Зад камъните не се криеха момци с остро зрение и силно обтегнати вянки лъкове — нямаше кой да го прикрива при отстъплението му. Той знаеше какво ще последва. Сега ще се появи Плишка и ще спре глупаците, настървено настъпващи нагоре към

площадката. А после ще пусне напред няколко човека със самострели. И те просто ще го направят на решето.

Междувременно щитоносците явно възнамеряваха да го притиснат към скалата и да го съсекат. Но не се получи. Вълкодав с лекота се измъкна встрани и воинът в единия край на редицата нададе нечовешки писък, когато на земята падна щитът заедно с ръката му.

В пукнатината се появи Плишка и закрещя:

— Назад, малоумници!...

На Вълкодав му се прииска да го попита: *кой пък си ти? Как стана така, че вие, двамата наемници, можете да правите с дружината каквото си искате?*... Той разбираше, че най-вероятно никога няма да научи отговора. Изобщо, доста неща нямаше да се случат никога вече.

— Стрелците тук!... — отново изкрещя Плишка.

Нямаше къде да се скрие на откритата площадка, а в пещерите нека да бягат плъховете. Вълкодав се изправи в целия си ръст и с предизвикателна насмешка гледаше как се прицелват в него. Все едно, в неговия дом сега живееха чужди хора. Шестима стреляха почти едновременно. Откъде можеха да знаят, че пред тях стои воин, който не е лъжица за устата им. Пусковите устройства още освобождаваха тетивата, когато вянинът се сниши, изви се и шареното острие блесна в стремителен размах. Три от стрелите минаха покрай него и се разбиха на трески в равнодушния гранит на Скалата на мъглите. Още три отлетяха незнайно къде, отблъснати от широкото острие. Обърканите момци трескаво се заеха да презареждат самострелите.

— Хайде, шавайте! — крещеше Плишка. — По-живо!

Сега ще приключи с омразния телохранител, после ще изяснява къде са се скрили останалите.

Изведнъж един от стрелците хвърли оръжието на земята.

— А защо не се пробваш ти! — злобно посрещна той дотичалия наемник. — Стреляй сам, щом не те бива с меч!...

Той също беше участвал в похода с Лъчезар. Плишка искаше да го блъсне, но премисли. Просто взе самострела, зае мястото на отрока, вдигна оръжието и изфуча:

— Като не умееш да стреляш, не се захващай!

Този път на Вълкодав му бе по-трудно, защото стреляха в упор срещу него, а краката и без това едва го държаха. Две от стрелите отби

с меча, други две шибнаха кожената куртка, плъзнаха се по ризницата и отлетяха настрани. Последните две го уцелиха и се забиха до дръжките. Едната в бедрото, другата, пробила превързаната ръка и ризницата под нея — в гърдите. Двойният удар отхвърли Вълкодав назад, просна го по гръб и той остана да лежи неподвижен.

Хората на Лъчезар сдържано зашумяха и се хвърлиха към него.

— Назад! — изрева Плишка.

Той щеше да се приближи пръв. Той щеше да вземе меча и главата на вянина, а заедно с тях — и славата. А това, че враговете още отсега го поглеждаха с известно презрение, слабо го интересуваше.

Страховитият вянин продължаваше да лежи неподвижен. Предпазливо приближилият се Плишка го изрита по раненото бедро и се убеди, че той е или мъртъв, или доста близо до смъртта. Осакатеното тяло не реагира на жестокия удар нито със стон, нито с потрепване. Плишка го прекрачи и се опита да изтръгне от неподвижната ръка дръжката на меча. Вкочанилата се длан изобщо не искаше да се отвори, освен това Плишка видя, че мечът е завързан за китката, и реши да си помогне с ножа.

Внезапно железни пръсти стиснаха глезена му, като смачкаха непоносимо плътта и костта дори през бичата кожа на ботуша. Оживелият вянин с рязко движение дръпна наемника. Плишка извика от изненада и полетя. Докато бе във въздуха, Вълкодав лекичко промени посоката на полета му и солвянинът пое към пропастта. В последния миг успя да се извърне и да се хване за самия ръб. Но в следващия миг цялото му тяло се удари в склона и пръстите му не издържаха, изплъзнаха се. Плишка се понесе надолу и се замята във въздуха. Полетът му продължи доста време.

Вълкодав с големи усилия се изправи на едно коляно. Изобщо не беше задължително да го доубиват. Трябваше просто да почакат малко и щеше да се строполи и да умре сам. Все пак той вдигна глава, изтри с ръкав кръвта, капеща от брадичката му, озъби се страховито и изхриптя, вдигнал меча:

— Е?!...

... Само в приказките благородните врагове сторват дълбок поклон на умиращия герой и отстъпват, оставяйки го насаме с Небесата. Може би Винитар би постъпил така. Но не и воините на

Лъчезар. Те се втурнаха напред... и в този миг в облака мъгла зад Вълкодав се забеляза някакво движение.

Пръв, разкъсвайки с бързите си крилца сивата виеща се пелена, излетя Прилепчо и с отчаян боен вопъл впи нокти в лицето на някакъв солвянин. А след Прилепчо на площадката пред Портала наведнъж изскочиха трима. Ето така се появяват легендите за небесните бойци, изпратени от Боговете. Двама от новопоявилите се — мъж и млада девойка — незабавно вдигнаха ръце в отклоняващ жест. На осанката и погледа на плахата Ниилит би завидяла и самата жена-воин Ертан. Третият, русокос арантянин, прегърна вече свличащия се Вълкодав.

— Дръж се, приятелю варварин... Дръж се, не умирай!

Да не си посмял да ме наричаш варварин, понечи да каже Вълкодав, но не му достигнаха силите. От разтворените длани на Тилорн и Ниилит нещо се откъсна — умеещите да виждат, когато гледат, биха го оприличили на бледолилав пламък. Нещото блъсна в лицата хората на Лъчезар и те с вик отскочиха назад. Възползвали се от тяхното объркване, девойката и двамата мъже вдигнаха на ръце Вълкодав, тежък, неподвижен, и с всички сили, които имаха, го понесоха към мъглата, а крилатото зверче за последен път се изплю по посока на злосторниците и последва своите човеци. Вълкодав усети върху лицето си полъх на сол и хлад и почти веднага престана да чува виковете на солвяните. Стори му се, че го мъкнат мъчително дълго, вървежът по гранита и животът му отдавна би трябвало да са свършили. Вече на път да изпадне в несвяст, той свари смътно да си помисли: *и защо се мъчат, нали вече е все тая...*

На Ниилит, Тилорн и Еврих обаче явно не им беше все тая.

1 ноември 1992—7 февруари 1995

Издание:

Мария Семьонова. Вълкодав

Издателска къща „ИнфоДАР“ ЕООД, София, 2007

Превод на стиховете: Васил Велчев

Редактор: Боряна Даракчиева

Коректор: Милена Иванова

Дизайн на корицата: Бисер Тодоров

ISBN 978–954–761–249–5

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.